

Istoria tinereții comandorului

Sau memorii pentru a servi la istoria Maltei. Povestea unei grecoaice

„Într-adevăr, viața lui a constituit și primul dintre romanele sale, și, într-un fel, materia tuturor celorlalte.”

Sainte-Beuve

CUPRINS:

Mărturisire 5

Istoria tinereții comandorului de *** 27

Partea întâi 28

Partea a doua 135

Povestea unei grecoaice 227

Partea întâi 228

Partea a doua 323

MĂRTURISIRE (în loc de prefață)

Trainic înfipt pe treapta veșniciei ce-o datorez capricioasei mele Manon, fără de care neființa m-ar fi cuprins demult, „ajuns la o vârstă la care rațiunea și experiența îndeamnă la cugetare”¹, gelos de gloria postumă cucerită de acel grăsan de Beyle, spre pildă, pe

care criticii veacului al XX-lea nu mai conțin să-l laude, m-am hotărât să alătur o mărturisire acestor două romane ale mele, pe neașteptate dezgropate din depozitele capodoperelor necunoscute sau uitate pentru a renaște în veșmânt românesc într-o epocă mai curând însetată de viziuni ale viitorului, de cuceriri ale cosmosului și de complicate probleme sociale: istoria adevărată și sinceră a propriei mele vieți, cu nimic mai săracă în evenimente și întâmplări decât cea' a eroilor mei. Teamă mi-e însă ca mărturisirea pe care vreau s-o așez în fruntea acestui volum să nu fi'e „de la bun început suspectă cititorului²... Căci „cine să creadă în adevărul vorbelor mele”, în laudele pe care (mi) le voi aduce, cunoscând că eroul acestei povestiri sunt chiar eu, pe care atâta m-am iubit și prețuit?

Dar contemporanii mei m-au defăimat sau slăvit în fel și chip, urmașii lor nu s-au lăsat mai prejos și, pe măsură ce secolele s-au scurs, posteritatea, cu milei dar vrednice excepții (uneori cam sofisticate), a reușit să impună despre mine o viziune pe cât de logică și firească, pe atât de neadevărată în simplitatea ei schematică: a reținut două aspecte zise „esențiale”, unul despre viața, altul despre opera mea: că am fost abate (nu prea cucernic) și că am scris o poveste de dragoste neasemuită (cu toate că snobul de Montesquieu era de părere – ca și presa epocii, de altfel – că „Des Grieux este un escroc și Manon o târfă”), aceea a frumoasei Manon Lescaut și a Cavalerului Des Grieux, pe care mulți m-au chiar învinuit că aș fi trăit-o ca atare eu-însumi.³

Nu pot, desigur, infirma eu totul aceste două aserțiuni, dar, vai! cât sunt de strâmbe în descărnarea lor și câte detalii, câte nuanțe, câte explicații ar mai trebui să li se adauge pentru a le face cu adevărat veridice! Căci întortocheate și întunecate sunt căile sufletului omenesc, și aparențele adesea înșelătoare...

Să începem cu primul aspect: ceea ce mă va obliga să-mi depăn, comentând-o, întreaga viață. Însă, cum nu am memoria datelor și cum am avut parte, totuși, de câțiva onești cercetători care, înlăturând colbul arhivelor, au stabilit o mulțime de elemente ce numai cu greu ar putea fi tăgăduite sau dezmințite (chiar dacă. Uneori tare mi-ar fi convenit să le fi trecut măcar sub tăcere), mă

voi bizui, în primul rând, pe ceea ce au afirmat despre mine „prieteni mei post-mortem, Henri Harrisse, Deloffre și Sgard⁴, pe care îi voi cita cu acuratețea cerută de erudiții veacului al XX-lea, mulțumindu-mă doar cu interpretarea evenimentelor mai „delicate”, atunci când itțele se încurcă și când ei ezită sau se contrazic.

M-am născut în orășelul Hesdin din ținutul Artois în 1697, în ziua de 1 aprilie⁵, ceea ce a avut pe semne o oarecare influență asupra vieții mele, astfel pusă sub semnul unui lung șir de păcăleli și de feste jucate mie de soartă sau de mine ei, contemporanilor și posterității. Familia mea, cunoscută de generații pentru cîlnstea și probitatea ei, făcea parte din burghezia înstărită a orașului, tata, Lievin Prevost, fiind procuror al regelui. Eram mulți copii, cinci băieți și patru fete, dar surorile mele, înfricoșate fără îndoială de frivolitatea veacului sau neresemnându-se cu starea ancilară care le aștepta, emanciparea propriu-zisă a femeilor nefiind încă începută, au murit la o vârstă fragedă. Tânără a murit și mama, Mărie Duclay, la 28 august 1711, când abia împliniserăm paisprezece ani. Doi din frații mei, Norbert și Bernard-Joseph, și-au închinat viața bisericii cu mai multă evlavie decât mine. Jerome-Pierre și Louis-Eustache (care fusese și ofițer) au fost magistrați: fie-le țărâna ușoară. Toți au grut o purtare demnă și au dus trai tihnit.

Cât despre mine, Antoine-Francois, al doilea născut dintre băieți, am dus o existență ceva mai zbuciumată, ca să nu-i spun zvăpăiată. Nehotărât, deopotrivă atras de plăcerile minții și de-ale trupului, sensibil în fața gingășiei feminine, iute la patimă ca și la mânie, mi-am urmat întotdeauna simțămintele fără multă cugetare, lăsându-mă târât de inimă mai mult decât mânat de rațiune, ceea ce mi-a pricinuit destule necazuri. Învătam bine, cu plăcere și sârg, iar studiul mi-a fost întotdeauna un refugiu în clipele de amăcelentă^{**}, așa cum judecă de altfel întreaga muncă de cercetare a lui Harrisse: „Se poate aprecia că Harrisse, el singur, a scos la iveală mai multe documente despre Prevost decât au făcut-o toți ceilalți cercetători laolaltă^{**}, „în ciuda unor precizări cronologice care nu sunt de fapt decât niște simple ipoteze^{**}. (Cum lucrările lui Harrisse nu ne-au stat la îndemână, îl

vom cita fie după Deloffre, fie după Jean Sgard.) Frederic Deloffre și Raymond Picard sunt autorii unei excelente ediții a lui Manon Lescaut (Garnier, 1965), însoțită de o introducere, note, variante, bibliografie, glosar și index, iar Jean Sgard a celei mai complete (până la data aceasta) lucrări despre romanele lui Prevost: Prevost romancier, J. Corti, Paris, 19U8, 692 pp.

4 Așa cel puțin pretinde Roland Purnal, în Dicționarul de autori Laffont-Bompiani; Roger Mathe, dimpotrivă, în studiul despre Manon Lescaut publicat la Hatier în 1970, indică drept certă data de 4 aprilie... Personal, sunt ispițit să-i dau crezare lui Purnal... răciune. Nu doar că-mi însușesc întru totul părerea contemporanului meu sus-pus, Montesquieu, că nu există necaz pe care un ceas de lectură să nu fi fost în stare să-l șteargă, mie mil-au trebuit întotdeauna mult mai multe, dar oricum, în mijlocul cărților sau cu pana în mână mai uitam de amar, și încetul cu încetul îmi câștigam seninătatea...

După moartea mamei (1711), tata m-a trimis la colegiul iezuiților din orașul nostru (Hesdin) și supraveghea îndeaproape felul în care mă achitam de obligațiile mele școlare. Ar fi trebuit să stau aici cinci ani, după tipic, pentru a putea fi admis la Universitatea din Douai să studiez filosofia. Dar era război⁵, clinchetul armelor și frumusețea uniformei mă atrăgeau: „Am părăsit colegiul la vârsta de șaisprezece ani și am servit cu felurite îndatoriri, chiar și ca voluntar, când posturile de ofițeri erau ocupate (era sfârșitul războiului), înflăcărat de speranța pe care o nutream, ca mulți tineri, de a fi avansat cu prima ocazie. Așteptarea prelungindu-se însă, m-am plictisit și m-am întors la părinții iezuiți...” 6

Vai câtă cerneală a curs asupra acestor ani ai adolescenței mele! și mai ales din cauza penei muiate în otrava geloziei a doi confrăți de-ai mei, Lenglet-Dufresnoy și Charles Colle! Primul a pretins că într-o zi, întorcându-mă de la școală, am dat peste o scenă mârșavă: tata ar fi lovit-o cu piciorul în pântec pe iubita mea, însărcinată în luna a treia... Eu, pasă-mi-te furios, m-aș fi repezit asupra-i și l-aș fi făcut să se rostogolească până în josul scării unde ar fi rămas lat, pierzându-și viața! Minciună sfruntată! S-a dovedit doar că douăzeci și șase de ani după acest incident

închipuit tata mai trăia⁷. Dar Lenglet-Dufresnoy era supărat pe mine r După Deloffre, Prevost face aluzie la războiul pentru succesiunea Spaniei, sl'ârșit prin pacea de la Utrecht, în 1713.

„Apud Deloffre, op. Cât., p. XVI-XVII.

Ceea ce nu l-a împiedicat pe Sainte-Beuve, în articolul său din Portrete literare (1831) să amintească și el evenimentul, într-o notă, deși fără a-i da prea multă importanță, căci mi-a fost îndeobște destul de favorabil: „S-a publicat în nu mai știu ce culegere de anecdote (ana) că Prevost se îndrăgostise de o oarecare doamnă, probabil chiar la Hesdin, că tatăl lui, care privea cu nemulțumire această intrigă se duse într-o seară să bată la ușa acelei doamne pentru a-și scărmana puțin băiatul, și că acesta, smuncindu-se ca să scape, îl lovi atât de tare pe tatăl său încât bătrânul muri de pe urma acelei lovituri. Dacă nu este o calomnie, apoi este cel puțin o scorneală, și Prevost a cunoscut suficiente necazuri în viață ca să nu i se mai pună în cărcă și pe aceasta”. (Vezi în Decada filosofică din 20 termidor, anul XI, o scrisoare a pentru că îndrăzniserăm să critic opusul pe care-l închinase poetului Marot, și mai ales pentru că refuzaserăm să-l iau drept co-autor la traducerea Istoriei universale a președintelui de Thou. Cu ce bârfe josnice se pot îndeletnici scriitorășii lipsiți de har! Noroc de sita timpului care desparte făina de tărâțe! Vreți să știți exact cât și cum am stat la iezuiți? apoi întrebați-l pe Deloffre (op. Cât., pp. XVII-XIX). Eu nu știu mai multe decât v-am spus: am plecat de la ei când aveam șaisprezece ani și, după ce m-am furlandisit prin diferite regimente, m-am întors, cam jumulit și rușinat, să le cer iertare, la 11 martie 1717 (credeți-mă, de astă dată memoria nu mă înșală, și-apoi am controlat-o cu cea dată de erudiții care mî-au scormonit trecutul), dar nu la Hesdin, ci la Paris, pe strada Pot-de-Fer, și au avut bunătatea să mă reprimească în calitate de novice. După șase luni, termen în care trebuia să dau dovada aptitudinilor mele (nu mi-a fost greu s-o fac mulțumită darurilor firești cu care m-a înzestrat natura!) m-au trimis la colegiul La Fleche – acest loc care va rămâne mereu „scump inimii mele” – să studiez filosofia. Deși am iubit colegiul, nu am stat mult timp închis acolo. Dom Dupuis a explicat cu multă gingășie cum s-au petrecut lucrurile și cum am ajuns să

plec în Olanda. Colegul meu, abatele Voisenon (1708-1775), nici el prea ușă de biserică, a fost ceva mai concis și de dragul glumei a rezumat în câteva rânduri aventurile mele, întregindu-le cu un detaliu pe cât de imaginar pe atât de neverosimil pentru cine îmi cunoaște firea generoasă și neprefăcută: „Abatele Prevost... care a fost de două ori iezuit și de două ori militar. A locuit câțva timp în Olanda unde se spune că s-a căsătorit cu două femei. Le-a părăsit, s-a întors în Franța și s-a făcut benedictin, intrând în Congregația Saint-Maur.” 8

Așadar, mă asemuia nici mai mult nici mai puțin cu Casanova! Dar eu, dacă și când am iubit, am iubit total, chiar dacă nu pentru veșnicie. De altfel, ceea ce m-a împins să intru la mănăstire a fost tocmai eșecul unei astfel de iubiri. Am mai povestit o dată cum s-au petrecut lucrurile: „Trecură câțiva ani. Vioi și aplecat către plăceri ... vă las să judecați singuri cum puteau fi, între douăzeci și douăzeci și cinci de ani, inima și sentimentele unei persoane care a compus Cleveland la treizeci și cinci sau treizeci și șase. Sfârșitul nefericit al unei legături preaduioase mă duse de-a dreptul la mormânt: este numele pe care-l dau tagmei monahale respectabile în mijlocul căreia aveam să mă îngrop și unde stătui ascuns câțva timp, ca mort, atât de bine încât rudele și prietenii mei nu știau ce se întâmplase cu mine”.

Bineînțeles că le-am dat de știre, încă înainte de a-mi depune U'Kfunântul pe care l-am scris cu mâna mea și l-am iscălit cum se cuvine, frater Antonius Fr. Prevost. Mai târziu, aveam să fiu acuzat e. I nil tot schimb numele și semnătura, mai ales de când cu târșișonin de în Londra și chiar după aceea. Și ce-i cu asta? Ce mi-e Marc-Antolne, ce mi-e Anloine-Frangoils, și faptul că am mai adăugat când un articol înaintea numelui (Le Prevost), când un pseudonim pe care-l foloseam singur sau ca supliment la numele meu adevărat (de l'Islebourg, d'Exiles) t0, ce importanță are? Oricum, în ziua rostirii legământului era de față și tata, mulțumit că mă hotărâserăm în sfârșit să fac acest pas după ce atâta șovăiiserăm între biserică și spadă. – între negru și roșu, cum prea frumos avea s-o spună Beyle. – dar cam neîncrezător în temeinicia hotărârii mele. Dom Grenier mi-a raportat chiar că ar fi

spus de față cu martori că de aveam vreodată „să-mi calc legământul pe care fuseserăm liber să-l fac sau să nu-l fac, avea să mă caute în lumea întreagă, ca să-mi zboare creierii”. Ce știa tata? Avuseserăm grijă, cunoscându-mi sufletul, inima, acea „enigmă” pe care aveam să-mi petrec viața analizând-o, să rostesc pe tăcute, în minte, acele restricții care, la o adică, să-mi îngăduie să mă deszic fără a-mi primejdui viața veșnică u.

Până una alta, cumințit, m-am cufundat în studiul teologiei și m-am străduit să duc o viață cucernică, fiind hirotonisit în 1726 de către Monseniorul Sabathier (sau Sabbatier). Am început de îndată să rostesc în public, la Amiens, predici care au atras o mulțime mare de persoane din lumea bună: adevărată încântare pentru ochii unui nefericit, atâta vreme lițpsit de asemenea priveliști fermecătoare. Dar confrății mei îmi pricinuiau numai necazuri. Acum vă pot mărturisi că eu, și nu monahul Bernard Labadie din Congregația Saint-Maur, care s-a săvârșit din viață rugind să i se ardă toate manuscrisele, am fost adevăratul autor al vestitelor Aventuri ale lui Pomponius, cavalier roman, sau Istoria vremurilor noastre, apărută în 1724 n, dar pe care le-am scris prin 1722, ca să mă defulez, cum ar spune psihanaliștii de azi. Prietenul meu Frederic Deloffre despilcă firul în patru, după obiceiul lui și mă socoate doar colaboratorul post-mortem al săvârșitului monah. De-l veți crede pe el sau pe mine, de fapt mi-e tot una. Nu revendic decât rândurile prin care îmi descriu confrății! „Unii nu au decât burtă; alții, calitățile pentru care sexul frumos îi poate îndrăgi ... trăiesc laolaltă fără a se iubi și mor fără să le pară rău unii după alții ... nu cred în existența lui Dumnezeu, își închipuie că sufletele mor o dată cu trupurile; cred că totul le este îngăduit și că doar scandalul le este interzis ... toți beau vin...” 9

Țin totodată să amintesc cu acest prilej că nu am pomenit nicicând de mănăstiri în romanele mele, în afară doar de un singur ioc, pe care l-a reperat cu agerime H. Roddier, în Memoriile unui Bărbat de neam (voi. Îl), în care îi aprobam pe britanici că le-au transformat pe ale lor în spitale sau în aziluri de bătrâni...

Cum vă spuneam, nu mă înțelegeam cu confrății mei care nu știau să-mi aprecieze darurile firești și se plâneau de aplecările

mele lumești, astfel că m-am tot mutat dintr-uri loc într-altul, de la abația Saint-Ouen la abația Bec-Hellouin, apoi la Evreux, la Colegiul Saint-Germain și la mănăstirea des Blanes-Manteaux, în sfârșit la cea de la Saitnt-Germain-des-Pres. Canoanele impuse de benedictini fiind însă din cale afară de strașnice, iar eu din ce în ce mai puțin aplecat să mă canonesc, am cerut să fiu strămutat la Cluny: nu mă căiam încă de hotărârea pe care o luaserăm să-mi petrec restul vieții într-un cloașter, dar îmi părea rău că nu aleseserăm alt ordin mai blând. O astfel de strămutare nu este lesne de obținut, totuși fui la doi pași de izbândă; pronia însă îmi era nefastă: un concurs nefericit de împrejurări, câteva greșeli minore pe care le-am făptuit, o clipă de mânie urmată de o rătăcire a minții – pe scurt mi-am lepădat rasa la 18 octombrie 1728, și ca la vreo lună după aceea am luat calea pribegiei, am trecut Mâneca și am ajuns în Anglia, unde mi se oferî) deîndată o slujbă de preceptor al tânărului Francisc Eyles, fiu al lui John Eyles, fost director al Băncii Angliei și sub-guvernator al South Sea Company-ei. Ah! tinerețe! Ah! inimă prea lesne înfierbântată! Nu am putut să mă împotrivesc nurilor frumoasei! Peggy (sau Mary), încântătoarea soră a tânărului meu elev. De dragul ei mă lepădai chiar și de catolicism... Visam să ne căsătorim, căci mai bună potrivire despre partea obârșiei și-a calităților alese nici că se putea, sitngurul impediment fiind doar lipsa mea de avere. Un suflet cu adevărat nobil nu ar fi stat în cumpănă cunoscându-mi valoarea, dar tatăl ei era negustor, deși de rang înalt. M-a respins. M-a alungat. Și-a măritat fiica cu unul dintre subalternii săi, promis unui viitor strălucit în lumea traficantilor.¹⁰

Cu inima zdrobită, am părăsit Anglia¹¹, m-am stabilit în Olanda, la Amsterdam. Aici mi-am început cu adevărat viața de om de litere; zic cu adevărat, căci după cum am mai spus, redactaserăm încă din 1722 deochiatul meu Pomponitis. Mai ajutaserăm prin 1727-1728 pe doi confrăți benedictini (despre care mă întreb dealtminteri cum s-ar fi descurcat ca să redacteze volumul V din Callia christiana fără mine!), rifmaserăm, cam la aceeași dată o Oclă către sfântul Franqois-Xavier și mă porniserăm să aștern pe hârtie Memoriile unui Bărbat de neam, pe care le continuaserăm în Anglia. Acum, însă, începui să trăiesc din pana mea, să mă îngrijesc de publicarea operelor mele, și maii ales de banii ce îi

reprezentau¹², încât intrai în legătură cu diferiți librari pentru care am efectuat și-o mulțime de traduceri, într-un cuvânt începui să duc viața pe care o va duce un secol mai târziu Balzac Numai că el va fi căinat, iar eu doar ocărât. Ei! alte timpuri, alte obiceiuri, alte suflete!

Oricum, atunci, la Amsterdam, prin 1730, am lucrat la Cleveland și am terminat ultimul volum din Memorii, publicat cu un an mai târziu, în care apare duioasa poveste a lui Manon, care le încheie.

Aveam treizeci și patru de ani, floarea vârstei! o înfățișare plăcută, o minte scânteietoare, zăcuserăm câțiva ani în spatele zidurilor unor mănăstiri. Eșecul recente mele povești de dragoste îmi mai stătea pe suflet... „Hazardul mi-o scoase în cale pe o domnișoară demult merit și de naștere bună”, Lenki Eckhardt (sau Eccard, alias Doamna de Chester), pe care binevoitorul Dom Dupuils o va desemna și el drept „o domnișoară protestantă de nobilă obârșie”¹³, „a cărei soartă și avere fuseseră tulburate de diferite accidente care nu importă în această povestire. Un om de onoare, care locuia la Amsterdam îi trimitea regulat o pensie modestă, din simplă generozitate. Trăia cinstit din acest ajutor când binefăcătorul ei la rândul-i, fu nevoit, dintr-o lovitură a soartei care-i periclită starea materială, să pună capăt întrucâtva libealității sale. Aflai de această întâmplare care avea s-o ducă în culmea mizeriei. Mă înduioșă; îi oferii tot ceea ce era în puterea mea să-i dăruiesc, și reușii s-o determin să accepte”.¹⁴

Firește, nu toată lumea o vedea cu ochii mei, poate orbiți de dragoste, căci afurisitul de Ravanne, de pildă, o tratează drept lipitoare și pretinde că din cauza ei „m-am sfădit cu toți cei pe care ar fi trebuit să-i prețuiesc”, fără a excepta femeile.

Viața la Amsterdam era costisitoare, iar librarii puțin darnici: mi-au împrumutat totuși ceva bani cu dorința de a mă lega de ei și de a-mi exploata temeinic talentul supunându-mă unei vieți de ocnaș al literelor¹⁵. Am luat banii: cum să trăiești fără bani, dar i-. Am cheltuit, petrecându-mi plăcut timpul cu draga mea Lenki. Din păcate, oamenii sunt tare meschini și neînțelegători: prezența ei fermecătoare, vădita ei preferință pentru mine îi supăra. Cele mai aprige în a o defăima erau femeile. Am replilcat, neputând s-o las

insultată în fața mea... într-un cuvânt, atmosfera batavă devenise insuportabilă. Într-o bună 'zi, fără a sta mult pe gânduri, ne-am făcut bagajele și-am pornit spre Anglia (1733)¹⁶, unde speram că iubita mea, „înzestrată cu toate calitățile și micile talente pe care și le poate dori! o persoană cu educație aleasă, avea să-și poată găsi, grație prietenilor ei, un adăpost onorabil și tihnit alături de o doamnă din lumea bună”. Cât despre mine, îmi amintii de calitățile în le pedagogice și, cu gândul să-mi sporesc veniturile, am întemeiat la Londra un periodic liber de orice prejudecată, *Le Pour et le Contre* sa, în care aveam să strecor discret și povestea vieții mele, ca să luminez în această privință opinia posterității așa cum va proceda, de altfel, peste câțiva ani și JeanJacques, când își va scrie Confesiunile, și cum se obișnuiește și în zilele domniilor voastre diin secolul al XX-lea. În același an 1733, a apărut la Rouen Istoria Cavalerului Des Grieux și-a lui Manon Lescaut, creând vâlvă mare.¹⁷ Dar, la 13 decembrie, o dată

2: i „*Le Pour et le Contre*, lucrare periodică de un tip nou, în care ne exprimăm liber asupra a orice poate interesa curiozitatea publicului în materie de știință, artă, cărți etc., etc. Fără a lua partea nimănui și fără a jigni pe nimeni”, periodic de formatul ziarelor englezești ale lui Addison, Steele, Johnson etc., redactat aproape în întregime de Prevost, care a apărut între 1733 (24 martie) și 1740. Conținea aprecieri inteligente și nuanțate asupra literaturii' engleze și franceze. Bineînțeles că Prevost nu s-a uitat nici pe sine: în afara unor „confesiuni”, puneri la punct biografice și replici la calomniile cu care era adesea improșcat, a strecurat și notițe admirative despre romanele sale, precum aceasta, despre Manon Lescaut (nr. 36, T. VI, cât. De Sainte-Beuve, în *Portraits litteraires*, cât.): „De câtă artă nu a dat dovadă pentru a-i interesa pe cititori și a trezi mila lor față de nenorocirile care se abat asupra acelei biete fete depravate! ... De altfel, caracterul lui Tiberge, prietenul cavalerului, este admirabil. ... Ca să nu mai vorbim de stilul acestei lucrări; nu găsești în paginile ei nici un jargon penibil, nici o afectare nemăsurată, nici cugetări sofisticate; scrie natura însăși. Cât de insipid pare în comparație cu acest scriitor autorul scrobit și sulemenit! Nu aleargă după vorbe de duh sau după ce se numește astfel. Nu este un stil laconic, constipat, ci un stil fluid și expresiv. Peste tot nu vezi decât

descrieri și sentimente, dar descrieri adevărate și sentimente firești”.

34 Acest roman apăruse încorporat în volumul VII al Memoriilor unui Bărbat de neam (1731) și nu atrăsese prea mult atenția. La Rouen, în 1733, publicat în astă dată într-o ediție de sine stătătoare. Este însă interzis la câteva zile după apariție (5 octombrie 1733). Fu publicat din nou în 1738, tot încorporat în Memorii... fără să trezească fulgerele autorităților, apoi singur, ilustrat, la Amsterdam (1753), și la Amsterdam și Leipzig (1759). Soarta acestei povestiri de dragoste este stranie. Contemporanii i-au admirat stilul, protestând însă în numele pudorii și considerând-o de o perversitate dăunătoare (v. Mathieu Marais, Montesquieu, Marmontel, Rouille, Lenglet-Dufresnoy etc.). Preferau, pare-se, pe Cleveland (v. Grimm, Diderot, Rousseau). Romanticii, prin La pe care nu o voi uita nicicând, am fost arestat de poliția londoneză pentru... fals în acte, și învinuit de escrocherie caifișcată, mai precis de a fi falsificat niște semnături pentru a încasa niscai gologani 25. Am tras o spaimă grozavă, căci mi-era cam încărcată conștiința, dai', slavă Domnului), totul s-a sfârșit cu bine, și m-am putut întoarce la Paris, în 1734, spălat de orice acuzație.

Întâmplarea a avut asupra mea efectul unui duș rece. M-a potolit definitiv. Cugetaserăm mult în închisoare și mă căiserăm de patimile tinereții. Am bătut smerit la multe uși, m-am rugat fierminte, am fâgăduit, am vărsat și câte o lacrimă unde și cum trebuia; eram sincer, asigurările mele nu puteau fi puse sub semnul îndoielii. Papa Clement al XII-lea îmi acordă iertarea (5 iunie 1735), și m-am supus la o nouă perioadă de noviciat la abația de la Croix-Saint-Leufroy, lângă Evreux. În decembrie m-am întors la Parte, unde am fost numit capelan al prințului de Conți, post cu totul onorific. Locuiam pe strada Guenegaud și, ca să trăiesc, m-am reapucat de scris cu mult succes: l-am terminat în sfârșit pe Cleveland, aducându-i ceva modificări, urmară apoi rând pe rând: Decanul din Killerine (1739), Istoria Margaretei de Anjou, regina Angliei, apoi cele două romane selectate cu mult gust de critica bucureștească pentru a forma volumul de față: Povestea unei grecoaice și Memoriile pentru a servi la istoria

Maltei, în sfârșit Campaniile filosofice ale domnului de Montcal. Deveniserăm un autor la modă, și romanele îmi erau citite cu nesaț în diferite alcovuri. Acum, fu în sfârșit permisă și difuzarea în Franța a lui Manon.

Credeți că acești ani au fost ani de tihnă?! Nici vorbă! Mă sâcăia Lenki (care-și zicea acum Doamna de Chester). Necazurile bănești se înteteau. Ba mai mult; împilns de aplecarea mea firească spre zeflema, m-am lăsat ademenit să colaborez la o foaie satirică și am fost silit să-mi strâng peste noapte catrafusele și să reiau calea exilului, la Bruxelles și la Frankfurt. Exil care, din fericire, nu a durat mult și care mi-a fost de folos, căci în-a îngăduit să pun capăt, în sfârșit, legăturii mele cu Doamna de Chester.

Întors în patrie, m-am stabilit la Chaillot¹⁸, loc încântător de bucolic, unde am tradus vestita Clarisse Harlowe de Richardson (1751). M-am îngrijit și de vitorul lui Manon, publicând la Amsterdam două noi ediții, în 1753 și 1759.

De-abia în 1754 am obținut de la papa Benedict al XIV-lea prioratul de la Saint-Georges-de-Gesne, lângă Mans. M-am stabilit atunci, împreună cu drăguța doamnă Gentil, care se îngrijea de confortul meu material, la Saint-Firmin, un sătuc nu departe de Chantilly, unde am trăit într-o deplină singurătate, având legături doar cu benedictinii de la Chantilly, lucrând, citind, meditând și rugându-mă. Un mucalit mi-a descris înfățișarea, la acea epocă, într-un catren mediocru pe care vă las să-l judecați:

L'abbe brillait d'un embompoint charmant, Et digne de prelatore.

Tout respirait dans sa figure La tendresse et le sentiment.⁸⁷

Într-o zi, la 23 noiembrie 1763, pe când mă plimbam în pădurea de la Courteuil, am avut o ruptură de anevrism. Prietenii mei din Saint-Nicolas-d'Acy mi-au găsit trupul neînsuflețit, și am fost îngropat după. Legea credinței mele, în biserica din acel loc, o clădire a benedictinilor.

S-a pretins că nu muriserăm atunci, în pădure și că mi-am revenit pe masa de autopsie, dar că, îngrozit de ce văzui, mă hotărâserăm

să nu mă mai agăț de viață și-mi dăduserăm duhul. Nu este nevie să vă spun că este o minciună sfruntată, deși până și bunul Sainte-Beuve a acreditat-o19.

Și-astfel mă săvârșii din astă-lume...

Cam atât despre viața mea, bună, rea, cum a fost. De vreți mai multe amănunte, consultați notele cu care mi-am împănat relatarea, precise, exacte, după toate regulile erudiției; dacă nu vă mulțumesc, recurgeți la bibliografia de care s-au folosit; iar dacă nici atunci nu vă va fi fost curiozitatea împăcată... mă voi bucura aflând că se pornește o nouă cercetare și mă voi simți și: mai trainic înfipt în veșnicia gloriei.

Cât despre operă... Acum până-mi șovăie, mintea mi se întunecă, obrajii mi se acoperă de bujorii modestiei... S-au spus atâtea despre mine, în diferite epoci, folosind limbi și – cum le spuneți? – metalimbaje diferite! Să mă încumet oare să vorbesc despre ea?! Doar nu mai sunt junele de patruzeci de ani care edita *Le Pour et le Contre* și-și făcea singur reclamă! Atât pot să vă spun, spre mândria mea: că este destul de întâlnă – circa una sută douăsprezece volume – fapt de care nu puțin mă fălesc... căci eram iute la pană, ca și la patimă sau la mânie. Nu vă pot înșira acum toate titlurile, ci doar pe cele pe care le socotesc mai importante: mi se pare concluzia cea mai potrivită!:

Aventurile lui Pomponius, cavaler roman, sau Istoria vremurilor noastre, roman satiric (1724); Odă întru slava sfântului Francisc-Xavier, apostol al Indiilor (1727); Memoriile unui Bărbat de neam, 7 volume (1728-1731); Filosoful englez sau Povestea domnului Cleveland, copil din flori al lui Cromwell, scrisă de el-însuși și tradusă din limba engleză de către autorul Memoriilor unui Bărbat de neam, 8 volume (1731-1739) (Domnul Fabre este de părere că din Cleveland s-ar mai putea selecționa o altă poveste, la înălțimea celor două din prezentul volum: episodul lui Cecile); un neaș-teiat atac de apoplexie îl lăsă întins pe pământ, în nesimțire. Sosiră niște țărani, îl duseră în satul vecin și crezându-l mort, un felcer neștiutor porni să-i facă autopsia. Trezit de tăișul scalpului, Prevost muri curând, pradă unor dureri îngrozitoare.” (*Portraits litteraires*, op. Cât.)

Le Pour et le Contre, lucrare periodică de un stil cu totul nou... (1733-1740); Decanul din Killerine, 6 volume (1735-1740); Istoria Margaretei de Anjou, regină a Angliei, 2 volume (1740); Povestea unei grecoaice, 2 volume (1740); Istoria tinereții Comandorului de *** sau Memorii pentru a servi la Istoria Maltei, 2 volume (1741); Campanii filosofice sau Memoriile domnului de Montcal, aghiotant al domnului mareșal de Schomberg, volume (1741); Istoria lui Wilhelm Cuceritorul, duce de Normandia și rege al Angliei, 2 volume (1742); Istoria lui Cicero, volume (1743-1744); Memoriile unui Bărbat cinstit (1745); Istoria generală a călătoriilor, 15 volume (1746-1759). La această listă, incompletă, adaug numeroase traduceri din literatura engleză, printre care Pamela (1742), Clarisse Harlowe (1751) și Povestea cavalerului Grandison de Richardson (1751) și scrieri de Sheridan și John Haw. Kesworth...

FRANÇOIS-ANTOINE PREVOST D'EXILES ALIAS MICAELA SLAVESCU.

Pentru cititorul familiarizat cu aventurile cavalerului Des Grieux și-ale lui Manon Lescaut²⁰, cele două romane din volumul de față se înfățișează ca două variațiuni pe aceeași temă a iubirii (nefericite), veche cât lumea și mereu nouă: prima, cea a ambasadorului Franței la Constantinopole, zbuciumată, roasă de neliniștea lăuntrică a unei patimi neîmpărtășite,. Ce se complăce într-o tulbură intimitate otrăvită de o chinuitoare gelozie, a doua, cea a comandorului de Malta, mai neprevăzută, bogată în peripeții stranii și variate, desfășurându-se kaleidoscopilc într-o îmbulzeală de evenimente tragi-comice, în contact permanent cu moartea care seceră nemilos, cu multă oportunitate, deopotrivă pe cei răi și pe cei buni.

În centrul ambelor povestiri, cuplul, un bărbat și o femeie, legați prin fitrele multiple ale unor sentimente pătimase, patetice, adesea contradictorii sșu enigmatice, în jurul căruia gravitează sau evoluează alte cupluri, proiectare atenuată a celui central, simplificate, clădite pe dimensiuni miinore sau parodice. Un balet de însoțiri „a la Watteau”, având discreta impudoare a unui carr. Aval cu Săăști în care totul pare îngăduit și totul tănuit sau se

crede astfel, urcând și coborând agale scara ierarhiilor sociale, cu nonșalanță aparentă, deși cu un sițmț adânc înrădăcinat al drepturilor și obligațiilor de castă.

În cadrul acestui cuplu el are cuvântul, și ea ascultă, el hotărăște și ea se supune – sau dacă refuză s-o facă, o clipă răzvrătită, este curând obligată să cedeze, căci el o ține într-o dependență materială totală.

El are cuvântul nu numai în virtutea binecunoscutei preeminențe a puterii masculine față de slăbiciunea feminină, cil și pentru a manipula mai comod conștiințele cititorilor: ca să vadă. Spectacolul pe care-l reprezintă viața eroului luminat sub unghiul lui de iincidență, să-l înțeleagă așa cum îl înțelege el, săjudece așijderea, să-i împărtășească identic nedumeririle și durerile! Ambele romane sunt scrise la persoana Ia (cum tot la persoana Ia au fost scrise Manon Lescaut și Memoriile unui Bărbat de neam, precum și Cleveland sau Memoriile domnului de Montcal) și reflectă un punct de vedere egocentrist infailibil, îngust-aristocratic, o concepție despre lume de tip „ancien-regime” căreia i se adaugă o uimitoare, aproape înduioșătoare conștiință a superiorității francezului față de toate celelalte neamuri. În ambele romane (de fapt în mai toate), el se simte sau se crede un centru, un pivot, un simbol al perfecțiunii și vrea ca toți să-l privească astfel, iar obârșia îi este întotdeauna aleasă, averea importantă și ursitoarele în general clemente. El este abatele Prevost, și dacă nu este chiar el, este proiectarea eului său, așa cum și l-a închipuit, sau așa cum l-a visat, în clipa de cumpănă a vieții când începi numărătoarea inversă.

În aceste două romane, spre deosebire de situația din Manon Lescaut, accentul cade mai puțin asupra femeii decât asupra bărbatului. El este subiectul principal, ea fiind mai ștearsă (Helena) sau destul de enigmatică (Theophe). Dar în ambele cazuri, povestirile, „autobiografice”11, sunt o cugetare amară (Povestea unei grecoaice) sau resemnat-înțeleaptă (Povestea comandorului) a unor bărbați ajunși la vârsta maturității (spre deosebire de Des Grieux, narator și el, dar care era încă un copil),

ce-și privesc, retrospectiv, erorile și păcatele: ale tinereții (comandorul), ale vârstei mature (ambasadorul).

De ce această nedezmășită preferință a lui Prevost pentru forma autobiografică, pentru Memoriile deghețate? într-o pertinentă și amănunțită analiză, Radu Toma ne răspunde⁸⁰: pentru că în Veacul Luminilor, unde „actul de cooperare românească nu este posibil”, funcționează o „regulă a sincerității” de tip deosebit, care cere, ba reclamă cu insistență „validarea” poveștii spuse de către cel căreia i se adresează (în speță, de către interlocutorul-cititor, în același timp beneficiar și judecător sau cenzor al povestirii), asupra căruia trebuie deci să se exercite o presiune-seducție care să ducă la convingerea lui, la o interpretare a evenimentelor în sensul dorit de narator, și în ultimă instanță la acea manipulare a conștiinței sale despre care vorbeam mai sus. Eul-narator („totodată personajul principal al narațiunii”) sau „narator autodiegetic” trăiește o serie de evenimente, comportându-se însă în același timp ca un martor al lor, dar și ca un judecător/cenzor și cerând de la interlocutorul său, cenzor implicit, o perfectă identitate de vederi cu ale sale; trebuie (sau ar trebui) să-și domine interlocutorul pentru a-l face să trăiască „cons substanțial”.

Altfel spus, în romanul Luminilor de tip memorialistic se tinde către o triplă suprapunere a „personajelor” românești – erou-narator-cenzor – ce se înfruntă, garanție supremă a autenticității și veridicității povestirii care este dată în vileag.

Interesul pe care-l prezintă povestirea astfel concepută se triplează, căci plăcerii ineditului, imboldului curiozității care obligă la lectură pentru recepționarea elementului epic, epopeic: ce poate să se mai întâmple? cum și dacă va ieși eroul din încurcătură? etc., i se adaugă o analiză simultană a actelor și gândirii eroului în funcție de propria conștiință a cititorului, astfel înzestrat cu o luciditate sporită și participând mai activ: are sau nu are eroul dreptate? ce a văzut sau crezut să fie oare adevărul sau doar aparențe înșelătoare? – și, în sfârșit, o validare a comportamentului eroului-narator, făcut de cenzorul-cititor scăpat (sau nu) din operația de seducere încercată de eroul-narator: cum de a putut acesta să fie atât de naiv, să se lase atât

de ușor înșelat (sau dimpotrivă, cu ce inteligență a privit. Lucrurile!)? cu concluzia, inevitabilă: aventura a constituit (sau nu a constituit) un eșec.

Dar în romanele lui Prevost, aventura constituie întotdeauna un eșec... concluzia amară adusă de însuși scriitorul vieții sale.

3(r) în Epistemă, ideologie, roman. Secolul XVIII francez. Univers, 1982, pp. 90 și urm.

În Povestea unei grecoaice eroul este un om în vârstă, de neam ilustru, aproape inepuizabil de bogat și ocupând, pe deasupra, un loc politic însemnat: ambasador al unei „superputeri” creștine la înalta Poartă, ceea ce-i creează la Constantinopole un statut aparte fără a-i răpi, de altfel, prea mult din prețiosul său timp. Este, firește, foarte mulțumit de sine și de câte ori se autocontemplă, satisfacția i se manifestă în chip de-a dreptul comic. Rostește cu infatuare cuvintele „la noi”, „în țara noastră” etc., relevând în treacăt, ca din întâmplare, semnele de admirație și supunere ce i se adresează, împarte sfaturi în dreapta și în stânga, bineînțeles infailibile (ca de pildă cele pe care le dă judecătorului turc care îl condamnase pripit la moarte pe tatăl adoptiv al lui Theophe) și nu pregetă să-și sublinieze maturitatea și superioritatea amintind aplecarea lui nedezmințită în cugetare. Într-adevăr, textul este împănat de afirmații-constatări de tipul: „gândii”, „socotii”, „cugetail”, „îmi dădai seama” etc. (urmate de o hotărâre materializată într-o poruncă strașnică) și care, fiind rodul reflecției unui personaj de valoarea lui, ar fi trebuit să ducă nedezmințit la rezultate favorabile; dar nicidecum! și aici intervine „comicul” situației, ironia care sub-tinde textul în cadrul fiecărui episod: căci socotelile bietului ambasador se dovedesc întotdeauna greșite și provoacă de nu chiar catastrofe, cel puțin situații extrem de neplăcute, orice acte – cugetate – ale sale, chiar și cele mai generoase în aparență, întorcându-se împotriva lui. – pentru că nu le eântărise îndeajuns, mintea-i fiind opacă la orice mod de gândire sau concepție despre viață care nu se suprapune cu ale lui.

De unde singurătatea lui morală pe care nici averea, nici rangul (sau poate tocmai ele) nu reușesc s-o împiedice. Între

ambasadorul îndrăgostit, îmbătrânit și bătrânicos și restul lumii se cască un hău, căci toți îl privesc de departe, ostil sau interesat, dar niciodată cu afecțiune și înțelegere. Treapta pe care l-a așezat statutul său social – de care nu poate sau nu știe să se desprindă, cu mintea-i modelată de educație și de prejudecăți – este prea înaltă și-l face de neînțeles sau nesuferit tuturor celor care-l înconjoară. Slujitorii? îl trădează! Prietenii? îl înșală (cum la rândul-i și el îi înșală)! Persoanele cărora le vine în ajutor cu o generozitate (dealtminteri calculată)? îi răspund prin nerecunoștința! Cele pe care le tocmește sporadic ca să-i aducă anume servicii? Nu au alt scop decât să profite de pe urma lui! În jurul lui doar minciună și indiferență.

Discrepanța între ceea ce vrea să pară ambasadorul – în ochii lui, în ochii celorlalți – și ceea ce este în realitate, nu poate să nu-i scape cititorului-cenzor, cu mintea alertată chiar din primele pagilni de mărturisirile făcute de erou. Iar duelul-conflict ce-l opune lui Theophe devine din chiar această cauză mai pasionant, pe dublul plan al epicului și al psihologicului, căci, în acest straniu cuplu, echilibrul este perfect între ceea ce îi apropie sau ar trebui să-i apropie și ceea ce-i desparte iar sorții de izbândă sunt, din această cauză, incerti.

Dacă el este un mare senior hărăzit cu toate privilegiile celor din fruntea ierarhiei sociale, și ea o sclavă cumpărată și-apoi redată uneil libertăți care nu se deosebește decât prin nume de sclavie, în schimb el este bătrân și ea tânără, iar recunoștința nu poate ține loc de iubire, mai ales când gelozia țese în jurul ei o pânză mai subtilă și mai afurisită decât cea de păianjen. Desigur, Theophe este liberă, stăpână asupra purtării ei, dar trăiește din liberalitățile celui care i-a plătit libertatea și care de fapt nu încetează o clipă s-o disprețuiască deoarece nu-i poate uita înjosirile, trecutului și chiar obârșia necorespunzătoare, și nu are dreptul să hotărască decât ceea ce i se impune sau i se sugerează: nu are dreptul să-și părăsească binefăcătorul și nici să iubească pe cine vrea ea. Ca să restabilească echilibrul dintre ei. – el, așa de sus, ea, așa de jos – și să-și (re) capete demnitatea, plasându-se pe planul de egalitate pe care el i-l refuză, ea nu poate decât să respingă iubirea, întâi condescendentă, apoi din ce în ce mai

înflăcărată a celui care o strivește sub povara generozității și a disprețului! său. S-o respingă chiar când i se oferă căsătoria – ultima abdicare săvârșită sub imboldul patimii frustrate de către seniorul înfumurat, subjugat de prejudecățile de castă, dar robit la rândul lui de farmece inaccesibile: gest de supremă insolență care înclină de astă dată platoul balanței în favoarea ei – și-i atrage moartea.

O moarte enigmatică, neașteptată, ca și purtarea ei, dar care proclamă, până dincolo de mormânt, victoria și răzbunarea femeii înjosite o dată cu înfrângerea bărbatului prea încrezător în avantajele sale materiale și în îtuurile sociale de care se servește cu sfidătoare aroganță.

Și în Povestea Comandorului *** ne aflăm în prezența unui cuplu, totodată identic și diferit de cele pe care le formează Des Grieux și Manon, Ambasadorul și Theophe. El – comandorul (pe a tund cavalier) este tânăr ca Des Grieux, în schimb de viță veche și putred de bogat ca ambasadorul, cu care mai are în comun excelenta părere despre propria-i persoană: „Sunt poate singurul cavalier al Ordinului nostru, care, dispunând de o avere însemnată și de tot ce poate asigura o carieră strălucită în viață, s-a hotărât de bună voie să-și asume îndatoririle unei vieți pline de greutate”. Toate actele sale sunt determinate de conceptele de „nobilime” și „măreție”; purtarea. – guvernată de „bună-cuviință”: se crede, se vrea, un perfect gentilom, cu înfățișare seducătoare și de o strașnică vitejie. – și o spune cu naivitate, ascunzându-se sub o falsă modestie care nu înșală pe nimeni. Ar fi săvârșit toi atâtea boboabe ca și ambasadorul (ba chiar mai multe – sau mai puține căci ele i-ar fi putut costa de multe ori viața!) dacă n-ar fi avut de strajă alături de el un Mentor devotat, un prileten nedezmintit, care gândește în locul lui și-l scapă din toate necazurile în care îl cufundă nesăbuiința sau înfumurarea. Acest prieten, viteazul și înțeleptul Peres, pare a fi dublul său, pe cât de nefericit pe atât de cuminte. Dar... e spaniol, ceea ce îl așază, bineînțeles, din punctul de vedere al vanitosului francez, pe o treaptă inferioară. De viță veche, și moștenitor al unui nume glorios, a fost exilat pe nedrept din patria sa, căzut în robie, scăpat de la moarte de tânărul cavalier grație unui hazard al sorții despre care nu se știe cui îi va

fi mai benefice: franțuzului, pe semne, care și-l va apropia pe spaniol copleșindu-l cu generozitatea sa (ah! cât de necesari sunt banii! pare a ofta abatele Prevost cam la un secol înaintea lui Balzac) și va fi admirabil slujit de inteligența acestuia, de simțul lui al măsurii și al conveniențelor. A-l ajuta bănește pe Peres nu reprezintă de altfel un sacrificiu pentru cavalier, cum nu reprezintă nici pentru ambasador: el disprețuiește, aristocratic, banul pentru care nu a trudit ca să-l agonisească și pe care-l risipește dezinvolt, convins și el că totul se poate cumpăra. În locul verbelor „a gândi”, „a socoti”, „a cugeta” pe care le conjugă ambasadorul, cavalerul, mai cinic, conjugă verbele „a plăti”, „a despăgubi”, „a înzestra” etc. Bineînțeles admirându-se nespus pentru generozitatea lui.

La toate aceste „Calități” cavalerul adaugă un temperament vulcanic, care nu rezistă nurilor feminini. Îndrăgostit de Helena la prisma vedere, găsește în această fetiță gîngășă, veselă și copilăroasă o pradă ușoară pe care o ademenește și-o necinstește fără urmă de resnușcare, refuzând chiar posibilitatea căsătoriei onorabile cu ea care i se oferă în momentul de vîrf al patimii sale. Dispuns să se lase ocărât și batjocorit de cavalerii Ordinului din care făcea sau avea să facă parte, nu acceptă totuși, ca rușinoasă, potrivit unui ipocrit cod al onoarei, căsătoria cu femeia blîndă și iubitoare care îndurase multe neajunsuri de dragul lui și pe care el o necinstise, dar a cărei obârșie nu i se pare la înălțimea rangului său. Ba mai mult. Când biata Helena își pierde frumusețea în urma unei cumplite boli, cavalerul o respinge cu neomenoasă răceală, iubirea-i pătimașă fiind brusc înlocuită de aversiune, și se străduiește s-o căsătorească cu... feciorul lui, voind astfel s-o despăgubească „generos” și să-i creeze un loc „onorabil” în societate”. Până la urmă o trimite într-o mănăstire, luând „toate măsurile care ar fi putut să-i facă soarta mai plăcută în refugiul ei”, își comunică hotărîrea și mamei tinerei femei, „care nu eziită s-o aprobe”; și „și-o îndeplini cu destulă generozitate ca să fie lăudat de toată lumea”.

Astfel se sfîrșește romanul, unul dintre cele mai cinice pe care le-a scris Prevost, în care și-a turnat toată amărăciunea și a plătit vieții și societății câte polițe i-au stat la îndemână. Față de femei, în primul rând (de Lenki, poate?), la adresa cărora nu-și

maschează de astă dată dispreţul; faţă de oamenii bisericii apoi, prin intermediarul cavalerilor de Malta, prezentaţi ca semi-piraţi cheflui, afemeiaţi, setoşi de glorie şi bogăţii; faţă de moravurile strâmbe ale unei epoci fastuoase în aparenţă; şi faţă de el-însuşi, parcă flagelându-se pentru negliobia de a fi nutrit atâtea iluzii de-a lungul anilor zvăpăiaţi pe care-i trăise. Povestea Comandorului *** nu este însă mai puţin un roman scris cu har, cu o vervă neaşteptată, care transformă comedia în tragedie, tragedia în comedie şi carnavalul aventurilor într-o simbolică şi aiuritoare rostogolire a roţii sorţii, ilustrând perfect această afirmaţie mai timpurie a autorului: „Povestea pe care o scriu nu este compusă decât din acţiuni şi sentimente”. Iar nouă şi interesantă, în aceste două romane, este tocmai acea suprapunere a elementelor de comedie şi tragedie care nu exista atât de vădit în Manon Lescaut şi care provine din întâietatea pe care scriitorul o acordă martorului şi cenzorului faţă de eroul-narator care trăieşte aventura. Trăirea rămâne autentică, dar în cadrul triplei suprapuneri despre care vorbeam (erou-martor-cenzor), rolul cenzorului se dilată perceptibil, se manifestă printr-o ironie mereu trează care luminează paginile, dându-le o savoare neobişnuită, scaldând aventura în zămbet şi conferind celor mai neverosimile situaţii valoare exemplară de sftnbol. O uşoară alunecare, o mişcare de translaţie, puţină imaginaţie. – şi personajele zugrăvite devin tot atâtea cazuri „modernell, susceptibile de a fi introduse în „contextell contemporane, şi deci foarte apropiate nouă. Căci epocile se succed, moravurile se schimbă, dar prejudecăţile continuă să existe şi enigmele inimii şi sufletului omenesc rămân mereu aceleaşi, vii şi de nepătruns.

MICAELA SLĂVESCU.

ISTORIA TINEREŢII COMANDORULUI DE *** sau MEMORII PENTRU A SERVI LA ISTORIA MALTEI bucure, nici să sufere, totuşi îl anunţ că va încerca sentimente din cele mai puternice dacă are un suflet simţitor.

PARTEA ÎNTÂI:

Nu există nimic mai de mirare în copilăria mea decât speranţele, foarte mari, pe care şi le puseseră ai mei în însuşirile cu care mă

înzestrare natură. Sunt poate singurul cavaler din Ordinul nostru² care, dispunând de o avere însemnată și de tot ce poate asigura o carieră strălucită în viață, s-a hotărât de bună voie să-și asume îndăajuns la o vârstă la care rațiunea și experiența îndeamnă la cugetare, socot că din noianul de memorii și cărți de aventuri trăite publicate în veacul nostru nu există niciuna în care autorul să fi avut alt scop decât să-l distreze pe cititor prin întâmplări amuzante sau să-și arate frumoasele însușiri prin aventurile pe care și le pune în seamă. Gmdurile acestea m-au făcut să mă simt ispitit să-mi amintesc istoria vieții mele în cu totul alte scopuri. Voi lăsa pe cititor să le afle singur, rugându-l totuși să-și amintească, atunci când ie va desluși, că i-am atras atenția asupra lor încă de la început. Nu-l invit nici să se care săptămână a fost cumpărată și citită cu mult interes; punea la curent publicul cu toate aventurile galante care se petrecuseră în timpul săptămânii la Curte și la Paris: puteai lesne recunoaște în portretele destul de bine zugrăvite eroii aventurilor care erau descrise; mai multe persoane sus-puse s-au ofensat văzându-și aventurile galante astfel divulgate: adevărul supără. Și-au dat toată silința pentru a afla pe autorul scrierii, și anonimatul nu a putut fi păstrat ...”.

Așadar, apariția Poveștii tinereții Comandorului *** a coincis: cu un scandal care l-a silit pe Prevost să ia din nou calea exilului, și care i-a asigurat, la timpul său, o faimă pe care veacurile ulterioare nu au ratificat-o într-un totul.

Ordinul de Malta, de călugări militari, își are obârșia în secolul al XI-lea: prin 1048, câțiva negustori din Amalfi întemeiază la Ierusalim o mănăstire benedictină cu spital aferent, pentru îngrijirea pelerinilor veniți să viziteze Sfântul Mormânt. Înlăturându-i pe benedictini, directorul stabilimentului îmbogățit grație daniilor importante făcute de Godefroy de Bouillon în 1099 – un anume Gerard – înființează o nouă congregație numită a Ospitalierilor Sfântului Ioan (Hospitaliers de Saint-Jean). Urmașul său, Raymond de Puy, stabilește definitiv normele de viață și purtare a membrilor stabilimentului, cărora li se adăugă, în secolul al XII-lea, obligația serviciului militar. După cucerirea Ierusalimului de către Saladin (1187) Ospitalierii se retrag pe

insula Cipru, apoi pe insula Rhodos (1310), luându-și numele de cavaleri de Rhodos. L-au învins pe Mahomed al II-lea în 1480, cucerindu-și un mare renume de bravură și mult prestigiu, dar, învinși, la rândul lor de Soliman al II-lea în „condiții onorabile”, se retrag în 1530 pe insula Malta, care le-a fost cedată de Carol Quintul, luându-și numele de cavaleri de Malta. Ordinul, condus de un mare-maestru, era organizat în opt „limbi” sau națiuni (Provența, Auvergne, Franța, Italia, Aragon, Germania, Castilia și Anglia), fiecare condusă de un comandor (sau stâlp), și număra vreo 000 decommanderii europene. Membrii lui rosteau legăminte religioase identice cu cele ale călugărilor, cărora li se adăuga însă obligația de a purta arme și de a lupta împotriva paginilor precum și de a-i ajuta pe pelerini. Purtau un costum specific, somptuos, de culoare neagra, cu arme roșii și o cruce de Malta (cu patru brațe egale, lărgite și despicate la extremități) albă sau aurie. Ordinul de Malta ființează și în zilele noastre, conform unui nou statut care datează din 1961.

\par torirife unei vieți pline de greutate. Astfel de legăminte sunt hotărâte mai întotdeauna de voința unui tată sau de preferințele unei familii. Așa s-a întâmplat și cu mine la început, căci nici nu mă născuserăm bine când m-au și hărăzit crucii. Mai apoi însă, după ce muri fratele meu mai mare și toate drepturile lui trecură asupra mea, toți cei care vedeau în mine pe viitorul cap al unei familii ilustre tură surprinși când, la vârsta de optsprezece ani, le-am spus că plec la Malta să iau parte la expediții împotriva turcilor și că îmi las toate drepturile pe seama fraților mai mici. Căpătaserăm această dorință din cărțile pe care le citiserăm. Cum nimic nu mi se părea mai nobil și mai măreț decât cariera căreia îi fuseserăm destinat din fașă, nu puteam înțelege ca niște avantaje atât de deșarte ca acelea pe care le oferă bogăția să învingă un sentiment ce mi se părea izvorât din onoare și înțelepciune. Toate încercările familiei de a mă face să-mi schimb hotărârea fură zadarnice și luai drumul mării împreună cu doi vecini ce-și propuseseră aceeași țintă. La început nimic nu a tulburat călătoria noastră dar, când am intrat în marea Genovei, vântul a început să sufle cu atâta putere încât ne-a silit să navigăm de-a lungul coastei și căpitanul a hotărât să facă o escală de câteva zile în portul Orbetello.

Pe când căpitanul se îngrijea de repararea stricăciunilor făcute de furtună, eu și cei doi tovarăși ai mei plecarăm să vânăm ca să ne treacă timpul mai ușor. Nici prin gând nu ne trecea să ne împrietenim cu cineva într-un loc unde urma să stăm atât de puțin. Dar întâlnirăm un bătrân comandor a cărui moșie se afla prin împrejurimile orașului și buna-euviință ne îndemnă să-i oferim serviciile noastre și să-i acceptăm ospitalitatea. Furăm astfel nevoiți să petrecem o zi întreagă la castelul lui. Comandorului îi plăcea atât demult să ne vorbească despre curtea de la Malta și să ne povestească tot ce i se întâmplase în timpul îndelungatei lui șederi acolo, încât până la urmă începu să ne istorisească aventurile lui galante. Înfierbântat de aburii vinului, ne mărturisi că avusese o funcție înaltă la curtea marelui-maestru și că nu se retrăsese la moșie, renunțând la onoruri, decât împins de o dragoste oarbă de care nici măcar vârsta nu putuse să-l ferească și căreia îi sacrificase toată fericirea lui. Întreaga viață se ocupase de treburile „serioase, fără să aibă timp să simtă gustul plăcerilor care, din această cauză, îl îmbătaseră dintr-odată. Era bogat. Tânăra malteză care îl încântase nu avea aproape nimie.

O îndemnase deci să-l urmeze împreună cu întreaga ei familie și, astfel, de vreo doisprezece sau cincisprezece ani, duceau împreună o viață tihnită și lipsită de griji pe pământurile lui:

Mărturisirile pe care ni le făcea erau din ce în ce mai intime. Văzând însă că povestirea lui înflăcărată nu trezise în noi, atât cât ar fi dorit, curiozitatea de a-i cunoaște stăpâna inimii, comandorul ne zise cam supărat: „Cită răceală la niște cavaleri de vârsta voastră! Nu știți oare că, după slujirea ordinului nostru, n-avem datorie mai mare decât față de femei? Dacă n-ați știut până acum acest lucru, aflați-l de la un om bătrân”. Apoi, fără a ne lăsa să-i ghicim intențiile, se sculă și ieși cu pas șovăielnic pentru a ie aduce pe doamnele casei, pe care nu le văzuserăm încă.

Ne prezentă mai întâi pe cea despre care ne vorbise. Era însoțită de alte două-trei doamne din Orbetello pe care soții lor le lăsau cu toată încrederea să vină în casa unui bătrân de șaptezeci de ani, stăpânit, cum știa toată lumea, de o pasiune foarte surprinzătoare pentru vârsta lui. Dar admirația nu ne fu trezită nici de iubita

comandorului, nici de vreuna dintre doamnele din Orbetello. Comandorul nu ne vorbise tocmai de lucrul cu care se putea mândri cel mai mult: devenise tată încă din primul an al acestei aventuri și iubita lui era însoțită de o fată de treisprezece sau paisprezece ani, fructul dragostei lor. Nu văzuserăm până atunci decât puține femei demne de iubire, sau poate că acest lucru nu mă interesase. Dar acum, impresionat din cale afară de farmecul pe care crezui că-l găsesc la fata comandorului, începui să laud calitățile acestei ființe încântătoare, făcându-mă astfel vinovat de multă necuviință, căci comandorul părea să aștepte astfel de laude doar pentru iubita lui. Dar chiar și după această ‘întâmplare, comandorul continuă să păstreze secretul paternității lui și ne despărțirăm fără a avea nici cea mai mică bănuială despre faptul că dragostea lui rodise într-un chip atât de fericit.

Oricât de puternică fusese impresia pe care această minunată faptură o făcuse asupra mea, nu purtam totuși în suflet la plecare decât primul sentiment pe care mi-l inspirase: admirația. Cei doi tovarăși ai mei nu scăpaseră însă atât de ușor. Părăsiră cu părere de rău portul Orbetello, și tot timpul drumului până la Malta nu mai Vorbiră de altceva. Totuși, înflăcărarea lor se liniști treptat și curând furăm prinși de o mulțime de alte treburi.

Marele-maestru, don Pedro de Roccasui, mă trată cu multă cinste, datorită rangului despre care i se vorbise în scrisorile de recomandare pe care i Je aduseserăm. Fui dat în grija comandorului de Buillantes pentru a-mi călăuzi primii pași. Acesta se pregătea să ridice ancora, cu trei corăbii, în urma știrii că niște trupe turcești fuseseră imbarcate pentru o destinație necunoscută, astfel că nu rămăsei ia Malta decât vreo două săptămâni și avui timp să-i cunosc doar pe cei cărora ie eram prezentat prin scrisori de recomandare. Plecarăm pe o vreme care părea că ne va fi prielnică dar dușmănia mării nu se dezminți nici de data aceasta; o furtună groaznică izbucni de cum ne depărtarăm de țărm și corabia pe care mă afluam se rătăci de celelalte două. Furăm aruncați spre coasta Africii; în starea jalnică în care ne găseam, nu ne rămânea altceva mai bun de făcut decât să ne adăpostim într-un golf cât mai ferit cu putință. Ne afluam în apele dușmaniloși chiar dacă prin apropiere nu era nici un port

mai de seamă, cura corsarii din acele locuri sânt'mereu în legătură unii cu alții, ne temeam de o întâlnire cu corăbiile lor. În timp ce ne apropiam de un golf pustiu, deschis între doi munți ce păreau să fie tocmai buni pentru a ne adăposti, furăm uimiți auzind niște strigăte sfâșietoare în acele locuri unde nu locuia nimeni; ceața ne împiedica să-i zărim pe cei care ne chemau: erau patru nenorociți care se luptau cu valurile, ținând strâns în brațe un catarg, și destinul lor ne dădu de înțeles că soarta noastră putea deveni și mai nefericită. Marea era încă foarte agitată, așa că nici lor nu le era ușor să se apropie de noi, dar nici barca noastră nu reușea să ajungă până la ei, oricât demult ne încurajau în truda noastră sentimentele de omenie față de nenorocirea lor. În timpul acesta, doi dintre nefericiți își pierdură puterile și cunoștința, se desprinseră de catarg și pieriră în adâncuri sub privirile noastre îndurerate. Îi îndemnam prin strigăte pe marinarii din barcă și te promiteam sume mari de bani dar, în ciuda tuturor eforturilor pe care le făceau, nu reușeau să se apropie de catarg și văzui cum pierе încă unul dintre nefericiții pe care voiam să-i salvăm. Cel de-al patrulea ridica din timp în timp o mână, părând a ne spune în felul acesta cât de rău îi părea de soarta tovarășilor sai și că se aștepta să-i urineze în curând. Mi se păru o nedreptate să nu pot salva nici măcar pe unul dintre acești nefericiți loviți de mânia cerului și, îndemnat de mila pentru cel care se mai ținea de catargul ce se izbea din când în când de corabie, coborâi pe scară până la suprafața apei, înarmat cu o cange, sperând să pot agăja cacargui atunci când valurile îl vor împinge din nou spre corabie. Îi văzui apărând din nou, încercai din răputeri să-l prind și creez ui chiar ia un moment dat că voi reuși; dar valul care-l purtase spre mine mi-l răpi iarăși. Această trădare a destinului mă înfurie atât de tare încât, fără să mă mai gândesc, mă aruncai în mare pentru a încerca să fac cu brațele ceea ce nu reușiserăm să fac cu cangea. Această generozitate nebunească ar fi trebuit să mă ducă la o moarte sigură. Mă găsii dintr-odată într-o situație mai periculoasă chiar decât a nenorocitului pe care voiam să-l salvez dar, printr-o minune, pentru care nu voi mulțumi niciodată îndeajuns cerului, vântul care bătuse cu atâta strășnicie se liniști dintr-odată și valurile deveniră mai. Blânde. Și nurnesc minune acest ajutor primit din ceruri pentru că a v'enit chiar atunci când era mai multă nevoie

de el; de altfel, era firesc ca vântul și valurile să se domolească pe măsură ce înaintam la adăpostul muntelui. Acum marinarii din barcă le veni foarte ușor să scoată din valuri mai întâi pe străinul ce continua să strângă din toate puterile catargul în brațe și apoi pe mine, care pluteam fără simțire în voia valurilor. Nu știu cum au făcut ca să-l readucă pe străin la viață dar el și-a regăsit puterile mult mai repede decât mine. Starea în care mă aflam și din care nu ieșii multă vreme îi făcu chiar să se întrebe dacă nu cumva muriserăm. Preț de mai mult de două ore rămăsei nesimțitor la îngrijirile ce mi se dădeau și, când deschisei în sfârșit ochii, întrebai cu mirare prin ce minune ajunseserăm din nou pe corabie.

Întrebai apoi cum se simte străinul. Acesta, de îndată ce înțelese de cine mă interesam, se și ridică în genunchi în fața patului meu, vărsând șiroaie de lacrimi care, așa cum am putut să-mi dau seama mai târziu, pentru un om de felul lui, erau un semn de supremă recunoștință. Își recăpătase puterile cu ușurință; iar comandorul de Buillantes, văzând din capul locului că are de-a face cu un om deosebit, îl tratase cu multă atenție. Ceruse să ație și se povestise tot ceea ce făcuserăm pentru el: fusese profund mișcat de fapta mea și se arătase mai îngrijorat de însănătoșirea mea decât de tot ce privea viața și viitorul lui. Văzând că-mi recapăt în sfârșit puterile, mai stătu vreun sfert de ceas la picioarele mele, plin de afecțiune, pentru a-mi adresa mulțumiri înflăcărate pe care eu, fiind încă prea slăbit, nu reușeam deloc să le stăvilesc.

Nu puteam nega că-i făcuserăm un serviciu neprețuit, dar îl asigurai că eram pe deplin răsplătit văzând pe cine avuseserăm fericirea să ajut. Și într-adevăr, găseam în toată făptura lui ceva atât de nobil și de interesant încât aș fi fost gata să mai fac o dată, din convingere, ceea ce făcuserăm doar dintr-o pornire de generozitate oarbă. Nenumăratele atenții cu care mă înconjură în tot timpul cât rămăsei la pat nu scăzură nici atunci când sănătatea îmi îngădui să-l primesc cum se cuvine și să stăm de vorbă. Fără să aștepte să-mi exprim în vreun fel curiozitatea de a-i cunoaște numele și împrejurările în care naufragiasse începu să-mi vorbească astfel: „Mă numesc Peres și m-am născut într-o

provincie din Spania, familia din care mă trag fiind una dintre cele mai de văză din ținut. Sunt atât de nefericit cum n-a mai fost nimeni la vârsta mea, și asta nu din pricina dragostei sau a mai știu eu căror ambiții. Când m-am dus la curte, eram însuflețit de speranță așa cum poate fi orice tânăr de seama mea, având pe deasupra și protecția multor rude cu funcții dintre cele mai însemnate. De altfel, influența lor s-a făcut curând simțită, atunci când mi s-a propus o căsătorie ce urma să mă încuscrească cu primul-ministru și care mă plasa dintr-odată într-o funcție foarte bună. Mi-am dat consimțământul pe dată, chiar înainte de a o cunoaște pe bogata moștenitoare. Aveam însă un rival, despre care nu mi se spusese nici cum îl cheamă, nici ce urmărește, om laș, capabil de orice crimă. Acesta nu a îndrăznit să se măsoare cu mine fățiș. A evitat până să ne și întâlnim, curajul meu fiind bine cunoscut, datorită câtorva împrejurări mai deosebite. Unica armă a unui rival atât de disprețuit fiind calomnia, a otrăvit mintea ministrului cu niște învinuiri atât de groaznice încât l-a făcut să se. Răzgândească în privința căsătoriei mele. Mi s-a comunicat hotărârea lui, dar mândria m-a împiedicat să-mi arăt supărarea. Cum onoarea îmi cerea totuși să lămuresc cauza dizgrației mele, am insistat într-atât pe lângă ministru, încât” până la urmă am aflat chiar de la el mârșăviile la care se dedase rivalul meu, ba chiar și numele lui. Părându-mi-se că citesc pe fața ministrului o anume bucurie vicleană, pornită poate mai puțin din dorința lui de a mă jiroi. C’ât din mulțumirea de a-și putea justifica într-un fel refuzul, ura pe care o nutream pentru rivalul meu s-a întors împotriva lui. I-am reproșat cu atâta trufie ușurința condamnilă cu care își plecase urechea la învinuirile aduse unui om ca mine încât, la rândul său, s-a simțit jignit. Răceala ce se așternuse peste relațiile dintre noi din cauza mârșavelor uneltiri ale unui dușman s-a transformat în ură personală, pe care el a pus-o pe seama îngâmfwării mele. Curând am simțit pe pielea mea că pedepsele cele mai” aspre nu se aplică întotdeauna celor cu cea mai mare vină.

Mă afluam însă într-o situație mai fericită decât aș fi dorit-o, căci îi treziserăm donei Beatrix Marinan sentimente pe care eu nu le aveam pentru dânsa. N-o văzuserăm decât de vreo zece ori în răstimoul cât soerasetn s-o iau de soție. Știrea despre schimbarea

hotărârii ministrului a necăjit-o mai mult decât pe mine și, spre surprinderea mea, mi-a trimis un bilet în care mă asigura că nu voi avea ce regreta dacă voi îngădui ca dragostea ei să lucreze în folosul fericirii mele. Întâmplarea aceasta, neatingându-mi în nici un fel inima, mă punea în încurcătură. Dragostea nu-mi spunea nimic în favoarea doinei Beatrix. Singurul motiv care putea să mă facă să profit de slăbiciunea ei era un fel de trilmf pe care aș fi putut să-l obțin pe această cale asupra ministrului și asupra rivalului meu. Dar o căsătorie încheiată în noile condiții nu mai putea să-mi asigure avantajele ce mi se oferiseră la început, și ar fi însemnat să plătesc prea scump o răzbunare atât de firavă, sacrificându-i nenumărate alte șanse pe care soarta ar li putut să mi le mai ofere. Iar dacă aș fi vrut să-l fac pe rivalul meu să simtă ura pe care i-o purtam, aș fi ales mijloace mai demne de curajul meu. În ciuda acestor gânduri, mi s-a părut totuși că ar fi crud din partea mea să nu răspund doinei Beatrix și, o dată hotărârea luată, nu puteam să nu-i scriu cu tot respectul cuvenit. Am compus un răspuns galant. Depart de a mă scuza de indiferența sentimentelor mele, mă plângeam de soarta nefericită care mă împiedica să le dau ascultare. Oricum ar fi înțeles dona Beatrix scrisoarea mea, nu o mințeam deloc atunci când o asiguram că o căsătorie cu ea mi-ar fi adus fericirea. Dar scrisoarea, în loc s-o facă să înțeleagă, așa cum crezuserăm eu, că nu mai aveam nici o pretenție de la dânsa, a dat, dimpotrivă, un nou imbold așteptărilor ei. S-a grăbit să-mi răspundă că mă face stăpân pe soarta ei, că numai din bună-cuviință se supusese până atunci unchiului ei și că, văzând că el abuzează de autoritate pentru a o împiedica să-și urmeze chemarea inimii, nu credea că poate să existe vreo lege care s-o silească a-i mai da ascultare: în sfârșit, că era gata să-mi dăruiască mâna ei de îndată ce eu aș fi fost dispus să i-o primesc.

Într-adevăr, conform tradiției, de cum intrase în al douăzecilea an de viață, dona Beatri (r) era liberă să-și aleagă soțul. Acest lucru m-a pus pe gânduri; îmi dăduserăm consimțământul la căsătoria noastră și nu puteam să rup pe neașteptate toate legăturile cu dona Beatrix, cu atât mai mult cu cât ea dorea să-și țină făgăduielile și părea că se bizuie pe ale mele. M-am gândit de asemenea că, la urma urmelor, din tot ce speraserăm la început

nu pierduserăm decât favoarea ministrului și postul pe care aceasta mi-l propusese o dată cu mâna nepoatei. Dona Beatrix era cu stare. Eu eram bogat. Un ministru nu trăiește o veșnicie și, dacă nu mai puteam aștepta nimic din partea lui, nu înțelegeam de ce un om de rangul meu ar trebui să se teamă de ura lui. Gândindu-mă astfel, m-am hotărât să înnod iar, și cât se poate de serios, legăturile mele cu dona Beatrix, și chiar de la prima întâlnire am hotărât o zi în care să ne cununăm.

— Dar pe când eu puneam la cale planuri de răzbunare răsunătoare prin care să-mi astâmpăr ura împotriva rivalului meu, nici el nu-și irosea timpul, și se îngrijea de reușita dragostei lui. Urmărind-o pas cu pas pe dona Beatrix în tot ceea ce întreprindea, i-a fost ușor să afle ce puneam la cale. O iubea cu atâta patimă încât, nefiind capabil de generozitatea dragostei, a uneltit tot felul de planuri, dintre cele mai negre, în stare să ducă la îndeplinirea dorințelor lui. Mai întâi, a pus pe unul din frații lui, care slujea în oștire, să-i apere interesele. Acesta, gândindu-se că o astfel de căsătorie i-ar folosi în carieră, a încercat să mă facă să renunț la intențiile mele. Viteazul a îndrăznit să mă amenințe. A aflat pe dată cât de puțin mă temeam de amenințările lui: l-am ucis. La auzul acestei fapte, furia rivalului meu a fost atât de mare încât i-a inspirat singurul act de curaj din viața lui, dar și acesta pângărit de e lașitate infamă: m-a atacat, însoțit însă de un alt frate de-al lui, căruia nu i-a fost nici lui rușine să mă silească la o luptă inegală. În indignarea mea, nu m-am gândit decât să parez loviturile fratelui și să-mi îndrept atacurile împotriva lui don Antonio, rivalul meu. Daide cum mi-a înțeles intențiile, acesta a fost cuprins de spaimă și a fugit în mod rușinos. Fratele lui a luptat cu mai multă hotărâre dar avu nenorocul să cadă răpus de o lovitură ucigătoare.

Aceste două lupte, date una imediat după cealaltă, m-au nevoit să-mi iau unele măsuri de prevedere. M-am retras la una din rudele mele de unde puteam urmări fără grijă cum vor fi judecate la curte aceste întâmplări. Rivalul meu, găsind-o pe dona Beatrix mai pornită ca niciodată împotriva dragostei și ofertelor lui, a profitat de absența mea și a răpit-o. Nimeni nu știa încotro o apucaseră. Dar această răpire, făcută parcă anume ca să mă

dezvinovățească în ochii ministrului, l-a făcut, dimpotrivă, să' mă considere de-a dreptul odios. A început să vadă în mine izvorul nenorocirilor ce se abătuseră asupra nepoatei sale și cauza rușinii întregii lui familii. Tribunalul m-a judecat cu cea mai mare asprime, toată apărarea mea nu a putut decât să-mi scape viața, căci sentința crudă ce a fost pronunțată îmi răpea onoarea și speranța de a mai aștepta ceva de la soartă. Mi s-au confiscat pământurile și, pe deasupra, am fost surghiunit pe viață. Ura dușmanilor mei s-a făcut simțită până și în alegerea locului osândeii: Oran, locul cel mai mizerabil din lume.

Am fost dus acolo cu tot alaiul care face parte din rușinea crimei. Deși îmi era indiferent unde voi locui de acum înainte, după o aventură cu urmări atât de jalnice, de cum am trecut dincolo de strâmtoare mi-am dat seama cât de groaznică era soarta la care fuseserăm condamnat. Mă văzui într-un oraș locuit de o mână de nenorociți cu care presimțeam că, din dezgust, nu voi avea nici un fel de legături. Chiar și garnizoana, care se găsea într-un hal fără de hal, părea să fi decăzut în contact cu locuitorii. Nu puteam spera să găsesc vreun mijloc de a scăpa dintr-o sclavie atât de amară. Mă găseam prins de o parte între Africa, unde astăzi domnește mai mult ca niciodată barbaria, și o mare pe care îmi era imposibil să o trec și care îmi răpea până și gândul de a mă duce în vreun regat al Europei pentru a-mi găsi o ocupație. Ca o măsură de prevedere menită să împiedice pe soldați să dezerteze și să-i oprească din drum pe toți acei care, dezgustați de acele locuri, ar fi vrut să se întoarcă în Spania, porturile rămâneau închise tot timpul, și-ți trebuia un permis special pentru a părăsi acest jalnic loc, permis pe care nici măcar nu puteam să-l cer.

În această situație nenorocită, scormonindu-mi mintea ca să găsesc ceva ce-ar fi putut să-mi aline nenorocirea, am căutat să trezesc curajul comandantului și al garnizoanei și să-i îndemn la o acțiune energică împotriva maurilor. Orașul fusese atacat în repetate rânduri de acești barbari și garnizoana socotise drept o mare izbândă faptul de a-i fi îndepărtat de zidurile noastre. După ce am aflat câte ceva despre dușmani și despre ținut, mi-am dat seama că era ușor să-i împingem până la râul Mega și să le împiedicăm trecerea o dată pentru totdeauna, înălțând câteva

forturi de-a lungul malurilor. Planurile mele au fost pe placul comandantului și el mi-a încredințat punerea lor în aplicare. Primele mele încercări au fost încununate de succes: dintr-o ceată de mauri care ne ieșise înainte, nu a scăpat niciunul viu. Dar acești barbari se adună eu o ușurință uimitoare și, peste câteva zile, o nouă armată, și mai numeroasă, era gata de luptă. Am înfrânt-o și pe aceasta, apoi, în răstimp de trei săptămâni, i-am silit pe toți cei rămași să stea la adăpost pe malul celălalt al râului.

Vestea despre această izbândă a ajuns curând și la Madrid. Rudele și prietenii pe care-i aveam acolo au lăudat la curte serviciile pe care le aduseserăm și zelul lor a însemnat pentru mine o pensie pe care comandantul a primit ordin să mi-o plătească. Între timp, gustul gloriei și nevoia de acțiune m-au făcut să mă gândesc la noi expediții. Deși în rarii continuau să stea liniștiți pe malul lor, mă necăjea să-i văd mereu gata de luptă, ca și cum s-ar fi gândit să ne domolească ei pe noi. Am poruncit să se facă un pod po.; te râu, într-un loc unde maurii nu puteau să-l zărească. Și, după ce mi-am trecut trupele pe celălalt mai în timpul nepi îi, am năvălit asupra lor în faptul zilei.

Acțiunea mea a fost încununată de succes dar eu am avut nenorocul să fiu prins în timp ce armata mea urmărea victorioasă pe fugari. Calul meu s-a prăbușit și m-a trântit așa de tare încât am rămasfără cunoștință mai în ' t de un sfert de ceas. Cum zorile abia mijiseră, oamenii mei nu au văzut ce mi se întâmplase și am căzut în mâinile unei cete de mauri care/s-au grăbit să mă ducă cu ei pe drumuri ocolite și care m-au recunoscut, spre disperarea mea, d'.'-pă niște scrisori pe care le aveam asupra-mi. Numele rR. Ju era celebru pe toată coasta Africii. Maurii au considerat capturarea mea drept un triumf. Am fost dus de-a dreptul în capitală unde se și aflase de prinderea mea. După mulțimea adunată în jurul palatului mi-am dat seama că eram așteptat. Am fost dus în fața regelui. Acesta m-a privit mult timp în tăcere și, numai într-un târziu, mi-a zis: „Ghiaurule „înfățișarea ta nu este cu nimic mai prejos decât îți este faima; dar ne-ai făcut prea mult rău ca să te poți aștepta la milă sau iertare din partea mea”. Apoi,

fără să mai aștepte vreun răspuns, mi-a întors spatele și a poruncit unui ofițer să mă ducă la locul pe care mi-l hotărâse.

Nu am încercat în nici un fel să mă fac ascultat și, orice soartă m-ar fi amenințat, nu am căutat sprijin decât în mândria și tăria mea sufletească. Am fost urcat într-o trăsură, împreună cu ofițerul în grija căruia mă dăduse regele. Eram prea preocupat de nefericirea care mă lovise ca să-i cercetez chipul și nici n-am băgat de seamă grija cu care își ascundea fața. Prin minte îmi treceau numai gânduri amare. Ce sfârșit pentru o carieră pe care o începuserăm atât de glorios! Mă gândeam la izvorul nenorocirilor mele și la cât de puțin vinovat eram de toate acestea. Singura lor cauză era mișelia lui don Antonio și'ura neîndreptățită a ministrului. Trebuia oare să mă consolez cu nevinovăția mea sau să pun toate nenorocirile pe seama sorții și să mă las pradă deznădejzii?

Am ajuns la închisoarea ce mi se destinase: un castel întărit nu numai de mâna omului dar și de natură, „la douăsprezece sau cincisprezece leghe de capitală. Ofițerul care mă însoțise s-a grăbit să coboare, lăsându-mă în grija străjerilor care ne escortaseră. Am fost introdus într-o încăpere ce mai slujise și altădată de închisoare. Ferestrele erau joase și zăbrelite, zidurile groase și ușa ferecată cu mai multe zăvoare. Durerea m-a năpădit din nou: dar n-a trecut mult timp și am auzit cum se deschide ușa și, mai mult după port, decât după chip, l-am recunoscut pe ofițerul care mă însoțise până acolo. Acesta continua să-și ascundă fața și, cum nu aveam nici un motiv să cred că se ferea de mine, am crezut că are vreo rană sau vreun defect pe care încearcă să mi-l ascundă.

S-a apropiat de mine arătându-mi mai mult respect decât mi se cuvenea în starea nefericită în care mă aflu. Am observat chiar că toate mișcările îi erau șovăitoare și mi s-a părut că și vocea îi tremura. M-a întrebat în limba spaniolă în ce parte a Spaniei m-am născut. I-am răspuns, bineînțeles, că sunt un nobil din Galicia; m-a întrebat apoi prin ce întâmplare mă găseam în fruntea oștilor spaniole din Africa. Deși tulburarea pe care mi se părea că o observ în toate aceste întrebări ar fi putut să mă îndemne la o atitudine mai reținută, cum nu aveam să mă rușinez

de nimic din purtarea mea, i-am povestit o parte din nenorocirile mele, fiind fără nici o îngăduință față de lașitatea și nedreptatea dușmanilor mei. Mă întrerupea din când în când cu întrebări. Îmi asculta răspunsurile și, câteodată, pe neașteptate, condamna tocmai acele părți din purtarea mea cam mi se păreau cele mai îndreptățite și mai nevinovate. M-a întrebat îndeosebi ce cred despre fuga iubitei mele și dacă am aflat ce s-a întâmplat cu ea. Pe măsură ce mă asculta, gesturile îi deveneau mai energice și vocea mai hotărâtă; la un moment dat, izbit de curiozitatea lui, m-am căit că-i vorbiserăm atât de deschis, dar gândul că aventurile mele nu aveau nimic comun cu situația în care mă aflu și că, de altfel, toate cele povestite de mine erau spre cinstea mea m-a îndemnat să-mi termin povestirea fără a mai lua în seamă agitația și tulburarea pe care le vădea și a căror cauză nu puteam s-o pricep.

În sfârșit, cel care până atunci mă pusese întruna în încurcătură cu gesturile și întrebările lui m-a uluit schimbându-și brusc atitudinea și felul de a vorbi. Pe cât păruse de timid mai înainte, pe atât se ridicase acum plin de trufie și, ca și cum timpul cât mă ascultase l-ar fi îndârjit împotriva mea, mi-a vorbit pe un ton din care nu răzbătea de la primele cuvinte decât ura și răzbunarea. Cuvintele de ocară și reproșurile curgeau asupra mea; și tocmai când începuserăm să mă întreb dacă nu cumva am de-a face cu un nebun apucat de pandalii, străinul și-a descoperit fața și l-am recunoscut pe don Antonio.

Mai mult mirat decât înspăimântat, n-am scos nici un cuvânt în timp ce el mi-a spus cine e și la ce puteam să mă aștept de la furia lui. „Trădătorule, mi-a zis. El cu o aroganță josnică în glas, îl recunoști acum pe cel mai neîmpăcat dușman al tău, altădată obiectul insultelor tale, azi stăpânul tău? Știi că în acest castel eu comand și că regele mi te-a dat pe mână? Cum! a reluat el, văzând că-l privesc cu indiferență, nu tremuri gândindu-te la pedeapsa pe care ți-o pregătesc? Ah! cum ai să-mi mai dai socoteală de sângele fraților mei, de pierderea averii și de disprețul donei Beatrix!” A continuat să-mi vorbească mult timp cu aceeași furie, în timp ce eu căutam să-mi explic prin ce straniu capriciu al sorții îl regăseam într-adevăr în situația de a-mi putea face rău și eram

profund indignat de această nouă trădare a sortii. – „Nu știu, i-am răspuns fără a mă tulbura, ce îmi pregătește cerul; dai' autoritatea pe care ți-o atribui aici va fi, fără îndoială, culmea umilinței mele.” Când m-am ridicat după aceste cuvinte, și-a închipuit că vreau să-l atac; și, neîncrezându-se nici în armele sale, nici în faptul că mă știa dezarmat, s-a re tras. Spre ușă de unde își revărsă ura într-un nou șuvoi de ocări. „Să te gândești când vei suferi, mi-a zis ei la despărțire, să te gândești atunci când vei fi pe pragul pieirii că suferințele și moartea ta mi se datoresc mie și că mi-au dat o mare mulțumire.” Mi-am întors privirea de la el și, fără a-i răspunde, nu i-am dat nici măcar satisfacția de a crede că i-am ascultat cu atenție amenințările.

Primul meu gând a fost că autoritatea lui nu putea fi atât de deplină pe cât încercase să mă. Facă să cred, de vreme ce-și amina răzbunarea. Un laș ca el n-ar fi lăsat să-i scape prima ocazie dacă n-ar fi fost reținut de niște opreliști peste care nu îndrăznea să treacă. De oricâtă trecere s-ar fi bucurat el pe lângă rege, și indiferent de felul cum o dobândise, nimic nu mă îndreptătea să cred că acesta i-ar ține partea până într-atât îniei t să-i dea pe mână viața unui prizonier de război pe care nu avea nici un motiv să-l disprețuiască. Îmi dădeam totuși seama că fiindu-i încredințat spre pază, într-un loc unde el comanda, putea să mă trateze cu o asprime care să transforme închisoarea într-un adevărat chin și că, dacă nu va îndrăzni să întreprindă nimic pe față pentru-a mă răpune, existau o mie de mijloace ocolite pentru a scăpa de un dușman, mijloace de care se folosesc de' obicei oamenii vicleni Până a doua zi nu mi s-a întâmplat nimic ce-ar fi putut A mă pună pe gânduri; dar după ce am petrecut noaptea fără a primi nimic de mâncare și începeam să mă tem că planul dușmanului meu este de a scăpa de mine prin înfometare, am văzut că se deschide ușa închisorii și am. Recunocut-o pe dona Beatrix deși, ca și don Antonio, lepădase hainele spaniolești pentru a se îmbrăca după portul țării. Obrazul îi era tot atât de schimbat ca și gâteala. Era însoțită de un slujitor care, după chip, mi-am dat seama că era un om din nația noastră. Au închis ușa cu grijă și dona Beatrix, după ce a ascultat primele mele salutări fără a-mi răspunde, s-a așezat și a început să verse un râu de lacrimi fără să scoată un cuvânt.

Nu o iubiserăm niciodată în mod deosebit, și toate nenorocirile care veniseră după aceea prea îmi tociseră sentimentele ca s-o regret. Nu am simțit, deci, văzând – o. Nici o emoție violentă, și primele mele porniri de compătimire nu aveau nimic de-a face cu dragostea; dar dacă nu putuserăm s-o văd plângând atât fără a fi mișcat de jalea ei, am fost mult mai impresionat așeultând cele ce povestea despre starea ei nefericită. După ce au plecat din Madrid, don Antonio o dusese până la mare, găsind pretutindeni înlesniri care lăsau să se înțeleagă că totul fusese pus la cale cu mult timp înainte, și o silise să se îmbarce cu el pe un vas care părea să-i aparțină, căci prea erau zeloși și supuși căpitanul și marinarii. Norocul îl ajută și mai departe, până la țărmul Africii, unde îi dezvălui pentru întâia dată proiectele lui, îndemnând-o să li se supună și să le accepte de bună voie. Părăsind țările creștine, hotărâse să părăsească și creștinismul și să-și caute la curtea regelui Marocului un rost pe care nu-l putuse găsi la Madrid. Jalea și lacrimile donei Beatrix nu-l făcură pe acest ticălos decât să vorbească pe un ton mai aspru și mai poruncitor. Din acel moment o tratase cu o trufie de nesuferit, reproșându-i fără încetare că mă preferase pe mine, ba întrebuințase și violența pentru a intra în posesia drepturilor pe care și le atribuia asupra ei. Fie că trimisese la rege, care se găsea atunci la Fez, să afle cum va fi primit, fie că, îmbrățișând religia țării din primele zile își câștigase astfel stima și încrederea unui popor de necredincioși, primise de la rege tot felul de laude și semne de bunăvoință. Avea mai multe moșii mari pe lângă castelul al cărui guvernator era, și părerea regelui despre capacitatea și zelul său îl făcuseră să fie primit în consiliul secret. De cum a aflat de atacurile mele asupra maurilor, a fost încredințat că-i descoperiserăm ascunzătoarea și că hu puseserăm mâna pe arme decât pentru a-l persecuta și a i-o răpi pe dona Beatrix. El era acela care, după ce eu îi goniserăm pe mauri dincolo de Mega, îi îndemnase să se adune pe malurile fluviului cu speranța că aceștia, fiind foarte iscusiți în mișcări dibace, vor găsi prilej să mă surprindă și, poate, să mă răpească. Nu avusese curajul să se pună în fruntea lor; dar îi supraveghease tot timpul și, înnebunit de bucurie când a aflat că eram prizonier, solicitase însărcinarea de a mă păzi ca pe un bun pentru care și-ar fi jertfit toate celelalte avuții.

Dona Beatrix a adăugat că de doi ani de când se găsea sub tirania acestui ticălos trăise cu el într-un război continuu. Nu obținuse niciodată de la ea decât favorurile pe careți le'smulsese cu prețul unor violențe de neînchipuit, și adesea cu ajutorul odios al robilor lui. Îi ascunsese faptul că eram prizonier de război și că regele mă dăduse în paza lui; dar el nu știa că servitorul spaniol lll cave avea cea mai mare încredere și căruia îi încredințase cheile temniței mele era mult mai credincios donei Beatrix decât lui. Fiind plecat de dimineață la rege pentru a da socoteală de situația mea, nu bănuise nici un moment că omul său, cel de care avea de gând să se folosească pentru răzbunarea lui, avea să fie instrumentul salvării mele.

Dona Beatrix nu mi-a dat răgaz să-i arăt cât demult luam parte la nefericirea ei. M-a implorat să-i rup lanțurile și să o duc pe orice cale la familia și în patria ei. M-am minunat de această propunere pe care mi-o făcea când eu însumi mă găseam într-o captivitate al cărei sfârșit îl întrevedeam cu greu. Adevărat, înțelegeam că ajutorul ei și cel al omului de încredere al lui don Antonio puteau să-mi deschidă ușile temniței; dar ce posibilități aveam de a ajunge la malul râului Mega, printre maurii care împânzeau ținutul? Totuși, alt drum nu exista, căci era și mai puțină nădejde de a scăpa prin porturile acestor barbari; iar a ne afunda în interiorul Africii pentru a căuta drumuri mai puțin păzite era o cale care ne-ar fi dus fără greș spre alte primejdii. Am prezentat aceste obiecții donei Beatrix. Ele mă priveau într-o măsură mult mai mică decât pe ea, pentru că pericolul nu m-ar fi înspăimântat deloc dacă aș fi fost singurul implicat. Dar din răspunsul lor, al ei și al spaniolului, am înțeles că mai discutaseră acest plan și că nu așteptau decât o călăuză destul de îndrăzneță ca să-i conducă. Mi-au propus să ne îndreptăm spre Alger, unde privilegiile acordate comerțului puteau să ne deschidă drumul dacă ne dădeam drept negustori. Trebuia numai – mi-au zis ei -, să ne depărtăm cu destulă dibăcie pentru a nu ni se cunoaște drumul și pentru a evita să fim urmăriți. Izbânda acestui plan mi se părea mai îndoielnică decât lor, care îl studiaseră îndelung; dar cum toate temerile mele o priveau numai pe dona Beatrix, nu am mai insistat asupra unui pericol care o îngrijora atât de puțin.

Plecarea noastră a fost astfel hotărâtă din prima zi, iar slujitorul spaniol s-a însărcinat să pregătească totul. Dar întoarcerea lui don Antonio ne-a adus alte necazuri de care mi-a fost și mai greu să scap. Plănuind să-mi ia viața, îi dăduse de înțeles regelui că mânia pricinuită de nenorocirea mea îmi zdruncinase sănătatea și, urmărind să mă otrăvească, pregătise astfel întreaga curte 'să primească vestea morții mele. Această măsură i se păruse necesară pentru că toată lumea se interesa de soarta mea și pentru că regele nu-și arătase încă gândurile în ce mă privea. Nu îndrăznea să folosească o cale mai violentă decât otrava de teama maurilor care-l slujeau. Slujitorul spaniol era singurul căruia îndrăznise să-și mărturisească planurile și, la întoarcere, îi spusese că socotea să-și înde-, plinească răzbunarea peste câteva zile cu ajutorul unui praf otrăvitor pe care avea să mi-l amestece în mâncare. Ni s-a părut că ar fi ușor să-i înșelăm furia, lăsându-l să creadă că inghit în fiecare zi cantitatea de otravă pe care rai-o destina; și cum pregătirile pentru fuga noastră nu puteau să dureze prea mult, socoteam că vom fi la adăpost de ura lui înainte de ziua despre care credea că va fi ultima din viața mea. Dar chiar de prima oară când mi-a adus mâncarea, spaniolul a fost foarte surprins că, în loc să-i încredințeze lui praful, don Antonio se afla la ușa mea, îngrijindu-se el însuși să-l amestece în hrana mea. Am început să mă tem că această blestemată vigilență mă va duce la pieire; ba mai mult, înțelegând din cele ce-mi spusese slujitorul că dușmanul meu rămăsese poate la ușă pentru a se asigura că am inghițit otrava, am fost nevoit să ascund într-un colț al camerei toată mâncarea otrăvită ce mi se aducea. Această precauție ar fi reușit., dacă nechibzuința și poate o rămășiță de dragoste pe care dona Beatrix o mai avea pentru mine nu ne-ar fi aruncat într-o altă nenorocire ce s-a abătut numai asupra ei. Căci. N-a avut răbdarea să aștepte plecarea tiranului la curte pentru a veni să mă vadă. S-a bizuit prea mult pe niște precauțiuni insuficiente care nu l-au împiedicat pe don Antonio să-și dea seama că ea venea foarte des. Spaniolul, asupra căruia își abātu mai întâi furia, scăpă de răzbunarea lui convingându-l cu iscusință că de fiecare dată când ea îi ceruse cheile, el crezuse că o face din ordinul lui.

Dar perfidul don Antonio n-a fost la fel de încrezător și în justificările donei Beatrix. Ascultând numai vocea geloziei, i-a dat chiar în aceeași zi o otravă mult mai puternică decât cea pe care mi-o dădea mie. Slujitorul a fost nevoit să ia parte la această nelegiuire. Tot de la el am aflat înainte de căderea nopții că nefericita Beatrix își dăduse suflarea sub ochii tiranului-.

Expresiile pline de disperare și de groază ale acestui băiat față de stăpânul său mă asigurau deplin de buna lui credință. Sentimentele mele erau fără îndoială la fel de puternice” deși le arătam mult mai puțin. Dar luând o hotărâre ce mi-a fost dictată imediat atât de onoare cât și de dorința de a răzbuna o fată nefericită, ale cărei nenorociri nu-i pătaseră virtutea, l-am conjurat pe slujitor să nu mai târăgăneze lucrurile și să-mi deschidă periile închisorii chiar în noaptea următoare, apoi, fără a-i dezvălui planurile mele, l-am asigurat că, dacă mai existau măcar urme cât de mici de omenie în țara în care ne găseam., nu-mi trebuiau decât două zile pentru a-l trimite pe mârșavul său stăpân la eșafod. „Ar fi o moarte prea glorioasă pentru un asemenea infam, i-am zis, dacă l-aș omori cu mâna mea.” Nu-mi trebuise multă gândire ca să-mi fac un plan. Dar acesta era să dea greș din cauza furiei nerăbdătoare a lui don Antonio, care alesese noaptea următoare pentru a-mi curma zilele. Din fericire, i-a destăinuit planul slujitorului său, care a prins o ocazie pentru a mă înștiința, hotărând să plecăm la lăsarea întinericului. Oricâte mijloace avea don Antonio să mă urmărească, nu aveam nevoie decât de răgazul cât să ajungem la Fez și socoteam că îmi va fi ușor să mă îndepărtez în timp ce el se va zbuciuma ca să-și găsească omul de încredere.

Mi-a fost chiar mai ușor decât speraserăm; căci, găsind aproape de castel doi cai foarte sprinteni, am ajuns în capitală înainte poate ca cineva să fi avut vreo bănuială cât de mică despre fuga noastră. Am mers drept la palatul regelui și, cerând să fiu primit imediat în audiență, m-am anunțat pe față sub numele de don Peres, general spaniol. Uimirea pe care am citit-o cu încântare pe fețele tuturor celor pe care îi întâlneam era tocmai efectul pe care doream să-l produc și speram ca și regele să fie la fel de surprins. Am fost introdus atât de curând în cabinetul său încât am înțeles

cât era de nerăbdător să mă asculte. I-am vorbit hotărât dar cu mult respect. „Cu aceeași ușurință cu care am scăpat din închisoare, i-am zis, aș fi putut să plec din țara înălțimii Voatre; dar părerea pe care o am despre generozitatea înălțimii Voastre nu-mi permite să plec ca un fugar. Vreau să obțin chiar de la înălțimea Voastră libertatea de a mă întoarce în patrie și vreau să merit acest lucru printr-un serviciu de-al cărui preț aveți să vă dați singur seama. Un ticălos vă dezonoarează. M-ați tratat ca un rege ce folosește drepturile pe care i le dă victoria, iar ticălosul căruia i-ați încredințat viața mea vrea să vă facă să treceți drept călăul meu.” I-am povestit atunci nu numai planul lui don Antonio de a mă otrăvi, dar și efectul furiei lui geloase asupra donei Beatrix; când i-am povestit de la început toată gâlceava noastră, l-am văzut roșind de mai multe ori de mișelia unui om căruia îi dăruise toată încrederea lui. „Judecați, am mai adăugat, dacă am dreptul să vă cer dreptate împotriva unui viclean și dacă nu va folosi faimei de care vă bucurați tot așa demult ca și răzbunării mele.”

Deși aspru și crud, regele din Fez este generos. Mi-a apreciat noblețea purtării și, fără să se mai gândească să mă pună sub pază, nu mi-a cerut decât un mic răgaz pentru a-l aduce în fața lui pe guvernator. Poruncile pe care le-a dat pentru a-mi asigura o noapte plăcută m-au făcut să înțeleg că dorea să nu fie mai prejos de părerea pe care mi-o făuriserăm despre el, dar și că mă crezuse așa cum doream. A doua zi dis-de-dimineată am dost anunțat că mă cheamă la el și că don Antonio fusese adus sub pază la palat. N-am putut să nu mă bucur afiând de umilirea perfidului meu dușman. Bucuria mi-a fost și mai mare atunci când, dând cu ochii de mine, și-a dat seama că deveniserăm acuzatorul lui. De față cu mine, regele i-a reproșat toate fărădelegile de care îl acuzaserăm și, poruncindu-i să mărturisească totul, i-a arătat ce pedeapsă îl așteaptă. Dar iscusitul renegat, sperând că nu poate fi dovedit numai pe mărturia mea, încercă se se apere tăinumd totul și susținând că nici nu mă cunoscuse în Spania. Această tăgadă era atât de puțin verosimilă încât regele păru indignat; totuși, mânia lui era reținută de faptul că don Antonio se arătase întotdeauna un musulman credincios și, poate, nu îndrăznea să prefere pe față mărturia unui creștin. Întoarse ochii spre mine:

„Peres, îmi zise el, fac deosebirea ce se cuvine între tine și dușmanul tău; dar cum ai să dovedești niște acuzații pe care el le tăgăduiește?” N-am așteptat să mai repete întrebarea. Mi-era în joc, cred, onoarea. „Calea armelor ne este deschisă”, am răspuns cu înflăcărare. Regele a lăudat propunerea mea dar, în timp ce-i arăta lui don Antonio ce favoare îi făcea permițându-i să-și dovedească dreptatea prin luptă, nu putea ghici că ceea ce el considera ca o favoare era pentru dușmanul meu o pedeapsă tot atât de sigură ca și o execuție.

Mie, care am înțeles lucrul acesta imediat, mi-a fost însă câteva clipe rușine să fiu nevoit să-mi mânjesc mâinile cu un sânge atât de murdar. Totuși, neputând folosi mărturia slujitorului spaniol caie nu era în ochii maurilor decât un rob și cum merseserăm prea departe pentru a mai da înapoi fără a lăsa îndoieli asupra onoarei mele unei nații care mă privea ca pe învingătorul ei, m-am pregătit să pun capăt acestei gâlcevi chiar în după-amiaza acelei zile. L-am lăsat pe dușmanul meu să aleagă armele. A ales mai întâi spada, contrar obiceiului maurilor care nu foloseau decât sabia. După un sfert de oră a trimis pe cineva să mă roage să folosim pistolul. Am fost de acord și cu această schimbare; dar nu a fost ultima. A trimis din nou la mine cu rugămintea să luptăm cu pușca. Lașitatea lui, căci toată această ezitare nu putea avea altă cauză, îmi făcea milă. În sfârșit, tocmai când mă pregăteam să mă întâlnesc cu el, am primit de la el o scrisoare în spaniolă prin care mă implora cu cele mai umile cuvinte de frică să nu împing mai departe răzbunarea și să mă mulțumesc cu situația rușinoasă în care-l aduseserăm. Îmi promitea să-și recunoască vinovăția în fața regelui, cu condiția însă ca eu să-mi folosesc toată trecerea pe lângă acesta pentru a-i lăsa în afară de viață, rangul și averea. Disprețul meu a fost atât de puternic încât a făcut să mi se stingă orice urmă de ură. I-am comunicat regelui dorința guvernatorului său; a fost îndeplinită în niște condiții care ar fi făcut să moară de rușine un om mai puțin laș și mai puțin perfid. Insistențele mele i-au salvat viața și singurul folos pe care l-am tras din venirea mea la curte a fost de a Ei privit cu ochi așa de buni de către rege încât, după ce m-a copleșit cu dovezi de stimă, mi-a acordat libertatea. O lega totuși de o condiție foarte grea: oferindu-mi să fiu condus ia Oran, sau în vreun port din

Spania, mi-a cerut cuvântul că nu voi mai ridica niciodată armele împotriva maurilor și că nici nu voi ajuta pe guvernatorul Oranului cu sfaturile mele. Astfel, singura cale ce mi se oferea de a-mi face un rost în patria mea fiindu-mi închisă printr-o lege de necălcăt, nu-mi rămânea decât să aleg vreun alt loc din lume unde să încerc să-mi îndrept soarta mea nenorocită. După ce m-am gândit mult, m-am hotărât să trec în Italia, unde izbucnise războiul între Imperiu și Franța. M-am dus la Alger cu o escortă de mauri care m-au tratat pe drum ca pe un prieten al stăpânului lor și m-am imbarcat pe prima corabie care pleca spre țara turcească, de unde puteam mult mai ușor să ajung în Italia, fie pe uscat, fie pe mare.

Un grup de călători, mauri sau turci, care se găseau pe aceeași corabie, nu mi-au inspirat curiozitatea de a-i cunoaște. Stăteam singur, meditând la acțiunile mele viitoare, când am fost întrerupt de un rob din nația mea care m-a implorat mai întâi să fiu foarte atent la ceea ce el nu putea să-mi explice decât în puține cuvinte. „Sunt supravegheat, îmi spuse, și fiecare clipă de ședere lângă domnia voastră pentru a vă vorbi mă expune poate la o pedeapsă cruntă. Aveți în față un om nenorocit ale cărui suferințe se trag mai puțin din propriile lui necazuri cât din acelea ale unei femei pe care o iubește mai presus de orice și care va cădea în curând în mâinile unui necredincios. Am fost răpit împreună cu ea de pe coasta Cataloniei. Suntem duși în Turcia pentru a fi vânduți. Câteva încercări pe care le-am făcut pentru a ne salva mi-au adus o osândă de care mă cutremur. Totuși, cum moartea mă înspăimântă mai puțin decât soarta de care nu pot să mă feresc, cred că ar mai fi posibil, cu ajutorul domniei voastre, să ne rupem lanțurile. Sunteți oare atât de generos ca să mi-l acordați?”

De cum i-am răspuns că poate conta pe serviciile mele, s-a și grăbit să-mi explice planul: „Eu sunt marinăr, îmi spuse: timp de zece ani am comandat un vas de război. Trebuia să mă ajutați să las șalupa la apă în timpul nopții. Doi tovarăși de robie pe care i-am câștigat de partea mea prin speranța de a se elibera nu sunt de ajuns pentru a executa fără zgomot acest plan; dar vremea este atât de calmă încât nu va rămânea probabil decât pilotul la cârmă. Îl voi uide dacă îmi împrumutați o armă și mă pricep

destul la manevră ca să fiu sigur că voi putea pregăti șalupa la repezeală. Domnia voastră veți putea atunci, a adăugat el, să plecați cu mine sau să rămâneți pe vas fără ca cineva să aibă vreo bănuială despre ajutorul pe care mi l-ați dat.” Planul acesta nu mi se părea tot atât de ușor de îndeplinit cum i se părea și lui. Totuși, fără să-i arăt că închipuirile unui disperat nu fac aceeași impresie asupra unei minți liniștite, i-am răspuns: „Îmi este de ajuns că-mi dai ocazia să ajut niște oameni loviți de soartă. Nu sunt deloc atât de legat de viață încât să-ți arăt riscul la care o expun.” Și i-am promis că voi fi pe punte înarmat și cu tot ce ar mai socoti de folos. L-am întrebat cum își închipuia c-o va aduce pe punte pe iubita lui, care era probabil închisă întruna din cabine împreună cu celelalte roabe. Mi-a zis că îi era teamă să nu riște prea mult dacă îmi explica, și aceste măsuri dar că ele erau sigure și puteam să mă încred în interesul lui ca ele să reușească, S-a despărțit de mine lăsându-mi timp să mă gândesc la ceea ce puteam să adaug la planul său pentru a-i ușura execuția. Ne aflam în dreptul insulei Corsica și, înțelegând că pe o mare atât de îngustă nu ne va fi greu să-i atingem coasta, eram cu atât mai atras de planul robului spaniol cu cât în felul acesta puteam ajunge în Italia mult mai repede și mai ușor. Slujitorul lui don Antonio forma toată suita mea. Aveam prea multă încredere în el ca să nu mă bizuiesc pe atașamentul lui. M-a pus în încurcătură cu diverse obiecții. Totuși făgăduielile mele fuseseră prea categorice ca să revin asupra lor și i-am poruncit să fie gata să mă urmeze. Încercarea trebuia să aibă loc alaltăieri, adică în noaptea dinaintea acesteia. Știți la ce oră a început furtuna, pentru că ați fost lovit de ea. Nu a mai fost vorba să ne gândim la fugă ci la salvarea vasului pe care voiarr să-l abandonăm. Am pus mâna la treabă alături de marinari; dar asta nu m-a împiedicat, ca în înspăimântătoarea învălmășeală a echipajului să-l văd pe spaniol și pe cei doi tovarăși ai săi dezlegând șalupa pentru niște motive pe care nimeni nu a avut timp să le cerceteze. Sper să fi profitat de îndrăzneala lui și să fi scăpat în același timp de robie și de mare! L-am pierdut din vedere în întuneric și, nemaigândindu-mă decât să-mi apăr viața în momentul unui naufragiu inevitabil, am apucat un catarg rupt pe care l-am aruncat în mare cu destulă dibăcie, sărind și eu după el. Slujitorul lui don Antonio pe care-l îndemnam să mă urmeze s-a aruncat după mine, prinzându-se și

el de catarg. Exemplul nostru a fost urmat de alți câțiva marinari dar se vede că n-au rezistat puterii valurilor căci această cale de salvare mi-a fost favorabilă numai mie. Rătăceam de mai bine de șase ore în voia vintului, și mai vedeam încă pe câțiva din tovarășii mei legați de catarg. Țipetele pe care apariția corăbiei domniei voastre ne-a făcut să le scoatem toți deodată de parcă am fi fost înțeleși v-au atras privirile asupra noastră; dar pe când zbuciumul meu sporea prin speranța unei salvări apropiată ie am simțit cum catargul devenea mai ușor, pe măsură ce nefericiții mei tovarășii piereau unul câte unul. Nenorocirea lor mi-a dat noi forțe. Avântul cu care oamenii domniei voastre căutau să mă scape mi-a dovedit că omul mai e în stare să se bucure chiar și în cel mai mare pericol. Dar ce spun? Am ajuns până la lacrimi când, după ce v-am văzut făcând nenumărate încercări pentru a-mi prinde catargul, ați dispărut înghițit de valuri, și aș fi lăsat catargul de o mie de ori dacă aș fi avut cea mai mică nădejde să vă răscumpăr viața cu prețul vieții mele. În sfârșit, am fost ridicat de mâini puternice care m-au culcat la loc ferit în șalupă. Primul meu gând a fost să-i îndemn pe salvatorii mei să facă același lucru cu domnia voastră. Vă căutau, și cum violența furtunii scăzuse foarte mult, nu le-a fost prea greu să vă găsească. Câteva băuturi tari m-au făcut să-mi recapăt repede puterile. Dacă vi s-a spus cu câtă bucurie și recunoștință v-am ținut îmbrățișat timp de un sfert de oră, palid și nemișcat cum erați, încercând să vă transmit căldura pe care o datoram mai puțin vigorii mele naturale cât împrejurărilor, și plângându-mă cerului că m-a încărcat cu o datorie de recu noștință pe care credeam că nu voi putea s-o plătesc niciodată, nu v-ați putut fada decât o slabă idee despre sentimentul care însoțea manifestările mele. M-am retras când v-am văzut deschizând ochii, prea mulțumit de a vedea că trăiți, și nu am vrut să mai apar înaintea domniei voastre decât după ce v-am știut destul de restabilit pentru a fi în stare să vă amintiți ceea ce ați făcut pentru un străin și să înțelegeți că nu trebuie să puneți nici moderație, nici limite drepturilor pe care le-ați dobândit asupra mea.”

O povestire atât de interesantă spori mult înclinația pe care o simțeam pentru Peres mulțumită numai înfățișării lui; și nu voi nega că ceea ce făcuserăm pentru el a fost un fel de legătură care

întări această înclinație. Te simți tot atât de legat prin binele pe care îi faci ca și prin cel pe care-l primești. Nu mă gândeam totuși decât să-l fac să înceteze cu mulțumirile ce păreau că nu se vor mai sfârși. Mirarea de a-l vedea atât de curând restabilit, în timp ce eu, a treia zi, îmi mai simțeam capul greu și stomacul răvășit, îmi trezi dorința să aflu cum reușise să se apere atât de bine de valuri. Mă asigură că, în afară de primul moment când înghițise fără să vrea o mare cantitate de apă, îi fusese destul de ușor să rămână la suprafață datorită catargului. Valurile care treceau peste capul lui în fiecare moment nu-l făcuseră niciodată să-și piardă respirația într-atât încât să-i fie greu să și-o recapete. Își păstrase mintea întreagă; și cum nu se temuse decât de o eventuală slăbiciune pe care era încă departe de a o simți, se mira că tovarășii lui nu avuseseră puterea să reziste ca și el la niște zguduituri care îl obosiseră atât de puțin. Într-adevăr, experiența m-a învățat mai apoi că cel mai mic sprijin susține cu ușurință un om în apa mării și că prezența de spirit și curajul sunt două ajutoare de mare folos împotriva furtunii.

Am avut satisfacția ca după restabilirea mea să-mi dau seara că o atracție firească mă îndemna cu aceeași putere ca și recunoștința să-mi fac un prieten intim din don Peres, l-am jurat aceleași sentimente. Soarta lui începea să mă Intereseze mult mai mult decât a mea; și după ce mă ghiăii îndelung cum aş putea să-i fiu de folos, încercai să-l conving să între, ca și mine, în ordinul de Malta. Nu simțea însă vreo chemare anume. Oricât de nesigur i-ar fi fost viitorul în Spania, nu putea pierde speranța de a-și reface averea la prima schimbare de ministru. Era primul născut dintr-o familie puternică, iar exemplul meu putea cel mult să-l pună pe gânduri. Totuși, când comandorul de Buillantes îi explică faptul că legămintele definitive pot fi mult amânate, dar că până atunci ar putea lupta ea oștean al Ordinului tot așa de bine ca în armatele din Italia, prietenia îl făcu să-și învingă lipsa de râvnă, iar dorința de a nu ne despărți îi ținu loc de vocație. Eram destul de bogat, căci îmi rezervaserăm o sumă frumoasă, pentru a nu-l lăsa să simtă în nici un fel lipsa. Banilor. Tot greul era să-l fac să accepte niște ajutoare pe care mă temeam că le-ar refuza. Dar convenii cu comandorul de Buillantes ca, în așteptarea celor ce îi spuneam că poate spera de la generozitatea marelui-maestru,

comandorul să-i dea o slujbă în escadra lui și, sub acest pretext, să-i hotărască o soldă considerabilă pe care aş plăti-o eu pe ascuns.

Cele trei vase ale noastre reîntâinindu-se, continuarăm timp de cincisprezece zile să căutăm galerele turcești. Dar aceeași furtună care ne împrăștiase pe noi îi făcuse pe ei să se întoarcă în porturi. Prima mea „caravană”¹ I nu fusese decât un drum fără nici un folos în ce privește gloria dar care, în schimb, îmi dăruise un prieten. Ne întoarserăm la Malta unde. Furtuna făcuse atâtea stricăciuni până în mijlocul portului încât întoarcerea noastră a fost privită ca un dar al cerului. Don Peres, pe care-l prezentaserăm marelui-maestru, fu primit cu cinstea ce i se cuvenea după merit și naștere. Dar resimți din prima zi un trist efect al legământului pe care-l făcuse față de regele Marocului. Aflând că luptase în fruntea spaniolilor împotriva maurilor, marele-maestru, care primise oarecare plângeri împotriva algerienilor, îi propuse să ia conducerea unei expediții pe care o pune la cale împotriva acestor corsari. Onoarea era lege pentru Peres și o respecta prea mult pentru a o pune în cumpănă. Declară, cum era și firesc, că toată coasta Africii era sacră pentru el. Aș fi crezut că ar putea să facă o oarecare diferență și că un legământ care-l privea pe regele Marocului nu trebuia să se întindă și asupra tuturor maurilor; dar își amintea cuvintele regelui care cuprindeau deopotrivă pe supușii și pe aliații lui.

Peres era tot atât de inteligent pe cât era de nobil în sentimente. Nefiind prea hotărât să între în ordinul nostru, consideră că există alte căi de a-și atrage stima și le caută pe acestea. După ce refuză de multe ori ajutorul pe care îl îndemnam să-l accepte, îmi făcu într-o zi următoarea mărturisire: „Mi-e rușine, mi-a zis el, să primesc de la marele-maestru o plată și amabilități pe care nu le-am meritat prin nici un serviciu; și la urma urmelor, dacă trebuie să-i acord cuiva dreptul la recunoștința mea, e mai normal ca acesta să fie prietenul meu. Spui că ai zece mii de ducăți și scrisori de credit pentru o mare sumă de bani. Vrei să contribui la soarta aceuia care îți datorează și viața?” Această propunere umplându-mă de bucurie, am zăbovit mult mai puțin să-i arăt mulțumirea de a-i putea fi de folos decât pentru a-l ruga, cum

faceam întruna, să nu mai exagereze obligațiile pe care le avea față de mine; și, cum ne aflam la mine acasă, am luat caseta și am vrut să i-o dau pe loc. „Nu, nu, îmi spuse el, mi-ai înțeles greșit gândurile. Mi s-a părut că nimic nu ar putea fi mai nobil și mai demn de domnia-ta decât să întrebuițezi o sumă de bani pe care o ții degeaba în cufere pentru a sluji Ordinul pe cheltuiala domniei-tale și că, echipând un vas sub autoritatea marelui-maestru, ai dobândi în curând, alături de onoarea unei fapte aproape fără precedent, despăgubirea pentru primele cheltuieli. Cine știe unde te poate duce vitejia? Mă vei face secundul domniei-tale; și voi îndeplini neîncetat, spre gloria domniei tale, tot ce poate cineva să aștepte de la oarecare experiență și de la o prietenie desăvârșită.”

Astfel, acest ajutor pe care Peres mi-l ceruse pentru el, se reducea la a mă sluji pe mine însumi prin cea mai glorioasă idee pe care putea să mi-o inspire. „Scumpe și ilustre prietene, i-am zis îmbrățișându-l, nu găsesc decât o singură schimbare de făcut într-un proiect care mă încântă. Tineretea mea, puțina experiență pe care o am în ale războiului și încrederea pe care o am în prietenia generoasă a domniei-tale mă obligă să-ți cer pentru mine postul de la care voiai să-ți limitezi posibilitățile. Domnia-ta vei comanda acest vas, eu voi fi secundul domnieitale, și nu văd nimic la ce n-aș putea nădăjdui dacă mă vei însufleți cu exemplul domniei tale.” Nici nu vrui să mai ascult argumentele cu care a vrut să-mi combată răspunsul și, gândindu-mă numai să cer consimțământul marelui-maestru, îl asigurai că înainte de căderea nopții voi avea învoirea pe care o dorea, dacă putea fi obținută.

Propunerea mea stârni mirare la curte. Cea mai mare parte a tinerilor cavaleri fiind mezini lipsiți de avere, era de necrezut că cineva poate sluji religia fără a avea vreun interes; și acest gftid care putea să-l facă pe marelemaestru să se teamă de vreo slăbire a supunerii mele fu principalul obstacol care i-a întârziat consimțământul timp de câteva zile. Totuși, după ce consiliul său își dădu avizul, îmi acordă hatârul pe care i-l ceream, cu singura condiție ca să nu lipsesc niciodată! mai mult. De trei luni, și ca ordinul să-și ia drepturile obișnuite din toate câștigurile pe care le

voi dobândi asupra necredincioșilor. Peres fu în culmea fericirii. Lăsai în grija sa cumpărarea unui vas și echiparea lui. Nu găsi niciunul care să-i fie pe plac în portul Maltei. Cu învoiala' marelui-maestru am plecat la Veneția unde ni se spusese că vom putea alege între mai multe vase pe care flota acestui stat le câștigase de la turci. Sosirăm la timp, aproape în ajunul zilei în care se făcea vân. Zarea. Peres, care întrebuițase scurta lui ședere la Malta pentru a dobândi cunoștințe despre marină, și care cercetase cu de-amănuntul corăbiile de vânzare, cumpără una dintre cele mai bune corăbii pe care le aveau turcii în această mare; o altă înlesnire, pe care nu am fi avut-o atât de ușor la Malta, fu c-am putut angaja în serviciul nostru cincizeci de oșteni de nădejde care formau, împreună cu zece marinari bine aleși, șaizeci de oameni capabili să înfrunte tot felul de aventuri.

Toate insistențele prin care speraserăm să-l fac să preia comanda, ca și eforturile pe care le-am reînnoit de cum am plecat pe mare, nu putură să-i clintească hotărârea. Nu vedeam decât o singură cale pentru a pune capăt acestei discuții. Suprimai titlul de căpitan și anunțai forma de conducere pe care doream s-o stabilesc prin chiar numele pe care l-am dat vasului. L-am numit cei doi comandanți și, din prima zi, am declarat echipajului că nu este nici o deosebire de titlu între prietenul meu și mine; astfel încât toți oamenii noștri se obișnuiseră de la sine să nu vorbească de noi decât numindu-l pe unul Comandantul francez și pe celălalt, Comandantul spaniol. Neîncrederea în ascultarea noastră pe care mi se păru că o observ la marele-maestru ne determină să ne întoarcem mai întâi la Malta pentru a primi împreună cu oamenii noștri primele porunci; dar soarta, care ne hărăzise mai multă glorie decât fericire și bogății, ne pregătea pe drum o întâlnire din care s-au tras. Toate aventurile din tinerețea mea.

De-abia ieșiserăm din goli', când Peres. Cu care stăteam pe dună și ne discutam planurile, zări. O corabie care părea că se ferește de noi îndreptându-se spre larg. „Să fim oare atât de norocoși, mi-a zis, încât să găsim așa curând prilejul de-a ne încerca armele?” Și grăbind manevrele, dădu ordin să ne îndreptăm spre cei care păreau că fug de noi. Toată iuțea cu. Care fugeau nu ne împiedică să-i ajungem. Era o corabie

turcească dar care nu tu înșelată de aspectul navei noastre, deși avuseserăm grijă să-i schimbăm până și forma. Deși corabia noastră era bine înarmată cu tunuri, înflăcărarea unei prime aventuri nu ne îngădui să folosim, mijloace atât de încete. Ne aruncarăm cu furie la abordaj. Peres ne dădu exemple atât de frumoase încât și celui mai nevolnic dintre noi i-ar fi fost rușine să nu-l urmeze; și ca să fim drepți, dușmanii noștri s-au apărat atât de puțin încât victoria nu ne aduse mare cinste. Nu erau mai puțini decât noi dar, fie că erau înspăimântați de hotărârea cu care îi atacaserăm, fie că remușcarea pentru crimele de curând făptuite le stingea curajul, ne cedară armele fără împotrivire.

\par La prima vedere, prada noastră părea să ne ofere puțină bogăție; și aflarăm imediat că nu aveam de-a face decât cu corsari din Dulcigno care nu aveau altceva de pierdut decât viața și corabia. Totuși, nu terminaserăm bine să-i punem în lanțuri, când apărură niște femei, mulțumindu-ne că le redaserăm libertatea. Ne-au povestit că se imbarcaseră pe coasta Genovei pentru a merge la Malta, dar că nenorocirea făcuse ca vasul lor să fie oprit de acești corsari care, negăsind alte bogății pe corabia aceea de pasageri, luaseră lvi-fcărârea barbară de a renunța la tot ce nu era bun pentru negoțul lor păcătos și nu-și opriseră decât femeile și câțiva bărbați pe alese. Apoi, scufundaseră corabia pentru a scăpa de grija ei într-o mare în care primejdiile îi pândeau la tot pasul. Am întrebat pe acele străine dacă se află printre captivi și persoane mai de neam. Mi-au răspuns că erau două doamne a căror distincție se putea citi mai mult după chip decât după lux, și care păruseră mai lovite decât toate celelalte de nenorocirea care le făcuse să cadă în robie. Peres și cu mine ne grăbirăm să le vedem. Cum totul era cât se poate de liniștit în jurul nostru încât nu ne mai rămânea decât să plutim alene spre Malta, căutarăm să ne petrecem plăcut timpul în tovărășia acelor pe care îi eliberaserăm. Dar nici eu, nici prietenul meu nu prevedeam că ne îndreptam spre ceea ce avea să însemne pierderea libertății noastre și izvorul unor plăceri însoțite de tot atâtea nenorociri. Cele două doamne, pe care la început nu le recunoscuserăm, erau iubita și fata comandorului de M., care ne făcuse o primire atât de bună lângă Orbetello. Murind comandorul, se hotărâseră de îndată să se întoarcă la Malta, dar pe drum fuseseră răpite de corsari.

Cititorul își va fi aducând aminte că fata nu avea mai mult de treisprezece ani pe când corabia care mă aducea din Franța se opri la Orbetello. Și cum de la sosirea mea la Malta trecuseră șase luni, îi cunoaște vârsta. Dar ceea ce nu văzuserăm bine la prima noastră întâlnire sau, mai degrabă, ceea ce nu putea fi decât rodul celor șase luni care se scurseseră de la vizita mea, căci nu este de crezut ca să mi se fi schimbat inima și ochii, îi găsii mai mult farmec decât a avut vreodată o femeie. Aceasta fu impresia din prima clipă, al cărei efect deveni dintr-odată atât de puternic încât, nemaigândindu-mă să-l strunesc, mă apropiai de ea cu o nerăbdare atât de năvalnică ca și cum întreaga mea fericire ar fi stat în a o vedea de aproape, în a o contempla și în a nu mă mai depărta de ea nici un moment.

Dar puterea unui sentiment atât de spontan mă făcu să descopăr tot atât de repede că prietenul meu mi-era rival și că inima lui Peres simțea tot ceea ce simțea și a mea. Mă feresc să redau aici cât de mare îmi fu plăcerea dar și durerea. Sunt poate singurul exemplu dp dragoste născută în mijlocul atâtor suferințe; primele reacții ale acestei iubiri au fost tot atât de orbești ca. Și cauza lor. Îl luai pe Peres pe braț și, fără să-mi fie limpede ce mi se părea de temut în dorința lui de a se apropia de fata co-J mandorului, îi dădui pentru prima dată prilejul, printr-61 ieșire atât de nepregetată, să creadă că mă consideram! într-un fel superior față de el. Totuși rușinea pe care ol simții mă făcu să caut să mă stăpânesc și să șterg această! greșală, arătându-i o față zâmbitoare. Apoi nu găsii nimici mai potrivit pentru a ieși din încurcătură și a-mi asigura pretențiile decât să-mi arăt bucuria pe care o trezea, chil I purile, prilejul fericit de a fi fost de ajutor acestor două! persoane pe care, le cunoșteam demult. Adăugai o. Mie dej amănunte prin care gândeam să-i dau lui Peres să înțe-* leagă că tânăra italiancă îmi răpise inima mai demult fk vorbindu-i astfel, uitam că îl asiguraserăm de tot allea orii că inima mea nu este legată nicăieri.

. Recunoscându-mă din primul moment, iubita coman-J dorului mă scoase din încurcătură căci trebuia să răspundă la cuvintele ei de mulțumire Peres nu scoase nici uni cu înt, dar cred că cel mai puternic sentiment pe care-l J încerca nu era surpriza. Continuă

să tacă și ~': s m-4 I vească din când în când; acest lucru nu mă împiedică săi mă ocup mai departe de fiică și de mamă cu atâta grijă! încât nu mai țineam seama de nimic din jur; fui răsplătit pentru agitația mea. Mi-au spus că după moartea neaștep-î tată a comandoului, delegatul ordinului, care se afla din întâmplare acolo, sigilase imediat tot ce era mai de preț în casă și că, după ce trăiseră atâta timp împreună cu un ' om care le fângăduise de nenumărate ori să le asigure o j viață îndestulată, se întorceau acum în patrie la fel de sărace precum plecaseră. Nu știu dacă mama urmărea să vadă cât de mare îmi este generozitatea, dar cred că mă găsi ușor de convins, căci mă grăbii s-o iau înaintea dorințelor ei. Găsii un moment prielnic pentru a-i da de înțeles j că, deși nu eram comandor, dispuneam de venituri destul de mari pentru a o face să nu regrete ce pierduse. Singura neînțelegere a fost că își închipui că ofertele mele o priveau chiar pe ea și că, încântată de gândul că-mi cucerise inima, crezu că regăsise, o dată cu un amant mai tânăr, averea pe care o pierduse.

Ideile mele fiind încă cu totul altele, mă lăsai în voia gândurilor plăcute că dragostea mă va face fericit. Această pasiune pe care n-o cunoșteam decât de câteva clipe începuse a mă face să simt că nu mai aveam de dorit altă fericire. Toate întâmplările prin care trecuserăm până atunci ini se păreau o risipă continuă a singurului bun față de care natura mă făcuse sensibil. Întreaga zi trăii în această beție a firii care mi-a influențat întreaga purtare. Condusei pe cele două femei pe corabia noastră, după care nu le mai părăsii nici un moment până la căderea nopții. Ideile greșite ale mamei sporiră cu atât mai mult cu cât, simțind nevoia să o menajez, o înconjuraserăm tot timpul cu tot felul de atenții; de altfel, dragostea pentru fiică ce mă cuprinsese atât de viu îmi inspira o atitudine reținută, care nu-mi îngăduia să mă port cu ea la fel de liber. Nici Peres nu era mai liniștit; dar, având mai multă experiență și mai multă judecată decât mine, știa să-și ascundă sentimentele tot așa cum știuse să le ghicească pe ale mele. Nebănuind că eram atât de avansat în relațiile mele cu mama, se îngrijise de afacerile noastre comune pe care le pusese mai presus decât dragostea și, pe jumătate nesigur, pe jumătate necăjit de ideile mele, nu pregetase nici un moment să facă ordine pe corabia pe care o cuceriserăm.

Seara, întâlnirea cu Peres fu inevitabilă; dar trebuie să mărturisesc că fără a resimți pentru el mai puțină prietenie ca înainte, prezența lui mă stingherea. Mă întristai și mai mult când, în cursul unei discuții cu cele două doamne, mi se păru că a căutat să pună în evidență o deosebire între situația lui și a mea: legământul pe care eram hotărât să-l fac în Ordinul de Malta îmi răpea libertatea de a-mi asculta inima. Poate că gelozia mă făcea să-i bănuiesc intențiile dar, surprins să-l văd acorefând atât de puțină atenție tinerei italiene, după ce la prima vedere păruse impresionat de farmecele ei, îmi zisei că m-am înșelat. Ne despărțirăm fără nici un semn de răceală în relațiile noastre. Totuși, mă cam îndoiam de buna lui credință și poate și el de a mea; adormii cu această nenorocită îndoială în suflet, care a jucat, poate, un rol la fel de mare ca și sentimentele care mă stăpâneau în luarea unei hotărâri nebunești. Gândindu-mă că ara un rival atât de periculos, căutai toate mijloacele de A. Ai pune la adăpost interesele inimii.

Aveam cuvântul mamei; dai* puteam fi sigur de dragostea fiicei? Mi se păru o idee minunată ca, ajungând la Malta, să simulez o boală care să mă silească să-mi întrerup pentru câțva timp drumurile pe mare și care să-l îndemne pe Peres să plece din nou până la însănătoșirea mea. Speram ca în acest răstimp să câștig îndeajuns inima iubitei ca să pot ține piept oricărui rival.

Cât de numeroase erau dificultățile la care nu mă gândiserăm! Nu e vorba de răul pe care mă pregăteam să-l fac carierei mele, stricând părerea pe care marele-maestru și-o făcuse despre moralitatea și purtările mele. Gândul acesta nu-mi trecu nici un moment prin minte și, chiar dacă ar fi venit să-mi tulbure speranța în plăceri pe care le puneam mai presus de orice, l-aș fi îndepărtat, fără nici o îndoială. Dar nu vedeam că însăși boala pe care voiam s-o simulez îmi strica cel mai mult socotelile deoarece, neputând locui în aceeași casă cu iubita mea, mă lipseam de plăcerea de a o vedea și o expuneam nu numai dorinței lui Peres până la plecarea lui pe mare, dar și a tuturor tinerilor din Ordin cărora le plac femeile mai mult decât orice pe lume. Și-apoi care era scopul meu? Ce loc voiam să aleg pentru a-mi adăposti dragostea? Aveam oare un loc unde să mă retrag, precum

bătrânul comandor, împreună cu cele două femei, pe care nu puteam spera să le despart? Și dacă mi-ar fi fost ușor să găsesc un asemenea loc, eram oare hotărât să-mi părăsesc chemarea, sau credeam cumva că timpul pe care-l voi închina dragostei îmi va fi socotit drept o „caravană”? Numai puțin dacă m-aș fi gândit, mi-aș fi dat seama de nebunia proiectelor mele dar nici prin minte nu-mi trecu, orbit cum eram, că având bani, tinerețe și cuvântul ibovnicei comandorului, m-aș mai putea lovi de vreun obstacol.

Toată noaptea și ziua următoare suflă un vânt atât de prielnic încât, după douăzeci și patru de ore de la această aventură intrarăm în portul Maltei. De cum am pășit pe pământ am început să mă prefac foarte bolnav. Mă înțeleseserăm cu ibovnica comandorului, căreia îi mărturisiserăm secretul meu, să mă viziteze foarte des. Dacă vi se pare cumva ciudat că această femeie mai credea încă în dragostea mea, gândiți-vă la tinerețea mea care o făcuse să spere că mă va conduce după placul ei, poate și la timiditatea mea care mă determinase să-mi îmbrac întotdeauna gândurile în cuvinte potrivite, și la puterea amorului propriu care poate ușor să trezească iluzii la o femeie de treizeci de ani, mai ales când ea nu vede în fiica ei decât un copil și nici prin minte nu-i trece să o considere rivală. Dar, oricare ar fi explicația, mă credea atât de învăluit, de îmbătat de farmecul ființei sale încât, adoptând față de mine o parte din sentimentele pe care credea că le nutresc pentru dânsa, a socotit că interesele noastre erau aceleași. Și și-a însușit toate măsurile pe care i le-am propus.

Don Peres se înfățișă singur în fața marelui-maestru care fu foarte mulțumit de prima noastră încercare. Scuzele pentru lipsa mea, pe care prietenul meu le prezentă așa cum îi ceruserăm, mi-au adus atât de multe vizite și complimente încât, neputând să mă prefac atât de bolnav ca să refuz să le primesc, mă temui că nu voi putea juca multă vreme rolul pe care mi-l luaserăm. Această prefăcătorie îl privea îndeosebi pe Peres, pe care încercaserăm deja, cu multă dibăcie, să-l determin să plece într-o nouă călătorie. Peres însă mă scuti curând de această teamă, arătându-mi că încercam în zadar să-l înșel. Găsi un moment când. Rămăseserăm singuri. După câteva cuvinte de introducere, în care părșă cam stânjenit, începu să se plângă cu amărăciune că-mi

pierduserăm atât de repede încrederea și prietenia ce i le juraserăm și, fără să-mi dea răgaz să-mi caut scuze, îmi declară că nu ignoră nici patima care mă stăpânește, nici deșertăciunea motivului care mă ținea în pat de când sosiserăm. „Nu am de gând să-ți ascund, a adăugat el, că la început felul domniei-tale de a proceda m-a durut. Farmecul persoanei care ți-a cucerit inima m-a impresionat puternic și pe mine. M-aș fi apărut mai bine dacă ți-aș fi ghicit de la început sentimentele; și ceea ce ți s-a părut suspect și de neînțeles în cuvintele mele era doar un artificiu nevinovat pe care-l întrebuițam tocmai pentru a le descoperi. Dar, cerul mi-e martor, boala pe care o simulezi, dorința insistentă de a mă vedea plecat și legăturile tainice cu aceste două persoane m-au făcut să înțeleg situația; de atunci am înăbușit în sufletul meu orice sentiment care ar fi putut să ducă la ruina prieteniei noastre; din ceea ce am să-ți spun vei putea afla ce am hotărât.

Nici vorbă nu poate fi, a continuat el, să plec fă, că domnia-ta, căci nu ți-am promis o prietenie veșnică, apoi să te părăsesc chiar din primele zile. De asemenea, nu pot; fi de acord ca domnia-ta să rămâi la Malta, sub un pretext a cărui falsitate va fi descoperită cu siguranță mai devreme sau mai târziu. Vom pleca deci, pe mare, fără întârziere, și ne vom împlini cu glorie destinul. Și iată acum leacul: pentru gelozie pe care ți l-am pregătit. Îți amintești, reluă i el, ceea ce ți-am poyestit despre naufragiul meu și despre speranța ce avuseserăm de a da ajutor unor; bi de aceeași, naționalitate cu mine. Ei au fost, în barca lor, mai norocoși I decât mine. Vântul i-a anir. Eat pe insula C.' r-. U: r.: sin-j gura lor nenorocire a fost moartea căpeteniei lor, adică a spaniolului care-mi ceru e ajuU.; rul, iji d i, e inima j față de. Mine și era însoțit de femeia iubit n a cărei dra-l goste îl îndemnase să fugă. Nenorocita aceasta, rămasă,! prin moartea iubitului ei, la cheremul celorlalți trei fugari j pe care nu-i cunoscuse decât prin iocul întâmplării care-i I adunase pe aceeași corabie, s-a gânctit să vinjlaiei, în spel ranța de a găsi protecția la care îi dă dreptul frumusețea, j Nu știu de la cine mi-a aflat numele dar, amintindu-și că-l auzise de la ceilalți fugari, a venit acum două zile să-mi J implore generozitatea, arătându-mi că promisiunile făcute de mine iubitului ei îi dădeau acest drept. I-am cerut atunci să-mi spună

povestea ei, pentru simplul motiv că doream să știu cum să mă port și ce ajutor să-i dau. Mi-a vorbit I deschis spunându-mi că, deși născută într-o familie de oameni cinstiți, gustul plăcerilor o făcuse să-și uite datoria și că, ascultându-l pe iubitul ei care o făcuse să-și părăj sească familia pentru a-l urma la una din moșiile lui, fuseseră răpiți de un corsar din Tunis chiar în noaptea pleării, adică înaintea ca dragostea lor să se fi putut împlini I de pe urma acestei plecări. Din câte mi-a povestit, mi-am ‘ dat seama cât de puțin ajutor poate aștepta de la familia j ei; iar ajutorul nedeslușit pe care mi l-a cerut, părănd să j se mulțumească cu ce voi hotărî, m-a convins că-mi va fi ușor s-o conving să-mi împărtășească planurile. Este o per-! soană foarte plăcută. Iar eu nu știam ce să fac ca să renască încrederea între noi și să te scot din letargia în care mă tem ca dragostea să nu te țină prea mult. M-am hotărât deci nu numai să mi-o fac prietenă, dar și s-o iau cu mine în toate expedițiile, ceea ce propun să faci și domnia-ta cu iubita domniei-tale.”

Terminând ce avea de spus, continuă să mă privească zâmbind. Eram atât de surprins încât nu reușeam să găsesc un răspuns potrivit. Atunci, continuă cu aceeași voie bună: „Caută, mi-a zis, zbate-te să găsești o cale care să împace mai bine dorința inimii cu gloria și interesele averii domniei-tale; și dacă are vreo greutate prietenia noastră, gândește-te la jurămintele prin care ne-am legat toate acțiunile și speranțele; sunt gata să mă supun dorinței domniei-tale; dar, dacă-ți pasă cât de cât de onoarea domnieitale și de prietenia mea, urmează-mi sfaturile”.

Între timp începuserăm să privesc lucrurile mai calm. Îi mărturisii îmbrățișându-l că o bănuială odioasă de care, din cauza aparențelor, nu putuserăm să mă apăr, stricase întrucâtva buna noastră înțelegere; și profitând de acest prilej pentru a-i mărturisi toată patima mea, trecui brusc de la îngrijorare la prea multă încredere. Fosta ibovnică a comandorului nu lăsa să treacă nici o zi fără să vină să mă vadă dar, din cauza închipuirilor ei, întotdeauna însoțită de o altă femeie, ca și cum s-ar fi temut să cer prea mult de la ea înainte ca relațiile noastre să fi fost bine precizate. Îi povestii lui Peres că în timpul vizitei pe care mi-o făcuse în ajun îmi propusese să părăsim Malta, unde își dădea

seama că nu vom putea ascunde prea mult timp relațiile noastre, și să ne ducem la Veneția sau la Paris, care i se păreau singurele locuri din lume în care dragostea poate sălășlui îndelung fără a face vâlvă. După aceea, mă pusese să-i înfățișez situația afacerilor mele și recunoscuse că nu puteam să nu mă călugăresc în Ordinul de Malta. Îmi dăduserăm seama, din cuvintele ei, că femeile ușoare se bizuie mult mai mult pe un amant nevoit să rămână burlac, decât pe aceia pe care îi pot pierde, mai devreme sau mai târziu, când pun capăt unei asemenea legături pentru a se gândi la însurătoare. Așa stând lucrurile, mă îndemnase cu insistență să depun legământul de credință iar eu îi promiseseam să fac tot posibilul pentru a obține să mi se considere călătoria la Veneția drept a doua „caravană”, socotind totodată că nu-mi va fi greu să fiu scutit de a treia. „Cum să-i propun asum, i-am zis lui Peres, un plan nou care se împacă atât de puțin cu dragostea ei pentru fiica sa și cu grija pe care pare s-o aibă pentru interesele ei?” într-adevăr, nu văzuserăm în toate explicațiile pe care le avusese cu mine decât grija unei mame care vrea să folosească aventurile ei galante pentru a da fiicei sale o situație solidă, iar convorbirile noastre fuseseră întotdeauna atât de serioase încât nu puteam înțelege pe ce teme își imaginase că aş simți ceva pentru ea.

Peres, căruia nici lui nu-i venise un asemenea gând, îmi răspunse că în stadiul în care bănuia că mă aflam cu tânăra italiancă el prevedea că nici ea, nici maică-sa n-ar putea respinge vreuna din propunerile mele. Și, deși îl asigurai că nu aveam nici o altă garanție decât promisiunile mamei, se angajă să le convingă pe amândouă să meargă cu noi. „Când este vorba de interes și de dragoste, spuse el, femeile nu se tem nici de pericol, nici de trudă.” Mi-ar fi fost poate greu să-i cer eu să-și ia această însărcinare, dacă nu m-ar fi încredințat și prin alte cuvinte că nu gustul plăcerii stătea pe primul loc în inima lui ci gloria și prietenia. Se întoarse după o oră. Îmi vorbi fără ocol, făcându-mă să mă cutremur la cuvintele lui, iar aerul ironic care îi însoțea vorbele nu fu de ajuns pentru a mă face să-mi revin din spaimă. „Te felicit, mi-a zis, pentru progresele pe care le-ai făcut într-o inimă asupra căreia știam că nu ai pretenții. Ești iubit la nebunie și este gata să te urmeze chiar dacă pentru aceasta ar trebui să

înfrunte mii de pericole; și, ca să fie mai liberă, o va duce pe Helena (așa se numea tânăra italiancă) într-o mănăstire, cu gândul că poate va dori să rămână acolo.” Îmi explică după aceea mai serios convorbirea pe care o avusese cu ibovnica comandoului. Chiar de la primele cuvinte, își dăduse seama cât de greșit îmi înțelesese ea sentimentele și descoperise cu foarte mare surprindere că în toate convorbirile ei cu mine crezuse că lucrează pentru ea însăși. Vorbele cu care își începuse el spusele nu-i îngăduiseră să ascundă în întregime planul nostru și tocmai de aici îi venise ei ideea să-și ducă fiica la mănăstire, pentru a putea să mă urmeze. Peres nu-i mai spusese nimic altceva în plus de această scăpare și o rugase să nu întreprindă nimic până la alte explicații. „în curând va veni aici ca să le primească, a adăugat el, și iată la ce m-am gândit eu. Femeile astea nu sunt deloc niște vestale și considerentele care m-ar putea opri dacă ar fi vorba de o femeie onorabilă nu-și au rostul aici. Socotesc, dimpotrivă, că le facem un serviciu angajându-ne să avem grijă de soarta lor, și astfel scutindu-le poate să se adreseze altora mai puțin bine intenționați. Mă gândesc numai cum să te feresc de gelozia unei mame care poate să-ți facă, după părerea mea, multe necazuri în dragoste. Fără a intra în explicații care ar putea, dacă nu altceva, să întârzie fără rost înfăptuirea planului nostru, te sfătuiesc să aprobi tot ceea ce mama va propune, și s-o inviți la cină pe corabie, peste câteva zile. Își va aduce, desigur, și fiica. Voi avea grijă ca spaniola mea să vină și ea la petrecere; și voi avea eu grijă să dau toate ordinele necesare pentru ca să putem pleca de cum ne vom fi adunat laolaltă.”

Un om mai prudent sau mai puțin îndrăgostit l-ar fi întrebat pe Peres dacă nu se teme că o asemenea îndrăzneală va trece drept crimă în ochii lumii; dar, deși măsurile pe care voia să le ia îl puneau la adăpost de această teamă și deși era limpede că dacă nu-mi dăduse explicații mai amănunțite o făcuse numai pentru a câștiga timp, nechibzuință cu care mă lăsaserăm în grija lui este pe de-a-ntregul condamnată pentru că nu-i cunoșteam planurile. Sinceritatea mea va reieși din chiar povestirea faptelor și trebuie să se știe că nu voi începe cu cele mai grave. Rovini, căci de ce m-aș feri să-i spun pe nume, Rovini, zic, m-a vizitat curând ca să-mi confirme că era de acord cu planurile noastre. Îmi spuse

de asemenea că este hotărâtă să-și lase fata la o mănăstire. Peres, care era de față, mă scoase din încurcătură propunându-i să ne sărbătorim corabia. Acceptă fără să se lase prea mult rugată; și cum Peres îi dădu de înțeles că nu mai era mult până la plecarea noastră, ne spuse singură că o să-și aducă și fata, ca un ultim prilej de petrecere. O îndemnăm să nu-și lungească prea mult pregătirile de călătorie. Ni se păru că dorește tot atât demult ca și noi să grăbim ziua plecării. Peres, care continua să o viziteze, avu grijă să răspândească vestea, și în casa ei și printre persoanele care o cunoșteau, că ea va pleca în Italia pe corabia noastră. Aceasta a fost cea mai bună precauție pe care i-a înspî rat-o prudența. Sosind în sfârșit ziua plecării, ne duseserăm în port. După ce mai înainte trecurăm pe la marelemaestru să primim ordinele de plecare. Rovini, fiica ei și spaniola ne așteptau pe corabie, unde le aduseseră slujitorii noștri. Ne așezarăm la cină, care se prelungi până la căderea nopții și, de cum începu să se întunece, Peres dădu pe ascuns ordin de plecare.

A așteptat până am ieșit din port ca să le țină celor trei doamne o cuvin tare pregătită dinainte. A început prin cuvinte ocolite, spunându-le în încheiere că, întemeindu-se pe sentimentele lor pentru noi și având și noi față de de cele mai gingașe sentimente, ne gândiserăm că nu le va displace să le facem părtașe la norocul și aventurile noastre. „În momentul de față, a mai adăugat el, Malta a rămas departe în urmă și nu mai trebuie să ne ocupăm decât de glorie și dragoste.” Cuvintele lui Peres o surprinseseră foarte puțin pe spaniolă. Rovini, după un moment de nedumerire, îmi mărturisi că o necăjea că a plecat fără bagaje. Peres, însă, prevăzuse și acest lucru. „Am pus să le aducă după ce ați venit la bord.” După această explicație, îndrăzneala mea fu privită ca un act de mare galanterie și dădu naștere unor glume dintre cele mai plăcute. Rovini se consolă de prezența fiicei ei; și, crezându-se deplin stăpână pe situație în ceea ce mă privea, renunță la orice precauție și, cât a fost seara de lungă, îmi dădu nenumărate semne de bucurie și dragoste.

În primele momente fui teribil de încurcat. Îl blestemam în gând pe Peres pentru că nu-i explicase mai bine, din capul locului, care avea să ne fie partea fiecăruia. Cum nu răspundeam avansurilor

pe care mi le făcea Rovini și cum eram în același timp foarte reținut față de Helena, aflându-mă sub imperiul unei pasiuni adevărate, iar cum Peres, fie din bună-cuviință, fie că nu era prea aprins după spaniola lui. Nu se ocupa de ea în mod special conversația continuă să fie generală și, dacă cineva ne-ar fi privit, n-ar fi putut să-și dea seama decât cu greu de cine era îndrăgostit fiecare dintre noi. Această comedie nu putea dura totuși prea mult timp. Chiar din aceeași seară. Rovini, care se aștepta să petreacă noaptea cu mine, mă luă la o parte și, spunându-mi că-și crescuse fata cu multă grijă, îmi dădu să înțeleg că plănuia nu numai să-i ascundă legătura noastră dar și orice ar fi putut' să-i trezească vreo bănuială în acest sens. „Aceasta era singurul motiv, a adăugat ea, pentru care doream s-o știu la mânăstire. Dar nu s-ar putea să-i dați o cabină ceva mai departe de cabina domniei voastre?” Ocazia era, fără îndoială, foarte bună pentru a-i declara că nu doream nimic de la dânsa care s-o fi putut jigni pe fiica ei. Aș fi profitat desigur de această ocazie, dacă nu mi-ar fi venit în minte o idee care se potrivea mai bine cu dorințele inimii mele din clipa aceea. Prin despărțirea pe care mi-o cerea pentru Helena îmi venea mai ușor s-o văd singură pentru a-i vorbi fără martori și a obține de la ea ceea ce voiam să-mi dea din toată inima. Oricât demult o doriserăm, nu putuserăm încă să obținem această favoare. Pe când îmi închipuiam că mama ei nu avea nimic împotriva iubirii mele pentru Helena, crezuserăm că o ține departe de mine numai pentru a obține mai mult, dar de când Peres mă lămurise care erau gândurile mamei, nu avuseserăm nici timp, nici putere să-mi aranjez interesele. Așa că, departe de a avea o explicație cu mama Helenei, mă hotărâi să o las cât mai mult timp în ideile ei greșite și să profit pe ascuns de această situație pentru a câștiga inima fetei prin multe atenții. Puțin îmi păsa de ceea ce ar fi putut să gândească de grija cu care mă străduiserăm să evit întâlnirile cu ea și mai ales de singurătatea în care urma să-și petreacă prima noapte și nopțile următoare. Dimpotrivă, văzui în timpul pe care urma să-l petreacă așteptându-mă o ușurință în plus pentru vizita la care mă gândeam tot timpul, iar dacă dragostea o făcea să stea trează, era, într-un fel, în folosul meu.

Nu-mi fu greu să împart cabinele în așa fel încât să convină planurilor mele. Le condusei, împreună cu Peres, pe cele trei femei

în cabinele lor. Peres, care ardea de nerăbdare să afle cum mă înțeleseserăm cu Rovini, veni imediat după aceea să mă întrebe. A fost foarte de acord cu planurile mele; cât despre ale lui, de care eram și eu curios, mă informă cu foarte multă naturaleză că, nefiind deloc grăbit în dragostea lui pentru spaniolă, nu avea intenția să între în relații intime cu ea chiar din prima zi. Așa că, noaptea aceea, care trebuia să fie, așa cum plănuiserăm, începutul fericirii noastre, nu aduse nimic așteptărilor noastre. Nu-mi rămânea decât speranța că-mi va satisface dorințele mele cele mai gingașe. Așteptam momentul acela cu o nespasă nerăbdare. Grija mea era acum să intru în cabina Helenei fără s-o sperii. Mă apropiam de ușă fără nici un zgomot și, știind cum se deschide, socoteam să ajung până lângă pat fără s-o trezesc. Totuși, auzind un zgomot ușor, întrebă dacă se găsește ceva în cabină. Trebuia să răspund sau să las baltă toate planurile. Mă aventurai să spun că da. „Tu ești, mamă?” reluă ea. Cum cel mai tare mă temeam că o voi speria și o să strige de frică, mă hotărâi să răspund că sunt mama ei. Ajunsei astfel până la pat și mă așezai pe marginea lui. Mă întrebă de ce am venit pe întuneric. „Pentru că am să-ți spun niște lucruri de mare importanță, i-am as înduleindu-mi vocea, și n-aș vrea să fie auzite de altcineva. Fi deci convinsă că nu ai de ce să te temi și că îți cer doar permisiunea de a sta puțin de vorbă. Închipuie-ți că: rt mama domniei-tale, am adăugat cu o voce și mai blândă, și fi la fel de liniștită ca și cum aș fi într-adevăr ea.” „Dar cine sunteți?” veni întrebarea ei. „Sunt cavalerul de... îi răspunsei, care te iubește mai mult decât propria sa viață, și care ar pi-efera să și-o dea de o mie de ori decât să te supere.” Continuam să-i spun cuvinte plăcute până când răspunsurile ei mă asigurară că era dispusă să mă asculte în liniște.

„Nu cunosc nimic pe lume mai vrednic de iubire, i-am zis în sfârșit, și te iubesc cu atâta pasiune încât fericirea mea depinde în întregime de inima domniei-tale. Vin să-ți cer inima, frumoasă Helena, și să ți-o ofer pe a mea. Singura mea dorință este să-ți fac o viață demnă de invidiat prin avere și prin dragoste. Vei fi singura stăpână a tot ceea ce îmi aparține, așa cum era mama domniei tale pentru comandorul... și atunci când vei dispune de tot ce am, vei vedea că cea mai mare putere o vei avea totuși asupra mea.”

Nu aş fi curmat prea curând firul acestor cuvinte pe care le spuneam cu atâta plăcere, dacă nu m-ar fi întrerupt: „Dar cum, îmi spuse ea cu un glas atât de blând şi d: nevinovat care m-a încântat, nu o iubeşti pe mama, şi deci, nu pentru a fi iubită de domnia-ta, cum o iubea comandorul, a venit să trăiască alături de domnia-ta? Cel puţin ea aşa crede, şi chiar ea mi-a spus-o. Când a vrut să mă ducă la mănăstire, mi-a promis că, la întoarcerea de pe mare, va veni să mă scoată de acolo şi că vom trăi alături de domnia-ta tot la fel de fericite cum eram la comandor¹¹. De astă dată eu am întrerupt-o: „Îşi face speranţe deşarte, i-am zis, căci eu dintotdeauna pe tine te-am iubit, şi numai din cauza ta m-am gândit s-o rog pe ea să mă însoţească, şi nu are decât să-ţi mulţumească pentru fericirea pe care o va cunoaşte alături de mine. Dar nu-mi făgăduieşti că vei răspunde afecţiunii mele şi că vei fi de acord cu tot ceea ce voi face ca să fi fericită?” Helena, al cărei răspuns îl aşteptam cu nerăbdare, păru să stea un moment în cumpănă. „Nu-mi răspunzi nimic, i-am zis. Ah! Văd bine că mama mă iubeşte mai mult decât fiica/’ Rămase încurcată câteva clipe, apoi îmi zise că, la drept vorbind, îşi dăduse seama că începuserăm să țin la ea chiar din ziua în care le eliberaserăm din sclavie şi că avusese această convingere până ce cuvintele mamei o făcuseră să şi-o schimbe; îmi mai spuse că ideea că aş putea s-o iubesc îi făcuse atâta plăcere încât, dacă voiam s-o cred, suferise foarte mult când pierduse această speranţă; în sfârşit că, dacă este adevărat că nutresc pentru ea sentimentele de care o asiguram, inima îi spunea că şi ea ar putea să aibă pentru mine sentimente la fel de tandre ‘şi, fără să... Țină seama de bunurile şi avantajele despre care-i vorbiseram, toată fericirea ei va fi să mă iubească şi să-mi fie plăcută.

O declarație atât de afectuoasă, rostită cu o timiditate ingenuă care răzbătea în tremurii vocii, mă făcu să simt din acel moment o plăcere mai mare decât aş fi sperat vreodată să găsesc în dragoste; şi nu pot spune mai mult decât că îmi legaserăm de ea toată dulceața vieții. Nici respectul, nici lipsa de experiență nu mai putură să-mi înfrâneze pasiunea; mă lăsai să cad lângă Helena şi, găsindu-i capul şi mâinile, mă simții îmbătat pentru o clipă de plăceri de nespus, sporite de impresia că şi ea simțea la fel. Dar, tocmai când îndrăzneala mea începuse să crească şi nu mă

simțeam respins cu destulă tărie pentru a crede că nu era primită, fui apucat de brațe mai puternice care mă smulseră din patcu o violență extremă, provocându-mi atâta durere încât eram gata să țip. Dacă n-ar fi fost decât grija apărării mele, mi-aș fi chemat oamenii în ajutor, dar, încercând să scap, simții veșminte femeiești. Era cu siguralăță Rovini. La acest gând, încurcătura mea fu și mai mare. Mă lăsa deci tras spre ușă, având grijă să nu suflu nici un cuvânt din care Helena să înțeleagă că mă luptam cu mama ei, de altfel, orice ar fi gândit despre zgomotul pe care-l auzea în preajmă și despre plecarea mea grăbită, teama îi înăbuși vocea. Rovini, continuând să păstreze aceeași tăcere, această scenă ciudată nu provocă nici un fel de tulburare pe vas.

Între timp, mâinile acelea străine continuau să mă țină strâns. Urmai fără nici o rezistență persoana care mă trăgea după ea, și curând îmi recunoscui dușmana. Mânia și teama de a fi recunoscută de fiica ei o făcuseră să tacă până atunci dar. De cum ne-am îndepărtat, revărsă un șuvoi de ocări. Din perfid și monstru nu mă scotea și poate că ar fi început din nou să mă lovească dacă, intrând în cabina ei, nu m-aș fi dat după un scaun cu care mă apăram ținându-l între ea și mine. Aș fi lăsat-o singură cu furia ei și aș fi plecat dacă nu m-aș fi temut să nu-și întoarcă mânia asupra fiicei. Teamă aceasta, ca și nevoia de a avea cu ea o explicație care nu mai putea fi amânată mă făcură să-i cer un moment de liniște și de atenție. „Nu merit, i-am zis, nici loviturile, nici reproșurile cu care mă copleșești. Nu sunt cu nimic vinovat dacă m-ai înțeles greșit și dacă ți-ai închipuit că aș avea pentru domnia-ta alte sentimente decât de stimă și de prietenie; nu ai pornit nici de la vorbele mele și nici de la purtarea mea. O iubesc pe fiica domnieitale. E limpede? Numai pe ea o iubesc din primul moment în care am văzut-o. Fără îndoială că și domnia-ta intrai în planurile mele, căci nu puteam să despart interesele domniei-tale de cele ale fiicei. Dar toate sentimentele și afecțiunea mea sunt închinat e încântătoarei Helena. Plotărăște, acum, dacă vrei să contribui la fericirea unei fete care trebuie să-ți fie dragă și să-ți asiguri existența prin aranjamentele pe care le-am făcut pentru mulțumirea noastră, a tuturor.

Așteptam să-mi dea un răspuns; dar ea, urmându-și șirul gândurilor, mă întrebă dacă eram sigur că și fiica ei are aceleași sentimente pentru mine. Am înțeles încotro bătea întrebarea și i-am spus, bineînțeles, că acum vorbiserăm cu fiica ei pentru prima dată. Nici nu terminaserăm bine aceste cuvinte că Rovini, furioasă, împingându-mă cu seaunul care ne despărțea, ieși din cabină și se duse la fiica ei închizându-se pe dinăuntru și refuzând să mă mai asculte. Petrecui tot restul nopții în fața ușii, mai puțin preocupat de dragostea mea decât de teama unei furii ale cărei urmări nu puteam să le prevăd. Deși avuseserăm multă grijă să nu vorbesc tare, unul din oamenii mei, pe care-l trezise zgomotul și care, din respect, nu îndrăznise să se apropie fără a fi chemat, se hotărî să-l anunțe pe Peres că se petrece ceva neobișnuit între mine și doamne. Peres veni în fugă să mă găsească și când îmi auzi pățania pufni în răs. Eram încă mult prea agitat pentru a avea chef de glumă, întristat că mă vede atât de amărât, mă rugă să ascult altă tărășenie care nu se deosebea prea mult de a mea și care nu-i îngăduise să mă asculte serios când își comparase soarta cu a mea. Abia ne despărțiserăm, îmi zise el, când, în ciuda intenției de a o lăsa pe spaniolă să doarmă în liniște, se gândise să încerce să vadă de s-ar supăra dacă i-ar tulbura odihna. Intrase în camera ei fără multă greutate dar, când i se înfățișă cu veselia unui amant care nu se așteaptă la prea multă rezistență, fu surprins că i se reproșează o îndrăzneală care rănea buna-cuviință. Nu văzuse, la început, în aceste reproșuri decât o cochetărie și, devenind mai insistent pe măsură ce dorința îi sporea, devenise atât de îndrăzneț încât spaniola se apărase cu o violență ale cărei urme se mai vedeau încă pe fața lui. În sfârșit, învins de eforturile și lacrimile donei Elvira, consimțise să-i dea ascultare sau, mai degrabă, o implorase să-l lămurească de ce îi era atât de nesuferit. În cuvinte pline de virtute, ea lăspunse că se purta așa cum se cuvine față de grija pe care el i-o arătase în nenorocire; dar, în starea jalnică în care se găsea, era hotărâtă să-și apere cu orice preț onoarea, singurul bun care-i mai rămăsese și pe care cerul o păzise și de propria ei slăbiciune, și de violența piraților. „Nu am nicidecum intenția de ați atinge onoarea în vreun fel oarecax-e, îi răspunsese Peres, și nu-ți propun decât relații cinstite și constante, care nu trebuie să rănească întru nimic sentimentele de virtute ale inimii domniei-tale.” Dar ea,

respingând orice urmă de galanterie, îi ceruse ca unică favoare s-o lase liberă sau să-i îngăduie să ne părăsească în primul port în care vom avea prilej să aruncăm ancora. Peres, jignit poate de atâta severitate care putuse să i se pară decât o paradă de virtute, o întrebese de-a dreptul ce diferență găsea între el și primul ei amant. Indignată la rândul ei de o întrebare care o jignează, aceasta răspunsese că diferența pe care o făcea ea între ei doi era aceea pe care dragostea o face între un amant iubit și o persoană odioasă. După acest răspuns, îl dăduse afară din cabină și toate insistențele lui de a-i redeschide ușa peș. Tru a-i primi supunerea și scuzele nu făcuseră decât să-i aducă alte ocări.

Peres, prea puțin prins de dragoste, nu găsea în asemănarea pățaniilor noastre decât un motiv de haz. „Prevăd care ne va fi soarta, adăugă el. Femeile pe care le-am considerat ca partea plăcută a călătoriei noastre o vor transforma poate într-un adevărat iad și vom fi foarte fericiți, în cele din urmă, să găsim un mijloc de a ne despărți de ele în condiții onorabile.”

Oricât de nostimă ar fi fost povestea lui, nu reuși să-mi risipească îngrijorarea și necazul. „Mă supără, i-am zis, să te văd într-o stare de spirit care mă face să cred că nu voi putea găsi la domnia-ta nici măcar un sfat bun. Ceea ce ți se pare o glumă este treaba cea mai însemnată din viața mea. De când sunt sigur că sunt iubit, iubesc cum n-am mai iubit niciodată. Fata asta mi-a devenit atât de necesară, încât aș prefera să mor decât să mă despart de ea. O voi vedea în ciuda mamei ei; mângâierile ei mă vor face fericit, iar eu o voi face fericită prin focul și trăinicia sentimentelor mele. Ar avea haz ca mama ei să ne pună piedici în numele unei morale prea stricte, tocmai ea care a trăit cincisprezece ani cu un hodorog de comandor. Și-apoi, nu sânterh noi stăpâni ai-ci? Mai are dreptul să-mi refuze cererea, după ce a vrut să trăiască ea însăși cu mine? Frumos exemplu pentru fată! Și încă mai frumoasă autoritatea unei mame care nu îndrăznește să mărturisească în public acest titlu. Dacă e vorba de drepturi, atunci Helena aparține Ordinului. Nu este ea fiica unui comandor?” Urmă astfel un șuvoi de plângeri și de păreri de care Peres, stârnit de pățania lui, nu se putu împiedica să facă mult haz. Totuși, printre hohote de râs, strecură și câteva sfaturi serioase privind greșeala pe care

o făceam, lăsându-mă atât de prins de dragoste. Dar nu mai eram în stare să gust un sfat atât de înțelept. „Ți-aș condamna pasiunea, îmi spuse el, dacă ai căuta în ea și altceva decât plăcerea și desfătarea, limite pe care nu numai înțelepciunea ți le impune dar și onoarea. Nu te îndoi, mai adăugă el, că toanele Rovinei, ca și mândria Elvirei mele, vor ceda în curând în fața interesului. Pot spera ele ceva mai bun decât ceea ce le oferim noi? Nevoia le va obliga să-și scoată masca și trufașa mamă va fi prea mulțumită să-și aibă traiul asigurat datorită afecțiunii domniei-tale pentru fiica ei.”

Fiindu-mi cu neputință și să mă liniștesc și să urmez sfaturile lui Peres, mă întorsei grabnic la ușa Helenei, unde îmi petrecui tot restul nopții într-o agitație de nedescris. Abia se mijise de ziuă când, tremurând încă pentru siguranța iubitei mele, trimisei în cabina ei o femeie pe care o angajaserăm pentru a o sluji. Totuși îngrijorarea mea nu încetă să sporească până ce aceasta nu apărură din nou. Îmi spuse că Rovini își petrecuse noaptea alături de fiica ei. De cum se trezise, începuse să deplângă cu multă amărăciune îndrăzneala mea și avea de gând să n-o mai lase singură pe Helena nici o clipă, fie zi, fie noapte. O întrebai dacă arătase în vreun fel regretul că se afla pe vas. Cuvintele ei înclinate nu pomeniseră însă de această situație și înțelesei că, în ciuda supărării, nu se gândea încă să renunțe la visurile de căpătuială pe care le lega de făgăduielile mele.

Totuși, nimic nu poate fi mai trist decât grupul nostru în cele două zile care urmară. Peres arăta față de spaniola lui o răceală de la care spera poate mai mult efect decât avusese înflăcărarea. Iar eu, care o vedeam întruna pe Helena sub aripa protectoare a mamei ei, abia îndrăzneam s-o privesc, de teamă să nu fiu observat. În a treia zi, după ce un vânt puternic ne aruncă nu fără primejdie pe coastele Moreei, furăm despăgubiți din plin de cele câteva stricăciuni pe care le suferise vasul nostru prin capturarea unei brigantine turcești care ducea la Constantinopole dărilor țării. După ce am pus mâna pe comoară și pe echipaj, am discutat dacă vom proceda conform obiceiului, și anume, dacă vom duce prada direct marelui maestru. Dar cum alte interese ne făceau să dorim o călătorie cât mai lungă, Peres fu de acord cu dorința mea de a

ne desface prada în cel mai apropiat port creștin. Ne întoarserăm până la intrarea în golf, unde ne hotărârăm să mergem la Ancona. Pe când ne apropiam de port, Peres îmi spuse: „Tare sunt curios să știu dacă doamnele noastre vor da vreun semn că vor să ne părăsească*. Ideea aceasta care nu-mi trecuse prin minte până atunci mă neliniști în așa măsură, încât aruncaî ancora la o oarecare distanță de țărm. Rămăsei la bord, lăsându-i lui Peres grija afacerilor noastre. Dar profitând de o clipă de răgaz, pentru a se întoarce pe vas. El merse atât de departe în trufia triumfului său, încât îi reproșă dunei Elvira că nu se gândise până atunci să meargă în oraș să guste ceva. Ea primi acest compliment ca pe o simplă politețe și, uitând cu totul intenția ei de a părăsi vasul, le propuse celor două tovarășe de călătorie să profite (de invitația lui Peres. Văzându-le că primesc, m-am cutremurat și-i reproșai pe ascuns lui Peres această năstrușnică idee; el însă răsă de temerile mele.

Ne-am dus într-un han din port unde, de cum am intrat, geniul meu cel rău mi-a inspirat o idee nefericită atât pentru onoarea cât și pentru liniștea mea. Fără să i-o comunic lui Peres, îl rugai s-o amăgească pe Rovini, pentru a-mi da răgaz să vorbesc cu fiica ei; și spunându-i că aveam de gând să lipsesc numai puțin timp, îl rugai să spună că m-am întors cu ea pe vas. Mă apropiai de Helena. Care nu-și mai” lua ochii de la mine, și o întrebai dacă mă iubește destul pentru a-și părăsi mama și a mă urma. Intenția mea era să o duc la o mănăstire, la câteva mile de Ancona, de unde îmi propuneam să vin s-o scot de cum ne vom fi întors la Malta. Nici n-am avut nevoie să-i explic acest lucru, căci mă asigură că nu dorește să trăiască decât pentru mine. M-am înțeles cu ea asupra unui semn prin care feciorul meu urma să-i comunice că e timpul să iasă. Dădui ordin, în secret, să mi se găsească în oraș o trăsură. Aceasta a fost gata într-un sfert de oră. Helena nu așteptă să fie chemată de două ori pentru a ieși. Mama ei era cu atât mai liniștită văzând-o că iese, cu cât mă zărise ieșind ceva mai devreme și nu bănuia nimic despre înțelegerea noastră. O așteptam pe fermecătoarea Helena. Dragostea însă mă făcea să nu observ că o purtare atât de ciudată la o fată de paisprezece ani arăta că educația ei nu era într-atât de desăvârșită cum ne-o înfățișase mama ei. Mă lăsai dus de căldura

sentimentelor mele. Ieșirăm din oraș însoțiți numai de feciorul care ne slujise. Meraserăm mai întâi la voia întâmplării, pentru a așterne o oarecare distanță între noi și cei cărora le-ar fi venit ideea să ne urmărească. Dar. După ce făcurăm vreo trei mile în mare grabă, oprii trăsura într-un sat unde voiam să aflu dacă există vreo mănăstire prin împrejurimi și intrarăm într-un han să ne răcorim. Nici prin minte nu-mi trecea ce primejdie mă amenința. Puterea împrejurărilor eviu, mai bine zis, slăbiciunea a două inimi pline de pas'Une ne făcu să uităm planul pe care-l ticluiserăm și pe care Helena îl acceptase. Am trecut fără să ne dăm seama dincolo de limitele pe care ni le stabiliserăm și, departe de a reveni din rătăcirea aceasta, nu ne-am mai gândit decât s-o sporim prin alte nebunii. Uitarăm de noi înșine și de tot eea ce era în afară de noi într-atât încât petrecurăm trei săptămâni în acel loc fără a ne mai întreba dacă vasul ne așteaptă, dacă Peres găsisese vreo aale de a o liniști pe Rovini și chiar dacă banii pe care-i aveam în pungă vor ajunge pentru cheltuielile foarte puțin chibzuite pe sare le făcuserăm la han. Oricum, rămâneau prea puțini pentru a pune în aplicare planul cu mănăstirea și, gândindu-mă la acest lucru, nu găsii altă ieșire decât să-l trimit pe fecior la Ancona cu poruncă să i se înfățișeze lui Peres, dar cu foarte mare grijă. Feciorul se întoarse după câteva ore. Vasul plecase, dar îmi aducea o scrisoare de la Peres, pe care acest prieten credincios o trimisese de la bord la hanul unde îl părăsiserăm. Îmi scria că o păcălise pe Rovini așa cum îi spusese eu, și că-i fusese ușor s-o readucă pe vas; dar furia care o cuprinsese văzând că-i răpiserăm fiica fusese atât de greu de potolit încât se văzuse nevoit de prudență să ridice pânzele, după câteva zile de așteptare în care se ocupase mai mult s-o liniștească pe mama furioasă decât să vândă brigantina. Îmi dădea întâlnire la Neapole. Unde voia să se oprească înainte de venirea iernii și, cum știa foarte bine că am puțini bani la mine, îmi lăsase la un bancher o mie de pistoli care urma să-mi fie numărați la simpla prezentare a acelei scrisori.

Nesăbuita mea pasiune mă făcu să privesc toate știrile acestea ca pe tot atâtea daruri ale sorții. Eram liber, alături de ființa pe care o iubeam. Nimic nu-mi lipsea pentru a-mi satisface dorințele. Am mers deîndată să încasez cei o mie de pistoli și, pornind spre

Neapole în trăsura pe care o păstraserăm. Îmi făgăduiam să petrec, într-un oraș atât de fi'umos, vreo șasesăptămâni minunate până la întâlnirea pe care mi-o fixase Peres. Tot drumul fu o plăcere neîntreruptă. Helena, a cărei blândețe mi se păruse întotdeauna puțin cam prea molatecă, deveni atât de vioaie sub imboldul neîntrerupt al plăcerii, încât spiritul îmi era tot atât de plăcut ocupat de conversația ei, pe cât îmi era inima de farmecul ei. Am ajuns la Neapole într-o perioadă când nu era zi fără spectacole și serbări organizate cu prilejul păcii care se încheiase între Imperiu și Franța. De cum ne-am găsit o locuință, ne-am informat despre prilejurile de petrecere și n-am precupețit nimic pentru a ne prezenta în lume cu cinste. Iar Helena, care primise prin educație gustul pentru găteți, s-a făcut remarcată din prima zi prin eleganța îmbrăcămînții. Fizicul și drăgălășenia ei stârniră atâta admirație, în ciuda măștii care-i ascundea fața, încât, prinsă în mijlocul unei mulțimi de curtezani care se îmbulzeau în una din cele mai mari săli din Italia, i-am pierdut urma, și toate eforturile mele de a o regăsi au fost zadarnice. La început o căutai destul de liniștit. Nu puteam să-mi închipui că a ieșit din sală și, crezând că și ea își dă tot atâta osteneală să mă găsească, mă mângâiam cu gândul că, pe măsură ce mulțimea se va împuțina, îmi va fi mai ușor să o recunosc. Dar după nenumărate căutări vane, amărăciunea care mă cuprinse fu atât de mare încât, simțind că până și vocea îmi slăbea o dată cu puterile, mă așezai pe colțul unei bănci și, cu toată dârzenia cu care m-a înzestrat natura, nu-mi putui opri lacrimile. La ce mi-ar fi slujit să cer informații unor oameni care nu ne cunoșteau? De altfel, nu de la cei care mai erau în sală aș fi putut să aflu unde să caut o femeie care nu mai era acolo; pe ce drum trebuia oare s-o apuc ca să ajung la ea? Disperarea mea creștea din clipă în clipă, iar situația în care mă găseam atrăgea atenția tuturor. Văzându-mi până și lacrimile, o mască se apropie de mine și mă întrebă cuviincios ce necazuri am. Abia putui să-mi stăpânesc lacrimile. „Am pierdut... și neștiind prin ce calitate trebuia s-o desenez pe Helena, am pierdut, îi răspunsei după câteva minute de ezitare, pe o tânără străină și mi-aș da și viața ca s-o găsesc.” „Nu este vorba, oare, îmi răspunse, de frumoasa doamnă care a trezit admirația întregii adunări?” „Ah î nu poate fi decât eail, răspunsei cu graba speranței. Ardoarea mea îl făcu să suradă și, dându-mi să înțeleg

că ar putea cunoaște locul unde trebuia s-o caut, se oferî să-mi fie călăuză într-un oraș pe care se vedea că nu-l cunoșteam prea bine. Consimții, fără a mai sta să judec dacă nu făceam o nouă imprudență. Peste câteva clipe ne și urcaserăm într-o trăsură care aștepta la intrare. Am fost duși în goana cailor la o casă de la marginea unei suburbii în care am fost introduși cu cea mai mare amabilitate. Înăuntru era multă lume și graba cu care se adunară toți în jurul meu îmi dădu de înțeles că așteptau ceva cu totul deosebit de la sosirea mea. Îmi scoseseșă masca. Înfațișarea mea fu mult admirată. Începură să mă întrebe despre țară, despre motivele călătoriei mele, despre timpul cât doream să stau la Neapole; și, ca și cum nimeni n-ar fi știut nimic despre încurcătura în care călăuza mea mă găsisse la bal, părăură cât se poate de surprinși să audă ceea ce li se povesti despre tristețea și lacrimile mele. Curiozitatea lor deveni și mai mare, vrînd să afle ce pierduserăm și ce legături aveam cu persoana a cărei pierdere o deplîngeam. Răspunsurile pe care le dădui fură vagi. Și, începînd să-mi pierd răbdarea fiindcă nu găseam lămuririle pe care mi le promisese, îi declarai pe față călăuzei mele că mi se părea că mă amăgisese cu făgăduielile făcute. Zâmbi de înflăcărarea mea și mă asigură că de la sosirea noastră primise deja știri care aveau să mă liniștească.

Într-adevăr, luîndu-mă de mînă, mă rugă să-l urmez într-o sală alăturată. Toți spectatorii ne urmară. Primul lucru pe care-l văzui a fost Helena, așezată în mijlocul unor doamne care o înconjurau cu nenumărate atenții. Ochii îi erau împăienjeniți de lacrimi și descoperii pe fața ei atîta îngrijorare și descurajare, încât îmi spusei că regreta, tot atît demult ca și mine, cele întîmplate. Prezența celor vreo douăzeci de persoane, despre care nu știam nimic, nici titluri, nici nume, nu mă împiedică să alerg spre ea și s-o îmbrățișez cu o bucurie care înveseli întreaga adunare. Mi se spuse atunci că mă găseam la principesa de Mezza Terra, care voise să se amuze de aventura noastră. Rătăcindu-se în mulțimea măștilor, Helena se temuse mai mu'. T decît mine că mă va pierde și, de emoție, își scosese masca și începuse să întrebe pe toți cei din jurul ei. Chipul ei încântase pe cei care o admiraseră de pe cînd mai purta mască, dar obținuse puține răspunsuri la întrebări care nu erau înțelese; privirile a căror țintă era o

speriaseră de-a binelca și se așezase pe o bancă unde începuse, ca și mine, să verse lacrimi amare. Principesa de Mezza Terra se străduise s-o liniștească și îi pusese atâtea întrebări încât aflase de la ea că-și pierduse iubitul. Descrierea înfățișării și îmbrăcămînții mele o făcuse pe principesă să înțeleagă că va fi ușor să fiu găsit în mulțime. Lăsase această grijă pe seama contelui de Palini și, căutând să se învezelească printr-o aventură neobișnuită, o convinsese pe biata Helena că, în calitatea ei de soție a guvernatorului orașului, putea afla în scurt timp ce se întâmplase cu mine. O adusese într-o casă pe care o avea în afara orașului și unde pusese să se pregătească un supeu pentru mai mulți prieteni, și ei la fel de încântați de încurcătura noastră.

Ne-am bucurat amândoi de mare succes. Am fost alintat de femei tot atât cât a fost Helena de toți cavalerii. Ospățul s-a prelungit mult în noapte. Au insistat să le povestim aventurile noastre, și am fost nevoit, pentru a ieși din încurcătură, să născocesc o mulțime de întâmplări care trebuiau, dimpotrivă, să ascundă ceea ce eu nu voiam să-le spun. În sfârșit, când veni timpul să ne retragem, nu am dus lipsă de oameni binevoitori care ne-au oferit trăsura lor. Aș fi dorit să nu mă despart de Helena. Dar cum ne aflam în mijlocul celor mai cinstite fețe din Neapole, consimții s-o las să plece cu un cavaler și două doamne care se arătaseră foarte îndatoritori. Trăsura în care mă aflam mergea imediat în urma lor și li se poruncise vizitiilor să oprească la locuința noastră. Totuși, fără să fi auzit nimic care să-mi dea de bănuir, când am ajuns la han nu o găsi acolo pe Helena. Întrebai pe cei care mă însoțeau ce trebuie să cred despre această întârziere. Părură la fel de surprinși ca și mine. Petrecui o oră și mai bine pradă unei îngrijorări zadarnice. În sfârșit, când le propusei să mergv-r. I la marchizul de Leniati care se oferise, împreună cu cele două surori ale lui. S-o conducă acasă pe Helena, mă duseră acolo, fiind tot atât de doritori ca și mine să dea de rostul acestei tărășenii.

Ajunserăm la marchiz, iar portarul care ne deschise, și care se vedea că primise niște porunci precise, se informă dacă eram printre cei care doreau să-l vadă; auzind că eu eram cel de care întreba, îmi spuse cu mult respect că marchizul se dusesse la culcare și că Helena, a cărei absență putea să mă îngrijoreze, se

hotărâse să-și petreacă noaptea împreună cu cele două doamne. Acest răspuns nu făcu decât să-mi sporească tulburarea, și nu m-aș fi lăsat până n-o vedeam, dacă nu mi-ar fi explicat contele de Palini, care se găsea în trăsura noastră, că Helena se găsea în grija a două dintre cele mai onorabile femei din Neapole și că urma, deci, să stau liniștit până a doua zi și să fiu sigur că nu s-ar afla mai în siguranță nici în brațele mele. Luai de bun cuvântul lui și mă hotărâi să mă întorc acasă, dar noaptea mea nu fu, nici pe departe, o noapte liniștită.

Abia se luminase de ziuă, când îmi fu anunțat marchizul de Leniati, care cerea să mă vadă grabnic. Nu avui timp să mă scol din pat ca să-l primesc. Mă îmbrățișă cu multă afecțiune și, rugându-mă să-mi îndepărtez slujitorii, mă făcu să înțeleg că trebuie să mă aștept la o comunicare serioasă și importantă.

„Nu vreau, îmi zise el, ca grijile domniei-voastre să se mai prelungească, și aș regreta că vi le-am pricinuit dacă n-aș fi sigur că vi le iau comunicându-vă acum bucuria mea. Chiar interesul domniei-voastre trebui să vă îndemne la discreție și îmi veți îngădui să vă cer o discreție absolută.¹ Se opri pentru a-mi lăsa timpul să-i promit că voi păstra secretul. „Acum cincisprezece ani, reluă el, când de-abia împliniserăm treizeci de ani, călătoream prin diferite părți ale Italiei. Îl cunoșteam pe comandorul de... al cărui castel se afla aproape de Orbetello. Locuia acolo de puțin timp împreună cu o frumoasă malteză pe care o convinsese să-l urmeze și care nu putea fi legată de el decât de interes. Petrecui câteva săptămâni la ei, timp în care avui fericirea de a plăcea frumoasei iubite a comandorului. Mă primi de mai multe oii în iatacul ei și nu o părăsii decât după ce mă îndestulai din favorurile ei. Câteva luni mai târziu, întors la Neapole. Am primit de la ea o scrisoare prin care mă înștiința că-i lăsaserăm un fruct al dragostei noastre și că, nemaiputându-se ascunde față de comandor, reușise cu mai mult succes decât sperase să-l convingă pe acel bătrân cumsecade că el era tatăl. Mă întreba ce intenții aveam. În ce privește viitorul copilului. I-am scris că răspunsul meu se găsea chiar în explicația pe care mi-o dăduse și că nu trebuia să-și facă nici o grijă cu privire la ființa care se va naște din moment ce bătrânul ei ibovnic își recunoștea paternitatea. Nu

mai simțeam nimic pentru ea și fructul unei pasiuni de trei săptămâni mă interesa prea puțin ca să mă simt chemat să-mi iau această răspundere. Scrisoarea mea, mai degrabă politicoasă decât drăgăstoasă, o afectă probabil mult, căci de atunci nu-mi mai dădu nici un fel de știre despre ea.

Fiind invitat ieri la cină de principesa de Mezza Terra, de cum o văzui pe tânăra Helena, observai în ea oarecare asemănare cu mama ei. Adăugați la aceasta, dacă doriți, legile secrete ale naturii care îmi spuneau că este fiica mea și, după ce crezui căva timp că ar fi un efect al aceleiași impresii care-i făcea pe toți ceilalți să o admire, mă apropiai de ea, o privii cu multă atenție și chiar basmele pe care mi le-ați povestit despre ea și despre aventurile voastre mă întăriră în credința că are drepturi mai mari la afecțiunea mea decât cele pe care i le dădeau meritele și frumusețea ei. De aceea, le-am cerut surorilor mele să-i ofere să o conducă acasă. De îndată ce ne găsirăm în trăsură, îi vorbii, spunându-le pe nume, despre mama ei și despre comandor: și, cum încurcătura ei îmi întări bănuielile, mă hotărâi s-o duc direct la mine acasă, unde voiam să lămuresc o aventură atât de ciudată. Asta și făceam când ați venit domnia-voastră și, cum mă așteptaserăm la această vizită, i-am însărcinat pe slujitorii mei să vă răspundă așa cum v-au răspuns. Helena nu s-a lăsat prea mult rugată pentru a-mi mărturisi a cui era. Îi destăinuii pe dată taina mea și, sub impulsul bucuriei, am ținut-o mult timp îmbrățișată arătându-i, prin mângâieri și cuvinte, că sunt cu siguranță tatăl ei. S-a lăsat convinsă cu atât mai ușor cu cât își aminti că mama ei îi spusese că nu este fiica acelui comandor. Surorile mele, cărora nu am vrut să le ascund motivul pentru care o duceam la mine acasă, au asistat și ele la această explicație.

Dai', insistând pe lângă Helena să ne mărturisească ce fel de legături are cu domnia-voastră, aflai de la ea că trăiți împreună ca și când ați fi căsătoriți. Nu vă rușinați, vă rog, se întrerupse marchizul văzând că roșesc; nici nu mă gândesc să vă reproșez ceva. Ne-a mai spus că sunteți un om de condiție și cavalier de Malta, dar fără a vă fi legat definitiv. De acea, iată ce idee mi-a venit: eu sunt bogat; pe de altă parte, bănuiesc că un gentilom care se dedică Ordinului de Malta nu are multă avere. Helena îmi

este destul de dragă pentru a o înzestra bine și, de altfel, mi-aș pune toată influența în serviciul aceluia care o va lua de soție. Gândiți-vă, domnule, mai adăugă el, dacă aceasxă perspectivă și calitățile ei pentru care o iubiți pot să vă facă să doriți a-i deveni soț. Eu. Văd în domnia-voastră tot ceea ce aș dori să văd în ginerele meu, iar afecțiunea pe care fiica mea pare s-o aibă pentru domniavoastră mă asigură că n-aș putea face o alegere mai nimerită pentru fericirea ei.”

Deși îmi vorbise destul demult timp pentru a-mi da răgaz să-mi pregătesc răspunsul și deși concluzia însăși nu putea să mă surprindă, nu găsi pe loc nici un cuvânt pentru a mă apăra de niște oferte atât de stăruitoare. Nu fui în stare decât să-i mulțumesc pentru intenții și să mă bucur de fericirea Helenei, care-și afla tatăl în persoana unui om atât de amabil și generos. Nu știu în ce fel luă cuvintele mele dar, după ce mă invită să mă îmbrac, îmi propuse să-l însoțesc la el acasă. Pe drum, mă bucuram mult mai puțin de norocul Helenei cât deplângeam împrejurările care aveau să mă silească să trăiesc despărțit de ea, căci nu trebuia să mă aștept ca acela care o recunoștea drept fiică să-i îngăduie să-și reia viața cu mine în aceeași zi, iar toată libertatea cu care mă lăsa s-o văd nu putea să-mi potolească pasiunea care mă înflăcăra mai mult ca oricând.

Și ea se gândea poate în același fel la soarta noastră. Cel puțin tristețea ei, când mă revăzu, mă făcu să mă gândesc că ceva lăsa de dorit în schimbarea condiției ei. Dar, deși eram liber s-o văd, aceasta se întâmpla întotdeauna sub ochii celor două surori ale marchizului care o iubeau atât încât se interesau în aceeași măsură ca și fratele lor de viitorul ei. Chiar de la prima vizită st” vorbi mult despre căsătoria mea. M-am eschivat în aceiași termeni pe care-i întrebuițaserăm și mai înainte. Cu toată dragostea care mă ardea, nu puteam să uit ce îndatoriri aveam față de mine și de onoarea familiei mele. Așteptam să-i dezvălui gândurile mele Helenei într-un moment în care îmi plăcea să cred că vom putea să scăpăm de sub ochii celor două mătuși. Acest prilej nu s-a ivit multă vreme și toate încercările mele de a-l face să apară se arătau zadarnice. În acest timp, marchizul stăruia să mă pronunț, în sfârșit, nevoit să mă lămuresc cu el, i-am spus bineînțeles că își

făcuse o părere greșită despre mine dacă își închipuia că am dificultăți cu averea sau dacă mă credea un om care ar putea privi ca pe un avantaj condițiile în care îmi oferea el mâna fiicei lui. Farmecul Helenei era singurul lucru care mă putea lega de ea. Într-un cuvânt, cum el călătorise în Franța și deci nu se putea să nu cunoască principala aristocrație a regatului, i-am destăinuit că eram primul născut din familia al cărei nume îl pui'tam și că nu mă gândiserăm la Ordinul de Malta decât datorită unor idei mai deosebite pe care întreaga mea familie le combătuse. Scopul meu nu era să-l fac să înțeleagă că aș vrea să renunț cu totul la fiica lui, dar speram că în fața acestor foarte puternice motive de ezitare să devină mai puțin insistent și că viitorul îmi va oferi vreun mijloc de a mă înțelege în alt chip cu Helena. Dar marchizul de Leniati își închipui că tot ceea ce îi destăinuiserăm 'cu privire la obârșia și averea mea pornea din dorința de a fi cât mai curând ginerele lui. Își manifestă recunoștința față de mine și, fixând ziua căsătoriei noastre, plecă să dea ordinele de cuviință. L-aș fi oprit ca să-l lămuresc mai bine dacă nu mi-ar fi trecut prin minte că în ajunul unei ceremonii care i se părea sigură voi fi mai liber să vorbesc cu Helena și că, dacă ea ar fi de acord cu mine, lucru de care nu mă îndoiam, ne va fi ușor să înșelăm vigilența tată-' lui ei.

Într-un cuvânt, speram s-o determin să plecăm împreună din Neapole și s-o fac să prefere plăcerile unei legături libere unor lanțuri cu care nu doream deloc să mă încarc. Dar când, în sfârșit, se ivi prilejul de a-i vorbi între patru ochi, o găsii convinsă că am de gând să o iau de soție și mă aflai în mare încurcătură neștiind cum să-i schimb aceste gânduri. Căutai mai întâi să mă conving dacă mă mai iubește cu aceeași pasiune. Inima ei era neschimbată; dar vedeam cu fiecare răspuns pe care mi-l dădea că părea să se bizuie pe căsătoria noastră și că, îmbătătată parcă de numele și averea tatălui său, uita câte-va umbra obârșia până la a-și închipui că eram de condiție egală. Totuși, văzând că înflăcărarea afecțiunii sale se manifesta prin nenumărate semne de întristare și de nerăbdare, m-am simțit îndemnat să-i spun că tatăl ei îmi știa prea puțin rosturile când își închipuia că sunt destul de liber ca să mă pot însura fără a lua nici o măsură cu privire la Ordinul de Malta și la familia mea... Teama de a fi privit cu răceală, adăugai, mă împiedică să-i fac această mărturisire.

Este totuși nevoie să ne mai amânăm căsătoria și, ceea ce mă aduce într-o stare de disperare cruntă, este faptul că această întârziere mă lipsește de plăcerile dragostei. Dacă sentimentele tale nu s-au schimbat, continui eu. Privind-o galeș, ai suferi și tu de o opreliște atât de crudă; iar eu cunosc multe mijloace prin care am putea să scăpăm din sclavia în care ne găsim.” Câteva mângâieri cu care am însoțit aceste cuvinte își făcură efectul dorit asupra Helenei. Îmi jură că, neavând nimic mai scump decât pe mine, va face tot ceea ce ar putea să ne înlesnească întrevederile. „Ce te împiedică, îi spusei, să fugi din casa marchizului? Ne vom retrage într-un sat oarecare din apropiere până la sosirea lui Peres care va lua bucuros asupra lui afacerile mele la Malta; și în acest răstimp, voi avea posibilitatea să-mi înștiințez familia. Tatăl tău, care știe cum am trăit noi până acum, nu se va supăra dacă vom face câteva concesii sentimentelor noastre și, dacă vom vedea că ar putea să se supere, vom avea grijă să nu-i spunem totul despre relațiile noastre.”

O înșelam pe Helena; și naivitatea ei trebuia să fie încă deosebit de mare ca să se lase convinsă de niște argumente atât de șubrede. Dar dragostea le sporea în favoarea mea. Consimți să găsească o clipă chiar în aceeași zi pentru a ne depărta de casa marchizului. Singura condiție pe care mi-a pus-o fu să mă întorc la Neapole de îndată ce o voi fi condus în satul în care voiam să ne re tragem împreună și să-i spun marchizului că ea rămâne fiica lui ascultătoare. O lăsai să creadă că el ar putea să se mulțumească cu acest semn de respect și o răpii în aceeași după-amiază tatălui ei, cu aceeași bucurie cu care o răpiserăm și mamei sale. Nu eram cu mult mai hotărât asupra locului în care urma să ne ascundem decât atunci când ieșiserăm din Ancona. Dar vederea unui sătuc foarte plăcut și nu prea îndepărtat de port m-a îndemnat dintr-odată să mă opresc acolo. N-aș fi zăbovit la Neapole dacă n-aș fi fost nevoit să-l aștept pe Peres. Dar cum trebuia neapărat să-l întâlnesc, am privit ca pe un avantaj faptul că mă i'etrăsaserăm în niște locuri singuratice, de unde puteam ieși la venirea lui fără să o expun pe Helena să dea ochi cu mama ei.

A trebuit să mă prefac că mă întorc în oraș, pentru a-mi ține făgăduiala făcută de a-l revedea pe tatăl Helenei. Dar, departe de a-l căuta pe marchizul de Leniati, am ocolit dimpotrivă toate locurile unde aş fi putut să-l întâlnesc. Helena nu se îndoi nici o clipă că l-am împăcat cu fuga noastră și acest gând o liniști. Astfel, dragostea mă arunca din ticăloșie în ticăloșie și mă aducea în stare s-o înșel până și pe aceea pe care o idolatrizam; căci nu puteam să-mi ascund că făceam un rău nemăsurat viitorului Helenei. Puteam oare spera pentru ea că sentimentele tatălui vor rămâne tot atât de călduroase cum le făcuse natura, mai ales când va observa; mai devreme sau mai târziu, că nu voiseră de la început decât să-i înșel fata și că nici prin gând nu-mi trecuse să mă însor cu ea? Toate avantajele pe care mă hotărâserăm să i le fac Helenei puteau oare compensa binefacerile marchizului? Și, de altfel, cu ce bogății aş fi putut să plătesc stricarea moravurilor și decăderea virtuții ei? Dar o patimă atât de puternică mai știe oare ce este drept și ce nu este? Mă aruncai atât de orbește în dragoste, încât nemaiaivând gust pentru nimic altceva decât pentru a o avea pe Helena, nu căutai să-mi creez nici cea mai mică legătură în locul unde ne stabiliserăm. Luaserăm o casă foarte comodă pe care-o găsiserăm de închiriat la sosirea noastră. Doi lachei și o femeie pentru serviciul Helenei erau toți slujtorii noștri. Aveam o grădină. O pădure, un pârau și tot ceea ce încântă o inimă în singurătate. Îmi rămâneau destui bani ca să-mi procur cărți. Tot ceea ce îmi făcea plăcere se găsea astfel întrunit în cuprinsul micului meu univers și n-aș fi dat situația mea nici pentru o împărăție în care n-aș fi fost sigur că mă pot bucura în liniște de aceleași bunuri.

Și totuși, liniștea îmi fu tulburată de gelozie. Cum căldura nu ne îngăduia să ne plimbăm decât seara, observai de multe ori pe creasta zidului, în dreptul unui colț destul de adâncit, ceva care se mișca, ascunzându-se uneori în întuneric. Degeaba mă apropiam pentru a vedea despre ce este vorba: încetam să-l mai văd de îndată ce ajungeam la punctul de unde ar fi trebuit să încep a-l vedea dar. Și acest fenomen mă intriga mult mai puțin decât faptul că Helena, foarte timidă de felul ei, râdea de cele ce se întâmplau. În sfârșit, curiozitatea mă făcu să cobor singur în grădină și să mă așez într-un loc de unde acest lucru nu putea să-

mi scape privirii. Când a reapărut, am văzut dar că este un cap: cel care venea să ne observe agățat în spatele zidului, nu se arăta decât atât cât îi trebuia ca să ne zărească. Oricine ar fi fost, mă gândii că numai dragostea putea să-l ducă la atâta curiozitate și bănuiam că obiectul acestei curiozități nu putea fi decât Helena. Acest gând mi-a fost atât de nesuferit încât mă hotărâi să cercetez tărășenia chiar de-a doua zi. Noaptea și ziua următoare au fost pentru mine cât un secol de tristețe și neliniște. Spre seară, înarmat cu un pistol, mă așezai în același loc ca în ajun. De cum îl văzui apărând îl ochii și-l amenințai că trag la cea mai mică mișcare. Nici un animal încolțit nu rămâne mai neclintit sub pușca vânătorului. Eram atât de aproape, încât făcând numai câțiva pași recunoscui capul unei femei. Față de mirarea mea, pe care mi-o manifestai prin mai multe întrebări, îmi răspunse tremurând că eram prea crud să ameninț cu moartea o femeie care nu căuta decât plăcerea de a mă vedea și care merita poate mai curând recunoștință pentru sentimentele ei. La asemenea vorbe îmi schimbai desigur purtarea și căutai să-mi fac uitată brutalitatea prin politețe. Dar, în timp ce conversația se lega din ce în ce mai aprins, eram ascultat de Helena care, văzându-mă coborând de două ori singur în grădină, începuse să fie bănuitoare. Persoana care îmi vorbea se retrase de cum o zări. Numi scăpase nici un cuvânt care ar fi putut să îngrijoreze o iubită și nu aveam să-mi reproșez decât, poate, că ascultaserăm cu prea multă bunăvoință o declarație de dragoste care-mi flatase amorul propriu. De altfel, nici nu știam de la cine o primiserăm, și întunericul care îmi îngăduise să descopăr chipul unei femei nu mă lăsase să-mi dau seama de vârstă și de înfățișarea ei. Totuși Helena și-a arătat supărarea prin lacrimi amare, iar toată gelozia care mă rosea mai înainte trecu în inima ei.

Mă străduii prin scuze sincere, pornite din suflet, s-o. Liniștesc, li arătai, bineînțeles, care îmi fuseseră bănuie-l ile și, amintindu-mi că de mai multe ori o văzuserăm râzând de ceea ce mă îngrijora pe mine, o întrebai cum trebuia să-mi explic aerul ei de complicitate din zilele trecute cu persoana care scotea capul de după zid. Numai după multe insistențe îmi mărturisi adevărata pricină a necazului ei. Femeia care o slujea avea o fire foarte glumeață. Și văzându-ne coborând în grădină în toate serile, îi spusese că avea

de gând să mă îngrijoreze prin aparițiile pe care le văzuserăm de mai multe ori la rând. Helena o aprobase pentru a-și găsi o distracție și, luând gelozia mea drept semne de spaimă, se amuzaseră să repete scena. Planul cameristei mersese chiar mai departe. O rugase pe stăpână să se îndepărteze de mine când mă voi apropia de zid pentru a-i da răgaz să mă înspăimânte și mai tare prin alte șiretlicuri. Deși Helena îi promisese s-o facă, era atât de convinsă că agitația mea se datora fricii, încât temându-se să nu împingă gluma prea departe, se hotărâse să nu mă părăsească. Văzându-mă plecând singur în grădină, mă urmărise încă de prima oară. Tăcerea pe care o păstraserăm la întoarcere o neliniștise atât demult încât a doua zi mă urmărise mult mai de aproape. În sfârșit, ceea ce o neliniștise nespus, în loc s-o recunoască pe slujnică, ochii ei, mai pătrunzători decât ai mei, recunoscuseră o figură străină; și cele câteva cuvinte afectuoase pe care le auzise o făcuseră să creadă că fusese păcălită și de mine, și de slujnică.

Această pățanie mi s-a părut și mie foarte stranie. O liniștii pe Helena asigurând-o că nu știam nimic din toate acestea și că eram la fel de surprins de ceea ce auziserăm. Colțul acela al grădinii dădea spre câmpie și era singurul loc care nu se învecina cu alte grădini. Nu-mi părea cu puțință să descopăr persoana care-mi vorbise, chiar dacă ne-am fi grăbit să punem pe cineva s-o urmărească. Dar amestecul pe care-l avea camerista în această intrigă era atât de limpede încât trimisei îndată după ea. Cât timp nu s-a temut decât că și-ar pierde slujba, îmi repetă întruna planul pe care-l încredințase stăpânei ei, mărturisindu-mi că apăruse de câteva ori pe zid și, jurându-se că nemaivenind de două zile la zid, nu știa cine îi luase locul; această povestire mi s-a părut atât de greu de crezut încât, înspăimântând-o prin amenințări mai înfricoșătoare, o siliu să-mi destăinuie că se angajase la mine numai pentru a o sluji pe o doamnă care o îmbiase cu mari făgăduinți dacă juca acel rol. Nu vreau să intru în niște amănunte prea măgulitoare pentru mine dar, deși nu mă arătaserăm în sat decât în ziua sosirii noastre, plăcuserăm văduvei unui auditor al Consiliului care se retrăsese în acel colț de țară cu întreaga ei avere. Bănuise că refugiul meu era determinat de dragoste și pasiunea ei sporise pentru un om de vârsta mea pe

care-l vedea în starec de un asemenea atașament. Când căutaserăm o slujnică pentru Helena, îmi trimisese o femeie care-i era devotată. Informațiile pe care și le procurase despre toț ceea ce se întâmpla în casă, despre zelul meu față de iubita mea, despre purtările mele afectuoase și politicoase, în sfârșit despre devotamentul absolut de care dădeam dovadă față de obiectul dragostei mele îi tulburaseră cu desăvârșire imaginația. Propunerile care mi se făcuseră de mai multe ori de a stabili legături cu oamenii de vază din sat, de la ea veniseră. Refuzul meu o adusese la disperare și, pierzând nădejdea de a putea să treacă ușa casei mele păzită ca ușa unei mănăstiri, se hotărâse să-și facă prilej de a mă vedea și, dacă se putea, de a-mi vorbi în timpul pe care-l foloseam în fiecare zi pentru plimbare în grădină. Îndeplinirea acestui plan fusese chibzuită împreună cu camerista, care fusese destul de isteată ca să-și înșele stăpâna.

Helena asistase și ea la această povestire. Sub impulsul indignării care o cuprinse, o dădu îndată afară pe cameristă și, ca și cum s-ar fi temut să mă lase să ascult explicațiile pe care această fată le-ar fi putut adăuga, îi interzise să mai vorbească, oprindu-mă și pe mine de câte ori vedea că vreau să-i răspund. Îi făcui hatârul să tac, deși mi se părea important să cunosc mai bine caracterul doamnei care se interesase atât demult de mine. Acest incident amări mult dulceața relațiilor noastre. Helena, pe care gelozia o tulbura foarte ușor, cădea pradă celor mai negre temeri, ori de câte ori nu mă mai avea sub ochi. Dacă se trezea noaptea, prima ei grijă era să se asigure că sunt lângă ea. Un moment de neatenție, o privire prea rece sau prea încet ridicată, erau crime ce trebuiau răscumpărate prin nenumărate acte de supunere. Cum aceste capricii atât de pătimase nu reușeau decât să mi-o facă și mai dragă, am înzecit și eu dovezile afecțiunii mele, pentru a o vindeca de niște bănuieli funeste atât pentru liniștea mea cât și pentru a ei. Ce nu m-a făcut dragostea să accept? Am mers atât de departe cu îngăduința încât m-am lăsat îmbrăcat în haine femeiești, pe care m-a pus să le port în mod obișnuit cu gândul că rivala sa, neputând să ne mai deosebească în timpul plimbărilor noastre în grădină, zadarnic va mai căuta prilej să mă vadă. Tot restul purtării mele și a ocupațiilor mele răspunse curând acestei idei trăsnite. Nimeni n-ar mai fi putut să mă deosebească de o

femeie, și asta nu numai din cauza gătelii, ci și din cauza unui aer afectat și molatec.

Nu puteam uita că termenul fixat de Peres era foarte apropiat și, departe de a dori să-l văd apropiindu-se cât mai degrabă, începui să mă tem de el. Urma să întrerupă cu siguranță o viață al cărei farmec îmi părea că sporește fără încetare. Ce puteam să mai doresc de la restul lumii, când ce găseam în casa mea ajungea pentru a mă face fericit? îmi creaserăm un fel de filosofie care făcea din avere și glorie niște lucruri demne nu numai de indiferență dar și de dispreț; și dacă n-aș fi fost conștient că aveam nevoie de anumite resurse materiale pentru o viață îndelungată, aș fi fost în stare să dau uitării pe prietenul meu, vasul meu, Malta, Franța și să mă înmormântez până la moarte în satul în care mă găseam. Însuflețit de aceste gânduri, mă întrebai dacă la sosirea lui Peres n-aș fi putut să-i cer, fără să-l văd, o sumă de bani destul de mare din care să pot trăi mai mulți ani în singurătate. Bani mei erau la el, și nimic nu mi se părea mai ușor decât să-i trimit o procură pe baza căreia să primească de la bancherul meu renta pe care mi-o rezervaserăm din averea moștenită.

Nu era nici o greutate s-o primesc la Neapole în loc de Malta. Pentru a-l îndemna să. Mă ajute mereu în planurile mele, mă gândeam să-i dăruiesc corabia și nu puteam crede că se va încăpățâna să mă caute și să mă vadă, când îi voi trimite vestea că interese importante pentru fericirea mea mă făceau să renunț la toate planurile de până atunci. Am fost atât de satisfăcut de aceste hotărâri, încât destăinuindu-i-le mai întâi feciorului meu, de a cărei credință eram sigur, îl însărcinai să se ducă în portul Neapole și să aștepte sosirea lui Peres cu o scrisoare în care îi arătam intențiile mele.

Dar băiatul acesta se întoarse în mare grabă chiar în aceeași zi și-mi spuse că Peres se găsea la Neapole de douăzeci și patru de ore și că, mirat că (nu-l așteptase nimeni în port, stârnise vâlvă în oraș pentru a da da urma mea. Două motive îl făcuseră pe feciorul meu să se întoarcă: primul, pentru a mă feri de surpriza unei vizite neprevăzute, dacă Peres izbutea într-adevăr să afle unde

locuiesc; celălalt, pentru a primi noi porunci despre felul cum trebuia să procedeze în cazul în care Peres ținea morțiș să mă vadă. Fui atât de emoționat de această știre încât, înhipuindu-mi că este pe cale să-mi ajungă la ușă, mă gândii să-mi reiau hainele bărbătești, ca să mă feresc de rușinea de a fi găsit cu gătelile ce le aveam pe mine. Dar Helena reuși să mă liniștească, atrăgându-mi atenția că Peres nu va descoperi ceea ce tatăl ei nu izbutise să descopere până atunci. Aflaserăm, într-adevăr, că marchizul de Leniati își dăduse multă osteneală să ne găsească și. Deși o făcuserăm să creadă în primele zile că eu însumi îi prezentaserăm scuze pentru fuga noastră, Helena aflase după aceea, chiar din gura mea, că nu mai dăduserăm ochii „u el după plecarea noastră.

Schimbai totuși într-o oarecare măsură poruncile pe care le dăduserăm feciorului și, temându-mă că-mi va fi greu să scap de zelul lui Peres, îi scrisei o nouă scrisoare în care-l rugam să-și curme cercetările și să mă aștepte a doua zi într-un loc pe care i-l indicam. În afară de motivele pe care le aveam de a mă feri de vizita lui, mă temeam că va ajunge', prin atâtea cercetări și întrebări, să se întâlnească cu Leniati, care n-avea să scape ocazia de a-și regăsi fiica. Și, într-adevăr, toate temerile mi s-au dovedit îndreptățite. Peres îl întâlnise pe marchizul de Leniati cu prilejul unei scrisori de la Rovini pe care el se obligase să i-o transmită. O lăsase pe femeie la Malta, unde se întorsese anume ca să scape de ea și să mă scutească de o scenă neplăcută în cazul în care m-ar fi găsit împreună cu fiica ei. Neputând s-o refuze, îi făgăduise să-l vadă pe Leniati din partea ei, și explicațiile pe care le avusese cu el îi determinaseră să se caute împreună. Și-ar fi pierdut poate timpul în zadar, dacă informându-se la oamenii din sat n-ar fi dat tocmai peste slujnica pe care o concediaserăm. Aceasta ne recunoscuse ușor după descrierea pe care i-o făcuseră.

Tocmai mă pregăteam să cobor în grădină cu Helena când am auzit niște bătăi puternice în ușă. Mă apucă un tremur atât de puternic încât nu mă mai puteam stăpâni. „Acesta-i Peres, i-am zis Helenei. Îi deschidem?” în timp ce ne sfătuiam, el continua să ciocăne iar cel de-al doilea fecior al meu, căruia îi recomandaserăm de o mie de ori să nu deschidă niciodată fără

voia mea, fu atât de impresionat de zgomot, încât ajunsese la ușă mai înainte ca eu să-l fi auzit că se duce să deschidă. Mi s-a părut totuși că aud zgomotul cheilor și, îndemnat de teamă, am alergat cât am putut de îepede ca să-l împiedic să deschidă. Dar ajunsei prea târziu, așa încât neputând să rezist puterii care împingea ușa peste mine, rămăsei expus nu numai privirilor lui Peres dar și celor ale lui Leniati, pe care nu mă așteptam să-l văd. Rușinea de felul cum eram îmbrăcat m-ar fi făcut să intru în pământ dacă acesta s-ar fi deschis sub picioarele mele. Am întors capul, roșind. Din fericire, numai Peres mă recunoscuse și, cu o grijă demnă de prudență și prietenia lui, înțelese din tulburarea mea că m-ar durea de moarte dacă m-ar îmbrățișa cu ironiile pe care le meritam... Făcându-se că nu mă recunoaște și adresându-se feciorului care era foarte nedumerit de încercarea mea de a-l opri, îl întreabă în ce parte trebuia să o ia ca să dea de mine. Dar băiatul, încurcat, nu îndrăznea să deschidă gura ca să mă arate. Singura cale pe care am găsit-o potrivită ca să ies din acea încurcătură fu să mă aplec la urechea lui Peres. „Intră, îi spusei, și amintește-ți ce datorezi onoarei mele.” Mă înțelese. „Îl vom găsi”,. Spuse el marchizului și, poftindu-l să înainteze, îl duse într-o cameră ce se deschidea în fața lui. Helena, care mă urmărise cu privirile, se retrăsese într-o altă cameră după ce îi recunoscuse. Fiind sigur că a luat această precauție, am pus s-o cheme imediat la mine. Sosi îndată, tremurând din cap până în picioare. Nici eu nu eram mai puțin emoționat și poate că nu s-a mai pomenit niciodată o asemenea încurcătură.

„Vezi, i-am zis, aproape fără glas. La ce mă expui cu capriciile tale. Cum să apar în fața a doi oameni onorabili în halul în care mă aflu?” Și, la fiecare cuvânt pe care-l rosteam, smulgeam dantelele și panglicile cu care eram gătit. Scăpai într-o clipă de o găteală la care mâinile Helenei lucraseră două ore. Mă îmbrăcai în veșmintele sexului meu. „Nu poate fi vorba să ne ascundem, i-am zis, și ceea ce ne rămâne de făcut este, în primul rând, să ne înfățișăm împreună tatălui tău și prietenului meu.” Disperarea mă făcea, în ciuda voinței mele, să iau această hotărâre căci, printre miile de gânduri care-mi trecuseră ca fulgerul prin minte, aș fi dorit să am o trăsură gata pregătită pentru a fugi și n-aș fi regretat nimic din ceea ce ar fi trebuit să las în urmă dacă aș fi

putut spera să mă feresc de Leniati prin fugă. Dar neavând această posibilitate, o luai pe Helena de mână și mă străduii, ducând-o în camera unde se aflau ei, să-mi alcătuiesc glasul și chipul cel mai potrivit. O sfătuii și pe ea să fie hotărâtă într-o împrejurare în care fericirea amândurora depindea de purtarea noastră. De cum mă zări, Peres se repezi la mine și mă îmbrățișă de mii de ori cu multă dragoste. Nu puteam să nu mă simt încurcat de afecțiunea lui dar, făcând un efort pentru a-mi veni în fire, mă întorsei spre Leniati care părea nehotărât în privința tonului pe care se cuvenea să-l adopte față de mine... Domnule, i-am spus, dacă cunoașteți puterea dragostei, fuga noastră nu putea să vă surprindă. Propunerile domniei-voastre de căsătorie mă bucurau, dar unele obstacole pe care nu puteam să vi le dezvălui mă lipseau de această fericire pentru mult timp; n-am avut. Puterea să rezist imboldului unei iubiri care nu mă va părăsi toată viața. Dorințele scumpei mele Helena sunt la fel cu ale mele. Suntem făcuți pentru a ne iubi. Lăsați-ne să petrecem în liniștea în care ne aflăm un timp al cărui sfârșit. Pentru a fi sincer, mi se pare încă neclar.

Dar care va fi compensat cu prisosință de statornicia, credința și afecțiunea nealterabilă a sentimentelor mele. Don Peres va spus poate, adăugai, că averea domniei-voastre nu este necesară pentru a ne face soarta dulce și fericită; nu vă cer pentru Helena decât dragoste paternă și, pentru mine, prietenia pe care vreau s-o câștig prin prietenia mea.”

Îmi răspunse, fără nici un cuvânt de mânie sau reproș, că el cunoaște pasiunile violente ale tinereții și că nu eram vinovat dacă prelungeam avantajele pe care mi le acordase Helena. „Nu adaug decât un singur cuvânt, îmi ‘ zise, de care urmează să ții seama în orice hotărâre vei lua: socot că Helena se va arăta vrednică, prin purtarea ei, de toate avantajele pe care mă gândeam să i le acord. Dacă se opune planului meu de a o mărita, voi renunța la calitatea de tată pe care o înclinație firească m-a făcut s-o asum, cu asentimentul unanim al familiei.” Această declarație era precisă, și tonul cu care fusese rostită mă impresionă mai mult decât reproșurile sau violența. Într-o clipă, mii de gânduri îmi trecură prin minte, făcând să pălească cele mai serioase motive de

a nu dori căsătoria. Nu ieșise oare Helena cuminte din mâinile mamei ei, și puteam eu oare socoti drept o pată slăbiciunile pe care le avusese numai pentru mine? Ce importanță avea nașterea ei, dacă puteam să rămân cu ea la Neapole. Și să ascund familiei mele locul unde ne așezaserăm, ca și însăși căsătoria mea? Îmi doriserăm să intru în Ordinul de Malta pentru a răspunde unei chemări; nu justifica, oare, același motiv schimbarea intențiilor mele? Și în alegerea unui anumit fel de viață, nu trebuie oare să ascuți întotdeauna de chemarea cea mai puternică? Toate sentimentele din inima mea îmi spuneau că era făcută pentru dragoste; și cum aș fi putut răspunde acestor sentimente decât printr-o căsătorie fericită și liniștită? Aceia care au cunoscut puterea unei pasiuni violente știu cu câtă grabă inima ia hotărâri după cele mai mărunte aparențe de dreptate și rațiune care par să-i favorizeze înclinația. Crezui, deci, că mă bazez pe raționamentele cele mai limpezi și mai solide. „O clipă”, îi spusei marchizului de Leniati și, dându-i să înțeleagă că nu aveam nevoie decât de câteva explicații cu Peres pentru a mă hotărî, îl luai pe prietenul meu de mână și coborâi cu el în grădină. Nu era nimic care să mă facă să-l bănuiesc pe Leniati. Nu spusese nimic aspru nici despre mine, nici despre Helena. Și cum îi aduseserăm destule dovezi ca să-l încredințez că speram să înving toate obstacolele, dacă el avea ceva observații de făcut fiicei lui, îmi închipuiam că acestea nu puteau fi potrivnice propriilor ei speranțe. Totuși, de cum m-am îndepărtat, crezând că putea să mi-o răpească, îi prezentă cu iscusință tot ceea ce putea să micșoreze rezistența ei în a-l urma. Îl spuse că Peres îi declarase fără șovăire că nu eram făcut pentru ea și că o înclinație care mi s-ar putea ierta dacă ar fi privită ca o simplă galanterie devenea o pată pentru onoarea mea dacă i se dădea o formă mai serioasă. Și, închipuindu-și că Helena, pătrunsă de dovezile iubirii mele, nu va fi ușor de convins, că omiseserăm ceva din atașamentul pe care i-l juraserăm de mii de ori, îi arătă că ceea ce se înțelegea în orice caz din spusele lui Peres erau obstacolele pe care nu voi putea să le înving ‘decât cu greu. Ea putea să-și dea. Singură seama de acest lucru din răceala cu care răspunseserăm primelor propuneri de căsătorie și din hotărârea pe care o luaserăm de a o antrena într-o legătură mai liberă. Dacă-și cunoștea deci interesele sau, mai degrabă, dacă mă iubea îndeajuns pentru a dori să mă aibă tot

timpul alături de ea, trebuia să profite de pasiunea mea actuală pentru a mă lega prin legi în fața cărora voi fi nevoit să cedez. Trebuia să plece cu el la Neapole. Absența ei va spulbera curând nehotărârea mea. Mă va vedea revenind la picioarele ei pentru a-i cere ca o favoare ceea ce se părea că priviserăm până atunci ca o umilire. Helena se lăsă înșelată de un raționament atât de plauzibil. Consimți să plece cu tatăl ei, iar dacă-i scăpară câteva lacrimi pe când se urca în trăsură, și le reproșă ca pe o slăbiciune. Leniati, care venise împreună cu Peres, nu avu grosolănia de a-l părăsi fără nici un semn de politețe. Porunci feciorului meu ca, la întoarcerea noastră din grădină, să-i transmită scuze pentru plecarea lui și să-i spună că, de îndată ce va fi ajuns la Neapole, se va grăbi să-i trimită trăsura înapoi.

Între timp. Discutam foarte aprins cu Peres despre urmările unei pasiuni pe care o luase, la începuturile ei, drept o distracție scuzabilă la vârsta mea. Pătrunsese sensul ultimelor cuvinte pe care le adresaserăm marchizului și, neîndrăznind să le creadă sincere, se grăbise să-mi ceară să i le lămuresc. Îmi începui explicația foarte de departe și concluzia era că, neputând trăi fără Helena, eram hotărât să mă asigur că va fi a mea chiar dacă ar trebui să-mi sacrific toate speranțele. Voise să mă întrerupă de nenumărate ori, și citii în ochii lui că mă condamna... Dar sperând să-l câștig prin dovezi de generozitate și prietenie, îl rugai să mă asculte până la sfârșit. „Deoarece corabia nu-mi va mai fi de trebuință în noua viață pe care o voi îmbrățișa, îi spusei, să nu ți se pară prea mult dacă ți-o dăruiesc. Și cum pentru mine drepturile prieteniei sunt la fel de sfinte ca ale dragostei, vreau să-ți las în grijă veniturile mele, pe cai'e le vei primi la Malta de la bancherul meu și din care îmi vei trimite ceea ce-ți va prisosi, căci prevăd că, însurându-mă cu Helena, bunurile pe care le va primi de la tatăl ei ne vor ajunge pentru viața simplă pe care îmi propun s-o duc alături de ea.”¹

Peres î. Și impusese cu greu să mă asculte până la sfârșit. În cele din urmă, încrucișându-și brațele, cu un aer de mirare și compătimire, mă întrebă dacă trebuie să ia în serios tot ceea ce auzise și dacă eram în stare să-mi pierd mințile până într-atât. „Nu, a reluat el, prietenul meu nu poate să-și piardă orice Urmă

de onoare, și să se arunce în cea mai mizerabilă infamie. Mi-aș primejdui viața pentru a-l opri pe marginea prăpastiei. O dătoresc generoasei lui prietenii și sunt gata s-o sacrific pentru a-i salva onoarea/I Un reproș atât de puternic mă năuci și Peres avu timp să-mi expună cu de-amănuntul tot ce credea că mă poate impresiona. Neputând să-și ierte, îmi spuse, ușurința care-l făcuse, împotriva principiilor lui, să-mi favorizeze dragostea prin sfaturile și prin exemplul lor, se acuza că ar fi primul vinovat al pierzaniei mele. Dar cum să nu aibă încredere, a adăugat el, într-un caracter atât de nobil ca al meu? Cum să mă creadă capabil să nesocotesc stima tuturor oamenilor onorabili? „Știi, oare, a reluat el, că Rovini de cum a coborât de pe vas a făcut să răsune Malta cu țipetele ei și că te-a înfățișat ca pe răpitorul mârșav al fetei ei? Câtă iscusință mi-a trebuit ca s-o fac să tacă!

Și câte strădanii pentru a îndrepta răul pe care ți-l făcuse la curtea marelui-maestru! Ani făcut-o să priceapă, pe această femeie apucată, că soarta fiicei ei va fi mai fericită decât a fost a ei și că, pe lângă foloase sigure pentru Helena, își asigura și ea traiul prin generozitatea unui om ca domnia-ta. I-am arătat ce servicii puteam să-i aduc la Neapole, trezind din nou afecțiunea lui Leniati pentru ea: apoi, ca ultim argument pentru o minte atât de îndărătnică, i-am dat să înțeleagă că, deoarece o găsesc plăcută, mă ofeream să te înlocuiesc pe domnia-ta și pe Leniati. Dacă i-ați refuza amândoi binele la care ar avea dreptul să se aștepte de la voi. Marele-maestru și întreaga curte sunt încredințați, în urma spuselor mele, că ești reținut în Italia de o afacere de onoare. Le-am promis că nici întoarcerea domniei-tale, nici a mea nu pot întârzia mult. Sând deci chezașul domniei-tale și pentru dragoste, și pentru onoare. Gândește-te dacă vrei să mă pierzi împreună cu domnia-ta, și dată mi-ai salvat viața pentru a mă face acum să-mi pierd onoarea?”

Aceste vorbe, din care nu redau decât esența, mă rușinară mai mult decât mă convinseseră. Nu puteam să-i obiectez nimic lui Peres, dar dragostea din inima mea rămăsese neschimbată, și-mi părea rău că nu sunt judecat de un om care să-i cunoască mai bine puterea. Simțul meu înnăscut de dreptate mă obligă, totuși, să recunosc că, după părerea obștească, mă făceam demn de

dispreț în ochii acelor care cunoșteau tot atât de puțin ca și el ce înseamnă puterea dragostei; iar dacă încercai să mă apăr, n-o făcui decât folosindu-mă de argumentele banale ale filosofiei voluptoase ale cărei principii le învățaserăm în singurătatea mea. În sfârșit, dându-mi foarte bine seama de slăbiciunea raționamentelor mele, mă lăsai cu totul pe seama lui Peres, implorându-l să găsească el o cale de a păstra afecțiunea Helenei fără a mă căsători cu ea. Acceptă această rugămințe și, revenind la planul de a mi-o lăsa ca iubită, mă sfătui s-o conving să plece cu noi. Era mai mult decât putuserăm spera după severitatea muștrărilor lui. Îl îmbrățișai și, crezând că în felul acesta prevedea toate relele la care puteam să mă aștept de la Leniati. Îl făcui să consimtă să mă ajute la o a treia răpire.

Măsurile pe care le luarăm împreună presupuneau ca Helena și tatăl ei să mai fie încă lângă noi. Peres trebuia să se prefacă, ca și mine, că nu mă mai opuneam căsătoriei și, ca urmare, să-i propună marchizului să se întoarcă la Neapole pentru a face pregătirile de nuntă. Ar fi dat ordin vasului să ridice pânzele în aceeași zi; iar eu, în timpul nopții, m-aș fi dus cu Helena la Pozzuoli și m-aș fi imbarcat pe dată. Cât despre el, nimic nu-l grăbea să se întoarcă la Malta, unde ar fi așteptat să se ivească o ocazie ca să ne urmeze pe un alt vas. Până atunci, făcând pe miratul de fuga noastră, l-ar fi consolât pe marchiz pentru o pierdere care, după câte își închipuia Peres, nu avea să-l facă să sufere de moarte. Numai insistențele mele îl făcură pe Peres să ia parte la un plan pe care-l condamna, deși se pregătea să-l execute. Îmi atrase desigur atenția cât demult trebuia să-și încalce principiile; dar acest înțelept prieten își dăduse seama că era singura cale pentru a mă salva de la un rău mult mai mare.

Dădurăm aceleași semne de uimire aflând că Helena plecase cu tatăl ei. Prietenul meu nu-și venea în fire, nici eu de altfel, în urma acestei trădări. Doar durerea pe care o resimțeam n-o împărți cu mine. Dimpotrivă, făcând tot ce-i sta în putință pentru a lupta împotriva ei, îmi prezentă acest incident ca pe o favoare atât de limpede a cerului care voia împotriva voinței mele să mă scape de o patimă la fel de dăunătoare pentru onoare cât și pentru liniștea mea, încât îl bănuii câteva clipe că s-ar fi înțeles cu Leniati

ca să mă trădeze. Totuși, fără să se supere de bănuielile mele, cercetă cu sânge rece ce urma să gândim despre o schimbare atât de bruscă și, mărturisindu-mi că n-o găsea favorabilă speranțelor mele, socoti numai că o putea folosi pentru a mă smulge din Neapole și a mă face să iau calea mării împreună cu el. O făcu atât de îndemânată încât reuși să mă păcălească. „Nu îndrăznesc să te sfătuiesc, mi-a zis el, s-o vezi nici pe Helena, nici pe tatăl ei înainte de a le fi aflat intențiile.” în zadar îl întrerupsei ca să-l asigur că eu trebuia să mă încred în Helena. „Ah! reluă el, prefăcându-se aproape tot atât de mâhnit ca și mine, mă supără că nu știi încă ce ușurătate ascunde firea femeilor. Dar dacă ai o părere mai bună despre prietenia mea, lasă-mă să mă întorc la Neapole, și ai încredere în mine în ceea ce privește interesele dragostei tale. Dacă Helena este cât de cât dornică să te urmeze, te asigur că voi găsi mijlocul să-i înlesnesc fuga; și ea să nu fiu oprit de nici un obstacol, adăugă el, voi trimite ordin vasului să ne aștepte la Pozzuoli unde putem ajunge în câteva ore împreună cu iubita ta.”

Acest sfat mi se păru atât de sincer și de drept că mă încredințai cu totul zelului și comportamentului prietenului meu. Așteptai să se întoarcă aproape leșinat de nerăbdare. Nu veni decât în ziua următoare și, de cum mă zări, din depărtare, îmi făcu semne din cap și cu ochii anunțându-mi știri triste. „Te plâng, mi-a zis, pe când mă îmbrățișa; dar n-am prevăzut decât prea bine urmările trădării marchizului. I-a inspirat Helenei alte sentimente, și îți spun chiar din partea iubitei domniei-tale că este hotărâtă să-și asculte tatăl. Să plecăm, reluă el, îmbrățișându-mă încă o dată; să ne depărtăm și de un om a cărui supărare poate va deveni primejdioasă dacă i s-ar oferi noi prilejuri de teamă, și de o iubită la care nu am găsit atașamentul pe care te bizuiai.” Este adevărat că, neputându-l bănui pe Peres de rea-credință, primul sentiment care mă încercă a fost de mândrie rănită și de indignare, și el m-ar fi făcut să părăsesc pe dată o iubită ingrată și necredincioasă dacă vasul ar fi fost gata să mă primească. Dar următoarele gânduri au fost mai favorabile Helenei. Mi-am închipuit că, nevoită să vorbească de față cu tatăl ei, ascultase mai puțin de glasul iubirii decât de al fricii. I-am prezentat această obiecție lui Peres care, exasperat parcă de împotrivirea mea, s-a hotărât în sfârșit să nu

mă mai menajeze. „împotriva voinței mele, mi-a zis, va trebui să-ți spun tot. Aveam de gând să-ți ascund ceea ce am crezut că nu poate decât să-ți sporească durerea. Dar nu pot, pe de altă parte, să te văd în această orbire fără seamăn din cauza unei tinere cochete care îți arată atât de puțină considerație. Citește, adăugă el, dându-mi o scrisoare. E scrisă de mâna Helenei, care nu s-a lăsat rugată pentru a confirma în scris ceea ce-mi spusese cu gura ei.” îi recunoscui într-adevăr scrisul. Îmi scria că, neputând să nu dea tatălui ei ascultarea care i se cuvenea, se vedea nevoită să rupă niște legături care o făcuseră mult timp fericită. Urările ei de alinare a durerii mele fură cea mai crudă parte a acestei groaznice scrisori. Mi se păru că deslușesc în ea o răceală atât de fățișă încât, îndemnându-mi ura și disprețul să ia locul sentimentelor mai afectuoase pe care le mai aveam, îi oferii lui Peres să plecăm îndată la Pozzuoli. Nu-mi cunoșteam îndeajuns propriul suflet sau, mai degrabă, nu aveam destulă experiență privitoare la capriciile marilor pasiuni pentru a ști că o trecere atât de bruscă de la iubire excesivă la ură ar fi o minune ce nu trebuie așteptată de la forțele naturii. O așteptam totuși de la marea supărare în care mă aflu și dacă nu putui să plec fără a-mi simți inima crâncen sfâșiată am căutat în mândrie și în judecată tot ceea ce putea să mă ajute să-mi birui slăbiciunea.

Peres, căruia nu-i ascundeam nimic din tulburarea mea, mă compătimi, dar fără a-și slăbi cu nimic îndemnul și sfaturile. În loc să mă ducă direct la Malta, se gândi că, pentru a mă aduce în situația de a mă arăta într-o lumină bună la curtea marelui-maestru, trebuia să-mi dea prilejul să dobândesc destulă glorie pentru a șterge impresiile dăunătoare pe care le-ar fi produs plângerile mamei Helenei. Închizând însă aceste gânduri în inima lui, hotărî să nu mi le comunice până în momentul acțiunii, și nu am știut că dăduse ordin să luăm calea spre arhipelag. Iarna care se apropia îl făcea să spere că va întâlni vreun vas din cele care. La acea vreme, se întorc din Egipt cu pelerini de la Itecca, și avea de gând să caute cu îndârjire orice prilej de luptă. Zăceam într-un colț al corăbiei, pradă unor gânduri sfâșietoare și convins că ne îndreptăm spre Malta, când fui trezit din această ațipire de vocea lui Peres care descoperise prada pe care o căuta. „La arme! strigă el; pentru onoare! pentru victorie!” Și văzându-mă că-l privesc

surprins, îmi spuse în câteva cuvinte că, deoarece reputația mea la Malta era pierdută dacă nu mă întorceam cu o acțiune răsunătoare, îmi oferea o cale de a-mi răscumpăra toate slăbiciunile. „Da, i-am zis alergând să-mi iau armele, am să mă răzbun pe turci de trădările dragostei.”

Același entuziasm îi cuprinsese pe toți oamenii noștri și curând ajunserăm în vântul adversarului. Toate tunurile noastre au tras, silindu-l, de la prima salvă, să se apere numai de apa care intra. Vasul îi fusese găurit de câteva ghiulele care îl puneau în pericol de-a se scufunda mai înainte să ajungem noi la el. Totuși, trecând la abordaj, ne-am dat seama că dușmanii noștri aveau și bărbăție, și arme. S-au descurcat atât de bine încât, în ciuda faptului că vasul lor era avariat, ceea ce obliga pe o parte din oameni să lucreze fără încetare pentru a scoate apa care năvălea în interior, au rezistat mai bine de o oră, iar noi am pierdut o parte din oameni înainte de a ne vedea pe puntea lor. Au plătit-o mai scump, căci atacul nostru fu nemaipomenit de vijelios și fiecare om de-al nostru care cădea era îndată răzbunat prin moartea a mai mult de un dușman. Regret, pentru gloria mea, că nu e Peres cel care scrie istoria acestei lupte. Nu mi se cade să vorbesc decât despre vitejia lui ce s-a arătat prin acțiuni uimitoare. L-am văzut atacându-l pe cel mai viteaz dușman al nostru. Izbândă părea nehotărâtă și, îndemnat de zelul pentru prietenul meu, cât și de admirația pentru cel care-i rezista, m-am aruncat între ei pentru a despărți doi luptători atât de viteji. Văzând că toți oamenii lui fuseseră scoși din luptă, dușmanul nostru încetă să se mai opună. Se întoarse spre mine ca să-mi predea armele și, în cuvinte în care se amestecau politețea și supunerea, mi-a spus că-mi este recunoscător pentru că l-am scăpat de o sabie atât de vajnică precum era cea a adversarului său.

Într-o clipă întreaga corabie era în mâinile noastre, dar ne folosirăm cu omenie de dreptul pe care ni-l dădea victoria. După măcelul la care ne dedaserăm și văzând că nu mai rămăseseră decât vreo zece-doisprezece oameni care să ni se predea, nu mai speram să scoatem un câștig prea mare din prada noastră; dar, luându-ne la o parte, adversarul lui Peres ne imploră să domolim zelul oamenilor noștri care se pregăteau să cerceteze în toate

cotloanele vasului. „Nu pot să nu-mi fac o idee foarte înaltă despre omenia domniilor-voastre, ne spuse el, dacă o măsoară după vitejia de care ați dat dovadă. Începeți prin a transborda pe vasul domniilor-voastre niște doamne care așteaptă tremurând rezultatul luptei noastre. Tunurile domniilor-voastre le-au pus în aceeași primejdie în care m-a pus pe mine sabia domniei-voastre, și jumătate din echipaj luptă în prezent cu apa care pătrunde din toate părțile.” Ne grăbirăm să dăm ordinele necesare. Străinul, a cărui naționalitate o recunoscuserăm numai cu foarte mare greutate pentru că, lămurindu-se cu noi, ne vorbise cu ușurință – mie în franceză și lui Peres în spaniolă -, ne rugă să. Mergem cu el să liniștim doamnele. Le găsim aproape moarte de spaimă. Totuși, văzându-l pe apărătorul lor, își veni ră în fire și ne primiră foarte cuviincios, apoi, eedând îndemnurilor străinului, consimțiră să treacă pe vasul nostru. Ne dădurăm seama de îndată că erau singurul folos pe care îl câștigaserăm. Doamnele erau turcoaice și se întorc* au de la Mecca. Nimeni nu vine încărcat cu bogății dintr-un pelerinaj. Toată uimirea noastră venea din faptul că U vedeam Condușe de un om pe care nici înfățișarea, nici purtarea nu-l arătau a fi turc.

Precauția lui de a trece pe vasul nostru ni se păru un serviciu pe care voise să ni-l aducă și nouă înșine; căci, toată munca depusă de oamenii lui împreună cu ai noștri pentru a salva vasul lui de la naufragiu a fost zadarnică și în curând l-am văzut scufundându-se sub ochii nujtr'. Nu ne-a părut prea rău de această pierdere. Ne erau de ajuns, ca dovadă a victoriei noastre cei vreo douăzeci de prizonieri pe care socoteam că-i vom duce la Malta. Peres, prudent ca întotdeauna, porunci să fie puși în lanțuri toți cei care nu i se părură vrednici să fie tratați cu mai multă blândețe și, rezervându-ne întreaga politețe pentru străin și pentru doamnele care-l însoțeau, îi făcurăm prin purtarea noastră să spere o soartă mai bună decât ar fi fost de așteptat după o luptă atât de înverșunată. Peres luă drumul spre vest, lucru de care străinul își dădu seama. Ne lăudă că ne gândim la retragere, chiar îndemnându-ne în cuvinte care lăsau să se întrevadă un fel de interes pentru siguranța noastră, însă. Ne rugă să ne încetăm mersul îndeajuns pentru a-i face un bine pe care-l aștepta de la

generozitatea noastră. Cerându-i lămuriri, ne trase într-un loc mai ferit pentru a ne satisface curiozitatea.

„Mi-e rușine, ne spuse el, să vă mărturisesc cine sunt, când mă găsiți îmbrăcat în haine turcești. Vă cunosc îmbrăcămintea; am purtat-o și eu. Aveți în fața domniilor voastre pe comandorul Junius, de numele căruia nu se poate să nu fi auzit. Aventurile mele au avut mare răsunset și nu știu eu însumi dacă trebuie să le numesc infame sau glorioase. După toată cinstea pe care o primiserăm din partea Ordinului, nimeni nu se putea aștepta să-mi părăsesc funcția de comandor și toate avantajele pe care le dobândiserăm în atâția ani de trudă. Pe de altă parte, cei ce știu ce înseamnă ambiția, și care, supunându-se ordinelor și-au dat seama cât de plăcut e să comanzi, nu mă vor condamna, cred, că am preferat conducerea unei națiuni situației de supus al marelui-maestru.

Departe de a mă necăji de cele întâmplare astăzi, continuă el, mulțumesc cerului că întâlnirea cu domniilevoastre îmi dă prilejul să-mi fac cunoscute aventura și sentimentală. Din ordinul marelui-maestru mă imbarcaserăm pe un vas frumos care mergea la Smirna. Eram trimis acolo ca să răscumpăr doi cavaleri răpiți de turci în timp ce lucrau pentru Ordin și care găsiseră o cale de a anunța la Malta starea nenorocită în care trăiau de când căzuseră în robie. Ascunseserăm cu grijă însemnele calității mele și nici măcar pe vas nu se știa că sunt comandor al Ordinului. Vântul ne aruncă în golful Colochinei, unde ne sili să stăm câteva zile într-o radă atât de pustie încât nu se vedea nici urmă de om prin împrejurimi. Ca să mă distrez, luai o pușcă gândind să petrec câteva ore la vânătoare. Înaintai mult spre interiorul ținutului, urmărind o căprioară, și ajunsei în vârful unui deal de unde zării o ceată de oameni înarmați care se mișcau cu multă însuflețire. Neputând rezista curiozității, înaintai la adăpostul unei păduri care se întindea de-a lungul câmpiei până când am putut auzi vorbele celor care se găseau mai aproape de mine. Îndrăzneala mea crescuse când deslușii că vorbeau grecește. Vorbeam cu ușurință această limbă, ceea ce-l determinase de altfel pe marele-maestru să mă aleagă pentru însărcinarea ce-mi dăduse. Totuși, nu m-aș fi gândit să mă arăt în fața unor oameni dintr-un neam

despre ale cărui moravuri și purtări nu știam nimic. Dar, deși învălmășeala care domnea în rândurile lor nu-mi îngăduise să prind decât cuvinte fără șir, mânat de dorința de a afla despre ce era vorba, uitai de grija cu care mă feriserăm de ochii lor. Am fost prins de o mulțime de oameni în fața cărora nici măcar nu încercai să mă apăr. M-au dus în mijlocul adunării lor dar, auzindu-mă că le vorbesc limba, nu mă lăsară să înțeleg nimic din intențiile lor.

După ce-mi puseră o mulțime de întrebări la care am răspuns cu multă măsură, îmi dădui seama că prezența mea le făcea o impresie extraordinară și, în timp ce mă întrebam dacă trebuie să o pun pe seama înfățișării sau a răspunsurilor mele, mă poftiră foarte cuviincios să mă retrag mai la o parte. Cei care au fost însărcinați să mă însoțească mă lămuriră fără să-i întreb care era rostul acelei adunări. Regele lor, după ce se făcuse urât de toată lumea prin acte de cruzime și nedreptate, murise cu câteva zile mai înainte, îmi destăinuiră că ei înșiși îl ucisese în urma unei conspirații a fruntașilor neamului lor, dar că această conspirație nu izbutise decât după ce prințul cel crud făcuse să curgă mult sânge. Chiar cu mâinile lui. Dându-și seama după chipul supușilor că i se apropia sfârșitul, nu așteptase loviturile care-i erau hărăzite, ci se aruncase cu sabia în mână în mijlocul celor care-l înconjurau. La început, o rămășiță de teamă și de respect le pricinuiseră acestora o tulburare atât de mare încât se lăsaseră loviți câtva timp până să-și adune curajul. Și să-și amintească de scopul celor puse la cale. Vederea a douăzeci dintre complicii lor doborâți de această mână cruntă îi hotărî în sfârșit să se apere, îl tăiară în bucățele, dându-i câte o lovitură pentru fiecare din victimele sale. Națiunea, înfierbântată încă de un eveniment atât de important, se străduia acum să-și aleagă un nou stăpân. Cei cărora le fuseserăm prezentat erau capii națiunii, și lor le fusese încredințată această alegere. Își continuară dezbaterile. În sfârșit, o cărare se deschise în mijlocul lor și doi dintre acești gravi sfetnici, trimiși de ceilalți, veniră spre mine pășind și, foarte respectuos, mă poftiră să-i urmez. Nu mă lăsai rugat și, intrând după ei în mijlocul cercului, fui întâmpinat de onoruri nenumărate; cel care părea să aibă funcția cea mai importantă mi se adresă în cuvinte care mi s-au întipărit în minte. „Străine, îmi

spuse, înfățișarea domniei-tale, cele ce ne-ai spus despre țara domniei-tale și despre aplecarea pentru război și, ceea ce ne impresionează și mai mult, omenia pe care ni se pare că o citim pe chipul domniei-tale ne-au hotărât să te alegem ca rege al nostru. Fără îndoială că cerul te-a adus în mijlocul nostru tocmai când ne aflam adunați pentru a ne alege un rege. Primește dar această cinste care-ți este oferită de toți fruntașii națiunii și arată-te vrednic de ascultarea noastră.”

N-am să încerc să vă descriu mirarea mea. Abia puteam să mă conving că nu visez. Seriozitatea cu care fuseseră rostite acele cuvinte și semnele de respect pe care toată lumea se grăbi să mi le arate îmi risipiră orice îndoială. Eram încă nesigur în privința atitudinii pe care se cuvenea s-o iau, neavând destulă prezență de spirit pentru a mă hotărî pe loc. Îmi concentrați întreaga atenție asupra figurii și atitudinii pe care trebuia să le iau pentru a răspunde părerii pe care o aveau despre mine și înțelesei că, la o națiune la care nu-mi închipuiam că spiritul și politețea ar fi însușirile cele mai de seamă, datoram poate acea alegere înfățișării mele chipeșe. Răspunsul pe care-l dădui fu simplu. După ce am mulțumit consiliului pentru alegerea făcută, îi cerui să-mi dea răgaz până a doua zi ca să mă hotărâsc. Le arătai că mai aveam angajamente într-altă țară și că îmi trebuia acest răstimp ca să-mi cântăresc îndatoririle. Propunerea mea a fost aprobată și totuși, din acel moment, am fost tratat cu toată cinstea ce se cuvenea noului meu rang.

Cum surpriza mea creștea din clipă în clipă și cum nu știam încă nici măcar numele poporului care mi se supunea, căutai să aflu măcar câte ceva despre obligațiile pe care mă îndemneau să le asum și-l rugai pe bătrânul care-mi vorbise în numele consiliului să rămână puțin singur cu mine. Repetându-i că fuseserăm aruncat din întâmplare pe țărmul acela, îi mărturisii că știam foarte puține despre colțul de lume în care mă aflam și încă și mai puțin despre națiunea care îmi oferea cinstea de a o guverna. Înțelese că-i ceream lămuriri. „Cunoștințele noastre, îmi spuse cu multă, modestie, nu sunt nici pe departe la înălțimea cinstei și curajului nostru. Ne cunoaștem obârșia: ne tragem din vechii spartani. Dar originea numelui de mainioți²¹, pe care l-am

moștenit de la părinții noștri, ne este cu totul necunoscut. Guvernul nostru se află sub protecția Sultanului cu singura obligație pentru stat de a plăti un tribut destul de mic. Și pentru suveranul nostru de a purta straie turcești și de a merge să se închine Porții de îndată ce este înălțat pe tron. Religia este liberă, și se găsesc oameni de toate credințele la noi. Răposatul rege era musulman și, găsind poate mai multă trecere la turci din această cauză, și-a luat dreptul să abuzeze de putere și să ne trateze cu o cruzime care l-a dus la pierzanie. Eu sunt grec, un altul evreu, parsi, păgân; avem în țară biserici, moschei și sinagoge.” Îmi vorbi după aceea despre întinderea și însușirile țării, despre posibilitățile ei de a purta războaie și de a face comerț, în sfârșit. Despre tot ce putea să mi-o prezinte cât mai onorabil, căci îmi ascunse cu multă iscusință singura pată care ar fi putut să-mi scadă entuziasmul pentru coroană. Mainioții trăiesc din jaf, și cea mai glorioasă ocupație a națiunii, aceea care poate ridica un om, este războiul pe care-l duc împotriva trecătorilor pentru a se îmbogăți din prada luată.

După o meditație de o noapte întreagă, mă hotărâi să accept un rang care place ambiției în orice condiții ar fi el oferit, oricare ar fi poporul asupra căruia conferă autoritate. Mă gândeam că aș putea fi de folos unor oameni care nu aveau poate nevoie decât de un conducător înțelept pentru a-i aduce pe o cale mai bună. De cum s-a luminat de ziuă. Declarai ofițerilor care mă slujiseră că primesc ofertele consiliului. Știrea se răspândi curând. Văzui venind spre mine în fugă o mulțime de supuși care îmi sărbătoriră alegerea prin aplauze. În două asie, autoritatea mea fu mai bine statornicită decât fusese a predecesorului meu după douăzeci de ani de domnie. Îndemnat atât de firea mea cât și de exemplul lui, îmi începui guvernarea cu bunătate și blândețe și dobândii în puțină vreme dragostea supușilor mei. De cum aflai prin ce fel de război se dezonorau și cu gândul de a găsi alte căi pentru a le aduce bogăție, încercai să le inspir gustul pentru agricultură și pentru toate meșteșugurile care puteau să-i ducă la belșug pe căi mai cinstite. Aceste amănunte vă plictisesc, poate, dai’ nu mă opresc decât la faptele care mă ajută să-mi justific purtarea.

În primul an al domniei mele am făcut drumul la Constantinopole pentru a mă închina Sultanului. Am fost primit cu atât mai multă bunăvoință cu cât pașa din Mort ea.

Cu care mă împrieteniserăm într-o oarecare măsură, îl informase despre împrejurările neobișnuite ale alegerii mele și despre tendința pe care o manifestam de a trăi în bună înțelegere cu turcii. Îmi dăduserăm într-adevăr seama că era important să mă înțeleg bine cu acești vecini de temut, orice aș avea de gând să fac în țărișoara în care domneam. Nu trebuia să-mi fac vise că aș putea să întemeiez, atât de aproape de ei, un stat independent cu forțe atât de mici și o suprafață atât de restrânsă. Aveam sub ordine vreo sută de mii de persoane de ambele sexe și, deși tâlhăria și războiul erau meseria obișnuită a acelui neam, n-aș fi putut aduna mai mult de cincisprezece mii de oameni în stare să țină o armă în mână. Căutaserăm deci să arăt multă încredere în protecția turcilor. Dar încurcătura mea fu cum nu se poate mai mare când, ieșind de la o audiență favorabilă la Sultan, am picat pe mâinile vizirului care îmi spuse că trebuie să mă gândesc neapărat și foarte grabnic la însurătoare. Raționamentele pe care mi le prezenta mi se părură logice. Poarta nu vedea cu ochi buni dreptul mainioșilor de a-și alege domnitorii. Fiecare nouă alegere era un prilej de îndoieli cu privire la gândurile noilor regi. Poarta nu voia să le răpească acest drept dar dorea să-l vadă schimbându-se într-un drept al succesiunii legitime care ar fi asigurat, la copiii domnitorului, oarecum aceleași sentimente ca ale tatălui lor. Vizirul îmi arată că acest lucru ar fi și în interesul meu, căci grijile guvernării mi se vor părea mai ușoare dacă aș avea nădejdea ca roadele lor să folosească copiilor mei. Când, la sfârșit, mi se ceru să-mi dau cuvântul în această privință, mă trezii într-o încurcătură din care, la început, nu vedeam nici un mijloc de a ieși. Mă grăbii totuși să preîntâmpin propunerea pe care ar fi putut să mi-o facă de a mă căsători la Constantinopole. Câștigam astfel timp pentru a găsi scuze și pretexte. Îi dădui să înțeleagă că mă voi ocupa de această treabă de îndată ce mă voi fi întors în țară și că, de altfel, pusaserăm ochii pe o femeie care îmi plăcea.

Este adevărat că inima mea nu era liberă dar cum legămintele luate față de Ordinul de Malta nu puteau fi desfăcute, nu mă gândiserăm niciodată să mă căsătoresc. Relațiile pe care le aveam cu o femeie din țara pe care o ocârmuiam nu erau decât o aventură galantă și nu speram ca rodul acestor relații să-mi urmeze vreodată la cârma țării. Iar teama care mă cuprinsese la propunerile vizirului s-ar fi risipit, fără îndoială, pe măsură ce mă depărtam de Constantinopol, dacă nu l-aș fi avut cu mine pe tatăl iubitei mele care aflase, desigur, de insistențele vizirului, în care văzuse un prilej de fericire pentru fiica lui și, chiar din prima zi, îmi spusese că față de bunăvoința și credința lui nu crede că m-aș putea gândi să-mi iau altă soție decât pe fiica lui. Mă ferii pe cât putui să-l lămuresc, dar mi-am dat seama că dacă era să mă tem de neplăceri din partea supușilor, acestea nu puteau veni decât din pretențiile lui. Într-adevăr, de cum am ajuns, comunică gândurile vizirului tuturor căpeteniilor țării, dându-le să înțeleagă că o asemenea schimbare nu ar putea decât să le mărească siguranța și puterea. Astfel încât, într-o bună zi, mi se înfățișă o delegație solemnă din partea țării, prin care toți supușii mă rugau, pentru binele lor și al meu, să-mi aleg o soție din țara lor și, părănd că vor să-mi fie pe plac, îmi dădură de înțeles că vor recunoaște bucuros drept regină pe cea pentru care eu îmi arătaserăm preferința. Nu era greu de înțeles cine stărnise lucrurile și, neavând altă speranță de scăpare decât amânarea, mă prefăcui că sunt dispus să le fac pe plac. Dar căzui în propriami capcană politică deoarece, deîndată, nimeni nu se mai ocupă de altceva decât de pregătirea nunții mele, iar motivele prin care încercam să le întârzii nici măcar nu erau ascultate. Ibovnica mea grăbea și ea ziua nunții așa încât, știind că prin autoritate nu voi putea opri zelul poporului, imaginația îmi oferă o singură soluție: am declarat consiliului că mă socoteam dator să-l consult pe vizir în privința căsătoriei mele. Neputându-se împotrivi la această obiecție a mea, și-au domolit graba care-i cuprinsese și avui timp să trimit solii la Constantinople. Cum nu puteam să le destăinui încurcătura mea, trebui să mă mulțumesc să-l înștiințez pe vizir că supușii mei doreau tot atât demult ca și el să mă căsătoresc, și că-mi propuneau o soție din neamul lor dar că, ținând seama de cele ce îmi spusese, nu voiam să iau o hotărâre fără a-i cunoaște părerea. Pentru a-mi asigura din timp noi motive de amânare, îi

scrisei confidențial că era poate de dorit ca soția mea să fie dintr-un neam mai devotat turcilor decât cel grecesc. Gândul meu era că, însușindu-și această idee, va lua asupra-și să caute o altă partidă, împotriva căreia mi-ar fi fost ușor să aduc nenumărate obiecții de la depărtarea la care mă aflam și care putea servi cel puțin să mai tempereze pe tatăl ibovnicei mele și pe prietenii lui a căror nerăbdare mă îngrijora cel mai mult. Dar ce s-a întâmplat? Propunerea mea avu darul să placă marelui vizir, mai nerăbdător decât m-aș fi așteptat și care se grăbi să-mi trimită trei dintre cele mai frumoase fete din vechiul harem, cu înștiințarea că alegerea mea, oricare ar fi aceasta, va fi încuviințată de Sultan. Sosirea lor i-a descumpănit foarte tare pe mainiotei; și-au închipuit că și eu sufăr tot atât demult ca și ei pentru că mi se răpise libertatea de a da curs înclinațiilor mele, cu atât mai mult cu cât, văzându-mă nevoit să aleg una dintre cele trei femei, a trebuit să recurg la alte artificii pentru ca ele însele să dorească să mă lase liber. Continuai s-o văd pe ibovnica mea mai des ca niciodată, prefăcându-mă că mă ascund de cele trei femei; dar căutând să le întărit prin nepăsarea mea vădită față de nurii lor am avut grijă să li se spună că nu-mi plăceau și că toate sentimentele mele mă trăgeau spre alta. Nu a fost mainiot care să nu fie dispus să-mi facă acest serviciu și zelul lor a avut rezultate atât de fericite, încât cele trei femei au început de-a dreptul să mă urască, lucru care s-a văzut în curând. Nu așteptau să-și dea în vileag prea tare ura și, încă de la primele semne, mă și plânsei vizirului. Căpătai, astfel, posibilitatea să-mi tot amân alegerea, printr-o prefăcătorie pe care o prelungii mult timp cu iscusință. La Poartă le dădeam să înțeleagă că, sperând să le împac treptat pe cele trei femei, nu renunțam la plăcerea de a-mi alege de soție pe una din ele; în același timp, mă plângeam amarnic față de supușii mei de poruncile cărora mi se cerea să mă supun. Jocul acesta, însă, nu putea dtira la infinit. Hotărâi atunci, după ce-l prelungii cât a fost posibil, să-mi schimb tactica. Explicai deschis că erau puține speranțe să mă împac vreodată cu femeile acelea după scenele pe care mi le făcuseră și, arătând că respectul meu pentru cel care mi le trimisese era neschimbat, declarai că aveam de gând să le duc chiar eu la Constantinopol pentru a-mi justifica atitudinea în fața Porții. MainioțS au avut multe cuvinte de laudă pentru această hotărâre care le reînnoise speranță de a mă vedea

căsătorit cu o femeie din neamul lor; pe de altă parte, nădăjduiam că, vorbind eu însumi cu vizirul, îmi va fi ușor să-i inspir o mulțime de idei noi care să îndepărteze deznodământul de care mă temeam.

Eram pe cale să execut aceste planuri când m-ați atacat; și femeile care sunt cu mine sunt acelea care mi-au îngăduit atâta timp să scap de înșurătoare. Aflai totuși, prin relațiile pe care mi le făcui în câteva porturi apropiate de Malta, că acolo aventura mea a fost prezentată în cu totul alte culori și că se spune nu numai că m-am căsătorit dar, mai mult, aflându-se de prezența celor trei femei trimise de vizir, lumea și-a închipuit că-mi făcuserăm un harem; de unde se trăsese concluzia că trecuserăm la mahomedanism. Marea trecere pe care am căpătat-o la Poartă va fi contribuit, fără îndoială, la acest zvon. Departe de a considera întâlnirea cu domniile voastre și înfrângerea mea drept o nenorocire, mă bucur nespus demult de prilejul pe care mi-l dau de a recăpăta stima Ordinului și a opiniei publice. Nu există altă schimbare în soarta mea decât aceea care m-a adus pe tron. Noile mele îndatoriri nu m-au făcut să-mi uit vechile legăminte, iar sentimentele mele de onoare și religie de care am dat dovadă cât timp am fost sub ascultarea marelui-maestru au rămas aceleași de când mă aflu în fruntea unui popor barbar. Îl auziserăm de nenumărate ori vorbindu-se despre comandorul Junius care se bucura de un renume foarte bun la oamenii cinstiți. Se vorbea, într-adevăr, că ar fi îmbrățișat religia turcească și că ar abuza de situație pentru a-și îndeplini toate poftele. Chipul lui, pe care se citeau sentimentele de cinste și de onoare, era de ajuns pentru a ne convinge de adevărul celor povestite. I-am pus nenumărate întrebări despre obiceiurile poporului ce i se supusese și despre felul în care îl conducea. Aceste amănunte ar lungi prea mult povestirea mea; dar cei în mâinile cărora vor trece hârtiile mele când voi fi murit vor găsi în ele cu ce să satisfacă curiozitatea publicului. După ce îi înapoiai regelui mainioților ceea ce am socotit că i se cuvine, și după ce îi prezentai scuze pentru întreruperea pe care o pricinuiserăm planurilor sale, îl întrebai ce mai aveam de făcut pentru a-l despăgubi pe de-antregul. „Nu mă îndoiesc, ne răspunse el, că generozitatea domniilor-voastre mă va face să vă rămân îndatorat. Dacă aș putea avea vreo dorință,

aceasta ar fi desigur să mă duceți la Constantinopole sau într-un alt port turcesc, de unde să-mi fie ușor să ajung acolo. Cum însă nu aş putea să vă cer acest serviciu fără a fi indiscret, și cum singurul bine pe care ați putea să mi-l faceți ar fi să mă lăsați undeva pe coasta Moreei unde, de altfel, aş fi într-o încurcătură destul de mare. Mi-a venit o idee asupra căreia m-am și oprit. Fiind sigur că domniile-voastre veți păstra secretul, vreau să vă însoțesc până la Malta și să petrec iarna alături de domniile-voastre. Deghizându-mă puțin, aş deveni de nerecunoscut. Aș revedea locuri care mi-au fost întotdeauna dragi și aş reîntâlni poate vreun prieten căruia să mă înfățișez fără teamă. Cu ajutorul domniilor-voastre îmi va fi ușor să găsesc un mijloc de a mă întoarce la primăvară pe locurile mele; și dacă îmi lăsați o parte din banii pe care-i am asupra mea, voi cumpăra o mulțime de lucruri de folos pentru supușii mei.” Nu stătui mult pe gânduri pentru a-i promite nu numai că va fi bine ascuns la Malta și că voi avea grijă să veghem asupra siguranței lui, dar și că va rămâne stăpân pe tot ceea ce fusese salvat de pe vas și pe femeile pe care se însărcinase să le ducă la Constantinopol. Cât despre oamenii din suită, ne era greu să-i lăsăm pe toți în libertate; dar îl asigurai că, sosind la Malta, vom găsi vreo compensație care să-l mulțumească pe marelemaestru; și cum cunoștea la fel de bine ca și noi obiceiurile Ordinului, îl rugai să ne spună chiar el în ce chip puteam să-i fim mai de folos. Ne-a răspuns că doamnele și oamenii lui nu puteau fi scutiți de dreptul învingătorului și, nu numai că nu ne supără cu cereri nesocotite, dar ne mai și îndeamnă să profităm de avantajul care ne costase atât de scump. Acceptă însă ofertele noastre pentru el însuși și, chiar din aceeași zi, lepădă vestmintele turcești pentru a se îmbrăca grecește, cerându-ne aceeași favoare pentru unul din oamenii săi în care avoa încredere deplină. Prudența îl făcu însă să ia o precauție: să ascundă mainioșilor din suită care, la ordinul lui Peres, fuseseră deja puși în lanțuri, că va mai fi cu noi când vom ajunge la Malta. Dori chiar ca nici femeile să nu afle acest lucru, știind prea bine că ele își vor povesti pățaniile și că l-ar da de gol.

Pe cât de ușor ne fusese să-i promitem îndeplinirea dorinței lui, pe atât de ușor ne-a fost să i-o și îndeplinim. Ne îndreptarăm spre Malta, destul de mulțumiți de a fi găsit cel puțin ocazia să folosim

armele, deși regretam că i-am pricinuit atâta rău regelui mainioților. Expediția avu efectul pe care-l scontase Peres: am fost primit la Malta ca un om care se distinsese în lupte și acuzația doamnei Rovini trecu drept furia unei femei fără rușine. Ea află de sosirea mea din primul moment, sau mai degrabă nerăbdarea de a-l revedea pe Peres o adusesse la bord înainte de a fi atins țărmul, și nu putu să audă că mă adusesse și pe mine fără a se arăta foarte dornică să mă revadă. Avea de gând poate să-mi aducă reproșuri și injurii. Dar Peres, pe care întâmplător îl întâlni înainte de a mă vedea pe mine, găsi mijlocul s-o domolească povestindu-i că marchizul de Leniati își recunoscuse fiica. Ultragiul despre care ardea de nerăbdare să se plângă se schimbă astfel într-un serviciu din care era foarte hotărâtă să-și capete partea. Totuși, bucuria îi fu temperată de Peres când îi dădu socoteală de felul în care își îndeplinise misiunea. Leniati, care își primea cu atâta bunăvoință îndatoririle de tată, păruse mult mai puțin sensibil la chemarea dragostei. Fie că pasiunea lui nu fusese niciodată foarte mare, fie că timpul o răcise cu totul, îi mărturisise lui Peres că sosirea doamnei Rovini i-ar pricinui mai mult încurcătură decât plăcere, și că era prea târziu să mai dea în vileag, la vârsta lui, o aventură galantă pe care reușise s-o ascundă în tinerețe. Ea se așteptase poate la răspunsul acesta; dar această explicație dădu naștere la bănuieli care avură urmările lor. Mărturia lui Peres nu i se păru suficientă pentru a se liniști cu privire la soarta fiicei ei. Merse atât de departe încât își închipui că era vorba de o înșelătorie pentru a acoperi intriga marchizului și că, dacă Helena nu era cu noi pe vas, însemna că o lăsaserăm undeva unde eram siguri c-o vom regăsi. Totuși îndoielile ei slujiră să-i stăvilească țițetele.

După ce luă toate măsurile care puteau să asigure o ședere plăcută regelui mainioților, Peres, care îmi arăta o afecțiune și un zel de neînchipuit, mă rugă să ascult la ce se gândise, spunea el, pentru binele meu și al onoarei mele.

Fața lui căpătase o expresie plină de afecțiune. Începu să-mi vorbească, plecând de la primele mărturisiri pe care i le făcuserăm după ce-l salvaserăm de la naufragiu. Îi vorbiserăm de vocația mea cu pasiune și căutaserăm să-i inspir și lui aceeași atracție

pentru Ordinul de Malta. Mă întrebă dacă îmi pierise această nobilă înclinație sau dacă ea se răcise. În ciuda amărăciunii care-mi mai stăpânea inima, îi răspunsei că vederile mele nu se schimbaseră cu nimic... îi vei da crezare, reluă el, celui mai credincios și afectuos dintre prietenii tăi? Pericolul prin care ai trecut mă lasă foarte îngrijorat. Inima ta nu s-a liniștit poate îndeajuns pentru ați îngădui să vezi prăpastia pe lângă care ai trecut. Dar dacă ai încredere în zelul meu, dacă mă crezi capabil să-mi dau seama de interesele tale, în sfârșit, dacă mă știi destul de bun prieten pentru a mă îngriji de ele cu orice preț, știi oare, scumpul meu cavalier, ce poți face mai glorios, mai înțelept și mai de folos pentru viitorul și reputația ta? Trebuie să depui jurământul în Ordin, și să-l respecti cu atâta sfîntenie încât pasiunile să nu poată rupe această legătură. Îți cunosc firea, adăugă el; pe lângă înțelepciune și sentimente vrednice de neamul în care te-ai născut, ai un fond de impulsivitate și o pornire spre plăcere care mă face să tremur pentru succesul celor mai bune intenții. Și apoi, dacă-mi îngădui să vorbesc despre acest lucru, trecutul continuă să trăiască în mintea multora. Primirea amabilă pe care ți-a făcut-o marele-maestru la întoarcere nu l-a făcut să uite slăbiciunile care au trezit atâta zarvă. Nu ai decât o singură cale pentru a șterge aceste impresii nedorite, și aceasta ți se deschide în față. Eu îi văd capătul: o culme a bogăției și gloriei care se cuvin numelui tău și serviciilor pe care le-ai și adus ordinului; în schimb, tot amânând, te expui la o mie de noi pericole în care întrevăd pierzania ta.

Dacă vorbele acestea dovedeau multă sinceritate, cititorul va găsi poate și mai multă în fidelitatea cu care le transcriu. Departe de a mi se părea deplasate în gura lui Peres, îi mulțumii pentru grijile ce-și făcea din prietenie pentru mine și nu am opus sfaturilor lui decât trista mea situație care nu-mi îngăduia să mă gândesc la o ceremonie la care nu puteam participa cu prea multă inimă și libertate de spirit. Risipi această obiecție prin noi insistențe. În sfârșit, dându-mi să înțeleg că marele-maestru ar fi încântat să mă vadă în starea de spirit pe care el, Peres, voia să mi-o inspire, dar că din câteva explicații pe care le avusese cu acesta își dăduse seama că puteam s-o iau pe un drum mai sigur pentru a-i merita favorurile, mă făcu să trec peste toate dificultățile pe care

continuau să mi le ridice în față tristețea și neliniștea sufletului meu. Arătai intențiile mele marelui-maestru care primi aceste lămuriri ca pe o favoare ce i-aș fi făcut-o lui. Se hotărî ziua în care urma să aibă loc ceremonia jurământului meu. O aștepte; fără nerăbdare, dar pot spune că și fără repulsie sau tulburare. Când sosi ziua aceea, n-aș putea să afirm cu hotărîre dacă a fost prea devreme sau prea târziu, iar acesta este cel mai întunecat și nenorocit mister al vieții mele.

Cele două luni care trecuseră de la plecarea mea di*; Melta îmi mai alinaseră supărarea pentru pierderea suferită, și dacă o mai regretam încă pe Helena, mă gândeam acum la ea ca la un bun la care rațiunea dar și necesitatea mă îiiseră să renunț. Îl invidiam pe Peres, care se bucura în liniște de spaniola lui și care, fără să-i fi arătat niciodată multă dragoste, o văzuse uitându-și treptat mândria ce la început. Plăcerile lui nu erau decât o imagine palidă a celor pe care le încercaserăm eu și, adesea, îl sileam să mărturisească acest lucru; dar și el mă făcea să recunosc că felul de fericire cu care se mulțumește el, scuti: de rătăcirile și chinurile mele, era de preferat celui care-mi provocase cele mai dulci sentimente. „Un om cinstit, îmi zic; a el, trebuie să păstreze întotdeauna o anumită stăpânire de sine, fără de care principiile lui sunt mereu sub ascultarea patimilor.” Simțeam adevărul acestei morale. Rovir. I plecase din Malta pentru a-și reîntâlni fata. Totul părea să contribuie la întărirea judecății și liniștii mele. În sfârșit, pronunțai jurământul; și ca și cum el mi-ar fi umplut sufletul de un entuziasm nou, mă ocupai în zilele următoare, împreună cu Peres, numai de proiecte glorioase pentru campania pe care urma s-o începem.

Eram în luna martie și marea nu era deschisă decât pentru treceri scurte. Mă retrăseserăm într-o seară 5 mă pregăteam de culcare. Am fost anunțat că o doamnă, învăluită într-o manta, cerea cu insistență să mă vadă și că d „-abia putuse fi oprită la ușa mea când aflase că sunt singur. Nici nu primiserăm bine aceste explicații și ușa se dădu în lături, în ciuda rezistenței care-i era opusă iar, după ce aruncă mantaua ce mă împiedicase s-o recunosc la început, scumpa mea Helena alergă spre mine cu brațele deschise să mi se arunce la piept. Ce clipe! Se spune că

poți muri de bucurie sau de violența unei pasiuni care îți tulbură toate simțurile; nu, nu poți muri din nimic, pentru că eu am fost în stare să suport ceea ce s-a petrecut atunci în inima mea. Ah! Helena! Dar n-am fost în stare să-i rostesc numele. Tot ce mai puteam face, așa cum eram, cuprins de atâta patimă, a fost s-o strâng la pieptul meu până la a-i tăia respirația. Și ea mă strângea la rândul ei; căci descrierea pe care v-o fac este prea slabă pentru a-i putea înfățișa sentimentele. De două sau trei ori crezui că-mi moare în brațe dar se eliberă deodată și fui surprins de un fel de grabă cu care se îndepărtă de patul meu. Dar nu o făcu decât pentru a se lăsa pe un scaun unde, cu o îndemânare admirabilă se eliberă de pălărie și de veșminte; și venind spre mine, însuflețită de noi sentimente, mă făcu să uit pentru un moment de făgăduieli, de hotărâri, de legăminte, de toate armele împotriva dragostei pe care mi le dăduse rațiunea, onoarea și religia.

Nu mă voi opri să descriu în amănunțime plăcerile mele acum, când alte gânduri mă fac să le privesc ca pe o rătăcire vinovată. Dar de ce griji, de ce temeri, de ce remușcări puteam fi în stare în brațele singurei ființe din lume pe care o iubeam; și ce datorii n-aș fi sacrificat pentru iubitoarea Helena? Dragostea și bucuria mea n-au mai avut margini când îmi spuse motivele și împrejurările venirii ei. Leniati, de cum a aflat de plecarea mea, pierzând orice speranță de a o mai căsători pe Helena cu mine, insistase ca ea să primească un alt soț ales de el; ea își dăduse seama imediat de jocul tatălui; căci el o pusese să-mi scrie convingând-o că nu există mijloc mai sigur de a mă face să-mi grăbesc căsătoria. Helena ar fi fost fericită să devină soția mea; dar vaza de care văzuse că mă bucur la Malta o făcea să-și dea seama de extravaganța acestei pretenții mai bine decât Leniati, pe care depărtarea de patria mea îl făcea să privească cu alți ochi această însoțire, și ea ar fi preferat să-mi aparțină sub orice formă decât să renunțe la viața alături de mine. Neputând să-și închipuie că mă întorseserăm la Malta din alt motiv decât din deznădejde, se gândise tot timpul să mă urmeze, încredințată că va regăsi la mine întreaga afecțiune de mai înainte. Prilejul se ivise greu, sau mai degrabă fiind supravegheată prea îndeaproape, se apăraseră de insistențele tatălui ei, căutând în același timp mijlocul de a părăsi casa pe ascuns, între timp, mama ei sosise la Neapole și Helena

căpătase mai multă libertate în răstimpurile când nu putuse fi oprită de a o vedea și a se plimba împreună. Alesese momentul fugii cu atâta grijă încât, ducându-se degrabă în port, i se pierduse orice urmă într-atât încât nimeni nu bănuise că a pornit-o într-acolo. Slujnica pe care i-o angajaserăm o ajutase să fugă. Se imbarcaseră amândouă fără piedică, iar casa mea fusese singurul sălaș pe care-l căutaseră când au ajuns la Malta.

Gândurile serioase nu-și prea făcură loc în mângâierile și discuțiile noastre. Noaptea fu atât de scurtă, încât ne mirarăm văzând că începe să se lumineze de ziuă; și, beți de fericire și unul și celălalt, uitarăm o mare parte din dimineată că ar mai fi ceva și dincolo de perdelele patului. Feciorul meu, din fericire același ca și la Malta, avusese grijă să-i îndepărteze pe toți ceilalți slujitori; și, deși știau că doamna care intrase de cu seară rămăsese cu mine toată noaptea, nu bănuiau că s-ar ascunde un mister în această aventură galantă, iar aventurile galante sunt ceva obișnuit la tinerii cavaleri din Malta. Iată însă că sosind don Peres, pentru care casa mea era întotdeauna deschisă, însoțit de comandorul de Zuniga, feciorului meu nu-i trecu prin minte nici un temei pentru a-l opri să între. Dimpotrivă, spunându-i că o febră violentă mă chinuise toată noaptea, l-a făcut pe generosul Peres mai curios și mai nerăbdător să mă vadă. A intrat, în ciuda rugămintelor insistente ale feciorului, iar comandorul a intrat după el. Din fericire, le-am auzit glasurile, și singurul lucru pe care putui să-l fac a fost s-o îndemn pe Helena să se ascundă. Îngrijorarea lor i-a împiedicat să-i vadă veșmintele pe care feciorul s-a grăbit să le ascundă. Și nimic nu i-a întărit mai bine în greșeală, decât tulburarea care m-a cuprins văzându-i atât de aproape de mine. După tulburarea pe care mi-o citeau pe față, traseră concluzia că eram mai bolnav decât li se spusese, și cum frământarea lor nu făcea decât să-mi sporească tulburarea, luară un ton atât de serios încât, întrebându-mă chiar dacă nu-și bat joc de mine, bănuii că știu ceva despre aventura mea. Nu mă temeam de Peres. Știam, cel puțin, că reproșurile lui vor fi prietenești. Dar comandorul de Zuniga era un om pe cât de temut pentru severitatea caracterului, pe atât de respectat pentru virtutea lui. Afecțiunea pe care mi-o. Purta și care îl făcea să mă viziteze se datorau zelului cu care rostiserăm ultimele legăminte ale

Ordinului la o vârstă la care oamenii nu se prea grăbesc să se încarce cu asemenea povară. Înțelegeam cât rău putea să facă reputației mele cel mai mic incident dar, chiar într-o încurcătură atât de cumplită, mă temeam în primul rând pentru Helena, care se găsea într-o situație în care putea să-și piardă curând și respirația și forțele. N-o mai auzeam suflând și mi-o închipuam muribundă sau poate chiar moartă.

În acest timp, cei doi spanioli, departe de a părea dispuși să mă părăsească, ședeau liniștiți pe scaunele lor și începuseră o discuție a cărei durată mi-o închipuam ușor și, spre marea mea încurcătură, neînduplecata prietenie a lui Peres îl făcea să-și întoarcă privirile spre mine la orice mișcare pe care o făceam și chiar, de câteva ori, să se ridice” pentru a-mi oferi ajutorul lui. Îl rugai, pe un ton foarte brusc, să-și vadă de conversație și, plângându-mă că mă doare capul îngrozitor, folosii acest motiv pentru a trage perdelele patului. Speram că, de milă, mă vor lăsa singur; dar, socotiră că fac destul vorbind pe un ton mult mai scăzut. Am profitat totuși de acest răgaz pentru a mă îngriji de Helena. Spaima și încurcătura situației ei o făcuseră să leșine. Nu-l recunoscuse pe Peres, iar semnele de neliniște pe care le dăduserăm prin atâtea mișcări și agitația o făcuseră să creadă că și eu mă aflu într-un pericol asemănător cu al ei. Văzând-o că zace în nemișcare și fără suflare, nu puteam ști dacă e vie sau nu. N-am mai ținut seama de nimic. „Ieșiți, domnilor, am strigat cu o voce îndurerată, și scutiți-mă de un chin îngrozitor.” Această rugămintă sau acest ordin îl făcu pe comandor să plece. Dar Peres, după ce îi prezentă scuze în numele meu, se întoarse curând. Își închipuise că fuseserăm constrâns de vreo nevoie firească și, luând această împrejurare în glumă, venise ca să râdem împreună de întâmplare. Cum nimeni nu îndrăzni să-l oprească, mare i-a fost mirarea să mă găsească ținând în brațe o femeie în care o recunoscui imediat pe Helena. S-o vadă zăcând în nesimțire și pe mine atât de abătut de îngrijorare și de durere pe cât era ea din cauza leșinului. Se grăbi să ne dea ajutor și, nevăzând lângă mine decât pe fecior, înțelese că scena aceea impunea discreție.

Helena își veni curând în fire; dar, în tulburarea în care mă aflam încă, îi acordam întreaga mea atenție și o copleșeam cu mângâieri fără a mă sinchisi de Peres. El se așezase-în fața mea și mă privea, cufundat într-o meditație profundă. Ceea ce-l preocupa în toată această situație nu era desigur întoarcerea Helenei, împotriva căreia mă credea acum destul de apărat datorită legământului față de Ordin; dimpotrivă, o vedea aparținându-mi, așa cum dorise întotdeauna; iar dacă ceva i se părea greu de realizat, era numai ascunderea acestei aventuri până la plecarea noastră. Îmi mărturisi că, după ce-mi dăduse atâtea semne de prietenie și devotament, fusese foarte necăjit să vadă că am în el atât de puțină încredere încât o chemaserăm pe Helena fără știrea lui. Credea că-și făcuse un prieten la care, cu excepția acestei înflăcărări tinerești care mă făcea uneori să sacrific dragostei totul, îi plăcea să creadă că descoperise o parte din calitățile pe care le avea și el. Totuși, integritatea și sinceritatea, calitățile lui cele mai de preț, păreau să-mi lipsească cel mai mult. Supărarea lui merse până la a-l face să se gândească să se retragă, pentru a se limita în viitor la titlul și funcțiile prieteniei obișnuite. Îmi întorsei, în sfârșit, privirile spre el. Cum aerul său grav și gânditor mă făcea să mă aștept la cele mai aspre reproșuri, mă grăbii să le preîntâmpin pentru a o scuti pe scumpa mea Helena de această umilință. „Te miră, îi spusei, să vezi aici o persoană pe care o credeai la Neapole.” Și povestindu-i cât de surprins fuseserăm eu însumi de sosirea neprevăzută a iubitei mele, l-am îndemnat să ia un aer mai vesel, așa cum se cuvenea bucuriei mele. Se înveseli într-adevăr căci, toate bănuielile fiindu-i risipite, se grăbi să mă îmbrățișeze și să-mi dea nenumărate semne de afecțiune, apoi afecțiunea lui întorcându-se spre Helena, și-o manifestă până a mă face gelos. Vru apoi să afle de la Helena tot ce i se întâmplase la Neapole. Conversația s-a înfiripat atât de plăcută, încât Helena își uită slăbiciunea și Peres supărarea, iar eu gustai din plin bucuriile dragostei și ale prieteniei.

Totuși, Peres, care nu-și pierdea niciodată din vedere țelul, îmi arătă că atât de curând după primirea mea în Ox-din, într-un oraș atât de mic ca Malta, în mijlocul slujitorilor, aveam nevoie de o grijă nesfârșită pentru a-mi tăinui dragostea din nou înfiripată, fără a mai pune la socoteală că trebuia să ne așteptăm ca Rovini

să dea curând de urmele fiicei sale și că, dacă Leniati era destul de înțelept ca să se ferească de scandal, nu trebuia să sperăm aceeași reținere din partea unei femei atât de impulsive și de încrezute. Nu ne-ar fi fost de mare folos să ne arate în ce primejdie eram, dacă nu ne-ar fi oferit totodată și remediul: el își ținea spaniola într-o casă lăturalnică în care locuia și regele mainioților. Helena putea să se ascundă în același loc. Nu trebuia decât să așteptăm noaptea pentru a o duce acolo; și nemaiavând decât vreo cincisprezece zile până la plecare, se părea că puține piedici puteau să apară într-un timp atât de scurt. Toate aceste precauții fură luate în noaptea următoare.

În iarna ce trecuse îl văzuserăm rareori pe comandorul Junius. Vizitele mele ar fi putut să dăuneze dorinței lui de a nu fi recunoscut. Peres și cu mine îi făcuserăm de la început toate serviciile care puteau folosi planurilor sale, și chiar obținuserăm de la marele-maestru libertatea celor trei turcoaice și a câtorva mainioți care ni se păruseră mai devotați regelui lor. El ne asigurase că se va lipsi de a-i vedea, pentru a păstra mai bine secretul singurătății lui; iar dacă se folosisse de alții decât noi pentru a reînnoi vreo legătură mai veche, nu avuseserăm curiozitatea de o afla nici care-i erau prietenii, nici ce mijloace folosisse ca să-i cheme la el. Mirarea noastră a fost mare când, sosind la el, l-am găsit împreună cu cele trei turcoaice. Ni se părea că am comis o indiscreție surprinzându-l în această situație; dar după câteva momente de încurcătură, se arătă, dimpotrivă, bucuros de o vizită pe care, zicea el, ar fi căutat s-o provoace; și ne rugă să-l ascultăm cu aceeași dorință pe care i-o arătaserăm de a-i fi de folos.

Deși teama de a abuza de amabilitatea noastră, conțij nuă el. Îl împiedicase până atunci să se bizuiască pe corabia noastră pentru a se întoarce în statul lui, făcuse un plan care spera să fie pe placul nostru și care ne-ar putea fi și nouă de folos ca și lui, în momentul în care s-ar întoarce astfel în golful Colochinei.

... Acestor doamne, reluă el, le datorez noile mele proiecte: Nu puteam vedea cum se apropie sfârșitul iernii, fără să mă gândesc că trebuie să plec din Malta și că nu pot să le părăsesc pe ele aici.

Le-am trimis vorbă că nu sunt atât de departe pe cât își închipuiseră, apoi, în timpul câtorva vizite pe care mi le-au făcut, am aflat de la ele multe lucruri care ne pot fi de folos. Ele sunt, toate trei, din Epir, și aceasta este de altfel și cauza pentru care mi le-a trimis marele vizir, căci fiind vecine cu statul meu, se gândise că vor fi primite cu mai multă bunăvoință. Și cum ele nu au nici un chef să se întoarcă într-un harem, îmi propun să le conduc pe coasta Albaniei. Stăpânirea este atât de slabă acolo, încât ele mă asigură că, folosind forța, pot câștiga tot felul de foloase. M-am gândit, a adăugat Junius, că aveți un vas bine echipat și că, nelipsindu-vă nici puterea, nici curajul și ambiția, veți putea să formați acolo un stat puternic, mai ales că vă promit ajutorul tuturor mainioșilor mei. Iar dacă am putea să ne încredem pe deplin în viitor, v-aș spune că prin forțele noastre unite, am putea ajunge destul de independenți încât să nu ne mai pese de turci. Aș mai adăuga, continuă el, că dacă ne săturăm vreodată să ocârmuim niște barbari, vom putea oricând să-i propunem marelui-maestru condiții ce vor fi acceptate cu ușurință. Îi vom supune țara noastră, și Ordinul va fi foarte fericit să capete un teritoriu în orice caz mai bun decât această insulă mizerabilă.”

Sfârșind ce avea de spus, Junius își opri privirile asupra noastră. Îl privii pe Peres, ai cărui ochi mă fixau cu nu mai puțină atenție. Am rămas astfel toți trei ca amuțiți, noi în căutarea răspunsului pe care trebuia să-l dăm, și Junius în așteptarea răspunsului nostru. În sfârșit, Peres, pentru judecata și experiența căruia aveam tot respectul, îmi ceru să-i îngădui să-și spună părerea. „Puteți să ne asigurați, îi spuse lui Junius, că sosind în țara voastră vă veți aduna supușii pentru a alcătui o armată pe care să se poată pune temei? în acest caz, în loc să debarcăm în Albania, mai bine vă ducem la Maina, și când vom vedea că plecați cu destul de mulți oameni pentru a forța granița vecinilor, ne vom duce cu dragă inimă să încercăm o debarcare dincolo de graniță, în speranța de a vă întâlni în curând.” în această formă, proiectul i se păru și lui Junius mai ușor de realizat. Adăugă nenumărate propuneri inspirate de cunoașterea locurilor și de încrederea deosebită pe care o avea pentru fidelitatea și vitejia supușilor săi. Cât despre mine, care nu puteam să nu am încredere în Peres, mă

lăsați cu plăcere în grija lui pentru tot ceea ce putea să folosească gloriei noastre comune.

În timpul acestei discuții atât de serioase, Helena și cele trei doamne, de care ne depărtaserăm câțiva pași, făceau cunoștință cu ajutorul unei limbi corcice înțeleasă de toate națiile Levantului. Spaniola lui Peres, prima pe care o văzuserăm și care ne însoțise în apartamentul lui Junius, ajută la stabilirea acestei legături prin aceea că ea cunoștea mai dinainte și pe tânăra italiancă și pe cele trei turcoace; așa încât, discutând toate patru același subiect ca și noi, am fost foarte surprinși s-o văd pe Helena venind spre mine în fugă ca să mă roage să nu disprețuiesc o aventură care putea să asigure pe vecie liniștea dragostei noastre. Acest îndemn fu mai puternic pentru mine decât exemplul lui Junius și nădejdea de a mă vedea așezat pe un tron. „Vom pleca, îi spusei, sub imperiul entuziasmului pe care mi-l inspira, vom merge să instaurăm domnia dragostei în munții Epir ului.” într-adevăr, cu cât judecam mai atent planul acesta, cu atât succesul ni se părea mai sigur, iar Junius ne mărturisea cât de surprinzător i se părea că nu le trecuse prin cap venețienilor sau maltezilor.

Peres ne propuse să comunicăm planul nostru marelui maestru. Se gândise că aprobarea Ordinului nu-l va schimba cu nimic în caz de succes, iar în cazul în care norocul nu ne-ar ajuta, vom avea avantajul de a putea conta pe ajutorul și protecția marelui-maestru. Era o propunere prudentă. Dar interesele lui Junius, al cărui num” nu putea fi trecut cu vederea, ne-a făcut s-o respingem. Celelalte măsuri fură luate cu multă înțelepciune în această primă discuție. Peres luă asupra lui cumpărarea tuturor armelor de prisos din Malta, iar eu socoteam că nu-mi va fi greu să găsesc destui voluntari pentru a ne spori echipajul.

Dragostea, singurul meu motiv de a porni într-o aventură atât de ciudată, a fost cât pe aci s-o facă să eșueze chiar din primele zile. Regele mainioților, după ce ne făcuse să admirăm înțelepciunea cu care rezistase la atâtea propuneri de însurătoare, se îndrăgosti de Helena, în urma deselor întâlniri pe care i le prilejuia traiul în aceeași casă. Miile de îndatoriri pe care trebuia să le îndeplinesc nu-mi permiteau să fiu cu ei în orice moment din zi. Văzând-o în

fiecare clipă, fără alți martori decât spaniola, nu fu de mirare că ea îi plăcu, dar mi se păru cea mai mare nemernicie faptul că nu-și înfrână pornirea deși știa că este iubita mea. După nenumărate acte de galanterie zadarnice, pe care Helena avu discreția să mi le ascundă, crezu că o va câștiga mai repede arătându-i rangul la care putea s-o ridice și, în încheiere, îi oferii fâțiș s-o facă regina mainioșilor. Oricât ar fi dorit ea să-mi ascundă până la capăt această trădare, înțelese că în împrejurările în care ne-am putea afla în puterea lui Junius, în timpul călătoriei spre Maina, trebuia să fiu avertizat de primejdie. Gelozia mea se aprinse atât de violent la această veste încât i-aș fi reproșat imediat comandoului perfidia și ingratitudea lui dacă Peres, văzându-mi furia, nu m-ar fi potolit. Luă asupra lui să-i arate regelui mainioșilor toată necuviința încercărilor sale. Preferai să nu știu cum s-a desfășurat explicația lor, de frică să nu descopăr vreun nou motiv de ură. Și tot dragostea îmi oferii un prilej de răzbunare de care aș fi profitat dacă tot Peres nu m-ar fi rechemat la o purtare mai moderată. Cu cât Junius fugea de căsătorie, cu atât părea că-și acordă mai multă libertate în relațiile cu femeile. Curând am fost lămuriți că se gândise numai s-o seducă pe Helena prin speranțe deșarte; căci, părând să-și schim'dt dintr-odată sentimentele pe care le avusese pentru ea, își îndreptă toată atenția asupra celor trei turcoalice pentru care arătase mai înainte atâta indiferență. Era îmboldit fără îndoială de nevoile temperamentului său. Cele trei femei se găseau întruna la el, de când le dăduse știre unde locuiește. Casa retrasă în care trăiseră foarte modest dintr-o sumă de bani destul de mică pe care le-o adusese Peres de la Junius le fusese prea puțin pe plac, așa încât erau încântate de ocazia de a se distra puțin. Am văzut cită atenție le arăta; dar am mai văzut de asemenea că fără a căuta acest lucru, câștigaserăm mai mult în ochii lor decât el. O pică tainică ce-i mai purtam încă mă făcu să doresc să mă răzbun printr-o pedeapsă asemănătoare cu jignirea. Crezui că afecțiunea Helenei nu va îi rănită de o infidelitate în care inima nu juca nici un rol. Mi se ofereau înlesniri de care puteam profita în orice moment, și mi se păru că ar fi un triumf să obțin favorurile celor trei femei din care Junius părea că își alcătuisese un adevărat harem. Îi comunicai planul meu lui Peres, crezând că va fi de acord cu mine, dar tonul pe care îmi răspunse era departe de cel la care mă așteptam. „Cum, cavalerie,

îmi spuse, inima ta se întoarce către desfrâu? Nu ești mulțumit cu o ibovnică atât de drăguță ca Helena? înflăcărarea vârstei, continuă el, nevoia de a te distra și, mai ales, puterea primei pasiuni au putut până acum să-ți scuze slăbiciunea; aș fi foarte încurcat eu însumi dacă vreun judecător sever mi-ar cere scuze mai serioase pentru slăbiciunile mele. Dar să știi că, pe când o legătură constantă poate fi iertată, nestatornicia plăcerilor, care constituie de fapt depravarea moravurilor, este nevrednică de un om cinstit. Prima găsește un fel de justificare în înclinația firească, în timp ce desfrânarea îi calcă toate legile.” în zadar încercai să mă reabilitez în ochii lui Peres, explicându-i motivele mele. Le condamnă cu aceeași tărie și, reamintindu-mi că îmi luaserăm un legământ mai puternic decât al lui, mă sili să recunosc că întrecuserăm prea mult orice măsură admisă.

Tot ceea ce venea din partea unui prieten atât de iubit și de înțelept mi se părea demn de respectat. M-am gândit de nenumărate ori cât de preferabil era felul acesta afectuos și măsurat de a lupta împotriva pornirilor nesăbuite ale tinereții, amărăciunii unei cenzuri violente care te face să urăști în același timp și preceptul, și pe cel care ți-l înfățișează cu prea multă asprime. Veți recunoaște în aceste observații roadele propriei mele experiențe.

Ziua plecării noastre era atât de apropiată încât nesocotii orice fel de precauție și propusei un supeu la iubita mea, împreună cu câțiva tineri cavaleri cu care mă împrieteniserăm. Mă’ credeam cu atât mai liber cu cât Junius și turcoaicele se și instalaseră pe vas. Cu Helena nu mai rămăsese decât spaniola lui Peres, care consimțea și ea să ne însoțească în toate aventurile noastre. Petrecurăm cu atât de puține precauții, și chiar Peres care se lăsase antrenat de veselia noastră se feri atât de puțin, încât această petrecere avu un răsunet extraordinar în oraș. Nu fu greu să se descopere după aceea, prin indiscreția unui comesean, că cele două doamne erau amanta prietenului meu și a mea. Se vorbi atunci de boroboatele mele de mai înainte și asemenea purtări fură găsite deosebit de scandaloase ‘ la un cavaler care nu avea decât șase săptămâni de când fusese primit. Și pe care toată lumea îl lăudase pentru credința și fervoarea lui.

Marele-maestru, informat din mai multe părți, mă chemă chiar a doua zi, în ajunul plecării noastre. Eram poate singurul, în afară de Peres, care să nu cunoască motivul ordinului pe care-l primiserăm și fui extrem de surprins când, sosind la palat, mă văzui înconjurat de o mulțime de oameni care mă făcură să mă tem că nu voi fi tratat cu aceeași bunăvoință pe care marele-maestru mi-o arătase întotdeauna. Teama de severitatea moralei lui mă alarmă așa de tare încât începui să mă întreb dacă n-aș face mai bine să nu mai apar în fața lui, ci ducându-mă de-a dreptul la bord, să ies deîndată în larg. Dar ridicolul de care m-aș fi acoperit mi se păru mai de temut chiar decât reproșurile care mă amenințau. Intrați în apartamentele marelui-maestru și, ca o probă a ceea ce mă aștepta, avui de suportat chiar din prima sală părerile comandorului de Zuniga, care părea să-și fi ales anume locul acela pentru a mă copleși, în trecere, cu morala lui. Era informat nu numai despre ceea ce știa tot orașul, dar și despre ceea ce se petrecuse în apartamentul meu la sosirea Helenei și despre toate întâmplările pe care crezuserăm că i le ascund în timpul vizitei pe care mi-o făcuse. Căile prin care fusese informat rămân pentru mine un mister. Suportai un amestec de reproșuri și de batjocură pe care am fost obligat să le rabd având în vedere vârsta și rangul lui. Îmi spuse, totuși, că marele-maestru nu știa nimic despre acea primă scenă și că el, care fusese bine informat, va avea grijă să i-o ascundă. Această întâlnire avu darul să mă liniștească și intrați cu mai multă îndrăzneală în biroul marelui-maestru.

Dar tot ceea ce înghițiserăm până atunci nu însemna nimic pe lângă ceea ce avea să urmeze. Marele-maestru. Pe un ton în care se îmbinau creștinismul cu puterea absolută, mă trată ca pe un tanăi desfrânat care aducea Ordinului mai multă stricăciune decât servicii și, scoțând în evidență calitatea de călugăr, mai deplină pentru cei din Ordinul nostru decât pentru cea mai mare parte din ordinele mănăstirești, ținând seama că legământul benedictinilor, de exemplu, nu-i obligă decât la ascultare și la reformarea moravurilor, pe când noi adăugăm răspicat jurământul de castitate și de sărăcie perpetuă, mă amenință cu pedepsele impuse de statut pentru încălcarea jurămintelor solemne. Nu m-ar fi înspăimântat prea mult cu amenințările lui dacă nu mi-ar fi

cerut să-i promit că o voi părăsi pe Helena și că voi pleca pe mare în noaptea următoare. Fui atât de surprins de această propunere încât, întârziind a-i i'ăspunde, îi dădui prilejul să-și reînnoiască invectivele și amenințarea cu arestul. Pericolul mi se păru la fel de mare și pentru Helena, și pentru mine. Nu găsii altă ieșire decât să mă agăț de cea de a doua parte a ordinelor sale și să ocolesc în cuvinte alese cu grijă, prima parte. Recunoscu cu tot respectul cât demult greșiserăm expunându-mă indignării sale și cenzurii publice, și că eram hotărât să pornesc imediat pe mare pentru a opri scandalul printr-o plecare atât de promptă. Echivocul era greu de pătruns. Nu-mi bănuî deloc gândurile și, lăudându-mi hotărârea. Mă. Îndemnă să nu mă mai prindă ziua următoare la Malta.

Rușinea mi-ar l'i fost de ajuns, fără îndoială, să-mi grăbesc plecarea. Anunțai echipajul să urgenteze pregătirile și trimisei vorbă lui Peres că trebuie să fie la bord înainte de miezul nopții. Dar nimic nu era mai departe de mine decât gândul de a pleca fără Helena. Așteptai căderea nopții pentru a o duce eu însumi în port. Astfel, pe când numai rușinea ar fi fost în stare să mă facă să părăsesc Malta, îmi pregăteam un motiv mult mai serios printr-un soi de răpire dublă, al cărei răsunset trebuia să prevadă că nu avea nevoie de mai mult timp pentru a se răspândi decât pățania din ziua precedentă. Prudența lui Peres a fost de astă dată înșelată. Își luase rămas bun de la marele-maestru și de la toți prietenii. Ocupându-se numai de pregătirile de plecare, nu aflase nici măcar că mi se ordo nașe să mă înfățișez la curte; și nu crezuse că petrecerea noastră și plecarea Helenei erau mai cunoscute decât șederea ei de câteva săptămâni la Malta. Iar eu avui grijă să înlătur tot ceea ce l-ar fi putut informa. Mă temeam de judecata lui și de eforturile pe care le-ar fi făcut ca să mă convingă să prefer dragostei datoria și cariera.

Admira entuziasmul cu care grăbeam manevra de plecare și, punând-o pe seama nerăbdării mele de a lupta și învinge, mă felicită că nu mă lăsaserăm moleșit de o patimă care nu naște totdeauna virtuți, când este liniștită și satisfăcută. Zorii ne găsiră departe de port și vântul care ne împinsese în larg ne purtă în mai puțin de patruzeci de ore până la intrarea în golful Colochinei, cu

începere de unde nu mai aveam a ne teme de mare rea până la Maina. Oricât de multă încredere am fi avut în buna-credință a lui Junius, prudența ne obliga să nu ne dăm cu ochii închiși pe mâna unei națiuni al cărei caracter semăna atât de puțin cu cel al vechilor greci din care ziceau că se trag. Și nu era fără rost întrebarea pe care i-o puseserăm regelui: dacă nu se teme că lipsa lui din țară și vestea nenorocirii ce-l lovise, care se aflase fără îndoială, va fi adus oarecare schimbări printre supușii săi. Ne răspunse că, fiind pe tron numai datorită voinței lor, nu puteau să nu mai țină la el, mai ales că se străduise, dimpotrivă, să le sporească atașamentul prin servicii. Îl convinserăm, totuși, să primească să ancorăm la oarecare depărtare de port și, dându-i o barcă și câțiva soldați să-l însoțească, îl sfătuirăm să se ducă la ai săi ca să vadă în ce ape se scaldă.

Fu recunoscut de îndată ce ajunse la țărm și primii mainioți pe care îi întâlni îi arătară întregul respect la care se așteptase. Dar ceea ce îi povestiră pe dată oamenii aceia confirmară pe deplin temerile noastre. Ambiția nu pierduse ocazia să profite de lipsa lui și de vestea captivității sale pentru a spulbera speranțele întregii națiuni de a-l revedea. Un altul se urcase pe tron în locul lui și, folosind cu șiretenie zvonurile, făcuse să se stingă până și regretul pentru pierderea lui, convingându-i pe mainioți că grija cu care se purtase în relațiile cu Poarta însemnau o dependență rușinoasă care mai devreme sau mai târziu i-ar fi transformat în sclavi. Într-adevăr, turcii nu putuseră să pună sub jug această națiune mândră, sau poate că nu încercaseră s-o facă neavând de câștigat mare lucru de pe urma unei asemenea cuceriri. Uzurpatorul, ce se numea Didero, era plecat împreună cu o parte din trupe. Dar simțindu-și stăpânirea prea puțin consolidată, lăsase într-o tabără din împrejurimile capitalei vreo mie două sute sau o mie cinci sute de oameni gata oricând de luptă.

Ne dădurăm seama din spusele lui Junius că aceste măsuri erau luate chiar împotriva lui. Peres, mai priceput, decât mine în ale războiului, înțelese pe dată situația și-i arătă de ce trebuie să se teamă și în ce poate să spere. „Nu există nici o posibilitate, îi spuse, ca noi, cu cei vreo sută de oameni de care dispunem „să putem încerca o debarcare sub ochii unui dușman pregătit să ne

înfrunte; și chiar dacă am fi cu mult mai puternici, nu văd nimic care să ne îndreptățească să venim aici cu foc și sabie. În schimb, absența rivalului domniei-voastre vă este prielnică. Dacă dorința de a domni este destul de mare încât să disprețuiți pericolul, duceți-vă la supușii domniei-voastre și vedeți ce puteți obține de la atașamentul lor. V-au văzut și să fiți sigur că sosirea noastră a produs o agitație extraordinară. Este momentul să-i puneți la încercare. Dacă armata și orașul trec de partea domniei-voastre, suntem stăpâni pe situație. Dar să nu ne gândim decât la retragere dacă nu-i găsiți dispuși să vă primească.” Observarăm că Junius stătea la îndoială. Totuși, mândria împiedicându-l să-și abandoneze dintr-odată pretențiile, conveni că nu are decât o singură cale de urmat. În loc de zece soldați cât îi dăduserăm să-l însoțească, Peres îl sfătui să nu ia cu el decât doi oameni. O astfel de încredere face întotdeauna impresie bună asupra unui popor primitiv. Porni. Îl așteptarăm cu îngrijorare tot restul zilei și noaptea următoare. În sfârșit, când începuserăm să ne temem că nu avusese succes, o barcă se desprinsese de la țărm și ne aduse câțiva mainioți care ne cerură foarte cuviincios voie să urce la bord. Erau solii orașului și ai lui Junius. Ne mulțumiră că le aduseserăm regele înapoi. Dar ne rugară să nu ne supărăm dacă ne vor refuza intrarea în țară, având în vedere că relațiile lor cu străinii erau foarte restrânse. Înțeleseserăm că orice ar fi simțit pentru Junius, nu voiau ca el să-și datoreze reînscăunarea propriilor sale forțe. Ne oferiră merinde proaspete pe care le-am refuzat; dar surprinși că salutările din partea lui Junius se reduceau la câteva cuvinte vagi de politețe din care nu puteam să ne dăm seama nici de situația lui, nici de gândurile lor, îi întrebăram de ce nu se întorseseră cel. Puțin cei. Doi oameni care-l însoțiseră, și dacă nu primiseră ordin să-i aducă bagajele și turcoaicele. Nu primiseră nici o instrucțiune în această privință; iar toate celelalte întrebări cu care i-am săcâit pe soli nu ne mai aduseră nici o lămurire.

Încăpățânarea cu care ne ascundeau starea lucrurilor ne făcu să le înțelegem gândurile, mai bine decât ce ne povestise Junius. Le propuserăm celor trei turcoaice libertatea de a merge la Maina dar, departe de a primi, ne conjurară să le hărăzim oricare altă soartă decât viața alături de turci și mainioți. Gustul libertății, a

cărei dulceață o simțiseră în ultimele patru luni, le schimbaseră părerile ce puteau avea din naștere sau din educație. Consimțirăm să le ținem pe vas fără a ne fi lămurit care le erau intențiile, în privința solilor, singura favoare pe care i-am rugat să ne-o facă fu aceea de a transmite lui Junius o scrisoare pe care i-am scris-o și la care urma să așteptăm răspunsul. După câteva semne de grijă și de mirare, insistam să nu ne lase să plecăm fără a-i cunoaște mai bine soarta și intențiile. Și, prevăzând că aceleași motive care determinau o purtare atât de ciudată l-ar putea împiedica să ne răspundă, i-am promis să-i dăm socoteală cândva de tot ceea ce lăsa în mâinile noastre.

În oricare altă împrejurare, nu ne-am fi hotărât să plecăm fără să ne informăm mai bine și am fi considerat ca o datorie de onoare să nu lăsăm în urma noastră un om căruia îi acordaserăm un fel de protecție. Dar, în afara faptului că prezența unei armate de o mie cinci sute de oameni ne stânjenea mișcările, ni se păru, după purtarea respectuoasă a mainioților, că nu se putea să-l fi primit prost și că, prin urmare, trebuia să evităm să ni-i punem împotrivă, amestecându-ne nechemăți în treburile lor. Am rămas încă trei zile la ancoră, fără ca nimeni să pară că ne bagă în seamă. La distanța la care ne găseam de oraș, și ascunși după un pinten al coastei, nu descoperirăm nimic care să ne dea de bănuț. Curiozitatea m-ar fi îndemnat să ne apropiem măcar de gura portului; dar Peres socoti că cele mai mici mișcări ale noastre putând să ne facă suspecti, deveneau periculoase pentru Junius iar pentru noi, fără folos. Ne rămânea să hotărâm dacă, presupunând că regele mainioților își reluasese tronul, se cuvenea să ne urmăm planul de a încerca ceva în Albania. Dar cum o acțiune serioasă nu poate fi bazată pe niște speranțe atât de vagi, căzurăm de acord că dacă aveam să acționăm în această direcție în nici un caz nu trebuia s-o facem înainte de a-i fi lăsat lui Junius timp să se pregătească. Dacă după aceasta planul pe care ni-l propusese nu ni se mai părea realizabil, aveam totuși două motive pentru a ne apropia de vreun port din Albania. Primul era ducerea celor trei turcoaice în țara lor. Niște femei frumoase nu puteau fi o povară pentru noi; și nici numărul lor nu ni se părea prea mare, dar observaserăm că, în ciuda prezenței lui Junius, care continua să le arate aceeași grijă, trei tineri cavaleri care

fuseseră învoiți să ia parte la expediția noastră se bucurau de tot mai multă trecere pe lângă ele. Peres era dușmanul desfrăului, și dădea acest nume, așa cum am mai spus, nu numai nestatorniciei dar și oricărui fel de lipsă de măsură care-i părea că vătămă buna-cuviință. Astfel încât ceea ce i se părea tolerabil dacă rămânea între noi doi îmbrăca un aspect inadmisibil pentru el când era prea vădit. „Ai să vezi, îmi spusese el de mai multe ori, că soldații și marinarii noștri care* au respectat până acum iubii'ile noastre, se vor crede nedreptățiți de mulțimea exemplelor pentru a face uitat respectul pentru ibovnicele noastre și vom fi fericiți dacă până la sfârșit nu se vor răscula ca să ni le ia, sau ca să-și procure altele, pe care se vor crede îndreptățiți să le aducă pe corabia noastră.” în sfârșit, Peres dorea ca dragostea să i'ămână în limitele bune-cuviințe și ca slăbiciunile noastre să îmbrace un aspect de demnitate care să le facă respectate de oamenii ce ne slujeau. Al doilea motiv era de a afla, pe calea Albaniei, știri sigure despre Junius, și chiar să-i trimitem vești despre noi, printr-un sol care, venind dintr-o țară vecină nu ar trezi bănuielile supușii'r lui.

Leșirăm din golf fără să ne fi hotărât încotro s-o luăm, împinși de o dorință vagă de a căuta prilejuri de fapăe glorioase. Acestea puteau să apară în orice moment, căci eram hotărâți să mergem până la Dardanele și să atacăm pe oricine, orice avantaj ar fi avut înaintea noastră în afară de număr. Helena, care nu ne auzea vorbind decât de lupte și război, fu cuprinsă de o îngrijorare care-i tulbura neîncetat odihna. Nu găsii nici un mijloc mai potrivit pentru a o liniști decât de a o îmbrăca în haine bărbătești, reducând astfel pericolul la jumătate. Fu de acord și, amintindu-mi de metamoi'foza la care mă obligase la Neapole, îmi făcu o plăcere deosebită să vadă că e capabilă să facă aceeași nebunie ca mine pentru a-mi fi pe plac. E greu de închipuit cât de bine o prindeau aceste haine. Se îmbrăcase astfel de vreo două ore, când descoperii un vas al cărui pavilion nu-l recunoscui din primul moment, Ni s-a părut chiar că, neputând nici ei să deosebească cine eram, își schimbaseră de mai multe ori pavilionul într-un timp foarte scurt; marinarii noștri, care cunoșteau mai bine decât Peres și decât mine șireteniile corsarilor, ne asigurară că era o corabie din Dulcigno. Se puneau mai puțin problema să atacăm

decât să ne apărăm, căci ce rost avea să ne legăm de cei mai prăpădiți dintre tâlhari; și ei se feresc de corăbiile malteze, dar a noastră își păstrase prima înfățișare și, deși nu aveam nici o intenție să ne ascundem pavilionul, obiceiul tuturor corsarilor de a și-l schimba oricând face ca nimeni să nu se încreadă în aparențe pe tot cuprinsul Mediteranei. Aceiași marinari care ne spusese ră cu ce fel de dușmani avem de-a face ne-au îndemnat să-i atacăm noi primii, ca să nu ne lăsăm cuprinși de frică. Într-adevăr, văzându-i că se îndreaptă spre noi, ne-am grăbit să le ieșim în întâmpinare și, având vânt mai bun, i-am scutit de cea mai mare parte a drumului. Ne recunoscuseră de cum ne apropiasem și-i văzurăm schimbându-și brusc direcția, ca pentru a ne arăta că voiesc să ne evite. Dar în noi ardea acum flacăra ce se aprinde la apropierea luptei. Peres, teribil în asemenea ocazii, își agita sabia și nu se mai gândea decât la momentul abordajului. Mă pregăteam să-l sprijin, împreună cu cei trei cavaleri, iar pentru a o deprinde pe Helena cu pericolul, o instalai pe punte, adăpostită de gloanțe cu tot ce se găsea la îndemână ca s-o apere. Îi ajunserăm pe pirați, care ne primiră cu bărbăție. Pe semne că se pregătiseră bine pentru șiretlicul care urmă, nefiind altfel cu puțință să le reușească atât de bine.

Peres își formase un principiu, mai ales după ce tunul nnsiru iu' făcuse să pierdem vasul lui Junius, din a nu mai folosi ajutorul artileriei în toate ocaziile în care puteam spera s-o scoatem la capăt prin abordaj. Pirații s-au lăsat aboi'dați, prinși de cârligele noastre fără a folosi nici ei tunurile și am ajuns pe puntea lor în câteva clipe, cu cea mai mare parte din oamenii noștri. Dar în loc să ne țină piept, ei au trecut pe vasul nostru cu o iuțeală care o depășea cu mult pe a noastră și, în timp ce surpriza ne făcea să luăm manevra lor drept fugă, ei retraseră cârligele care țineau vasele lipite și se îndepărtară cât ai clipi din ochi, Peres, uimit de acest spectacol, îi privea cu admirație. Cum oamenii lor care maf rămăseseră la bord nu păreau defel în stare a ne opri, căutam și eu, ca și el, vreun mijloc de a trece din nou pe vasul nostru. Rușinea și furia ne-ar îi adus în stare de orice fapte necugetate în acel moment; dar acestea nu puteau să se întoarcă decât împotriva noastră. Dușmanii noștri, întâmpinând o slabă rezistență din partea puținilor oameni pe care-i lăsaserăm la bord,

se purtau deja ca învingători și îi sileau pe marinarii noștri să profite cât mai bine de vânt pentru a se îndepărta. Dar altceva ne-a înfuriat și mai tare: neîndoindu-se că artileria noastră, cu care eram foarte bine înzestrați, este pregătită, i-au pus ei înșiși foc și, la mica depărtare la care ne aflam, numai o minune ne-a ferit de a fi scufundați. Totuși, exemplul lor făcându-ne să luăm singura hotărâre care ne putea da ceva speranță, manevrarăm în pripă pentru a-i urmări și i-am fi făcut să plătească foarte scump înșelătoria dacă am fi putut să-i prindem. Dar vasul lor era o adevărată cloacă de bandiți unde domnea dezordinea și mizeria. Pânzele erau sfâșiate și tot restul era pet măsură acestor ticăloși. Totuși, cum vântul ne ajuta aproape la fel de bine ca și pe ei, nu se putură îndepărta într-atât în cât să-i pierdem complet din vedere. Își dădură seama foarte bine că în orice parte ar fi apucat-o, noi n-am fi încetat să-i urmărim. În imposibilitatea de a ajunge la Dulcigno, se lăsară pe seama vântului care-i împingea cu putere spre coasta Africii. Cum toată strădania noastră nu a putut să-i împiedice să ajungă la țărm cu două zile înaintea noastră, au avut timp să-i prevină pe mauri de sosirea noastră și să adune destul de mulți pentru a nu se mai teme de noi.

De altfel, ce am fi putut noi face cu așa puțină artilerie și muniție ce găsiserăm la bord? Portul în care soseam în urma lor era un loc foarte prost apărat și așezarea părea mai degrabă un sat mizerabil decât un oraș. Dar vreo trei sau patru sute de mauri bine înarmați pe care îi zărirăm pe țărm și chiar tunurile noastre pe care le instalaseră pe uscat pentru a le folosi împotriva noastră nu ne lăsau să ne apropiem fără a da dovadă de o imprudență oarbă. Disperarea mea sporea din clipă în clipă. Voiam ca, fără să ținem seama de primejdie, să debarcăm la vreo cinci sute de pași mai sus de ei. Cei șaiszeci**de oameni pe care-i aveam cu noi, oameni hotărîți, de o viteză dovedită, îmi păreau suficienți pentru a veni de hac unei armate de mauri. „Nu vor rezista nici o clipă loviturilor noastre, îi spuneam eu lui Peres. Tu și cu mine suntem de ajuns ca să-i facem să tremure.” Dar, oricât de furios ar fi fost el însuși, Peres socoti că o asemenea acțiune nu putea fi încercată. Cel mai mult ne durea pierderea iubitelor noastre. Deși mai puțin îndrăgostit ca mine, regreta la fel demult pierderea iubitei lui. Și-mi propuse să-mi sacrific de bună voie vasul și să le

cer corsarilor în schimb femeile pe care ni le răpiseră. Nu era nevoie de insistențe ca să accept acest sfat. Cei trei cavaleri pe care-i aveam sub ordine, fiind la fel de interesați ca și noi de aceste tratative, se oferiră să ducă solia noastră. Refuzarăm să-i expunem unei primejdii pe care nu o împărțeam cu ei și, alegând dintre soldații noștri un italian foarte isteț care-și petrecuse toată viața cutreierând pe această mare și care cunoștea câte ceva din toate limbile, îl însărcinarăm cu o misiune de care se simți foarte onorat. Urcă într-o barcă, împreună cu doi marinari din echipajul corsarilor. Speranța ne mai liniști puțin, căci nu ne îndoiam că dușmanii noștri vor fi încântați să poată cumpăra pacea și stăpânirea netulburată a pradei, cedându-ne o parte atât de mică din aceasta. Ne gândeam că ticăloșii aceia care prețuiau femeile numai ca un obiect bun de vândut vor prefera să renunțe la un câștig ce nu putea fi nici pe departe comparat cu bogățiile care le rămâneau, decât să se încapătăneze să păzească țărmul și să ne împiedice să debarcăm oricâtă vreme am fi dorit noi să-i ținem sub amenințare. Chiar hotărârea lor de a rămâne pe uscat, când ar fi putut să se imbarce din nou cu un număr de oameni mai mare decât aveam noi și să folosească împotriva noastră toate avantajele oferite de vasul nostru arăta cât se temeau de noi și cât de fericiți ar fi fost să ne vadă plecați. Noi însă nu ne gândirăm că nu există nimic mai crud decât oamenii nemernici când se simt tari. Îl primiră pe solul nostru. Am văzut chiar, de la distanța la care ne găseam, că se adunaseră în jurul lui pentru a-l asculta și, fie din dorința de a ne înspăimânta, fie din simplă cruzime, îi tăiară apoi capul. Atunci, nemaiputând să mă stăpânesc, îi îndemnai pe oamenii mei să răzbune o faptă atât de neomenoasă. Chiar și Peres începea a recunoaște că era mai bine să murim cu arma în mână decât să ne lăsăm umiliți astfel. Totuși, un alt gând îl făcu să ne taie avântul. Îmi spuse că, oriunde am fi pe coasta Africii, nu puteam fi prea departe de Tunis deoarece vântul care ne împinsese timp de paisprezece zile bătea puternic dinspre est. Ne era ușor cel puțin să luăm legătura cu localnicii cu câteva mile mai jos, iar dacă eram într-adevăr aproape de acest port sau de vreun alt loc aflat sub domnia legilor, spera că amintind de relațiile pe care le avusese la curtea Marocului, știind sigur că regele are aceeași părere Dună despre el, frica de un domnitor atât de temut ne-ar folosi mai mult decât toate eforturile noastre. Ne

găseam mai aproape chiar decât nădăjduiserăm de un port numit Trina. Peres ne sfătui să ne lăsăm în seama lui, ca nu cumva calitatea noastră de cavaleri să dea naștere la greutăți cu prilejul primelor întrevederi. Se prezentă singur în fața celor care veniră să ne viziteze vasul și, cerând să fie dus la guvernator căruia avea să-i facă niște comunicări importante, obținu în primul rând să fim tratați cuviincios. Au rămas totuși oameni de pază la bordul nostru, de la care am aflat curând că la Trina se știa foarte bine că un grup de pirați venise să caute adăpost în părțile locului împreună cu prada lor. Guvernatorul se alarmase văzând că aceștia strâng un număr atât de mare de mauri care nu aveau alt motiv să-i ajute decât ura împotriva creștinilor. Se și îngrijise să aducă la fața locului niște trupe regulate cu gândul de a pune mâna, în cel mai rău caz, pe ceva din prada lor. Întoarcerea lui Peres ne aduse noi lămuriri. Nu greșise crezându-se respectat de către barbari. Guvernatorul îl văzuse la curtea Marocului și, amintindu-și câtă trecere avusese acolo, se grăbi să-și ofere serviciile. Iar modestia cererii noastre îi păru desigur că-i dă dreptul să-și însușească tot ceea ce ne ofeream să-i lăsăm lui. Oricum, a trimis trupelor sale care se și porniseră un nou ordin: să-i risipească pe cei care se dăduseră cu corsarii și să aducă la Trina tot ceea ce ne luaseră aceștia. Totuși, îi arătă lui Peres că nu îndrăznea să dispună cu putere absolută de o pradă luată de la creștini și că trebuia informat și regele de aceste întâmplări, deoarece numai el putea să redea libertatea femeilor noastre. Această obiecție îl făcu pe Peres să se teamă de, ceea ce din păcate s-a și întâmplat, anume că încetineala și discuțiile vor dezvălui că cele trei femei ale lui Junius sunt turcoaise și că această dificultate va face imposibilă eliberarea lor. Gândind astfel, nu prevedeam decât o parte din necazurile noastre, din care multe aveau să fie ale mele.

Peres ar fi plecat de îndată la curte unde prezența lui ar fi avut mai mult efect decât o solie, dacă nu s-ar fi temut ca lipsa lui să nu ne pricinuiască necazuri. Convenise cu guvernatorul ca, până la întoarcerea curierului, să stăm liniștiți la aceeași distanță de port; și singura precauție pe care putu s-o ia pentru siguranța femeilor a fost să obțină ca ele să fie aduse primele la Trina pentru a rămâne acolo sub protecția guvernatorului. Aceste două convenții

au fost respectate întocmai, dar cei însărcinați cu aducerea femeilor nu au putut ghici că Helena era de același sex cu cele trei turcoaice și cu spaniola. Helena nu numai că rămăsese în hainele bărbătești pe care o puseserăm să le îmbrace înainte de nefericita întâmplare, dar tovarășele sale, dorind s-o ferească de pericolele la care ar fi fost expusă tinerețea ei, se înțeleseseră să facă în așa fel încât să treacă în ochii corsarilor drept un tânăr de vârstă care i se citea pe față. Astfel încât, ordinele guvernatorului nefiind destul de clare pentru a le face să înțeleagă faptul că schimbarea care intervenea în situația lor era o favoare, Helena, pe care fură nevoite s-o părăsească, a fost lăsată acolo, fără ca ele să îndrăznească să dea în vileag că e femeie. Ba mai mult, la despărțire, au îndemnat-o să-și sporească grija pentru a ascunde acest lucru. Totuși, plecă și ea a doua zi pe urma lor, împreună cu restul prăzii dar continua să rămână despărțită de celelalte femei, iar guvernatorul socotind-o ca unul din prizonierii de care părea că ne dezinteresăm, se bucură că poate s-o înglobeze în prada pe care hotărâse să pună mâna.

Grija cu care-l anunță pe Peres că femeile au sosit și faptul că ne promitea să le trateze cu grijă deosebită făcu să mai scadă îngrijorarea cumplită care mă chinuise fără încetare de când pierduserăm ceea ce-mi era drag. Trecură câteva zile în timpul cărora am fost susținut de speranță, în sfârșit, sosind ordinele regelui, Peres, căruia i se dăduse de știre, coborî pe uscat pentru a afla la ce trebuia să ne așteptăm. Ordinele regelui erau însoțite de o explicație care mă copleși nu numai pe mine, dar care a fost mai greu de suportat pentru mine decât pentru cei trei cavaleri. Regele fusese curând informat că cele trei femei erau turcoaice; limba pe care o vorbeau le tiădase fără voia lor. Își cerea scuze, cu multe cuvinte de stimă și bunătate la adresa lui Peres, că nu putea să-i înapoieze pe cele trei captive care erau musulmane, iar cum cererea pe care guvernatorul o făcuse în numele său nu se referea decât la patru femei, favoarea regelui se reducea la eliberarea spaniolei.

Peres nu era într-atât de îndrăgostit încât să se bucure fără a-i păsa de ceilalți. Dragostea îl făcu să înțeleagă cu ușurință disperarea mea aflând că Helena nu numai că fusese exclusă din

ordinele regelui Marocului, dar și că rămăsese necunoscută guvernatorului și, în consecință, se afla, după toate aparențele, în mâinile piraiților. Nu îndrăznea să explice deschis după ce putea fi recunoscută, mai ales că, după ce-și văzuse spaniola, aflase că datorită sfaturilor ei, sfiioasa mea iubită continuase să-și ascundă feminitatea. Cerând-o cu prea mare insistență însemna s-o punem în primejdie de a nu mai scăpa niciodată din mâinile celor care o rețineau și care, descoperind că este una dintre cele mai plăcute femei din lume, nu se putea să nu capete pentru ea altfel de simțăminte. Luând totuși urma tuturor bunurilor de care fuseserăm prădați, află în cele din urmă că fusese predată guvernatorului. Această descoperire nu pune capăt încurcăturii. Lui Peres i se păru chiar un semn rău faptul că guvernatorul, care aflase cu siguranță cât demult se străduise să-i dea de urmă, păstra o tăcere care nu putea veni de la un om dispus să-l servească. Totuși, neputând intra în casa guvernatorului fără voia acestuia, Peres nu mai avu încotro și-i mărturisi că binefacerile lui aveau totuși o lipsă și că, dacă voia să-i lăudăm în veci generozitatea, trebuia să ne înapoieze un tânăr slujitor pe care-l pierduserăm o dată cu vasul. Peres își închipuia că feminitatea Helenei nu fusese încă observată și că putea s-o dezrobească profitând de vreo ambiguitate. Dar, fie că guvernatorul nu știa într-adevăr nimic, fie că nu se gândea decât să se pună la adăpostul unui răspuns echivoc, își arată regretul de a-și vedea autoritatea mai îngrădită ca niciodată de ultimile ordine ale regelui, iar în ce privește tânărul pe care i-l ceream, se scuza pretextând că trimiterea lui la curte fusese anunțată. Răspunsul era destul de limpede. Peres luă atunci hotărârea pe care i-o dictau înțelepciunea și prietenia. Fără a-i mai spune nimic guvernatorului despre situația și interesele Helenei, îl înștiință că se hotărâse să meargă la curte. Era un fel de a apela la rege, drept atât de respectat de mauri, încât făcea neputincioasă chiar și autoritatea unui guvernator. Singura piedică la această acțiune fusese grija lui față de soarta noastră. Dar alegând o diplomatie energică, nu se sfii să adauge că pune nava și întregul echipaj sub protecția regelui și că guvernatorul însuși va răspunde de ele.

Sfârșitul primei părți.

PARTEA A DOUA.

Peres reuși să-mi trimită prin unul din oamenii lui o scrisoare în care, neputând să-mi ascundă motivul călătoriei sale, mă îndemna totuși să nu mă necăjesc cu închipuiri deșarte. Îmi scria că are nădejde să obțină de la rege, în locul cererilor noastre modeste, înapoierea tuturor bunurilor care ne aparțineau. Dar această nădejde reuși mai puțin să-mi inspire răbdare decât îmi spori furia pericolului în care se găsea Helena. Ce faptă necugetată n-aș fi fost în stare să fac? într-o noapte, pe când eram muncit de tot felul de gânduri mi-au fost aduși patru marinari care veniseră cu o barcă. Îmi cerură îngăduința de a vorbi fără martori și, de la primele cuvinte, îmi dezvăluiră că sunt patru dintre corsarii care ne pricinuiseră toate necazurile. Propunerile lor mă uimiră încă și mai mult decât venirea lor. Erau de mai mult timp revoltați de lăcomia și perfidia guvernatorului care pusese mâna pe cea mai bogată parte din prada lor și îmi ofereau să mi se alăture, împreună cu toți oamenii lor, pentru a cucerii împreună orașul; prevăzând obiecția pe care trebuia să se teamă c-o voi ridica în ceea ce privește numărul, m-au asigurat că cei dintâi mauri care li se alăturaseră la sosirea pe coastă erau la fel de indignați de pierderea părții din pradă la care nădăjduseră și că, fiind în firea tuturor acestor popoare să se răscoale, erau dispuși să ni se alăture pentru a se îmbogăți jefuind orașul.

Nici că puteau găsi un moment mai prielnic pentru a-mi expune ofertele lor. Deși simțeam cât este de înjositor să mă leg cu acești ticăloși, sentimentele lor morale îmi erau indiferente când nu aveam nevoie decât de curajul și de armele lor. Îi întrebai fără a sta la îndoială când aveau de gând să treacă la fapte. Într-adevăr, numai încetineala m-ar fi făcut să le refuz pi'opunerea. Tot ce putea fi mai rapid decât întoarcerea lui Peres era plăcut nerăbdării mele. Le cerui lămuriri asupra mijloacelor pe care voiau să le folosească. Mi-au zis că dacă se puteau bizui pe mine, se vor apropia chiar în noaptea următoare pentru a ataca orașul dinspre uscat, în timp ce eu voi ataca dinspre port. Trupele pe care guvernatorul le trimisese împotriva lor erau cartiruite la oarecare distanță. Nu trebuia deci să ne temem că s-ar putea aduna prea repede. Trupele din oraș erau atât de puține încât nu puteau

rezista primului nostru atac. Patru ore ne erau de ajuns pentru a strânge o gardă considerabilă. Apoi, stăpâni pe cele trei vase din port, fără a le socoti pe ale noastre, puteam să încărcăm prada, să le punem sub comanda celor mai de încredere dintre oamenii noștri și să plecăm împreună spre Malta sau Dulcigno. Unde să împărțim bogățiile.

Nu mă lăsai oprit nici de rușinea unei întovărășiri cu o ceată de hoți, nici de perspectiva jafului cu care credeau că mă atrag. Nu mă gândeam decât la Helena. Era singura comoară la care râvneam și nu mă înspăimânta decât dificultatea de a găsi casa guvernatorului într-un oraș pe care nu-l cunoșteam deloc. Când le-am spus acest lucru, pirații fură încredințați că făceam un fel de alegere a Jocului pe care doream să-l jefuiesc numai eu; dar părând dispuși să nu-mi reluze nimic, îmi făgăduiră să-mi trimită zece mauri care să-mi folosească drept călăuză. Le-am dat cuvântul că voi porni la atac la un semnal pe care-l stabilirăm și, neașteptând nici o altă asigurare de la pirați decât dorința de a se îmbogăți prin furt, îi trimisei la treburile lor foarte mulțumiți de făgăduielile mele.

De-abia plecaseră și nenumărate sentimente onorabile, de care nici durerea și nici dragostea nu m-au putut apăra, începură să mă mustre pentru această întovărășire rușinoasă. Oare cum va judeca Peres acest plan? Aceasta a fost prima întrebare care-mi puse sufletul la încercare. Numai gândul la acest virtuos prieten avea puterea să mă mențină pe drumul onoarei. Vă închipuiți ce am simțit când judecând mai bine, îmi dădui seama că nesăbuita mea tovărășie îl expunea. În călătoria la care pornise în folosul intereselor mele, întregii răzbunări a regelui Marocului, care nu putea să nu afle rolul pe care-l jucaserăm în trădarea corsarilor. Acest gând mă făcu să mă căiesc până și de ideea acelui plan și mă minunai de nebunia care mă făcuse să-l accept. Nu puteam renunța însă la speranța atât de plăcută care mă încercase câteva clipe, de a o revedea pe Helena chiar în noaptea următoare. Mă întrebai atunci dacă nu era cu puțință ca, profitând de întuneric și de zăpăceală, s-o răpesc, fără a lua parte la acțiunea corsarilor. Dar imediat se ivi un alt motiv de temeri, destul de puternic ca să mă întorc la ideile pe care le condamnaserăm cu câteva clipe mai

înainte. Era oare posibil ca pirații să pună mâna pe oraș și să-l jefuiască fără s-o regăsească pe Helena, s-o recunoască și, deci, s-o răpească iar? Mai mult, cine putea ști de ce erau în stare aceste brute și maurii care se pregăteau să-i ajute, în focul jafului și al măcelului? Putea oare viața mea, a lui Peres, soarta lumii întregi să mă facă să las o ființă atât de iubită expusă la cea mai groaznică dintre nenorociri? Dar nu pentru Peres trebuia să mă tem. El e înțelept, îmi spuneam în sinea mea, e isteț și curajos: nu există primejdii pentru un om ca el! Va găsi cel puțin un mijloc de a fugi. Dar ce poate să facă o fată de șaisprezece ani împotriva unei cete de barbari? Și dacă nu-i vine în ajutor cel căruia i-a sacrificat totul, de la cine să poată aștepta scăpare?

Pradă acestei suferințe, simțeam cum îmi curg lacrimile căci, dacă nu mă mai oprea rușinea de a mă alătura piraților, nu puteam totuși să scap de remușcările prieteniei. Nu destăinuii nimănui nici tulburarea și nici intențiile care mă frământau cumplit. Cei zece mauri au sosit înainte de sfârșitul nopții, sporindu-mi nehotărârea. Îi lăsa să aștepte mult fără să le vorbesc, și poruncii ca niciunul dintre oamenii mei să nu se apropie de ei. În sfârșit, venindu-mi o nouă speranță pornită din câteva idei ce-mi trecură prin minte, poruncii să fie aduși în fața mea, ‘îmi dădui seama, pentru început, cu bucurie, că ticăloșii corsari aleseră pe aceia care știau cât de cât limba pe care ei o numesc franca. Voiam să le cer câteva lămuriri. Îi între-; bai dacă cunosc destul de bine orașul și casa guvernatorului. Ca să știu dacă le pot da o anumită însărcinare și, înțelegi nd din răspunsurile lor că puteam conta atât pe servi ciile lor cât și pe dorința de a jefui, le dezvăluui noul meu plan, conform căruia doream într-adevăr să pun mâna pe casa guvernatorului dar pentru a-i lăsa pe ei s-o jefuiască asigurându-i că nu doream altă pradă decât un tânăr sclav italian pe care îi imploram să-l găsească. Mai adăugam o condiție: ca înainte de sfârșitul nopții, după ce le voi fi asigurat prada prin forța armelor, unul din ei trebuia să mă readucă pe vas împreună cu toții oamenii mei. Nu știu ce izbândă putea să aibă o hotărâre atât de prost concepută și nici câtă încredere puteam avea în cuvântul maurilor. Dar, gândind că voi scăpa cu rușinea de a mă fi asociat cu corsarii și că, părăsind orașul înainte de iaf, voi păzi

în același timp și interesele lui Peres, mă bucurai de ușurința cu care eram sigur că-mi voi pune în aplicare planurile.

Nu-mi mai rămânea decât să insuflu aceeași încredere oamenilor noștri. Îi chemai pe cei trei cavaleri care, din politețe nu m-au condamnat decât prin tăcerea cu care au primit ordinele și care, arătându-se dispuși să le execute, au avut grijă să pregătească restul oamenilor pentru luptă. Nu aveam nevoie decât de un sfert de oră pentru a ajunge în oraș și vântul părea să fie destul de favorabil ca să-l scurteze. Dormii câteva ore și, când m-am trezit, văzui că amiaza trecuse de câteva ore bune și că nu-mi mai rămâneau decât vreo patru ceasuri ca să-mi termin pregătirile, căci întinericul începea să coboare pe la nouă. Eram hotărât să nu pierd nici un moment, și forțele reîmprospătate prin somn îmi sporeau înflăcărarea. Am fost anunțat că fusese zărit Peres. Acest prieten credincios care suferea cumplit din cauza îngrijorării în care era sigur că mă aruncase scrisoarea lui, străbătuse în douăzeci și patru de ore mai mult de o sută de leghe, și se întorcea plin de bucuria pe care se aștepta să mi-o dea prin veștile cât se poate de fericite pe care mi le aducea. Regele Marocului, bucuros de a-l revedea, îi acordase nu numai libertatea Helenei dar. Aflând prin ce aventură trecuserăm, și purtarea guvernatorului, îl însărcinase chiar pe el cu un ordin de a ni se înapoia vasul, cerându-ne numai să ne înțelegem cu pirații, ca o favoare pentru a-i răsplăti de încrederea cu care se refugiaseră sub protecția lui. Peres îi oferise cu generozitate să accepte prima noastră propunere; dar regele hotărâsă că nu vom lăsa piraților decât jumătate din pradă. O dată cu această izbândă a călătoriei lui, Peres mai aducea și alte vești care nu erau lipsite de importanță pentru interesele lui. Aflase de la curteni, și chiar de la rege, că, la câteva săptămâni după plecarea lui din Maroc, sosiseră câțiva soli ai guvernatorului din Oran pentru a oferi răscumpărarea lui. Nemaigăsindu-l acolo, își manifestaseră regretul de a nu-l fi întâlnit căci aveau ordin să-l anunțe că, ținând seama de serviciile aduse, Curtea Spaniei, la cererea guvernatorului din Oran, care-i lăudase purtarea, îl ierta și-i înapoia toate bunurile, luând totodată asupra-și răscumpărarea. În felul acesta, necazurile lui Peres luau sfârșit, se întorcea la

Trina numai din prietenie, pentru a pune capăt propriilor mele necazuri sau a le împărți cu mine.

Mă îmbrățișă cu multă dragoste, de cum puse piciorul pe corabie și, fără să observe tulburarea mea, pe care de altfel ar fi putut s-o pună pe seama durerii în care mă lăsase la plecare, se grăbi să-mi povestească tot ceea ce credea că-mi va aduce liniștea. Povestirea lui mă emoționează fără îndoială; dar. Nemitând să-mi alung din minte pericolul în care se afla Helena, continuai să manifest o oarecare stânjeneală pe care o observă și, scutindu-l de întrebări, îi comunicai deschis conspirația corsarilor și rolul pe care grija de iubita mea mă silise să-l joc în acest complot. Vestea aceasta îl înspăimântă. Nu se miră că dragostea putuse să mă împingă la o hotărâre atât de groaznică, și nici nu-l duru că nu mă gândiserăm destul la pericolul în care-l puneam; dar recunoștința pe care socotea că o datorăm regelui Marocului îl făcu să privească fapta mea ca o crimă monstruoasă și, declarându-mi că trebuie să ne gândim mai degrabă să apărăm orașul Trina și pe guvernator, mă rugă cu cea mai mare stăruință să renunț la o hotărâre care ne-ar fi acoperit de o rușine veșnică. Nu mă opusei nici o clipă insistențelor lui. Totuși, după ce-i arătai cât de puțin timp mai rămânea, mă îndemnă și eu primii să mă duc imediat la Trina pentru a-l preveni pe guvernator de primejdia care-l amenința și pentru a-l ajuta cu armele și brațele oamenilor noștri să respingă un atac atât de primejdios. Porunci ca cei zece mauri să fie arestați și bine păziți, iar noi să ne apropiem de țărm nu în barcă ci cu vasul.

Ascultarea cu care i-am urmat toate sfaturile îl făcu să uite imprudența de care dăduserăm dovadă. N-am mai pierdut nici o clipă și ne-am apropiat de țărm. Spaima care o produsese în port sosirea vasului se liniști la vederea lui Peres. Se și răspândise vestea bunei primiri de care se bucurase la curte și toți maurii se grăbeau să-i arate respect. Îi lăsați pe oameni pregătiți de luptă și, cum primul meu plan nu era cunoscut decât de cei trei cavaleri, nu fu nevoie decât de un cuvânt pentru a-i anunța că planul se schimbă. Guvernatorul, căruia Peres nu-i explicase decât pe jumătate ordinele regelui, fu surprins de graba cu care ne văzu sosind. Și ce spaimă a tras aflând de pericolul care-l amenința! Se

credea pierdut. Toată trupa pe care o avea în oraș dacă număra două sute de oameni. Fortificațiile erau slabe și pericolul atât de aproape încât nu vedea nici o scăpare în prudență. Totuși, fângăcluiala noastră de a-l ajuta îl mai liniști. Maurii cunoșteau vitejia creștinilor și cei șaiszeci de soldați ai noștri, așa cum i-am lăudat, i se părură o armată. Peres îl îndemnă cu insistență să-i adune pe toți locuitorii care puteau mânui o sabie; și în mai puțin de o oră văzurăm adunându-se în jurul castelului vreo trei sute de oameni care reprezentau, cel puțin, un număr destul de însemnat.

În mijlocul acestei agitații, eu aveam două griji pe care le adusei la cunoștința lui Peres. Prima putea fi risipită cu ușurință și nu mă îndoiam că-mi va face acest hatâr. Cum izbândă noastră era nesigură, îi propusei s-o ceară pe Helena înainte de atac, ca să fie dusă pe vas unde ar fi fost mai în siguranță, alături de spaniolă. Cea de-a doua îi privea chiar pe corsari, față de care eu urmam să mă fac vinovat de o ticăloșie care depășea poate greșeala pe care o făcuserăm căzând la înțelegere cu ei. Nu interesa că erau niște nemernici. Le dăduserăm cuvântul și dacă onoarea îmi cerea să nu le dau ajutorul promis, îmi permitea oare aceeași onoare să întorc împotriva lor armele mele și ale oamenilor mei? Peres socoti că siguranța Helenei cerea ca ea să fie dusă pe vas. În privința piraților, mi se păru că n-ar fi stat în cumpănă să recunoască dreptatea scrupulelor mele, dacă nevoia nu ne-ar fi silit să le înăbușim. Totuși, după ce cântări îndelung spusele mele, crezu că a găsit o soluție care putea să-mi pună la adăpost onoarea: să-i înștiințez pe corsari nu numai că nu-i voi mai ajuta dar, mai mult, că le cer să trimită la mine doi dintre șefi pentru a le face niște propuneri avantajoase. I se păru de prisos să comunice guvernatorului acest demers; dar cum se putea întâmpla ca, departe de a-și păstra calmul, acești bandiți să devină și mai furioși, se gândi să le trimită ca sol pe unul din cei zece mauri de pe vas, după ce i se va arăta că orașul este pregătit să se apere. Se făcuse ora opt și începuse să se întunece. Mă temeam că furia corsarilor nu ne va lăsa timpul necesar pentru a pune în aplicare hotărârile noastre. Chemai totuși la mine pe unul dintre cei zece mauri căruia îi poruncii cea mai mare grabă. Și revenind la grija ca Helena să ajungă pe corabie, îl îndemnai stăruitor pe Peres să ceară acest lucru guvernatorului. Se ivi atunci un alt motiv de

nelineiște: nemernicul acesta, jignit că Peres se adresase curții și neîndrăznind să abuzeze de puterea pe care o avea asupra Helenei, o trimisese la Marrakech în lipsa prietenului meu. Spunându-ne acest lucru, încercă să-și justifice purtarea și să ne încredințeze că nu aveam să ne temem de nimic. „După ce o promiseserăm regelui, ne spuse el, nu puteam să nu i-o trimit imediat și chiar mă felicitam, continuă el, adresându-se lui Peres, că va sosi acolo o dată cu domnia-voastră. Dar repeziciunea domniei voastre a înșelat toate socotelile mele. Să nu vă fie însă teamă. Trebuie să aveți încredere, adăugă el, în generozitatea stăpânului meu care nu este omul să-și ia înapoi cuvântul.” Mișelul nu ne-ar fi dat această speranță dacă ar fi crezut înti’-adevăr ce ne spunea. În primul moment al indignării am regretat că-mi schimbaserăm planul, și l-aș fi reluat, în ciuda stăruințelor și observațiilor lui Peres, dacă furia nu mi-ar fi lăsat destulă judecată ca să înțeleg că mi-aș fi luat orice speranță dinspre partea curții. Peres, care-mi văzu tulburarea și se temea de ce aș putea să fac, îmi aminti chiar el această împrejurare. Mă străduii să-mi stăpânesc ura până la întoarcerea maurului. Răspunsul corsarilor a fost mai ferm decât mă așteptam, îmi reproșau amarnic frica sau nestatornicia și, arătându-se hotărâți să-și facă totuși dreptate cu armele, îmi declarau că se lăsau tot așa de puțin înșelați de un șiretlic ca și speriați de amenințări sau de frică. Această sfidare îl irită pe Peres. Mă socoti eliberat de toate scrupulele care mă opriseră și, judecând că oricare ar fi intenția dușmanilor noștri, ne-ar fi fost mai ușor să-i înfruntăm în câmp deschis decât așteptându-i după ziduri, el fu de părere să le-o luăm înainte printr-un atac viguros. Cu furia care dăinuia încă în mine, orice propunere de luptă mi-era pe plac. Ieșirăm înainte de a se întuneca de tot. Dușmanii noștri, care erau la mică distanță, nu fură deloc surprinși de apropierea noastră. Se împotriviră primelor lovituri, dar iureșul nostru răspândi curând spaima printre mauri. Îi văzurăm luând-o la fugă cu tot atâta lașitate pe câtă înfumurare arătaseră. Câțiva corsari care se apărau mai bărbătește fură prinși cu arma în mână. Mă crezui dator să încerc să le salvez viața. Dar Peres îi consideră nevrednici de iertare. Porunci să se aprindă un foc mare, la lumina căruia fură spânzurați pe câmpul de luptă.

Am stat toată noaptea în acel loc. A doua zi, după ce am trimis câteva cete să facă o recunoaștere prin împrejurimi, ne-am convins că nu mai rămăsese nici un dușman în apropiere. De altfel, trupele pe care le chemase guvernatorul erau adunate înainte de amiază și eram acum destul de puternici ca să nu ne mai temem de vreo surpriză. Peres nu așteptă să-i cer să se întoarcă la curte. Plecă și, cu străduința lui neasemuită, făcu drumul în patru zile. Dar în loc să mio-aducă înapoi pe Helena, îmi aduse poruncă să mă înfățișez eu însumi la Marrakech. Regele, fermecat de tânăra italiancă, arătase oarecare dorință de a o păstra, mai ales aflând chiar de la Peres însuși că nu fusese a lui. Generosul meu prieten se străduise în fel și chip să-mi fie înapoiată, iar povestea pasiunii mele îl mișcase pe monarh. În sfârșit, lăsându-se. Înduplecat de această povestire, dorise numai să-l vadă pe cel în favoarea căruia își exercita bunătatea. Peres, care mă vedea cu ochii unui prieten, era sigur că prezența mea nu putea decât să întărească această dispoziție.

După ce ajutaserăm la salvarea orașului, nu ne mai făcurăm griji pentru vasul nostru și luarăm drumul spre Marrakech, împreună cu un alai format din fruntea oamenilor noștri. Zvonul că salvaserăm Trina de jaf se răspândise repede și, ca urmare, maurii ne primeau cu mare prietenie pe unde treceam. Dar, apropiindu-ne de capitală, o trădare la care nu ne așteptam deloc ne provocă una din cele mai mari nenorociri. Douăzeci și cinci sau treizeci din corsarii noștri, împreună cu câțiva locuitori pe care-i luaseră drept călăuză, ne atacară prin surprindere într-un loc foarte nefavorabil și omorără șase din oamenii noștri, înainte să apucăm să ne dezmeticim. Peres și cu mine înțelesesăm că lupta avea să fie grea. Dacă el a făcut minuni, i-am stat alături cu cinste, iar soldații rămași, care erau într-adevăr de toată nădejdea, s-au luptat cu atâta îndrăzneală și pricepere, încât le-am luat dușmanilor orice speranță de a ne învinge. Moartea, celor șase dintre ai noștri și a altor doi care au avut aceeași soartă era răzbunată prin aceea a douăzeci și doi dintre asasini. Cei rămași dintre acești mizerabili o rupseră la fugă și nu ne p”ierdurăm vremea să-i urmărim. Dar printre morții rămași pe câmpul de bătaie recunoscu pe unul din corsarii care veniseră să-mi propună jefuirea orașului și care mai păstra încă în el puțină viață. Îl întrebai. Cu ce scop se adunaseră

atât de aproape de Marrakech. Îmi răspunse, cerându-mi viața ca preț al sincerității că speraseră să li se ivească prilejul de a se reface prin tâlhării în împrejurimile capitalei de paguba suferită și că, aflând de la niște mauri pe care îi întâlniseră că ne aflăm și noi pe același drum, luaseră hotărârea să ne atace pentru a-și răzbuna camarazii, spânzurându-ne și pe noi, dacă puteau, cum îi spânzuraserăm pe ei. Îmi ținui cuvântul punând să-l ducă într-o casă de la marginea drumului unde dădui și ceva bani ca să fie îngrijit. Acest om făcu mai apoi pentru onoarea mea tot atât cât făcui eu pentru viața lui.

După puțin timp ajunserăm la porțile Marrakechului, de unde Peres s-a despărțit de noi pentru a cere îngăduința de a intra împreună cu ceata noastră. Nu era decât un semn de curtenie făcut de bunăvoie căci locuitorii, informați de ajutorul ce dăduserăm la Trina, nu ne-au primit cu ura pe care o purtau îndeobște creștinilor, ci cu bunăvoința cuvenită celor mai buni prieteni. Avurăm parte de aceeași primire și la intrarea în palat. Peres, care voia să mă facă să apar cu oarecare fală, poruncise în taină oamenilor noștri să-mi dea semnele de respect pe care le socotea cele mai potrivite pentru a-i impresiona pe mauri. Mi-l arătă pe don Antonio, fostul său rival și dușmanul său de moarte, silit să fie de față de obligațiile unei noi slujbe obținute prin noi mișelii, dar care se străduia să se ferească de ochii noștri ținând mereu capul întors. Peres nu bănuia că ura acestui renegat ne pregătea iarăși ceva rău. Furăm introduși la rege care ne trată, și pe unul și pe celălalt, cu multă cinste. Dar după ce mă întrebă mult despre împrejurările în care luase naștere dragostea mea și despre peripețiile prin care trecuserăm, îmi spuse că, promițându-i lui Peres să mi-o redea pe Helena, nu știuse că fac parte dintr-un cin care interzice orice legătură cu femeile și că, dacă era o fărâdelege pentru mine să-mi calc legământul luat, el nu vedea de ce ar cădea el însuși în mare păcat dându-mi prilej și putere de a satisface dorințe nelegiuite; și că, după multă gândire, se hotărâse să-mi ofere orice mi s-ar părea că poate să mă despăgubească de un bun pe care el se considera dator să-l rețină.

Peres, aproape la fel de tulburat ca și mine de o cuvântare atât de neașteptată, făcu apel la toată istețimea și îndrăzneala de care era

în stare pentru a-l face pe rege să înțeleagă că făgăduiala lui era independentă de îndatoririle mele și că, neștiind de altfel care erau planurile mele pentru viitor, un pretext atât de slab nu putea îndreptăți o asemenea schimbare. Îmi venea atât de greu să iau cuvântul ca să mă apăr, încât am lăsat această grijă prietenului meu; în starea în care mă aflam, mintea și elocința mi-ar fi fost de prea puțin ajutor. În acest timp regele, după ce mai aduse câteva argumente în favoarea propunerii sale, schimbă vorba cu atâta indiferență, ca și când ar fi socotit discuția încheiată. Peres mă rugă în franceză să nu scot o vorbă care i-ar putea îngreuna tratativele și, urmându-l pe rege în grădină, continuă să discute despre tot ce-i făcea plăcere acestuia. În ceea ce mă privește, nefiind în stare să-mi ascund durerea, mă dusei la oamenii mei fără să știu ce se va întâmpla. Dar un ofițer care primise ordin să ne cazeze, se oferă să mă conducă la locuința care-mi era destinată și, ca răspuns la îngrijorarea mea de a nu-mi regăsi ușor prietenul îmi spuse că va avea grijă și de el atunci când va ieși din palat.

Speranța lui Peres, când se hotărâse să-l urmeze pe rege, era nu numai de a-l face să-și țină cuvântul și de a-i reproșa o nestatornicie atât de rușinoasă, ci și de a afla chiar de la el cui datoram pierderea bunăvoinței lui. Deși era firesc să creadă că de vină era dragostea, se lămură că perfidul Antonio nu era străin de cele întâmplate și acest gând făcu să i se redeștepte toată indignarea împotriva unui dușman atât de ticălos. În timp ce el se ocupa astfel de interesele mele, aceeași idee îmi veni și mie, inspirându-mi cele mai furioase proiecte de răzbunare. Nu putui să-mi stăpânesc pornirea într-atât încât să nu o împărtășesc ofițerului care mă conducea, și răspunsul lui nu făcu decât să-mi întărească mânia. Părea încântat să poată da frâu liber urii și disprețului pe care le avea pentru don Antonio. Ceea ce simțeam eu, îmi spuse el, erau sentimentele tuturor celor, care văzuseră un om atât de josnic și atât de odios dobândind, prin cele mai nerușinate minciuni, bunuri și slujba care fuseseră refuzate celor ce le meritau. Și chiar fără a ști de unde îmi pornea mie ura, mă asigură de aprobarea și sprijinul tuturor oamenilor cinstiți în tot ceea ce aș face pentru a-l doborî pe acest om. Nu ne despărțiserăm bine și Peres, sosind de la palat, îmi confirmă

bănuielile prin cele ce aflase acolo. Avusese iscusința de a-l face pe rege să-i destăinuiască chiar el uneltirile lui Antonio împotriva noastră. Nu împotriva lui Peres îndrăznea el să-și exercite răutatea. Trecutul l-ar fi făcut suspect; dar socotind interesele prietenului meu comune cu ale mele, căuta să-l lovească pe el prin înjosirea sau pierzania mea. Profitând de slăbiciunea stăpânului său pentru Helena, îl convinsese să-mi dea de ales ori să renunț la iubita mea. Pentru motivele pe care le-am arătat, ori să îmbrățișez mahomedanismul pentru a o dobândi.

Peres adăugă că nu-și pierdea speranța de a-l convinge pe rege. Observase că nu era vorba de pasiune ci doar de un capriciu al regelui care, văzând chipul și însușirile plăcute ale Helenei, dorise s-o rețină în harem, său, și alternativa pe care mi-o propusese dovedea că nu era vorba de o dorință prea înfocată. Cu toate că din cele arătate de Peres îmi dăduserăm seama că multe din spusele lui nu aveau alt rost decât de a mă liniști, mi-am pus toată nădejdea în zelul și prietenia lui. Respinse propunerea mea de a o răpi pe Helena. „Gândește-te, îmi spuse el, că suntem departe de mare și că la Trina nu am fi lăsați să trecem.” Nu-i plăcu nici gândul meu de a mă bate înduel cu Antonio. L-ar fi supărat pe rege; și la ce mi-ar fi folosit sângele unui mișel și-al unui nemernic? Mă sfătui ca, dimpotrivă, să-mi înghit necazul și să apar la curte cu un chip politicoș și mulțumit, care să-mi dobândească, bunăvoința regelui și stima celor mari. Fără a-mi explica planurile lui, mă asigură că păstra de rezervă o cale pe care nu voia să o întrebuițeze decât în ultimă instanță, dar de a cărei izbândă nu se îndoia.

Îi urma sfatul de nevoie, dar și din cauza mării încrederi ce-o aveam în el. Strădania de a mă face plăcut îmi reuși mai bine decât aș fi îndrăznit să sper. Ajunsei repede să fiu căutat și răsfățat de toată curtea. Regele însuși mă îndrăgi, dovedind aceasta tot timpul prin cinstea ce-mi făcea de a mă primi la toate petrecerile lui. Îmi vorbea deseori de Helena și începui să cred că starea de nesiguranță în care îi plăcea să mă țină spunându-mi uneori să caut o altă ieșire decât cele două care mi le propusese se va sfârși cu bine. Dar această familiaritate și zvonul care se răspândise despre alegerea ce-mi impusese avură un efect

nefericit asupra reputației mele. Lăsaserăm pe cei trei cavaleri la Trina cu două treimi din oamenii noștri. Aflară cu graba obișnuită cu care merg zvonurile, și poate datorită răutății lui Antonio, că regele îmi propusese să trec la religia lui și această veste luând repede o altă formă în gura publicului, traseră concluzia, din îndelungata mea ședere în capitală și din trecerea de care mă bucuram la curte, că sacrificaserăm religia dragostei. Cei trei cavaleri nu putură auzi această poveste fără să se revolte. Prea grăbiți să creadă, au luat hotărârea să plece pe ascuns cu oamenii mei și cu corabia mea, ducând la Malta îngrozitoarea veste că mi-am părăsit credința.

Aflarăm plecarea lor fără să bănuim cauza, și Peres, la fel de supărat ca și mine de trădare, nu putu s-o pună la început decât pe seama nerăbdării de a părăsi o țară barbară de unde părea că am uitat să mai plecăm. Dar tristul adevăr îl aflarăm de la corsarul căruia îi cruțaserăm viața pe drumul Marrakechului și care, vindecându-se, venise să-mi ofere serviciile. Le acceptai pentru că părea un ostaș îndrăzneț și, trimițându-l de îndată la Trina pentru a afla mai bine motivele și faptele fugarilor, mă informă de ceea ce știa toată lumea acolo, și anume, că după ce cavalerii aflaseră că m-aș fi lepădat de creștinism, se indignaseră atât de rău încât nu-și mai măsuraseră vorbele, iar guvernatorul, scos din fire de ceea ce socotea o defăimare a religiei lui, le interzisese să mai coboare de la bord; plecaseră a doua zi fără ca nimeni să încerce a-i opri.

Toată forța pasiunii mele nu mă putu împiedica să-mi dau seama de importanța acestei neînțelegeri. Îi mărturisii îngrijorarea lui Peres. Fu de acord că nu putea să mi se întâmple nimic mai rău și, gândindu-se îndată la o cale de a îndrepta lucrurile, nu găsi alta mai bună decât să ne grăbim plecarea, pentru a merge să punem noi înșine capăt unui zvon care îi era și lui la fel de dăunător ca și mie. Dar mai știa totodată că dragostea nu m-ar fi lăsat să plec fără Helena. Îmi propuse totuși acest lucru, promițându-mi că ne vom întoarce cât de curând. „Ține seama, îmi spuse el, că nici aici, nici în alte părți ale lumii favorurile unei femei nu se capătă cu forța. Vârsta regelui, de altfel, pare să-ți garanteze că nu are să-i vină pentru Helena o patimă pe care n-a

avut-o din primul moment. Are o mie de femei de care nu-i mai pasă. O vei regăsi pe Helena așa cum o lăsăm.” Aceste argumente mă mai liniștiră iștr încrederea pe care o aveam în dragostea Helenei mă ferise întotdeauna de idei care să mă ducă la disperare.

Dar mă gândeam mai puțin la mine decât la ea. Îmi închipuiam jalea și durerea ei când ar fi aflat că putuserăm să mă hotărâsc să părăsesc o țară unde s-o las în puterea altuia și socoteam că, dacă cineva ar vrea s-o cucerească, și-ar face din absența mea arma cea mai puternică. Corsarii îmi păruseră mult mai puțin periculoși decât o curte unde politețea și galanteria nu erau necunoscute. Interesul acelor tâlhari era s-o păstreze neîntinată, după cum le era obiceiul, pentru a scoate un preț mai mare de la cei cărora le-ar fi vândut-o, în timp ce, dacă regele renunțase la plăcerile dragostei, cum îl arăta vârsta, trebuia să mă tem de tot atâția rivali câți seniori galanți se aflau la curte. „Nu, nu, îi spusei lui Peres, nu mă poți sili să mă îndepărtez de Helena. Mă iubești; nu cred că vrei să mă aduci la disperare. Să găsim o cale care să împace și onoarea, și dragostea.” „Rămâi dar, singur aici, reluă el, în timp ce eu mă voi duce până la Malta, unde voi întrebuița toate mijloacele pentru a te dezvinovăți.” îl întrerupsei pe acest scump prieten spunându-i: „Nu, să nu mă părăsești în împrejurările în care am cea mai mare nevoie de ajutor prietenesc. Nu vei pleca fără Helena și fără mine. Vei obține acest lucru de la rege, care ține la tine. Mi-o vei reda pe Helena și îmi vei fi mai drag ca oricând.¹” îl îmbrățișam vorbindu-i cu atâta foc: „... crezi, oare, am continuat eu, că întoarcerea noastră la Malta va fi de ajuns ca să curme toate zvonurile care vor fi rănit cinstea noastră?!” Peres m-a întrerupt la rândul său: „Totuși e dureros, îmi spuse el, că au putut să răspândească zvonul. Decât un leac oricât de bun, mai bine să nu ai nevoie de el. De altfel, e mai bine să cunoști adevărul, reluă el, și vreau să ți-l spun acum. Eram sigur că voi obține eliberarea Helenei, împotrivirea regelui fiind destul de slabă, și mă credeam aproape de a izbândi când Antonio veni să strice totul cu poveștile lui viclene. Lăudând generozitatea regelui care consimțea să se lipsească de ceva ce-i plăcea pentru a mulțumi doi străini pe care-i stimează, îl încredință că un asemenea hatâr merită să fie așteptat și că va câștiga îndoit

reținându-ne la curtea lui, o dată cu Helena. Ne-a lăudat și l-a asigurat pe rege că dacă am rămâne câțiva ani la Marrakech, localnicii ar putea câpăta de la noi o mulțime de deprinderi folositoare. În sfârșit, a înfățișat atât de măgulitor meritele noastre, încât laudele acelui nemernic au devenit astăzi pentru noi mai păgubitoare decât ura lui. De altfel pornesc din același loc, adăugă Peres, și mă tem mai mult ca oricând de ce ne poate pregăti pentru viitor atâta viclenie.

Totuși, continuă el, suntem ca legați de acest oraș, cel puțin atâta vreme cât nu ie vei simți în stare să pleci fără (lelena. Regele mi-a comunicat chiar că, nemaisperând să te atragă la religia lui, îți va permite cu dragă inimă să-ți vizitezi iubita cu, singura condiție ca să rămânem câțiva ani la curtea lui.” Mi se părea totul atât de crunt în cele spuse de Peres, găseam totul atât de primejdios și pentru dragoste, și pentru onoare, încât furia pe care o simțeam împotriva lui Antonio îmi dădu destulă forță ca să-i ascund lui Peres planul meu. „Vorbește cu regele, i-am spus, înăbușind în inimă toate pornirile gata să izbucnească, stăruie pe lângă el cât îți permite trecerea de care te bucuri. Gândește-te bine la această situație atât de delicată, înainte de a-mi da ultimele tale sfaturi. Sunt gata să le urmez.” Dacă nu-i promiteam nimic care să nu corespundă sentimentelor mele, eram departe de a-i dezvălui tot ce se petrecea în sufletul meu. Nu mă mai gândeam decât la răzbunare. Eram hotărât să-l caut pe Antonio și să-mi sting ura în sângele lui mișel. Ura obștească pe care o dobândise îmi asigura tot atâți aliați câți curtezani erau în Maroc. De altfel, nu caut să-mi apăr motivele și judecata, căci tot ce făceam se datora numai urii care mă stăpânea.

Mă despărții de Peres cu un calm de care numai îndârjirea mă făcea capabil. Știam unde locuiește don Antonio; mă dusei singur să-l pândesc. Stătui mult timp să-l aștept și, văzându-l în sfârșit ieșind cu o suită numeroasă, mă apropiai cu un aer liniștit pentru a-l feri de bănuielile care se nasc în sufletul unui laș. Dorința mea era să-l poftesc să facă o plimbare numai cu mine și să profit de primul moment favorabil. Dar, de cum i-am spus că aș vrea să stăm de vorbă, a insistat să intru cu el în casă, unde ne va fi foarte la îndemână. Regretam că vorbiserăm prea devreme și,

neavând încotro, îi primii invitația și mă hotărâi să-l urmez. Când îi văzui grădina, îmi reveni speranța. Îl rugai să mi-o arate. Dar prea puțin atent la ceea ce se grăbea să-mi arate, nu făceam decât să caut un loc potrivit pentru a-l ucide. Mi se păru că-l găsesc după un boschet foarte des. „Apără-te, trădătorule, îi spusei scoțând sabia, aici vei primi pedeapsa pentru toate crimele tale.” Mă privea tremurând. „Apără-te, îi spusei din nou, și nu spera să-mi fie milă de tine, trebuie să mori. Alege, ori să mori ca un laș, ori să te aperi ca un bărbat de onoare.” Spaima lui era prea mare ca să mai aibă puterea să răspundă Spera poate să-l cruț din rușinea de a omori un dușman atât de mârșav. Dar eram atât de mândru încât nu mai încăpea milă în inima mea. L-aș fi făcut bucățele dacă n-ar fi uzat decât de lașitate ca să mă îmbuneze; îl amenințai cu o voce tunătoare. Se aruncă în genunchi și, scoțând din sân o cruciuliță pe care mi-o întinse, mă conjură prin acest semn al religiei să-i las viața sau măcar timpul necesar ca să se pregătească pentru moarte. Nu știu cum să numesc impresia pe care mi-a făcut-o acest spectacol. Respectul meu față de religie nu era sentimentul meu cel mai viu. Focul tinereții, patimile care mă stăpâneau, mii de deprinderi foarte îndepărtate de ideile religiei nu mă predispuneau să mă las învins sau înduioșat de vederea unei cruci. Am fost, totuși, impresionat de acest spectacol și, lăsând să cadă brațul cu care țineam sabia, l-am privit câteva clipe pe acest nenorocit la care chiar pietatea mi se părea a fi lașitate. Acest gând mă îndemnă să-i reproșez mișelia: „Nemernicule! îi spusei. Cine te silește să trăiești într-o religie pe care ar trebui s-o urăști dacă ai inimă creștină? Sau cum îți vine să-mi opui mie niște arme atât de respectabile dacă ești cum te arată hainele și rangul?” Tăcea mai mult de frică decât de rușine; și mânia mea aprinzându-se din nou, cu toate că el îmi întindea încă crucea, îndărătul căreia se simțea ca după un scut, i-aș fi luat de o mie de ori viața dacă nu s-ar fi grăbit să vorbească la primul semn că aș ridica brațul. „Cruță-mi viața, îmi spuse cu voce tremurătoare, și-ți voi mulțumi cu un bine care îți va întrece orice așteptare. Îți cunosc necazurile, continuă el, și poate că am și eu partea mea de vină. Dar îți ofer o îndreptare neîntârziată. Ți-o înapoiez pe Helena o dată cu mijloacele trebuincioase pentru a părăsi Africa; și nu cer altă plată decât să mă lăsați să plec cu voi.”

O propunere atât de neașteptată îmi trezi pe loc atenția. Simții pericolul unei viclenii, dar eram într-un loc atât de retras încât nefiindu-mi teamă de a fi auzit, mă hotărâi să vorbesc: „Mișelule, reluai pe același ton, aș râde singur de neghiobia mea dacă m-aș încrede în cuvintele tale. Totuși, gândește-te că sunt stăpân pe viața ta, pentru că pot să ți-o iau chiar în mijlocul oamenilor tăi și pentru că precauțiile nu te pot apăra mai mult decât i no acuzațiile sau gemetele. Suntem singuri. Mă stăpânesc ca să te iert. Gândește-te bine, așa dar, la propunerea ce mi-o faci și ține seama că după ce o voi fi primit, nu mă mai poate mulțumi decât moartea ta sau îndeplinirea celor făgăduite.” Făgădui încă o dată cu aerul cel mai nimerit pentru a mă convinge că sunt sincere. Îi îngăduii să se ridice, apoi ne reluarăm plimbarea pe care mă rugă el însuși s-o continuăm pentru a-mi explica planul său. Regele, care după spusele lui nu se mai putea lipsi de el, avea atâta încredere în credința lui încât îi dădea dreptul să deschidă sau să închidă oricând palatul său. Funcția sa, care se numea ofanga, corespundea celei de cămăraș sau portar de la casele noastre domnitoare. Don Antonio îmi garanta nu numai posibilitatea de a o vedea pe Helena, dar și pe aceea de a-mi putea petrece o parte din zi împreună cu ea și, când voi fi hotărât să plec, să mi-o aducă la malul mării fără altă piedică decât cele pe care le-aș provoca eu însumi. Cu toate că doream nespus să-mi văd iubita, nu întârziiai deloc asupra acestei speranțe, trecând de-a dreptul la deznodământ: „Când pot pleca cu ea?” îl întrebai. „Chiar în noaptea aceasta, îmi răspunse el fără să stea pe gânduri, dacă aveți o corabie care să vă primească.’ai cerui explicații asupra unei oferte atât de precise. Îmi spuse că avea o proprietate pe malul mării și că putea s-o ducă acolo pe Helena, cu atât mai sigur cu cât, chiar dacă s-ar afla despre fuga ei și a mea, nimeni nu s-ar gândi să ne caute acolo. Acest plan mi s-a părut atât de simplu încât după ce am reînnoit amenințările care puteau să-mi asigure executarea lui, nu mai vedeam altă greutate decât aceea de a face rost de o corabie. O aveam pe a corsarilor la Trina, dar nu îndrăzneam să cred că guvernatorul, după ce trebuise să renunțe la toate pretențiile ce le-avusese asupra lucrurilor noastre, va consimți să mă lase s-o iau fără un ordin de la curte. Era o dificultate în privința căreia trebuia să mă consult și cu Peres. Lăsându-l, deci, pe Antonio într-o stare asupra căreia nu

mai aveam nici o îndoială, îi promisei tot ajutorul pe care părea să-l aşteaptă de la mine, dacă va continua să-l merite.

Când ne-am despărţit, îmi veni în minte că Lirno, corsax'ul meu, ar putea, cu recomandarea mea, să-mi obţină vasul care-i aparţinuse. Nimic nu-l obliga să mărturisească că se număra printre acei care voiseră să prăpădească Ti'ina şi cuvântul meu fiind deajuns ca să fie tratat cu oarecare bunăvoinţă, nu mi se părea că ar fi prea greu să obţină un bun pe care regele însuşi se gândise să i-l lase. Norocul a vrut să-l întâlnesc curând pentru a-i împărtăşi intenţiile mele înainte de a mă întoarce la mine acasă, şi-l îndemnai să-şi prezinte cererea regelui asigurându-l totodată că i-o voi susţine cât voi putea. Acest plan îmi întârzia şi mai mult plecarea, aceasta fiind singura supărare care mă preocupa pe când mă întorceam la locuinţa mea. Acolo îl găsii pe Peres. Mă întâmpină grăbit şi-mi dădui seama că-mi aşteptase întoarcerea cu nerăbdare. Eram însă atât de nerăbdător să-i povestesc noua mea aventură încât i-o luai înainte, povestindu-i cele întâmplate în grădina lui Antonio, făgăduiala pe care i-o smulseserăm acestuia din urmă şi ordinele pe care le dăduserăm corsarului. Peres, foarte tulburat de spusele mele, mă întrebă dacă mă gândiserăm bine luând fie şi cea mai mică legătură cu cel mai perfid şi cel mai mişel dintre oameni, şi continuă cu ardoare: „Vin chiar acum de la rege, pe care l-am şi plictisit cu insistenţele mele. Mi-a mărturisit că nu pasiunea l-a făcut s-o reţină pe Helena ci aceea a unui om căruia îi datorează recunoştinţă şi care i-a cerut-o încă din primele zile ale sosirii ei la curte, ca unică recompensă a credinţei şi a serviciilor sale. Regele i-a promis-o, şi tot ceea ce a făcut el până acum, în favoarea noastră sau împotriva noastră, este un fel de luptă pe care a susţinut-o neconţinut între dorinţa lui de a ne îndatora şi respectul pe care socoteşte că trebuie să-l aibă faţă de cuvântul dat. În sfârşit, am aflat din mărturisirea pe care i-au smuls-o insistenţele mele că ne sacrifică lui don Antonio, sau mai curând că acest trădător îi sugerase până acum tot ceea ce a făcut, pentru a nu răspunde rugăminţilor noastre. Iată, adăugă Peres, câtă încredere merită oferta pe care ţi-o face de aţi înapoia iubita şi dacă dimpotrivă nu trebuie să te aştepţi să-ţi fie iarăşi răpită prin cine. Ştie ce nouă trădare.” Cu furie reînnoită de această expunere, începui să ameninţ şi să-mi fac noi planuri de

răzbunare. Dar Peres întui situația și mai departe: aventura mea explica de fapt intențiile inamicului nostru. „Scopul său, îmi zice Peres, nu este să îmbătrânească în Africa, fiindcă schimbarea lui este doar exterioară; și cred că nemernicul caută un prilej de a se întoarce în Europa cu Helena. Ai să vezi că-și va găsi el singur un vas ca să fugă cu ea și că oferta pe care ți-a făcut-o nu este decât un mijloc de a înlătura eventualele piedici ce i-ai pune, îndemnându-te să-l ajuți în credința că el lucrează în folosul tău.”

Nimic n-ar fi putut să-mi potolească furia dacă n-aș fi văzut în spusele lui mai mult decât o ipoteză. Dar Peres, aprobând totuși măsurile pe care le luaserăm cu corsarul, căci vasul putea să ne prindă bine în împrejurări neprevăzute, obținut de la mine să păstrez câteva zile destulă moderație pentru a-i lăsa timp să pătrundă vicleniile lui Antonio, și consimți chiar ca, pentru a-l pune pe acest fățarnic la încercare, să mă prefac că-i accept oferta de a o vedea pe Helena. Îi propusei acest lucru chiar în aceeași zi; dar după ce îmi reînnoi promisiunea și, după ce-mi indică chiar și momentul când urma să mă introducă în harem, avu istețimea de a face să apară atâtea dificultăți încât vizita mea era mereu amânată pe a doua zi. Corsarul obținut în acest timp favoarea râvnită, pentru care regele nu-i ceru prea mult când a aflat că avea sprijinul meu. Peres, care făcuse mai multe planuri după ultima noastră întrevvedere, mă sfătui să-i cer corsarului să iasă degrabă cu corabia în larg fără însă să se îndepărteze de coastă, și să-i dau chiar o parte din oamenii mei, atât pentru a-l ajuta să se apere la nevoie, cât și pentru a ne asigura de fidelitatea lui. Peres ținu să nu mă lămurească prea mult asupra unei acțiuni în al cărui succes spera; dar perfidia lui Antonio ne sluji mai bine decât toată hotărârea și îndemânarea noastră.

Acesta, de cum află că vasul fusese înapoiat corsarului, socotind că ar fi cel mai favorabil prilej pentru îndeplinirea tuturor planurilor sale, se grăbi să-l întâlnească pe corsar cu speranța că, oferindu-i mari recompense, îl va atrage de partea lui. Lirno nu avea alt motiv de a-i refuza ofertele decât angajamentul pe care și-l luase față de mine și admirai diplomația cu care-i ceru lui don Antonio câteva zile pentru răspuns, cu singurul scop de a afla ce-
il poruncesc să facă, fără însă a-l lămuri ce legături erau între noi.

Îmi spuse îndată târgul ce i se propusese. Antonio nu-i cerea decât să-l ducă într-un port oarecare din Franța; dar pretinzând că ar fi primit de la rege o însărcinare ce nu admite întârziere, îi explicase măsurile ce trebuiau luate în vederea plecării lui. Trebuia ca Lrmoi să vină cu corabia pe mare până în dreptul proprietății lui, de unde trebuiau luate o mulțime de lucruri prețioase, j Lirno, fără a pricepe mai mult decât i se spusese, aștepta ‘ să-l învăț eu ce răspuns să dea și îmi repetă asigurările j de credință statornică.

Surprins de această nouă întorsătură, am rămas atât de nesigur de ce trebuia să gândesc, încât, în ciuda lui Peres, îmi venea să cred că Antonio ar putea fi sincer și că proI punerile lui corespundeau intenției de a mă sluji. Nimic I nu mă făcea să inclin mai mult spre această părere decât dorința pe care i-o știam de a se întoarce la creștinism. „Cum să creezi, ziceam eu, că atunci când își ascultă con. Știința, s-ar gândi în același timp să și-o încarce cu o nouă – crimă?” Totuși, pentru mai mare siguranță, îl sfătuii pe Lirno să-i ascundă cu grijă legătura noastră și, dându-i mână liberă să se înțeleagă cu Antonio, îi cerui numai să mă informeze de tot ceea ce i se va mai spune. Mă grăbii să-l caut pe Peres, căruia aveam atâtea să-i spun. Dar îl întâlnii pe Antonio, și care nu mi-a fost mirarea când îl văzui îndreptându-se spre mine cu elan prietenesc pentru a mă înștiința că găsisese un vas gata de plecare și că nu aștepta decât un semn de la mine pentru a porni în larg!

Cu sinceritatea mea imprudentă, încrezător în buna intenție ce i se citea pe față, și uitând și propriile-mi bănuieli și sfaturile lui Peres, discutai cu el mijloacele de a fugi fără a trezi bănuieli la curte. Îmi prezentă un plan atât de ușor de îndeplinit încât, sporindu-mi încrederea la fiecare vorbă pe care o rostea, îmi dădui cuvântul că va putea cere orice recunoștinței mele. Mă rugă să hotărâsc ziua plecării noastre, lăsând totul la alegerea mea. Cum îmi spusese numele corsarului, judecai cam în cât timp vasul său putea fi afară din port și hotărâi precis ziua. Prudența cerea să nu fim văzuți împreună în acest răstimp, așa că stabilirăm locurile și orele la care vom putea să ne vedem.

Eram atât de mulțumit după această întâlnire, încât, în nerăbdarea de a-l vedea pe Peres, îl abordai cu exclamații care îi dezaprobau neîncrederea în aceeași măsură în care exprimau bucuria pentru norocul meu. Mă ascultă liniștit. Cu tot programul amănunțit ce i-l expusei, nu-și schimbă părerea despre don Antonio, și convorbirea noastră fu de fapt o discuție animată în care luai apărarea dușmanului nostru împotriva bănuielilor lui Peres. Încă ne mai certam când veni corsarul și ne întrerupse. Îmi aducea vești de la don Antonio care venise să-i dea dispoziții după ce se despărțise de mine. Nu găsii decât o singură abatere de la cele ce hotărâserăm cu el. În loc de sâmbătă, ziua pe care o fixaserăm pentru a ne imbarca, îi indicase corsarului ziua de vineri. Discuția avută cu el era prea recentă ca să mă îndoiesc de memoria mea. Îi împărtășii lui Peres îndoiala mea. Trase îndată concluzia că don Antonio căuta să mă înșele și că frebuia să avem cea mai mare grijă pentru a ne apăra de vicleniile lui.

Preferam să cred că mă înșală memoria, decât să recunosc reaua-credință a lui don Antonio. În acest timp, Peres, care remarcase zelul și atașamentul corsarului, îi ceru a ne anunțe fără întârziere orice noi ordine ar primi d:’ la Antonio și, mai ales, să nu-l primească la bord înainte de a fi noi acolo. Trecură câteva zile în timpul cărora Antonio nu-mi mai vorbi decât ca să confirme făgăduielile făcute. Peres, pentru care totul era suspect, căuta să afle ce gânduri avea regele și, neobservând nimic care să-i dea de bănuiră o înțelegere între dușmanul nostru și rege, îi ceru acestuia învoirea de a pleca pentru câteva zile, împreună cu mine, la o partidă de vânătoare, în munți. Ziua pe care o hotărâserăm împreună cu Antonio era ultima din acea săptămână. I-am dat să înțeleagă acestui viclean că intenția noastră ar fi să înșelăm curtea, pentru a ne duce sâmbătă seara la proprietatea lui. Păru satisfăcut de aranjament și, încântat de naivitatea noastră, se și vedea departe pe mare înainte ca noi să fi ajuns la casa lui. „O vei revedea pe Helena, îmi spuse el afectuos; voi avea plăcerea de a fi reunit două inimi care se iubesc, iar eu îți voi datora odihna și mântuirea veșnică, dacă îți vei respecta promisiunile.”

Infamă mișelie! Trădătorul nu se gândea decât să mă înșele. Dar, fiind înțeleși cu Lirno asupra zilei și locului unde urma să ne

urcăm la bord, măsurile noastre au fost luate cu atâta grijă încât am fost acolo, împreună cu cei zece soldați care ne mai rămăseseră, chiar în noaptea premergătoare zilei hotărâte de Antonio. Simțindu-ne cei mai tari datorită numărului de oameni înarmați cât și fidelității corsarului, îi împărtășii acestuia intențiile noastre. Ne făgădui ajutorul său cu aceeași căldură. Nu știam încă precauțiile pe care Antonio putea să le ia pentru a-și asigura fuga; dar ce număr sau ce forțe ar fi putut să ne alarmeze? Vântul ne ajută atât de bine încât, ajungând înainte de a se face ziuă la locul stabilit și pe care corsarul îl cercetase dinainte, nu aveam altă grijă decât nerăbdarea de a o revedea pe Helena. Un zgomot de pe mai ne înștiință că trebuie să trimitem barca. Era semnalul stabilit. Lirno se duse el însuși să primească ordinele lui Antonio, dar numai după ce-și reînnoi jurămintele. Mă retrăsei cu Peres ca să nu apărem decât în momentul în care vom fi siguri de succesul acțiunii noastre. Au trecut câteva ore până ce bogățiile lui Antonio să fie aduse la bord. Dar cu fiecare încărcătură care sosea, creștea și încrederea noastră în corsar și nu ne îndoiam că la sfârșit va veni și Antonio cu Helena. Într-un sfârșit sosiră și ei. Mă retrăsei pentru a-i face pe plac lui Peres, dar îl lăsaserăm pe feciorul meu pe covertă cu ordinul de a mă ține la curent cu tot ce se întâmplă. El veni alergând spre mine și-mi spuse că Helena se afla pe punte împreună cu don Antonio, dai că ea plânge și suspină la fiecare pas. „Ah! tu crezi că-mi spui ceva dureros, am exclamat eu, dar nu înțelegi ce înseamnă aceste prețioase lacrimi?” îmi imaginam că biata Helena, crezându-se în puterea unui răpitor și despărțită de mine pentru totdeauna, dădea frâu liber acestei tristeți și acestor lacrimi de disperare. Nu-i mai cerul permisiunea lui Peres pentru a ieși din camera unde mă aflam. Mă urmă. „întinde vecele”, îi spusei corsarului Lirno, care venea spre mine. Mă întrebă în ce direcție s-o ia, cu toate că-i spusese dinainte să ne ducă la Barcelona. Dorința mea era să-l duc pe scumpul meu Peres înapoi în patria lui. Dar aceste intenții, le explicaserăm numai lui Lirno, iar Peres, care îl întrebase ce ordine a primit de la mine, îi recomandase să se îndrepte nu chiar spre Malta, unde era convins că nu trebuia să mă arăt fără oarecare măsuri de prudență, ci spre insula Gozzo, de unde spera să-mi poată înlesni împăcarea cu marele-maestru. Lirno, care nu mă recunoștea drept comandant decât pe mine, nu îndrăznea să se hotărască fără a fi

sigur de voința, mea. „Urmează ordinele ce ți le-a dat Peres”, îi spusei fără a ști care erau și, văzând-o pe Helena, mă repezii la ea, provocându-i prin prezența, vocea și mângâierile mele, o tulburare la fel cu a mea. Rămăseserăm îmbrățișați timp de un sfert de oră. Tot echipajul, Peres însuși, ne priveau cu admirație. Singur Antonio, înspăimântat, surprins, consternat până la a-și pierde vocea și puțința de a se mișca, ținea ochii plecați și părea mai puțin atent la noi decât la gândurile lui negre. Totuși „nesigur încă dacă trebuie să-i fie teamă de noi, neștiind dacă întâlnirea noastră era o? ntâmplare, nici care dintre noi avea dreptul la ascultarea lui Lirno, recurse la metoda lașului, anume de a încerca să inspire frică celor de care îi era teamă. Nimic nu putea să-mi pară mai surprinzător decât să-l aud ridicând vocea și luând un ton autoritar și amenințator: „Nu se procedează cu atâta indiscreție decât într-un loc în care ești stăpân! Unde este Lirno T’ strigă el și, întorcându-se spre cei patru robi spanioli care erau toată suita lui și care, probabil, erau cu atât mai dispuși să-l slujească cu cât îi datorau libertatea, le porunci, în spaniolă, să o smulgă pe Helena din brațele mele și să o ducă în camera pe care el o socotea gata s-o primească. Înaintară cu destulă îndrăzneală. Peres, care nu era decât la doi pași, li se puse înaintea cu aceeași hotărâre cu care câștigase bătălii și îi opri cu câteva cuvinte rostite pe limba lui: „Opriți-vă ticăloșilor! Nu îndrăzniră să replice. În ceea ce mă privește pe mine, care îi priveam mai puțin pe ei decât pe Antonio, a cărui obrăznicie eram gata s-o pedepsesc, fui oprit de însăși groaza care se putea citi pe fața acestui perfid și, fiindu-mi silă să-i înfig pumnalul în piept sau să-l arunc în mare, o luai ușor pe Helena de mână pentru a o conduce către iubita prietenului meu care o aștepta înfricoșată și nerăbdătoare. Îl urmase tot timpul pe fericitul Peres, cu puține tulburări și întreruperi în dragostea lor.

Vântul începuse acum să ne umfle pânzele și, fără a mai socoti încrederea pe care o aveam în Lirno, cei douăzeci și I doi de oameni ai noștri ne asigurau stăpânirea absolută; pe vas. Marinarii corsari care se simțiseră bine sub ordinele noastre, adoptaseră față de noi aceleași sentimente ca și Lirno, urmându-i pilda. Totuși, însărcinați pe unul dinii oamenii mei să aibă grijă de Antonio și de ai lui, dar acesta j înțelesese că se află în puterea celor pe care voise să-i trădeze, și disperarea, care singură îi ținea

loc de curaj îl făcu să evite până și privirea lui Lirno, pe care îl considera drept autorul nefericirii sale. Se așeză într-un colț al punții pe un maldăr de parâme și, neîngăduind nici măcar robilor lui care se așezaseră în jurul său să deschidă! gura ca să zică ceva, rămase pierdut să cugete la nenoii rocul său. În mijlocul fericirii de care mă simțeam cu I prins, felul cum mi-a fost înfățișată situația lui mi-ar fi 3 inspirat milă, și mă gândeam să poruncesc să fie tratat cel I puțin cu oarecare bunătate. Dar cinstitul Peres îmi arătă I că ticăloșii ca ale lui nu meritau nici măcar sentimentele de I milă cele mai firești. „Lasă-l în plata lui, mi-a spus el; îi I vom da bogățiile în primul port și vom fi scăpați pentru totdeauna de o spurcăciune.”

În acest timp, Helena ne povestea toate nenorocirile pe care le suferise de când ne despărțiserăm și spaimile în I care o aruncase răpirea ei. Nu-i fusese frică de insulte și I violență, nici din partea guvernatorului din Trina, nici j din partea regelui însuși. Din. Contră, aceștia o trataseră cu toată atenția cuvenită tinereții și frumuseții. Dar de I cum o cunoscuse Antonio, nu avusese liniște. Mândru de j prietenia regelui și de speranța pe care acesta i-o dăduse Ș de a o obține pe Helena pentru haremul lui, dacă va putea să scape în mod cinstit de insistențele noastre, își luase un ton de amant care se și crede sigur de cucerirea lui și, pr of ițind de libertatea de care se bucura de a o j vedea în orice moment al zilei, o pusese de multe ori în situația de a se apăra cu unghiile sau de a chema în ajutor. Regele, căruia ea i se plânsese, tratase întotdeauna aceste întâmplări ca pe niște glume. În sfârșit, atunci când rej gele era gata-gata să cedeze rugăminților noastre, și când Antonio, pe lângă teama de a o pierde, o resimțea și pe aceea pe care i-o inspiraseră amenințările mele, nefericita Helena se văzuse expusă tuturor capriciilor unui ticălos care nu mai căutase decât să-și asigure, pe orice cale. Stăpânirea ei. Prilejul pe care crezuse că-l găsește în ajutorul corsarului fusese pentru noi un noroc nemaipomenit, pentru că această împrejurare îl făcuse fără îndoială, să renunțe la alte gânduri mult mai viclene a căror îndeplinire nu am fi putut-o împiedica. Pentru a o face pe Helena să-l urmeze, se folosi de aceeași minciună cu care credea că mă înșelase pe mine: adică îi spusese că lucra în bună înțelegere cu mine în scopul fugii ei și, convingând-o chiar de buna lui credință

printr-un bilet pe care mă pusese să i-l scriu, această duioasă copilă nu se îndoie că, fugind din harem, avea să ajungă de-a dreptul în brațele mele. Dar îndată ce ajunsese în casa lui, crezându-se stăpân pe soarta ei, Antonio se grăbise să-i spună cui urma să-i aparțină; astfel încât, ajungând pe corabie, unde nu putuse fi dusă decât cu forța, ea se considera prada unui perfid care o ținea în cea mai odioasă sclavie pentru tot restul vieții.

Bucuria noastră a fost pe măsura atâtor osteneli și pericole. Ge pierdusem' ne atingea prea puțin și nu aveam grijă în privința restituirii vasului meu, după ce mă voi fi împăcat cu mai marii mei la Malta. Nu ne lipseau decât cele trei turcoaice despre care nu mai știam nimic. Ele căzuseră oarecum în partea guvernatorului din Trina, iar cum Peres și cu mine socoteam că nu ar putea nădăjdui nimic mai bun, nu mai insistarăm pentru libertatea lor. Probabil că această indiferență contribuise la fuga neașteptată a celor trei cavaleri care plecaseră cu vasul nostru. Dar ni se părea că celor trei femei, destinate prin naștere și religie să trăiască în harem, trebuia să le fie tot una dacă sunt în puterea unor mauri sau a unor turci, în timp ce vorbeam, un zgomot neobișnuit care s-a auzit de pe punte ne făcu pe Peres și pe mine să ne repezim într-acolo. În zăpăceala care domnea printre oamenii noștri ne fu greu la început să ne lămurim ce se întâmplase. Aflarăm, în sfârșit, că Antonio se aruncase în mare. Câțiva marinari săriră imediat în barcă sperând să-l scape, chiar și fără voia lui. Întunericul era însă atât de adânc încât nu speram să aibă mare succes în acțiunea lor. Îi îndemnam, totuși, pe toți ceilalți să nu precupețească nici un efort pentru a-l scăpa și oferii chiar o răsplată bună aceluia care l-ar salva. Peres nu arăta mai puțin zel decât mine și am petrecut mai mult de o oră unindu-ne eforturile cu ale marinarilor. Pierduserăm în cele din urmă nădejdea de a-l găsi și socotirăm, și unul și celălalt, că Tăcuserăm chiar mai mult decât ar fi cerut un simplu sentiment de umanitate. Cei patru robi, care se agitaseră cu mult zel se adunaseră în jurul meu pentru a-mi aduce ia cunoștință împrejurările disperării stăpânului lor. Acesta refuzase mâncarea și serviciile care porunciserăm să-i fie oferite, și tăcerea lui durase câteva ore, cu aceași încăpățănare. Chemându-și, în sfârșit, robii, le împărți, îmi spuseră ei. Câțiva galbeni pe care-i avea asupra lui:

le porunci să se îndepărteze câțiva pași ții, fără a mai adăuga un cuvânt, se întorsese cu fața la mare în care se lăsase să cadă ca o bucată de plumb. Acest sfârșit. Ni s-ar fi părut foarte departe de ideea pe care ne-o făcuserăm despre caracterul lui dacă unul din robi nu m-ar fi luat deoparte pentru a mă înștiința să mă feresc de tovarășii săi. Insistai să mă lămurească. „Ați avut noroc, spuse el, că nu ați rămas în cabină domniei-voastre atunci când s-a răspândit zvonul despre moartea stăpânului meu. Aveau ordin, reluă el,? a profite de acel moment pentru a vă lua viața, socotind că, toți oamenii domniei-voastre ducându-se pe punte, v-ar fi găsit singur și fără apărare. Și, ca să nu vă ascund nimic, adăugă el, don Antonio nu s-a aruncat în mare. S-a ascuns într-un cufăr a cărui încărcătură a aruncat-o și, închipuindu-și că după ce îl vom fi scăpat de domnia-voastră și de don Peres va câștiga ușor pe corsari de partea lui ofe: ‘indu-le o parte din bogățiile sale, așteaptă izbândă unei acțiuni la care nu a îndi’ăznit să participe el însuși.

Jj – Istoria tinereții comandorul” *

Orieât de înspăimântătoare era această veste, văzui mai ales latura hazlie pe care o arăta lașitatea lui Antonio, Îl înștiințai deîndată pe Peres care, în loc să-i aresteze pe cei trei robi, așa cum aș fi crezut că se cerea pentru siguranța noastră, se mulțumi să pună în preajma lor pe șase dinție oamenii noștri cei mai de nădejde cu ordin nu numai să le observe toate mișcărilor, dar și să-i omoare la cel mai mic semn de trădare sau violență. Neluând în seamă nici măcar distracția ce ne-ar fi putut procura situația lui Antonio și, vrând să se asigure numai dacă robii spanioli erau în stare de temeritatea ce li se atribuia, mă convinsese să-i lăsăm să creadă timp de două sau trei zile că secretul lor nu este cunoscut de nimeni. Observarăm, într-adevăr, că ei căutau un prilej de a se apropia de noi și că, în general, încercau să profite de momentele în care nu eram însoțiți de prea multe persoane. Cel care-mi dezvăluise complotul avea ordin să nu-și schimbe cu nimic felul de a se purta, dar venea în fiecare zi să-mi dea seamă nu numai de ce se întâmplase între ei dar și de convorbirea pe care o avuseseră în timpul nopții cu stăpânul lor, căruia încercau atunci să-i facă o situație mai comodă. Totuși, când furăm convinși că planul lor rămânea neschimbat, Lirno, căruia nu-i puturăm

ascunde situația, ne rugă atât demult să lăsăm pe el să ia măsurile trebuincioase, încât ne lăsarăm în grija lui. Și le luă cu o neîndurare de corsar. Însoțit de câțiva dintre oamenii săi, mă întrebă ce era cu acest cufăr care rămăsese pe punte împreună cu alte boarfe ale lui Antonio. Robii acestuia, care nu erau departe, răspunseră că făcea parte din bunurile stăpânului lor. Lirno îl apucă brusc și, împingându-l cu o lovitură de picior în mare, puse capăt zilelor unui nenorocit căruia noi, de fapt, nu-i doream moartea. Surprinși, robii îndrăzniră în primul moment să dea glas unor vaiete neîndreptățite. Lirno își asumă atunci dreptul de a-i trata și pe ei cu aceeași asprime. „Să fie aruncați peste bord acești ticăloși”, le spuse marinarilor lui. Încercară în zadar să reziste și, ceea ce ne-a întristat mult a fost că cel care ne slujise avu aceeași soartă ca și cei trei vinovați.

Lirno crezuse că această tragică execuție îl va ridica în ochii noștri. Dar am dezaprobat-o sincer, și chiar am fost înclinați să credem că se datora mai puțin zelului de a ne sluji cât speranței de a profita de moștenirea dușmanului nostru. Vântul continua să ne fie atât de prielnic incit după trei sau patru zile ne aflam în dreptul Maltei. Ordinul lui Peres fusese urmat și, în loc să mă mai plâng, îi arătai ilustrului meu prieten o vie recunoștință. Tot ca făcea în interesul meu era întotdeauna în paguba lui și nu doream altceva decât să găsesc prin ce servicii sau binefaceri să răspund la atâta generozitate și prietenie. Dar pe măsură ce ne apropiam de insula Gozzo, unde Lirno avea ordin să ne ducă, motivele care mă făceau pe bună dreptate să tremur la gândul întoarcerii mele mi se iviră și mai vii în memorie, iar când adăugam împrejurărilor plecării mele și zvonul care se răspândise despre aventurile mele în Africa și despre apostasia mea, îmi închipuiam la ce puteam să mă aștept de la severitatea marelui-maestru și mă întrebam dacă n-ar trebui să renunț definitiv la gândul de a mă mai înfățișa lui. Mă miram chiar că Peres nu-mi spusese încă nimic despre asta. Nu vrea, mă gândeam eu, să mă înspăimânte prea tare căci, dacă scap de groaznica bănuială că mi-aș fi lepădat credința și dacă tinerețea mea va face să se închidă ochii în legătură cu ceea ce pare a merita mai multă indulgență, nu mi se va cere oare în primul rând să o sacrific pe Helena? Ea este aceea care mi-a atras primele umiliri. Numele ei este la fel de cunoscut la Malta ca și al

meu. Mi-o vor lua. Vor crede că-mi fac un bine vindecându-mă de dragoste împotriva voinței mele. Cine știe dacă mama ei, întoarsă de la Neapole, și prea bine informată de aventurile mele, nu va înăspri severitatea marelui-maestru cu strigătele ei? Nenorocirea mea este sigură, sau, mai degrabă a Helenei, care o va atrage și pe a mea. Aceste gânduri, al căror adevăr îmi părea că sporește la fiecare adiere a vântului care ne apropia de port, mă făcură să iau una dintre cele mai nebunești hotărâri din câte s-au văzut până acum în purtarea mea. Reamintindu-mi cu supărare de trufia cu care fuseserăm tratat de către marele-maestru, tulburat de temerile mele, înflăcărat mai mult ca oricând de dragoste, nu-mi pierdui deloc dorința de a coborî pe insula Gozzov dar îmi propusei ca, sosind acolo, să-mi ascund numele, să-l trimit pe Lirno la Malta ca să ceară restituirea vasului meu, să-i încredințez crucea mea ca s-o înapoieze ofițerilor Ordinului, asigurându-i că mă socot eliberat de orice legământ datorită chipului intolerabil în care se purtaseră cu mine, și să ia de la bancherul meu aproximativ douăzeci de mii de franci, ratele ajunse la scadență din pensia pe care mi-o rezervaserăm, și să mă duc să mă stabilesc cu Helena, nu în Spania, nu la Neapole, nu în țara lui Junius sau în alt loc care să-mi fie cunoscut, ci în Indiile occidentale, unde auziserăm cu un an în urmă, din zvon public, că Franța își făcea mereu noi colonii. Această idee mi se păru atât de fericită încât, privind-o curând ca singura posibilitate de ales, nu mă mai întrebai decât dacă să i-o fac sau nu cunoscută lui Peres. Dar în afară de faptul că nu puteam să-i ascund demersurile pe care le aveam de făcut în insula Gozzo, mă gândii că drumul meu trecând prin fața coastelor Spaniei, puteam să-i mai fac un ultim serviciu ducându-l în portul pe care l-ar alege. Cu toate că trebuia să aștept să-l văd combătându-mi ideea, eram atât de hotărât să resping orice sfat care nu s-ar potrivi cu intențiile mele încât mă gândii că pot să mă expun gravelor obiecțiuni ale lui Peres.

Înțelese totuși din cât eram de încurcat că aveam să-i comunic ceva deosebit Mă ascultă cu ochii plecați. Primele mele cuvinte fură rostite cu un aer de timiditate; dar crescându-mi îndrăzneala și înflăcărarea pe măsură ce vorbeam, reușii să-i descriu admirabil planul pe care mi-l făcuserăm, mărturisindu-i până la

urmă regretul că o avere nu prea solidă mă împiedica să-i ofer să mergem împreună. Oricât de înflăcărat mi-ar fi fost discursul, mă simții din nou încurcat când ajunsei la sfârșit, și-i așteptai răspunsul cu îngrijorare. Într-un târziu își ridică privirile; văzui în ochii lui durere și compasiune, dar și afecțiune, iar primele lui cuvinte fură câteva exclamații care exprimau toate aceste trei sentimente. Văzând că reacțiile lui sunt atât de contrare așteptărilor mele, simții că mă cuprinde un fel de supărare. Lucrul acesta mă duru foarte tare și, lăsând la o parte teama, îl întrerupsei brusc pentru a-i spune că regretam într-un fel că-i vorbiserăm deschis și că, dacă nu era de acord cu planurile mele, era de prisos să mai continue cu explicațiile. L-aș fi părăsit chiar în aceeași clipă, pentru a scăpa de mustrarea lui. Dar el mă opri, apucându-mă de braț și, cu voce liniștită, mă imploră să-l ascult. Începu prin a-mi înșira banalități despre înțelepciune și onoare, cu ajutorul cărora căuta să-mi dovedească, fără nici o legătură cu faptele și planurile mele. Că tot ci: nu se întemeiază pe aceste doua principii atât de necesare face inutile obârșia aleasă, averea și cele mai bune însușiri ale minții și ale inimii. Prevedeam cum urma să-mi fie aplicată această morală. Și așa a și lost în curând, fără pic de menajament.

„Un plan ca al tău, îmi zise, te duce la ruina completă a reputației și ar face să fi disprețuit chiar de prietenii tăi.” l-leamintindu-mi apoi toate etapele prin care trecuserăm ca să ajung pe marginea prăpastiei, în care i se părea că stau că cad, își reproșa amarnic că și el contribuise la acest lucru, aprobându-mi slăbiciunile. „Să nu crezi, reluă el, că a fost o aprobare sinceră. O prietenie oarbă m-a îndemnat să caut toate mijloacele de ați împlini dorințele, atâta timp cât nu am văzut în ele decât niște rătăcir, scuzate de flacăra tinereții. Deși nu gustam plăcerile care te îmbătau, am mers atât de departe cu indulgența încât am participat și eu la ele pentru a ți le face și mai plăcute. Dacă nu am putut întotdeauna să te mențin în lini.; le bunei-cuviințe, speram cel puțin că după ce le-ai încercat, vei deschide ochii să vezi unde îți este datoria îndreptățind în felul acesta prea marea mea indulgență. Ești oare hotărât, continuă el, privindu-mă semeț să pui vârf acestor rătăcir?” Mărturisesc că un ton atât de diferit de cel al prieteniei și atât de opus chiar celui pe care-l lua pentru a-mi vorbi de obicei

mă puse într-o încurcătură din care îmi revenii cu greu. Aveam pentru el, în egală măsură, respect și dragoste, iar nenumăratele dovezi de prietenie pe care mi le dăduse erau o altă legătură care ar fi putut să mă oprească. Mă socoteam însă insultat de un om căruia nu aveam de ce să-i dau socoteală de purtarea mea, iar – ceea ce m-a înfuriat și mai tare – vorbindu-mi cu această semeție, mi se păru că abuza de un fel de supunere pe care o arătaserăm întotdeauna față de sfaturile lui. Inima mea plină de patimă se revărsă în câteva acuzații care nu cred că i-au fost mai plăcute decât fuseseră muștrările lui pentru mine. A părut atât de impresionat ie aceste acuzații încât îmi lăsă mâna și se trase câțiva pași. Totuși nu răspunse de-a dreptul asprimei replicii mele. Dar reluându-și vorba de unde rămăsese, și privindu-mă cu și mai multă intensitate, îmi spuse: „Te-ai gândit tu oare că apăr și cinstea mea apărând-o pe a ta? Că rușinea, de care văd că ții cu tot dinadinsul să te acoperi, cade și asupra mea? Mă crezi tot la fel de nepăsător ca tine de buna mea reputație? Ori că nu-mi pasă de stima unui Ordin în care mi-am făcut prieteni de vază și în care nașterea și purtarea mi-au adus poate oarecare stimă? Nu, nu, continuă el, nu sunt orbit nici de nebunie, nici de patimă. Am neglijat din prietenie o mulțime de îndatoriri, dar știu care sunt limitele la care prietenia trebuie să se oprească”. Aducă apoi, ridicând vocea: „Dacă rugămintile și insistențele mele, dacă vocea onoarei nu te fac să-ți revii, de cum vom atinge țărmlu îți voi dezvălui planurile tuturor celor care vor dori să le asculte. Ba, mai mult, îi voi cere chiar comandorului insulei Gozzo să te aresteze și să te predea deîndată marelui-maestru.” Această amenințare mă făcu să mă cutremur. Aș fi pus mâna pe sabie, dacă nu m-ar fi oprit prezența mai multor oameni de-ai noștri care se adunaseră atrași de gâlceavă și care nu ne scăpau din ochi. Nu-i spusei lui Peres decât câteva cuvinte, dictate de furie: „Trădătorule, voi ști să ți-o iau înainte. Să te gândești că, ajungând la țarm, va trebui să-ți aperi viața sau să mi-o iei pe a mea.” îi întorsei spatele imediat, așa că nu știu ce impresie i-a făcut această insultă. Mă dusei să mă închid în camera mea și poruncii slujitorilor să nu-l lase să se apropie. Veni totuși la ușa mea și, surprins de ordinul acesta, nu plecă decât după ce i se explică în amănunțime toate împrejurările.

Între timp. Furia mea ajunsese la culme și, departe de a mă căi de cuvintele pe care le rostiserăm „găseam în fiecare clipă noi pricini de mânie. Mă gândii la un moment dat să pun pe slujitori să-l azvârle pe Peres pe țarm iar eu să întorc pânzele spre America. Căci încrederea ce o aveam în Lirno mă făcea să consider că vasul lui e și al meu; și gândindu-mă că bunurile rămase de la Antonio mă despăgubeau din plin pentru ceea ce aș fi lăsat în urma mea, nu știu cum de-am putut rezista acestui gând. Dar aș fi murit de rușine dacă aș fi plecat fără a-l lămuri pe Peres că nu mă înspăimânta deloc semeția unui spa-, niol, și chiar dacă aveam păreri diferite despre onoare, eram în stare să mi-o apăr pe a mea. Își închipuie, deci y îmi spuneam eu, că mă va convinge că dragostea este o crimă și că mă dezonzorez căutând să trăiesc în liniște ală turi de femeia pe care o iubesc. Ah! îl felicit pentru ideile astea frumoase și pentru îngăduința cu care se complăce în aventurile lui amoroase. Cât despre mine, cred că e rușinos să trăiești cu o femeie atâta timp cât această legătură este izvorâtă nu din pornirile inimii, ci doar din plăcere animalică. În rest, îl voi face să Simtă că hotărârea mea de a renunța la arme nu este determinată de nepricepere în mânăuirea săbiei. Lirno, aflând de cearta noastră, veni în grabă să mă roage să-l lămuresc. Îi spusei că, în general, sunt supărat pe Peres și că, ajunși la Gozzo, trebuie să-i rețină toți oamenii la bord și să fie pregătit pentru orice s-ar putea întâmpla, dacă vrea să-mi facă un serviciu, îmi jură credință fără margini. În aceeași zi intrarăm cu bine în port. Se vedea că mânia, sau poate îngrijorarea dragostei mele îmi schimbăse mult firea dacă într-un răstimp de mai bine de patru ore îndârjirea în care mă aflam nu scăzuse deloc. Dimpotrivă, nu numai că nu revocaserăm ordinele pe care le dăduserăm celor de pază la ușa mea, ci le întăriserăm de fiecare dată când Peres încercase să între. Gândurile mele erau negre. Mi se părea că prietenia se stinsese în sufletul meu fără a lăsa nici o urmă. Singurul gând care determina toate faptele și toate hotărârile mele era o dorință orbească de a mă răzbuna pentru o amenințare care nu-mi ieșea din minte și de a opri urmările pe care aceasta le-ar fi putut avea. Îndată ce intrarăm în port, bazându-mă pe ordinele ce i le dăduserăm lui Lirno, ieșii din cameră cât se poate de furios și, ducându-mă la Peres, care se plimba pe punte, îi propusei să coboare cu mine în barcă. „Ce gânduri ai?” mă întrebă acesta cu o

voce foarte blândă. „Ai să afli”, îi răspunsei repezit. Rămase câteva momente în cumpănă. Îl zoream cu muștrări din cele mai aspre. În sfârșit, consimțind să mă urmeze, coborî cu mine. Lirno, încurcat, veni să încerce să mă oprească. Îi porunci să tacă și trimisei înapoi pe câțiva din oamenii mei care se pregăteau să mă însoțească.

Ajunserăm la țărm, conduși numai de doi marinari. Nu scosei nici un cuvânt cât a durat trecerea, iei Peres, posomorit și îngândurat, păstră aceeași tăcere. Nici eu și nici el nu am dat vreun semn de atenție sau politețe când ieșirăm din barcă. Acostaserăm la oarecare distanță de oraș. Îi arătai lui Peres ce drum urma să luăm. Gândul meu era să nu mai fim văzuți de pe vas. Continuă să mă urmeze fără să spună nimic. Puțin mai departe dădurăm de un loc unde începeam să nu mai fim văzuți. Își dăduse seama ce plănuiam și mă rugă să mă opresc înainte de a merge mai departe. Aruncându-mi o privire în care descopeream o bucurie simulată, mă întrebă unde aveam de gând să-l duc.

Luai această falsă liniște drept o nouă ofensă. „Ajungem îndată, i-am zis eu. Într-o clipă se va hotărî care dintre noi doi îl va duce pe celălalt în fața marelui-maestru; dar sunt sigur, adăugai cu o voce ce se dorea la fel de liniștită ca a lui, că nu am să mai fiu viu când voi fi predat de către un trădător.” Văzui cum se schimbă la față; în privire i se întipărise o durere adâncă. „Ah, doamne! ce aud, exclamă el. A putut ieși din gura ta acest cuvânt groaznic? Cavalere, continuă el, cu mai puțină emoție, îmi sacrific toată îndurerarea pe altarul prieteniei; dar explică-mi, te rog, care-i cauza acestei porniri și ce plănuiești împotriva prietenului tău.” Atâta cumpănare, în loc să mă liniștească, mi se păru o insultă venită din partea unui om care mi se credea superior în mânăuirea armelor, și care amânase atâta timp orice explicație tocmai pentru a mă face să simt siguranța cu care se lăsa antrenat în tot felul de aventuri. Totuși, văzându-l că se oprește, părănd să aștepte ca eu să încep discuția, îl îndemnai din nou să înainteze. Dar rămase locului și, după nenumărate cuvinte afectuoase rostite cu cea mai vie înflăcărare, mă întrebă deschis dacă eram hotărât să-i iau viața. Deși mi se păru că-i citesc pe față ceea ce avea pe suflet, inima îmi era prea amărâtă pentru a fi în stare să-și găsească

dintr-odată liniștea de care ar fi avut nevoie pentru explicațiile ce părea să le aștepte. „Acela care m-a amenințat cu trădarea, i-am zis, trebuie să se aștepte la întreaga mea răzbunare.” „Să te trădez! mă întrerupse el. Ah! cavalerie, cât de puțin mă cunoști.” Și, reamintindu-mi tot ce făcuse de când eram prieteni, mă obligă să recunosc în sinea mea că întreaga lui purtare fusese un șir neîntrerupt de sacrificii dictate de prietenie. „Dimpotrivă, mie mi se pare că tu nu faci altceva decât să cauți să-ți faci singur rău. De nenumărate ori m-am folosit de dreptul câștigat printr-o prietenie îndelungată pentru ați arăta răul pe care-l faci carierei și reputației tale. Atâta timp cât am crezut că poate fi îndreptat, nu mi-a păsat prea mult de zădărnicia strădaniei mele. Întoarcerea la Malta îmi dădea speranțe pentru viitor; și. Deși interesele mele mă cheamă în Spania, ai văzut că le amân în nădejdea de a te vedea pornit pe calea cea bună. Lucrul mai este încă cu puțință. Nici măcar nu ești nevoit să te desparți de Helena, care îți este atât de dragă. Câte căi nu vom găsi ca s-o poți păstra, păzindu-te totodată de gura lumii? Creezi că ești singurul din Malta care are o iubită? Lumea s-a scandalizat numai de lipsa ta de discreție. Ești tânăr, ai intrat de curând în rândurile Ordinului și te apuci de trăsnăi în văzul tuturor, chiar sub ochii marelui-maestru! Dar faptul că te-ai întors, și o purtare chibzuită pot să șteargă toate impresiile din trecut. Ce am putut să gândesc și câtă amărăciune am simțit în suflet, când te-am văzut luând o hotărâre necugetată, care ne acoperă de rușine pe amândoi! mai mult. Mi-ai vorbit de acest plan ca despre ceva definitiv stabilit pe care te pregăteai să-l pui în aplicare. Puteam eu spera să te pot convinge numai prin sfaturi și stăruințe? Mi-ai fi scăpat poate de cum am fi ajuns în port. Am încercat să te înspăimânt cu lucrul cel mai groaznic care mi-a trecut prin minte; și, chiar dacă nu pot să te trădez, nu-ți ascund că sunt hotărât să fac orice pentru a te împiedica să te pierzi.”

Pe când vorbea, avuseserăm timp să cântăresc motivele pe care le arătase atât de limpede, iar amintirea obligațiilor pe care le aveam față de Peres întări efectul explicațiilor lui. Îmi trecu supărarea lăsând loc recunoștinței pe care i-o datoram. Totuși, mândria nu mă lăsa încă să-i arăt această schimbare. Îl întrebai doar, coborându-mi privirea, prin ce mijloace, atât de sigure, socotea să mă restabilească în ochii marelui-maestru, păstrându-mi-o în

același timp pe Helena. „Poți oare, îmi răspunse el, să ai din nou atâta încredere în prietenia mea încât să mă lași să aleg eu căile de urmat?” Rămăsei o clipă în cumpănă asupra răspunsului; dar, rușâhându-mă să nu răspund la sentimentele unui om a cărui generozitate îmi era atât de bine cunoscută, alungai într-o clipă norii din fața mea și, aruncându-mă de gâtul lui, îi spusei: „Peres, n-aș mai fi demn de aerul pe care-l respir dacă nu te-aș crede cel mai credincios și mai bun prieten al meu. Te-am supărat peste măsură prin neîncrederea mea. Hai, mă las în seama ta și îți încredințez și viața, și onoarea, dacă mi-o păstrezi pe Helena. Îl Eram mișcat până la lacrimi de sentimentele care-mi răscoleau inima. Nu-mi ceru nici un alt semn de sinceritate și, îmbrățișându-mă la rândul lui. Cu acea noblețe care dădea demnitate până și faptelor sale celor mai mărunte, îmi mărturisii că îi pusese ră curajul la cea mai grea încercare din viața lui.

Ne întoarserăm de îndată pe corabie. Pe drum, îmi explică ce intenții avusese când se hotărâse să mă însoțească până la Malta. Puteam fi sigur că vorbele răspândite de cei trei cavaleri despre apostazia mea îmi atrăseseră definitiv dizgrația marelui-maestru așa că, din prudență, nu puteam să apar la Malta fără a lua anumite precauții. De aceea, fusese de acord cu ordinul pe care-l dăduserăm lui Lirno de a se opri în insula Gozzo. Puteam să mă ascund acolo câțva timp, în vreme ce el s-ar fi dus. Ja curte, unde spera să spulbere acușările cele mai negre prin mărturia lui și a oamenilor săi. În privința Helenei. Îmi propuse să i-o încredințez ca s-o ducă pentru câteva săptămâni într-o mănăstire. Se gândea că văzându-mă lumea sosind fără ea, aventura mea trecătoare avea să fie uitată cu ușurință, și după ce aș fi păstrat aparențele câțva timp, avea să-mi fie ușor s-o scot de acolo, fie pentru a pleca împreună într-o nouă călătorie, fie pentru a duce împreună la Malta o viață mai decentă și discretă.

La auzul propunerii de a mă despărți de Helena simții cum mi se răscolește vechea durere. Totuși merse-‘ serăm prea departe pentru a mai putea să-l jignesc pe Peres arătându-mă neîncredător în vorbele lui. Hotărâi să-i accept planul fără nici un fel de reținere, gândindu-mă că ideile lui puteau să se bucure într-adevăr de tot succesul pe care mă făceau să-l sper. De altfel, zelul

cu care mă știam slujit de Lirno era un alt motiv de a-mi învinge slăbiciunea și, ca să spun adevărul, mă gândii, spre rușinea mea, să-l pun la curent pe corsar cu secretele mele.

Timpul cât lipsiserăm fusese atât de scurt încât străjile portului nu apucaseră încă să ne cerceteze. Peres mă sfătui să le ies înainte și să mă dau drept un străin care, trecând pe lângă insulă, ceruse să fie dus la mai. Lăsă pe seama mea să născocesc o poveste care să pară adevărată și, rugându-mă să-i trimit imediat barca înapoi, îmi făgădui să iasă în larg mai înainte de a se putea afla de la echipaj ceva din care să se bănuiască cine sunt. Nu am plecat însă decât după ce i-am comunicat și Helenei planul nostru. Consimți, dar cu multe lacrimi. Lirno, care era de față la această întrevedere, mă asigură din nou de credința lui. În sfârșit, plecai de pe corabie, reamintindu-i lui Peres că, după părerea mea, făceam mai mult pentru el prin acest exces de încredere decât putuserăm să fac prin toate serviciile mele trecute și chiar decât putuse să facă el prin dovezile lui de prietenie generoasă și constantă.

Îmi fu ușor să-mi iau un nume de împrumut și să-mi atribui aventurile pe care le-am crezut cele mai favorabile. Străjerii portului nu fură prea curioși să afle cu ce corabie veniserăm când au văzut-o pierind din nou în larg. Rămăsei pe insulă, împreună cu doi din slujitorii mei, de al căror curaj și credință eram sigur. Răspunsei simplu la toate întrebările comandantului și, prefăcându-mă că am nevoie de câteva zile de odihnă înainte de a trece la Malta, mi se îngădui să mă retrag într-un han. Ajuns acolo, intrai cu nepăsarea cu care se intră într-un loc unde nu te aștepti să te cunoască nimeni. Dar, de la primii pași, mă pomenii îmbrățișat cu căldură: ochii mei recunoscură pe comandorul Junius. Îi răspunsei la fel, cu toată bucuria de a-l revedea. Dar fui foarte surprins când, șoptindu-i să nu-mi pronunțe numele și să se facă a mă cunoaște drept un ofițer francez, îl auzii cerându-mi să-i fac aceeași favoare, dar în termeni mult mai insistenți.

Trecurăm îndată într-o încăpere mai ferită și ne grăbirăm să ne povestim unul altuia întâmplările care ne aduseseră într-o situație atât de ciudată. Nu-i povestii decât ceea ce nu puteam să-i

ascund. Fu uimit de asemănarea destinelor noastre și-mi povesti, cu mai puțină reținere, jalnicele împrejurări care-l aruncaseră de pe tron într-un han din insula Gozzo.

După ce ne părăsise în golful Colochina, se apropiase de coastă cu mai multă băgare de seamă decât prima dată. Țărmul era plin de oameni înarmați pe care îi adusesese vestea sosirii lui. Dorința de a domni îl făcuse să disprețuiască pericolul și se arătase acestei mulțimi care-l primi ca pe stăpânul ei. Aceștia erau partizanii săi cei mai zeloși care, la auzul numelui său, veniseră cu dorința de a-l sluji. Punându-se în fruntea lor se dusesse la palat, unde ținuse sfat cu fruntașii cetei asupra a ceea ce avea a se teme din partea rivalului său. Oricât demult zel afla la partizanii săi, nu putea să nu-și dea seama că sentimentele celei mai mari părți a națiunii se răciseră în lipsa lui. Nu trebuia deci să se aștepte ca cei ce se alăturaseră noului rege să-l părăsească ușor. Totuși, cum numai curajul și dârzenia puteau să-l ajute, se hotărâse să se ducă de îndată în tabăra lăsată de rival în apropierea orașului, cu riscul de a fi copleșit de numărul apărătorilor. Fusesse însă primit cu aclamații care îi întăriseră speranțele și, văzând vreo trei mii de oameni la ordinele lui, nu se mai îndoise că, pe măsură ce se va apropia de uzurpator, armata lui va spori cu nenumărați voluntari. Când parcursese jumătate din drum și avea speranțe tot mai mari de reușită, sosi și tatăl femeii care-i fusese ibovnică în timpul domniei lui, în fruntea unei cete numeroase, adunată pentru a-l ajuta. Îi solicită o scurtă întrevedere, în care îi ceru să dedare cinstit ce sentimente avea pentru fiica lui. Și ca să fie lucrurile lămurite, îi promise să adune în sprijinul lui pe toți cei pe care îi nemulțumise intrigile uzurpatorului, dacă primește fără întârziere să-i fie ginere. Junius, încrezându-se prea mult în zelul oamenilor săi, refuzase această propunere care prea semăna a constrângere. Ideile lui despre celibat, în care vedea un legământ de nerupt, și propria lui înclinație care nu-l împingea deloc la căsătorie îl făcuseră să răspundă destul de brutal mainiotului că nu se cuvine unui supus să strângă cu ușa pe domnul său. Mândrul grec se retrăsese fără a mai aștepta alte explicații și Junius nu aflase în ce chip îi făcuse să plece nu numai pe oamenii cu care venise, dar și pe cei care se adunaseră cu atâta râvnă sub steagurile sale. Părăsit de toți ai lui, era totuși fericit că nu fusese

dat pe mâna rivalului său și nu-i rămăsese decât să caute o cale de a fugi.

Amintindu-și de proiectul nostru cu Albania. Își îndreptase pașii într-acolo, dar nu putu învinge piedicile care îi stăteau în drum decât cu multă trudă și trecând prin pericole înspăimântătoare. Când, în sfârșit, necunoașterea locurilor și teama de a fi prins îl făcuseră să-și piardă orice speranță de a mai putea trece munții, căzu în mâinile unor tâlhari care-l siliră să li se alăture. Nevoia de a-și apăra viața, mai degrabă decât dorința de a-și arăta vitejia, îl îndemnase la câteva acțiuni atât de curajoase încît noii băi tovarăși începuseră să-l prețuiască. Crezu că nu riscă nimic dacă le spune cine este, și cum această știre îi făcu mai zeloși pe bandiți, se gândi că ar putea să-și recapete tronul, cu ajutorul lor. Speranța nu se bizuia pe numărul acestora căci, cunoscând firea mainioților, era convins că va fi de ajuns să apară însoțit de puțină oaste pentru a-și însufleți din nou partizanii.

Se întorsese plin de încredere pe drumurile pe care trecuse o dată cu atâta spaimă. Dar domnia nu avea s-o mai aibă. Întâmplarea i-l scoase în cale pe uzurpator cu toată armata lui. Fu încercuit cu atâta îndemănare încât, nemaiputând scăpa cu fuga, rămase prizonier împreună cu toți oamenii săi. Nefericitul Junius crezu că-i bătuse ceasul căci rivalul său, mândru de cum îl recunoscuse, părea înclinat să-l condamne la moarte. Se stărnise însă, printre mainioți, o mișcare în favoarea unui om care, departe de a-i fi asuprit în timpul cât domnise, se făcuse iubit de întreaga națiune. Fără a fi deci vorba de a-l repune în drepturi, mainioții se hotărâră să-l scape de ura nedreaptă a rivalului său și principalii șefi, cerându-i într-un glas iertarea și libertatea, le obținură cu atât mai ușor cu cât o astfel de rugămintă cuprindea și o amenințare destul de lămurită. Datorită acelorasi sentimente, mainioții, după ce-l smulseseră pe Junius din ghearele morții, vrură să-și arate omenia până la urmă. Noul rege nu îndrăzni să se opună și Junius fu dus la Maina în mare cinste, unde fu pregătită o corabie care să-l transporte în insula Gozzo, el ferindu-se de a se duce de-a dreptul la Malta. Planul lui era la fel cu al meu; adică, neîndrăznind să se arate la curtea marelui-maestru înainte de a spulbera acuzațiile injurioase care-i ponegreau onoarea și

credința, voise să-și pregătească împăcarea mai de la distanță. Dar, de cum se depărtase corabia de țărm, un tânăr mainiot care se găsea la bord ca pasager îi ceruse o convorbire între patru ocin. Mirarea îi fusese mai mare decât bucuria când își recunoscuse ibovnica, deoarece îmbrăcase haine bărbătești pentru a-l urma. Deși o iubise întotdeauna, hotărârea lui de a se întoarce la Malta nu se împăca deloc cu o astfel de legătură de ale cărei urmări nedorite se temea. Întoarcerea în tovărășia unei femei de care nu putea să nu aibă grijă nu ar fi făcut decât să confirme zvonul, răspândit demult timp, că se căsătorise. Toate aceste gânduri îl făcuseră s-o întâmpine cu multă răceală pe această iubită credincioasă. Neîntrezărind încă nici un mijloc de a scăpa de ea, prezența unei femei drăguțe redeșteptându-i poate sentimentele. Se hotărâse s-o primească, și acum ea se găsea cu el la Gozzo.

Reținerea pe care o păstraserăm la început în înfățișarea situației mele fu risipită de aceste mărturisiri atât de sincere. Nu putui să-i ascund lui Junius că necazurile, grijile, temerile mele erau de același fel ca și ale lui. Singurul avantaj pe care-l avea asupra mea era că sosise mai devreme cu opt zile și că începuse oarecari demersuri cu rezultate îmbucurătoare. Dar, fiind tot atât de necunoscut la Gozzo ca și mine și, folosindu-se de serviciile unui italian credincios pe care îl trimisese la câțiva din prietenii lui de altădată, se prefăcea a fi rămas în Sicilia, de unde își trimitea solul la Malta. Cu toată iscusința acestuia, era totuși nevoit să-l trimită înapoi numai cu oarecare întârziere pentru ca lămuririle ce i se cereau să nu sosească prea devreme și să dea de bănuț că nu ar fi atât de departe. Aceste lămuriri, pe care le ceruse chiar marelemaestru, priveau câteva capete de acuzare la care se redusese învinuirile aduse lui Junius și de care urma să se dezvinovătească înainte de a se apropia de insulă. Era întrebat dacă este adevărat că se căsătorise la Maina, că-și alcătuisese un harem, că îmbrățișase mahomedanismul și că întreține legături de alianță strânsă cu Poarta, Nevinovăția lui era ușor de dovedit cu privire la primele trei capete; numai ultimul îl puneă în încurcătură; dar cum era cel mai puțin grav și cum el socotea că nevoile domniei îl justificau îndeajuns, se mângâia cu gândul că-i va fi ușor să-l împace pe marele-maestru.

Situația mea mi se părea însă mai puțin bună. Chiar Junijs, care își amintea câtă vâlvă făcuse dragostea mea când plecaserăm din Malta, era mai puțin sigur decât Peres că marele-maestru va trece vreodată cu vederea o legătură pe care o condamnase atât de aspru. Mă sperie atât de tare încât m-am căit de mii de ori că veniserăm aici cu atâta imprudență. Așteptam neîncetat știri, cu o nerăbdare care-mi otrăvea zilele. Îl văzui, în sfârșit, sosind pe Lirno, dar într-o barcă și, deși la intrarea în port își luase expresie liniștită, pentru a-și ascunde tulburarea, observai că pe măsură ce ne îndepărtam de lumea din jur, lua un chip mai posomorit și mai incurcat. „N-aș fi aici, îmi spuse el într-un târziu, dacă nu m-aș fi gândit decât la siguranța mea; și, deși n-am făcut decât ce se cuvenea să facă un om de onoare, nu mă simt prea la adăpost de răzbunarea Ordinului domniei-voastre. Am omprât pe cei trei cavaleri care v-au ponegrit în fața marelui-maestru. Deabia am avut timp să mă arunc în barcă, și dacă pot spera să am liniște aici, asta o datorez numai îndrăzelii de a fi înfruntat traversarea în aceste condiții. Nimeni nu va bănuir că am pornit pe mare numai cu doi marinari; și nici nu mă va căuta în afara insulei Malta. Într-adevăr, când intrase în port, nimeni nu-și închipuise că vine de mai departe de niște case care se aflau pe malul mării și nimeni nu se oprișe să cerceteze dacă nu cumva e străin.

Când îmi povestir pățaniile lui, îmi dăduri seama cât demult îi datoram. N-o pierduse din vedere pe Helena până în momentul când Peres o dusesse într-o mănăstire, iar operația aceasta fusese îndeplinită cu o discreție deplină, pentru care le eram profund recunoscător. Dar, deși nu primise nici o altă însărcinare și îl lăsase pe Peres să-mi apere interesele la curte, lucrase și el în folosul meu, spunând sus și tare în diferite colțuri ale orașului tot ceea ce

/ se părea că poate dezminți zvonurile pe care le auzea. Afând că cei trei cavaleri continuau să mă ponegrească și că profitau chiar de lipsa mea pentru a năruir ceea ce făcuse Peres în favoarea mea, îi atacase la rândul său, criticând cu indignare lașitatea cu care mă părăsiseră și arătând că, punând stăpânire pe corabia mea, făptuiseră o hoție. Nu uitase nici dragostea lor pentru cele trei turcoaise și, înțelegând poate mai bine ca mine tâlcul faptei lor, le

înfățișase plecarea pripită ca o urmare a dușmăniei lor, și acuzațiile ce mi le aduceau ca o răzbunare josnică pentru nepăsarea cu care lăsaserăm ca ibovnicele lor să fie reținute. Era imposibil ca aceste acuzații să rămână mult timp necunoscute celor trei cavaleri. Le comentară cu superioritatea pe care și-o închipuiau asupra unui om a cărui profesie o cunoșteau. Dar, căutând numai un pretext pentru o ceartă pe față, adună mărturii de la diferite persoane despre cuvintele injurioase care le scăpaseră despre el și pentru care le-a cerut să-i dea socoteală cu armele. Deși îi chemase separat, le indicase același loc, la intervale de numai o jumătate de oră. Veniră pe rând la întâlnire și Lirno, din fericire pentru el, îi ucisese pe toți trei. Totuși, curajul lui mi-ar fi fost de prea puțin folos dacă unul dintre ei n-ar mai fi avut puterea să ceară să moară creștinește. Lirno chemase câțiva trecători și, lăsându-l în grija lor, o luase pe un drum lăturalnic ca să scape de urmăritori și să ajungă la corabie. Acolo povestise toată tărășenia oamenilor săi, care erau aproape la fel de interesați ca și el să-i ascundă fuga; dar, fiind imposibil să iasă imediat eu corabia în larg, coborâse o barcă împreună cu doi marinari care-și riscaseră viața pentru a-l aduce în insula Gozzo.

Nu știa care fuseseră ultimele dorințe ale cavalerului muribund și, reproșându-și până și mila care-l făcuse să-i trimită ajutoare, regreta că nu-l omorâse pe loc. Deși nu-mi dădeam seama mai mult decât Lirno ce bine avea să mi se tragă din această întâmplare, ba, dimpotrivă, mi se părea că avea a se teme tocmai de vorbele dușmanului pe care-l cruțase, condamnai aceste regrete lipsite de omenie și-l acuzai că dezonora printr-un rest de cruzime noblețea pe care o vedeam totuși în firea lui. Fără a mă bucura de moartea dușmanilor mei, care mă scutea totuși de a-mi risca într-o bună zi viața provocându-i la duel pentru nedreptățile pe care mi le făcuseră, îl întrebai ce făcuse Peres pentru mine. Nu știa nimic, iar ce vorbise scumpul meu prieten cu marele-maestru era încă secret; dar știa, ca toată lumea de altfel, că vasul meu pe care îl ceruse în numele meu îi fusese înapoiat chiar de a doua zi după sosirea lui la Malta.

Junius, pe care-l chemai la sfatul nostru, admiră mult îndrăzneala și credința corsarului. Știind totuși cu câtă strășnicie

este interzis duelul la Malta, îl sfătui să ia din nou calea apelor pentru a ajunge, cu orice risc, în Italia sau în Sicilia, și să nu rămână la Gozzo, unde aveau să-l caute, fără doar și poate, după ce n-aveau să-l găsească la Malta. Dar șiretul corsar se bizuia pe oamenii lui cărora le poruncise să vină să-l ia chiar în noaptea următoare. Hotărât să plece fără întârziere, mă rugă să-i spun un loc unde să mă poată găsi, dorind să rămână în serviciul meu. De oameni viteji și credincioși aveau oricând nevoie. Așadar, deși viitorul nu-mi era destul de limpede pentru a putea făuri planuri, din dorința de a păstra dreptul pe care mi-l acorda asupra lui, îi numii portul Messina, unde mă gândeam să mă duc la începutul primăverii.

Îmi ceru, de asemenea, să hotărâsc ce trebuia făcut cu bogățiile rămase de la don Antonio. Întrebarea mă puse în încurcătură. Deși nu ceream nimic pentru mine, îmi era greu să hotărâsc în lipsa lui Peres; și dacă cineva trebuia să tragă folos de pe urma unei prăzi atât de bogate, acesta era fără îndoială Peres, căruia ura lui don Antonio îi adusese atâta nefericire și suferință. Socotii totuși că pot să-mi dau seama de sentimentele lui după ale mele sau, mai bine zis, îmi dăduse prea multe dovezi de generozitate, pentru a fi sigur că ar disprețui această pradă pe care o datora numai nefericirii altuia. Gândul nostru fusese să ne îmbogățim, dacă se poate, dar pe seama dușmanilor, luptând cu arma în mână și pe căile pe care credința ni le impunea în lupta împotriva necredincioșilor. După câteva momente de gândire, hotărâi deci să-i las lui Lirno bogățiile pe care mi le pune la dispoziție; cum el dorea să mă ajute, eram sigur că aceste bogății aveau să-mi. Slujească și mie, de vreme ce el avea să le folosească pentru a se echipa mai bine și a angaja oameni. Lirno îmi admiră generozitatea care îi spori și mai mult zelul.

Judecând în tot restul zilei care-mi era situația și pe ce îmi bizuiam speranțele, regretai mult că mă despart de un om de al cărui ajutor puteam avea oricând nevoie; și poate că aș fi avut încă slăbiciunea de a mă căi că-mi lăsaserăm interesele pe mâna lui Peres. Dragostea aprinzându-mă mai mult ca niciodată, mă gândeam că, așa cum îl cunoșteam eu pe Peres, încrederea mea în ei putea fi imprudentă, căci pe cât căuta el să-mi favorizeze

dragostea, dacă reușea să o împace cu datoria, pe atât trebuia să mă tem că se va alătura marelui-maestru pentru a lupta împotriva ei și pentru a-mi smulge ființa iubită dacă va considera că ar fi incompatibilă cu cariera și cu onoarea mea. Ideile acestea mă tulburau într-atât încât de mai multe ori mă bătui gândul să-i trimit vorbă Helenei să vină la Gozzo ca să plecăm împreună cu Lirno și să fugim pentru totdeauna de toți dușmanii fericirii și liniștii mele. Spre miezul nopții, Lirno, care își aștepta corabia la ora aceea și urma s-o întâmpine în gura portului, se sculă să-și ia rămas bun de la mine. Despărțirea mă durea atât demult încât nu puteam să-l las să plece. Îl oprii pentru a-i repeta de o sută de ori ultimele porunci, și lupta pe care o duceam cu mine însumi era cu atât mai grea cu cât căutam să-mi ascund tulburarea, când furăm anunțați că intra o corabie în port. Alarmat, Lirno își închipui că era corabia lui și că cei din echipaj, neînțelegându-i bine ordinele, îl puneau în pericol prin imprudența lor. Dar îngrijorarea ne fu de scurtă durată. Mersei și eu în port și primul om pe care-l întâlnii fu Peres. Mă recunoscui și el imediat cu tot întunericul și, îmbrățișându-mă fără nici o precauție, mi se păru chiar că ridică vocea pentru a-mi pronunța numele adevărat. Îi atrăsei atenția asupra imprudenței lui, dar, cum nu se sinchisi de muștrările mele, mă făcu să-mi dau seama că-mi aducea vești bune.

„Ești liber, aici ca și la Malta, unde poți să te întorci când vrei, îmi spuse. Marele-maestru face uitate ultimele plângeri împotriva ta și te socotește nevinovat de ultimele învinuiri. Acum poți să apari din nou la curte cu toate speranțele pe care le-ai avut.” Oricât de mare ar fi fost bucuria ce-mi aduceau aceste cuvinte, îl întrerupsei totuși ca să-l întreb ce făcuse cu Helena. „Se află într-o mănăstire unde are tot ce dorește, după placul inimii tale, dar sănătatea ei a fost zdruncinată de oboseala atâtor călătorii și, chiar de a doua zi după sosirea noastră, s-a simțit destul de rău.” Bucuria mea era otrăvită. Nu mai voiam să amân nici un moment plecarea și îl și învinuiam pe Peres că a părăsit-o în această situație. Dar el îmi răspunse cu o voce mai gravă: „îmi reproșezi, îmi spuse, că nu ți-am ascuns că e bolnavă; și așa fi făcut-o dacă mi-aș fi închipuit că nu ești în stare de puțină stăpânire.” Mă asigură că nu avea nimic care ar fi putut să mă îngrijoreze și, chiar dacă pericolul ar fi fost mai mare, adăugă el, trebuia să înțeleg că n-aș fi putut s-o

îngrijesc pe față și nici să arăt cât demult mă interesează sănătatea ei, fără să dăram tot ceea ce el reușise să facă pentru a mă reabilita în ochii marelui-maestru. Îmi aminti ceea ce-i promiseseam și ce datorii aveam față de mine însumi. În sfârșit, repetându-mi sub jurământ că viața Helenei nu era în pericol, îmi declară că, temându-se să nu-mi trădez interesele printr-o faptă necugetată, îmi cere în numele prieteniei noastre să rămân la Gozzo până la însănătoșirea iubitei mele.

Deși nu puteam să-i refuz nimic după noul serviciu pe care mi-l făcuse, nădăjduiam totuși să-l fac să-și schimbe ideile, promițându-i să mă stăpânesc” șa cum dorea el. Comandantul la care fu condus ne-ar fi incomodat cu politețea lui, dacă nu l-am fi rugat să ne lase singuri pentru tot restul nopții. Nu uitam că Lirno avea nevoie de ajutorul nostru pentru a-și regăsi oamenii, și Peres, care-i întâlnise la o' oarecare distanță de port, îl sfătui să plece fără să mai zăbovească. Ne mai povesti totuși, înainte de plecarea lui Lirno, starea de spirit de la curte. Cavalerul pe care Lirno îi rănise mortal se crezuse dator să explice înainte de a-și da sufletul ce motive avusese, el și tovarășii lui, de a mă ponegri printr-o acuzație pe care, după mărturisirea lui, nici ei nu o credeau. Cauza urei lor era aceea pe care și-o închipuise Peres. După ce suferiseră din greu în timpul călătoriei din cauză că păream a nu fi de acord cu pretențiile lor asupra celor trei turcoaice, își ieșiseră din fire la Trina, văzându-ne hotărâți să nu facem nimic pentru eliberarea acelor femei ale căror interese nu aveau nimic comun eu ale noastre. Din acea clipă începuseră să ne considere dușmani și, dacă întârziaseră atât demult timp ca să-și arate adevărata față, era numai în așteptarea unui pretext pentru fuga pe care o plănuiau. Profitaseră de prima ocazie fără a căuta adevărul situației, și dorința de înălțare împreună cu cea de răzbunare îi făceau să creadă că sosind la Malta aveau să obțină cu ușurință de la marele-maestru corabia pe care ei o salvaseră, chipurile, din mâna necredincioșilor. Dar se înșelaseră, căci corabia mea fusese confiscată în folosul amiralității. Această dezamăgire sporindu-le ura împotriva noastră, continuaseră să anatimizeze cu și mai multă înverșunare apostazia pe care mi-o puseseră în seamă. Când sosi Peres la Malta, cum nu-și trâmbiță scopurile, discutându-le numai cu marele-maestru, ei se

crezuseră îndreptățiți de tăcerea lui ca să răspândească zvonul că Peres nu ar fi fost atât de ponderat dacă n-ar fi venit să apere cauza unui vinovat, iar mărturia depusă de corsar și de oamer-ii mei nu însemnase pentru ei decât o apărare cerșită. Mărturisirea cavalerului fusese, la început, taină duhovnicească; dar preotul care-l spovedise îl obligase s-o dea în vileag repetând-o în fața mai multor martori. Spovedania fusese comunicată apoi marelui-maestru împreună cu toate amănuntele care puteau să-i dea mai multă greutate. Cum acesta înclina să se lase convins de mărturia lui Peres, pe care îl știa om cinstit și drept, declară nu numai că era convins de nevinovăția mea, dar și că cei trei cavaleri fuseseră pedepsiți cum li se cuvenea. I se păruse totuși ciudată atâta îndrăzneală la un corsar și ordinul de a-l aresta fusese trâmbițat în toate colțurile insulei, de unde nimeni nu-și închipuia că plecase de vreme ce corabia lui se mai afla încă în port.

Lirno era deci acela care mă reabilitase și Peres mă îndemnă să-i arăt întreaga recunoștință pe care i-o datoram. Era încă un motiv, la fel de puternic ca și generozitatea lui firească, ca să aprobe hotărârea mea de a-i lăsa credinciosului corsar toate bogățiile lui Antonio. Avui grijă să ajungă la bord înainte de sfârșitul nopții. Îl asigurai la despărțire că, fără să țin seama de originea și ocupația lui. Îl consideram unul dintre cei mai viteji oameni din lume și, întemeind noi planuri pe afecțiunea lui, îi reamintii că-i dăduserăm întâlnire la Messina.

Nevoit să începă cu treburile cele mai urgente, Peres nu-i arătase încă lui Junius decât bucuria pe care o simți când regăsești un prieten. Dar aflând aventurile prin care trecuse și motivele care-l rețineau la Gozzo, nu s-a îndoit nici o clipă că puteam să-l ajutăm să se dezvinovătească.

Însă un alt gând îl făcu să ascundă această idee. Cum voia neapărat să mă determine să mai rămân câteva zile la Gozzo, crezu că tovărășia lui Junius avea să fie un motiv în plus de a mă face să accept. Îl luă deoparte ca să-i comunice acest plan și, căzând de acord, reușiră împreună să mă facă să promit că nu mă voi duce la Malta decât peste o săptămână. Se părea că Peres,

purtându-se astfel, ghicea viitorul și vedea dar toate efectele pe care urma să le aibă prudenta lui.

Se întoarse singur la curte, nu numai pentru a răspunde rugămintilor mele de a avea grijă de Helena, dar și pentru a începe să lucreze pentru Junius, fără ca acesta să știe. Absența lui nu se prelungi dincolo de data fixată. În cea de-a opta zi, stătui tot timpul pe țărm așteptându-l. Junius, care se păzea mai puțin în urma veștilor bune pe care le primise, mă însoțise fără nici o obiecție, deși nici prin minte nu-i trecea ce veste fericită urma să primească: îmi împărtășea nerăbdarea numai din prietenie. În sfârșit, îl zări pe Peres. Niciodată vântul nu fusese mai prielnic dorințelor mele. Într-o clipă, corabia intră în port și Peres, sărind pe țărm, ne spuse în câteva cuvinte, lui Junius că fusese iertat de marele-maestru, și mie că Helena se restabilise complet.

„Scumpul meu prieten, am exclamat din suflet, voi putea oare vreodată, chiar dacă îmi voi da viața, să te răsplătesc pentru tot ce ai făcut pentru mine?” Junius își arăta recunoștința la fel de entuziast, și Peres cu greu putu să facă față mulțumirilor și îmbrățișărilor noastre. Nu mai exista nici o piedică pentru a ne întârzia plecarea. Iubita lui Junius fu adusă îndată pe corabie, și Peres, care știa prea bine care erau temerile lui Junius în această privință. Îl liniști asigurându-l că o va duce la locuința spaniolei și că o va da drept ibovnica lui. Revăzui Malta cu o bucurie de nespus. Ca fericirea mea să fie deplină ar fi trebuit s-o văd pe Helena în port, cu brațele deschise, gata să mă primească la pieptul ei. Dar Peres, deși liniștit în privința nerăbdării de care dăduserăm dovadă în timpul bolii ei, mă puse să-i promit încă o dată că voi aștepta cel puțin cincisprezece zile înainte de a încerca s-o văd; căci, după această perioadă, nevoia de a sta la aer pentru a se restabili era atât de firească, încât nimeni nu s-ar mai fi mirat s-o vadă ieșind din mănăstire. „Ai s-o vezi din când în când, mi-ai zis el, și dacă ești în stare să te stăpânești cât de cât, ai să poți să-ți ascunzi dragostea față de toată lumea până în momentul plecării. Va veni o vreme, mai adăugă, când însăși durata acestor relații le va face respectabile; mai ales dacă ai să fi destul d*? constant și discret și dacă, pe de altă parte, o să continui să-ți atragi considerația prin serviciile aduse.” îl întrebai dacă auzise

vorbindu-se ceva despre Rovini. „S-a întors la Malta, mi-a spus el, după fuga fiicei ei, dar după ce a așteptat îndelung întoarcerea mea, s-a hotărât să se retragă în Italia unde trăiește dintr-o rentă modestă dată de fostul ei iubit”.

Peres pregătise primirea noastră atât de bine, încât, departe de a fi obiectul unor reproșuri din partea marelui-maestru, am găsit la el numai blândețe. Întreaga curte adoptase aceeași atitudine și toți se feriră să vorbească despre amintiri care ar fi putut să ne întristeze, iar primele zile ale sosirii noastre fură ca tot atâtea sărbători la care toată lumea părea să ia parte cu bucurie. Junius vedea cu mulțumire că secretul iubirii lui era bine păstrat datorită grijii lui Peres, iar firea lui îi promitea o dragoste tihnită. Am cunoscut puțin oameni atât de modești în tot ce fac și cu atât de mare stăpânire în ceea ce simt. Fie că-i plăcuse din totdeauna, fie că îndrăgise munca pe tronul mainioților, Junius avea o adevărată plăcere să facă totul cu mâinile lui, până și hainele și perucile pe care le purta, astfel încât, fiind prins cu aceste îndeletniciri o parte din zi, nimeni nu se gândea că ar putea petrece cealaltă parte cu o ibovnică. Peres, care avea prilej să-l vadă în situații mai intime decât mine, îmi povestise că îl văzuse la lucru și că, însuflând gustul muncii și iubitei lui, coseau haine sau împleteau păr împreună.

Dar în timp ce Junius se bucura atât de liniștit de dragostea lui, se produsese o schimbare adâncă în sentimentele mele. Numai cu foarte multă greutate reuși Peres să mă țină în opreliștea pe care mi-o impusese, și cele cincisprezece zile la care mă învoiserăm mi se părură necrezut de lungi. Totuși, fiindu-mi îngăduit să primesc scrisori de la Helena și să-i scriu, mă consolam explicându-i în cuvinte dulci sentimentele mele. Ziua stăteam cu

. Prietenii, dar când venea seara, răscumpăram acest chin ducându-mă în preajma mănăstirii, unde îmi petreceam deseori întreaga noapte, gândindu-mă la singura ființă care mă interesa pe lume. La cel mai mic zgomot mi se părea că o aud pe ea; eram fericit numai la gândul că respir același aer pe care-l respira și ea. Viața aceasta pe care am dus-o timp de cincisprezece zile îmi spori atât demult înflăcărea sentimentelor încât eram convins că

Helena este singura ființă care contează pentru mine. Mi-aș fi sacrificat pentru ea și viața, și averea. Într-un cuvânt, credeam că am ajuns la dragostea desăvârșită. Cu câtă înflăcărare îi reamintii lui Peres că eram în ajunul sorocului hotărât! Cât îi vorbeai despre credința și răbdarea mea? „Ți-am făcut pe plac, cred, îi spusei, dar nu-ți mai acord nici un sfert de oră răgaz, chiar dacă ar trebui să pierd în schimb tot ce am mai scump și mai de preț pe lumea asta.” Dar nu se mai gândea la amânare. Locul unde trebuia s-o întâlnesc pe Helena era bineînțeles casa spaniolei lui. Petrecui acolo întreaga zi, deși știam că Helena nu trebuia să sosească decât pe seară. Suflul îmi era plin de dragoste pentru ea, nu vorbeam decât de farmecul ei și de fericirea ce mă va cuprinde când o voi vedea. Rugam cerul să desființeze orele care mai rămâneau până la venirea ei. În sfârșit se arătă sau, mai degrabă, aflând că urcă scara, mă repezii s-o întâmpin tocmai când Peres, deschizând ușa, îmi înfățișă o femeie tânără care-mi era cu totul necunoscută. Rămăsei înmărmurit, încercând să înțeleg ce rost avea o astfel de glumă. Avem în fața mea o tânără de statura și vârsta Helenei, dar nu văzuserăm până atunci decât puține chipuri care să-mi fi fost atât de nesuferite ca acesta. Avea pielea ciupită, ochii sașii, o albeață nesănătoasă și respingătoare. Privind fantoma din fața mea, descopeream totuși ceva care îmi era cunoscut. Mă pregăteam să-mi arăt mirarea și să-l întreb pe Peres de ce venise fără Helena. Dar ghicindu-mi întrebarea și tulburarea, îmi spuse: „Iat-o pe Helena, A așteptat și ea această clipă cu aceeași nerăbdare ca și tine. Boala a desfigurat-o puțin, adăugă, și nu am recunoscut-o din primul moment. Dar dragostea pătrunde prin orice vâl și o recunoști, desigur fără îndoială pe scumpa ta Helena.” M-am tot gândit de atunci înapoi la vorbele lui Peres, și aș fi bănuir că le spusese cu o cruntă ironie, dacă nu mi-ar fi jurat de mii de ori că intențiile lui fuseseră cinstită și sincere. Deși știuse că Helena era bolnavă de vărsat, lucru pe care de altfel mi-l spusese la plecarea din Gozzo, nu știuse că era complet desfigurată de acest crud dușman al frumuseții, lucru pe care îl aflase numai cu puțin timp înaintea mea. Cât despre mine, cred că un trăsnet m-ar fi lovit mai puțin. Am rămas câteva clipe privind obiectul dragostei mele și căutând în trăsăturile ei vreo urmă din imaginea pe care o păstram în fundul inimii. O răceală inexplicabilă, care făcea să-mi înghețe sângele pe măsură ce figura

aceasta nouă o înlocuia pe cealaltă, mă împiedică să deschid brațele ca s-o îmbrățișez. Totuși, din bună-cuviință îi adresai câteva cuvinte mângâietoare. Mă așezai lângă ea încercând să-mi amintesc vechile sentimente pentru a le înlocui pe cele pe care inima mi le refuza.

Helena nu-și dădu seama chiar de la început de această schimbare și o luă drept un fel de stânjeneală datorită celor prezenți; câteva cuvinte despre noul ei chip, spuse cu o oarecare veselie, îi părăură de ajuns pentru a schimba impresia pe care o făcuse asupra mea. Cinarăm împreună cu prietenii noștri și, cât timp a durat masa, căutai să-mi înving tulburarea care creștea în inima mea. Toți cei de față își închipuiau că cel mai mare serviciu pe care puteau să mi-l facă era să mă lase singur cu iubita mea. Nu refuzai ocazia și chiar dacă o absență îndelungată a plăcerilor nu mi-ar fi sensibilizat mult simțurile, mângâierile pasionate ale Helenei tot nu mi-ar fi îngăduit să rămân nesimțitor lângă ea. Noaptea a trecut într-un amestec de indiferență și înflăcărare, pe care nu știu cum să-l numesc. Dar, când zorile îmi arătară mult mai dar decât lumina lumânărilor ceea ce-mi mai rămăsese și ceea ce pierduserăm, nu putui să mai rezist acestui spectacol dezgustător. Mă întorsei pe partea cealaltă, cu spatele la Helena, prefăcându-mă că-mi este foarte somn, și nici mângâierile, nici insistențele ei nu putură să mă facă să mă întorc. Helena fu obligată să se scoale de către prietenii noștri care-i reproșau lenevia. Eu continuai să rămân nemișcat și, strângând ochii cu încăpățănare, reușii să-i conving că aveam întradevăr nevoie să mă odihnesc.

Ce gânduri mă frământau în momentele acestea chinuitoare! Cum se poate, îmi spuneam, ca un accident care nu a stat nici în puterea Helenei, nici în a mea, să stingă un sentiment atât de puternic care a cunoscut atâtea încercări, să distrugă o dragoste atât de puternică și de constantă. Dar cele mai sincere reproșuri pe care mi le făceam ții pe care socoteam că le merit nu mă împiedicau să simt în adâncuî sufletului adevărul unei schimbări pe care o condamnam. Ce poți face împotriva unei nestatornicii atât de puțin dorite! Nici prin gând nu-mi trecea să părăsesc o femeie pe care o iubiserăm atât demult. Nu, nu, îmi ziceam, nu voi

rămâne niciodată nepăsător față de soarta ei, voi folosi o parte din averea mea pentru a-i asigura traiul. Dar unde să caut un leac pentru dezgustul care m-a cuprins? Și, amintindu-mi tot ceea ce auziserăm despre credință și statornicie, mă acuzam că nu înțeleseserăm îndeajuns că dragostea este într-adevăr schimbătoare când nu se leagă decât de calități exterioare datorate întâmplării. Nu am avut ochi decât pentru înfățișarea Helenei, îmi spusei; m-am mulțumit să-i admir frumusețea. Trebuia să-i studiez caracterul, să descopăr tot ceea ce putea acesta să ofere minții și rațiunii mele: aş fi găsit astfel un sprijin împotriva impresiei pustiitoare pe care mi-o producea înfățișarea aceasta. Să fie oare prea târziu? mă. Întrebai apoi. Și de ce nu aş încerca, cel puțin?

Crezui destul în gândul acesta ca să încep deîndată. Mă ridicai cu hotărârea de a mă apropia de Helena și de a-i studia caracterul și tot ceea ce în încântarea dragostei mele și a ei căutaserăm prea puțin să descopăr. Îmi dădui seama că trebuia să țin ochii mai mult închiși decât deschiși; dar este oare vederea singurul dintre simțuri care putea să-mi producă plăcere? Iubita mea nu avea încă nici un „10tiv să creadă că mă schimbaserăm față de ea, așa că nu se simți stânjenită de prezența mea; dimpotrivă, cele mai mici atenții ale mele erau de ajuns ca să întrețină o amăgire din care nimic nu părea că ar putea s-o scoată. Peres a fost singurul față de care socotii că pot să vorbesc deschis. Mă ascultă din ce în ce mai uimit. Fără să-i dau timp să-mi răspundă, adăugai la această mărturisire gândul meu de a redeștepta dragostea în inima mea pe alte căi, și-l rugai să mă ajute să descopăr în persoana Helenei toate calitățile care puteau să mă iaca să-i uit frumusețea pierdută. Îmi făgădui să mă ajute cu același zel pe caic îl arătase dintotdeauna pentru binele meu.

Speranțele mele erau deșarte; și Peres care-și dăduse seama mai bine decât mine de acest lucru, nu se grăbi să-mi înfățișeze părera lui, vrând să-mi dea timp să mă conving că Helena nu primise de la mama ei o educație care să fie în stare să-i formeze sentimentele și că blândețea era singura calitate deosebită a sufletului ei. Știa că deși dragostea nu intră în inimi numai pe calea simțurilor, prea rar poate pătrunde împotriva lor. Cu alte

cuvinte, dacă o femeie poate fi iubită fără a fi frumoasă, trebuie cel puțin să nu aibă nimic respingător. Prevăzuse deci că încercarea mea nu avea decât să mă chinuiască prin străduințe zadarnice dar a privit-o poate ca un fel de răscumpărare a jignirii ce-i aduceam încetând fără voia mea s-o mai iubesc.

Strădaniiile din zilele următoare de a cunoaște caracterul Helenei dovedeau încă multă stăruință și grijă din partea mea; dar i se părură atât de schimbate față de felul în care obișnuiam să-mi manifest dragostea încât înțelese curând schimbarea din sufletul meu. Tristețea și lacrimile fură la început singurele semne ale amărăciunii ei. Mă privea îndurerată fără a avea puterea și poate nici îndrăzneala să se plângă. Văzând că rămân surd la acest fel de reproșuri, izbucni în suspine și, ceea ce nu îndrăznise să-mi spună mie, îi veni mai ușor să-i mărturisească lui Peres. Oricât de mulțumit ar fi fost în adâncul sufletului de a mă vedea scăpat de cea mai însemnată piedică pe care o văzuse în calea carierei și reputației mele, acesta nu pregetă totuși să-i acorde bieteii Helena mângâierea și ajutorul ce părea să-i ceară. Îi mărturisii că mă schimbaserăm mult și o sfătui să folosească pentru a-mi recăpăta dragostea căii independente de frumusețe, cum ar fi blândețea, veselia, amabilitatea și, urându-i poate succes cu gândul că o astfel de dragoste nu mai era de temut pentru onoarea și cuminenția mea, îi dădu toate sfaturile pe care ea le-ar fi putut primi de la cel mai bun prieten.

Mă înștiință totuși de ceea ce puseseră împreună la cale. Departe de a mă opune intențiilor Helenei, căutai s-o ajut, gândindu-mă la miile de jurăminte prin care mă legaserăm s-o iubesc toată viața. Planuri zadarnice! Mă sileam să petrec zile întregi alături de ea; dar prezența care altădată îmi trezea patimile cele mai vii nu făcea acum decât să le stingă. Își dădea seama cât de departe era acest efect de speranțele ei. Veselia pe care o afișa, cum îi recomandase Peres, o părăsea fără voia ei și îi lua locul o tăcere posomorită care-mi arăta cât demult suferă. Dar nu o întrebam nici din ce cauză e necăjită, ferindu-mă și de-a începe o discuție care m-ar fi pus în mare încurcătură, dar și de-a stârni reproșuri pe care stăruința mea de a o vizita le împiedicase să izbucnească până atunci.

Era însă imposibil ca o furtună atât demult amânată să nu izbucnească într-o bună zi. Petreceam o parte din zi, adesea chiar zile întregi, alături de Helena; dar nu mai petrecuserăm lângă ea nici o noapte afară de cea a revederii. Afecțiunea mea se manifesta doar prin niște mici atenții, asemănătoare cu cele pe care le aveam pentru iubita lui Peres și pentru a lui Junius. Helena simțea prea mult indiferența mea și curând obosi să se tot stăpânească. Nu mai așteptă nici măcar să fiu singur cu ea, deoarece observase, fără îndoială, că evitam această situație. Începu prin a vărsa un șuvoi de lacrimi, după care mă întrebă de față cu Peres și cu spaniola dacă este adevărat că am încetat s-o mai iubesc, și dacă îi fac o vină că boala îi schimbase trăsăturile. Întrebarea aceasta, la care nu mă așteptam deloc, mă puse într-o încurcătură cu mult mai mare decât pe ea. Totuși, deși din dorința de a o menaja aș fi putut să ocolesc răspunsul, rușinea de a minți în fața lui Peres și a spaniolei, care știau ce se petrece cu adevărat în sufletul meu, mă făcu să fiu sincer. Așa încât, fără a mai sta să judec dacă asprimea nu era o crimă și mai mare, răspunsei că făgăduielile sau, dacă voia să le dea alt nume, jurămintele de credință pe care le făcuserăm nu mai depindeau de mine; că inima mea, la fel de capabilă de asemenea sentimente ca și mai înainte, nu dorea decât să le îplinească; dar că, într-adevăr, nu mai simțea aceeași înclinație pentru ea; că oricare ar fi fost cauza pe seama căreia avea să-mi pună nestatornicia, ea însăși trebuia să oprească un rău pe care-l regretam; într-un cuvânt, că nu mă simțeam vinovat de nimic, și că schimbarea sentimentelor mele mă durea în aceeași măsură ca și pe ea.

Deși stinghereala în care mă aflam mă făcuse să vorbesc destul de tăios, Helena se stăpâni și, adresându-mi-se cu mai multă inteligență decât aș fi crezut-o capabilă, mă întrebă ce preț trebuia să pună pe sentimentele pe care le avuseserăm pentru ea dacă acestea fuseseră legate numai de frumusețe, un lucru atât de fragil? Și din mulțimea complimentelor cu care îmi plăcuse s-o copleșesc își amintea că jumătate fuseseră adresate frumuseții chipului ei. „Totuși, adăugă, aceasta este singura parte din ființa mea pe care boala a desfigurat-o.” își pregătise fără îndoială mai demult cuvântarea aceasta căci, oprindu-se pentru a-mi aștepta răspunsul părea foarte încântată de ce spusese. Din nefericire,

nu-mi veni în minte nici un răspuns potrivit, iar tulburarea care mă făcuse să vorbesc atât de aspru mă făcu să-i răspund fără înconjur că nu-mi analizaserăm niciodată sentimentele dar, că, dacă lucrurile fuseseră așa cum credea ea, eram norocos că scăpaserăm de ele.

Nu-mi dau seama de ce Helena găsi răspunsul acesta mai aspru decât primul. Furia i se aprinse dintr-odată în priviri și-mi reproșă perfidia cu atâta amărăciune și violență încât șuvoiul de injurii pe care mi le adresă îi secătuiră puterile și căzu fără simțire. Îi acordai toate îngrijirile pe care le impuneau recunoștința și omenia. Scena aceasta făcându-mă să înțeleg la ce trebuia să mă aștept în viitor, îi declarai lui Peres că nu intenționam s-o mai văd vreodată și că voiam să-i asigur o pensie bunicică de care se va putea bucura în oricare loc din lume pe care și-l va alege. Plecai în ciuda tuturor stăruințelor lui Peres și, ajuns acasă, întocmii un act prin care îi lăsam pe viață o rentă de patru mii de livre, ceea ce însemna a zecea parte din veniturile mele. Îi trimisei actul fără întârziere, sigur că dărnicia avea s-o ajute în curând să-și uite amarul.

În același timp, aveau loc și alte întâmplări capabile să năruie tot ceea ce speram să obțin din această hotărâre Peres se gândea să se întoarcă cât de curând în Spania, unde îl chemau interese importante. Îi promiseseam să-l conduc la Barcelona și planul nostru era ca la sfârșitul iernii să trecem să-l luăm de la Messina pe corsarul Lirno, ca să nu avem a ne teme de africani în călătoria noastră.; Deși părea că ține destul demult la spaniola lui, Peres se gândise că era o tovărășie destul de inccfmodă în Spania și că soarta îl va face în curând să caute alte legături. Procedase cu mult mai multă blândețe decât mine ca să-și pregătească iubita de despărțire. O luase foarte de departe, arătându-i că nemaiputând să-și amâne plecarea în patrie, spera ca ea să-i rămână credincioasă în timpul cât va lipsi. Era un fel de a-i spune că este hotărât să o părăsească și că nu-i promite să se mai întoarcă. Clementia, al cărei nume trebuie să vi-l spun acum, nu-și dăduse seama îndată de intențiile iubitului ei și, neobservând nici o schimbare în purtarea lui, își arătase adevăratele sentimente numai când orice îndoială devenise imposibilă. Dar, în starea în

care o lăsaserăm pe Helena, se întâmplă, din nenorocire pentru Peres. Ca după ce se trezi din leșin, să încerce s-o liniștească arătându-i asemănarea sorții ei cu a Clementiei. „Vezi, îi spuse el, din exemplul prietenei domniei-tale și al meu, că acest fel de legăminte nu sunt făcute să țină o veșnicie. Eu plec foarte curând în Spania, iar cavalerul a hotărât să mă însoțească. Las aici o femeie pe care am iubit-o și a cărei soartă nu-mi va fi niciodată indiferentă. Veți locui împreună, adăugă el, și vom avea grijă să nu duceți lipsă de nimic.”

Credea că apără în felul acesta atât interesul lui cât și al meu. Clementia, care nu-l auzise niciodată vorbind atât de deschis despre plecarea lui și care avea, nestatornicia mea în fața ochilor, nu mai putu suporta supărarea care o chinuia de câteva zile. Se alătură prietenei ei pentru a-și vărsa mânia asupra bărbaților, acoperindu-ne cu cele mai groaznice injurii, Peres, tot atât de tulburat ca și mine de acest incident pe care nu-l prevăzuse, găsi cu cale să se retragă. Tocmai în aceste împrejurări s-a întâmplat să-i fie adus Helenei actul prin care îi constituiam o pensie, împreună cu reînnoirea regretelor mele pentru motivele crude care puseseră capăt relațiilor dintre noi. Tot ce venea de la mine într-un asemenea moment de furie fu privit ca un dar blestemat. Clementia, care câștigase oarecare influență asupra Helenei datorită vârstei și experienței, o sfătui să-mi respingă binefacerile și. Știind greutățile pe care mi le cerea angajarea mea în Ordinul de Malta, îi propuse un plan de răzbunare care urma să se răsfrângă și asupra amantului ei.

Peres venise direct la mine ca să-mi povestească tărașenia. Nu putu să nu râdă povestindu-mi aventura prin care trecuse și, deși era hotărât să facă pentru iubita lui tot ceea ce îi îngăduia averea, era totodată atât de hotărât să nu se încarce cu ea când se va duce în Spania, încât nu ținu seama de furia ei. Știa la fel de bine ca și mine la ce fapte nesăbuite poate răzbunarea să împingă două femei pătimase; când află, ce făcuserăm pentru iubita mea, îmi arată că el, neavând venituri fixe în Italia din care să poată asigura o pensie Clementiei, avea de gând să-i lase tot ceea ce agonisise în expedițiile noastre pe mare, bizuindu-se pe ajutorul meu ca să ajungă în Spania. Deși generosul Peres nu urmărise

niciodată în mod special să siringă bogății, partea lui de pradă numai din cea de-a doua campanie se ridica la mai mult de douăzeci de mii de scuzi care, fiind lăsați la Malta când plecase din nou pe mare, erau neatinși.

În timp ce căutam să aranjăm lucrurile în felul acesta, mi se aduse înapoi actul pe care Helena îl refuzase. Își însoțise refuzul cu mai multe cuvinte jignitoare, poruncindu-i feciorului ca nu cumva să le uite atunci când îmi va povesti cum se petrecuseră lucrurile. Peres, la fel de surprins ca și mine, voi să vadă dacă ofertele lui vor fi primite cu mai multă recunoștință. Îi trimise spaniolei o declarație semnată de mâna lui prin care-i ceda liber și fără rezerve tot ce avea la Malta, cu arătarea felului și valorii fiecărei părți din danie. Avu parte de același afront. Luă refuzul acesta dublu drept un exces de mândrie și de ciudă și, deși refuzul ne-ar fi îndreptățit să nu mai insistăm ne hotărârăm să așteptăm să li se mai potolească furia pentru a le prezenta din nou propunerile noastre.

Se scurseră câteva zile. În acest timp nu trecurăm pe la doamnele noastre, dar continuam să le arătăm aceeași dărnicie și aceleași atenții. Fui însă informat că două femei se înfățișaseră marelui-maestru și că fuseseră auzite pronunțând numele noastre însoțindu-le cu multe reproșuri și lacrimi. Mi se păru atât de sigur că nu puteau fi decât ibovnicele noastre încât, îngrijorați de felul îrr care putuseră să ne încondeieze, nu am mai așteptat să fim chemați de marele-maestru. Apărarea noastră era atât de ușor de susținut încât ne înfățișarăm în fața lui cât se poate de senini, cu atât mai mult cu cât, știind ce gândește marelemaestru despre legătura mea, credeam că va fi foarte bucuros să afle că aventura aceasta se sfârșise pentru totdeauna. Primirea pe care ne-o făcu nu fu deloc așa cum ne așteptaserăm. Spunându-ne doar că i-ar plăcea să primească de la noi câteva explicații, îi îndepărtă pe toți cei din jur ca să ne asculte.

Explicațiile pe care ni le ceru au fost simple. De cum auzirăm despre ce era vorba, Peres începu să răspundă în numele amândorura, povestind întreaga istorie a iubirilor noastre și dând o întorsătură hazlie unor aventuri din care cea mai mare parte nu

era destul de serioasă pentru a fi arătate altfel. În afară de faptul că ne făcuserăm o reputație de oameni de onoare care nu îngăduia nimănui să ne bănuie de rea-credință, procedaserăm atât de cinstit și cu atâta noblețe încât, neavând a ne rușina de nimic, nici nu am ascuns nimic, nici măcar ultima scenă și refuzul pe care-l primiserăm. Amănuntul acesta a avut asupra marelui maestru efectul pe care-l doriserăm. Găsea aici tâlcul acuzațiilor pe care cele două femei îl formulară cu atâta viclenie și răutate, schimbând în așa fel natura faptelor încât să părem vinovați în ochii unui judecător mai puțin înțelept și luminat. Șederea la Fez, prietenia cu maurii, proiectul de a ne așeza în Albania, planul meu de a fugi în America, toate acestea fuseseră înfățișate în culori care le făceau să apară deosebit de respingătoare. Principala mea vină era seducerea și răpirea Helenei. Arătând câtă pagubă pricinuiserăm onoarei și viitorului ei, ceruse o despăgubire pe măsura situației la care-i dădea dreptul să spere pe vremea aceea tinerețea, frumusețea și onoarea de a fi fiica unuia dintre cei mai mari seniori din Neapole.

Ne-a fost ușor să înțelegem de ce refuzaseră darurile noastre. Le priviseră ca o despăgubire mult prea mică față de drepturile pe care își închipuiau că le dobândiseră asupra noastră. Chiar și spaniola, invocând o obârșie pe care i-ar fi fost foarte greu s-o dovedească, îi cerea lui Peres s-o ia de nevastă pentru a-i salva onoarea. Faptele erau atât de cunoscute, iar asemenea pretenții i se parura atât de ridice marelui maestru încât se declară mulțumit de explicațiile primite asupra punctelor nelămurite până atunci. În încheiere, puse capăt neliniștii noastre înfățișându-ne ce intenții avea. Prin naștere, Helena se afla în puterea lui. Îmi spuse că plănuia s-o trimită la o mănăstire aflată la câteva mile de capitală. Nici nu vru să audă de cei patru mii de franci pe an pe care continuam să-i ofer, și-mi limită dărnicia la două sute de scuzi pe care urma să-i plătesc anual. Cât despre Clementia, era hotărât s-o poftască să părăsească insula și-l lăsa pe Peres să rezolve singur restul.

Mă gândeam atât de puțin să mă folosesc de protecția marelui maestru încât, plecând de la palat, voiam să-i scriu Helenei ca să-mi reînnoiesc oferta și chiar s-o înștiințez de ceea ce i se

pregătește la curte. Dar, sosind acasă, aflai că mă aștepta de o oră și că ceruse eu insistență să-mi vorbească fără martori. Îl rugai pe Peres să-i îndeplinească dorința. Intrai singur și o găsii cu fața acoperită cu un văl pe care nu-l ridică. Dimpotrivă, după ce-l potrivești astfel ca să nu i se zărească nici o părțică din față. Veni spre mine cu pași șovăitori și, rugându-mă cu voce tremurătoare să-i iert îndrăzneala, îmi spuse apoi că era convinsă că se poate bizui mai mult pe bunătatea mea dacă-mi ascunde un chip care mă făcuse s-o urăsc. Mă pregăteam să protestez, s-o asigur că, departe de un asemenea sentiment, eram mai dispus ca oricând să-i fac oricare serviciu cerut de prietenie și fără a ține seama că încercase să-mi facă rău. Dar am fost întrerupt de hohote de plâns. „Vai! îmi spuse ea, în ce hal de disperare trebuie să mă fi adus purtarea ta dacă m-a făcut să uit că ești încă pentru mine cel mai iubit om din lume și că mi-aș da cu bucurie viața pentru tine. Du-te de grabă la marelemaestru și spune-i că retrag toate acuzațiile împotriva ta făcute la mânia.” îi răspunsei cu un zâmbet că dreptatea marelui-maestru mă pusese acum la adăpost, dar că primejdia în care mă pusese mă înfricoșase mult mai puțin decât mă înduioșa căința ei, „Mă ierți, deci 7 mă întrebă. Ah! răspunsul tău îmi ia o greutate de pe suflet. Nu mă mai tem de ce mă poate amenința dacă mai ai încă destulă bunătate ca să te interesezi de soarta mea.” Mă rugă să-i explic ceea ce nu-i anunțaserăm decât pe jumătate. Intenția mai'elui-maestru de a o închide într-o mănăstire nu păru s-o sperie. „Lasă pe mine, mi-a zis ea. Am să știu să scap de urmărirea lui. Nu-ți cer decât o singură favoare în afară de cea pe care mi-ai făcut-o: așteaptă șase săptămâni înainte a rosti jurământul și promite-mi că la sfârșitul acestei perioade mă vei primi cu aceeași bunătate ca și astăzi.” îi dădui cuvântul fără să mă las rugat. Îmi ceru să-l repet în forma cea mai strașnică și, plecând fără a mai scoate nici un cuvânt, mă lăsă într-o nedumerire completă atât asupra cuvintelor cât și motivului vizitei ei.

Eram sincer când îi promiseserăm prietenie și m-ar fi durut mult s-o văd intrând în mănăstire fără a simți chemare spre călugărie. Mă temui deci să nu ia prea ușor sfatul pe care i-l dăduserăm, și ca marele-maestru să nu-i pună pe oamenii lui s-o ridice mai curând decât se aștepta. Poruncii unui slujitor să se ducă după ea

și s-o grăbească să se pună la adăpost. Dar acesta îmi aduse vestea că o căutase în zadar la dona Clementia, din casa căreia plecase în ajun fără să știe nimeni unde. Aflai totuși din întâmplare câteva zile mai târziu, că se retrăsese la o rudă unde își făcea niște operații foarte periculoase. Niște necazuri cu sănătatea, urmare a drumurilor mele pe mare, mă făceau să caut uneori vindecarea în îngrijirile unui felcer italian sosit de curând în Malta. Făindu-se cu iscusința lui, acesta îmi vorbi de un tratament extraordinar pe care-l începuse și despre care credea că va da rezultate foarte bune. „Este vorba, îmi spuse el, de o tânără pe care a desfigurat-o vărsatul de vânt.” Pretindea că-i va face o piele la fel de frumoasă ca înainte de boală. Insistând, am descoperit că cea care se încrezuse în promisiunile lui era Helena. Mai este nevoie să mărturisesc că această stăruință neclintită în a-mi place mă impresionează într-o măsură destul de mare pentru a trezi în sufletul meu o parte din sentimentele pe care le avuseserăm pentru ea? „Mă iubește, îmi ziceam, și ce altă fericire am așteptat eu de la dragoste decât de a fi iubit? Nu trebuie oare să fiu fericit că țin destul la dragostea mea încât să-și pună viața în pericol pentru a o păstra?” Căci felcerul nu-i ascunsese că se angajase să-i redea frumusețea, dacă va rezista la puterea leacurilor lui, dar nu-i garantase viața în cazul în care mijloacele pe care intenționa să le întrebuințeze vor fi mai puternice decât va putea să suporte. Cum nu-i ascunsese nici ei acest pericol, fui înduioșat de tăria de care dădea dovadă și mă întrebam dacă n-ar fi trebuit s-o feresc de pericolul la care se expunea, după cum eram convins, mult mai mult din dragoste decât din vanitate femeiască și s-o țin alături de mine așa cum era, arătându-i mai multă duioșie și dragoste ca înainte. Dar chipul acela îngrozitor a cărui imagine mi se întipărise în minte îmi apărură din nou în fața ochilor și simții deodată cum mi se sting toate dorințele și cum recad în indiferența care era de câteva săptămâni starea obișnuită a inimii mele.

Nu la fel de ușor ieși Peres din încurcătura lui. Spaniola, cu firea năvalnică îndeobște cunoscută a femeilor din această nație, se bizuia pe demersurile ei la curte și spei'a cel puțin să-l dezonoreze pe Peres dacă refuza încă să se căsătorească cu ea. Dorința de răzbunare nu-i fusese micșorată de remușcările care o

cuprinseseră pe Helena după întoarcerea de la curte și, văzând că marele-maestru nu se arăta grăbit să i-o satisfacă, se pregătea să insiste cu noi cereri, când primi ordinul de a părăsi Malta. I se dădea un răgaz de opt zile. Cu toată furia care o cuprinsese la primirea acestei vești, se stăpâni totuși față de trimisul marelui maestru și făgădui să se supună, dar, jignită și întărită de un rezultat atât de contrar așteptărilor ei, se hotărî din primul moment să-și facă dreptate singură, iar triumful amantului era un motiv de ură ce se adăuga celor dinainte. Peres care, în adâncul sufletului, îi dorea tot binele pe care ea nu avea să-l mai găsească alături de el, căută s-o vadă chiar în seara aceea, nu cu gândul de a-i reproșa acuzațiile prin care încercase să ne ponegrească, ci să se înțeleagă cu ea asupra celor ce erau de făcut pentru liniștea și fericirea ei. O găsi singură, rumegând planuri de răzbunare. Totuși, văzându-l pe Peres că se întoarce de bunăvoie, își stăpâni furia pentru câteva momente. Îl ascultă cu răbdare și Peres îmi repetă de nenumărate ori că, nevăzând în ochii ei decât o expresie de bunăvoință, se minunase de capacitatea femeilor de a-și stăpâni cele mai puternice porniri ale inimii și de puterea lor de prefăcătorie.

Clementia păriise să-i asculte în liniște atâta timp cât nu știuse cu siguranță ce voia să-i spună. Îl îndemnase chiar să-și deschidă sufletul, prin întrebări puse cu aceeași măsură și stăpânire. Dar deabia auzise că el nu se opune ordinului marelui maestru și că nu se gândea decât să se despartă de ea coplesind-o de binefaceri, nu mai rezistă turbării care o stăpânea și se năpusti asupra lui ca o fiară, Clementia era o femeie 'ânaltă și deosebit de puternică. Surprins de iuțeala cu care îl atacase, Peres se trezi apucat de git. Oricât de puternic era, Clementia îl răsturnă atât de repede de pe scaun apăsându-l cu toată greutatea corpului ei încât Peres simți că-și pierde respirația. Ea își dădu seama de acest lucru, văzând cum îl lasă puterile și, profitând de acest moment, îi trase sabia și-i apropie vârful de pânțec jurându-se cu furie că îl va străpunge fără milă la cea mai mică mișcare de apărare.

Situația aceasta era deosebit de neplăcută pentru unul dintre cei mai viteji oameni din lume, care avea de ales între o moarte inevitabilă și rușinea nu numai de a-și datora viața unei femei,

dar și de a trebui să-i accepte condițiile ca să și-o răscumpere. Rămase nemișcat sub amenințarea propriei săbii, ca să audă condițiile ce i se puneau. Clementia, la fel de furioasă. Îl întrebă dacă era hotărât s-o părăsească. Răspunse pe ocolite, invocând afacerile care-l chemau în Spania și faptul că o legătură ca a lor nu putea fi veșnică. „Totul a fost așadar o înșelătorie, răspunse Clementia furioasă. Ei bine! alege între viața ta, pe care o am în mână și făgăduielile pe care vreau să mi le faci. Vreau să mă iubești toată viața. Dacă va trebui să părăsesc acest oraș, vreau să plec cu mine. În Africa, Spania, Italia, în orice loc din lume, îmi este tot una, dacă pot trăi cu tine acolo, și vreau ca și ție să-ți faci plăcere să mă ai eu tine. Iată ce trebuie să-mi juri în fața cerului, dacă nu vrei să-ți străpung inima.”

Peres avusese. Răgaz să-și împartă atenția între vorbele ei și mijloacele de a ieși din încurcătură, dai' negăsind altă cale decât supunerea, procedă în singurul fel care se cuvenea. Li promise s-o iubească și să o vadă întotdeauna cu plăcere. Un astfel de jurământ ar fi părut ridicol oricui afară de o femeie îndrăgostită. Clementia, prea mulțumită de jurământ, simți detndată cum îi dispare ura. L-ar îi îmbrățișat de o mie de ori pe Peres, dacă nu i-ar! i v nit: o altă idee care a fost cât pe-aci să-i spulbere teatV'; p. Ranțele. Tocmai când își cobora mâna pentru a arunca sabia și când schimbarea din ochii ei îl făcu pe Peres să creadă că scena aceasta atât de neplăcută se sfârșise, ea reluă sabia, și totodată privirea furioasă dinainte pentru a-i impune' o nouă condiție: „Mai vreau, a zis ea, drept confirmare a jurămintelor tale, să vii să-ți petreci noaptea aceasta la mine.” Peres, văzând că a scăzut pericolul, nu se putu stăpâni să nu râdă de această propunere și consimți cu mai multă plăcere decât la celelalte. Sosind, din fericire, Junius pentru a-l scăpa din încurcătură, Peres se grăbi să Vină la mine să-mi povestească aventura. Totuși, în mijlocul povestirii pe care nu putu să mi-o facă pe un ton serios, nu-mi ascunse că onoarea îi crea scrupule în privința acestui jurământ smuls cu 'forța. Deși schimbase câteva din cuvintele amantei lui când îl rostise, lăsându-și astfel o portiță de scăpare, îi era rușine că trebuise să recurgă la niște arme atât de mizerabile și-l văzui întrebându-se dacă nu era mai demn pentru el să se mulțumească eu proverbul care consideră jurămintele de dragoste

drept tot atâtea iluzii. Dar cum nici cauza aceasta nu-l mulțumea, luă o hotărâre care mi se păru într-adevăr mai onorabilă și care îmi demonstră încă o dată generozitatea lui, Urma să obțină de la marele-maestru, sub cuvânt că era încă prea devreme pentru călătoriile pe mare, să-și petreacă restul iernii la Malta cu dona Clementia. Planul lui era să se folosească ele chiar această favoare pentru a o face pe ibovnica lui să înțeleagă că legătura lor fiind prea cunoscută, trebuiau să renunțe să se mai vadă până la plecare; nu se îndoia că lipsa își va face efectul obișnuit asupra inimii unei femei de care îl legase mai mult întâmplarea decât iubirea. Își mai propunea de asemenea să-l îndemne pe secundul de pe corabia mea, la care observase o oarecare înclinație pentru ea, s-o viziteze des. Acesta, un tânăr maltez fără avere, nu putea refuza s-o ia de nevastă, atunci când va vedea că farmecul ei este sporit de darul pe care Peres rămânea dispus. Să i-l facă. Pe de altă parte Clementia, când își va fi revenit din furie, nu putea să refuze, fără să facă o nebunie, o căsătorie care ștergea greșelile din trecutul ei, pentru a se încăpățâna să urmeze un bărbat doar în calitate de amantă. Găsii că planul acesta era atât de potrivit, încât făcui unul asemănător în favoarea Helenei. Aveam printre slujitori un provensal foarte chipeș care-mi era în același timp camerist și majordom; nu era de altfel lipsit nici de minte, nici de educație, iar credința lui merita o răsplată. Căsătoria cu el nu însemna pentru Helena o mare decădere, mama ei nefiind decât o burgheză din Malta. Mă gândeam că, o dată cu căsătoria, să pun pe numele amândorura cei patru mii de franci pe care-i destinaserăm iubitei mele și, fără a mai amâna, i-am comunicat feciorului propuneri'ea. O primi ca pe cel mai fericit lucru ce i se putea întâmpla. Deși nu puneam nici o speranță în tratamentul felcerului, chiar și cea mai mică schimbare nu putea fi decât în avantajul Helenei, iar pe feciorul meu nu frumusețea îl interesa. Planul acesta mă încânta în așa măsură încât,. Adoptând planul lui Peres cu același zel, îi promisei să nu precupețesc nimic ca să le fac să izbândească pe amândouă în același timp. Peres avu amabilitatea de a o revedea pe Clementia în noaptea următoare. Bucuria pe care o resimți și asigurările lui Peres că ordinul marelui-maestru va fi revocat o determinară să se lipsească de vizitele lui. Peres îmi aduse fără întârziere a doua zi această veste

fericită. Crezurăm că ne asiguraserăm pe deplin liniștea și libertatea.

Șase săptămâni trecură într-o liniște deplină. Secundul meu, care acceptase cu mult entuziasm propunerile mele, începuse s-o viziteze pe Clementia, fără a-i explica anume ce urmăiește. Era termenul când felcerul promisese că Helena își va recăpăta farmecul. O făcuse să sufere chinuri de nedescris, care nu izbutiseră decât s-o urâtească și mai mult. A tras singură consecințele. De cum a aflat din oglindă că se înșelase cu speranțe zadarnice, se și hotărî să-mi scrie, scutindu-ne pe amândoi de vizita pe care o hotărâserăm. Scrisoarea era un model de rațiune și modestie. Deplângea nenorocirea care mă despărțise de ea dar, mărturisind că nu mai era vrednică să inspire dragoste și că se cuvenea cu atât mai puțin să se lase pradă iubirii, mă ruga ca, în loc să-i acord pensia pe care i-o oferiserăm, s-o ajut să-i facă pe plac marelui-maestru care părăsise să dorească retragerea ei într-o mănăstire. Blândețea ei mă irnpresionă destul de mult pentru a trezi din nou toate urmele iubirii mele. Dar chipul acela groaznic care mă vindecase fără voia mea îmi veni din nou în memorie, și-mi făcu același serviciu.

Ținând totuși la planul meu și considerând hotărârea Helenei ca pe cel din urmă efect al disperării, îi răspunsei că o rog să nu se grăbească și că aveam în privința ei unele intenții care i se potriveau mai bine. Nu știu ce-și închipui, dar îmi promise să aștepte în liniște ordinele mele. Știrile pe care dorea să le afle între timp despre soarta Clementiei îi treziră dorința de a o revedea. Nici eu, nici Peres nu știam deloc ce le îndepărtase una de alta. Aflarăm însă curând, prin feciorul meu, căruia îi propuseserăm s-o viziteze cu asiduitate pe Helena, și care era primit cu multă politețe și amabilitate, că nu avusese alte motive decât furia continuă în care o vedea pe tovarășa ei și remușcările pentru acuzațiile pe care ni le aduseseră. Dar cum noile idei asupra cărora le plăcea să discute reînnodaseră prietenia și relațiile lor, și-au comunicat speranțele și au început iar să se conducă după hotărâri luate împreună. Secundul meu le vedea cu multă asiduitate, iar feciorul meu sau majordomul, ca să-i dau un titlu mai de vază, le făcea o curte nu mai puțin asiduă. A fost deci

firesc ca în desele lor convorbiri să-și deschidă inima. Se întâmplă însă ca cei doi amanți să-și arate prea vădit pretențiile și chiar sprijinul pe care-l aveau din partea lui Peres și a mea. Clementia a înțeles cum stau lucrurile dar își ascunse gândurile și, sigură că Helena nu bănuiește încă nimic, amână pentru mai târziu să-i explice liniștit descoperirea.

Mândria, căci după cum v-am descris-o pe Clementia nu aş atribui dragostei furia ei, ideea pe care și-o făcuse despre motivele ce-l îndemnau pe amantul ei să aprobe un plan în care ea vedea mai puțin indiferență decât dispreț; în sfârșit, o mie de gânduri negre sporite de apropierea dintre cele aflate și toată purtarea lui Peres o făcură să treacă de la liniștea la care ajunsese la noi izbucniri de furie pe care încercă să i le inspire și Helenei. Motivele lor de a se crede ofensate nu puteau fi aceleași. Secundul meu nu era un pețitor de care să-i fie rușine Clementiei. De aceea, ura ei se îndreptă mai mult împotriva lui Peres decât asupra lui, daipentru a o face pe Helena să-i împărtășească supărarea îi arătă cât trebuia s-o disprețuiesc dacă îi prezentaserăm căsătoria cu feciorul meu ca pe o fericire. Nu era oare fiica unui om de vază? Iar ceremonia căsătoriei schimba oare cu ceva noblețea din naștere a sângelui? O făcu să se rușineze până într-atât de soarta pe care i-o pregăteam încât, împrumutându-i și o parte din furia ei, reuși s-o supună influenței ei și s-o facă să-i asculte toate sfaturile. Primul plan pe care îl puseră la cale fu să arate printr-o insultă răsunătoare disprețul pe care-l aveau pentru noii lor îndrăgostiți. Comparația pe care făceau între aceștia și noi înșine le determină să ia o hotărâre puțin inspirată: privindu-i ca pe niște oameni asupra cărora ele care trăiseră pe picior de egalitate cu noi, aveau toate avantajele, s-au crezut îndreptățite să-i umilească direct. Un strop de judecată, dacă ar fi avut, le-ar fi îndemnat la mai multă prudență în propriul lor interes.

Chiar de a doua zi, după ce-l rugară pe Junius să fie la ele la ora când veneau de obicei cei doi pețitori, începură să-i trateze cu un dispreț de care aceștia, timizi și respectuoși, nu-și dădură seama la început, până ce secundul meu începu să înțeleagă. Dragostea nu-i stinsese mândria. Deși primise fără greutate să trăiască pe picior de egalitate cu majordomul, știindu-mi gândurile, se simți

totuși ofensat să se vadă pus pe aceeași treaptă cu el de către Clementia, care părea să socotească ambițiile lor la fel de necuviincioase. Lăsând la o parte tonul galant, se apără cu multă fermitate. Ea nu aștepta decât prilejul acesta pentru a-l insulta și mai pe față. Imploră ajutorul lui Junius împotriva acestor neobrăzați care abuzau de bunăvoința stăpânilor lor. Iar câțiva oameni care stăteau la pândă din porunca ei și care veniră în fugă la strigătele ei încercară să-i gonească pe cei doi amanți cu o violență jignitoare. În aceste condiții, secundul meu nu mai păstră nici un fel de considerație pentru faptul că Clementia era femeie. Disperarea pe care o simți văzându-se tratat cu atâta dispreț de o femeie pentru care credea că face un mare sacrificiu luând-o de soție îl făcu să-și întoarcă răzbunarea împotriva ei. Fusesse forțat să scoată sabia pentru a se apăra și n-o întrebuiștă, l'n tulburarea lui, decât pentru a da o lovitură mortală nefericitei Clementia. Junius se gândi mai puțin s-o răzbune cât să pună capăt tfpzordinii, și cele trei sau patru slugi pe care se bizuise Clementia se lăsară păgubase în fața unui ofițer care nu părea dispus să le cedeze ușor. Toată grija lor se îndreptă asupra ei, în timp ce locotenentul și majordomul se grăbiră să plece.

Veniră direct la mine să-mi relateze această întâmplare nefericită. Un sfârșit atât de umilitor îi vindecase pe amândoi de dragoste, păsându-le mai puțin de iertarea mea cât de învoirea de a disprețui și urî două femei care le fuseseră atât de puțin recunoscătoare pentru afecțiunea lor. În timpul povestirii, mi se păru însă că majordomul era mai puțin iritat și că se îndoia încă de sentimentele iubitei sale, pentru că singura care vorbise fusese Clementia.

Nenorocirea acesteia nu-l lăsă deloc indiferent pe Peres. Se grăbi să se ducă la ea. Era într-o st, are în care nu se mai putea spera nimic. Păru totuși să recapete puteri la vederea celui pe care-l socotea cauza nenorocirilor ei; și ultimele ei cuvinte fură vorbe de ocară împotriva lui Peres, care avu destulă generozitate ca să sufere din această cauză. Veniserăm aproape imediat după el, așa că am asistat la această tristă întrevedere, fără să pot face nimic care să micșoreze grozăvia scenei. Helena rămăsese lângă tovarășa ei. Îi vorbii cât putui mai convingător, arătându-i că era în

interesul ei să primească propunerea mea de a accepta mâna majordomului împreună cu avantajele pe care voiam să le adaug la această căsătorie. Drept răspuns vărsă un șuvoi de lacrimi, urmate de o rugămintă cam neașteptată. Văzând că, în pofida celor întâmplare, îi arătam încă bunăvoință, îmi spuse ea, îmi cerea favoarea de a fi lăsată să-și petreacă alături de mine restul vieții. Țineam casă mare și o femeie atașată intereselor mele prin recunoștință și dragoste putea să-mi fie de oarecare ajutor în gospodărie. Mă imploră să-i primesc serviciile, arătând că schimbarea înfățișării ei avea să mă ferească, cu siguranță, de gura lumii. Degeaba îi arătai că putea să fie mai fericită mergând pe calea pe care i-o oferiserăm. Vorbele mele fură zadarnice. Am fost atât de mișcat de încăpățânarea cu care îmi repeta rugămintea aceasta încât îi făcui hatârul cu bucurie și, uitând de urâtenia ei, o îmbrățișai din toată inima.

Mă găseam eliberat dintr-odată de toate grijile, căci soarta înlăturase din calea mea toate piedicile. Prima măă dorință fu să mă dedic pe viitor numai glorioaselor îndatoriri ale Ordinului. Nu mă socoteam despărțit de Peres până când nu-l voi fi dus în Spania, iar hotărârea lui de a se întoarce în țară nu-i micșorase zelul pentru pregătirea unei campanii glorioase. La prima suflare de vânt prielnic, vasul meu era mai în formă ca niciodată. Plecarăm din Malta cu binecuvântarea marelui-maestru, care aflase de modul cum luaseră sfâișit aventurile noastre.

Am luat calea Messinei de unde urma să-l luăm pe corsarul Lirno spre a-l duce apoi pe Peres în Spania. Dar aceeași fatalitate care mă făcuse întotdeauna să plătesc gloria cu un preț prea mare, de cum pierdurăm coasta din vedere, stârni un vânt atât de puternic încât ne împinse spre regatul Neapole. Dacă n-ar fi trebuit decât să reparăm stricăciunile produse vasului ne-am fi socotit fericiți. Dar, gândind să ne adăpostim într-o radă pustie unde am ajuns cu multă greutate, nimerirăm în mijlocul a trei corsari care se adăpostiseră acolo. Deși, în mod normal eram capabili prin curaj și număr să le ținem piept, vasul nostru suferise atâta din cauza furtunii încât un atac din partea lor putea fi foarte primejdios, iar noi, observându-le pregătirile, înțelesesăm că voiau să profite de nenorocirea noastră. Totuși, cum nici violența vântului, nici

curajul nostru nu ne îngăduiau să fugim, le-am ținut piept cu fermitate. Artileria noastră, mult mai puternică decât cea a celor trei vase la un loc, ne sluji atât de bine încât am scufundat una din corăbii chiar din prima salvă. Celelalte două reușiră să se agațe de noi de amândouă părțile. Dar acest lucru nu ne sperie, cu atât mai puțin cu cât, având destui oameni pentru a le face față și unora și altora, ne prindea bine să-i putem avea atât de aproape. Nici nu ne-au rezistat mult; după ce am ucis o parte din ei, ceilalți nu întârziară să se predea.

O pradă atât de neînsemnată nu'sporea cu nimic bogățiile noastre, dar era un început de campanie atât de glorios încât, în loc să ne facem reparațiile în vreun port din regatul Neapolelui, hotărâram să ne întoarcem la Malta, unde gândeam că vom fi primiți cu toată cinstea datorită triumfului. Marea ne păru curând destul de liniștită ca să putem călători fără teamă în starea în care ne aflam. Într-adevăr, o trecurăm fără primejdie, iar întoarcerea noastră surprinse pe toată lumea. Însă prima noutate pe care am aflat-o în port a fost că marchizul de Leniati, sosit de două zile împreună cu mama Helenei, depusese o plângere la marele-maestru cu privire la răpirea fiicei sale și că neputând să respingă cererea unui om atât de însemnat, curtea, o acceptase. Helena, căreia îi lăsaserăm în grijă casa, se văzu nevoită să se întoarcă sub autoritatea mamei ei, și mi se vorbi atât de serios de această afacere, încât am discutat cu Peres dacă siguranța mea nu-mi cerea să mă îndepărtez de insulă. În afară de starea proastă a vasului, mi-a mai arătat că o fugă atât de nesăbuită ar da apă la moară acuzatorilor mei, și că după favoarea arătată de marele-maestru nu trebuia să mă tem prea mult că mi-ar lua-o pentru a o da unei femei ca Rovini, fiind de presupus că Leniati se lăsase influențat de ea. Într-adevăr, aflai chiar în aceeași zi, printr-un bilet al Helenei, că ea era la obârșia acestei acțiuni. Îndemnată de sfaturile nefericitei Clementia, îi scrisese mamei ei pentru a se plânge de nedreptățile mele, și plângerile ei fuseseră atât de mișcătoare încât Rovini, cu lacrimile sale, îl obligase pe marchiz să se declare apărătorul ei. Dar Helena mă asigură că, departe de a se alătura lor pentru a-mi pricinui neajunsuri, căuta ocazia să se sustragă vigilenței lor continui, hotărâtă să meargă să se arunce la picioarele marelui-maestru pentru a se opune acuzațiilor lor și

pentru a obține libertatea de a-și îndeplini slujba pe care i-o încredințaserăm în casa mea.

Era o altă situație extremă, care putea să atragă noi încurcături. Mă dusei hotărât să mă înfățișez marelui-maestru, care mi se păru destul de necăjit de obligația de a-l asculta pe Leniati. Fără a mai socoti scandalul provocat de o afacere care făcea atâta vâlvă, se temea de a fi nevoit să se poarte cu mine ca un judecător, iar asprimea nu se potrivea deloc cu sentimentele pe care le căpătase pentru mine. După ce îmi arată urmările pe care nu era sigur că le va putea împiedica, îmi spuse că, nebănuind la Rovini decât dorința de a obține niște despăgubiri bănești, mă sfătuia să i-o iau înainte oferindu-i mai mult decât ar putea pretinde. Acest mijloc, care îmi plăcu din capul locului, cerea un fel de târguială cu care voiam să-l însărcinez pe Peres, dar marele-maestru fu de părere că, pentru a înăbuși cât mai repede scandalul și plângerile, trebuia să-mi prezint oferta cât mai politicoasă, trimițând vorbă lui Leniati și ibovnicei lui că-i rugam să-mi primească vizita. Acceptai cu atât mai mult cu cât, urmându-i sfaturile, câștigam noi drepturi la protecția lui. O înștiințai, fără întârziere, pe Rovini de intenția mea de a-i îndeplini toate dorințele, rugând-o totodată să-mi îngăduie s-o vizitez.

Dacă am vreo imprudență să-mi reproșez, e aceea de a nu mă fi adresat lui Leniati, care avea probabil prea multă onoare ca să abuzeze de încrederea mea. Mai făcui și o altă greșală ducându-mă fără a fi însoțit de nimeni într-o casă unde, chiar fără să bănuiesc nenorocirile care mă așteptau, trebuia să mă gândesc să am câțiva martori ai ofertelor mele și ai felului cum vor fi primite. Dar omul cinstit uită de obicei să se păzească. Mă dusei la Rovini la ora pe care ea mi-o indicase pentru vizită. Nu erau decât fiica ei și cu ea. Dar de-abia mă așezaserăm când, văzând că intră, unul după altul, trei necunoscuți, care se așezară alături de mine, fără semnele obișnuite ale politeții, avui presimțiri rele despre această întrunire pe care nu puteam să mi-o închipui întâmplătoare. Sosi și un al patrulea. Trebuie să fi fost cel mai de temut căci, de cum intră, Helena, care nu îndrăznise încă să-și ridice ochii în fața mamei ei, nu-și putu stăpâni impulsul de a ridica vocea și, folosind câteva cuvinte franțuzești învățate de la mine în timpul călătoriilor noastre, stărui să mă retrag, dacă voiam să mă feresc de ura mamei ei. Exemplul lui Peres mă făcu să înțeleg primejdia. Părăsii locul unde eram și, apropiindu-mă fără grabă de ușă, mă gândeam la noua formă pe care această împrejurare mă obliga s-o dau propunerilor mele. Fui oprit de un al cincilea spadasin care era de pază afară, pesemne ca să nu pot scăpa. Deși nu mă gândeam să plec fără a fi explicat motivul vizitei mele, mi se puse în față și-mi spuse că nu este îngăduit să părăsești niște femei pe care le-ai insultat fără a le da cuvenita satisfacție. Dat fiind tonul pe care îmi era cerut, lucrul acesta mi se părea acum o înjosire. Numărul dușmanilor mei nu răpi cu nimic ardoarea care-mi aprinse deodată sângele dar, neînchipuindu-mi că cinci bărbați purtând spadă nu ar fi decât niște abjecți asasini, i-am înfruntat cu multă mândrie. Începui să mă plâng de acest procedeu care răspundea atât de puțin intențiilor care mă aduseseră acolo și o întrebai pe Rovini cu ce gând chemase la întrevvedere noastră o ceată de oameni pe care nu-i cunoșteam defel, când unul din ei, trecând prin spatele meu, se apropie de ușă ca s-o închidă. Helena, care observase mișcarea, îmi strigă să mă feresc de trădare. Avui timp să pun mâna pe spadă și această mișcare însoțită de o privire înfricoșătoare îl opri pe perfidul care se apropiase. Pe de altă parte, Rovini, furioasă împotriva fiicei ei. Nu înceta s-o copleșească cu insulte și lovituri. În timp ce unul din

complici, reproșându-le tovarășilor săi lașitatea, se pregătea să' vină spre mine. Atâta încetineală și nehotărâre mă lămurii că aveam de-a face cu niște dușmani nu prea de temut; luai atunci un ton care putea fi o nouă imprudență față de niște dușmani mai hotărâți. Spada pe care nu o lăsaserăm din mână părea să-i țină la respect și avui timp să-i reproșez amarnic Rovinei felul cum se purta cu fiica ei. În acest timp se auzi vocea lui Leniati care venea împreună cu altcineva. Fu ca un semnal pentru cei cinci adversari ai mei care, scoțându-și toți săbiile, făcură un semicerc în jurul meu, fără a se apropia totuși nici la lungimea armelor lor. Începeam să cred că nu-mi rămâne decât să-mi dau viața cât mai scump posibil și eram gata chiar să lovesc eu primul când, împreună cu Leniati care își grăbise pasul auzind zgomotul, îl văzui apă-; rând pe Peres. Pe mine mă văzură primul și fură surprinși să mă găsească cu spada în mână. Dar. Scoțându-și-o la rândul lor, și fără a pricepe ce le spuneam în legătură cu pericolul în care mă aflu, Leniati, care își aruncă privirea asupra asasinilor mei, dădu toate semnele de uimire: „Eh! ce căutați aici, netrebnicilor? îi întrebă el cu un aer autoritar. Care este scopul acestei deghizări și al acestui oribil complot?” Unul din ei răspunse cu timiditate că-l știa prea bine. „Cum adică, îl știi și eu? reluă el pe un ton furios. Ieșiți, ticăloșilor!” și, repezindu-se la ei, îi goni jos pe scări lovindu-i cu latul spadei.

„Sunt slugile mele, îmi spuse el întorcându-se spre mine, care s-au înarmat și s-au travestit pentru un scop pe care nu-l cunosc. Dar îl vom afla de la domnia-voastră, doamnă, continuă el adresându-se lui Rovini; și sper să nu vă găsesc atât de vinovată pe cât cred.” Ea tăcu, cuprinsă de o tulburare care spori și mai mult mânia lui Leniati. Profitai de acest moment pentru a-i declara cu ce intenții mă găseam acolo. Le și aflase de la Peres și venise cu scopul de a ajuta la împăcarea noastră. Dar când adăugai că după ce anunțaserăm mamei Helenei vizita mea și ea îmi hotărâse ora, fuseserăm surprins să mă văd amenințat de o ceată de asasini, căroră nu le lipsise decât curajul ca să-mi ia viața, se înfurie atât de tare încât îndreptă vârful spadei spre ea și, cedând numai rugăciunilor noastre, îmi promise că o va lăsa să. Trăiască, dar numai cu condiția să ne divulge secretul acestei

acțiuni oribile, în care se temea să nu fie acuzat că ar fi fost părtaș.

Ea nu vărsa nici o lacrimă, sentimentul care o făcea să tacă nefiind decât imboldul celei mai negre furii. Silită totuși de amenințările marchizului, spuse: „Cum așa? să nu iau eu viața celui care mi-a răpit fiica, celui care mi-a dat-o înapoi așa cum o văd, așa cum ochii mei de-abia o recunosc? Și poți tu să-i iei partea? Da, continuă ea cu aceeași furie, am vrut să fie omorât în fața mea, dar numai după ce i-aș fi smuls niște făgăduieli mult mai mari decât oferise, pe care l-aș fi silit să le semneze cu cuțitul la gât. Sosirea voastră îi va salva averea care era obiectul cel mai neînsemnat al răzbunării mele; dar să se ferească de mine, dacă vrea să trăiască!” Nu fui prea impresionat de o amenințare pe care nu o luam decât drept un acces de furie. Dar Leniati, foarte necăjit de o tărășenie de a cărei rușine prevedea că nu va scăpa nici la Neapole, căuta prin dezvinovățiri și scuze să-mi înăbușe reproșurile. Îmi povesti cum se lăsase convins să vină să ceară dreptate marelui-maestru pentru tot răul pe care i-l făcuserăm fiicei sale. Reluând traiul cu Rovini, fusese prea puțin îngrijorat în privința Helenei, atâta timp cât știuse că o iubesc, iar când ea renunțase de bunăvoie la căsătorie, socotise că nu era noroc mai mare decât de a trăi cu un amant care o adora. Aflând apoi dintr-o scrisoare scrisă chiar de ea nu numai că o părăsiserăm, dar și că o tratam cu dispreț și o duritate insuportabilă, nu putuse să reziste dragostei de tată și rugămintelor lui Rovini. Cu toate acestea, ajungând la Malta, fusese foarte mirat s-o găsească instalată în casa mea, și părând foarte mulțumită de soarta ei. Ar mai fi fost dispus s-o lase acolo, dacă ura lui Rovini, care sporise văzând pe obrazul fiicei sale urmele unei boli groaznice, nu l-ar fi obligat oarecum să se adreseze marelui-maestru. Nu socotise însă, adăugă el, că se cuvine să folosească trădarea și asasinatul și încă mai puțin că ar îndrăzni cineva să-i corupă propriii slujitori.

Hotărârea pe care o luă, aruncând lui Rovini o privire disprețuitoare, fu de a o întreba pe Helena, care încă mai vărsa lacrimi, de care parte era inima ei. Îi jură că va avea libertatea să-și urmeze impulsul inimii și că să nu se teamă nicicum de mama ei. Această blândă fată ridică ochii spre mine, ca pentru a căuta în

ochii mei ce-i îngăduiam să răspundă. Poate că mila și recunoștința au dat obrazului meu o expresie de blândețe, dar luând-o drept un semn că dorințele ei fuseseră înțelese, alergă spre mine cu brațele deschise și-mi apucă mâna, pentru a-i arăta tatălui ei ce-și alege. Acesta se întoarse spre mine. „Este o limbă pe care o înțeleg, îmi spuse el, și dacă ești încă dispus să ai grijă de ea, o încredințez generozității domniei-tale. Să se întoarcă la casa domniei-tale chiar din acest moment.” Helena nu mai așteptă să-i fie repetată această permisiune. Se pregătea să ia drumul casei mele, după ce adresase câteva mulțumiri marchizului și mamei ei, când, mai furioasă ca oricând, aceasta se aruncă asupra ei ca s-o rețină. „N-o să-mi smulgeți fata, strigă ea pe un ton înspăimântător. Iar tu, continuă ea adresându-se marchizului, tu, care îți atribui dreptul de a-i hotărî soarta, află că nu-l ai decât pe acela pe care am vrut eu să ți-l dau asupra ei și asupra mea, și că o pensie nenorocită, de mi-e rușine că am acceptat-o, nu mă va face niciodată sclava ta.” Jignit de acest reproș, care nu era cu totul neîntemeiat, Leniati îi răspunse pe un ton repezit că roșea el însuși de a fi fost prea bun cu ea, și această nouă scenă era pe cale să devină și mai îngrozitoare decât aceea din care abia ieșiserăm, când cerul îmi inspiră un gând care liniști dintr-odată furtuna. „îți iubești destul fiica, îi spusei lui Rovini, încât să dorești să trăiești cu ea? Îți ofer, ca și ei, un loc în casa mea. Amintește-ți că acesta era primul meu proiect. Intențiile mele nu s-au schimbat.” Mă întrerupse: „îți accept propunerile, îmi spuse, mai puțin ca să trăiesc împreună cu Helena, decât ca să rup orice legătură cu acest monstru.” Vorbea despre Leniati, care se mulțumi să zâmbească de această ieșire. Departe de a se opune propunerii mele, găsi că era cel mai fericit lucru ce putea să se întâmple pentru ele și pentru mine însumi. Puteam să-i demonstrez că onoarea nu-mi impunea acest lucru mie mai mult decât lui și că obligațiile noastre erau cam aceleași. Dar dorința de a pune capăt unei situații care mă întrista, și chiar folosul pe care puteam să-l am, în lipsa mea, de la prezența a două femei ale căror interese aveau să devină. Aceleași cu ale mele, mă făcură să primesc consimțământul marchizului și pe cel al Rovinei ca pe o favoare. Vestea acestei înțelegeri răspândindu-se curând, marele-maestru fu atât de mulțumit încât găsi prilej să mă elogieze în mod public. Toate greșelile din tinerețea mea erau reparate printr-

un sacrificiu care părea o ispășire. Comandorii cei mai bătrâni și cei mai severi mă copleșiră cu prietenie și priviră ca un semn bun pentru viitor victoria pe care o câștigaserăm. Asupra mea. Astfel plecarea mea, care nu fusese amânată decât până la terminarea reparațiilor corăbiei mele, fu însoțită de felicitările și urările întregii curți.

Nu am ajuns la Messina fără greutate din cauza mării și vântului. Peres, minunându-se că nu plecam niciodată pe mare fără a fi maltratați de vreo furtună, mă îndemna să las grija de a-l duce în Spania lui Lirno, care ne aștepta în acel port, și să renunț la mare unde dobândiserăm, îmi spunea el, destulă glorie pentru a mă mulțumi cu ocupațiile liniștite de la curte. Dar nu mai aveam în suflet un alt sentiment mai viu decât al prieteniei. Ce nu datoram oare unui prieten atât de generos și atât de fidel? Cea mai mare dorință a mea ar fi fost să-mi petrec restul zilelor împreună cu el; și când interesele noastre ne sileau să ne despărțim, priveam ca o fericire prețioasă toate momentele pe care puteam să le mai petrec împreună cu el. Jurai să nu-l părăsesc până ce nu-l voi fi readus în sânul familiei lui. Astfel, schimbând vechiul plan de a mă opri în primul port din Spania, mă hotărâi să-l însoțesc la Madrid și de acolo până în Galicia. Tovărășia lui Lirno ne era prea puțin necesară într-o vreme în care Franța avea pe mările noastre o flotă puternică, ce-i ținea pe toți africanii în porturile lor. Totuși, ne rugă cu atâta insistență să-i îngăduim să ne însoțească, încât consimțirăm să facem călătoria împreună cu el.

Călătoria nu ne-a fost întreruptă de nici o piedică până în dreptul insulei Minorca, unde ne și socoteam ajunși într-o mare care ține de Spania. Lirno, care avea o corabie foarte ușoară, era deseori destul de departe înaintea noastră, iar intenția noastră fiind să intrăm la Cádiz, el a fost împins de un vânt atât de favorabil la trecerea prin strâmtoare, încât îl pierdurăm din vedere. Întâmplarea făcu să întâlnească o navă spaniolă care se întorcea în țară cu o încărcătură bogată și, cu perspicacitatea deosebită a corsarilor, își dădu seama de valoarea acestei prăzi. Faptul că Peres era spaniol nu i se păru un motiv destul de puternic pentru a-i cruța națiunea. Se lăsă târât de pofta de pradă și, după (c) luptă care dură mai puțin de un. Sfert de oră, deveni stăpânul

corăbiei și a mai mult de o sută de mii de plăști care alcătuiau o parte din încărcătura ei. Totuși, cum îi trecuse înflăcărea căreia îi datora poate izbândă, simți că ar fi nepotrivit să se reîntâlnească cu Peres având ca pradă un vas spaniol. Tot atât de necuviincios ar fi fost să ne părăsească fără a ne da de știre, iar pe de altă parte, în acele locuri nu i-ar fi fost cu puțință să treacă cu prada lui atât de aproape de noi fără să-l recunoaștem. Luă o hotărâre care dovedea mai puțină prudență decât îndrăzneală: Repuse vasul capturat în libertate după ce mai xntâi transportă în al său-tot ceea ce avea mai de preț și, după ce se asigură prin întrebări ‘puse căpitanului că acesta urma să-și încheie călătoria într-un port din Andaluzia, încetinindu-și mersul, ca și când nu dorea decât să ne aștepte pentru a intra la Cádiz împreună cu noi, ne ascunse aventura cu atâta istețime, încât nu avurăm nici cea mai mică bănuială, Călătoria noastră se sfârși cu bine și Lirno, sigur de discreția oamenilor săi prin grija pe care o avusese de a împărți prada cu ei, se prezentă în fața portului cu o îndrăzneală demnă de profesiunea lui.

Greutatea nu a fost să fim primiți deoarece, având intenția să mă unesc cu Lirno la Messina pentru a merge să capturăm vase turcești, avuseserăm grijă să iau o adeverință de la marele-maestru pentru două vase care păreau a fi amândouă sub ordinele mele. Dar, oricâtă încredere ar fi avut Lirno în fidelitatea echipajului său, nu găsi cu cale să-și lase corabia acolo pentru a merge cu noi, ba chiar, surprins de a mă vedea dispus să-mi părăsesc vasul pentru a-l însoți pe Peres, îmi declară că tot ceea ce putea să facă pentru a-mi arăta afecțiunea era să-mi aștepte întoarcerea în portul Cádiz. Mă despărții de el cu părerea pe care o avuseserăm întotdeauna despre caracterul lui și cu promisiunea că mă voi întoarce curând. Peres, care-și propusese la început să meargă direct la Madrid, își schimbă planul cu acela de a trece mai întâi să-și vadă moșiile. Nu-i dispăcea să-mi dea prilejul să-mi dau seama de importanța lui, iar asigurările pe care le primise de la regele Marocului îi garantau că se putea arăta acolo fără primejdie.

Sosirăm la un castel care arăta foarte bine măreția unuia din neamurile cele mai vechi din Spania.’ Peres a fost primit ca un

stăpân scump, pe care demult îl credeau mort și a cărui întoarcere nu putea fi decât prilej de mirare și de bucurie. Trimise deîndată un om de încredere la Madrid pentru a afla dispozițiile curții, iar răspunsul primit îi depăși toate speranțele. Amintirea serviciilor aduse de el fusese atât de bine păstrată încât stăruiseră să se ducă acolo chiar acei care contribuiseră cel mai mult la dizgrația sa. Îmi făcea plăcere să-l însoțesc pentru a fi martor la primirea strălucită ce i se pregătea. Nu rămaserăm la moșie mai mult de o săptămână și, ajungând la Madrid, Peres fu copleșit de binefacerile regelui aproape de cum sosi; aveam și eu parte de onorurile pe care le primea Peres și, mereu atent la cele mai duioase griji ale prieteniei, acesta n-ar fi gustat nici o plăcere dacă nu o împărțea cu mine. Dar Peres n-avea să se bucure mult timp de norocul său, iar mie îmi era scris să încerc în Spania cea mai cumplită durere din viața mea.

În mijlocul celor mai înalte speranțe și bucurându-se de mii de avantaje care începuseră să se împlinească, toți stăruiau ca Peres să le întărească prin căsătorie. Se arătă cu atât mai dispus la acest lucru cu cât, auzindu-mă de mai multe ori vorbind de plecare, crezuse. Că plăcerea de a asista la căsătoria lui ar fi fost motivul care mă reținea la Madrid. Cei care îi propuseseră să se căsătorească se grăbiră să-i găsească o partidă demnă de el. I se oferiră mai multe, între care a stat câtăva vreme în cumpănă. În sfârșit, aceeași soartă nenorocită care îl urmărise de atâta timp îl făcu să aleagă ceea ce putea fi mai rău în Spania. Frumusețea, nașterea și bogăția păreau întrunite, totuși, în persoana care îi plăcu și, cu toate că el nu mai era chiar tânăr, dar era chipeș și dobândise o vază deosebită prin merite și reputație, nu fu nimeni la curte care să nu aprobe unirea acestor două inimi care păreau demne una de cealaltă. Deveni veșnic prezent unde se afla iubita lui, iar gravitatea și seriozitatea caracterului său făcură să fie exceptat de la regula impusă în Spania iubiților a căror cumințenie nu ar fi destul de sigură. În acest fel, și eu o vedeam foarte des pe iubita lui, căci el n-ar fi făcut un pas fără să insiste să-l însoțesc. Rolul meu în convorbirile lor era acela al unui prieten care cunoaște lumea și care are experiența dragostei. Le lăsam toată libertatea de care aveau nevoie pentru a-și comunica duioasele lor sentimente și, dacă deseori eram chemat să particip

la aceste convorbiri de către iubita lui sau chiar de el, nu abuzam niciodată de o favoare pe care nu credeam să o datorez decât prieteniei lor. În curând, condițiile căsătoriei fiind stabilite, începură pregătirile și se hotărî și ziua ceremoniei. Peres părea încântat de alegerea lui, tot așa și logodnica lui de a ei. Mă bucuram de semnele iubirii lor și îi felicitam adesea de o unire atât de potrivită. În sfârșit, în ajunul zilei hotărâte pentru festivitate, am fost rugat printr-un bilet al tinerei spaniole să mă duc la ea, și ora pe care mi-o indica era aceea la care sunt cei mai puțini oameni pe străzi în Spania. Era firesc să-mi închipui că mă chema cu asentimentul prietenului meu. Cinaserăm cu el. Deși îmi recomanda multă discreție, nu am crezut că această precauție l-ar privi și pe el și i-am arătat lui Peres biletul pe care îl primiserăm. „Du-te, îmi spuse el trebuie să fie vreo idee năstrușnică pe care vrea să ți-o propună pentru a da mai multă strălucire serbării. ‘O găsi singură, și măsurile pe care slugile ei le luară ca să mă introducă la ea se potrivelau cu discreția pe care mi-o ceruse. În sfârșit, după ce mă primi cu un aer încurcat, păru că-și caută cuvintele câțva timp: „Prietenul domniei-voastre, mi-a spus ea, este omul pentru care am cea mai mare stimă; dar nu-l iubesc; și dacă mi-ar fi îngăduit să-mi urmez îndemnul inimii, cunosc pe cineva căruia i-aș dărui-o toată.” Mă pregăteam să-i răspund că cea mai trainică temelie a căsătoriei este stima, și că iubirea o urmează curând. Dar mă întrerupse de la primul cuvânt: „Nu, nu, nu voi simți niciodată mai mult decât acest sentiment; dar cum nu se poate să nu fi observat acest lucru, dacă nu ai înțeles din atențiile și privirile mele că domnia-ta ești singurul care-mi poate da fericirea, dar că profesiunea domniei-tale este un obstacol definitiv, care mă silește să-mi înăbuș sentimentele; în sfârșit, dacă ești convins că te iubesc, nu te vei mira că înainte de a mă dărui prietenului domniei-tale doresc să te văd măcar o dată, așa cum aș fi dorit să te am pentru tot restul vieții”. Mă făcu să înțeleg atunci că, nemaiputând dispune decât de acea noapte, era hotărâtă să-mi acorde mie prima noapte și să-și satisfacă pofta la care va fi nevoită să renunțe chiar din ziua următoare. Profitând apoi de faptul că uimirea mă amuțise, mă asigură că luase măsuri care să înlăture orice bănuieli ale lui Peres sau ale celor pe care i-ar putea interesa faptele ei.

După o experiență atât de îndelungată a nebuniilor dragostei, ajunseserăm să cred că nu poate fi vreuna pe care să n-o cunosc și că toate slăbiciunile altora nu pot fi decât la fel cu ale mele. Dar fui izbit atât de noutatea cât și de indecența propunerii ei și, fără a mă gândi să ascund impresia pe care mi-o făcuse, îi răspunsei prea pe față că nu puteam să nu respect prietenia și onoarea. Mai adăugă câteva insistențe în care am început să văd mai multă ciudă decât dragoste și, văzându-mă la fel de neclintit, fu cuprinsă de o ciuză de furie care mă obligă să mă gândesc la plecare. Dar atunci mânia și indignarea ei ajunseră la culme. Neavând nici o speranță să mă oprească, îmi jură, în momentul în care-i întorceam spatele pentru a o părăsi, că invocam degeaba prietenia pentru a-l scuti pe Peres de soarta pe care ea i-o pregătea și că favorurile pe care eu i le refuzaserăm vor fi imediat dăruite altuia. Într-adevăr, în turbarea care o stăpânea, chemă pe lacheul care mă introdusese, și care stătea de pază la ușa ei. Acesta intră chiar în momentul când eu ieșeam. O auzii poruncindu-i să închidă ușa după mine. Cu toată graba mea de a mă îndepărta pentru a putea cugeta la această pățanie neobișnuită, curiozitatea mă puse să rămân să trag cu urechea. Ciuda ei era încă atât de puternică încât, cum vorbea cu glas ridicat, nu-mi scăpă niciunul din cuvintele ei. Îi dădu poruncă slujitorului să se așeze lângă ea și, văzându-l că ezită, din respect, își reînnoi porunca pe un ton mai categoric. Fără îndoială că el se supuse atunci. Urmară câteva clipe de tăcere. Aș fi dorit să pot vedea până și înfățișarea și privirile lor. Ea vorbi în sfârșit din nou, aproape în aceiași termeni pe care-i întrebuițase și cu mine: „Te-am iubit dintotdeauna, îi spuse ea, și am regretat de mii de ori că nașterea și condiția ta m-au împiedicat să-mi urmez îndemnul inimii. Măine mă mărit; dar nimic nu mă împiedică să-mi ascult astăzi dragostea”. Se opri, probabil pentru a-l lăsa să-i ghicească intențiile. Mă cutremuram de scârbă și, dacă n-aș fi crezut că o voi pedepsi mai bine înștiințându-l pe Peres de rușinea ce-l amenința, m-aș fi întors cu spada în mână pentru a îneca în propriul ei sânge poftele și ticăloșia ei. Totuși, nevrând să pierd nimic din această scenă, așteptam să aflu răspunsul slujitorului, pentru a-mi da seama de mersul evenimentelor după mărturia îndrăzelii și bucuriei lui. Acesta nu stătu nemișcat, căci zgomotele pe care le auzeam vorbeau mult despre ardoarea sentimentelor lui. Dar atunci când

o credeam pe tânăra spaniolă ajunsă în culmea rușinii, care nu-mi fu mirarea s-o aud izbucnind în învinuiri și amenințări: „Mizerabilule, îi spuse ea, la ce îndrăznești să râvnești? Cât de mare îți este nerușinarea? Cum! trădătorule, poftete tale josnice îndrăznesc să se îndrepte spre mine? Fugi, până nu strig ca să fi pedepsit, și să nu îndrăznești să mai apari în fața mea!”

Nenorocitul se grăbi într-adevăr să iasă și, auzindu-l că se apropie de ușă, de-abia avui timp să mă duc pe seară ca să nu fiu văzut. O încheiere atât de neașteptată îmi încurcă și mai mult ideile. Mi se părea lucru sigur că rușinoasele amenințări ale spaniolei rămăseseră neîndeplinite și credeam că numai ciuda provocată de refuzul meu o făcuse să-și piardă câteva momente grija de onoarea ei și orice judecată. Dar eram oare mai puțin obligat să-i comunic lui Peres aceste împrejurări ale căror martori îmi erau urechile și ochii? Cunoșteam eu oare vreo lege a bunei-cuviințe și a discreției care să mă oprească de a face prietenului meu acest serviciu esențial? îl căutai imediat. Nu era mai puțin nerăbdător să mă revadă, iar întrebările lui mă scutiră de o parte din dificultățile de care mi-era teamă în această destăinuire. Iubea, și inima lui, pe care numai onoarea și prietenia o conduseseră până atunci, se lăsase cucerită de farmecul frumuseții mai mult decât de atracția averii. Fu atât de mișcat de impresia pe care i-o făceau spusele mele încât îmi păru rău că mă hotărâserăm să nu-i ascund nimic. Dar nu mai puteam să-mi iau vorbele înapoi. Îi înfățișai toată nenorocirea lui și avui cruzimea să adaug că fuseserăm martor la tot ce i-am povestit. Scumpul meu Peres îmi mărturisi că suferă cea mai grea încercare la care îi fusese supusă vreodată virtutea. Fu nevoit să se așeze pentru a se liniști. „Aș fi demn de toată nenorocirea mea, îmi spuse el, dacă mi-aș bănuî prietenul de-a fi contribuit la ea. Nu, sunt martor, a adăugat el, de comportarea pe care ai avut-o față de această perfidă, și nu o acuz decât pe ea de o desfrânare atât de odioasă.” Era palid. Ochii lui erau stinși și observam chiar la cele mai mici mișcări ale lui o agitație convulsivă care dovedea o diminuare a forțelor. În disperarea pe care mi-o inspira starea lui, voiam să mă scuz de o împrejurare ale cărei efecte mi se păreau atât de funeste. Îmi ghici gândul: „Nu trebuie să regreti, îmi spuse, serviciul pe care mi l-ai făcut. Este dar că prietenia te obliga să mi-l faci. Dacă mi-aș dori

ceva, ar fi să fiu răzbunat pe monstrul căruia i se cuvine toată ura mea. Dar nici nu doresc să-mi dau ura în vileag și singura mea răzbunai'e va fi disprețul". Mă rugă, totuși, să înștiințez pe cei care se interesează de căsătoria lui, că niște motive de neînvinș nu-i mai îngăduie să se gândească la aceasta, însărcinare pe care o îndeplinii cu menajamente ce-ar fi trebuit să-i satisfacă. Acest exces de zel fu o imprudență. Unii dintre ei se mulțumiră să-și arate supărarea prin i'ăceala lor. Dar vestea vizitelor mele răspândindu-se înainte de a le fi terminat, doi tineri care se înrudeau de aproape cu doamna spaniolă îmi dară drept răspuns că voiau să se răzbune atât pe Peres care-i insulta cât și pe mine, care le aduceam insulta lui. Nu mă înjosii să le prezint scuze din partea prietenului meu, pe care nu-l lăsaserăm într-o stare care să-i permită să-și folosească spada. Am acceptat provocarea și, ducându-mă singur la locul hotărât pentru luptă, îmi făceam curaj amintindu-mi de Lirno, care nu se sfiise să se măsoare rând pe rând cu trei dușmani. Ai mei părăură surprinși de a se vedea așteptați de mine singur; și mă întrebă care era motivul. Nu le răspunsei decât scoțând spada, cu câteva cuvinte prin care le dădeam să înțeleagă că nu mă credeam prea slab pentru doi. Fu un fel de insultă pe care o invocară pentru a-și justifica purtarea; dar dacă faptul că le. Știam doar imperfect limba mă împiedică să-mi exprim destul de dar gândul, sensul vorbelor mele era că într-o gălceavă la care mă obliga prietenia nu-mi trecea prin gând să împart pericolul cu prietenul meu. Primele lovituri au fost norocoase, îl rănii pe cel care se oferi să lupte cu mine, iar însoțitorul lui avu la început destulă onoare pentru a sta deoparte. Dar cum văzu sângele prietenului său, se năpusti vijelios asupra mea, călcând orice regulă și, în clipa în care param o lovitură a celuilalt, mă străpunse cu o lovitură cumplită, îmi pierdii cunoștința; singura lor generozitate față de mine fu de a mă duce până în oraș în starea în care eram. Îmi venii în fire înainte de a ajunge la Peres, dar nu îndeajuns pentru a da ordinele trebuincioase și a împiedica să fie informat prea devreme de nenorocirea mea. În zelul lui, un slujitor care mă însoțise crezu că face bine grăbindu-se să-i povestească pericolul la care mă expuseserăm pentru a-l sluji. Aceasta înseamnă o lovitură mortală pentru Peres. Înțelese o parte din adevăr aflând numele adversarilor mei și împrejurările luptei. Inima nu-i rezistă. Fusesse

lovit în dragoste și în prietenie, părțile cele mai simțitoare ale firii lui. Nu fu chip de a se opune dorinței lui de a fi transportat în apartamentul meu. Îl văzui sosind susținut de oamenii lui, palid și slăbit ca și când ar fi trecut mai multe zile printr-o boală gravă. Mă tulburară ja lea și vorbele duioase și îndurerate care-i scăpau fără șir.

Nu eram în stare să-i răspund, dar sentimentele din adâncul sufletului lui treceau în al meu. Și-mi dădeam seama că poți să fi la fel de sensibil la zelul unui prieten cât și la pasiunea unei iubite.

Ceru, totuși, să fie dus înapoi în cameră și, fără a crede că viața i-ar fi la fel de primejduită ca a mea, îi cerui să nu mă mai tulbure cu manifestările unei compasiuni care nu făcea decât să mărească pericolul în care mă aflu. Fu nevoit să cedeze insistențelor mele, dar îndărătnicia care mă făcuse să-i cer acest lucru era și ea un efect al vitregiei sorții mele... Căci, de l-aș fi avut în fața ochilor, indiferent de felul în care ar fi dispus cerul de viața lui și de a mea, ar fi fost o consolare pentru unul sau pentru celălalt să poată muri în brațele prietenului său. Dar soarta nu-mi acordă nici măcar această tristă mângâiere. Răul lui Peres se agravă. Avură toți prea multă grijă să-mi ascundă starea în care se găsea, cu toate că ceream mereu vești. Copleșit de suferințele sale și de veștile ce i se dădeau neîncetat despre ale mele, muri în a treia zi de boală, fără ca eu să știu măcar că sunt amenințat să-l pierd. Pericolul ce-l prezenta rana mea și o sfârșeală cumplită datorată sângelui pierdut făceau să se păstreze în jurul meu atâta liniște încât crezură că-mi fac un bine lipsindu-mă de consolare și de a asista la ultimele suspine ale prietenului meu.

De-abia după porunci repetate și după ce fui în afara oricărui pericol obținui crudele lămuriri care aveau să fie pentru mine cauza unor nesfârșite regrete. Însăși slăbiciunea mea mă feri de efectele unei dureri prea mari, oarecum la fel cum o trestie scapă dintr-o furtună care răstoarnă copacii cei mai puternici. Nu-mi rămânea decât să plec grabnic din Spania, unde totul îmi apărea în culori întunecate. De cum crezui că mă pot bizui pe forțele mele, uitând până și gândul de a mă răzbuna pe cei doi foști

adversari, plecai spre Cádiz fără a-mi fi luat rămas bun de la nimeni. Dar nu eram decât la o zi depărtare de Madrid când un curier care se zorise mult pentru a mă ajunge îmi aduse ordinul de a mă întoarce la curte. Nu i-aş fi dat ascultare dacă aş fi fost aproape de nava mea, şi aş fi întins pânzele fără întârziere. În mijlocul Spaniei însă, şi riscând de a fi silit prin mijloace violente de a mă supune ordinului, luai din nou drumul Madridului, foarte îngrijorat de motivele pentru care regele mă chema înapoi. Le aflai de îndată ce intrai în capitală. Lirno fusese recunoscut la Cádiz de câţiva dintre spaniolii a căror navă o jefuise. Vasul său fusese poprit, şi el însuşi închis într-o temniţă îngustă. Era cu siguranţă pierdut dacă n-ar fi făcut uz de numele meu pentru a obţine suspendarea sentinţei. Curtea fusese informată de această împrejurare şi ciudăţenia faptului determină consiliul suveran al comerţului să ceară aducerea vinovatului la Madrid.

Sosise acolo în ajunul plecării mele. Numele meu, pe care el îl revendica încă, şi poate bănuielele la care era firesc să dea naştere, legătura mea cu un corsar, cereau să fiu ascultat. Nu mă grăbii să mă înfăţişez chiar a doua zi în faţa judecătorilor. Câteva informaţii confuze neputând să-mi lămurească fondul unei afaceri atât de noi pentru mine, aveam nevoie să-i aflu toate împrejurările înainte de a putea da cel mai mic răspuns. Şi, neînţelegând, chiar după o lungă povestire, că acţiunea lui. Lirno se petrecuse după ce ne asociaserăm, mă liniştea la început gândul că, indiferent de ce crimă s-ar fi făcut vinovat în exercitarea fostei lui profesii, angajarea sa în serviciul Ordinului putea să-i atragă o oarecare indulgenţă. Dar care nu-mi fu mirarea să aud, în sfârşit, ceea ce se aflase din mărturia negustorilor spanioli şi din propria lui mărturisire. Îmi pierdeam nădejdea că ar putea să scape. În schimb, dovada nevinovăţiei mele era atât de clară încât stinse orice bănuială despre o eventuală înţelegere între noi; avui libertatea să mă adresez curţii şi să mă folosesc de protecţia marelui-maestru, care era specificată în patentă ce-mi dăduse. Regele, care avu bunăvoinţa să mă asculte într-o lungă audienţă, se arătă dispus să întârzie judecata tribunalului. Profitai de acest moment de favoare pentru a-i spune povestea lui Lirno, şi cum îl aduseserăm să se lege pentru totdeauna de Ordinul de Malta. Nu-i lipsea nici o calitate militară. Chiar vina lui din urmă era atât de

extraordinară încât, putând fi luată în glumă, am înfățișat-o de fapt ca pe o rămășiță dintr-o veche obișnuință care nu i-a îngăduit unui fost corsar să-și țină mâinile în sân văzând o ptadă atât de bogată. Nu s-a pierdut nimic din aceasta, I vi s deoarece amiralitatea din Cádiz putuse să o poprească toată, iar stricăciunile suferite de vasul spaniol puteau fi reparate cu puțină cheltuială.

Îl lăsaî pe rege într-o dispoziție atât de favorabilă, încât reînnoindu-mi insistențele în zilele următoare obținui într-un sfârșit iertarea și eliberarea lui Lirno. Condițiile fură așa cum le ceruserăm eu: adică, în afară de restituirea către negustorii spanioli a piaștrilor și altor lucruri răpite, Lirno mai trebuia să plătească repararea stricăciunilor prici* nuite vasului lor, și-l sfătuii să nu ridice noi dificultăți în discutarea acestora. Dar cum toate acestea nu se puteau împlini într-o zi, și cum pățania lui îl făcuse celebru la Madrid, predispoziția lui de a se îmbogăți din bunul altuia îl făcu să între într-o altă încurcătură din care ieși tot bine până la urmă. Cum toată lumea voia să-l cunoască, curiozitatea o cuprinse și pe tânăra spaniolă care trebuia să se căsătorească cu Peres. În afară de motivele generale, îl mai avea și pe acela de a-și satisface un rest de înclinație spre mine, făcându-l să-i povestească din aventurile mele al căror zvon se răspândise din cele ce-i povestisem' regelui. Imaginația ei bolnavă o făcu să-i placă atât demult această varietate de întâmplări ale sorții și dragostei care fusese până atunci toată viața mea încât, simțind că-i renasc toate sentimentele pe care i le stinsese refuzul meu, se lăsă mai mult ca niciodată în voia acestei atracții. O povestire vagă neputându-i satisface curiozitatea, vru să știe ce devenise acea Helena care jucase un rol atât de important în viața mea, și ce fel de legături mai aveam cu ea. Lirno, care aflase de la mine ultimele mele scene de dragoste, îi dădu lămuririle cerute. Aceasta însemna să o asigure că eram liber și, neputându-și închipui că o inimă obișnuită cu plăcerile dragostei ar putea să devină pentru totdeauna indiferentă, trase nădejdea că după ce pierduserăm motivele onoarei și prieteniei pe care i le puseserăm înainte aş putea s-o primesc în locul Helenei.

Era cea mai trăsnită născocire ce se putea naște în mintea unei fete care se bucura de toate avantajele nașterii și ale averii. Dar Lirno, pentru care asemenea aventuri își aveau hazul lor, își făcu o plăcere din a-i mări nebunia prin tot ce-i putea povesti mai măgulitor despre caracterul meu și căldura sentimentelor mele. Deveni și mai convingător când, auzind-o vorbind de averea pe care i-o lăsaseră părinții, se gândi că, dacă va părăsi Spania, ea va lua cu sine tot ce nu va fi nevoită să lase în urma ei. Era pentru el un prilej de a se reface după pierderea pe care o suferise. Un motiv atât de puternic îl determină să facă totul pentru ca sfaturile să-i fie ascultate și, de frică să nu întâmpine vreo piedică din partea mea la îndeplinirea acestui plan minunat, îi dădu de înțeles că, deoarece situația mea mă obliga să ascund față de curte gingașele mele sentimente față de ea, nu era altă cale mai bună de urmat decât ca ea să se ducă la Cádiz, unde n-aș mai întâmpina aceleași greutăți. Astfel, Lirno, revenind mereu la vechile lui năravuri, nu cunoștea nimic mai plăcut decât jaful. O ajută atât de tainic pe tânăra spaniolă să învingă toate obstacolele care o opreau, încât fu gata de plecare înaintea noastră. Un drum la moșie a fost pretextul sub care și-a pregătit fuga împreună cu câțiva dintre slujitorii cei mai fideli. Lirno i-a luat în primire banii și bijuteriile, care formau un depozit dintre cele mai prețioase și socotea fâi'ă îndoială că o dată ce-i intraseră în mână, nu vor ieși chiar neatinse.

În acest timp, terminându-și treburile cu ajutorul meu, singurul meu gând era să mă întorc la bord, cu inima tot plină de jale și de amărăciune. Lirno, care se crezu dator să facă unele eforturi pentru a mă înveseli, îmi spuse pe drum că îmi pregătise o drăguță ale cărei mângâieri aveau, fără îndoială, să-mi vindece amărăciunea. Arătam multă indiferență față de promisiunile lui și, luându-le drept vorbe de dacă pentru a mă distra pe drum, ajunserăm la Cádiz fără să le fi dat nici o atenție. Cum nimic nu mă putea reține acolo în afară de restituirea vasului lui Lirno, pentru care dăduserăm din timp ordinele trebuincioase, urcai la bord unde amuții de mirare recunoscând-o pe iubita nenorocitului meu prieten. Sosind la Cádiz, se ascunsese pe vas, urmând sfaturile lui Lirno, care voise să-mi pregătească astfel o surpriză plăcută. Planul lui ar fi fost bun dacă ar fi urmărit doar să mă

tulbure, căci fui mai zdruncinat decât aş fi crezut eu puțină după dureroasele încercări prin care trecuserăm; dar nici de dragoste, nici de cea mai mică atracție pentru acest sentiment nu putea fi vorba. Imaginea morții lui Peres și cea a unei păcătoase care fusese adevărata cauză a morții lui fură primele lucruri care mi se înfățișară. Mi-aş fi întors privirea pentru a mă duce în camera mea, fără a întreba ce motiv o adusesse acolo, dacă ea nu m-ar fi urmat cu o grabă nerușinată care avu și mai mult darul să mă revolte împotriva ei. O întrebai, în sfârșit, ce putuse prilejui o întâlnire atât de ciudată. Mă rugă să-mi stăpânesc curiozitatea până ce va putea să-mi vorbească fără martori. Nu am putut uita niciodată convorbirea care a urmat.

„Văd, îmi spuse ea, că Lirno a păstrat secretul pe care mi-l promisese, și îi sunt recunoscătoare pentru acest lucru.” Reamintind apoi tot ce se petrecuse între ea și mine, fără să-mi ascundă nici fapta degradantă pe care era să o comită din ciuda pricinuită de refuzul meu, îmi mărturisi deschis planul pe care i-l inspirase pasiunea ei, îndemnurile lui Lirno și părerea ei despre mine. Ceea ce am admirat mai mult în această destăinuire atât de extraordinară a fost că nu a căutat să scoată în evidență nici faptul că-mi sacrifică averea ei, nici oarba încredere cu care o vedeam gata să mi se dăruie. Parcă ar fi fost un lucru hotărât ale cărui condiții mi se comunicau dintr-odată și, fie că se bizuia pe caracterul meu, fie pe frumusețea ei, pasiunea cu care îmi căuta privirea vădea o încredere în schimbarea sentimentelor mele cum nu-mi închipuiserăm vreodată.

Cu toate acestea, inima mea era neclintită și puteam să o desfid că ar putea, cu toate farmecele ei, să o înduioșeze cât de puțin. Îmi plăcea chiar, după ce atâta timp fuseserăm slab cu femeile, să pot rezista atacurilor uneia dintre ele. Această insensibilitate desăvârșită în care mi-am petrecut restul vieții începea să se stabilească pe baze care nu mai aveau să se schimbe. Fuseserăm ca și istovit de dragoste și prietenie sau, cel puțin, fructele care îmi rămâneau din acestea îmi păreau atât de amare încât mi s-ar fi părut că plătesc prea scump aceleași plăceri cu o cât de mică parte din aceleași suferințe. Trebuia totuși să-i răspund spaniolei, și cum nu mă puteam abate de la menajamentele datorate sexului

ei, nu-mi era ușor să-i resping în chip civilizat propunerile. Îmi alegeam obiecțiile în legătură cu situația mea, care suferise prea mult de pe urma unei alte pasiuni, după care nu mai puteam să mai am una asemănătoare fără a-mi atrage în mod sigur supărarea marelui maestru și disprețul Ordinului. Erau grele lanțurile Ordinului iar, pe de altă parte, oricâtă plăcere aș fi găsit în dragoste, gândiserăm întotdeauna că nu trebuie să o caut la o fată de neam mare. Cum regulile Ordinului nu-mi îngăduiau să aspir în mod onorabil la posesiunea unei inimi ca a ei, dacă îmi putea fi iertată o slăbiciune, trebuia să fie pe socoteala unei virtuți mai puțin prețioasă decât a ei. O rugam dar să nu se mai încreadă atât de ușor în idei false de fericire și plăcere. Dimpotrivă, indiferent de pretextul și de felul în care părăsise Madridul, o sfătuia să repare printr-o întoarcere grabnică, prejudiciul adus reputației ei, sau. Mai curând să se retragă într-o mănăstire unde o ședere de câteva luni ar șterge toate bănuielile pe care plecarea ei putuse să le prilejuiască. Mă ascultă cu o atenție al cărei sens căutam în zadar să-l înțeleg. Pierderea prietenului meu îmi schimbase firea, deveniserăm mai grav la chip, mai circumspect în idei, capabil chiar de mai multă fermitate în cugetări, iar moștenirea pe care mi-o lăsase înțeleptul Peres era un început de prudență. Toate acestea nu mi-ar fi fost de mare folos pentru a înțelege sentimentele spaniolei dacă ea nu mi le-ar fi explicat mai limpede. Fie că violența sentimentelor provocase un deranjament în mintea ei. Fie că avea din fire un fond de neseriozitate și de ciudățenie pe care noi nu-l observaserăm până atunci, fie, în sfârșit, că resentimentul de a se vedea disprețuită nu i-a inspirat o răzbunare mai potrivită, izbucni într-un râs care ajunsese chiar indecent. „Trebuie să fi nebun, cavaler, îmi spuse ea afectând un aer foarte degajat, și când văd un corsar ca tine făcând pe virtuosul și pe generosul, rid și de trăsneala, și de mojicia ta. Pleacă dar, adăugă ea, și du-te să cauți în Maroc sau la Malta o femeie care să fie la fel de demnă de dragoste ca mine. Unde-i Lirno?” strigă ea întorcându-se spre ușă. Era la doi pași, și dacă respectul îl oprise până atunci, intra îndată ce-și auzi numele. „Acesta să fie, îi spuse ea, acel galant cavaler al cărui caracter mi l-ai lăudat atâta? Te-aș prefera pe tine, dacă n-aș căpăta din acest moment un dispreț total pentru toți corsarii!”

Primii aceste injurii fără emoție. Lirno, mai surprins decât mine, mă întrebă în limba francă I dacă am înnebunit-o de tot pe femeia aceasta. Îi răspunsei cu un aer mult mai puțin vesel că mă supărase foarte tare băgându-mă în această încurcătură și, nesocotindu-mă scutit de a da unei fete atât de respectabile prin naștere omagiile ce i se cuvin, îi oferii mâna pentru a o conduce la barcă. Mă respinse cu dispreț și, luând-o pe a lui Lirno, ajunse la țărm fără a întoarce măcar o dată ochii către nava mea. Amintirea propriilor mele pățanii mă făcu să mă tem că după ce reușise atât de puțin cu mine, să nu se lase cucerită de seducțiile lui Lirno. Am așteptat cu nerăbdare întoarcerea bărcii și m-am dus la mai cu mare grabă. Am aflat de la unul din oamenii lui Lirno că luase o trăsură în care plecase din oraș împreună cu doamna spaniolă și că promisese că va fi înapoi la Cádiz de-abia după două zile. Indiferent unde s-ar fi dus, m-am crezut scăpat de o povară care îmi prilejuise destule griji și am rămas liniștit așteptându-l pe Lirno.

Se întoarse, într-adevăr, în ziua anunțată. Povestirea lui a fost simplă. O condusese pe doamnă într-o mănăstire celebră care nu era decât la zece leghe de Cádiz. Ea intrase la mănăstire ca și când dorința de a se retrage acolo pentru câteva săptămâni fusese cea care o adusese de la Madrid, iar numele ei atrăsese mult respect. Pe drum, manifestările de furie contra mea nu mai conțineau și, după părerea lui Lirno, era nebună de-a binelea. O lăsase, spunea el, sub protecția cerului și părerea lui era că trebuia să plecăm cât mai repede. N-am obiectat nimic la acest sfat și nici nu m-am arătat curios să aflu mai mult despre o aventură de care mă preocupam mult mai puțin decât de cauza permanentei mele tristeți. Părăsirăm portul în ziua următoare. Lirno rămăsese pe vasul meu, destul de sigur că se va putea întoarce pe al lui după ce vom fi pierdut coasta din vedere. Nu putu ascunde multă vreme bucuria care îi umplea inima. Începu prin a mă felicita că respinseserăm solicitările spaniolei. „Ar fi fost un obstacol, îmi spuse el, pentru expedițiile domniei-voastre și pentru sporirea averii domniei-voastre. Din același motiv, adăugă el, I sabir-ul, jargonul marinarilor din Mediterana, nu i-am propus să mă accepte pe mine după domnia-voastră. Îmi închipui că în starea de tulburare în care se afla nu mi-ar fi fost prea greu s-o

conving. Dar, mai spuse el, închizând pe jumătate ochii, avem cu ce să ne mângâiem de pierderea ei.” L-am întrebat ce bogăție dobândise în Spania. Se grăbi să-mi povestească ce făcuse la Madrid pentru a o determina pe spaniola noastră să nu plece cu mâinile goale, și naivitatea cu care aceasta îi încredințase ce avea mai de preț în bani și bijuterii. UAm luat tot, reluă el, și vi se cuvine mai mult de jumătate. Am avut grijă să-i explic că va trebui să plece cât mai curând din Cádiz și că orice întârziere o expunea să-și piardă reputația. A plecat cu mine. I-am promis să-i trimit comoara la mănăstire și m-am prefăcut că las niște ordine la câțiva din oamenii mei. Dar iuțea plecării noastre ne-a pus la adăpost și ne-am depărtat destul pentru a nu ne teme că vom fi urmăriți.” Ceea ce mi se părea mai uluitor decât această povestire odioasă fu aerul de satisfacție și de încredere care se vedea pe chipul lui Lirno. Am fost atât de scandalizat încât primul meu gând a fost să-l gonesc cu rușine de pe nava mea. Ce motive îi dăduserăm eu oare acestui tâlhar să mă creadă în stare să fiu părtaș la crimele lui? într-adevăr, mă văzuse practicând un fel de piraterie împotriva turcilor, și făcea poate prea puțină deosebire între meseria mea și a lui; dar avea destulă minte și curaj pentru a-și da seama de diferența care ti’ebuia să existe între ideile noastre, și roșeam că el putuse să creadă că ale mele sunt asemănătoare cu ale lui. Dar, stăpânindu-mi acest prim impuls, mă mulțumii să-l mustru pentru fapta lui pe care am numit-o o mârșăvie și insistai să se întoarcă la Cádiz pentru a-i trimite înapoi spaniolei banii și bijuteriile ce-i aparțineau. Departe de a se supune stăruințelor mele, se supără din cauza reproșurilor mele și, părăsindu-mă brusc, se întoarse imediat pe corabia lui.

Îmi fac o vină aici că nu am luat atunci măsuri să fie arestat. Dar încă mai credeam că puțină cugetare asupra sfaturilor mele îl va readuce la datorie, și am stat mult timp cu ochii la vasul lui, sperând că-l voi vedea întorcându-se spre port. Ceea ce nu-l îndemnau să facă principiile lui morale, nu mă îndoiam că o va face din dorința de a nu-mi pierde prietenia; căci nu-i ascunseserăm că dupăserviciul pe care i-l făcuserăm la Madrid și legătura ce apăruse că ar exista între noi îmi socoteam onoarea legată de a lui. Într-adevăr, acest gând prinsese atâta putere în mintea mea încât, crezându-mi reputația pierdută dacă nu

înapoia cele furate, îndată ce m-am convins că îşi vede liniştit de drum, luai hotărârea să fac uz de forţă pentru a-l opri, preferind să mor decât să mă las dezonorat prin crima lui. Vântul nu era atât de puternic încât să mă tem că uşurinţa vasului său l-ar fi ajutat să fugă de al meu. Mă grăbii să-i trimit doi oameni cu ordinul precis de a se întoarce la Cádiz şi cu ameninţarea tot aşa de categorică că va avea de suferit urmările supărării mele dacă nu-mi dă ascultare. Răspunsul lui a fost de o trufie care m-a supărat la culme. Nu am mai stat la gânduri şi am pornit spre el, dând toate semnele care anunţă o luptă, şi mândrul Lirno nu a făcut nimic ca s-o evite. Cu toată ciuda pe care o aveam împotriva lui, am păstrat destul sânge rece pentru a-mi da seama cât de dăunător mai era, pentru reputaţia mea, de a ajunge la această cruntă soluţie faţă de un om al cărui ataşament îl lăudaserăm atât şi pe care îl aleseserăm ca tovarăş al acţiunilor mele. Am hotărât să-mi reînnoiesc insistenţele printr-o nouă solie. A primit-o cu acelaşi orgoliu. „Să se dea foc tunurilor!” spusei cu ciudă. Am fost prea bine ascultat. Salva fu atât de nenorocoasă pentru Lirno care se afla pe covertă ca să dea ordine, încât el fu ucis de una dintre primele ghiulele. Toată artileria lui trase totuşi, asupra noastră, pricinuindu-ne însă puţine stricăciuni; dar oamenilor lui le pieri dorinţa de a se mai lupta cu mine după pierderea şefului lor şi, necunoscând motivul certei noastre, preferară să mi se supună. Le dădui îndată ordin de întoarcere la Cádiz şi, prima grijă pe care am avut-o la sosire, fu de a trimite la mănăstirea spaniolei cele furate de corsar. Nu prea regretam nenorocirea corsarului şi, încă mai puţin, folosul pe care l-aş fi putut trage din serviciile lui. Această aventură m-a învăţat numai să mă bizui mai puţin pe caractere depravate de educaţie şi obişnuinţă. Natura îi dăduse lui Lirno o parte din calităţile din care sunt plămădiţi oamenii cei mai mari, dar felul de viaţă pe care îl dusesese încă din copilărie corupsese orice sămânţă de virtute, iar ceea ce-i mai rămânea din ea nu avea destulă putere pentru a înăbuşi pe aceea a nenumărate vicii pe care viaţa le hrănise mereu. Eram încurcat numai în ceea ce priveşte situaţia vasului său. Nu-mi fu uşor să hotărâsc dacă faptul de a-l lua în stăpânire fusese cucerit pe drept, căci însăşi dorinţa echipajului lui de a rămâne sub ordinele mele nu-mi înlătura toate scrupulele. Am lăsat să hotărască marele-maestru în această situaţie, iar îndelunga mea şedere la

Madrid nepermițându-mi să mai sper nimic din restul campaniei, nu m-am mai gândit decât să mă întorc la Malta.

Dragostea de datorie și gustul profesiei mele păreau că renasc în inima mea pe măsură ce dispăreau obstacolele. Eram atât de plin de aceste două sentimente când am ajuns în port, încât nu-mi închipuiam nimic care să le poată întrerupe sau tulbura. Cu toate acestea, avui o nouă ocazie să văd că virtutea cere să fie sporită de obișnuință. Ducându-mă de-a dreptul acasă, o găsi acolo pe Helena, care nu se aștepta la o întoarcere atât de grabnică. Mama ei lipsind, îndurai mângâierile pasionate ale acestei tinere persoane și, vindecăt cum eram de toate vechile mele sentimente, dezgustat chiar de chipul ei, mă lăsași totuși luat de valul bucuriei ei și cunoscurăm iar împreună toate plăcerile dragostei. Această uitare dură puțin. De-abia îmi reveniserăm din prima beție că, reproșându-mi slăbiciunea, nu-mi trebui prea mari eforturi pentru a reînnoi hotărârile pe care le luaserăm la plecare. Helena rămase totuși convinsă că poate să recâștige stăpânirea pe care o avusese asupra inimii mele, și această speranță reaprinse tot focul din inima ei. Nu mai puteam să fiu singur nici un moment. Pândeia orice prilej de a mă surprinde în camera mea. În zadar îmi luam un aer grav și serios pentru a o primi. Dacă părea cât de cât Mniștită pentru câteva momente de o primire atât de rece, găsea curând mijlocul să mă încălzească la rândul ei și hotărârile mele erau date uitării. Mama ei observă situația cu plăcere. Vedeam strălucind mai multă bucurie în ochii lor, mai multă găteală și grijă în îmbrăcăminte. Obișnuința făcând să dispară pe nesimțite din ochii mei ravagiile vărsatului, regăseam aceeași plăcere în tot ce îmi câștigase iubirea și eram poate gata să ajung mai iubitor și mai pasionat ca oricând.

Pericolul era cu atât mai mare cu cât îmi închipuiam că ascult mai mult de pasiunea Helenei decât de a mea proprie și, de câte ori ieșea din brațele mele, mă miram de îngăduința mea de a o primi. E drept că acest gând nu-mi trecea niciodată prin minte în momentul când o luam în brațe. Astfel, toate sentimentele mele urmau să-și reia cursul, și imaginația mea mi-ar fi arătat până la urmă o iubită mai drăguță ca oricând, când marele-maestru, amintindu-și de serviciile mele, mă alese ambasador al Ordinului

la curte. Prin aceasta îmi deschidea o nouă carieră în care intram cu atât mai multă plăcere cu cât aceste lungi agitații începeau să mă facă să doresc o viață liniștită. Am luat imediat hotărârea să-mi vând nava și, cu toate că hotărârea marelui-maestru îmi fusese favorabilă în privința lui Lirno, n-am vrut să profit de moștenirea unui nenorocit pentru care avuseserăm unele sentimente de prietenie. Lăsaî secundului și echipajului său tot ce-i aparținuse, iar marele-maestru le îngădui să se întoarcă în patria lor, fără altă condiție decât aceea de a nu se înarma niciodată împotriva navelor Ordinului. Nu am spus nimănui favoarea pe care mi-o făcea marele-maestru, și pregătirile mele se făceau pe ascuns. Helena a fost probabil singura care a bănuît că mă pregăteam să plec din Malta. Toate pretextele inventate de mine pentru a explica de ce îmi vând vasul nu putuseră s-o înșele. Nu mai era în stare să respecte condițiile pe care ni le impuseserăm și să trăiască liniștită în casa mea și după ce voi fi plecat, M-a surprins în unul dintre acele momente în care își cerea tributul de la amabilitatea mea. Iar lacrimile și gemetele m-au făcut să înțeleg că avea să-i lipsească în absența mea. Am fost trezit de acest reproș mai mult decât fuseserăm de toate cugetările mele și, probabil pentru prima oară de la întoarcerea mea, mi-am dat seama de lanțurile cu care mă legaserăm. Mi-am simțit inima mult mai prinsă decât îmi închipuiserăm și m-am înfiorat de un obstacol pe care mi-l ridicaserăm singur în cale.

Rușinea pe care am resimțit-o m-a făcut să plec de lângă ea cu o grabă care o înspăimântă. Am lăsat-o tremurând și mă îndreptam spre ușă fără să-i arunc măcar o privire.

Cu toate acestea, vechea senzație de plăcere pe care o gustaserăm cu ea mă opri în prag. „Draga mea, îi spusei întorcându-mă spre ea, de ce nu mai pot să te prefer averii, faimei, miilor de bunuri care îmi erau mai puțin dragi decât tine și pe care mi-aduc aminte că ți le-am sacrificat altădată? Am aceeași inimă, adăugai eu, aceleași elanuri și sunt capabil, prin urmare, de aceleași slăbiciuni. Dar, copleșit cum sunt de favorurile tale, nu mai cred că trebuie să te prefer situației pe care viața pare să mi-o promită, și m-aș distrage cu siguranță dacă aș începe iar să mă atașez de tine. Bucură-te împreună cu mama ta de înlesnirile pe care

actuala mea avere îmi dă posibilitatea să vi le ofer. Domnește în casa mea. Alte legi să nu fie recunoscute aici decât ale tale. Dar nu te opune eforturilor pe care le voi face pentru a mă dezlega pe veci de dragoste, și fi chiar convinsă că ar fi în zadar.”

Plecai. Dragostea mea era poate la fel de puternică ca și în cele mai dulci clipe din viața mea. Dar judecata mea se maturizase. Îmi astupam dinainte urechile pentru orice fel de obiecție a Helenei, cu toate că îmi simțeam inima poate la fel de tulburată ca și a ei.

Nu izbucni în nici o pornire violentă; dar tulburarea din ochii ei și schimbarea trăsăturilor arătau violența frământărilor ei. După ce se uită îndelung la mine cu o privire nesigură, lăsă să-i curgă câteva lacrimi dar, observându-le și ștergându-le imediat, mă rugă s-o ascult, căci nu mă va plictisi mult, și ceea ce-mi va spune mă va face să-i cunosc sentimentele așa cum eu i le lămuriserăm pe ale mele. „M-ai iubit, zise ea, și inima ta o știe. Eu ți-am sacrificat totul, chiar pierderea frumuseții mele nu este decât o urmare a suferințelor pricinuite de absența ta și de neliniștile dragostei. Cum să nu-mi fi fermecat privirea după ce ai pus stăpânire pe toată dragostea mea. Cerul a vrut ca tu să fi cu totul altfel alcătuit decât mine și acest lucru probabil că este și în favoarea liniștii mele, și a liniștii tale.’ Nu regret decât slăbiciunea pe care am avut-o ca să-mi închipui de când te-ai întors că ai putea să revii la mine atras de alte însușiri decât cele care te-au sedus la început.’ Nu pot să-ți lămuresc decât pe jumătate ce am pe suflet, pentru că mor de rușine în acest moment de a mă fi înșelat singură cu speranțe deșarte. Adio, adăugă ea, ridicându-se jg – istoria tinereții comandoului accept mănăstirea pe care mi-ai oferit-o și alerg acolo chiar din clipa asta.”

POVESTEA UNEI GRECOAICE.

Mă străduii s-o opresc, nu că n-aș fi fost de acord cu planul ei, dar pentru a avea timp să iau toate măsurile care ar fi putut să-i facă soarta mai plăcută în refugiul ei și încetai chiar să mă opun plecării ei când mă gândii că această grabă nu va schimba cu nimic ce aveam să fac pentru ea. Îi comunicai intenția mea și

mamei ei, care nu ezită să o aprobe; și mi-o îndeplinii cu destulă generozitate ca să fiu lăudat de toată lumea, S?

PARTEA ÎNTII I.

Mărturisirea cu care încep această relatare nu o va face oare suspectă cititorului? O iubesc pe frumoasa grecoaică a cărei poveste vreau să v-o spun. Cine, atunci, să creadă în adevărul vorbelor mele, în bucuriile și necazurile pe care le voi înșira? în descrierile pe care le voi face, în laudele pe care le voi aduce? Oare patima năvalnică nu va da alt chip la tot ce-au atins privirile și mâinile mele? Ce sinceritate să aștepți de la o pană călăyžită de iubire?

I Apărută în Olanda, la Amsterdam, în octombrie 1740. Este socotită drept „cea mai amară și pesimistă” operă a lui Prevost (J. Sgard). Are drept sursă biografia lui Charles de Ferriol (1722), ambasador al Franței la Constantinopole (1699-1710) care se întorsese la Paris în tovărășia unei micuțe circasiene, binecunoscută ulterior în cercurile mondene din epoca Regenței sub numele de Domnișoara Aâsse (1733) (V. Mărturia unor contemporani precum Anfossi, care afirmă într-o scrisoare din 17 octombrie 1740: „Abatele Prevost d'Exiles continuă să se complacă în a ilustra genul romanului publicând nu demult Povestea unei grecoaice a zilelor noastre al cărei punct de plecare este pățania domnului de Ferriol pe când era ambasadorul nostru la Poartă” (apud. J. Sgard, op. Cât., p. 430), doamna de Staal-Delaunay, doamna du Deffand, Voltaire și alții precum și cea a unor erudiți ca Sainte-Beuve: Mademoiselle A'isse (Causeries du Lundi, 15 ianuarie 1846) și Emile Bouvier: „La gense de l'Histoire d'une Grecque moderne”, R. H. L., apriiie-iuarie 1948. Povestea unei grecoaice, – „o mare operă” (Sgard), „o capodoperă” (Jean Fabre) – a fost „redescoperită” de publicul francez în 1965 grație lui R. Mauzi, care o reeditează la Paris, cu o introducere substanțială, în Bibliotheque 10/18 și s-a bucurat apoi de excelente comentarii printre care cele semnate de Francis Pruner, Psychologie de la Grecque moderne, în L'Abbe Privost, Actes du Colloque d'Aix-en-Provence, 20 et 21 decembre 1963, Jean Sgard, Prevost romancier, Corti, 1968 și Radu Toma, Epăstemă, ideologie,

roman, secolul XVIII francez, Univers, 1982, Destule motive care să trezească neîncrederea cititorului. Dar dacă stă să judece, va înțelege că, de vreme ce le arăt atât de deschis, eram sigur că pot șterge curând, printr-altă mărturisire, impresia produsă. Am iubit vreme îndelungată, o mărturisesc și-acum, și nu sunt poate atât de dezbărat de această otravă puternică pe cât mi-ar plăcea să cred. Și totuși, iubirea nu mi-a adus niciodată decât necazuri. Nu i-am cunoscut plăcerile, nici măcar amăgirile care, în orbirea ce mă cuprinsese, mi-ar fi fost desigur de ajuns pentru a-mi ține loc de fericire. Sunt un îndrăgostit respins, ba chiar înșelat, dacă ar fi să mă iau după aparențe pe care-i las pe cititori să le judece; totuși stimat de cea pe care o iubeam; ascultat de ea ca un părinte, respectat precum un dascăl, îmi cerea sfaturi ca unui prieten; slabă răsplată pentru simțăminte ca ale mele! So-i cotind amărăciunea pe care o simt încă, cine ar putea aștepta din partea mea laude prea mari, sentimente prea înflăcărate pentru o ființă nerecunoscătoare, pricina Chinurilor neîncetate ale vieții mele?

Eram în slujba regelui meu, la o curte căreia îi știam obiceiurile și tainicele urzeli mai bine decât oricare altul. Sosind la Constantinopole, avuseserăm avantajul să cunosc desăvârșit limba turcească, și de aceea m-am bucurat aproape de la început de o încredere și de legături strânse cum îndeobște nu reușesc nici miniștrii să înfiripe decât după multe greutate; iar ciudățenia de a vedea un francez la fel de turc ca și băștinașii acestei țări mi-a atras încă din primele zile răsfățuri și onoruri ce nu au conținut niciodată. Interesul pe care nu m-am sfiit să-l mărturisesc pentru obiceiurile și moravurile acestui popor a întărit prietenia ce mi se arăta. Au ajuns chiar să-și închipuie că nu puteam să le fiu atât de apropiat fără a simți și oarecare aplecare către religia lor, gând ce le sporea stima ce mi-o purtau, iar eu mă simțeam la fel de nestingherit într-un oraș în care nu stăteam decât de două luni ca și în cel în care mă născuserăm.

Îndeletnicirile slujbei mele îngăduindu-mi răgazuri nenumărate ca să umblu după plac, m-am străduit să folosesc această înlesnire în primul rând pentru a-mi satisface din plin setea de a mă instrui. Eram de altfel la o vârstă la care pofta de plăceri nu exclude aplecarea către treburile serioase și, plecând în Asia,

gândul meu era de a-mi împlini ambele gusturi. Distracțiile turcilor nu-mi părură atât de ciudate încât să nu pot spera să le gust și eu laolaltă cu ei. Mă temeam de un singur lucru, de a nu găsi ușor prilejul să-mi satisfac aplecarea firească către femei. Paza sub care sunt ținute, însăși greutatea de a le vedea, mă hotărâseră să înfrâng aceste dorințe și să mă mulțumesc cu o viață tihnită, lipsindu-mă de niște plăceri atât de greu de dobândit.

Până una alta aveam legături cu unii seniori turci despre care se spunea că erau cei mai rafinați în alegerea soțiilor lor și care posedau cele mai mărețe haremuri. Mă primiseră de zeci de ori în palatele lor, cu nespusă cinste și bunăvoință. Admiram faptul că în decursul convorbirilor noastre nu pomeneau niciodată despre femei și că în discuțiile lor cele mai vesele nu vorbeau decât despre mese bune, despre vânătoare și despre micile întâmplări de la curte sau din oraș care puteau da prilej de glumă. Mani-; festam aceeași discreție și-i plângeam că lăsau deoparte, din prea multă gelozie sau dintr-o ciudățenie a gustului, subiectul cel mai plăcut care poate să însuflețească o convorbire. Nu le înțeleseserăm însă intențiile. Voiau să-mi pună la încercare discreția; sau, mai curând, conform ideii pe care și-o făceau despre concepțiile francezilor în legătură cu meritele femeilor, parcă s-ar fi înțeles să-mi lase răgazul să-mi dau în vileag pornirile.

— Cel puțin așa îmi dădură curând prilejul să gândesc.

Un fost Pașă, care se bucura în pace de avuțiile strânse în mulți ani de dregătorie, îmi dăduse dovezi de prețuire căroră mă străduiam să le răspund prin mărturii neîncetate de recunoștință și afecțiune. Ajunseserăm să mă simt în casa lui ca și într-a mea. Îi cunoșteam toate încăperile, afară de partea rezervată femeilor, înspre care aveam grijă să nici nu-mi întorc privirile. Pașa își dăduse seama de aceasta și, cum nu se putea îndoi că știam unde se află haremul lui, mă poftise de mai multe ori să ne plimbăm împreună în grădină, spre care dădea partea din clădire care îl adăpostea. În cele din urmă, văzând că tăceam cu îndărătnicie, îmi spuse zâmbind că-mi admiră discreția. „Știi fără îndoială,

adăugă el, că am femei frumoase; ești la o vârstă și ai o fire care nu te pot lăsa prea nepăsător în fața ispitei pe care ele o reprezintă. Și mă uimește îi încă nu te-a împins curiozitatea să dorești să le vezi.” „Vil cunosc obiceiurile, i-am răspuns cu răceală, și nu v-aș propune niciodată să le nesocotiți în favoarea mea. O brumă de experiență a vieții, am adăugat, ațintind asupra lui o privire la fel de rece, mi-a permis să înțeleg de când mă aflu în țara domniei-voastre că, de vreme ce femeile sunt atât de strașnic păzite, curiozitatea și indiscreția trebuie să fie cusururile cele mai aspru judecate. De ce să-mi supăr prietenii cu întrebări care ar putea să le displacă?” Răspunsul meu îi plăcu. Și mărturisindu-mi că purtarea îndrăzneată a francezilor îi nemulțumise adeseori pe turci, stârnindu-i împotriva berbanților din acest neam, se arătă cu atât mai mulțumit să vadă ce sentimente cumpătate mă însuflețeau. Îmi oferii pe dată să-i văd soțiile. Am acceptat această favoare fără a mă arăta dornic sau grăbit. Am trecut într-un loc a cărui descriere nu-și are rostul aici. Dar ordinea desăvârșită ce domnea acolo prea m-a izbit ca să nu-mi pot aminti ușor de toată alcătuirea lui.

Femeile Pașei, douăzeci și-două la număr, se aflau toate împreună într-un salon anume orânduit pentru ocupațiile lor. Fiecare avea câte o îndeletnicire, unele pictau flori, altele coseau sau brodau, după cum le îndemna talentul sau plăcerea. Mi se păru că purtau rochii din același material, în orice caz de aceeași culoare. Pieptănătura însă le deosebea, și am înțeles că era aleasă după cum se potrivea cu chipul lor. Un mare număr de slujitori de ambele sexe, dintre care cei ce păreau de parte bărbătească erau eunuci, stăteau prin colțurile salonului, gata să le îndeplinească cele mai neînsemnate porunci. Dar această mulțime de sclavi se retrase îndată după intrarea noastră, iar cele douăzeci și două de doamne se ridicară, fără a-și părăsi locul, așteptând porunca stăpânului lor sau explicația unei vizite care le uimea vădit. Le privii rând pe rând. Păreau de vârste diferite, dar, chiar dacă niciuna nu arăta a fi depășit treizeci de ani, nu erau nici altele atât de tinere cum îmi închipuiserăm, cele mai fragede fiind de șaisprezece sau șaptesprezece ani.

Şeriber, acesta era numele Paşei, le pofti politicios să se apropie şi, după ce le lămurii în puţine cuvinte cine eram, le ceru să facă ceva ca să mă distreze. Au trimis după instrumente de muzică, din care unele au început să cânte, în timp ce altele au dansat cu destulă graţie şi eleganţă. Spectacolul se prelungi un ceas şi mai bine, apoi îi reluară locurile, iar Paşa a poruncit să se aducă băuturi răcoritoare, care au fost distribuite fiecăreia la locul unde se afla. Nu avuseserăm încă prilejul să deschid gura. M-a întrebat în cele din urmă ce părere am despre această plăcută adunare şi, când i-am lăudat atâtea farmece întrunite, mi-a vorbit cu înţelepciune despre puterea educaţiei şi a obişnuinţei care în Turcia le face supuse şi liniştite chiar pe cele mai frumoase femei, în timp ce, din câte auzise ei, toate celelalte naţii se plâng de tulburările şi de necazurile pe care le pricinuieste acolo frumuseţea lor. I-am răspuns cu câteva cuvinte de laudă pentru turcoaice. „Nu este chiar aşa, mi-a răspuns el, nu este o trăsătură de caracter prin care femeile de la noi s-ar deosebi de cele din alte ţări. Din cele douăzeci şi două pe care le vezi aici, nici patru nu sunt turcoaice din naştere. Cele mai multe sunt roabe pe care le-am cumpărat fără să mă sinchisesc de unde vin.” Şi, arătându-mi-o pe una dintre cele mai tinere şi frumoase, îmi spuse: „Aceasta este grecoaică. Nu o am decât de şase luni şi nici nu ştiu a cui a mai fost. Am luat-o fără să stau mult pe gânduri, doar pentru frumuseţea şi firea ei, şi-o vezi la fel de mulţumită de soartă ca şi celelalte. Totuşi, mă mir uneori cum de i-a fost cu putinţă, aşa deşteaptă şi vioaie, să se supună atât de repede obiceiurilor noastre, şi nu am găsit alt răspuns decât puterea exemplului şi a obişnuinţei. Poţi sta puţin de vorbă cu ea, şi m-aş mira să nu-i descoperi toate însuşirile care pot duce în ţările voastre femeile la situaţiile cele mai înalte şi le pot face în stare să se ocupe de treburile cele mai însemnate”.

M-am apropiat de ea. Nepăsătoare în aparenţă la cele ce se petreceau în jurul ei, îşi reluase penelul de cum încetase să danseze. După ce m-am scuzat politicos pentru îndrăzneala de a-i întrerupe ocupaţiile, nu mi-a venit altceva mai potrivit în minte decât cele spuse de însuşi Şeriber. Am felicitat-o pentru calităţile ei fireşti care-i dobândiseră preţuirea stăpânului ei şi, arătându-i că ştiam de câtă vreme era a lui, m-am mirat că a reuşit în atât de

scurt timp să se deprindă așa de bine cu obiceiurile și îndeletnicirile turcoaicelor. Răspunsul ei a fost simplu. O femeie, mi-a spus ea, neputând spera altă fericire decât de a plăcea stăpânului ei, era foarte mulțumită dacă părerea lui Șeriber era cea pe care mi-o împărtășise; nu trebuia deci să mă mir că urmărind acest scop, ea se supusese atât de ușor legilor pe care acesta le hotărâse pentru roabele lui. Această sinceră supunere față de voințele unui bătrân la o fată încântătoare care nu trecuse de șaisprezece ani mi se păru încă mai de mirare decât tot ce-mi spusese Pașa. Înfațișarea cât și vorbele o arătau pe tânăra sclavă chiar pătrunsă de simțămintele pe care le exprimase. Comparația care se născu în mintea mea între principiile călăuzitoare ale doamnelor de la noi și ale ei, mă împinse, fără un scop anume, să-mi arăt părerea de rău că soarta nu-i era cea la care ar fi îndreptățit-o supușenia ei. I-am vorbit, îndurerat, de nefericirea țărilor creștine unde bărbații care nu cruță nimic pentru fericirea femeilor, tratându-le ca pe niște regine mai mult decât ca pe niște slave și dăruindu-se lor fără drămuire, fără a le cere în schimb decât blândețe, dragoste și virtute, sunt de cele mai multe ori înșelați în alegerea soției cu care își împart numele, rangul, și averea. Și părându-mi-se că tânguirile mi-erău ascultate cu nesaț, i-am vorbit cu jind despre fericirea soțului francez care ar găsi în tovarășa lui de viață virtuți ca și irosite la doamnele din Turcia, aflata în nenorocita stare de a nu găsi niciodată la soți răstmnul pe care l-ar merita simțămintele lor.

Convorbirea, în care, mărturisesc, fierbințeala compătimirii ce mă cuprinsese nu-i prea lăsase tinerei grecoaice răgaz să-mi răspundă, a fost întreruptă de Șeriber. Își dăduse poate seama de înflăcărarea cu care mă adresam slavei sale dar, cum inima nu-mi reproșa nimic necuvenit față de încrederea pe care mi-o arătase, m-am în'tors către el cu fața senină și nici întrebările lui nu păzură izvorâte din gelozie. Dimootrivă, mi-a promis să-mi ofere adesea același spectacol, dacă acesta îmi era pe plac.

Trecură câteva zile în timpul cărora m-am abținut de a-l mai vizita, anume pentru a-i preîntâmpina bănuielile printr-o prefăcută nepăsare față de femei. Dar cu prilejul unei vizite pe care el însuși mi-a făcut-o pentru a se plânga că îl dau uitării, un

sclav din alaiul său înmână un răvaș unui slujitor de-al meu. Și anume feciorului meu, care mi-l aduse în taină, precum îl primise. L-am deschis și am văzut că era scris cu litere grecești pe care nu le cunoșteam încă, deși începuserăm de câțeva vreme să învăț această limbă. Am trimis deîndată după dascălul meu, care trecea drept un creștin tare de treabă, și l-am rugat să-mi deslușească tâlcul cuvintelor, prefăcându-mă a fi doar din întâmplare în posesia acelei scrisori. Mi-a tălmăcit-o în scris: mi-am dat numaidecât seama că era de la tânăra grecoaică cu care stătuserăm de vorbă în haremul Pașei. Dar eram foarte departe de a mă aștepta la cele ce-mi spunea. După câteva cugetări despre nefericirea situației ei, mă implora, în numele stimei pe care o arătaserăm față de femeile iubitoare de virtute, să-mi folosesc trecerea de care mă bucuram ca s-o scot din mâinile Pașei.

Nu simțiserăm până atunci față de ea decât o admirație firească pentru farmecul său; și nimic nu era mai potrivit principiilor ce-mi călăuzeau purtarea, mai opus intențiilor mele, decât să mă bag într-o aventură de la care mă puteam aștepta mai mult la necazuri decât la mulțumiri. Nu mă îndoiam că tânăra sclavă, încântată de icoana fericirii femeilor de la noi, așa cum i-o zugrăviserăm în puține vorbe, se scârbise de viața de harem, și că speranța de a găsi în persoana mea toate calitățile cu care-i împodobiserăm pe bărbații din țara mea o făcuse să dorească a lega cu mine vreo intrigă amoroasă. Cugetând la pericolul unei atari încercări, m-am întărit în hotărârea dinainte. Și totuși, dorința firească de a ajuta o femeie atrăgătoare, a cărei situație gândeam că avea să-i devină în curând un chin, m-a făcut să mă întreb dacă nu ar fi cu puțință să-i obțin libertatea pe căi cinstite. Mi-a trecut prin minte să încerc o cale care nu-mi cerea decât generozitate, căci mă gândeam să-i plătesc răscumpărarea din punga mea. Teamă de a-l jigni pe Pașă cu o astfel de propunere m-a oprit, dar mi-am făcut un plan care se împăca perfect cu scrupulele mele. Eram foarte prieten cu Selictarul, unul dintre dregătorii cei mai de seamă ai împărăției. M-am hotărât să-i destăinuiesc dorința de a cumpăra o sclavă a Pașei Șeriber și să-l rog să ia asupra-și grija de a-i face această propunere, ea și cum ar fi dorit să închoic l. Irgul chiar pentru el. Selictarul a consimțit, fără a da prea multă importanță unui serviciu atât de neînsemnat. L-am lăsat să stabilească el

prețul. Din respect pentru rangul Selictarului, Șeriber a fost mai înțelegător decât m-aș fi putut aștepta. În chiar aceeași zi am primit vestea că accepta propunerea și că totul avea să mă coste o mie de scuzi.

Mă bucuram să folosesc acești bani într-un scop atât de nobil; dar, în preajma clipei de a obține ceea ce doriserăm, mi-a dat prin minte ceva ce-mi scăpase când mă gândeam numai cum să izbândesc. Ce se va întâmpla cu tânăra sclavă, și care erau intențiile cu care va părăsi haremul? Voia oare să vină în casa mea și să-și afle aici un rost? O găseam destul de atrăgătoare ca să merite să mă ocup de soarta ei; dar, în afară de măsurile de bunăcuviință pe care eram nevoit să le iau în fața personalului meu, puteam oare evita ca Pașa să nu afle mai devreme sau mai târziu în ce loc se retrăsese, și n-aș fi dat atunci tocmai de încurcătura de care căutaserăm să mă feresc? Acest gând mi-a răcit într-atât dorința de a-mi îndeplini planul, încât, văzându-l a doua zi pe Selictar, mi-am exprimat părerea de rău de a-i fi cerut sprijinul într-o treabă care ar fi putut să-l mâhnească pe Pașă. Și, fără a-i spune nimic despre cei o mie de scuzi pe care urma să-i dau, am plecat să-l văd pe Șeriber. Nehotărât între dorința de a ajuta sclava, gândul la neplăcerile ce mă așteptau și teama de a-mi necăji prietenul, voiam să găsesc vreun pretext pentru a ieși cu totul din această încurcătură, și mă întrebam dacă cel mai bun mijloc nu era să mă spovedesc în parte Pașei însuși, ca să aflu cel puțin dacă sacrificiul la care întrucâtva îl sileam nu-i era prea dureros. Mi se părea că, pe temeiul prea îndreptățit al legilor prieteniei, puteam să renunț, fără a face o necuviință, la împlinirea capriciilor unei femei. Vizita mea i-a făcut atâta plăcere lui Șeriber încât n-am mai apucat să rostesc vorbele ce mă pregătiserăm să i le spun sub noianul de cuvinte prietenești cu care m-a primit, povestindu-mi dintr-o suflare că în haremul lui era o femeie mai puțin și ca tânăra grecoiacă cu care stătuserăm de vorbă fusese vândută Selictarului. Părea atât de nesilit pe când își depăna povestea, încât, judecând-i sentimentele după spusă, nu mi se păru peste măsură de necăjit de pierdere. Mai apoi m-am convins și mai mult că nu avea cine știe ce dragoste pentru femeile lui. La vârsta la care ajunsese, cerințele firii nu-l tulburau decât prea puțin, și-și cheltuia banii pentru harem mai mult din.

Fudulie decât pentru mulțumirea inimii. Constatarea aceasta spulberându-mi scrupulele, am părăsit gândul de a i le mărturisi și am crezut de cuviință să i-l las pe cel de a fi dobândit un drept de seamă la recunoștința Selictarului.

Între timp, cum îmi propusese să petrecem câteva momente în haremul său, îmi păru puțin stingherit la gândul celor ce avea să spună sclavei lui. „Ea încă nu știe, îmi spuse, că va trece la alt stăpân. După toate mărturiile de dragoste pe care i le-am dat, mândria ei va fi jignită văzând că primesc atât de ușor s-o dau pe mâna altuia. Vei fi martorul felului în care va primi ideea despărțirii, adăugă el, căci am s-o văd acum pentru ultima oară, și i-am spus Selictarului că poate să trimită după ea oricând va găsi de cuviință. I* Gândii că scena promitea într-adevăr să fie plină de haz pentru mine, dar nu din motivele care îl îngrijorau pe Pașa. Cum nu îndrăzniserăm să răspund răvașului tinerei grecoaice, îmi închipuiam că va fi tare mâhnită aflând că robia ei avea să devină și mai apăsătoare în haremul Selictarului. Iar pe deasupra avea s-o afle în fața mea, și nu va îndrăzni să dea frâu liber supărării prin jeluiri! Sclavul lui Șeriber venise de două ori la mine după răspuns, și-i spusese doar că aveam să răsplătesc încrederea arătată cu tot zelul ce se cuvenea.

În loc să mergem în salon, Pașa puse să fie chemată sclava într-o încăpere mai mică în care porunci să nu mai între nimeni în afară de ea. Felul sfios de a ne saluta al grecoaicei m-a lămurit asupra frământării ei lăuntrice. Zărindu-mă alături de stăpânul ei, își închipuia că îi ascultam rugămintea și că, cine știe, îi aduceam fericita veste a eliberării. Primele cuvinte ale Pașei îi întăriră probabil convingerea. Acesta îi spuse cu multă blândețe și curtenie că, în pofida dragostei ce i-o purta, nu se putuse sustrage obligației de a ceda unui prieten sus-pus drepturile, ce le avea asupra inimii ei; se mângâia! T i derea ei, adăugă el, doar cu gândul că nu ar fi putui în căpea în mâinile unui om mai desăvârșit, fără a mai pune la socoteală că era unul dintre marii dregători din Imparii ție, în stare, mai mult ca oricare altul, prin bogăția:; i aplecarea lui către lucrurile dragostei, să hărăzească o soartă fericită femeilor care reușeau să-l cucerească. Și îi spuse că era vorba de Selictar. Privirea tremurătoare pt* care mi-o aruncă,

măhnirea care i se întipări dintr-odată pe față mi se părură o învinuire de a nu-i fi înțeles intențiile. Își închipui că eu eram într-adevăr acela care o scoteam din haremul lui Șeriber, dar numai pentru a trece de la o robie la alta și deci că nu înțeleseserăm sau nesocotiserăm motivele pe care le invocase în răvaș pentru a mă hotărî să-i vin în ajutor. Șeriber nu se îndoi o clipă că tulburarea ei nu s-ar trage din măhnirea de a-l părăsi. Ea îi spori această convingere, asigurându-l că pentru a trăi în starea pe care i-o hărăzise soarta nu-și dorea alt stăpân decât pe el; iar durerea o făcu să adauge acestor asigurări insistențe atât de duioase și de dragăstoase, încât Pașa părea gata să-și uite toate făgăduințele. Dar, considerându-i descumpănirea drept o tulburare trecătoare care mă înduioșa mai puțin decât lacrimile frumoasei grecoaice, mă grăbii să le vin în ajutor deopotrivă unuia și celuilalt, înseninându-i curând pe amândoi. „Trebuie să te simți mângaiată, îi spusei slavei, prin măhnirea pricinuită Pașei de pie'derea dumitale; și dacă te îndoiești de fericirea ce te așteaptă, sunt îndeajuns de prieten cu Selictarul ca să te asigur că te va lăsa stăpână pe soarta dumitale.” Își ridică privirea spre mine și îmi citi gândul în ochi. Șeriber nu a înțeles din aceste cuvinte decât ceea ce se potrivea cu gândurile lui. Sfârșitul convorbirii a urmat mai liniștit. Pașa a copleșit-o cu daruri și mi-a cerut să-l ajut să le aleagă. Apoi, după ce m-a rugat să nu mă supăr de libertatea purtării lui, s-a retras cu ea într-altă încăpere unde au stat împreună mai mult de un sfert de ceas, și nu m-am îndoit o clipă că i-a dat atunci ultimele dovezi ale dragostei ce-i purta. Inima mea era pesemne încă foarte liberă de vreme ce acest gând nu m-a tulburat câtuși de puțin.

Treburile fiind ajunse atât de departe încât nu mai putea fi vorba să mai stau în cumpănă, nu mai aveam decât un singur gând, și anume, să mă întorc degrabă acasă ca să iau cei o mie de scuzi pe care i-am dus Selictarului. Acesta m-a întrebat cu multă prietenie dacă îi voi tăinui întreaga întâmplare și. Drept singură răsplată a serviciului pe care mi-l făcea, m-a rugat să-i spun măcar prin ce întâmplare ajunseserăm în legătură cu o sclavă a lui Șeriber. Cum nu aveam nici un motiv că i-o tăinuiesc, i-am povestit felul în care s-a pornit intriga noastră și în ce consta. Și cum nu-i prea venea să creadă că ajutam din simplă generozitate o fată atât de

atrăgătoare cum i-o descrieserăm pe tânăra grecoaică, i-am jurat cu atâta sinceritate că nu o iubeam și că, dorind numai să-i redau libertatea, nici nu știam ce hotărâre va lua după ce va fi scăpat de sclavie, încât nu s-a mai putut îndoii de adevărul celor spuse. Stabili ora la care puteam s-o iau de la el. Am așteptat-o fără nerăbdare. Hotărâserăm să fie la vreme de noapte pentru a ascunde întâmplarea publicului. Mi-am trimis feciorul, către orele nouă seara, într-o trăsură nu prea bătătoare la ochi, cu porunca să-l vestească doar pe Selictar că venise din partea mea și aștepta în fața porții.

S-a răspuns că Selictarul avea să mă întâlnească a doua zi și că avea să-mi arate atunci tot ce făcuse pentru mine.

Întârzierea nu m-a îngrijorat. Oricare i-ar fi fost motivele, îndepliniserăm tot ce-mi poruncea onoarea și generozitatea și nu mă bucuram de reușita întreprinderii mele decât din aceste două motive. Cugetaserăm îndelung în acest răstimp la purtarea ce trebuia să am față de tânăra sclavă.

O mie de motive păreau a-mi interzice s-o primesc în casa mea; și chiar dacă n-aș fi pus hotărârea ei de a-mi cere sprijinul decât pe seama motivelor celor mai măgulitoare pentru mine, dând astfel temei speranței de a mă bucura de dragostea ei, nu-mi venea la socoteală să mi-o fac ibovnică în văzul lumii. Ceruserăm sprijinul dascălului meu de limbi străine căruia îi destăinuiserăm totul. Era însurat. Soției lui urma să-i încredințeze feciorul meu sclava, și-mi propuneam să merg a doua zi să aflu din chiar gura ei ce mai dorea de la mine.

Dar motivele care îl opriseră pe Selictar erau mai puternice decât mi-aș fi putut închipui. Cum mă duseserăm la el, luând-o înaintea intenției lui de a veni el însumi să mă vadă,. Sosirea și întrebările mele îl cam încurcară. Tăcu câteva clipe. Apoi, îmbrățișându-mă cu mai multă duioșie decât îmi fusese îngăduit să descopăr în firea lui, mă rugă să-mi amintesc tot ce-i spusese în ajun în cuvinte care-l încredințaseră de sinceritatea mea deplină. Așteptă să i le confirm prin noi asigurări și, îmbrățișându-mă cu fața luminată și înveselită, îmi spuse că era așadar cel mai fericit dintre oameni, deoarece, îndrăgostindu-se de sclava lui Șeriber,

nu avea să se teamă de concurența și împotrivirea prietenului său. Np-mi tăinui nimic. „Am văzut-o ieri, îmi spuse, și am petrecut doar un ceas cu ea; nu mi-a scăpat nici o vorbă de dragoste. N Daiam fost atât de izbit de farmecele ei încât nu mă mai simt în stare să trăiesc fără ea. Domnia-ta o privești în cu totul altfel, urmă el, și am nădăjduit că, de dragul unui prieten, ai renunța fără greutate la un bun la care ții atât de puțin. Cere prețul pe care îl crezi de cuviință, și să nu fi la fel de modest ca Șeriber, care nu a știut s-o prețuiască.”

Nu mă așteptam la această propunere după serviciul pe care mi-l făcuse, dar cum inima mea nu simțea nimic de natură să mă facă s-o privesc drept un act de trădare, nu am considerat-o potrivnică onoarei și prieteniei; totuși, aceleași motive care mă îndemnaseră să sar în ajutor sclavei mă împiedicau să-i dau împotriva voinței ei un alt stăpân. Cât despre mine, nu aveam să-i stau în cale. „Dacă mi-ai putea dovedi, i-am răspuns eu Selictarului, că răspunde dragostei ce-i porți, sau cel puțin că primește să-ți aparțină, aș uita de toate planurile mele și, iau cerul drept martor, că nu ai fi nevoit să-mi ceri de două ori satisfacerea unei dorințe pe care m-aș grăbi să ți-o împlinesc. Dar știu, dimpotrivă, că s-ar socoti o ființă din cele mai oropsite dacă ar fi să ajungă iar într-un harem, și acesta-i singurul motiv care m-a îndemnat să mă ocup de soarta ei.” Selictarul nu s-a putut abține atunci de a invoca principiile călăuzitoare ale neamului său: „Cum, îmi spuse, am ajuns noi oare să ne potrivim părerilor unei slave?” „Nu trebuie să-i mai spui așa, i-am răspuns; n-am cumpărat-o decât cu scopul de a o dezrobi; este liberă chiar din clipa în care a părăsit casa lui Șeriber.”

La auzul vorbelor mele mi s-a părut că încremenește... Și, cum țineam să rămânem prieteni, am adăugat că era totuși cu puțință ca dragostea și propunerile unei persoane de rangul lui să aibă greutate în inima unei fete de vârsta ei, și mi-am dat cuvântul că aveam să consimt la orice mi s-ar părea izvorât din vrerea ei. I-am mai propus să nu amânăm încercarea. Speranța îl cuprinse din nou. Tânăra grecoaică a fost chemată. Eu însumi am servit drept interpret simțămintelor Selictarului; am ținut ca ea să-și cunoască toate drepturile pentru a putea hotări în toată libertatea. „Ești a

mea, i-am spus; te-am cumpărat de la Șeriber prin mijlocirea Selictarului. Nu am altă dorință decât să te văd fericită, și iată că prilejul s-a ivit chiar azi. Poți afla aici, în dragostea unui bărbat care te iubește, și în belșug, ceea ce poate ai căuta zadarnic în tot restul lumii.” Selictarul, judecându-mi sincere vorbe și purtarea, s-a grăbit să adauge o sumedenie de făgăduieli care de care mai atrăgătoare. Și-a luat Profetul drept martor că îi va da locul de frunte în haremul lui. I-a înșirat toate desfătărilor care o așteptau și toți robii care aveau s-o slujească. Sclava i-a ascultat vorbele, dar le înțelese și pe ale mele. „Dacă într-adevăr îmi dorești fericirea, îmi spuse, trebuie să-mi dai prilejul să mă bucur de binele pe care mi l-ai făcut.” Cum acest răspuns mă lămură deplin, nu am mai avut alt gând decât să-i pun la dispoziție toate armele menite s-o apere de orice constrângere; deși nu mă așteptam la așa ceva din partea Selictarului, această precauție mi s-a părut utilă din multe motive. Pe cât sunt turcii de nesimțitori față de slavele lor, pe atât sunt de respectuoși față de femeile libere. Voiam să fie pusă la adăpost de toate primejdiile situației ei. „Lasă-te călăuzită numai de dorința ta, i-am spus, și nu te teme nici de mine, și nici de altul, căci nu mai ești roabă; renunță la orice drept așa avea asupra ta și a libertății tale.”

Știa, căci i se spusese de nenumărate ori de când era în Turcia, cât de deosebit se poartă turcii cu femeile libere. Dar oricâtă bucurie a simțit de pe urma declarației mele, prima-i grijă fu să adopte expresia și purtarea pe care le socotea potrivite cu schimbarea situației ei. Fui uimit de modestia și decența care i se întipăriră dintr-odată pe față. Se arătă mai puțin grăbită să-mi exprime recunoștința, cât să-l lămurească pe Selictar asupra îndatoririlor ei după binele pe care i-l făcuserăm. Neavând încotro, acesta îi recunoscă dreptatea și, fără a-și arăta mâhnirea decât prin tăcere, păru dispus s-o lase să plece așa cum dorea. Nu știam unde voia să fie dusă; mirată și ea de faptul că nu-mi lămuriserăm intențiile, se apropie de mine ca să mă întrebe ce gânduri aveam. Cum nu găseam de cuviință să-i depăn totul în fața Selictarului, am condus-o până în pragul ușii, asigurând-o că mă va găsi întotdeauna gata s-o sprijin ori de câte ori va fi nevoie, apoi am încredințat-o unuia din slujitorii mei, cu porunca să fie

dușă în taină la dascălul de limbi străine. La Constantinopole se găsesc trăsuri speciale pentru femei.

Am fost mirat că Selictarul, departe de a se opune hotărârii ei de a pleca, a poruncit chiar el să i se deschidă ușile casei, și m-a primit cu o înfățișare liniștită când m-am întors la el. M-a rugat, cu aceeași moderație, să ascult ceea ce cugetase. „Laud, mi-a spus el, simțămintele alese care te îndeamnă să te ocupi de fericirea acestei tinere grecoaice, și mi se par atât de dezinteresate încât îmi stârnesc admirația. Dar, de vreme ce ai socotit-o vrednică de atâta grijă, părerea dumitale îndreptățește mai mult iubirea pe care a trezit-o în sufletul meu. Este liberă, urmă el, și nu-ți fac o vină că ai dat întâietate fericirii ei asupra plăcerii mele. Dar îți cer un hatâr de care făgăduiesc că nu voi abuza, și anume, să nu-i îngădui să părăsească Constantinopolul fără să fiu și eu înștiințat. Făgăduiala aceasta nu te va ține legat multă vreme, căci, la rândul meu, te asigur că vei afla în câteva zile care îmi sunt intențiile.” Cum mă temeam să nu-i fi rămas vreo amărăciune de pe urma purtării mele, am fost încântat să pot păstra, cu prețul acestei învoieli, stima și prietenia lui.

Câteva treburi pe care voiam să le duc la bun sfârșit în chiar acea zi m-au făcut să amân până seara vizita pe care î-o datoram tinerei mele grecoaice. Întâmplarea m-a făcut să-l întâlnesc pe Șeriber. Mi-a spus că se văzuse cu Selictarul și că acesta era foarte mulțumit de sclava lui. Nu se putuse întâlni cu el decât după plecarea mea. Discreția cu care tănuise întâmplarea a întărit buna părere pe care o aveam despre Cinstea lui. Șeriber a subliniat și părerea pe care o avea Selictarul acesta despre mine și, după felul în care acel dregător îi vorbise, mă încredință că nu am alți prieteni mai devotați. Am primit aceste laude cu recunoștința ce li se Cuvenea. Cum nu eram prea curios să știu Unde mă puteau duce acest spor de prietenie și făgăduiala cerută de Selictar, închipuirea-mi era la fel de liniștită ca și inima, și nu-mi schimbaserăm întru nimic gândurile când m-am îndreptat, în aceeași seară, către locuința dascălului de limbi străine.

Mi s-a spus că tânăra grecoaică, care își și schimbase numele de Zara, pe care îl purtase în robie, cu acela de Theophe, îmi aștepta

sosirea cu o nerăbdare nespusă. Când m-am înfățișat, s-a aruncat la genunchii mei pe care i-a îmbrățișat vărsând șiroaie de lacrimi. În zadar am încercat multă vreme s-o ridic. Nu i se auzeau mai întâi decât hohotele de plâns; dar, pe măsură ce se potolea vălmășeala simțămintelor ei, mi s-a adresat de nenumărate ori cu numele de eliberator, de părinte, de Dumnezeuul ei. Și mi-a fost cu neputință să-i potolesc aceste porniri în care s-ar fi zis că i se revărsa tot sufletul. Tulburat eu însumi de manifestarea unei recunoștințe atât de vii, mi-am pierdut până și puterea să-i resping drăgăstoasele mângâieri și am lăsat-o în voia ei. În sfârșit, când mi s-a părut că și-a mai venit în fire, am ridicat-o în brațe și am așezat-o pe un divan mai comod, apoi m-am așezat și eu lângă ea.

După ce-și mai trase sufletul câteva clipe, îmi repetă cu mai mult șir ceea ce pornise să-mi spună cu atâtea întreruperi. Îmi mulțumea drăgăstos pentru ajutorul ce i-l dăduserăm, își arăta admirația față de bunătatea mea, se ruga fierbinte cerului să-mi răsplătească din belșug binefacerile pe care ea nu ar fi putut niciodată să mi le plătească cu toate puterile și tot sângele ei. Se stăpânise cumplit ca să nu izbucnească în fața Selictarului. Dar nu suferise mai puțin de întârzierea mea și, dacă nu eram încredințat că nu avea să trăiască și să respire decât pentru a se arăta vrednică de binefacerile mele, aveam s-o fac mai nefericită decât fusese vreodată în robie. Am întrerupt-o pentru a o asigura că simțiri atât de vii și de sincere mă răsplăteau îndeajuns pentru serviciul făcut. Și stăpânit de singurul gând de a îndrepta spre alte subiecte însuflețirea pe care o vedeam gata să se reverse din nou, i-am cerut, ca singură favoare, să-mi povestească de când și în ce împrejurări nefericite își pierduse libertatea.

Trebuie să mărturisesc că în ce mă privește, în pofida' frumuseții ei, a zbuluciumului tulburător în care o văzuserăm la picioarele și în brațele mele, nu se trezise încă în sufletul meu nici un alt sentiment decât acela de milă. O repulsie firească mă oprise de la alte gânduri mai drăgăstoase pentru o femeie abia scăpată de îmbrățișările unui turc și la care nu gândeam să descopăr decât acele merite exterioare ce nu sunt rare în haremurile Levantului. Astfel, nu numai că generozitatea mea își păstra întreg meritul,

dar îmi trecuse de mai multe ori prin minte că, dacă ar fi aliat de ea creștinii noștri, n-aș fi scăpat de, dezaprobarea oamenilor austeri, care mi-ar fi făcut o vină din a nu fi cheltuit în folosul religiei sau pentru slobozirea câtorva robi nenorociți o sumă pe care ei ar fi socotit-o cheltuită pentru satisfacerea poftelor mele. Veți judeca dacă urmările acestei întâmplări mă fac mai vrednic de iertare; totuși, dacă aveam a mă teme de vreo învinuire la început, cele ce se vor citi mai departe nu vor părea să mă dezvinovățească.

Cum cea mai neînsemnată dintre dorințele mele părea să fie lege pentru Theophe, mi-a făgăduit să-mi povestească fără înconjur ce știa despre nașterea și întâmplările vieții ei. „Am început să știu de mine, îmi spuse, într-un oraș din Moreea, unde tatăl meu trecea drept străin și mă socotesc grecoaică doar după spusele lui, deși mi-a tăinuit întotdeauna locul nașterii mele. Era sărac și, cum nu avea nici un talent ca să se mai chivernisească, m-a crescut în sărăcie. Totuși nu-mi pot aminti nici o împrejurare în care să fi cunoscut mizeria. Abia împliniserăm șase ani când am fost dusă la Patras. Mi-amintesc acest nume pentru că este prima urmă lăsată în memorie de copilăria mea. Belșugul în care am trăit acolo după viața aspră dinainte mi-a lăsat impresii ce nu s-au mai putut șterge. Trăiam alături de tatăl meu, dar nu am aflat, cu adevărat, soarta ce-mi era hărăzită decât după câțiva ani de ședere în acest oraș. Fără a fi sclav și fără a mă fi vândut, tatăl meu se aciuse pe lângă guvernatorul turc. Înfațișarea mea plăcută îi slujise drept introducere, guvernatorul angajându-se să-l întrețină cu casă și masă cât va trăi și să suporte cheltuielile unei creșteri alese pentru mine, cu singura condiție ca să-i fiu dată când voi fi atins vârsta ce corespunde dorinței bărbaților. În afară de hrană și de locuință, tatăl meu a obținut și o mică slujbă. Mă creșteau sub ochii lui, dar sub supravegherea unei slave a guvernatorului care nici nu așteptă bine să împlinesc zece ani ca să-mi vorbească despre norocul ce-l avuseserăm de a plăcea stăpânului ei și despre scopul în care se îngrijea de educația mea. Ceea ce mi se zugrăvea drept un noroc deosebit nu s-a mai înfațișat altfel închipuirii mele. Strălucirea câtorva femei ce-i alcătuiau haremul și despre a căror viață fericită mi se vorbea întruna, îmi ațâța nerăbdarea. Totuși, era de o vârstă atât de

înaintată încât tatăl meu începuse să se căiască de o învoială în urma căreia avea să culeagă roade mult mai puține decât sperase când se mutase la Patras. Nu mi-a împărtășit atunci gândurile lui; dar cum felul în care eram crescută nu-i dădea pricină să se teamă de vreo împotrivire a mea, s-a înțeles în taină cu fiul guvernatorului, care arăta încă de atunci multă iubire de femei, și i-a propus să se folosească de drepturile ce-i reveneau tatălui său, respectând aceleași condiții. Am fost arătată tânărului. S-a îndrăgostit deîndată. Mai nerăbdător decât părintele său, i-a cerut tatălui meu să grăbească termenul împlinirii convenției. I-am fost dată la o vârstă când nu cunoșteam încă deosebirea dintre sexe.

Vezi dar că gustul plăcerii nu a contribuit la nefericirea mea și se poate spune mai curând că m-am născut decât că am căzut în desfrâu. De aceea nu am resimțit vreodată nici rușine, nici remușcări. Nici trecerea anilor nu mi-a adus luminile care m-ar fi putut ajuta să-mi schimb punctul de vedere. Și nici n'î am cunoscut în aceste vremuri dintâi dorințele care zămislesc pasiuni. Eram călăuzită de obișnuință. Totul a decurs așa până la vremea hotărâtă de guvernator ca să mă lege de persoana lui. Fiul său, tatăl meu și sclava însărcinată să vegheze asupra copilăriei mele erau toți trei la fel de încurcați; departe însă de a le împărtăși simțămintele, mai eram convinsă că aveam să-i aparțin guvernatorului. Era trufaș și aprig. Tatăl meu, care se bizuise, cu nesocotință, pe moartea lui, și vedea apropiindu-i-se sorocul, se hotărî să fugă împreună cu mine, dar fără știrea sclavei și a tânărului turc. Însă nenorocul vru să fim prinși înainte chiar de a ajunge în port. Cum nu era sclav, evadarea lui nu-l putea costa viața. Dar a avut de îndurat mânia cruntă a guvernatorului care îi socotea fuga drept trădare și binefacerile primite de la el ca tot atâtea furturi. Am fost închisă chiar în aceeași zi în harem. Mi s-a vestit că în noaptea următoare voi avea cinstea de a fi socotită printre femeile stăpânului meu. Am primit vestea ca pe o favoare și, cum nu înțeleg seserăm motivele care-l îndemnaseră pe tatăl meu la fugă, eram foarte mirată că voise să renunțe dintr-odată la fericirea lui și a mea.

Vine seara. Roabele guvernatorului mă pregătesc pentru cinstea ce mă așteaptă și sunt condusă în apartamentul stăpânului, care

mă primește cu bunătate drăgăstoasă. Dar chiar atunci i se aduce înștiințarea că fiul său cere cu insistență să-i vorbească pentru a-i spune lucruri ce nu suferă amânare. Guvernatorul poruncește să fie poftit și-apoi să fie lăsați singuri. Dar eu am rămas cu ei; tatăl a trecut însă, cu fiul, într-o încăpere ferită, unde au stat puțină vreme împreună. Am auzit, ce-i drept, câteva vorbe spuse cu ciudă și am înțeles că întrevederea nu-mergea bine. S-a auzit apoi un zgomot care m-a înspăimântat; fiul a apărut în prag cu privirea rătăcită, s-a năpustit spre mine, m-a luat de mână și mi-a spus să fug cu el. Ci luându-și seama și înțelegând desigur că trebuia să se ferească de slugi, iese singur, îi înșală născocind niște porunci așa-zise ale tatălui său și mă lasă în starea în care mă aflam, tremurând toată de tulburarea lui și neîndrăznind să intru în cealaltă încăpere să mă conving de cele ce se întâmplaseră. La vreun sfert de ceas după aceea, apar și sclavii, cărora tânărul turc le spusese că tatăl său poruncise să fie lăsat singur în acest răstimp; găsindu-mă în starea de groază care nu mă părăsise, intră la bănuieli. Mă întreabă ce s-a întâmplat. Le arăt încăperea, neavând puterea să vorbesc, își descoperă acolo stăpânul înjunghiat, într-o baltă de sânge. Țipetele lor adună curând toate femeile din harem. Mi se cere să povestesc tragica întâmplare. Povestesc ce am văzut dar mai ales ce mi se păruse că aud; și, cum nu înțelegeam mai bine decât alții motivul întâmplării, plângeam totodată de neștiință și de groază.

Nimeni nu se îndoia că stăpânul nostru fusese omorât de însăși mâna fiului său. Convingerea aceasta, confirmată de fuga tânărului, avu rezultate foarte neașteptate. Femeile și sclavii din harem, socotindu-se acum fără stăpân, nu au avut alt gând decât să pună mâna pe ce găseau mai de preț și să profite de întunericul nopții ca să fugă. Astfel, toate ușile fiind desferecate, m-am hotărât să plec și eu, cu atât mai mult cu cât nimeni nu se gândea să mă mângâie sau să mă țină acolo. Îmi puseserăm în gând să mă duc până la locuința tatălui meu, în vecinătatea haremului, și-mi închipuiam că-mi va fi lesne să ajung acolo. Dar de-abia porniserăm, și mi se păru că-l zăresc pe fiul guvernatorului, însă nu-l recunoscu decât după ce mă încumetai să-l întreb cine este. Îmi spuse că, înspăimântat de groaznica lui faptă, căuta să afle dacă tatăl său murise într-adevăr, urmând să

se pună la adăpost prin fugă. Îi spusei tot ce văzuserăm. Durerea lui mi se păru neprefăcută. Mă lămuri în puține cuvinte, spunându-mi că se dusesse la tatăl lui, stăpânit mai mult de teamă decât de mânie, pentru a-i mărturisi legătura ce-o avusese cu mine, că tatăl lui, înfuriat de destăinuire, căutase să-l înjunghie și că el nu avusese altă scăpare decât să-l lovească el cel dintâi. Îmi propuse să fug cu el; dar tocmai când poate m-ar fi convins, am fost înconjurați de mai multe persoane care l-au recunoscut și, fiind la curent cu tot ce se petrecuse, s-au unit pentru a-l prinde. Mă lăsară liberă. Mă dusei în taină la tatăl meu, care mă primi cu multă bucurie.

Cum nu se afla amestecat într-o afacere atât de neplăcută, și-a propus pe loc să strângă tot ce agonisise în timpul șederii lui la Patras și să plece din acel oraș cu mine. Nu mi-a deslușit ce gânduri avea, iar naivitatea mea nu mă ajuta să le ghicesc. Părăsirăm portul fără nici o piedică. Dar, abia plecați, îmi spuse niște vorbe care m-au mâhnit. „Ești tânără, mă-a spus el, și natura ți-a hărăzit tot ceea ce poate înălța o femeie pe treptele celei mai înalte situații. Te duc într-un loc unde vei putea trage mult folos de pe urma acestor daruri; dar vreau să te legi prin juruință să te lași călăuzită numai de sfaturile mele.”

A insistat să-mi rostesc legământul în cuvinte care să-l pecetluiească pe veci. Nu-mi venea câtuși de puțin la îndemână să mă leg așa cum mi-o cerea. Cele câteva gânduri născute din necazurile în care mă băgase mă făcuseră să înțeleg că, dacă îmi legam soarta de un bărbat, puteam găsi mai multă plăcere luându-mă după judecata mea. Fiul guvernatorului din Patras care îmi fusese ibovnic îmi lăsase inima neatinsă, dar văzuserăm o mie de tineri pe care nu mi-ar fi părut rău să-i cunosc la fel de aproape. Totuși, autoritatea părintească fiind un jug căruia îmi lipsea puterea să mă împotrivesc, trebuî să mă supun. Sosii'ăm la Constantinopole. Primele luni fură folosite ca să dobândesc purtarea și cunoștințele unei femei din capitală. Încă nu trecuserăm de cincisprezece ani. Fără a-mi destăinui planurile sale, tatăl meu îmi vorbea mereu despre o soartă ce avea să-mi întrecă toate speranțele. Într-o zi, pe când se întorcea din oraș, nu-și dădu seama că fusese urmărit de două persoane care, după

ce se lămuriră în ce casă intrase, se opriră și, intrând după el, cerură unor vecini să-i însoțească pe urmele lui. Nu locuiam decât o parte a casei. Au bătut atât de tare la ușă, încât, speriat de zgomot, m-a trimis să mă ascund într-o cameră vecină. Deschizând a dat de un om care îi era pesemne cunoscut, de vreme ce amuți văzându-l și rămase fără glas la reproșurile injurioase pe care le auzeam lămurit. Îl ocărau numindu-l trădător și mișel, îi spuneau că nu mai avea cum să scape de justiție și că va trebui să dea socoteală pentru perfidie și hoție. Nu a încercat să se dezvinovățească și s-a lăsat dus fără împotrivire în fața cadiului. Când mi-am venit în fire după spaima trasă, mi-am acoperit fața cu un vâl și m-am grăbit pe urmele lui. Cum dreptatea se împarte în mod public, am ajuns la timp ca să asist la învinuirile ce i se aduceau și la sentința care fu dată fără întârziere, el recunoscând tptul. Era învinuit de a fi sedus-o pe soția unui senior grec al cărui vechil fusese și de a o fi răpit împreună cu o fetiță de doi ani pe care o avusese cu soțul ei, precum și de a fi furat de la stăpânul său tot ce găsisese mai de preț. Cum nu putea să nege, a încercat doar să găsească scuze, luând cerul drept martor că nu făcuse alta decât să se supună îndemnurilor femeii; că ea singură se făcuse vinovată de furt și că el nu se alesese cu nimic, căci fusese și el prădat atât de rău încât ajunsese în cea mai cruntă mizerie. L-au întrebat despre soarta mamei și a fiicei răpite, iar el s-a jurat că muriseră. Mărturisirile la care fusese silit i s-a'u părut suficiente judecătorului ca să-l osândească la tăierea capului. L-am auzit rostindu-și hotărârea. Rușinea pe care o încercam de a fi avut un tată atât de păcătos nu m-ar fi împiedicat să-mi exprim jalea prin țipete și lacrimi. Dar tatăl meu îi ceru cadiului hatârul de a-i spune ceva în taină și vorbele lui au părut să-l îmblânzească pe judecător, cel puțin atât cât să amâne executarea pedepsei. A fost dus la închisoare. S-au tras speranțe dintr-o amânare atât de neobișnuită. Cât despre mine, nu aveam altă soluție în situația mea nefericită decât să mă întorc la locuința noastră pentru a aștepta sfârșitul unei întâmplări atât de crunte. Dar, apropiindu-mă de casă, am văzut bulucindu-se într-însa prostime multă și am întrebat ce se întâmplă, fără a îndrăzni să înfrunt învâlmășeala aceea. Nu numai că mi-au povestit întâmplările la care fuseserăm de față, dar m-au mai lămurit și că obiceiul locului cerea ca bunurile criminalilor să

fie confiscate de îndată ce se dă sentința și că oamenii trecuseră la fapte. Deznădejdea mea spori într-atât, încât nu am mai avut puterea să ascund cine sunt și am implorat-o, tremurând toată, pe femeia cu care intraserăm în vorbă să se îndure de nefericita fiică a grecului care fusese condamnat. Mi-a ridicat vălul pentru a-mi putea privi fața și, mâhnirea mea părând s-o înduioșeze, m-a lăsat să intru la ea, după ce a cerut voie soțului ei. Amândoi mi-au dat de înțeles ce mare hatâr îmi făceau. Teama care mă cuprinsese mă îndemna să-l socotesc încă și mai mare. I-am lăsat stăpâni pe soarta mea, și mi s-a părut că le datoram viața când mi-au făgăduit că se vor îngriji de mine. Totuși mai speram în amânarea îngăduită de cadiu. Dar după câteva zile am aflat de la gazdele mele că osânda fusese îndeplinită.

Într-un oraș unde nu cunoșteam pe nimeni, la vârsta de numai cincisprezece ani, lipsită de experiența lumii și împovărată de o rușine atât de mare, m-am crezut, la început; sortită pentru restul vieții nefericirii și mizeriei. Cumpăna în care mă aflam m-a învățat să cuget la primii mei ani, pentru a descoperi în ei vreo regulă care să-mi călăuzească de-acum încolo pașii. Nu găseam, constante, decât două principii pe care fusese întemeiată educația mea; primul mă îndemna să-i privesc pe bărbați drept singura cale pentru îndestularea și fericirea femeilor; al doilea mă învăța că drăgălăseniile, supunerea și mângâierile noastre ne puteau dobândi asupra lor un fel de putere care îi puneă, la rândul lor, sub stăpânirea noastră și care ne permitea să obținem de la ei tot ce ne trebuia ca să fim fericite. Oricât de neînțelese îmi fuseseră scopurile tatălui meu, îmi aminteam că nu încetase să râvnească la bogăție și belșug. Dacă, de când ne aflam la Constantinopole, își dăduse atâta osteneală ca să-mi dezvolte calitățile firești, apoi o făcuse trezindu-mi neîncetat speranța în nenumăratele avantaje pe care le puteam avea față de cele mai multe femei. Aștepta deci de la mine mult mai mult decât ar fi putut să-mi dea el, punându-și toată nădejdea pentru aceasta numai în însușirile pe care mi le cunoștea. Dar moartea lui nu micșorase cu nimic darurile de care mă bucuraserăm până atunci. Acest raționament, care s-a întărit în mintea mea în zilele de singurătate, se întrupă într-un gând care mi se părea că ar putea plăti datoria de recunoștință ce-o aveam față de cei care mă găzduiseră. Și anume, să le expun

răspicat ce credea tata despre posibilitățile mele și să trec asupra lor speranțele pe care el le pusese în persoana mea. Nu mă îndoiam că, date fiind obiceiurile țării lor, vor înțelege dintr-odată ce puteam să fac pentru ei dar și pentru mine. Am fost atât de mulțumită de gândurile mele, încât m-am hotărât să li le destăinuiesc chiar în aceeași zi.

Dar, bineînțeles că și lor, care erau cu mult mai șireți decât mine, le dăduse prin minte același lucru. Doar chipul plăcut al străinei aflate la Constantinopole fără cunoștințe și fără protecții o îndemnase pe turcoaică să se milostivească de mine. Ticluise, împreună cu soțul ei, un plan în privința mea; și alesese tocmai ziua în care hotărâserăm să i-l destăinuiesc pe al meu ca să mă lămurească pe deplin asupra celui urzit de ea. Îmi puse mai întâi câteva întrebări privitoare la familia mea și la locul meu de naștere, iar răspunsurile pe care i le-am dat părură a-i servi intențiile. Apoi, după ce îmi lăudă farmecele, se oferă să mă facă fericită mai presus de speranțele mele dacă primeam să-i ascult sfaturile și să mă încred în ea. Cunoștea, îmi spuse, un negustor bogat, nebun după femei, și care nu se uita la cheltuială când era vorba să le fie pe plac. Din zece, câte avea, nici cea mai frumoasă nu se putea potrivi cu mine și deci nu trebuia să mă îndoiesc că avea să facă mai mult pentru fericirea mea decât pentru cea a celorlalte zece. Vorbi îndelung despre belșugul din casa lui. Trebuia, zicea ea, să mă încred în spusele ei și ale bărbatului ei, aflați demult în slujba acestui negustor și minunați în fiecare zi de binecuvântarea hărăzită de Profet unui om atât de darnic.

Zugrăvi totul destul de iscusit ca să mă ademenească; cu atât mai mult cu cât, având eu însămi un gând asemănător, eram fericită că mi-o luase înainte. Dar ibovnicul pe care mi-l propunea nu mă mulțumea decât pe jumătate. Tatăl meu mă învățase să prețuiesc o dată cu avantajele bogăției și pe cele ale rangului. Cel de negustor îmi umilea mândria. Dar când am ridicat această obiecție, departe de a o găsi întemeiată, ei au urmat să insiste asupra foloaselor ce-mi propuneau, părând chiar jigniți de împotrivirea mea. Am înțeles că se prefăcuseră doar că-mi lasă libertatea unei alegeri, pe care o hotărâseră în mintea lor, poate chiar în înțelegere cu negustorul. Insistențele lor m-au revoltat de-

a binelea; dar, ascunzându-mi mâhnirea, le-am cerut răgaz până a doua zi ca să iau o hotărâre. Cugetând la propunerea lor, aceasta îmi plăcea tot mai puțin, astfel încât luai în noaptea aceea o hotărâre pe care ai putea s-o socoți datorată disperării, dar la care te asigur că am ajuns cu sufletul liniștit. Speranțele mari pe care le nutrise tatăl meu, și de care îmi aminteam mereu, mi-au întărit voința. De cum mi-am socotit gazdele adormite, m-am strecurat afară din casa lor tot așa precum veniserăm, și am luat-o de una singură pe străzile Constantinopolului cu scopul nelămurit să întâlnesc vreo persoană de neam pentru a-i încredința soarta mea. Un plan atât de prost întocmit nu putea avea sorti de izbândă. Dar nu m-am convins de asta decât a doua zi, după ce-mi petrecuserăm restul nopții în cea mai crâncenă deznădejde fără a afla, nici măcar atunci când se luminase de ziuă, mijlocul prin care să mă descurc. Nu se vedeau pe străzi decât oameni din popor de la care nu puteam aștepta mai mult ajutor decât de la gazdele pe care le părăsiserăm. Deși casele celor mari erau ușor de recunoscut, nu știam cum să pătrund în ele, sfiala împotriva căreia luptaserăm fiind mai puternică decât hotărârea, și mă socotii chiar mai nefericită decât fuseserăm când am aflat de moartea tatălui meu. M-aș fi întors în casa pe care o părăsiserăm dacă aș fi știut cum s-o găesc; când mi-am dat seama de nesocotința mea, m-am îngrozit și mi-am pierdut orice nădejde.

De fapt, știam tot atât de puțin despre necazurile ce mă amenințau ca și despre foloasele la care aspiram. Temerile mele nu se legau de un anume fapt, iar foamea care începuse să mă chinuie era în acel moment grija mea cea mai mare. Întâmplarea. Singura mea călăuză, m-a îndrumat spre târgul de sclave și întrebai pe cineva ce rost avea ceata de femei pe care o vedeam înșirată sub o boltă. De îndată ce am aflat care le era soarta, am socotit că dăduserăm de o ocazie să ies din încurcătură. M-am apropiat de ele și, așezându-mă la capătul șirului, mă gândeam că, dacă într-adevăr farmecele mele erau așa cum îmi fuseseră lăudate de atâtea ori, aveam să fiu în curând luată în seamă. Cum toate celelalte femei aveau fața acoperită, nu am cedat dorinței ce mă îmboldea de a mă descoperi. Se făcuse între timp ora târgului și am văzut câteva persoane ocupate să cerceteze câteva femei ce

erau departe de a se măsura cu mine, ceea ce m-a îndemnat să-mi ridic vâlul. Nu-și dăduseră seama până atunci că nu făceam parte din ceată sau, mai bine zis, nu se lămuriseră asupra motivului venirii mele. Dar, de îndată ce mi-au zărit fața, toți spectatorii, uimiți de tinerețea și de frumusețea mea, s-au strâns roată în jurul meu. Îi auzeam întrebând peste tot a cui eram și negustorii de sclavi se întrebau și ei uluiți. Cum nimeni nu știa să răspundă, s-au hotărât să mă întrebe pe mine. Dar, deși recunoșteam că eram acolo pentru a fi vândută, întrebai și eu, la rândul meu, care erau cei ce voiau să mă cumpere. O întâmplare atât de neobișnuită a sporit încă mai mult mulțimea care se îmbulzea în jurul meu. Negustorii, la fel de asmuțiți ca și spectatorii, mi-au făcut propuneri pe care le-am respins cu dispreț. Câteva persoane au răspuns la întrebările mele și și-au spus numele și îndeletnicirea; dar niciuna nu se potrivea cu năzuințele mele, astfel că i-am respins și pe aceștia. Mirarea tuturor sporea neconținut, când zării nu departe de mine o femeie care ducea câte ceva de-ale gurii; chinuită de foame cum eram, m-am apropiat de ea și am rugat-o fierbinte să nu-mi refuze un ajutor atât de trebuincios. Mi l-a dat. M-am înfruptat cu o grabă care a atras atenția tuturor. Nimeni nu mai înțelegea nimic. Unii mă priveau cu milă, alții cu curiozitate, dar toți bărbații cu dorință vădită. Tot ce deslușeam în jurul meu mă întărea în buna părere pe care o aveam despre mine și mă convingea că această întâmplare se va sfârși spre binele meu.

După ce mi-au pus nenumărate întrebări, la care am refuzat să răspund, mulțimea care se înghesuia în jurul meu se dădu la o parte în cele din urmă pentru a face loc unui bărbat care trecea pe acolo și întrebese de ce se adunaseră atâția curioși în piață. I se povesti pricina uimirii tuturor și se apropie să-și satisfacă și el curiozitatea. Deși respectul cu care fusese întâmpinat mă îndemna la mai multă bunăvoință, nu m-am înduplecat să-i răspund decât după ce mi-a spus chiar el că era vechilul Pașei Șeriber. Am vrut să mai aflu ce fel de om era stăpânul său. Mi-a spus că fusese Pașa Egiptului și că stăpnea averi nesfârșite. I-am șoptit atunci la ureche că dacă i se pare că aş putea să-i plac stăpânului său m-ar îndatora mult de m-ar înfățișa lui. Nu a așteptat să-i spun de două ori și, luându-mă de mână, m-a dus la

trăsura din care coborâse ca să vină până la mine. I-am auzit pe cei din jur văitându-se că mă pierdeau și comentând întâmplarea ce li se părea cu totul de neînțeles.

Pe drum, vechilul Pașei m-a întrebat ce gânduri aveam și cum se făcea că o tânără grecoaică, așa cum mă arăta îmbrăcămintea, se afla singură și fără nimeni care să-i poarte de grijă. Am ticluit o poveste nu prea greu de crezut dar și destul de stângace ca să înțeleagă că ar putea trage foloase de pe urma serviciului pe care avea să-l facă stăpânului său. Bucuria ce o resimțeam de a fi nimerit-o așa de bine m-a făcut să pierd din vedere orice alt interes și de altfel nu avuseserăm alt scop decât să-mi pot arăta recunoștința față de gazdele mele. Nu m-am opus deci rugămintii vechilului de a încuviința că mă cumpărase de la un negustor de sclavi. Cu această condiție, mi-a promis să mă slujească atât de bine pe lângă Pașa încât să ajung curând să fiu îndrăgită de el mai presus de toate celelalte femei, și mi-a explicat pe larg de ce mijloace trebuia să mă folosesc ca să-i fiu pe plac. Într-adevăr, după ce l-a vestit de sosirea mea, cele ce i-a spus mi-au asigurat o primire care mi-a îndreptățit toate nădejdlile. Mi s-a dat un apartament de bogăția celor pe care le-ați văzut, dimpx-eună cu mulți sclavi care să mă servească. Am stat singură câțva timp în care m-au învățat tot ce trebuia să știu în noua mea situație; în aceste zile de început am gustat bucuria de a fi servită la cel mai mic semn, de a obține tot ce-mi doream, de a-mi vedea respectate până și capriciile. Am fost atât de fericită pe cât te poți simți din mulțimea închipuirilor. Fericirea mi-a sporit și mai mult când, după cincisprezece zile de atari pregătiri, Pașa a venit să-mi spună că mă găsea mai atrăgătoare decât toate celelalte femei ale sale și a poruncit să se adauge darurilor pe care le primiserăm de la mărinimia sa încă altele, atât de multe încât întreceau uneori până și dorințele mele. Vârsta le domolise pe ale lui. Dar venea să mă vadă regulat, de câteva ori pe zi. Veselia mea și vioiciunea care se vădea în toate mișcările mele păreau să-l distreze. Această situație, care a durat vreo două luni o socotesc a fi desigur vremea cea mai fericită din viața mea. Dar m-am deprins treptat cu tot ce mă fermecase mai mult la început. Nu-mi mai simțeam fericirea pentru că nu-mi mai aducea nimic nou care să-mi trezească simțurile. Nu numai că nu mă mai bucuram de repeziciunea cu

care mi se îndeplineau poruncile, dar nici nu mai doream să poruncesc nimic. Luxul apartamentului, mulțimea și frumusețea giuvaerelor, bogăția veșmintelor, nimic nu mi se mai arăta ca la început. În momentele nenumărate în care mă simțeam de prisos chiar mie-însămi, vorbeam cu tot ce mă înconjura: Dați-mi fericirea, spuneam aurului și diamantelor. Totul era mut și părea nesimțitor. Gândii că mă lovise vreo boală de care nu știam. Am spus asta Pașei, care-și dăduse și el seama de schimbarea dispoziției mele. A crezut că singurătatea în care petreceam o parte din zi putuse să-mi dea gânduri negre, deși îmi adusesese și un profesor de desen după ce-i spusese că mă simțeam atrasă de pictură. Mi-a propus să trec în apartamentul celorlalte femei de care mă despărțise, ca semn de deosebită cinste. Noutatea spectacolului mi-a mai înviorat inima. M-am bucurat de petrecerile și dansurile lor. Dar deși s-au arătat dornice să se împrietenească cu mine, contactul cu ele mi-a displăcut aproape de la bun început. Nu găseam la ele decât preocupări meschine, care nu aveau nici o legătură cu gândurile tulburi ce mă munceau, cu miile de lucruri pe care doream să le cunosc. Am trăit alături de ele aproape patru luni, fără să iau parte la viața lor; îmi îndeplineam îndatoririle, încei'cam să nu jignesc pe nimeni și eram mai îndrăgită de tovarășele mele decât îmi dădeam osteneala să fiu. Interesul Pașei față de haremul său nu scădea, în schimb grija deosebită ce-mi purtase până atunci păru să slăbească. Dacă asta mi s-ar fi întâmplat la început, faptul m-ar fi îndurerat adânc; dar: cum gândurile mi se schimbaseră o dată cu dispoziția, am privit această răcire cu indiferență. Mă trezeam câteodată cufundată într-o visare din care nu rămânea nimic când îmi veneam în fire. Mi se părea că simțămintele mele erau! mai cuprinzătoare decât cunoștințele, și că ceea ce îmi-, frământa sufletul era dorința unui bun pe care nu-i cunoșteam. Mă întrebam cum o mai făcuserăm în singurătatea mea, de ce nu eram fericită acum când aveam tot ce-mi doriserăm. Întrebam uneori dacă într-acel loc, unde credeam că se află laolaltă tot ce poate oferi bogăția, nu exista vreo plăcere pe care n-o gustaserăm încă, vreo schimbare care să poată împrăști neliniștea neîncetată în care mă găseam. M-ai văzut pictând; era singura plăcere pe care o mai aveam în acea situație în care îmi puseseam toate

nădejdiile. Ba mai era și întreruptă de lungi visări, despre care nici eu nu știam bine ce însemnau.

Asta era starea în care mă afluam când Pașa a deschis pentru domnia-ța ușa haremului său. Această favoare, pe care n-o acorda nimănui, mi-a îmboldit curiozitatea. Ne-a poruncit să dansăm. Am ascultat, dar parcă mai visătoare și distrată ca nicicând. Neliniștea m-a îndemnat să-mi reiau locul obișnuit. Nu știu pe ce lume mă afluam când te-ai apropiat de mine. Iar de mi-ai pus cumva întrebări: i, răspunsurile mele trebuie să fi oglindit tulburarea care mă cuprinsese. Dar vorbele înțelepte pe care le-ai rostit mi-au trezit atenția. O melodie nemaiauzită răsunându-mi pentru prima dată la ureche nu m-ar fi impresionat mai mult. Nu-mi aminteam de nimic altceva care să se fi potrivit mai bine cu logica propriilor mele idei. Iar totul a căpătat și mai mult farmec când, vorbindu-mi despre fericirea femeilor din țara voastră, mi-ai explicat care-i sunt cauzele și cum contribuie bărbații la sporirea ei. Cuvintele virtute, onoare, purtare, pe care le-am înțeles fără multe explicații, mi-au pătruns în minte și au pus stăpânire pe ea într-o clipă, ca și cum mi-ar fi fost cunoscute dintotdeauna. Am ascultat lacom tot ce-ai spus. Nu te-am întrerupt spre ați pune întrebări pentru că nu ai omis nimic din ceea ce putea găsi răsunset în adâncul inimii mele. Venirea lui Șeriber a curmat o conversație atât de plăcută; dar nimic nu-mi scăpase și, nici nu erai încă bine plecat, că și începuserăm să-mi amintesc de toate amănuntele, oricât de mici. Totul mi-era neprețuit. Nu am încetat zi și nopți să cuget la ce mi-ai spus. Există, așadar, o țară unde se poate găsi și altă fericire decât cea pe care o dau averea și bogăția?! Și bărbați care pun preț pe altceva la o femeie decât pe frumusețea ei? Au, deci, femeile alte calități de arătat și alte bunuri de cerut? Dar cum se face că nu am cunoscut până acum ceea ce mă umple de o bucurie atât de dăltă și-mi pare atât de potrivit cu aplecările mele? Deși doream să aflu mai multe amănunte, pe care nu avuseserăm timp să ți le cer, mi-era deja ajuns să mă simt tulburată de dorințe atât de vii, ca să înțeleg cât de important era ceea ce mă cutremurase astfel. N-aș fi stat mult la îndoială și aș fi părăsit haremul dacă aș fi putut-o face. V-aș fi căutat în tot orașul numai pentru a primi lămuriri pentru o mică lucruri pe care trebuia să le mai aflu, pentru a te ruga să-mi

spui încă o dată cele auzite, pentru a te asculta Hin nou și a mă bucura din plin de o plăcere din care abia idacă gustaserăm. Mi-am amintit de o speranță care nu se stinsese niciodată și fără de care m-aș fi purtat mai precaut cu vechilul Pașei. Cum nu mă născuserăm roabă și cum nimic nu mă silise la robie, mă convinseserăm singură că dacă mi-aș putea închipui împrejurări în care m-aș fi plictisit de soarta mea, n-ar fi putut nimeni să mi-o impună împotriva voinței mele. Mi se părea că ar fi fost de-ajuns să am o explicație cu Pașa. Dar cum aveam uneori prilejul să-l văd pe vechilul care veghea la reparațiile ce se făceau în harem, m-am gândit să vorbesc întâi cu el. Se ținuse de cuvânt față de mine. Eram mulțumită de grija pe care mi-o purta și de serviciile sale, și nu mă îndoiam că ar fi fost dispus să mă ajute. Totuși, de îndată ce a înțeles care îmi erau intențiile, a luat o înfățișare rece și serioasă și s-a prefăcut că nu înțelege motivele care mă îndemneau; iar când i-am amintit povestea vieții mele, s-a arătat mirat că uitaserăm cum mă cumpărase de la un negustor de sclavi. Am văzut limpede atunci că mă înșelase. Dar durerea cumplită pe care am resimțit-o nu m-a împiedicat să folosesc ocară și tânguirea. L-am implorat cu ochii scăldați în lacrimi să-mi facă dreptate. S-a purtat cu o asprime cum nu-mi arătase niciodată; și spunându-mi fără milă că eram roabă pentru tot restul vieții, m-a sfătuit să nu-i mai vorbesc niciodată cum o făcuserăm, dacă nu voiam să spună totul stăpânului său.

Iluzia, care mă-mpiedicase atâta vreme să-mi cunosc adevărata soartă, pieri cu totul. Nu știu cum de s-a întâmplat ca mintea mea să se maturizeze mai mult de la scurta convorbire pe care am avut-o cu domnia-ța decât în toți anii de când m-am născut. Am privit cu rușine împrejurările vieții mele trecute și de-abia dacă îndrăzneam s-o supun cugetării mele; fără alte principii călăuzitoare în afara celor pe care mi le-ai sădit în inimă, mă găseam parcă, scăldată într-o altă lumină în urma cugetării care mă silea s-o privesc cu alți ochi. M-am simțit chiar cuprinsă de o siguranță care mă surprindea în situația atât de cruntă în care mă aflam; și, mai hotărâtă ca niciodată să sfärm gratiile închisorii mele, m-am gândit că înainte de a mă lăsa pradă disperării, trebuia să încerc toate căile pe care ȋțai le ofereau dibăcia și cugetarea. Acea de a mă spovedi Pașei mi s-a părut cea mai

periculoasă. Expunându-mă mâniei sale, nu puteam decât să-mi atrag ura vechilului și să-mi îngreunez situația. M-am gândit atunci să mă destăinuiesc domniei-tale. Schimbarea ce se petrecuse în mine nu numai că era opera domniei-tale, dar mai trebuia desăvârșită tot cu ajutorul domniei-tale. Socotind înțelegerea pe care mi-ai arătat-o, speram că nu aveai să-mi drămuiești ajutorul.

Greu era doar să-ți fac cunoscut cât demult aveam nevoie de acest ajutor. M-am hotărât să vorbesc cu o roabă care mi se arătase foarte devotată de când intraserăm în harem. Era dispusă să mă servească; dar era la fel de captivă ca și mine între zidurile noastre, pe care nu le putea părăsi fără pericol, și nu mi-a putut oferi altceva decât ajutorul fratelui ei, care era în slujba Pașei. Am acceptat riscul. Am încredințat roabei mele o scrisoare pe care ai primit-o desigur, căci nu ai fi putut avea alt motiv ca să te ocupi de eliberarea mea, dar care mi-a pricinuit multe zile de amărăciune. Una dintre tovarășele mele care-mi urmărise purtarea, înțelegând după neliniștea întipărită pe fața mea că plănuiam ceva neobișnuit, m-a văzut pe când o scriam și a descoperit de asemenea că o încredințaserăm roabei. S-a crezut stăpână pe taina mea. Din chiar ziua aceea s-a străduit să stârnească prilejuri ca să stea singură de vorbă cu mine și, după ce mi-a dat a înțelege că mă avea la mână, mi-a destăinuit la rândul ei intriga pe care o legase de câteva săptămâni. Primea pe ascuns pe un tânăr turc care-și primejduia de fiecare dată viața pentru a o întâlni. Se strecura pe acoperișuri până în dreptul ferestrei ei și găsisese mijlocul să coboare până la ea cu o scară de frânghie. Relațiile pe care le aveam cu toate femeile Pașei nu mă împiedicaseră să-mi păstrez apartamentul pe care-l căpătaserăm la început, și această situație părându-i-se mai comodă dibacei mele tovarășe, îmi cerea acum să-i ascund la mine pentru câteva zile iubitul, pe care nu-l vedea destul de liber în iatacul ei.

Propunerea ei m-a înspăimântat. Dar mi-era teamă să nu mă trădeze, iar, pe de altă parte, nici cele ce-mi spunea această femeie îndrăzneță nu-mi puteau sluji ca s-o domolesc, căci nu aveam nici o dovadă despre destăinuirea ce mi-o făcuse; dacă o respingeam, putea șterge orice urmă a legăturii ei,

nemaiprimindu-și iubitul; în schimb, scrisoarea mea și cei doi sclavi cărora mă încredințaserăm puteau constitui oricând dovezi împotriva mea. M-am supus la tot ce mi-a cerut. Și-a adus iubitul în chiar noaptea următoare. Am fost silită, pentru a înșela roabele care mă slujeau, să-mi părăsesc patul în timpul somnului lor și să-l călăuzesc pe tânărul turc într-o mică încăpere a cărei cheie numai eu o aveam. Acolo voia tovarășa mea să-l întâlnească în timpul zilei. Trebuia multă dibăcie ca să înșeli privirile unui mare număr de femei și de roabe. Totuși, într-un harfem bine păzit nimeni nu se speria văzând că una dintre noi dispărea un timp, și mulțimea încăperilor venea în ajutorul acestor scurte absențe. Dar turcul, care nu mă văzuse decât o clipă, la lumina unei lumânări, mutase asupra persoanei mele simțămintele pe care le nutrise întâi pentru tovarășa mea. Chiar de la prima vizită pe care i-o făcu, servindu-se de cheia pe care i-o dăduserăm, a putut constata la el semnele unei răceli pe care nu putea s-o pună pe seama fricii. Apoi tânărul s-a străduit s-o convingă că era necesar să fiu un timp de față la întâlnirea lor. Motivele pe care le invoca erau atât de nesperioase încât, bănuindu-l îndată de necredință, s-a hotărât să afle adevărul, făcându-i pe plac. Nu m-am împotrivit rugăminții ei de a o însoți. Iubitul ei s-a purtat în așa fel încât chiar eu am fost nemulțumită văzând cât de puțină atenție îi arăta, și nu am condamnat iritarea ei și gândul de a-l da afară în noaptea următoare. Bărbatul i-a stârnit însă gelozia, arătându-i se din cale afară de mâhnit de această hotărâre, privirile lui dezvăluindu-mi mult prea limpede motivele durerii sale. Pedepsa i-a fost însă cu mult mai mare decât păcatul. Ajutându-l să treacă de pe fereastră pe acoperiș, l-a. Îmbnncit atât de tare încât a căzut și a murit pe loc. Ea însăși mi-a povestit a doua zi răzbunarea-i barbară.

Dar nu se gândise că o dată cu el căzuse și scara de frânghie, și că această împrejurare, adăugându-se tristeii sale stări, avea să dezvăluie intențiile ei vinovate. Ce-i drept, nu se putea ști de la ce fereastră căzuse, căci mai multe dădeau spre aceeași curte, dar spaima fu mare în casa lui Șeriber, și efectele s-au făcut de îndată simțite și în harem. El însuși și-a luat toate femeile la întrebări. A pus să fie cercetate toate locurile suspecte. Nu s-a găsit nimic. Iar eu admiram liniștea tovarășei mee în tot timpul acestor cercetări.

În sfârșit, bănuielile vechilului căzură asupra mea, dar nu-i spuse nimic stăpânului. Îmi spuse mie că, judecând după gândurile pe care mi le știa, nu se putea îndoi că eu eram cea care tulburaserăm pacea haremului gândindu-mă, poate, să-mi recâștig libertatea cu ajutorul unei fărădelegi. Amenințările cu care spera să-mi smulgă vreo mărturisire nu m-au speriat prea tare; dar când spuse că voia să pedepsească sclavii care-mi erau devotați, m-am socotit pierdută. Și-a dat seama că mă speriasse și, cum se pregătea să treacă la fapte, m-a pus în situația să-i dezvălui ceea ce nu-l puteam lăsa să descopere singur fără a-i expune pe bieții sclavi să piară în cazne. Astfel, cercetările care se făceau în urma destrăbălării altora au 'slujit doar ca să se descopere propria-mi taină. I-am mărturisit vechilului că încercam să-mi recapăt libertatea, dar pe căi pe care însuși Pașa nu le-ar putea condamna și, fără a mă gândi să mai vorbesc despre drepturile mele, l-am asigurat că nu voiam s-o obțin decât în calitate de roabă și la prețul care va fi stabilit. A vrut să știe cui ceruserăm ajutor. A trebuit să-i mărturisesc că domniei-tale. Sinceritatea mea îi fu de folos tovarășei mele, a cărei intrigă rămase nedescoperită; iar vechilul, în aparență foarte încântat de ceea ce auzise, m-a asigurat că avea să se străduiască să mă ajute să-mi îndeplinesc scopul pe această cale.

Îngăduința lui m-a mirat tot atât pe cât mă speriasse asprimea lui. N-am înțeles nici până acum care i-au fost temeiurile. Dar, cum eram prea fericită că scăpaserăm din această cumpănă îngrozitoare, ți-am trimis de câteva ori vorbă ca să aflu în ce măsură rugămințile mele te-au mișcat. Răspunsul domniei-tale nu era deloc dar. Totuși împrejurările mi-au arătat cu prisosință că te ocupai de soarta unei sărmane roabe, și că-mi datorez libertatea celui mai mărinimos dintre bărbați.”

Dacă cititorul acestor rânduri își va face fie și numai o parte din gândurile care mi-au trecut prin minte, trebuie să se aștepte la cele ce au urmat. Exceptând deosebirea de exprimare, găseam la tânăra grecoaică tot farmecul minții pe care mi-l lăudase Șeriber. Ba eram chiar uimită că, fără să asculte de alt dascăl decât de fire, își depănase aventurile cu atâta ordine și că, explicându-mi visările și cugetările, dăduse o înfățișare filosofică gândurilor sale.

Desfășurarea lor era logică și nu puteam s-o bănuie că învățase asemenea lucruri de la altul într-o țară în care mintea nu este de obicei aplecată către acest fel de exercițiu. Mi se păru așadar că descopăr o natură extrem de bogată, care, întovărășită de o înfățișare dintre cele mai înduioșătoare, făcea din ea o femeie cu totul deosebită.

Aventurile ei nu mă revoltau căci în cele câteva luni de când mă aflam la Constantinopol mi se întâmplase zilnic să aflu povestiri dintre cele mai stranii în legătură cu roabe de felul ei. Și relatarea aceasta va mai conține și alte exemple asemănătoare. Nu m-au mirat nici cele pe care mi le-a povestit în legătură cu creșterea ei. Toate provinciile Turciei sunt pline de asemenea tați netrebnici care-și pregătesc fetele în vederea desfrânării și care nu au altă ocupație în viață și nici altfel de a-și asigura traiul.

Totuși, cugetând la impresia pe care pretindea că i-o lăsase o convorbire atât de scurtă și la motivele pe care le avea ca să-mi datoreze mie libertatea ei, nu am putut accepta cu totul acel aer de naivitate și inocență pe care știuse să-l dea purtării și privirilor sale. Cu cât îi recunoșteam mai mult agerimea minții, cu atât mai mult o bănuiam de viclenie, și tocmai grija cu care-și sublinia naivitatea îmi întărea bănuiala. Azi, ca pe vremea celor vechi, buna-credință a grecilor face obiectul unui proverb ironic. De aceea, tot ce mi-am putut închipui mai favorabil mie era că, plictisită de viața din harem și ispitită poate de speranța unei vieți mai libere, se' gândise să-l părăsească pe Șeriber pentru a-și schimba soarta și că, pentru a trezi în sufletul meu sentimente duioase în favoarea ei, se folosisese de vorbele mele pentru a mă lua prin ceea ce i se păruse a fi partea mea mai slabă. Dacă bănuiam că descrierea pe care'mi-o făcuse despre tulburările sufletului și minții ei era cât de cât adevărată, era ușor să înțeleg că motivul putea fi găsit în situația unei tinere căreia un bătrân nu putea să-i dea prea multă bucurie. Iată de ce-mi lăudase moderația Pașei. Și pentru a nu ascunde nimic, mă aflam în floarea vârstei; presupunând că nu degeaba îmi fusese lăudată înfățișarea, ea trebuie să fi făcut o oarecare impresie într-un harem asupra unei tinere despre care presupuneam că are o fire pe-atât de iute și focoasă pe cât îi era mintea de ageră. Și-apoi mi se păruse că-și

exprima bucuria cu o patimă care nu se potrivea cu ideea pe care și-o făurise despre întâmplările vieții ei. Aceste manifestări excesive nu păreau pe deplin întemeiate. Căci, dacă nu va fi intervenit cumva pronia cerească în schimbarea principiilor ei de viață, ce motiv avea să fie atât de mișcată de serviciul pe care i-l făcuserăm și cum de putea privi dintr-odată cu atâta dezgust un loc care nu-i adusese decât belșug? Toate aceste gânduri, din care jumătate îmi trecuseră prin minte în timp ce vorbise, m-au dus la concluzia că îi făcuserăm unei femei frumoase un serviciu de care nu aveam să mă căiesc, dar la care toate roabele frumoase ar fi fost la fel de îndreptățite; și, deși, dată fiind înfățișarea-i, eram măgulit că dorea să-mi fie pe plac, simplul gând că ieșea din brațele lui Șeriber, după ce trecuse prin acelea ale unui alt turc și poate ale multor altor ibovnici de care nu-mi vorbise, mi-a slujit de pavăză împotriva ispitelor la care focul tinereții mele ar fi putut să mă expună.

Totuși eram curios să aflu cum își vedea viitorul. Nu putea să nu înțeleagă, desigur, că după ce îi dăduserăm libertatea, nu mai aveam nici un drept asupra ei și că, dimpotrivă, așteptam ca ea să-mi destăinuie proiectele. Nu i-am pus nici o întrebare, iar ea nu s-a grăbit să mă lămurească. Readucând vorba despre femeile noastre din Europa și despre creșterea pe care spuseserăm că o primesc, mi-a cerut o sumedenie de amănunte pe care i le-am dat cu plăcere. Noaptea era foarte înaintată când mi-am dat seama că venise timpul să plec. Cum nu-mi vorbise în nici un fel despre proiectele pe care le avea, ci numai despre fericirea și recunoștința ei și despre bucuria ce-o resimțea ascultându-mă, am asigurat-o din nou, la despărțire, că îi voi sluji interesele pe cât îmi era cu putință, și că, atâta vreme cât va fi mulțumită de casa în care se afla și de îngrijirea gazdei ei, nu va duce lipsă de nimic. Felul ei de a-și lua rămas bun mi se păru foarte pătimăș. Mi se adresa ca unui stăpân, unui rege, unui tată, folosind toate cuvintele dragăstoase obișnuite în gura femeilor din Orient.

După ce am lichidat câteva afaceri importante, nu m-am putut culca fără a cugeta la toate amănuntele vizitei mele. Chiar și în vis. M-am trezit cu aceleași gânduri și prima mea grijă a fost să trimit la dascălul de limbi străine ca să aflu cum își petrecuse

Theophe noaptea. Nu simțeam pentru ea o atracție care să mă poată îngrijora; dar cum mintea îmi era încă plină de nurii ei și cum nu mă îndoiam că mă puteam oricând bucura de ei, mărturisesc că m-am întrebat de ce simțiserăm o oarecare silă la gândul să încep o legătură amoroasă cu ea. Uare mingerile primite de la cei doi ibovnici ai ei lăsaseră vreo urmă, și de ce să mă împiedic de un lucru de care nu mi-aș fi dat seama dacă nu l-aș fi știut? Nu se putea oaze ca urmele unei astfel de întinări să se șteargă dună o odihnă și îngrijiri de câteva zile, mai ales la o vârstă la care natura se „eânnoiește mereu de la sine? De altfel, ceea ce mi se păruse cel mai verosimil din toată povestea ei era faptul că nu cunoscuse încă ce este dragostea. De-abia împlinise șaisprezece ani. Șeriber nu putuse să trezească iubirea în sufletul ei, iar la Patras era prea mică pentru a-l iubi într-adevăr pe fiul guvernatorului, așa cum reieșea din cele ce-mi povestise. M-am gândit că ar fi plăcut s-o învăț eu să guste plăcerile dragostei, și tot cugetând la asta, speram că poate avuseserăm norocul să încep să-i inspir acest sentiment. Acest gând m-a ajutat mai mult derit oricare altul să-mi înving scrupulele. Când m-am sculat, vedeam lucrurile cu totul altfel decât în ajun și, chiar dacă nu-mi propuneam să grăbesc deznodământul aventurii, m-am hotărât cel puțin să-i așez temeliile înainte de a se sfârși ziua.

Eram invitat la cină de Selictar. Mi-a pus multe întrebări în legătură cu roaba mea. I-am amintit că trebuia acum s-o numească altfel și, asigurându-l că eram hotărât s-o las să se bucure de toate drepturile pe care i le făgăduiserăm, i-am sporit convingerea că mi-era indiferentă, așa cum îi spusese. De aceea s-a crezut și mai îndreptățit să mă întrebe unde locuia. Întrebarea lui m-a pus în încurcătură. Am folosit tonul glumeț ca să-i răspund că, ieșind din haremul lui Șeriber, avea nevoie de odihnă și că nu i-aș face nici un bine destăinuind locul unde se retrăsese. Dar Selictarul mi-a jurat cu atâta seriozitate că ea nu avea a se teme de insistențele lui, că nici prin minte nu-i trecea s-o tulbure sau s-o silească, încât, ca să răspund încrederii ce-o arătase juruințelor mele, bunacuviință cerea să mă încred în asigurările pe care mi le dădea. I-am vorbit deci despre locuința dascălului și și-a reînnoit făgăduielile cu un aer de sinceritate care mă liniști. Am continuat să vorbim despre calitățile deosebite ale

lui Theophe. Nu-i fusese deloc ușor să-și înfrângă patima. Îmi mărturisi că nu mai fusese niciodată atât de tulburat de înfățișarea unei femei. „M-am grăbit să ți-o dau, îmi spuse, de teamă să nu mă-ndrăgostesc mai tare cunoscând-o mai bine, și-aștfel iubirea să învingă dreptatea.” Vorbele lui îmi părură a fi cele ale unui om cinstit, și trebuie să mărturisesc întru onoarea turcilor că puține sunt neamurile unde cuvântul dat să fie la fel de respectat.

Pe când îmi destănuia sentimentele sale cu atâta noblețe, s-a anunțat sosirea Pașei Șeriber, care apăru curând, atât de agitat încât l-am întrebat amândoi, nerăbdători, ce se întâmplase. Ei’ă prieten cu Selictarul cum era și cu mine, iar eu eram prieten cu unul în urma recomandării celuiilalt. Drept răspuns, ne aruncă la picioare o pungă plină cu țechini de aur, care conținea cei o mie de scuzi pe care îi plătiserăm. „Cât de nefericit este acela care devine jucăria sclavilor săi! Iată o pungă cu bani pe care vechilul meu ți i-a furat, adăugă el, adresându-se Selictarului. Și nu este singura lui hoție. L-am supus la cazne cumplite și i-am smuls o groaznică mărturisire. Nu l-am lăsat în viață decât pentru a-l pune s-o repete întocmai în fața domniilor-voastre. Aș muri de rușine dacă acest ticălos nu m-ar dezvinovăți/* I-a cerut apoi Selictarului îngăduința de a ni-l înfățișa. Dar amândoi l-am rugat să ne dea mai întâi câteva lămuriri.

Ne-a spus atunci că unul dintre slujitorii săi, invidios de puterea pe care vechilul o căpătase în casa lui, și care din această pricină îi urmărea îndeaproape purtarea, băgase de seamă că eunucul Selictarului care venise s-o ia în primire pe tânăra sclavă îi număraseră acestuia în palmă o mare sumă de bani. Nebănuind încă nimic rău, i-a vorbit vechilului despre ceea ce văzuse, numai pentru a ști cât de mare era suma. Acesta însă, necăjit că fusese descoperit, l-a implorat să-i păstreze taina și l-a dăruit cu generozitate pentru a-i cumpăra tăcerea. Dar prin aceasta a trezit bănuiala slujitorului dornic să-l ducă la pierzanie. Convins acum că vechilul săvârșise vreo neregulă ce-ar fi fost aspru pedepsită dacă ar fi fost dată în vileag, s-a grăbit să expună toată tărășenia Pașei, care a înțeles ușor cum stăteau lucrurile. Speriat de amenințările stăpânului său, vechilul i-a mărturisit că-l auzise pe

Selictar eerându-i să i-o vândă pe tânăra grecoaică și propunându-i un preț bun, iar pe stăpânul său spunând că era fericit să-i facă plăcere ilustrului său prieten și hotărât să-i dăruiască sclava fără a-i cere nici un ban. Observând că cei doi seniori se despărțiseră fără ca Șeriber să fi primit oferta Selictarului, se luase după acesta din urmă și-i spusese, ca și cum ar fi fost trimis de Pașa, că. De vreme ce refuza să primească sclava în dar, să-i plătească o mie de scuzi. Mai adăugase că era însărcinat să primească banii și să încredințeze sclava celor pe care îi va trimite în acest scop. Șeriber, care îi poruncise, dimpotrivă, s-o însoțească până la prietenul său, se bizuise pe el pentru această treabă și ascultase relatarea pe care i-o făcuse fără nici o suspiciune. Auzind acum că fusese tot atât de înșelat ca și Selictarul, îl apucase o furie oarbă. Și, fiind vorba de un om care se bucurase de încrederea sa, socotise că această înșelătorie nu putea fi prima. Atunci, atât pentru a-l face să mărturisească toate fărâdelegile sale, cât și pentru a-l pedepsi pentru cea pe care o recunoscuse, porunci să fie supus în fața lui la cazne atât de grele încât mișelul a dat curând totul în vileag. Felul în care o înșelase pe Theophe se părise cea mai cumplită dintre toate. Nu-și putea ierta purtarea lui nedreaptă față de o persoană liberă. „în loc s-o tratez ca pe o sclavă, ne spuse, aș fi primit-o în casa mea ca pe o fiică, i-aș fi respectat nenorocirea, m-aș fi îngrijit de soarta ei: și încă nu mă pot dumiri de ce nu mi s-a plâns și nu mi-a destăinuit adevărul.”

Povestirea lui m-a mirat mai puțin decât pe Selictar. Totuși am continuat să le ascund ceea ce mi se părea de prisos să afle, și felul în care i-am vorbit lui Șeriber i-a făcut pe Selictar să înțeleagă că nu doream nici acum să fiu amestecat în pricină. Vechilul a fost adus în fața noastră și stăpânul său l-a obligat să ne povestească în ce împrejurări o întâlnise pe tânăra grecoaică și cu ce mișei e se folosise de nevinovăția ei. Ca s-o dea drept sclavă. Nu ne-am mai sinchisit de soarta acestui netrebnic care a fost trimis să-și afle pedeapsa pe care o căutase.

După toate aceste lămuriri, Selictarul și-a luat înapoi țechinii pe care mi i-a trimis a doua zi. Dar, îndată după plecarea lui Șeriber, a adus din nou vorba, cu multă căidură, despre Theophe și m-a

întrebat ce părere aveam despre o întâmplare atât de neobișnuită. „Dacă nu s-a născut ca să fie sclavă, mi-a spus, trebuie să aibă o obârșie cu mult superioară aparențelor.” Raționamentul lui se întemeia pe faptul că, în afară de tinerii sclavi pregătiți pentru anumite slujbe în folosul stăpânilor lor, educația aleasă este, în Turcia, ca și aiurea, semnul unei obârșii mai osebite; tot așa cum, în Franța, nu te miri să vezi că un profesor de dans este politicos și cu maniere plăcute, în timp ce aceeași purtare observată la un necunoscut ți-l recomandă drept o persoană de neam. L-am lăsat pe Selictar cu gândurile lui. Și nu i-am spus nici măcar detaliile care ar fi putut să-l lămurească. Dar nu puteam uita opiniile sale și, amintindu-mi acea parte din povestirea lui Theophe care privea moartea tatălui ei, m-am mirat că nu dăduserăm mai multă atenție acuzației care i se adusese de-a fi răpit o doamnă grecoaică și pe fiica ei. Nu era imposibil ca Theophe să fi fost acea copilă de doi ani care dispăruse o dată cu mama sa. Dar unde să caut o lămurire? Și-apoi, cum de nu făcuse chiar ea legătura între această trădare și propriile ei aventuri? Oricum, mi-am propus să-i mai pun câteva întrebări pentru a-mi satisface curiozitatea de îndată ce o voi vedea.

Cum feciorul meu era singurul dintre slujitori care știa de relațiile mele cu Theophe, eram foarte hotărât să păstrez taina acestei intrigii și să mă duc numai pe seară la dascălul de limbi străine, M-am dus la el la căderea nopții. Mi-a spus că fusese la el cu un ceas mai devreme un turc care părea de condiție bună și care ceruse cu insistență s-o vadă pe tânăra grecoaică, numind-o însă Zara, așa cum i se spunea în harem. Ea refuzase să-l primească. După ce se arătase foarte mâhnit de acest refuz, turcul îi lăsase dascălului de limbi străine caseta pe care o avea la dânsul pentru ea, împreună cu un bilet scris pe turcește, pe care-l rugase stăruitor să i le transmită. Theophe refuzase atât biletul cât și caseta. Dascălul de limbi străine mi le-a înmănat. Le-am luat cu mine când am intrat la ea și, fiind mai curios decât ea să cunosc detaliile acestei împrejurări, am rugat-o să deschidă biletul în fața mea. Mi-a fost mai ușor decât ei să înțeleg că era o atenție de-a Selictarului. Expresiile pe care le folosea erau măsurate, dar păreau a izvorî dintr-un suflet cu totul robit farmecelor ei. O ruga să nu se teamă de soartă atâta vreme cât va binevoi să accepte

ajutorul unui om care-i punea totul la picioare. Trimițându-i o sumă de bani împreună cu alte daruri destul de considerabile, nu dădea acestei generozități decât numele unei simple încercări, pe care era oricând dispus s-o reînnoiască. Bineînțeles că i-am spus lui Theophe de la cine credeam că provine această scrisoare, și-am adăugat, pentru a-i da astfel ocazia să-mi dezvăluie sentimentele, că Selictarul avea pentru ea nu numai dragoste dar și respect de când n-o mai considera o sclavă. Îmi păru atât de nepăsătoare la ceea ce gândea despre ea, încât, ascultând de dorința ei, am înmănat caseta dascălului de limbi străine ca s-o înapoieze trimisului Selictarului cu prima ocazie. Îi părea rău că deschisese scrisoarea și că. Deci, nu mai putea pretinde că nu-i cunoaște conținutul; dar, după ce chibzui puțin, ajunsese singură la hotărârea că trebuia să-i răspundă. Eram curios să văd în ce termeni o va face. O doamnă din Paris, obișnuită cu uzanțele lumii și înzestrată atât cu spirit cât și cu virtute, n-ar fi folosit alt ton pentru a stinge dragostea și speranța din sufletul unui îndrăgostit. A înmănat, fără umbră de afectare, răspunsul ei dascălului de limbi străine, rugându-l s-o scutească pe viitor de orice ar fi putut semăna cu această întâmplare.

Nu voi ascunde că mi-am închipuit, din vanitate, că făcuse acest sacrificiu de dragul meu și, cum nu pierduserăm din vedere scopul pe care mi-l propuseserăm încă de dimineață și la care nu încetaserăm să mă gândesc, n-am mai vorbit despre Selictar ca să mă ocup de propriile mele interese. Dar am fost întrerupt, la rândul meu, de o infinitate de gânduri rostite cu naturalețe de Theophe și izvorâte, îmi dădeam seama, din unele vorbe pe care le spusese cu o oarecare ușurătate. Mintea ei, firesc aplecată către meditație, nu înregistra nimic fără a-l judeca apoi din toate punctele de vedere, și am constatat că nu făcuse altceva de când ne despărțiserăm. Mi-a pus o sumedenie de noi întrebări, ca și cum nu ar fi avut altă preocupare decât să-și pregătească subiectele de meditație pentru noaptea următoare. Dacă o mira vreun obicei al neamului meu sau vreun principiu despre care auzea pentru prima oară, o vedeam de îndată că se reculege, pentru a și-l întipări în minte; iar uneori mă ruga să-mi repet spusele de teamă că nu pătrunsese tot sensul vorbelor pe care le rostiserăm sau că le-ar putea uita. Și, în ciuda discuției atât de

serioase, găsea întotdeauna un prilej să-și exprime recunoștința față de mine; dar discursurile ce precedau aceste expresii afectuoase mă îndepărtau într-atât de intențiile mele drăgăstoase, încât nu mă puteam întoarce atât de repede la subiectul care mă interesa ca să profit de moment. De altfel, intervalul era atât de scurt, încât, schimbându-mi natura gândurilor în urma unei noi întrebări, mă vedeam mereu nevoit să mă arăt mai serios și mai grav decât aș fi dorit.

Curiozitatea cu care mă întreba întruna de-abia mi-a lăsat timp să-i vorbesc de bănuielele pe care Selectarul mi le trezise eu privire la obârșia ei. Nu aveam însă nevoie de pregătiri multe pentru a-i vorbi despre tatăl ei și am rugat-o să-și domolească o clipă curiozitatea și observațiile. „M-a cuprins o bănuială, i-am spus, și vei putea să-ți dai seama că numai admirația pe care o resimt pentru domnia-ta mi-o poate inspira. Dar înainte de ați spune despre ce este vorba, trebuie să știu dacă ți-ai cunoscut vreodată mama.” Mi-a răspuns că nu-și amintea deloc de ea. Am continuat: „Cum așa? Nu mai știi la ce vârstă ai pierdut-o? Nu mai știi, de pildă, dacă a fost înainte de acea răpire de care a fost învinuit tatăl tău? Și nici nu știi dacă era alta decât acea grecoaică pe care o îndemnase să-și părăsească bărbatul și care era însoțită, dacă-mj amintesc bine, de o fetiță de doi ani?”

Vorbele mele au făcut-o să roșească, dar n-am putut înțelege care era cauza tulburării ei. Își aținti privirea asupra mea. Apoi, curmându-și tăcerea de câteva clipe: „Ai gândit, îmi spuse ea, așa cum am gândit și eu; nu cumva întâmplarea ți-a îngăduit să lămurești o îndoială pe care nu am destăinuit-o nimănui?” „Nu înțeleg ce vrei să spui, i-am răspuns dar, admirându-ți calitățile înnăscute care te deosebesc de majoritatea femeilor, nu pot crede că ai avut un tată atât de ticălos cum mi l-ai descris; și, văzând cât de puțin știi despre primii tăi ani de viață, îmi vine mai curând să cred că ești fiica acelui senior grec căruia mizerabilul ce ți se dădea drept tată îi răpise soția. ** Cuvintele mele au avut asupra-i un efect uimitor. S-a ridicat în picioare, cuprinsă de un fel de exaltare. „Ah! asta am bănuț multă vreme, îmi spuse ea, fără să îndrăznesc s-o cred cu adevărat. Chiar ți se pare c-ar putea fi așa?” Ochii i se umpluseră de lacrimi pe când vorbea. „Dar, vai!

reluă ea, de ce să mă amănesc cu un gând care nu poate decât să-mi sporească rușinea și nenorocirile!”

Fără să pricep înțelesul pe care-l dădea termenilor de rușine și nenorocire, am încercat s-o distrag de la gândurile ei, explicându-i că nu putea, dimpotrivă, să-și dorească o fericire mai mare decât să se știe fiica unui alt tată decât a ticălosului care uzurpase acest titlu. Iar bănuiala ei în această privință părănd s-o întărească pe-ă mea, am rugat-o insistent să-și amintească nu numai tot ceea ce, ne-ar fi putut aduce vreo lămurire asupra copilăriei ei, dar și să-mi spună dacă nu auzise rostindu-se în timpul judecății cadiului numele acelei grecoaiice a cărei fiică o credeam sau, cel puțin, pe acela al acuzatorilor care îl trimiseseră la moarte pe nefericitul autor al tuturor acestor nenorociri. Nu-și amintea nimic. Dar, cum îl pomenii pe cadiu, m-am gândit că acest magistrat ar putea fi în stare să ne dea unele lămuriri și i-am promis lui Theophe că voi porni a doua zi în căutarea lui. Astfel, acea seară, pe care speraserăm s-o petrec cu totul altfel, s-a scurs în discuții despre soartă și interese materiale.

Când am părăsit-o, m-am dojenit în sinea mea că am păstrat atâta măsură cu o femeie care ieșea dintr-un harem, mai ales după ce auziserăm câte îmi povestise despre celelalte împrejurări ale vieții ei. M-am mai întrebat dacă, presupunând că ea mai nutrea pentru mine sentimentele pe care bănuiam că le are, aș fi fost dispus să mi-o fac ibovnică; și, cum mi-am dat seama că eram mai aproape de dorința de a stabili cu ea o astfel de legătură decât fuseserăm la început, mi-am zis că, fără a mai umbla cu atâtea ocolișuri, ar fi mai bine să-i fac această propunere pe șleau. Dacă o primea cu bucuria la care mă credeam îndreptățit, iubirea pățimașă a Selictarului nu putea să mă mai supere, cu atât mai mult cu cât și el spusese că nu voia să obțină nimic cu de-a sila; iar când informațiile pe care aveam să le obțin aveau să mă lămurească asupra obârșiei ei, ceea ce avea s-o ridice puțin în ochii mei fără să șteargă însă nenorocirile pe care mi le povestise, nu vedeam în descoperirile pe care le puteam face decât un motiv în plus pentru a o iubi, dar nimic care s-o împiedice să accepte soarta pe care i-o ofeream. Și astfel, mi-am hotărât purtarea viitoare. Se vede cât de departe eram încă de adevărata dragoste.

A doua zi m-am dus la cadiu și l-am întrebat dacă-și aducea aminte de un grec pe care-l osândise la moarte. Nu-l uitase defel și mi-a povestit totul cu lux de amănunte, repetând de mai multe ori toate numele pe care voiam să le aflu. Seniorul grec a cărui soție fusese răpită se numea Panaiot Condoidis. Acesta îl recunoscuse el însuși pe răpitor pe stradă și pusese să fie arestat. Dar nu se alesese de pe urma acestei întâlniri decât cu mulțumirea de a se fi răzbunat; nici soția, nici fiica și nici bijuteriile nu au mai putut fi găsite. M-a surprins această ultimă constatare căci mi se părea că nu-și dăduse nimeni prea multă osteneală să le caute și i-am spus cadiului acest lucru. „Dar ce alta puteam eu să fac? mi-a răspuns el. Vinovatul declarase că femeia și copila muriseră. Declarația trebuie să fi fost sinceră, căci singura posibilitate ce-o avea de a-și scăpa capul era să le înfățișeze justiției, dacă mai erau în viață; de aceea, de cum și-a auzit sentința, a sperat să mă înșele cu tot felul de scorneli; dar mi-am dat numaidecât seama că încerca doar să inducă justiția în eroare.”

Cum îmi aminteam că, într-adevăr, executarea sentinței fusese amânată, l-am rugat pe cadiu să-mi spună cauza acestei împrejurări. Îmi răspunse că tâlharul ceruse să-i vorbească fără martori și că-i oferise, pentru a-și salva viața, nu numai să-i înfățișeze pe fiica seniorului Condoidis, dar chiar să i-o cedeze pe ascuns pentru haremul său; și că, prin câteva amănunte pe care le dăduse, se arătase destul de îndemânatic pentru a-și face vorbele cât de cât demne de ere-zare. Totuși, cum toate străduințele pentru a o găsi fuseseră zadarnice, a socotit că ticălosul mințise pentru a-și întârzia pedeapsa, astfel încât, din indignare pentru îndrăz neala și fărădelegile lui, în loc să-i amâne moartea, i-o grăbise. Nu m-am putut împiedica să-i împărtășesc acestui judecător de vază al turcilor ce gândeam despre felul în care procedase. „Cine vă împiedica, i-am spus, să-l mai țineți câteva zile în temniță pe acest tâlhar și să folosiți răgazul ca să vă procurați informații din orașul unde locuise după ce făptuise crima? Cum de nu l-ați putut sili să vă destăinuiască unde murise grecoaica și cum de se întâmplase să se prăpădească? în sfârșit, era așa de greu să-i luați urma în timp și să-i cercetați viața până în cele mai mici împrejurări? Așa procedăm noi în Europa,

adăugai, și, cu toate că nu ne străduim mai mult ca voi într-o stabilire a dreptății, ne pricepem mai bine să cercetăm împrejurările crimelor.” Mi-a socotit sfaturile atât de bune încât mi-a mulțumit pentru ele, iar cele câteva cuvinte pe care le adăugă privitoare la felul în care își îndeplinea slujba m-au convins că turcii se poartă mai mult cu asprime decât cu pricepere în tribunalele lor.

Aflaserăm de la cadiu nu numai numele seniorului grec, dar și unde trăia: într-un orășel din Moreea pe care turcii îl numesc Acade și cu care nu mi s-a părut ușor să găsesc o cale de comunicare. M-am gândit întâi să mă adresez Pașei acelei provincii, dar știam că în Constantinople se aflau numeroși negustori de sclavi din aceeași regiune și norocul a vrut ca primul la care m-am dus să mă poată asigura că seniorul Condoidis nu părăsise orașul în care ne aflam de mai bine de un an și că era bine cunoscut de toți cetățenii de un neam cu el. Nu-mi mai rămânea deci decât să-i găsesc locuința. Negustorul de sclavi m-a ajutat și în privința aceasta. Nu am zăbovit mult ca să mă duc acolo și, succesul dându-mi aripi, eram convins că aveam să primesc toate lămuririle pe care le doream. Casa și înfățișarea seniorului grec nu-l arătau a fi prea bogat. Făcea parte dintr-una din acele vechi familii nobile din a căror obârșie le-a rămas mai multă mândrie decât avere și care, în starea de înjosire în care le țin turcii, nici n-ar îndrăzni să-și dea averea în vileag, chiar dacă ar avea destulă pentru a duce un trai mai luxos. Condoidis, care avea înfățișarea unui gentilom de țară obișnuit, m-a primit foarte politicos, fără să știe cine sunt, căci plecând de la cadiu îmi trimisese trăsura acasă, și părea că așteaptă cu răbdare să-i spun motivele prezenței mele, dându-mi tot timpul să le expun așa cum le ticluiserăm dinainte în gând. După ce i-am dat să înțeleagă că eram la curent cu nenorocirile care îl loviseră cu ani în urmă, l-am rugat să mă ierte pentru curiozitatea de care dădeam dovadă și care nu era lipsită de îndreptățire. Voiam anume să știu de câtă vreme exact își pierduse soția și fiica. Îmi răspunse că de patrușprezece sau cincisprezece ani. Această cifră corespondea atât de bine cu vârsta actuală a lui Theophe, dacă-i adăugam și pe cei doi pe care-i avea când fusese răpită, încât îndoielile mi se spulberară fe jumătate. „Credeți, am reluat, că în

ciuda declarațiilor răpitorului „s-ar putea ca vreuna din ele să mai fie în viață? Și dacă s-ar întâmpla ca aceea să fie fiica domniei-voastre, cum ar fi și de dorit, n-ați fi recunoscător celor care v-ar ajuta s-o regăsiți?” Mă așteptam ca această întrebare să-i dezlănțuie sentimentele. A rămas însă neclintit și-mi răspunse că timpul, care-l ajutase să treacă peste durerea pierderii lor, îl împiedica de asemenea să spere miracole în această privință; că avea mai mulți fi, căroră moștenirea pe care putea să le-o lase de-abia le-ar ajunge pentru a trăi conform rangului lor, și că, presupunând că fiica sa ar mai fi încă în viață, era atât de greu de crezut că și-ar fi păstrat neprihănirea în casa unui ticălos și într-o țară ca Turcia, că nimic nu avea să-l convingă vreodată că ea ar putea fi demnă să reapară în familia lui.

Această ultimă obiecție mi s-a părut cea mai întemeiată. Totuși, cum primul moment îmi părea hotărâtor pentru trezirea sentimentelor firești, m-am hotărât să folosesc orice argument în favoarea lor. „Nu pun în discuție, i-am răspuns, valoarea scrupulelor și motivelor domniei-voastre, căci ele nu pot schimba cu nimic certitudinea faptelor. Fiica domniei-voastre trăiește. Să nu vorbim despre neprihănirea ei de care nu pot garanta; dar vă asigur că nu-i lipsește nimic dinspre partea minții și-a farmecului. Nu depinde decât de domnia-voastră s-o revedeți și vă voi lăsa acum, în scris, adresa la care se află.” într-adevăr, mi s-a dat o pană, i-am scris numele dascălului de limbi străine, și m-am retras.

Eram sigur că dacă nu era cu totul lipsit de suflet nu va rezista nici o clipă imboldului firii, și-am plecat atât de plin de speranțe încât, pentru a asista la o priveliște plăcută, m-am dus de-a dreptul la dascălul, de limbi străine unde îmi închipuiam că avea să ajungă o dată cu mine. Nu m-am dus la Theophe pentru că voiam să mă bucur de uimirea ei. Dar cum câteva ore trecuseră fără ca el să se arate, am început să mă tem că-mi făcuserăm prea multe iluzii și i-am destăinuit celei pe care nu mă puteam împiedica s-o socot fiica lui ceea ce făcuserăm pentru a-mi îndeplini făgăduința. Mărturia nefericitului care-și bătuse joc de copilăria ei o emoționă mai mult decât tot restul. „Nu voi fi prea mâhnită, îmi spuse, dacă nu voi afla nimic sigur despre obârșia

mea; și, chiar dacă aș fi sigură că sunt fiica seniorului grec, nu mă voi plânge că nu vrea să mă recunoască. Mulțumesc însă cerului pentru dreptul pe care mi-l dă de acum înainte de a nu-l mai numi tată pe omul căruia îi datoram numai ură și dispreț.” Părea așa de emoționată la acest gând încât, cu ochii în lacrimi, mă asigură de nenumărate ori că-mi datora viața, căci, scăpând-o de mârșăvia celei dintâi, i-o dăruiserăm de fapt pe a doua.

Nu-mi. Socoteam însă misiunea încheiată și, cum eram încă agitat de cele ce întreprinseserăm, i-am propus să mă însoțească până la Condoidis. Natura are drepturi față de care nici grosolănia, nici interesul nu pot servi de pavază inimii. Mi se părea cu neputință ca el să-și vadă fiica, s-o audă, să-i primească îmbrățișările și privirile și să nu se trezească într-însul sentimentele pe care i le datora. Nu ridicase obiecții împotriva posibilității de a o regăsi. Speram ca natura să triumfe asupra tuturor celorlalte. Theophe, însă, nutrea ceva temeri. „N-a. Ș face mai bine, îmi spuse ea, să rămân necunoscută și ascunsă lumii întregi?” Nu înțelegeam ce o împingea la o atare rezervă și aproape c-am silit-o să mă întovărășească.

Era destul de târziu. Petrecuserăm singur o parte din zi la dascălul de limbi străine și, obișnuindu-mă de pe acum într-un fel cu acest aer de legătură tainică, îi porunciserăm slujitorului meu să-mi aducă acolo cina. Dar, până s-o hotărâsc pe tânăra grecoaică să iasă cu mine, se lăsase noaptea; astfel încât era de-a binelea întuneric când am ajuns la Condoidis. Nu se întorsese din oraș, unde plecase în după-amiaza aceea după treburi; dar unul dintre slujitori, care mă văzuse de dimineață, mi-a spus că până vine puteam sta de vorbă cu cei trei fi ai săi. Departe de a refuza propunerea, am socotit că nu-mi puteam dori ceva mai potrivit. Am cerut să fiu introdus împreună cu Theophe, care-și acoperise fața cu un văl. De îndată ce am spus tinerilor că fuseserăm în aceeași zi la tatăl lor și că veniserăm și-acum în legătură cu aceeași chestiune, am văzut că erau la curent cu scopul meu; iar acela dintre ei care, după purtări, părea a fi cel mai mare îmi răspunse cu răceală că nu prea erau șanse să-l fac pe tatăl lor să dea crezare unei povești atât de puțin întemeiate și neverosimile. I-am răspuns înșirându-i amănuntele care mă încredințaseră de

temeinicia ei și, după ce i-am mai convins, am rugat-o pe Theophe să-și ridice vâlul pentru ca frații ei să poată desluși unele trăsături care le-ar fi comune tuturor. Cei doi frați mai mari au privit-o cu răceală; dar cel mai tânăr, care nu părea să fi trecut de optsprezece ani, și a cărui asemănare cu sora sa mă izbise chiar de la început, nici n-o privi bine că, înaintând spre ea cu brațele deschise, se repezi s-o îmbrățișeze cu multă duioșie. Neîndrăznind încă să răspundă îmbrățișării lui, Theophe încerca să „e apere cu sficiune. Dar ceilalți doi n-o lăsară multă vreme în încurcătură. Se repeziră pentru a o smulge din brațele fratelui lor, amenințându-l cu mânia lui Condoidis care avea să fie foarte supărat de o atitudine potrivnică intențiilor sale. Eu însumi am fost revoltat de asprimea lor și le-am făcut pentru aceasta reproșuri amarnice, ceea ce nu m-a împiedicat s-o poftesc pe Theophe să ia loc pentru a-l aștepta pe Condoidis. În afară de fecior, mă însoțea dascălul de limbi străine, doi bărbați fiind de ajuns spre a mă feri de orice insultă.

În cele din urmă sosi și tatăl; dar, lucru pe care nu-l prevăzuserăm, abia află că îl așteptam și că eram însoțit de o tânără fată, că, ieșind grăbit de parcă l-ar fi amenințat vreo primejdie, îmi trimise vorbă prin slujitorul care mă introdusese că, după explicația pe care o avuseserăm împreună, se mira că mai îndrăznesc să-i aduc o fiică pe care n-o recunoaște. Indignat de această mojiție, o luai de mână pe Theophe și îi spusei că, nașterea ei nedepinzând de bunul plac al tatălui său, era puțin important să fie lecnoscută de Condoidis de vreme ce era evident că e fiica lui. „Mărturia cadiului și a mea, adăugai, vor avea tot atâta greutate cât recunoașterea familiei tale și, de altfel, nu văd ce-ai avea de regretat în bunăvoința ce ți se refuză aici.” Ieșii cu ea fără a mi se arăta nici măcar neînsemnata politețe de a fi condus până la ușă. Neavând nimic de așteptat de la acești trei tineri, pentru care eram un necunoscut, le iertai mai ușer mojiția decât asprimea cu care își trataseră sora.

Biata fată părea mai mahnită de această năpăstuire decât aș fi crezut-o după greutatea cu care primise să vină cu mine. Așteptam să ajungem la dascălul de limbi străine pentru a-i dezvălui proiectele mele, iar ce se întâmplase îmi venea în ajutor.

Dar expresia de tristețe, care n-o părăsi în tot cursul serii, mă făcu apoi să mă gândesc că momentul nu era bine ales. Mă mărginii să-i repet de mai multe ori că trebuia să fie liniștită, cu certitudinea pe care o avea că nu-i va lipsi nimic. Îmi spuse că ceea ce o mișca cel mai mult în propunerile mele era asigurarea persistenței sentimentelor mele pentru ea; dar, deși acest compliment părea afectuos, era însoțit de atâta amărăciune încât hotărâi să las durerii ei răgazul nopții pentru a se risipi.

Am petrecut noaptea mai liniștit pentru cfi, întărindu-mă în fine în hotărârile mele, originea lui Theophe, de care eram acum sigur, alungase definitiv gândurile inoportune ce-mi asaltaseră până atunci sensibilitatea., Trecuse, în adevăr, prin încercări revoltătoare; dar cu atâtea calități deosebite și cu originea ei nobilă, m-aș fi gândit oare să mi-o fac ibovnică dacă ar fi fost fără prihană? Se stabilise un fel de echilibru între perfecțiunile și păcatele ei, care părea s-o facă potrivită cu situația pe care mă gândeam să i-o dau. Adormii cu acest gând, care mă încântase poate mai mult decât îmi închipuiserăm, de vreme ce fui atât de mișcat de vestea ce veni să-mi tulbure deșteptarea. Către ora nouă, dascălul de limbi străine ceru neapărat să-mi vorbească. Theophe, îmi spuse el, plecase într-o trăsură pe care i-o adusese un necunoscut. Nu se lăsase rugată ca să-l urmeze. „M-aș fi opus, adăugă el, dacă domnia-voastră nu mi-ați fi poruncit s-o las absolut liberă să facă ce vrea.” L-am întrerupt cu o exclamație spontană. „Ah, de ce n-ai împiedicat-o, exclamai, cum de n-ai înțeles mai bine tâlcul poruncilor mele?” Se grăbi să adauge că încercase s-o oprească, spunându-i că voi fi surprins de o hotărâre atât de pripită și că-mi era datoare măcar cu o explicație cu privire la purtarea ei. Răspunsese că ea însăși nu știa la ce avea să se expună, dar că, orice nenorocire ar amenința-o, va avea grijă să mă încunoștințeze de soarta ei.

Creadă cine ce-o vrea despre tulburarea care m-a cuprins. Nu știu nici eu cum s-o definesc. M-am sculat într-o stare de agitație cum nu mai simțiserăm niciodată și, reînnoind aprig reproșurile față de dascăl, i-am pus în vedere cu aceeași înflăcărare că bunăvoința sau mânia mea depindeau de eforturile pe care avea să le facă pentru a da de urma lui Theophe. Cum nu ignora nimic din ceea

ce se întâmplase de când era la el, îmi spuse că dacă nu cumva era ceva ascuns în aventura ei în afara celor știute de el, necunoscutul care venise s-o ia nu putea fi decât un trimis al lui Condoidis sau al Selictarului. Această alternativă mi s-a părut tot atât de întemeiată ca și lui. Dar o găseam deopotrivă de dureroasă și, fără să cercetez motivele care-mi pricinuiau o tulburare atât de puternică, i-am poruncit dascălului să se ducă pe rând la Selictar și la Condoidis. La primul nu avea altceva de făcut decât să se. Informeze la poartă asupra persoanelor care fuseseră văzute acolo începând de la ora nouă. În ce-l privește pe celălalt, l-am însărcinat în mod categoric să-l întrebe de-a dreptul dacă el trimisese s-o ia pe fiică-sa.

I-am așteptat întoarcerea cu o nerăbdare greu de descris. Atât de slabe fură roadele aduse din drumul său încât, în furia ce mă cuprinsese la această sporire a nedumeririlor, bănuielile mele se îndreptară asupra lui însuși. „Dacă mi-aș îngădui să iau în seamă, îi spusei cu o privire strașnică, bănuielile ce-mi vin în minte, aș pune să ți se aplice pe loc un tratament atât de crunt, că ți-aș smulge adevărul.” Speriat de amenințările mele și aruncându-mi-se la picioare, promise să-mi destăinuie ceea ce nu se înduplecase să facă, îmi spuse el, decât cu cea mai mare silă și fără alt temei decât mila. Ardeam de nerăbdare să-l ascult. Îmi spuse că în ajun, la scurtă vreme după ce mă despărțisem' de Theophe, aceasta îl chemase în ca mera ei și că, după o foarte înduioșătoare expunere a și; tuăției sale, îi ceruse ajutorul pentru îndeplinirea unei hotărâri la care ținea neapărat. Nemaiputând îndura, îi spusese ea, privirile celor care îi cunoșteau rușinea și nenorocirile, se hotărâse să părăsească în taină Constantinopolul și să se ducă în vreun oraș din Europa, unde să poată găsi adăpost într-o familie creștină. Mărturisise că, după toate binefacerile de care se bucurase din parte-mi, a pleca pe furiș fără încuviințarea mea și a nu arăta încredere binefăcătorului său era o ingratitudine. Dar cum eram omul față de care era cel mai îndatorată, eram totodată și cel față de care avea cea mai mare stimă și. Deci, cel a cărui prezență, vorbă și prietenie îi reaminteau în chipul cel mai crud rușinea vieții ei trecute. În cele din urmă, puterea ei de convingere mai mult decât motivele îl

determinase pe dascăl s-o conducă în zori în port, unde găsisese un vas din Messina cu care putea ajunge în Sicilia.

„Unde se află? – îl întrerupsei cu o nerăbdare și mai mare. Iată ce te întreb și ce ar fi trebuit să-mi spui din capul locului.” „Nu mă îndoiesc, îmi spuse el, că se află sau pe vasul din Messina, care nu va pleca decât peste două zile, sau într-un han grecesc din port, unde am condus-o.” „Grăbește-te să te duci acolo, îi poruncii; hotărăște-o să se întoarcă imediat la dumneata. Să nu care cumva să te întorci fără ea, adăugai întărind ordinul cu o amenințare; nu-ți mai spun cât trebuie să te temi de furia mea dacă nu o vād înainte de amiază.” Se pregătea să plece fără să-mi răspundă. Dar în tulburarea care mă frământa, neliniștit de o mie de temeri pe care nu încetam să le descopăr, mă gândii că tot ce nu făceam eu însumi se va face sau prea încet sau prea nesigur. Îl rechemai. Cunoscând limba, mi s-a părut ușor să mă duc în port și să mă amestec în mulțime fără a fi recunoscut. „Am să te însoțesc, i-am spus. După ce m-ai înșelat atât de cumplit, nu mai meriți încrederea mea.”

Mă gândeam să plec pe jos, îmbrăcat simplu și neînsoțit decât de fecior. În timp ce mă îmbrăcam, bătrânul încercă să se dezvinovățească prin tot felul de scuze și explicații. Nu mă îndoiam că în planurile lui intra și un anume interes. Dar dând prea puțină atenție vorbelor sale, nu mă gândeam decât la ceea ce aveam să întreprind. Cu toată dorința mea de-a o reține pe Theophe la Constantinopole, mi se părea că, dacă aș fi putut să mă asigur de intențiile ei și să mă conving că voia într-adevăr să înceapă o viață cuminte și retrasă, m-aș fi gândit mai degrabă să-i favorizez planul decât să i-l zădărnicesc. Dar presupunând că era sinceră, era oare de crezut că la vârsta ei ar putea rezista tuturor prilejurilor ce puteau să i se ivească de a recădea în alte aventuri? Căpitanul vasului din Messina, primul călător ce se va afla cu ea pe vas, totul îmi devenea suspect. Și dacă nu părea hărăzită de soartă unei purtări mai așezate decât cea a primilor săi ani de viață, de ce să fi lăsat să-mi răpească altul desfătările pe care îmi promiseseam să le gust cu ea? Acestea erau limitele la care credeam că se rezumă sentimentele mele. Am ajuns la hanul în care o lăsase dascălul de limbi străine. Nu plecase de acolo. Dar

mi s-a spus că se afla în camera sa cu un tânăr pe care-l chemase, văzându-l trecând prin port. M-am interesat plin de curiozitate de împrejurările acestei vizite. Theophe, pe care tânărul o recunoscuse imediat și o îmbrățișase cu mare tandrețe, păruse să răspundă fără înconjur mângâierilor lui. Se încuiaseră împreună și nimeni nu-i deranjase de mai bine de o oră. Am crezut că toate prevestirile mele se împliniseră deja și, cu o ciudă pe care nu mă puteam împiedica s-o simt, puțin a lipsit ca, renunțând la orice legătură cu Theophe, să nu mă întorc acasă fără s-o mai văd. Dar, cum tot nu înțelegeam zbuciumul din sufletul meu, am crezut că vreau numai să-mi satisfac curiozitatea aflând cele ce se petreceau. L-am trimis sus pe dascăl ca s-o anunțe că ceream să-i vorbesc. Tulburarea pe care i-a pricinuit-o numele meu a împiedicat-o mult timp să poată răspunde. Întorcându-se în fine, dascălul de limbi străine îmi spuse că băiatul pe care-l găsisese cu ea era cel mai tânăr dintre cei trei fi ai lui Condoidis. Am intrat îndată. Ea dădu să se arunce la picioarele mele; o oprii cu forța și, mai liniștit după ce-l recunoscui pe fratele ei decât s-ar fi convenit să fiu după atâta zbucium dacă sentimentele mele n-ar fi fost de altă natură decât continuam să cred, în loc să-i fac reproșuri, i-am arătat doar bucuria de-a o regăsi.

Într-adevăr, ca și cum în ochii mei ar fi survenit vreo schimbare față de ziua precedentă, am rămas câțva timp s-o privesc cu o plăcere sau mai curând cu un nesaț pe care nu-l mai încercaserăm nicicând. Întreaga ei înfățișare, pentru care mi se păruse până atunci că nu aveam decât o admirație moderată, mă mișca până la a mă face să-mi trag înainte scaunul dintr-un soi de nestăpânită pornire de a mă așeza mai aproape de ea. Teamă ce-o avuseserăm de a o pierde părea să sporească regăsind-o. Aș fi vrut să se fi întors de îndată acasă la dascălul de limbi străine, iar vederea mai multor corăbii, printre care îmi închipuiam că trebuie să se afle și cea din Messina, îmi provoca o neliniște care-mi aprindea sângele. „Te pregăteai să pleci, Theophe, îi spusei cu tristețe. Când ai luat hotărârea de a părăsi un om care îți este atât de devotat, n-ai ținut deloc seama de suferința pe care plecarea ta i-o va pricinui? Dar de ce să pleci fără să-mi spui și mie? Ți s-a părut oare că n-am răspuns încrederii tale?” Ținea ochii plecați și

am văzut că îi picurau lacrimi. Dar ridicându-și privirea spre mine, mă asigură, rușinată, că n-avea nimic a-și reproșa dinspre partea recunoștinței; și, dacă dascălul de limbi străine, spuse ea, mi-ar fi făcut cunoscute sentimentele pe care mi le purta, nu aveam temei s-o bănuiesc de nerecunoștință. Continua să se justifice cu aceleași argumente pe care mi le dăduse și dascălul și, ajungând la tânărul Condoidis, a cărui prezență în camera ei putea să mă surprindă, îmi mărturisii că, văzându-l pe stradă, amintirea afecțiunii pe care i-o arătase în ajun o făcuse să-l cheme. Ceea ce tocmai aflase din mărturisirea lui era pentru ea un motiv în plus de a-și grăbi plecarea. Condoidis declarase celor trei fi ai săi că nu mai avea nici o urmă de îndoială că era sora lor; dar că, nefiind dispus s-o primească în familie, interzisese fiilor săi să întrețină cu ea vreo legătură și, fără să le dezvăluie care îi erau gândurile, părea să pună la cale un plan întunecat. Încântat de a-și fi regăsit sora, pentru care simțea o dragoste tot mai mare, tânărul o îndemnase să se ferească de relele intenții ale tatălui său; și, aflând-o hotărâtă să se îndepărteze de Constantinopole, îi oferise s-o însoțească. „Ce sfat ai putea da unei nefericite, adăugă Theophe, și ce altă cale îmi rămâne de ales în afară de fugă?”

Aș fi putut să-i răspund că cel mai puternic motiv pt care-l avea de a fugi fiind teama de tatăl ei, plângerile mele nu rămâneau mai puțin valabile, deoarece acest nou necaz nu apăruse decât după ce-și hotărâse plecarea. Dar sacrificând totul dorinței de a o reține, și nelăsând în afara bănuielilor mele nici măcar pe fratele ei, îi arătai că, dacă plecarea ei era îndreptățită și necesară, trebuiau totuși luate unele precauțiuni de care nu se putea lipsi fără să comită o imprudență. Și, învinuind-o în continuare de a nu se fi bizuit îndeajuns pe ajutorul meu, am stăruit să-și amâne plecarea pentru a-mi da răgaz să-i caut o ocazie mai puțin primejdioasă decât cea pe care o oferea un căpitan de vas necunoscut. Cât despre tânărul Condoidis, a cărui fire bună o lăudai, îi oferii să-l iau la mine, unde ea avea lesne să se convingă că în ce privește viața plăcută și grija pentru educația lui nu ar fi avut defel a regreta casa tatălui său. Nu știu dacă doar sfiala a fost cea care a făcut-o să cedeze fără rezistență solicitărilor mele; dar judecând după tăcerea-i că e de acord să mă urmeze, am cerut să mi se aducă o trăsură pentru a o conduce eu însumi la

dascăl'al de limbi străine. Acesta îi spuse la ureche câteva cuvinte pe care nu le deslușii. Tânărul Condoidis, care aflate de la ea cine sunt, arată o asemenea bucurie față de propunerea mea încât îmi făcui o părere și mai rea despre un tată al cărui fiu era atât de încântat să scape de el; iar unul din motivele mele era dorința de-a fi pe de-a-ntregul informat de tot ce privea această familie.

Întorcându-mă la dascălul de limbi străine, îmi propuneam să nu mai amân destăinuirea pe care voiam s-o fac lui Theophe despre planurile ce le aveam în privința ei. Dar cum nu mă putuserăm descotorosi în mod decent de tânărul Condoidis, care părea a, se teme că mi-aș putea uita promisiunea dacă-l pierd o clipă din vedere, am fost nevoit să mă rezum la formule vagi, al căror sens nu mă miram că pare a nu-l înțelege. Acest limbaj era totuși atât de diferit de cel pe care-l folosiserăm totdeauna cu ea, încât, cu inteligența naturală cu care era înzestrată, trebuie să fi înțeles că avea un alt temei. Singura schimbare pe care o făcui la dascălul de limbi străine a fost aceea de a-l lăsa acolo pe feciorul meu, sub pretextul că Theophe n-avea încă pe nimeni care s-o slujească; dar, de fapt, pentru a mă asigura de toate mișcărilor ei, până ce voi fi găsit pentru ea vreun sclav al cărui devotament să-mi redea liniștea. Aveam de gând să găsesc doi, câte uhul de fiecare sex, și să i-i diA? chiar în acea seară. Condoidis mă urmă până acasă. L-am pus imediat să lase haina grecească, îmbrăcându-l mai potrivit după moda franceză. Această schimbare îl avantaja în așa măsură încât nu ruș-a fost dat să văd mulți tineri cu o înfățișare atât de plăcută. Avea aceleași trăsături și aceiași ochi ca Theophe, cu o statură minunată. Căreia hainele purtate înainte îi. Ascundeau tot farmecul. Creșterea lui lăsa totuși de dorit în mii de privințe, ceea ce mă făcea să am aceeași proastă părere ca și înainte despre purtarea și sentimentele nobilimii grecești. Dar mi-era de ajuns să-l știu fratele lui Theophe pentru a dori să-mi dau toată silința să-i desăvârșesc calitățile firești. Am poruncit să fie servit de slujitorii mei tot atât de bine pe cât eram slujit eu și am tocmnit chiar în aceeași zi profesorii de care avea nevoie. Nu am întârziat nici să-i cer câteva lămuriri asupra familiei sale. Îi cunoșteam vechimea, dar informațiile pe care le căutam erau cele de care m-aș fi putut servi în folosul lui Theophe.

Îmi repetă ce știam despre vechimea nobleței tatălui său și-mi spusese că acesta pretindea a se trage dintr-un anume Condoidis care fusese general al ultimului împărat grec și care-i dăduse de furcă lui Mahomed al II-lea câteva zile înainte de căderea Constantinopolului. Comanda o oștire numeroasă în afara Capitalei; dar poziția armatei turcești împiedicându-l să se apropie de ea, a luat hotărârea, aflând ultimele vești despre starea nenorocită a orașului, să-și sacrifice viața pentru a salva Imperiul. După ce alege o sută dintre cei mai viteji ofițeri ai săi, le propuse să-l urmeze pe drumuri pe care o armată nu putea trece și, mergând în fruntea lor, în întinericul nopții, ajunse la tabăra lui Mahomed pe care-și jurase să-i ucidă în cortul lui. Turcii se credeau, într-adevăr, atât de siguri în acea parte încât paza era slabă și puțin vigilentă. Pătrunse, dacă nu până la cortul lui Mahomed, cel puțin până la cele dimprejur care aparțineau escortei sale. Nu se opri ca să lovească dușmani pe care-i afla cufundați în sonii), se gândea numai să ajungă la Sultan, și primii săi pași fură încununați de succes. Dar o turcoaică, ieșind, după cât se pare, pe furiș dintr-un cort pentru a intra într-altul, auzi un zgomot de pași de care se sperie. Se întoarse din drum cu o spaimă pe care o răspândi cât ai clipi în jur. Condoidis, pe cât de înțelept pe atât de viteaz, renunță îndată la speranța de a reuși să-l omoare pe Sultan și, socotind viața lui necesară stăpânului său de vreme ce nu putuse servi la a-l scăpa de dușman, își folosi curajul și înțelepciunea că să-și deschidă, lui și tovarășilor săi, drum de scăpare. Reuși să se descurce în chip atât de iscusit încât nu pierdu decât doi oameni. Dar nu-și salvase viața decât spre a o pierde și mai glorios în teribila înfrângere care avu loc două zile mai târziu. Copiii săi, de vârstă fragedă, deveniră supuși ai turcilor și unul dintre ei se stabili în Moreea, unde urmașii săi trecură printr-o mulțime de încercări. În cele din urmă neamul lor se redusese la cei care trăiau atunci la Constantinopol și la un episcop grec cu același nume a cărui eparhie era acum într-un oraș din Armenia. Avera lor consta din două sate, care le aduceau un venit de aproximativ o mie de scuți în moneda noastră și care îi reveneau moștenire fiului cel mai mare, conform unui privilegiu destul de rar în statele Sultanului, unica distincție acordată familiei lor.

Dar alte speranțe îi aduseseră pe tată și pe copii la Constantinopole, și aceasta era, după toate aparențele, cauza asprimii lor față de Theophe. Un grec bogat, rudă apropiată a lor, făcuse la moartea sa un testament prin care le lăsa tot avutul său, cu singura condiție ca biserica să nu aibă nimic a le reproșa dinspre partea credinței și a libertății, două virtuți cu privire la care națiunea greacă este deosebit de grijulie. Iar biserica, adică Patriarhul și episcopii subordonați Mitropolitului, care erau instituți judecători ai acestei dispoziții testamentare, aveau cu atât mai mult interesul de a nu se arăta binevoitori, cu cât ei erau cei ce urmau a se substitui legatarilor în cazul în care aceștia ar fi fost excluși de la succesiune. Soția lui Condoidis fusese răpită în vremea aceea, iar prelații greci nu pierduseră prilejul de a scoate în evidență incertitudinea cu privire la soarta ei și a fiicei ei, ca pe un impediment în executarea testamentului. Așa se explica de ce Condoidis, după ce îl identificase pe vechilul său, se gândise mai puțin să obțină informații despre peripețiile nevastei și fiicei sale decât să-l pedepsească pe răpitor, de îndată ce acesta se recunoscuse vinovat de răpire și declarase că muriseră. Sperase că, indiferent în ce stare vor fi ajuns, orice știre despre ele va fi înmormântată o dată cu el. Și aflând de mărturisirea pe care acal ticălos o făcuse cadiului, el se strădui s-o facă să treacă drept o mistificare și nu avu liniște până ce nu-l văzu dus la moarte. Ce-i drept, Patriarhul nu părea totuși mai dispus să-i cedeze moștenirea și, nefiind mulțumit cu o mărturie, pretindea dovezi de care Condoidis gândea că se va putea lipsi. Fiică-sa, care i se înfățișase de parcă ar fi picat din cer, îl aruncase într-o stare de cumplită îngrijorare. Departe de a se simți îmboldit să cerceteze pe ce își întemeia ea pretențiile și prin ce întâmplare se afla la Constantinopole, se temea de orice lămurire care ar fi putut dăuna avantajelor la care spera. În cele din urmă, convingându-se că, după moartea vechilului, fetei i-ar fi fost foarte greu să dovedească adevărul cu privire la nașterea sa, a luat nu numai hotărârea de a n-o recunoaște, dar chiar de a o acuza de impostură și de a cere pedepsirea ei, în cazul în care Teophe ar căuta să-și dovedească drepturile.

„Și nu mă înșel, adăugă tânărul, socotind că tata a pus la cale un plan și mai îngrozitor; pentru că l-am văzut, după vizita domniei-

tale, într-o stare de agitație care a fost totdeauna la el urmată de consecințe cumplite, și nu îndrăznesc să vă spun la ce l-au împins uneori ura și furia.” ‘

Această relatare m-a încredințat că-i va fi foarte greu lui Theophe să-și recapete drepturile firești; dar nu mă îngrijorai prea mult de intențiile tatălui ei, pentru că îmi făceam iluzia că, orice mijloc ar fi ales acesta spre a-i face i'ău, aș fi putut-o apăra cu ușurință. Acest gând mă hotărî chiar să renunț la intenția de a nu-i destăinui cine sunt, sau cel puțin ce mă lega de fiica sa. Dimpotrivă, îl îndemnai pe fiul său să vorbească cu el chiar în acea zi, atât pentru a-i spune că o luam pe Theophe sub protecția mea, cât și pentru a-i face cunoscută prietenia pe care i-o arătam tânărului primindu-l la mine. Imediat am pus să rai se caute doi sclavi, așa cum îi socoteam eu trebuitori unor aranjamente la care mă gândeam; și, neașteptând decât înserarea pentru a le pune în aplicare, mă dusei la căderea nopții la dascălul de limbi străine.

Feciorul meu mă aștepta cu nerăbdare. Îl încercase gândul, în timpul zilei, să-și părăsească postul în care-l lăsaserăm pentru a veni să mă pună la curent cu câteva lucruri pe care le observase și i' se păruseră importante. Trimisul Selictarului venise cu daruri bogate, iar dascălul de limbi străine vorbise mult timp cu el, în mare taină. Feciorul meu, care nu știa turcește, se prefăcuse a nu băga de seamă nimic, cu atât mai lesne cu cât, nesperând să poată înțelege discuția lor, se rezumase să-i observe de la distanță. Cel mai ciudat i se păruse că dascălul acceptase cu' foarte mare plăcere Harurile Selictarului. Erau stofe prețioase și o mulțime de bijuterii din cele folosite de femei. Căutase să afle cum le va primi Theophe; dar, deși nu pierduse din ochi ușa apartamentului ei și, pe cât i-a fost posibil, pe ea însăși, îmi spuse, nu văzuse ca darurile să fi fost duse în camera ei.

Aveam atât de puține motive de a-l menaja pe dascălul de limbi străine, încât, nedorind să aud alte explicații decât de la el însuși, l-am chemat îndată să-mi dea socoteală de această purtare. Pricepu de la primele cuvinte că nu izbutise să se ascundă. Și, netrăgând nădejde să obțină ceva prin vreun șiretlic, se hotărî să-mi mărturisească direct că, având încuviințarea lui Theophe,

căreia îi arătase nevoile sale, oprise darurile Selictarului pentru sine. Suma de bani avusese aceeași soartă ca și stofele. „Sunt sărac, îmi spuse; i-am dat a înțelege lui Theophe că darurile sunt ale ei, fără îndoială, de vreme ce îi sunt trimise fără nici o condiție; iar recunoștința pe care a socotit că mi-o datorează pentru unele mici servicii făcute de mine a determinat-o să mi le cedeze.” îmi fu lesne să înțeleg, după această mărturisire, motivele pe care le avusese de a se învoi atât de ușor la fuga ei. Pierdui pe loc orice încredere într-un om capabil de o asemenea josnicie și, cu toate că nu-l puteam acuza de a se fi sustras obligațiilor pe care le impun-e cinstea, îi declarai că nu mai avea nimic de așteptat de la bunăvoința mea. Această ieșire a fost o imprudență. Ascendentul meu asupra unui om atât de iscusit m-a împiedicat să chibzuiesc pe loc și, de altfel, hotărârea ce-o luaserăm de a schimba locuința lui Theophe mă scutea de nevoia pe care o avuseserăm de serviciile lui.

Știam de la cel care-mi procurase pe cei doi sclavi pe care îi aduceam cu mine că puteam să am în ei toată încrederea. Le explicaserăm planurile mele și le promiseseam libertatea drept preț al fidelității și al zelului lor. Femeia slujise în mai multe haremuri. Era grecoaică precum Theophe. Bărbatul era egiptean; și, cu toate că nu dăduserăm nici o importanță înfățișării lor, aceasta avea ceva mai presus de condiția în care se aflau. I-am prezentat lui Theophe. Nu s-a împotrivit să-i primească, dar mă întrebă la ce i-ar putea folosi în scurtul timp pe care-l mai avea de petrecut la Constantinople.

Eram singur cu ea. Prffitai de împrejurare pentru a-i face cunoscut proiectul meu. Dar, deși acesta era bine gândit, iar cu încă îmi mai închipuiam că pi’opunerea avea să-mi fie ascultată cu plăcere, nu-mi regăseam ușurința de a mă exprima pe care o aveam în mod obișnuit. Fiecare privire pe care o aruncam lui Theophe mă făcea să încerc emoții pe care i le-aș fi explicat mai bucuros decât să-i propun dintr-odată genul de legătură pe care doream s-o stabilesc cu ea. Totuși, o neliniște atât de confuză nefiind de natură a mă face să-mi schimb dintr-odată hotărârea, îi spusei destul de timid că, interesul ce-l nutream pentru fericirea ei făcând u-mă să-i privesc plecarea ca pe un act de imprudență l

care n-avea cum sfârși bine, îi ofeream o soluție cu mult mai plăcută și care-mi permitea să-i garantez în egală măsură și liniștea pe care părea s-o dorească, și o desăvârșită siguranță față de manevrele lui Condoidis. „Am în apropiere de oraș, continui, o casă foarte îmbietoare prin așezarea ei și prin frumusețea deosebită a grădinii. Ți-o ofer drept locuință. Vei fi liberă și respectată. Îndepărtează orice gând de harem, adică de singurătate și de constrângere permanentă. Voi fi cu tine atât de des pe cât îmi vor îngădui treburile. Nu-ți voi aduce altă societate decât pe aceea a câtorva prieteni francezi, de la care vei putea să-ți faci o idee despre obiceiurile nației mele. Dacă mângâierile, grija și afecțiunea mea pot să-ți facă viața plăcută, vei vedea că ele nu-ți vor lipsi nici o clipă. Vei afla, în fine, ce deosebire este, pentru fericirea unei femei, între a avea parte de dragostea unui bătrân într-un harem și a trăi alături de un om de vârsta mea, care-și va concentra toată dorința pentru ați fi pe plac și care-și va face un tel din a te face fericită.”

Ținuserăm ochii plecați pe când îi spuneam toate acestea, ca și cum m-aș l’i încrezut prea mult în puterea ce-o aveam asupra ei și m-aș fi temut să nu abuzez de ea. Mai preocupat chiar de propriile mele sentimente decât de un proiect întocmit cu atâta bucurie, așteptam cu mult mai multă nerăbdare să-și exprime înclinarea ce-o avea pentru mine decât să se pronunțe asupra liniștii și siguranței pe care trebuia să i le aducă planulce-i propuneam. Încetineala cu care îmi răspunse îmi stârni neliniștea. Într-un târziu, părând a îndepărta o îndoială pe care cu greu ar fi învins-o, îmi spuse că, fără a-și schimba dorința de-a pleca din Turcia, era de acord că până voi găsi prilejul’ pe care îi promiseserăm să-l caut îi va fi mai plăcut să locuiască la țară decât la oraș; și, revenind la recunoștința ei, adăugă că, binefacerile mele fiind fără margini, nu se mai gândea la ce i-aș fi cerut în schimb deoarece, îndatorând o nefericită care nu putea face nimic în folosul meu, nu căutam, fără îndoială, decât să dau ascultare generozității mele. Ar fi fost firesc ca, față de emoțiile ce-mi stăpâneau inima, să caut a mă elibera printr-o declarație mai limpede; dar, mulțumit de-a o vedea dispusă să vină la mine la țară, nu mai cercetai dacă îmi înțelesese intențiile și nici dacă

răspunsul ei reprezenta un consimțământ sau un refuz și o zorii să plecăm îndată.

Nu se opuse. Dădui ordin feciorului să-mi aducă degrabă o caleașcă. Era abia nouă seara. Îmi făceam socoteala să cinez cu ea la țară, și câte nu speram apoi de la această feripită noapte? Dar abia apucaserăm să-mi manifest bucuria, că iată-l pe dascălul de limbi străine intrând cu un aer consternat și, luându-mă deoparte, îmi aduse la cunoștință că Selictarul, însoțit doar de doi sclavi, cere s-o vadă pe Theophe. Tulburarea cu care-mi comunică această veste mă împiedică să înțeleg imediat că dregătorul se afla el însuși la ușă. „Ah, de ce n-ai răspuns, zisei, că Theophe nu-l poate primi?” îmi mărturisii, cu același aer încurcat, că neputând să-și închipuie că era chiar Selictarul, și luându-l drept unul dintre oamenii săi, a crezut că se poate descotorosi de el răspunzându-i că mă aflu cu Theophe; dar dregătorul păruse cu atât mai grăbit să coboare și chiar îi poruncise să mă anunțe că de el era vorba. Mi se păru imposibil să evit o complicație atât de supărătoare; și, dacă m-am minunat văzând ce poate să facă dragostea dintr-un om cu o poziție socială ca a lui, nu m-am gândit că această cugetare mi se potrivea la fel de bine, ci numai la jalea mea de a Vedea că-mi năruie așteptările. Nu m-am îndoit că e vorba de o nouă trădare a dascălului de limbi străine; dar necatadixind să-i mai fac reproșuri acestui ticălos, mă grăbii s-o îndemn pe Theophe să nu dea nici o speranță unui om ale cărui intenții le cunoștea. Această grijă era menită s-o facă să le înțeleagă pe deplin pe ale mele. Mă asigură că doar supunerea pe care mi-o datora o hotărâse să primească această vizită.

Leșii în întâmpinarea Selictarului. Mă îmbrățișă cu afecțiune și, glumind cu voie bună în legătură cu o atât de ciudată întâlnire, îmi spuse că frumoasa grecoaică ar fi nedreaptă dacă s-ar plânge de lipsa prieteniei și a dragostei. Apoi repetându-mi tot ceea ce îmi mai spusese despre înclinația pe care o avea pentru ea, adăugă că, dată fiind încrederea pe care o avusese totdeauna în cuvântul meu, nu-i displăcea să fiu martor la propunerile pe care avea să i le facă. Mărturisesc că atât aceste vorbe cât și scena pe care mi-o anunța m-au pus în încurcătură. Ce diferit mă simțeam de cel ce fuseserăm atunci când îl asigura că doar generozitatea mă

îndemna să mă interesez de soarta lui Theophe! Și, într-o stare despre care nu mai aveam îndoieli, cum puteam să-mi închipui că voi avea destulă stăpânire pentru a fi în liniște martor la propunerile rivalului meu? A trebuit totuși să accept, încercând un sentiment cu atât mai dureros cu cât eu însumi mi-l impuseserăm. Theophe se arată foarte încurcată văzându-l că apare cu mine. Tulburarea ei spori când, apropiindu-se de ea, Selictarul îi vorbi deschis despre pasiunea lui și o plictisi cu toate mărturisirile de dragoste care, la turci, seamănă cu un rol învățat. Am încercat de mai multe ori să întrerup o comedie care nu-i putea fi decât tot atât de nesuferită lui Theophe cât și mie, și-am ajuns chiar până la a răspunde în locul ei că, hotărându-se să-și folosească libertatea pentru a părăsi Constantinopolul, avea să plece cu regretul de a nu putea da ascultare unor sentimente atât de dragăstoase și de plăcut exprimate. Dar ceea ce-mi închipuiserăm eu că e de natură să-l domolească, sau cel puțin să-l determine a-și modera exprimarea, îl făcu, dimpotrivă, să-și expună grabnic propunerile pe care și le pregătise. Îi reproșă un proiect pe care, zicea el, nu-l concepuse decât pentru a-l face nefericit; dar, închipuindu-și că va reuși s-o înduplece arătându-i ce voia să facă pentru ea, îi vorbi de o casă splendidă pe care o avea pe malul Bosforului și a cărei folosință pe viață era hotărât să i-o cedeze, ca și de un venit cu care să facă față fastului unei atât de frumoase locuințe va fi acolo nu numai liberă și independentă, dar va avea și o autoritate absolută asupra a tot ce depindea de el. Îi va dărui treizeci de sclavi de ambele sexe, toate diamantele sale, al căror număr și frumusețe îi vor stârni admirația, precum și dreptul de a alege totdeauna orice ar dori ea. Se bucura de o destul de mare trecere la Poartă pentru a nu se teme de pizma nimănui. Nimic nu era mai solid decât un destin clădit de el. Și, spre a nu-i lăsa nici o îndoială cu privire la buna sa credință, mă luă pe mine de martor la toate aceste făgăduieli.

Aceste oferte făcute cu emfaza obișnuită la turci mă impresionară îndeajuns pe mine însumi ca să mă tem că ele o vor fi impresionat-o din cale-afară și pe Theophe. Mi se păru atât de surprinzător că erau asemănătoare cu ale mele, pe care de altfel le întreceau cu mult în strălucire, încât mă înfiorai deodată de teamă pentru proiectul pe care-l alcătuiserăm atât de abil, sau cel puțin

îmi pierdui speranța de a mai obține vreodată ceea ce va fi fost refuzat Selictarului. Dar cât demult îmi sporiră temerile când Theophe, grăbită să-și dezvăluie gândurile, arătă mai multă înduioșare față de binefacerile sale decât se așteptase el însuși? Expresia de satisfacție ce i se așternu pe față îmi îngădui să descopăr pe chipul ei farmece pe care nici nu i le știam. N-o văzuserăm decât tristă sau îngrijo rată. O pornire de cumplită gelozie mă făcu să văd toate luminile dragostei aprinse în ochii ei. Această pornire se transformă într-un val de furie când o auzii adăugând că nu cerea decât douăzeci și patru de ore pentru a se hotări. Sfârși prin a-l ruga să plece; dându-și apoi, seama că Selictarul ar fi putut considera surprinzător că pe mine rugămintea ei mă lăsa deoparte,” au că-i plăcea să-l accepte mult timp într-un loc în care mă găsisese pe mine, adăugă cu mare dibăcie că, față de binefăcătorul căruia îi datora libertatea, ea se supraveghea mai puțin decât față de un străin pe care abia-l văzuse de trei ori.

Aș fi găsit, poate, în încheierea acestei vorbiri cu ce să-mi alin necazul care mă mistuia, dacă ambițiile mele mi-ar fi lăsat destul sânge rece ca să descopăr ceea ce era măgulitor și consolator pentru mine. Dar uimit de termenul pe care-l ceruse pentru răspuns, exasperat de bucuria Selictarului și aproape gătit de constrângerea pe care mi-o impuneam pentru a-mi ascunde tulburarea, nu mă gândii decât s-ajung în stradă, cu speranța de a mă descărca cel puțin în suspine. Nefiind totuși în stare să ies fără Selictar, avui parte de un nou chin când mă văzui silit, ieșind cu el, să susțin o conversație de mai bine de un ceas și să ascult cu ce satisfacție se fălea de norocul lui. Nu putui crede că ușurința cu care se făcuse ascultat era doar rezultatul unei șanse de moment și, cunoscându-i buna-credință, îi cerui o explicație în legătură cu această vizită atât de surprinzătoare. Nu se lăsă rugat pentru a-mi face cunoscut că, trimițându-i chiar în acea zi lui Theophe diverse daruri pe care ea le primise fără a-i răspunde la scrisoare, îi dăduse de înțeles dascălului de limbi străine că avea intenția să vină la el acasă în taină, și că speranța de a fi răsplătit îl hotărâse pe acest suflet de mercenar să-i deschidă ușa casei. Ce-i drept, acesta îi spusese că mă aflam de obicei acolo seara; „dar, nea vând față de ea, continuă Selictarul, decât sentimentele

pe care le cunoști și știind de ce natură sunt ale domniei-tale, nu mi s-a părut că prezența domniei-tale mi-ar fi inoportună ci, dimpotrivă, sunt încântat de a te fi avut martor pentru temeinicia promisiunilor mele”. Îmi repetă că era decis să le îndeplinească întocmai și că dorea să încerce un mod de fericire pe care musulmanii nu-l cunosc.

Fără să vreau, a trebuit să laud noblețea acestui procedeu. Adăugând la contrarietatea îndurată amintirea bunelor raporturi dintre noi și miile de scrupule de onoare de care nu mă puteam împiedica să țin seama, hotărâi să-mi reprim sentimentele pe care prea le lăsaserăm să pună stăpânire pe mine și mă despărții de Selictar cu acest gând. Dar abia se îndepărtase cu câțiva pași când auzii pe cineva strigându-mi pe nume feciorul, singurul slujitor care mă însoțea. Recunoscui pe Jazir, sclavul pe care-l tocmiserăm pentru Theophe. Gândul cu care mă despărțiserăm de Selictar mă stăpânea până într-atât încât deschisei gura spre a-i da niște porunci care i-ar fi părut aspre stăpânei sale. Dar mi-o luă înainte cu cele pe care el însuși mi le aducea. Theophe îl trimisese în grabă după mine pentru a mă ruga să mă întorc la ea și îi recomandase să aștepte la oarecare distanță până ce, voi fi terminat cu Selictarul. O luptă se iscă în sufletul meu între ciuda justificată, sporită de conversația pe care tocmai o încheiaserăm, și înclinarea ce mă împingea încă să regret speranțele spulberate. Dar socotii că pot ieși din această dilemă, recurgând pentru întoarcerea mea la un motiv care n-avea nimic comun cu emoțiile ce mă tulburau. Îmi uitaserăm ceasul, ia care țineam în mod deosebit pentru perfecțiunea lucrăturii. Astfel, fără să stau să mă gândesc că puteam să-mi trimit feciorul după ceas, mă întorsei cu sclavul, destul de mulțumit de-a avea acest pretext pentru a-mi ascunde mie însumi slăbiciunea. Ce-mi va spune ea oare? Cu ce scuză își va justifica ingrata ușurătatea ei? mormăiam aceste reproșuri pe când mergeam și, fără a mă gândi deloc că epitetele ce i le dădeam presupuneau drepturi asupra ei pe care ea nu mi le acordase, imaginația mea nu făcea decât să se aprindă mai tare pe măsură ce mă apropiam de easa ei. Aș fi început negreșit cu cele mai aspre reproșuri dacă. Ajungând la ea, i-aș fi găsit pe față cea mai neînsemnată expresie de teamă sau de încurcătură. Dar propria mea încurcătură a fost mai mare când, dimpotrivă, am

văzut-o liniștită, veselă și parcă gata să se feliite de fericirea ce i se asigurase. Nu dădu mult răgaz îndoielilor mele. „Recunoaște, îmi spuse ea, că n-aveam altă soluție pentru a scăpa de stăruințele Selictarului. Dar, dacă trăsura domniei-tale e gata, trebuie să părăsim orașul înainte de sfârșitul nopții. Și mi-ar părea rău, adăugă ea, să-l fi pus pe dascăl la curent cu secretul nostru, pentru că încep să văd limpede că ne înșală.” Cum de bucurie eram încă și mai încurcat decât fuseserăm de durerea mea, avu timp să-mi spună că, după ce i se destăinuise cu privire la proiectul ei de plecare, avusese satisfacția de a-l afla foarte dispus s-o ajute, dar că dincolo de zelul său izbutise să descopere că unicul lui mobil era interesul. Îi ceruse voie să păstreze darurile Selictarului, explicându-i că trebuia să-i fie cu totul indiferent ce va gândi despre ea după ce va fi plecată. Cele două cuvinte pe care i le spusese tainic în port erau rugămintea de a-mi ascunde această înțelegere. Și, cu toate că prin precauția pe care și-o luase de a se asigura de încuviințarea ei părea să-i fi rămas destulă probitate pentru a nu se face vinovat de furt, nu se îndoia că el are un amestec în vizita și propunerile Selictarului. În fine, tot felul de motive o îndemneau să accepte propunerea pe care i-o făcuserăm cu privire la casa mea de la țară, și, dacă aș fi atât de bun să-i satisfac nerăbdarea, n-aș amâna această plecare pentru a doua zi.

Eram ajtât de încântat să aud ce spune și atât de decis să nu amân nici eu un minut ceea ce doream cu mult mai mult decât ea, încât, fără a mai pierde timp să-i răspund, am poruncit din nou ca trăsura să se întoarcă degrabă. Venise în vreme ce mă întrețineam cu Selictarul și-l însărcinaserăm pe fecior s-o trimită îndărăt. Nu era greu să-i ascund dascălului de limbi străine locul de refugiu al lui Theophe; însă, cu toată bucuria mea, nu puteam să-mi alung gândul de la Selictar, și mă încerca o oarecare îngrijorare cu privire la felul în care va reacționa la această întâmplare. În măsura în care-mi puteam analiza, la repezeală, scrupulele, mă socoteam cu totul la adăpost de reproșurile lui. Mărturisirea pe care i-o făcuserăm despre sentimentele mele fusese, la vremea sa, sinceră. Nu-i garantaserăm că ele nu s-ar putea schimba, și nici măcar nu-l împiedicaserăm s-o cucerească pe Theophe cu propunerile lui; nu de mine avea a se plânge dacă ea le preferase

pe ale mele. Totuși, fata îi dăduse unele speranțe, iar termenul pe carei-l fixase pentru a se hotărî îl îndreptătea să spere că va accepta, ceea ce o obliga cel puțin să dea ochii cu el și să-i explice dar intențiile ei. Mă temeam că, reamintindu-i de toate acestea, aş putea-o neliniști și pe ea. Dar Theophe prevăzuse totul. Când m-am întors în camera ei după ce dăduserăm poruncile, am găsit-o cu pana în mână. „îi scriu Selictarului, îmi spuse, pentru a spulbera orice iluzie pe care și-ar fi putut-o face despre răspunsul meu. Voi lăsa scrisoarea dascălului de limbi străine, care va fi fără îndoială foarte mulțumit să-i mai facă un serviciu.”* Continuă să scrie, iar eu îi răspunsei în puține cuvinte doar spre a-i lăuda hotărârea. Mă stăpâneam pentru a-mi păstra întreagă bucuria ferecată în inimă, ca și cum teama de a înfrunta vreun nou obstacol m-ar fi făcut să-mi reprim orice elan. Dascălul de limbi străine, la care aproape nu mă mai gândeam, și pe care remușările îl îndemnau poate să caute un mijloc de a se împăca cu mine, îmi ceru voie să între. Desigur, răspunse Theophe în locul meu; și, la apariția acestuia, îi spuse că, fiind decisă să plece din Constantinopole, iar motivele pe care mi le expusese obligându-mă și pe mine să aprob hotărârea ei, se bucura să arate Selictarului recunoștința ce i-o purta pentru amabilitățile lui. Îi înmână scrisoarea pe care tocmai o terminase. „Vă veți achita cu atât mai bine de acest comision, adăugă cu un zâmbet, eu cât ați și fost răsplătit pentru el, iar Selictarul nu se va gândi, cum nu am nici eu de gând, să vă ceară socoteală de darurile sale.” Nu mă putui abține de a profita de acest prilej pentru a-i reproșa dascălului purtarea lui. Îmi jură, ca să se justifice, că nu-și închipuise c-ar aduce vreun prejudiciu credinței pe care mi-o datora; și, amintindu-mi cât de deschis îmi mărturisise partea sa de vină în plecarea lui Theophe atunci când își dăduse seama cât de profund mă afectează aceasta, mă imploră să apreciez temeinicia sentimentelor sale după o atât de grăitoare dovadă de sinceritate. Dar văzui foarte dar că trebuia să pun aceasta pe seama faptului că se temuse de răzbunarea mea și, renunțând la serviciile sale, îi dădui doar însărcinarea să comunice Selictarului că aveam de gând să-l văd cât mai curând.

Găsiserăm, într-adevăr, acele mijloace ce mi se păreau sigure pentru a-mi păstra prietenia acestui dregător, cu toate interesele

noastre opuse. Dar auzind în acea clipă trăsura, nu mă mai gândii la altceva decât s-o iau pe Theophe de mână pentru a o conduce. I-o strânsei cu o pornire pătimașă pe care nu mai aveam puterea s-o ascund; și, cu toate că-mi trecuse prin minte s-o trimit singură, însoțită doar de feciorul meu, pentru a-l lăsa pe dascăl și mai nelămurit cu privire la locul unde se ducea, nu fui în stare să rezist plăcerii de a mă afla cu ea în aceeași trăsură, stăpân pe soarta și pe persoana ci prin consimțământul pe care mi-l dăduse de bunăvoie la plecarea noastră; stăpân pe inima ei, căci de ce aș ascunde fericirea pe care o speram? Și ce altă explicație aș fi putut da hotărârii pe care o luase de a se arunca în brațele mele eu atâta încredere?

De cum m-am așezat lângă ea, am sărutat-o cu patimă pe buze, și am avut bucuria s-o văd simțitoare la această mângâierc. Un oftat care-i scăpă fără voie mă făcu să mă gândesc cu și mai mult optimism la ceea ce se petrecea în sufletul ei. Tot timpul drumului îi ținui mâna strâns într-ale mele, și mi se păru că-i făcea tot atâta plăcere cât și mie. Nu-i spusei nici un cuvânt care să nu fi fost în același timp o dovadă de dragoste, iar în vorbele mele, deși temperate ca și gesturile de o firească bună-cuviință, se simțea mereu înflăcărarea, mai puternică decât oricând, din inima mea.

Chiar atunci când Theophe se apăra de ardoarea purtării mele, n-o făcea nici cu silă, nici. Cu severitate. Mă rugă doar să nu, folosesc în chip nepotrivit un limbaj atât de tandru și blând cu o femeie deprinsă doar cu. Obiceiurile despotice ale haremului, iar când acest fel de a se. Apăra mă îndemnă să-mi întetesc mângâierile, adăugă că nu-i ele mirare că în patria mea soarta femeilor era fericită dacă toți bărbații înțelegeau să le trateze cu o atât de mare gingășie.

Era aproape miezul nopții când am ajuns la casa mea de la țară, care se afla lângă un sat pe nume Oru. Deși nu porunciserăm să se facă pregătiri deosebite, se găsea întotdeauna acolo cu ce să-mi ospătez cum se cuvine prietenii pe care. Uneori, îi aduceam la ore când nu eram defel așteptat. Sosind, am propus să cinăm. Theophe îmi mărturisi că mai degrabă ar avea nevoie de odihnă decât de hrană. Dar insistai asupra necesității de a ne reface cât.

De cât cu o gustare ușoară și aleasă. Petrecurăm la masă puțin timp, pe care îl folosii nu atât ca să mănânc cât mai ales pentru a-mi da frâu liber dinainte, în parte, prin vorbe șăgalnice și priviri pasionate, dorințelor amoroase. Indicaserăm apartamentul în care voiam să-mi petrec noaptea, și unul din motivele care mă făcuseră să insist ca Theophe să accepte o gustare fusese acela de a da timp servitorilor să-l aranjeze cu cea mai mare eleganță. În fine, când îmi repetă că are nevoie de odihnă, eu luai vorba ei drept un fel decent de a-mi declara nerăbdarea ce-o simțea de-a se afla nestingherită cu mine. Mă felicitam chiar de a fi găsit în același timp, la o atât de iubitoare ibovnică, destulă ardoare pentru a dori cu neastâmpăr clipa plăcerii și destulă reținere pentru a-și ascunde cu tact' dorințele.

Slujitorii mei, care nu o dată fuseseră martori la escapadele mele amoroase în casa de la om și care, de altfel, aveau ordin de a pregăti un singur pat, orânduiseră în același apartament tot ce era de trebuință pentru Theophe ca și pentru mine. O condusei cu o bucurie și o curtoazie sporite. 'Sclava ei și feciorul meu, care ne așteptau, se apropiară de noi pentru a-și îndeplini slujba, iar eu îi spusei în glumă roabei (pe care o chema Bema) să nu mă supere printr-o prea mare încetineală. Mi se păruse până atunci că Theophe împărtășește în chip firesc proiectele mele. O credeam atât de dispusă la încheierea acestei scene, încât nu mă gândiserăm câtuși de puțin să-mi ascund intențiile. Doar nu era să recurg, cu o femeie care-mi povestise deschis peripețiile avute la Patras ori în harem, la subterfugiile cu care se depășește uneori sfiala unei tinere fără experiență; și-apoi, dacă mi-e îngăduată o altă observație, nu de la o femeie asupra căreia obținuserăm atâtea drepturi și care mi se abandonase de altfel cu atâta bună voie era cazul să mă aștept la excese de rezervă și bună-cuviință. De aceea, tot ce simțiserăm până atunci pentru ea mai intens și mai pătimaș nu trecea în ochii mei decât drept o pornire de libertinaj rafinat, care mă făcea s-o prefer oricărei altei femei, căci, cu o înfățișare atât de atrăgătoare, părea a-mi promite o plăcere cu mult mai mare.

Dar, îndată ce băgă de seamă că feciorul meu începuse să mă dezbrace, o dădu la o parte pe sclava care se pregătea a-i face

aceleași servicii și rămase câteva clipe visătoare și nehotărâtă, fără a-și ridica însă ochii spre mine. Pusej la început această modificare de atitudine pe seama întunericului nopții din pricina căruia, de la un capăt al camerei până la celălalt, putea să mi se pară doar că pe chipul ei s-a ivit o schimbare. Dar văzând că rămâne în continuare nemișcată și că Berna stă degeaba lângă ea, mă încumetai, tulburat, să îndrug câteva vorbe glumețe despre teama ce mă cuprinsese de a nu mă plictisi din cale-afară așteptând-o. Acest limbaj pe care, după toate aparențele, împrejurările îl făcuseră limpede, sfârși prin a o descumpăni de-a binelea. Părăsind oglinda, în fața căreia se mai afla încă, și lăsându-se alene pe o sofa, stătu așa aplecată, cu fruntea sprijinită în mână, ca și când ar fi încercat să-și ascundă fața de mine. În primul moment mă temui să nu i se fi făcut rău. Călătoriserăm noaptea. Gustarea noastră nu constase decât din fructe și înghețată. Alergai spre ea îngrijorat și o întrebai dacă nu cumva se simte rău. Nu-mi răspunse. Îngrijorarea mea creșu; o luai de mână. Chiar de aceea pe care-și sprijinea capul, și-mi trebui oarecare efort pentru a o atrage spre mine. Se opuse câteva clipe. Apoi, trecându-și mâna peste ochi, ca pentru a-și șterge lacrimile, ale căror urme le văzui, îmi ceru, ca pe o favoare, să spun celor doi servitori să iasă și să stau puțin de vorbă cu ea.

De-abia rămăsei singur cu ea că, plecând ochii și coborând glasul, îmi spuse cu un aer îndurerat că nu-mi putea refuza nimic din ceea ce îi pretindeam, dar că nu s-ar fi așteptat niciodată la una ca asta. Tăcu după aceste câteva cuvinte, ca și cum glasul i-ar fi pierit deodată de durere și teamă, și-mi dădui seama după cum respira că era pradă unei emoții puternice. Mirarea mea și, poate, un sentiment de rușine imposibil de reprimat pe moment mă aruncară și pe mine într-o stare asemănătoare; în așa fel încât am fi oferit cel mai straniu spectacol din lume cui ne-ar fi văzut, și pe unul și pe celălalt, abătuți de parcă am fi fost loviți din senin de vreo boală.

Mă străduii totuși să ies din această stare apusă lăuntric. Și, făcând noi eforturi pentru a-i prinde mâna, reușii în lm” să i-o țin într-ale mele. „îngăduie-mi doar o clipă, îi spu/.ci în timpul acestei tandre împotriviri, să te țin de mână pentru ați vorbi și pentru a te

asculta.” Păru să cedeze mai degrabă din teama dea. Nu mă jigni decât din dorința de a-mi face pe plac. „Ce drept am, vai, să te refuz? – repetă ea cu aceeași melancolie. Dispun eu de ceva care să nu aparțină mai curând domniei-tale decât mie? Dar nu, nu, niu m-aș fi așteptat niciodată.” Lacrimile începură să-i curgă mai tare. În. Emoția ce mă cuprinsese la această scenă,. Începui să mă îndoiesc de sinceritatea ei. Îmi amintii a fi auzit de nenumărate ori că cele mai multe turcoaice își fac un titlu de glorie din a rezista îndelung la avansurile amoroase și, la acest, gând, fui cât pe ce să nu țin seama de rezistența și de lacrimile ei. Totuși, ingenuitatea durerii ei și rușinea pe care aș fi simțit-o de a nu fi la înălțimea părerii ce și-o făcuse despre mine, în cazul în care era sinceră mă făcură să-mi reprim din capul locului orice gest. „Nu te teme să mă privești, îi spusei, văzând că își ținea mereu ochii plecați, și socoate-mă ca pe ultimul om de pe lume în. Stare să te îndurereze sau să-ți înfrângă voia. Dorințele mele s-au născut în chip firesc din farmecul dumatile, și îmi închipuiserăm că nu-mi vei refuza ceea ce de bună voie ai acordat fiului guvernatorului din Patras și Pașei Șeriber. Dar imboldurile inimii nu sunt libere...” Mă întrerupse cu o exclamație care mi se păru a izvorî dintr-o inimă plină de amărăciune; și, în timp ce mă amăgeam că vorbele mele ar fi de natură s-o aline, ea îmi arată că ele îi sporeau la culme suferința. Nemaiprieepând nimic din această ciudată întâmplare și nemaîndrăznind nici măcar să adaug vreun cuvânt din teama de a nu-i înțelege ‘ bine gândurile, o rugai să-mi spună ea însăși ce trebuie să fac, ce trebuie să spun spre a risipi supărarea pe care i-o pricinuiserăm, și să nu mă învinovățească de ceea ce, la urma urmei, nu trebuia să ia drept o ofensă. Mi se păru că tonul pe care-i adresaserăm această rugămintă o făcuse, la rândul-i, să se teamă că mă jignise cu reproșurile ei. Îmi strânse mâna cu un gest în care simții înfrigurarea. „O, cel mai bun dintre oameni, îmi spuse, cu o formulă obișnuită la turci, apreciază mai bine sentimentele nefericitei talc slave și nu-ți închipui că, între domnia-ta și mine, ar putea exista vreodată ceva care să poarte numele de ofensă. Dar mi-ai îndurerat adânc inima. Ceea ce-ți cer, adăugă ea, de vreme ce-mi dai dreptul de a-ți spune ce doresc, este să mă lași să petrec această noapte eu gândurile mele triste și să-mi îngădui a ți le împărtăși mâine. Dacă socotești prea îndrăzneată rugămintea slavei tale, așteaptă cel puțin să-mi

cunoști sentimentele înainte de a le condamna.” Vru să-mi cadă la picioare. O oprii cu forța și. Ridicându-mă de pe sofaua pe care mă așezaserăm ca s-o ascult, luai o atitudine degajată și nepăsătoare, ca și când niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte să-i fac cea mai neînsemnată propunere de dragoste... Lasă deoparte, u spusei, niște cuvinte care nu se mai potrivesc cu starea tăi. Departe de a-mi fi sclavă, ai fi putut dobândi asupra mea o putere pe care eram bucuros să ți-o acord. Dar n-aș vrea să dătez dragostea ta autorității mele, chiar dacă aș fi în drept să folosesc constrângerea. Îți vei petrece această noapte și tot restul vieții, dacă aceasta ți-e dorința, în liniște, așa cum se pare că vrei.” Chemai îndată sclava și îi poruncii cu un aer firesc să se ocupe de ea; retrăgându-mă cu aceeași aparentă nepăsare, cerui să fiu condus în alt apartament, unde mă băgai imediat în pat. Stăruia în mine o iritare, pe care, cu toate eforturile ce le făcuserăm pentru a mă stăpâni, n-o putuserăm calma pe deplin; dar îmi ziceam că un somn odihnitor va aduce curând pace în cugetul și inima mea.

Totuși, de-abia începui să-mi adun gândurile în întunericul și liniștea nopții, că toate întâmplările ce mi se perindaseră prin fața ochilor îmi reapărură aproape la fel de vii în minte. Cum nu uitaserăm nici un cuvânt din câte-mi spusese Theophe, prima impresie pe care o avui gândindu-mă la ele. A fost, fără îndoială, aceea de ciudă și de jenă. Ba mi-a fost chiar lesne să înțeleg că ușurința cu care mă resemnaserăm s-o las în pace și toată nepăsarea pe care o afișaserăm plecând aveau aceeași cauză. Îmi confirmai în câteva clipe această părere prin reproșurile pe care mi le făceam pentru slăbiciunea mea. Nu era oare cazul să roșesc că mă lăsaserăm, de câteva zile, cu atâta imprudență, pradă atracției pentru o fată de acest soi, și era oare cazul ca interesul ce-mi stâmise să mă stăpânească până la a-mi pricinui neliniște și zbucium? Nu era oare plină Turda de sclave de la care puteam aștepta aceleași plăceri? Nu-mi mai lipsește, îmi spusei în continuare batjocorindu-mă singur pentru sminteala mea, decât să fac o pasiune adevărată pentru o fată de șaisprezece ani pe care am scos-o dintr-un harem, și care nu ajunsese, poate, în cel al lui Șeriber fără a le fi încercat înainte pe toate celelalte. Trecând apoi la felul în care-mi refuzase favorurile, după ce le împărțise cu

dărnicie nu mai știu cât or turci, mă felicitai pentru delicatețea care mă făcea să pun atâta preț pe resturile lăsate de bătrânul Șeriber. Dar găseam încă și mai de mirare că Theophe învățase atât de repede să cunoască puterea farmecelor sale, și că primul bărbat căruia se adresa pentru a i le vinde atât de scump era un francez atât de versat ca mine în relațiile cu femeile. Și-a închipuit. Îmi zisei, după bunătatea care se vede pe chipul meu și în purtarea mea, că aveam să fiu prima ei victimă, și poate că această jună cochetă, pe care am crezut-o atât de naivă și de candidă, are de gând să mă ducă de nas cu șiretenie.

Dar după ce-mi potolii ciuda cu astfel de cugetări insultătoare, ajunsei încet-încet să cântăresc mai lucid fondul acestei întâmplări. Îmi reamintii întreaga purtare pe care Theophe o avusese față de mine de când o văzuserăm în haremul lui Șeriber. Avusese ea oare vreodată, în gesturi sau vorbe, o cât de neînsemnată ieșire care să se potrivească cu intențiile ce i le atribuiam? Nu fuseserăm eu, dimpotrivă, mirat s-o văd de zeci de ori luând noțiunile noi pe care i le ofeream spre meditație în sensul, cel mai serios al moralei: ba chiar nu admiraserăm oare inteligența pătrunzătoare și justețea care străbăteau din toate raționamentele ei? Drept e că mi le repetase câteodată până la sațietate, și poate că tocmai această exagerare mă împiedicase să le cred sincere. Le priviserăm cel mult ca pe o gimnastică a minții pe care și-o oferea, sau ca pe efectul mulțimii de impresii noi pe care lămurirea principiilor și înfățișarea moravurilor noastre nu încetau să le producă asupra unei imaginații vii și neliniștite. Dar de ce să fiu nedrept și să nu admit că, având o fire bună și multă judecată, fusese cu-adevărat impresionată de mulțimea de norme morale pe care le afla în germene în fundul sutletului ei? Nu respinsese ea oare ferm propunerile Selictarului? Nu avusese oare de gând să mă părăsească pe mine însumi pentru a pleca să caute în Europa o stare care să corespundă cu ideile ei? Și, dacă apoi consimțise să se lase în grija mea, nu era firesc să fi avut această încredere într-un om căruia îi datora acele idei de virtute pe care începuse să le îndrăgească? În acest caz, nu era oare demnă de respect? Și pentru cine ar fi fost mai demnă de respect dacă nu pentru mine, care începuserăm să mă ocup de ea în mod dezinteresat și care, departe de a-i stânjeni proiectele de viață

virtuoasă cu propuneri ușuratice și libertine, trebuia, dimpotrivă, să mă mândresc cu o convertire ce era cu adevărat opera mea?

Cu cât mă lăsam mai mult purtat de aceste gânduri, cu atât mai mult îmi dădeam seama că a privi în acest fel întâmplarea avea ceva măgulitor pentru mine; și, cum întotdeauna avuseserăm oarecare pretenții de noblețe în principiile mele, nu mă costa cine știe ce să sacrific plăcerile proiectate speranței de a face din Theophe o femeie tot atât de remarcabilă prin virtutea, cât și prin frumusețea ei. Nu m-am gândit niciodată, îmi spusei, să-i insuflu înțelepciune; și înclinarea pe care presupun că o are nu-i decât consecința fericită a firii sale, stimulată de câteva vorbe ce mi-au scăpat la întâmplare. Ce va fi atunci când îmi voi propune ca pe un țel serios să cultiv aceste bogate daruri naturale? Mi-o închipuiam cu satisfacție în această ipostază către care socoteam că pot s-o îndrum. Ce-i va mai lipsi oare atunci, adăugai, impresionat cu anticipație de această imagine, pentru a deveni cea mai bună femeie din lume? Ce? Theophe ar putea deveni tot atât de demnă de iubit pentru însușirile spiritului și-ale sufletului ca și pentru farmecul exterior al înfățișării sale. Ei bine, ce om de onoare și de bun gust nu s-ar socoti fericit să se lege pentru toată viața... Mă oprii la jumătatea acestui gând, speriat parcă de lăcomia cu care inima mea părea a-l îmbrățișa. Revenii de nenumărate ori asupra lui până când simțurile mele ațipiră; și, departe de-a încerca tulburarea pe care mă temuserăm că o voi resimți până a doua zi, îmi petrecui tot restul nopții într-un somn foarte plăcut.

Primele amintiri care-mi veniră în minte dimineța fură cele ce mi se întipăriseră atât de liniștitor în memorie când adormiserăm. Se amplificaseră atât de puternic încât, ștergându-le parcă pe cele inițiale, nu mai simții nici cea mai mică dorință care să semene cu intențiile pe cari* le nutriserăm de mai multe zile încoace. Ardeam de nerăbdare s-o văd pe Theophe; dar cu speranța de a o afla așa cum, cu atâta plăcere, mi-o închipuiserăm, sau măcur de-a o vedea în starea de spirit pe care i-o presupuseserăm. Această înflăcărare mergea până la a mă face să mă tem că m-am înșelat în presupunerile mele. Abia aflai că e lumină în apartamentul ei că și trimisei să i se ceară permisiunea de a intra. Sclava ei veni

să mă roage din parte-i să-i las un moment pentru a se da jos din pat. Dar eu mă grăbii s-o surprind, fără alt țel decât acela de a o face să înțeleagă, printr-o purtare rezervată, schimbarea pe care noaptea o adusese în gândurile mele. Arată oarecare tulburare văzând că sosesc atât de repede și, în stânjeneala ei, se scuză pentru încetineala sclavei. O liniștii cu vorbe simple, care-i risipiră orice teamă cu privire la intențiile mele. Cât era totuși de frumoasă astfel și cât de potrivite erau farmecele ei pentru a mă face să-mi uit hotărârile!

„Mi-ai promis, îi spusei pe un ton stăpânit, niște explicații pe care ard de nerăbdare să le ascult; te rog totuși să îngădui ca propriile mele explicații să treacă înainte. Oricare vor fi fost dorințele căroră m-am lăsat ieri pradă, trebuie să-ți fi dat seama, după supunerea pe care am arătat-o față de ale tale, că nu cer de la o femeie ceea ce nu-i dispusă să-mi acorde de bunăvoie. Adaug azi acestei dovezi a sentimentelor mele o declarație care le va spori. Aceea că oricare ți-ar fi fost planurile când ai acceptat să mă însoțești aici, vei avea totdeauna libertatea să le aduci la îndeplinire, după cum o ai acum pe aceea de a te explica.” Rămăsei tăcut după această declarație; și hotărâi să nu rup tăcerea până ce nu va fi sfârșit să spună ce avea de spus. Dar, după ce mă privi o clipă, fui mirat s-o văd plângând; iar când neliniștea pe care o simțeam din această pricină mă făcu să-mi uit hotărârea pentru a o întreba care era cauza lacrimilor, mirarea mea spori auzindu-i răspunsul. Îmi spuse că nimeni nu era mai de plâns decât ea și că ceea ce-i spuneam constituia tocmai necazul la care se așteptase. O rugai să vorbească mai limpede. „Vai, reluă ea, făcându-mi această mărturisire despre sentimentele domniei-tale, cât de nedrept ești cu sentimentele mele! După ceea ce s-a întâmplat ieri aici, nu poți adopta față de mine acest ton decât ca urmare a acelorași gânduri; și mă topesc de durere că de atâta timp de când mă străduiesc să te fac să vezi limpede în adâncul inimii mele, n-am reușit să-ți arăt ce se întâmplă acolo.”

Acest reproș nefăcând decât să-mi sporească nedumerirea, îi mărturisii, cu tot atâta sinceritate în cuvinte cât și în expresia feții, că tot ceea ce o privea, de când o văzuserăm pentru prima oară, fusese mereu pentru mine o enigmă, pe care chiar vorbele ei.

O făceau mai greu de pătruns. „Vorbește limpede, îi spusei; de ce șovăi? Cui te-ai putea vreodată destăinui cu mai multă încredere?” „Tocmai întrebările domniei-tale, îmi răspunse, tocmai faptul că mă obligi să vorbesc limpede mă face să sufăr. Cum adică, ai nevoie de explicații pentru a înțelege că sunt cea mai nefericită dintre femei? Domnia-ta, care mi-ai deschis ochii asupra înjosirii mele, te miri că nu mă pot suferi eu însămi și că doresc să mă ascund de ochii celorlalți? Vai, ce soartă mi se cuvine oare de aici înainte? Acea de ați satisface dorințele sau pe cele ale Selictarului, când în adevărurile pe care mi le-ai împărtășit am aflat tot atâtea judecători care le condamnă? Acea de a mă duce în țările ale căror obiceiuri și principii mi le-ai lăudat, pentru a regăsi acolo, în exemplul tuturor virtuților pe care le-am ignorat, un veșnic reproș la adresa păcatelor mele? Am încercat totuși să părăsesc această nație coruptă. Am vrut să fug și de cei ce-au pângărit tinerețea mea nevinovată, și de domnia-ta, care m-ai învățat să-mi înțeleg dezonoarea. Dar încotro mă lăsam târâtă de rușinea și remușcările mele? înțeleg prea bine că fără protecție și fără îndrumare n-aș fi putut face nici un pas care să nu mă fi dus către o nouă prăpastie. M-au oprit insistențele domniei-tale. Deși ești mai de temut pentru mine decât toți bărbații laolaltă, căci cunoști mai bine toată întinderea nefericirii mele, deși orice privire a domniei-tale mi se pare o sentință de condamnare, m-am întors cu domnia-ta la Constantinopole. Un bolnav, îmi ziceam eu pentru a mă liniști, roșește oare la vederea rănilor sale cele-mai rușinoase? De altfel, după ce mi-am dat seama că o călătorie întreprinsă la întâmplare era o imprudență, am sperat, încrezându-mă în cuvintele domniei-tale, că-mi vei arăta căi mai sigure pentru a mă îndepărta. Totuși, astăzi chiar domnia-ta mă împingi către prăpastia din care m-ai salvat. Te-am privit ca pe învățătorul meu în ale virtuții, iar domnia-ta vrei să mă târăști din nou spre viciu; și cu atât mai primejdios pentru slăbiciunea mea, cu cât, dacă viciul ar putea avea pentru mine vreun farmec, n-ar fi decât dacă ți-ar lua înfățișarea. Vai, m-am explicat prost, sau te prefaci că nu mă înțelegi? Inteligența mea mărginită, confuzia ideilor și exprimării mele te-au putut, poate, înșela asupra sentimentelor mele; dar dacă începi să le înțelegi, după eforturile ce le fac spre a le explica, nu trebuie să fi jignit de răsunetul pe care înseși lecțiile domniei-tale l-au avut în inima mea. Chiar dacă

ți-ai fi schimbat principiile, eu simt prea bine că tot celor dintâi ie datorez ascultare, și te rog să îngădui să le rămân credincioasă.”

Această vorbire, din care nu redau decât ce mi-a rămas mai limpede în amintire, a fost destul de lungă pentru a-mi da răgazul să-i înțeleg întreaga forță și să-mi pregătesc răspunsul. Cum mă afluam sub impresia gândurilor care mă preocupaseră toată noaptea, m-am simțit mai puțin jignit de reproșurile lui Theophe, mai puțin supărat de sentimentele și hotărârile ei. Decât bucuros să le găsesc potrivite cu părerea pe care mi-o și formaserăm despre ele. De aceea, ideea pe care începuserăm să mi-o fac despre ea și satisfacția virtuoasă pe care mi-o dădea această idee sporiră în vreme ce o ascultam: și, dacă ar fi fost cât de puțin atentă la reacțiile mele, ar fi observat că dădeam semne de bucurie și că mă felicitam la fiecare cuvânt pe care-l rostea. Răspunzându-i, îmi temperai totuși expresiile, pentru a nu da cumva un aer ușuratic sau vehement încheierii unei convorbiri atât de serioase. „Dragă Theophe, îi spusei cu elocința pe care mi-o dădeau sentimentele, m-ai umilit cu reproșurile tale, și nu-ți ascund că ieri eram încă departe de a le bănuî; dar m-am înarmat cu oarecare înțelegere pentru această vizită și am venit dispus să-mi recunosc vina. Dacă m-ai întreba cum de-am ajuns la acest final, ar trebui să-ți spun că mi-ar fi fost foarte greu să înțeleg lucrurile pe care, cu admirație, te aud spunându-le și care mi s-ar fi părut de necrezut de nu mi-ai da dovezi atât de sigure. Îmi reproșez că până acum am avut pentru tine mai multă admirație decât stimă. Ei bine, când știi cât de rară e aplecarea spre virtute în țările cele mai favorizate de soartă, când știi din proprie experiență cât de greu e să practici virtutea, poți oare crede cu ușurință că, în inima Turciei și venind dintr-un harem, o fată de vârsta ta și-a putut însuși dintr-odată nu numai înțelegerea, dar chiar și gustul pentru cea mai înaltă înțelepciune? Ce-am putut spune, ce-am putut face care să-ți inspire această înclinare? Câteva cugetări întâmplătoare despre moravurile noastre au putut oare să-ți săj dească în inimă o atât de nobilă înclinare? Nu, nu, înclinarea aceasta ți-o datorezi doar ție însăși; iar educația ta, I care a ținut-o până acum ca ferecată de puterea obișnuinței, este o nefericită lovitură a sorții pentru care nu ți se poate face nici un reproș.

Prima concluzie pe care vreau s-o trag, continui pe același ton măsurat, este că ai fi la fel de nedreaptă și dacă te-ai simți jignită de intențiile pe care le-am avut față de tine, de vreme ce nu era

firesc să le înțeleg dintr-odată pe ale tale, și dacă ți-ai închipui că, prevalându-se de trecut, cineva ți-ar putea refuza stima pe care o vei merita printr-o comportare demnă de sentimentele tale. Renunță la proiectele de călătorie; tânără și fără experiența lumii, j nu trebuie să te aștepți la nimic bun de la ea. Virtutea, despre care avem în Europa idei atât de sănătoase, nu prea e practică nici acolo mai mult decât în Turcia. Vei afla patimi și vicii în toate țările locuite de oameni. Dar dacă ‘ poți privi făgăduielile mele cu oarecare încredere, bizuie-te pe sentimente deosebite de cele dinainte și care nu mă vor mai îndemna decât să le desăvârșesc pe ale tale. Casa mea va fi un sanctuar; pilda mea va îndemna pe toți slujitorii mei să te respecte. Vei găsi întotdeauna sprijin în prietenia mea; și dacă ți-au fost pe plac principiile mele, poate că-ți rămâne să mai afli unele învățăminte din sfaturile mele.”

Mă privea cu un aer atât de visător, încât în zadar căutam să-i citesc în ochi dacă e mulțumită de răspunsul meu.

Mă temui chiar, văzând-o că tace, că se îndoiește încă de sinceritatea mea și că, după ce avusese dovada slăbiciunii mele, nu mai îndrăznea să se încreadă în asigurările ce i le dădeam. Dar teama n-o privea decât pe ea însăși. „Cum mi-aș putea eu închipui vreodată, reluă ea după o lungă tăcere, că, având despre virtute asemenea concepții, ai putea privi fără dispreț o femeie căreia îi cunoști rătăcirile? Ți le-am mărturisit și nu-mi pare rău. Datoram această sinceritate interesului pe care l-ai arătat nefericirii mele. Dar nu-mi impune ea oare obligația de a fugi de domnia-ta, și aș putea fi vreodată destul de departe de cei ce-mi cunosc rușinea?’ Nu mi-am putut stăpâni emoția la aceste vorbe. Am întrerupt-o, și toată reținerea pe care mi-o impuseserăm se risipi. Compasiunea mea trebuie să fi fost mișcătoare și argumentele mele convingătoare, de vreme ce o făcui pe Theophe să admită că trebuie să admir cu atât mai mult sentimentele care o însuflețeau cu cât cunoșteam mai bine prețul virtuții. O mai făcui să înțeleagă că adevărata înțelepciune nu condamnă decât greșelile făcute cu bună știință și că ceea ce numea ea rătăcirile ei nu putea purta acest nume, de vreme ce nu cunoștea dinainte ceea ce aflase abia cu prilejul convorbirii noastre din harem. Îi promisei, în fine, animat de un respect statornic, toată grija de care eram în. Stare

pentru a duce la bun sfârșit opera începută, și mă legai, cu mari jurăminte, să-i las nu numai libertatea de a fugi de mine, dar chiar pe aceea de a mă urî și de a mă disprețui, dacă nu voi respecta condițiile pe care mi le va impune. Și, pentru a înlătura orice echivoc din promisiunile mele, făcui, pe loc chiar, un plan ale cărui puncte i le prezentai pentru ca ea însăși să decidă asupra lor. „Această casă, îi spusei, va fi locuința ta, și vei stabili în ea rânduiala care-ți va conveni cel mai bine. Nu te voi vedea decât atunci când mi-o vei îngădui. Nu vei vedea decât pe cei pe care îți va face plăcere să-i primești... Voi avea grijă să nu lipsească nimic din ceea ce ți-ar putea oferi o ocupație utilă sau din ceea ce te-ar putea amuza. Și, dată fiind înclinarea pe care o arăți pentru tot ce poate servi la desăvârșirea spiritului și a sufletului, mă gândesc să înveți limba nației mele, care îți va fi foarte folositoare, familiarizându-te dintr-odată cu o mulțime de cărți excelente. Vei. Lăsa deoparte din propunerile mele – sau le vei. Adăuga – tot ce-ți va sugera propria ta alegere, și poți fi sigură că ceea ce vei dori se va îndeplini întotdeauna.”

Nu cercetai de unde-mi venea căldura care însuflețea aceste oferte, iar Theophe nu se opri nici ea să discute acest lucru. Socoti că sinceritatea mea oferea argumente destul de puternice pentru a ceda la insistențele mele. Îmi spuse că, datorând totul generozității mele, se temea ca, încăpățânându-se, să nu pară nevrednică de ea, și că acceptă aceste propuneri, cât se poate de potrivite pentru ea, dacă aveam statornicia de a le aduce la îndeplinire. Nu știu de unde am găsit atâta putere ca să-m. I stăpânesc pornirea ce mă împingea să mă arunc în genunchi în fața patului ei și să-i mulțumesc pentru acest eonsimțământ ca pentru o favoare. „Vom începe chiar acum, îi spusei, cu mai multă bucurie decât voiam să las să se vadă, și vei recunoaște cândva că-ți merit încrederea.”

Acest sentiment era sincer. Plecai fără ca măcar să mă încumet a-i săruta mâna, deși, a vând cea mai frumoasă mână din lume, fuseserăm de o sută de ori ispitit s-o fac în timp ce-i urmăream mișcările pe care le făcea pe când ședeam de vorbă. Intenția mea era să mă întorc îndată la Constantinopole nu numai spre a căuta tot ce mi se părea potrivit s-o distreze în singurătatea ei, dar și

pentru a-i da răgaz să-și impună autoritatea și să stabilească rânduiala pe care o dorea în casă la mine. Îmi făcui cunoscute dispozițiile micului număr de slujitori pe care-i lăsam acolo. Bema, pe care o chemaserăm să fie martoră la această hotărâre, îmi ceru permisiunea de a-mi vorbi între patru ochi și mă surprinse peste măsură cu vorbele ei. Îmi spuse că libertatea și autoritatea pe care le acordaserăm stăpânei ei o făceau să înțeleagă cu prisosință că nu cunoșteam firea femeilor din neamul ei; că experiența pe care o câștigase în mai multe haremuri o îndreptățea să ajute un străin cu sfaturile sale; că fidelitatea la care o obliga starea ei nu-i îngăduia să-mi ascundă la ce trebuie să mă aștept din partea unei ibovnice atât de tinere și de frumoase ca Theophe; că, într-un cuvânt, nu trebuia să mă bizui prea mult pe cuminenția ei dacă, în loc să-i confer o autoritate absolută în casa mea, nu o puneam sub controlul unei sclave credincioase; că acesta era obiceiul tuturor seniorilor în Turcia și că, dacă o socoteam chiar pe ea potrivită pentru această însărcinare, îmi promitea atâta vigilență și zel încât n-aș fi avut niciodată de ce regreta încrederea mea.

Cu toate că nu observaserăm niciodată la această sclavă atâta minte încât să pot spera cine știe ce ajutor din partea ei, și cu toate că, dat fiind părerea pe care o aveam despre Theophe, nu socoteam necesar să am un Argus pe lângă ea, alegeam o cale de mijloc între sfatul primit și ceea ce crezui că pot acorda prudenței. „Nu mă conduc, îi spusei Bemei, după obiceiurile țării tale și, de altfel, îți fac cunoscut că nu am asupra lui Theophe nici un drept care să-mi îngăduie să-i impun legi. Dar, dacă ești în stare să fi discretă, bucuros te însărcinez să-i supraveghez! purtarea. Răsplata va fi pe măsura serviciilor tale; și mai ales pe măsura înțelepciunii tale, adăugai, căci cer neapărat ca Theophe să nu bage niciodată de seamă însărcinarea pe care ți-o dau.” Berna păru foarte mulțumită de răspunsul meu. Bucuria ei mi-ar fi părut, poate, suspectă, dacă cei de la care o aveam nu mi-ar fi lăudat aproape în egală măsură spiritul de prevedere și credința ei. Și, de altfel, nu vedeam nimic într-o însărcinare atât de simplă care să ceară altceva decât dovada destul de modestă a celor două însușiri pentru care mi se garantase.

Ceea ce mă preocupa cel mai mult întorcându-mă în oraș era greutatea de a-l împăca pe Selictar, care nu putea să nu afle curând că Theophe plecase de la dascălul de limbi străine și că-i dăduserăm adăpost în casa mea. În ceea ce o privea pe Theophe, de când eram sigur că se află sub îndrumarea mea, mă liniștiserăm dintr-odată; și, fără a cerceta ce îndrăzneam să sper în sufletul meu de la această situație, mi se părea că orice sentiment aș fi ajuns să nutresc, viitorul nu-mi oferea decât perspective pe care mă puteam bizui. Dar neputându-mă sustrage de a da Selictarului unele explicații, argumentele pe care le pregătiserăm în ajun, și care mi se păruseră de natură să-l liniștească, își pierdeau puterea chiar și pentru mine însumi, pe măsură ce se apropia momentul în care trebuia să i le împărtășesc. Argumentul de la care speram cel mai important rezultat era teama de tatăl său. Care – dacă ea ar fi acceptat de bună voie dragostea unui turc – ar fi fost mai îndreptățit decât oricând nu numai s-o excludă din familie, dar chiar să ceară pedepsirea ei. Protecția mea, în situația ei, o puneam mai bine la adăpost decât a Selictarului. Totuși, în afară de ideea pe care și-o făcea despre puterea sa, nu puteam să-i mărturisesc că ea se află în casa mea fără a mă vedea nevoit să-l primesc ori de câte ori i-ar plăcea să vină, ceea ce ne-ar fi displăcut atât lui Theophe cât și mie. În această dilemă, luai o cu totul altă hotărâre, poate singura în măsură să-mi asigure succesul față de un om atât de generos ca Selictarul. Mă dusei la el. Nu-i dădui răgaz să-mi îngreueze sarcina cu reproșurile. Lui și, luând-o chiar înaintea oricăror întrebări, îi spusei că motivul pentru care toate ofertele sale fuseseră respinse era înclinarea mărturisită a tinerei grecoaise pentru virtuți care nu prea sunt cunoscute femeilor din Turcia. Nu-i ascunsei nici măcar că, dată fiind mirarea care mă cuprinsese, n-o crezuserăm decât abia după ce am pus-o la încercare: dar că, neaflând decât motive de admirație în părerile unei fete de această vârstă, eram decis să-i acord întreg ajutorul pentru a-și putea desăvârși înclinații atât de nobile, și că nu mă îndoiam, cunoscându-l, că el însuși va fi îndemnat să sprijine planul meu. Din tot acest discurs pe care-l debitaserăm cu multe menajamente, nu regretai că lăsaserăm să-mi scape decât ultimele cuvinte. Selictarul îmi răspunse, așa cum mă așteptaserăm, asigurându-mă că respecta concepții ca acelea pe care i le

prezentam ca fiind ale lui Theophe și că nu se gândise niciodată să nu țină seama de ele în legăturile pe care le plănuise cu ea; dar folosi prilejul oferit de părerea pe care o exprimaserăm despre el pentru a mă încredința că, dragostea sa sporind o dată cu respectul, dorea. Mai mult decât oricând, să-i arate cât demult ține la ea. Neputând să evit propunerea pe care mi-o făcu de a mă însoți uneori la Oru, îi oferii întreaga libertate pe care o îngăduiam la mine acasă prietenilor mei, dar numai în măsura în care Theophe va fi și ea de acord, ca urmare a drepturilor ce-i dăduserăm de a nu primi decât pe cei pe care-i dorea.

Deși îmi reproșam, pe bună dreptate, de a fi dat Ne lictarului o ocazie de care-l vedeam hotărât să profite, am fost așa de mulțumit de a fi scăpat pe o cale atât de eu rată de scrupulele ce mă îngrijoraseră, încât neplăcerea de a-l vedea la Oru nu mai conta. Dacă aș fi ezitat să i fac această promisiune ar fi avut motive să fie jignit, iar bănuielile, de care sinceritatea lui, ca și părerea pe care o avea despre propria mea sinceritate avuseseră puterea de a-l feri până atunci, ar fi început poate să se ivească și ar fi stricat curând prietenia noastră. După ce mă despărții de el, nu mă mai gândii decât să îndeplinesc promisiunile făcute lui Theophe. Cunoscând interesul ei pentru pictură, care nu se manifestase încă decât în redarea florilor, potrivit legii ce interzice turcilor reprezentarea oricăror făpturi vii, căutai un pictor care s-o poată învăța desenul și portretul. Alegându-i alți profesori pentru artele și disciplinei europene, îmi trecu prin minte o idee pe care o combătui mult timp, dar pe care providența, ale cărei taine nu e bine să le cercetăm, o făcu să precumpănească până la urmă asupra tuturor obiecțiilor mele. Cum eram convins că tânărul Condoidis e fratele ei, mi se păru că a-i uni la învățătură era cu atât mai firesc cu cât cei mai mulți dintre dascălii uneia și ai celuilalt erau aceiași. Pentru aceasta, Condoidis trebuia să vină și el să locuiască la Oru; departe de a vedea într-asta vreun neajuns, mă bucuram, dimpotrivă, că-i pot oferi lui Theophe o tovărășie permanentă care să-i evite plictisul singurătății. Dar, ca să fiu cinstit, proiectul nu-mi plăcea întru totul, fără să-mi pot mărturisii eu însumi de ce. Mă gândiserăm vag și că prezența acestui tânăr mă va lipsi de libertatea de a fi singur cu Theophe; dar, fiind

hotărât să-mi respect cu sfințenie promisiunile, nu m-am oprit la această idee decât pentru a o înlătura.

Synese (acesta era numele tânărului Condoidis) află cu multă bucurie ceea ce stima și afecțiunea mă determinau să fac pentru sora sa. Nu arătă mai puțină bucurie nici pentru hotărârea ce o luaserăm de a-l duce să locuiască cu ea și de a le da aceeași educație. Am aranjat să plec chiar în ziua aceea la Oru, împreună cu ceea ce mai pregătiserăm pentru distracția lui Theophe. Tatăl lor, care aflate până la urmă că îl luaserăm pe lângă mine pe fiul său și care venise să-mi mulțumească în absența mea, veni din nou, în urma înștiințării pe care i-o trimisese Synese că eram în oraș. Mă recunoscui, rămase uimit, și mă convinsei, astfel după cât era de stânjenit, că Synese avusese lealitatea de a-i ascunde, potrivit dispozițiilor mele, tâlcul acestei istorii. Aș fi vrut, în același timp, și să mă distrez pe seama surprizei sale și să' profit de prima impresie făcută asupra lui pentru a reînnoi insistențele mele în favoarea lui Theophe. Dar ultima dintre aceste speranțe se spulberă când îndărătnicul bătrân îmi declară net că religia și onoarea îi interziceau să recunoască o fiică ce fusese crescută într-un harem. Chiar și oferta pe care i-o făcui de a înlătura orice obstacol substituindu-mă îndatoririlor părintești nu păru a-i clinti hotărârea. Rămase atât de neînduplecat încât cu resentimentul pe care mi-l pricinui, îi spusei că se putea abține de a mai veni la mine și că nu primeam bucurosi vizitele sale.

Nu mă întorsei la Oru decât a doua zi. Nu-mi ascundeam nerăbdarea de a o revedea pe Theophe; dacă renunțaserăm cu totul la pretențiile pe care le avuseserăm față de ea, nu mergeam atât de departe încât să-mi interzic o pornire cinstită care se potrivea cu ideile ei de viață virtuoasă și cu făgăduielile mele. Acest soi de libertate, pe care o îngăduiam inimii mele, mă împiedica să-mi dau seama cât demult m-ar fi costat dacă mi-aș fi impus să mi-o interzic. Îl găsii pe Synese cu ea, ambii în prima încântare a învățaturii începute și aproape la fel de bucuroși de atenția ce-o avuseserăm de-a le oferi să locuiască împreună. Admirai la Theophe o expresie de liniște care părea să-i fi sporit prospețimea obișnuită și care era rezultatul mulțumirii sufletești. Am vrut să aflu de la Bema în ce fel se folosisse Theophe de

autoritatea pq care i-o acordaserăm în casa mea. Sclava, ofensată în fond de faptul că îi precupețiserăm ei însăși autoritatea, nu îndrăzni încă să-mi spună că stăpâna ei s-ar fi purtat abuziv: dar îmi repetă toate motivele pe care mi le mai înșirase, pentru a-mi stârni această teamă. Pricina zelului ei era atât de evidentă, încât o poftii cu un zâmbet să-și facă mai puțină grijă. Se așteptase, după unele informații date de cei care o cumpăraseră pentru mine, că-i voi acorda un fel de ascendent asupra lui Theophe, și acest semn de încredere, pe care-l obținuse, în alt harem, era pentru o seiiv; I cel mai însemnat motiv de mândrie. O lămurii că obin mrile turcilor nu sunt o lege pen tru un francez și d*1” avi mu și noi pe ale noastre, de care o sfātuui să profite ea însăși spre a-și face viața mai agreabilă. Deși nu avu cutezanța să se plângă, începu din acel moment să ne poarte pic;” la amândoi, și dușmănia ei găsi lesne prilejul să se facă simțită.

Treburile slujbei mele lăsându-mă liber cum nu mai fuseserăm demult, am profitat de venirea verii ca să petrec câteva săptămâni la țară. Mă temuserăm la început că Theophe se va folosi în mod exagerat de dreptul ce-i lăsaserăm de a-mi interzice s-o văd. Dar părându-mi-se a observa că, dimpotrivă, conversația mea îi făcea plăcere, ajunsei să stau lângă ea zile întregi și să învăț din această intimitate să cunosc din ce în ce mai bine toate darurile cu care firea ei era înzestrată, de la natură. De la mine luă primele lecții de franceză. Făcu progrese surprinzătoare îi lăudaserăm roadele pe care le-ar putea culege din lectură și era nerăbdătoare să poată citi o carte franțuzească. Nu eram nici eu mai puțin nerăbdător, și-i satisfăceam, în parte, neastâmpărul făcându-i prezentări fragmentare a ceea ce avea să găsească expus mai pe larg în marii noștri autori. Nu-mi scăpa nimic din ceea ce ar fi putut avea legătură cu sentimentele mele. Plăcerea de a o vedea și aceea de a o auzi erau bucurii nevinovate, de care mă simțeam ca îmbătat. M-aș fi temut să micșorez cu vreo nouă slăbiciune încrederea pe care mi-o redase; și, ceea ce mi se părea imitor mie însumi, mă simțeam atât de puțin chinuit de acea pornire senzuală care face uneori abținerea de la anumite plăceri atât de dificilă la vârsta mea, încât mă lipseam de ele fără greutate, ba chiar fără multă gândire, deși până atunci nu-mi impuseserăm norme prea stricte cu privire la femei, mai cu seamă într-o țară în care pornirile

firești păreau să sporească pe măsura libertății de a le satisface. Reflectând între timp la cauza acestei schimbări; am înțeles că nevoile firești care sunt izvorul dorințelor iau, poate, la un bărbat care iubește altă cale decât la cei care n-au alt imbold decât focul tinereții. Impresia pe care frumusețea o produce asupra tuturor simțurilor îndreaptă pe căi diferite acțiunea firii. Și ceea ce eu numesc nevoi firești, pentru a îndepărta înțelesuri care ar putea părea necuviincioase, se ridică astfel pe aceleași canale care le-au adus în rezervoarele obișnuite, se amestecă în masa sângelui, produc acolo acel soi de efervescență sau de înflăcărare din care se poate considera, la propriu, că ar consta dragostea, și nu reiau drumul care le face să servească actului plăcerii decât când sunt rechemate prin exercițiu.

Selictarul venea câteodată să tulbure această existență atât de plăcută. Îmi pregătiserăm eleva pentru vizitele lui și, dorind chiar s-o obișnuiesc să privească societatea bărbaților cu alți ochi decât turcoaicele, care nu concep că ar putea avea cu ei altfel de legături decât de dragoste, îi recomandaserăm să primească amabil un bărbat a cărui stimă o onora și a cărui dragoste nu mai avea de ce s-o îngrijoreze. Selictarul confirmase părerea pe care o aveam despre el printr-o purtare atât de rezervată încât îmi stârni admirația. Îmi era destul de greu să înțeleg natura sentimentelor sale; pentru că, singura cale care i-ar fi putut da speranța de a și le satisface fiindu-i de aici înainte închisă atât prin ceea ce el însuși convenise cât și prin refuzul lui Theophe, nu avea nimic de așteptat de la viitor, iar prezentul nu-i oferea decât simpla plăcere a unei conversații serioase, care nici măcar' nu era atât de lungă pe cât i-ar fi plăcut. Theophe, care avea amabilitatea de a-l primi de câteva ori venea la Oru, nu o avea totdeauna pe aceea de a se plictisi cu el atunci când rămânea prea mult timp. Ne părăsea pentru a se duce să-și reia studiile cu fratele ei, iar mie-mi revenea să îndur, în absența ei, declarațiile Selictarului cu privire la dragostea lui. Cum nu avea un țel bine definit și se rezuma la vagi mărturii de admirație și dragoste, mă convinsei până la urmă că, auzindu-mă adesea vorbind despre această manieră delicată de a iubi, care stă în pornirile inimii și care e atât de puțin cunoscută de neamul său, aceasta îl atrăsese îndeajuns pentru a vrea s-o încerce. Dar cum să înțeleg că se limita la plăcerea de a-și

deprinde sufletul cu sentimente de dragoste, fără a arăta mai multă supărare că acestea rămân fără răspuns?

Aceste îndoieli nu mă împiedicau să-l văd cu plăcere, cu atât mai mult cu cât comparația pe care o făceam între soarta lui și a mea îmi părea întotdeauna favorabilă sentimentelor mele tainice. Am fost însă mai puțin liniștit! după o altă descoperire, pe care nu o datorai vigilenței melc și care grăbi dezvoltarea mai multor intrigi ce aveau să-mi umple mai târziu viața de multă amărăciune. Erau cam șase săptămâni de când locuiam la Oru și de când, fiind tot timpul martor la ceea ce se petrecea în casa mea, eram încântat de pacea și mulțumirea care domneau acolo. Synese era mereu cu Theophe; și, de altfel, ca și el, nici eu n-o părăseam. N-am remarcat, în legătura lor, nimic care să fi contrazis părerea ce-o aveam că sunt rude de sânge, sau, mai degrabă, neavând nici o urmă de îndoială că sunt copiii aceleiași tată, intimitatea lor nu mi trezise nici o bănuială. Synese, pe care-l tratam cu afecțiunea unui părinte și care într-adevăr o merita prin blândețea firii sale, veni într-o zi să mă vadă singur în camera mea. După ce-mi vorbi de una și de alta, abordă fără înconjur refuzul tatălui lui de a o recunoaște pe Theophe și, adoptând un limbaj care-mi păru nou în gura sa, îmi spuse că, în pofida bucuriei ce-o srmțea de a crede că are o soră atât de plăcută, nu se putea convinge în mod sincer că el e fratele ei. Cu atenția trezită de o declarație la care mă așteptam atât de puțin, îl lăsa să continue în liniște. Mărturia ticălosului care fusese executat prin sentința cadiului era suficientă, spuse el, pentru a justifica refuzul tatălui său. Ce interes ar fi avut un om amenințat cu pedeapsa cu moartea să ascundă a cui fiică era Theophe; și nu era oare limpede că, după ce dăduse asigurări că fiica lui Condoidis murise împreună cu mama ei, nu-și schimbase declarația decât spre a-l îndupleca pe judecător printr-o ofertă josnică, sau spre a obține o amânare a pedepsei? Nu era mai verosimil, adăugă Synese, nici ca o ființă atât de desăvârșită ca Theophe să fi fost fiica celui ticălos; dar nu putea fi nici cea a lui Panaiot Condoidis, și nenumărate împrejurări, pe care le auzise povestite în familia sa, îl împiedicaseră întotdeauna să creadă acest lucru în mod serios.

Deși în aparență sinceritatea lui Synese era deplină, vorbele acestea spuse de bunăvoie și atât de contradictorii cu afecțiunea pe care văzuserăm c-o avusese tot timpul față de Theophe îmi stârniră grozave bănuieli. Îl știam destul de inteligent pentru a fi capabil de oarecare viclenie și nu uitaserăm proverbul Selictarului despre buna-credință a grecilor. Ajunsei imediat la încheierea că în inima lui Synese survenise o schimbare neștiută de mine și că. Fie din ură fie din dragoste, el n-o mai privea pe Theophe cu aceeași ochi. Nu mi se păru, după această mărturisire, că am prea mult a mă teme de a fi păcălit de un om de vârsta lui. Și, hotărându-mă. Dimpotrivă, să-l fac să-și dezvăluie intențiile fără a-și da seama, mă prefăcui că mă las amăgit, mai ușor decât poate se aștepta el, de încurcata istorie pe care mi-o depănase. „Nu am o mai mare certitudine decât tine, îi spusei, asupra originii lui Theophe, și mă gândesc că, la urma urmei, dacă e de dorit o mărturie în această chestiune, ea este aceea a familiei tale. Astfel că. De îndată ce vă veți pune cu toții de acord să n-o recunoașteți, nu s-ar mai cuveni să insiste vreun moment asupra acestor pretenții.” Acest răspuns îi dădu o satisfacție pe care nu-mi fu greu s-o ghicesc. Dar pe când se pregătea, desigur, să întărească cele spuse, adăugai: „Dacă ești atât de convins cum pari că nu e sora ta, nu numai că nu mai vreau s-o numești în acest fel, dar aș fi nemulțumit să fi în continuare obligat să trăiești laolaltă cu ea. Te vei întoarce chiar astă seară la Constantinopole.” Aceste vorbe îl puseră într-o încurcătură pe care o înțelesei încă și mai lesne decât îi ghiciserăm satisfacția. Nu-i lăsaî răgaz să-și revină: ... După cum trebuie să-ți fi dat seama, adăugai, că numai prețuirea ce-o am pentru ea m-a determinat să te iau la mine, trebuia de asemenea să prevezi că nu te voi mai ține de aici încolo, de vreme ce nu mai am acest motiv. Voi porunci deci să fi condus în seara aceasta îndărăt la tatăl tău.” Spuseserăm tot ce socotiserăm de natură a mă ajuta să văd limpede în inima lui Synese. Încheiai fără să'par prea preocupat de stânjeneala în care vedeam că se află; și pentru a forța lucrurile, îl sfătuii să se ducă să-și ia cuviincios rămas bun de la Theophe, căci era puțin probabil s-o mai revadă vreodată. După ce schimbă fețe-fețe și se zăpăci până la a-mi face milă, începu iar să vorbească plin de timiditate, pentru a mă asigura că îndoielile cu privire la nașterea sui'orii lui nu micșorau nici

respectul, nici dragostea pe care le avea pentru ea; că, dimpotrivă, o privea ca pe femeia cea mai plăcută și că se socotea prea fericit de posibilitatea pe care-o avusese de a locui împreună cu ea; că niciodată nu-și va schimba aceste sentimente: că dorea să-și facă un scop din a i le arăta toată viața și că, dacă putea alătura mulțumirea de a-i fi pe plac la cinstea de a-mi aparține, nu întrevedea nici o stare cu care să fi dorit să și-o schimbe pe a sa. Îl întrerupsei. Nu numai că mi se păru a-i citi în suflet, dar acest elan care nu-mi lăsa îndoieli cu privire la sentimentele lui făcu să se nască o altă bănuială, care tulbură propriile mele sentimente. Frate sau nu. Îmi zisei, dacă acest tânăr e îndrăgostit de Theophe și dacă până în prezent m-a înșelat, cine mi-ar putea garanta că Theophe nu nutrește pentru el o pasiune egală și că n-a avut tot atâta abilitate spre a o ascunde? Ba chiar, cine știe dacă nu s-au înțeles pentru a scăpa de o legătură incomodă, care-i împiedica, poate, să-și ducă la îndeplinire dorințele? Acest gând, pe care toate împrejurările veneau să-l confirme. Îmi aduse o durere pe care n-aș fi reușit s-o ascund mai bine decât reușise Synese. „Lasă-mă. Îi spusei, simt nevoia să rămân singur; te voi revedea curând.” Plecă. Dar, cu toată tulburarea, avui grijă să văd dacă nu cumva se îndreaptă direct spre Theophe, ca și cum ar fi fost cazul să desprind vreo concluzie din graba cu care presupuneam că merge spre a-i da socoteală de convorbirea noastră. Îl văzui intrând trist în grădină, unde se ducea, desigur, pentru a da frâu liber durerii sale de-a fi eșuat în demersul făcut; tulburarea lui trebuie să fi fost însă foarte mare dacă o întrecea pe a mea.

Prima mea grijă a fost s-o chem pe Bema, care cu siguranță că mi-ar fi putut aduce oarecare lămuriri. Se făcu a nu înțelege nimic din întrebările mele și mă convinsei până la urmă că, încredințată dintotdeauna că Synese era frate cu Theophe, nu dăduse atenție legăturii lor, pentru că bănuielile ei nu se îndreptaseră în această direcție. Hotărâi să am o explicație cu Theophe și să mă port cu tot atâta dibăcie ea și cu Synese. Cum eram sigur că acesta n-o putuse vedea de când se despărțise de mine, îi dădui mai întâi de înțeles că aveam de gând să-l trimit îndărăt la familia lui. Se arătă foarte mirată; dar, când adăugai că singurul motiv al supărării ce mă cuprinsese împotriva lui era refuzul de a o mai recunoaște drept soră, nu se putu împiedica să-și arate amărăciunea. „Ce

puțin te poți încrede în aparențe la bărbați, îmi spuse ea! Niciodată nu mi-a arătat mai multă stimă și prietenie decât în ultimele zile.”; Această exclamație mi se păru atât de sinceră, iar reflecțiile pe care le adăugă asupra sorții sale atât de lipsite de prefăcătorie, încât, eliberat dintr-odată de bănuielile mele „trecui imediat la eea mai desăvârșită încredere. „n motive să cred, îi spusei, că s-a îndrăgostit de tine. E stânjenit de o calitate care nu se potrivește cu sentimentele lui.” Theophe mă întrerupse cu exclamații atât de grăbite încât n-am mai avut nevoie de altă dovadă care să-mi confirme părerea ce-o aveam despre ea. „Ce vorbești? Cum adică? – îmi spuse ea. Creezi că are pentru mine altfel de sentimente decât de prietenie frățească? În ce situație m-ai pus?” Și, povestindu-mi cu o uimitoare naivitate tot ce se petrecuse între ei, îmi dădu detalii în care fiecare cuvânt mă înfiora. Sub pretextul că-i era frate, Synese. Obținuse de la ea mângâieri și favoruri care trebuie să-i fi făcut deosebit de plăcută situația de ibovnic. Avusese dibăcia s-o convingă că era un obicei bine stabilit între frați și surori să-și acorde dovezi de dragoste inocentă șir pe aceste teme, o obișnuise nu numai să trăiască cu el în cea mai strânsă intimitate, dar și să accepte ca el să dea neconținut frâu liber pasiunii lui de a se bucura de frumusețea ei. Măinile, gura și chiar sânul ei deveniseră, cum s-ar zice, domeniul îndrăgostitului Synese. Obținui de la Theophe, una după alta, toate aceste destăinuiiri și nu mă liniștii în privința altor temeri decât datorită tocmai sincerității cu care o auzeam mărturisind tot ce se căia că-i îngăduise. Gândurile mele de cumpătare nu fură în stare să mă pună la adăpost de un sentiment de amărăciune cum nu mai încercaserăm vreodată. „Vai, Theophe, îi spusei, nici nu știi cât mă doare ce-mi spui! îmi impun o constrângere cumplită pentru a te lăsa stăpână pe inima ta, dar dacă o dărui altuia, atare cruzime o să-mi aducă moartea.”

Niciodată nu mi se întâmplase să-i vorbesc atât de deschis. La rândul-i, fu surprinsă până la a se înroși. „Nu mă vei socoti vinovată, îmi spuse plecând ochii, de o greșeală ce nu poate fi pusă decât pe seama neștiinței mele; și dacă ai avea despre mine părerea, pe care vreau s-o merit, nu m-ai bănui niciodată de a face pentru altul ceea ce n-am putut face pentru domnia-ta.” Nu răspunsei nimic la aceste vorbe. Sentimentul dureros care mă

stăpânea încă mă lăsă visător și taciturn. Nu vedeam, de altfel, nimic în răspunsul lui Theophe care să-mi satisfacă așteptările îndeajuns pentru a mă felicita că, în fine, le dăduserăm glas. Dacă rămânea neclintită în ideile ei despre virtute, ce aveam eu de sperat, și ce s-ar fi cuvenit să pretind dacă ar fi abdicat de la ele în favoarea lui Synese? Acest gând, sau mai degrabă indiferența pe care mi se părea a o vedea în răspunsul ei, trezindu-mi din nou înti'eaga îngrijorare, mă despărți! de ea mai mult amărât tandru, pentru a-l îndepărta pe Synese.

Se întorsese din grădină; și când trimisei după el, aflai că era în apartamentul meu. Dar, în același" timp, primii de la Constantinopole informații care mă alarmară în chip mult mai serios pentru soarta unora dintre prietenii mei. Mi se aducea la cunoștință, printr-un trimis special, că Aga ienicerilor fusese arestat în ajun pe temeiul unor bănuieli care priveau nici mai mult nici mai puțin decât viața Sultanului, și că lumea se aștepta chiar la arestarea Selictarului și a Pașei Bostangi, care treceau drept cei mai buni prieteni ai Agăi. Secretarul meu, de la care primiserăm aceste știri, adăuga propriile sale ipoteze. Date fiind puterea și autoritatea de care Pașa Bostangi se bucura în seraiul Sultanului, se îndoia că se va întreprinde ceva împotriva lui. Îmi scria el; dar era cu atât mai convins că nu vor fi cruțați prietenii lui, printre care cei mai de seamă erau Selictarul, Șeriber, Dely Azet, Mahmud Prelga. Montei Qlizum și mulți alții de care eram legat ca și el. Mă întreba, cu privire la aceasta, dacă nu voi întreprinde nimic în favoarea lor, sau dacă nu aveam de gând să le ofer cel puțin un ajutor personal în primejdia care-i amenința. Singura intervenție pe care o puteam face în folosul lor era pe lângă Marele vizir; dar, dacă era vorba despre o problemă de stat, prevedeam că aceasta nu prea avea să aibă ascultare. Ajutorul meu avea un sens mai cuprinzător. În afara mijloacelor de a fugi, pe care puteam să le pun cu ușurință la-ndemână, îmi era lesne să fac unora dintre ei același serviciu pe care predecesorul meu nu pregetase să-l facă lui Mahomet Ostun, adică să le dau în secret adăpost Îs mine până ce va trece furtuna; că'ci, 'ântr-o țară în care urile se sting după ce trece prima înflăcărare, pericolul nu niciodată prea mare pentru cei ce știu să-l evite în primu moment. Totuși, cum îndatoririle funcției mele nu-mi îngăduiau

întotdeauna să răspund fără grijă sentimentelor de prietenie, mă hotărâi să mă întorc îndată la Constantinopol pentru a lua cunoștință direct de evenimente.

Citindu-mi scrisorile, îl zăriserăm însă pe Synese așteptându-mă cu o înfățișare sfioasă care părea să anunțe e nouă scenă. O luă înaintea reproșurilor cu care mă pregăteam să-l copleșesc. De cum mă văzu că am terminat de citit, aruncându-mi-se la picioare cu o smerenie care îmi plăcu; grecii nu înseamnă mare lucru, mă imploră să uit tot ce-nt spusese despre nașterea lui Theophe și să-i îngădui să trăiască la Oru, fiind mai dispus ca oricând să-o recunoască drept soră. Nu înțelegea, adăugă, ce toană îi venise să se îndoiască, fie și o singură clipă, de un adevăr de care era convins în sufletul lui, și era decis, în pofida nedrepte atitudini a tatălui său, să susțină public că Theophe I: e; este soră. Nu-mi fu greu să înțeleg abilitatea tânărului grec cum nu obținuse nici un rezultat cu stratagema lui, dorea să-și păstreze, cel puțin plăcerile pe care le dobândise. Nu-i prea pricinuiau remușcări, de vreme ce se bucurași îndelung de ele în toată liniștea și, după cum se părea, dacă se gândise să scape de stânjenitoarea calitate de frate, era doar pentru a le împinge mai departe. Dar îmi văzu toate speranțele spulberate de răspunsul meu. Fără să-i reproșez dragostea, îi spusei că, adevărul nedepinzând de acordul sau de tăgăduirea lui, nici vorbele pe care mi le spusese, nici ușurința cu care trecuse la alt limbaj nu vor fi hotărâtoare pentru părerile mele cu privire la obârșia surorii sale; dar că trăgeam din ele o concluzie fără greș cu privire la sentimentele lui; că degeaba retracta din gură de vreme ce inima îl făcuse să se explice; și că, dacă era să rezum ce credeam despre el, îl socoteam drept un laș, care recunoscuse a fi frate cu Theophe, care apoi ta găduise această calitate și care se oferea să-o recunoască din nou pentru motive mult mai josnice ca ale tatălui său. Mări turisesc că ciuda era cea care-mi dictase această ocară.

Apoi, interzicându-i să-mi răspundă, chemai un slujitor, căruia îi dădui, ordin să-l ducă imediat îndărăt la Constantinopol. Plecai fără să iau seama la jalea lui;. Și timintindu-mi doar de permisiunea pe care i-o acordaserăm de a-și lua rămas bun de la

sora sa, i-o retrasei, interzicându-i cu strășnicie de a-i mai vorbi înainte de plecare.

Bizuindu-mă pe slujitori pentru îndeplinirea poruncilor, mă urcai îndată în trăsură și mă dusei să culeg noi informații la mine acasă, înainte de a întreprinde ceva în favoarea prietenilor mei. Crima șefului ienicerilor era aceea ele a fi vizitat la închisoare pe Ahmet, unul din frații sultanului Mustafa. Pașa Bostangi era bănuیت că i-ar fi ușurat această vizită și se urmărea să se afle adevărul de la Agă. Cum acesta era cerlat cu Marele vizir de la o vreme, nu încăpea nici o îndoială că ministrul, doritor să-l piardă, îl va lucra fără milă; iar ceea ce îmi pricinui cea mai mare supărare fu să aflu că Șeriber fusese arestat, împreună cu Delv Azet, pentru simplul motiv că își petrecuseră la Agă o parte din ziua care precedase crima acestuia. Aș fi alergat în grabă la Marele vizir dacă n-aș fi ascultat de c-ît de prietenia mea pentru Șeriber. Dar, neașteptând cine știe ce rezultat de la o cerere vagă, crezui că voi fi mai de feles prietenului meu întâlnindu-mă înainte cu Selictarul, împreună cu care puteam lua măsuri mai potrivite. Mă dusei la el. Era plecat, și tristețea pe care o văzui domnind în casa lui mă convinse că cei de acolo erau foarte alarmați de absența sa. Un sclav, despre care știam că se bucură de încrederea lui, veni să-mi spună pe ascuns că stăpânul său plecase în mare grabă îndată ce aflușe știrea despre arestarea lui Șeriber, și că nu se îndoia că năpasta căzută asupra acestui prieten îl determinase, ca urmare, să se ascundă. Răspunsul meu fu că o asemenea precauție nu trebuia amânată nici o clipă, dacă ea mai putea fi luată, și nu ezitai să-l însărcinez pe sclav să-i ofere din parte-mi adăpost în casa mea de la Oru, cu singura condiție de a se duce acolo noaptea și singur. În afară de pilda predecesorului meu, o aveam și pe aceea a pașei Rejanto care-și crease o faimă nepieritoare din faptul că dăduse adăpost prințului Dimitrie Cantemir. De*ultfel, nu era vorba de a ajuta un criminal să se sustragă de la pedeapsă, ci de a pune un om cinstit la adăpost împotriva unor bănuieli nedrepte.

Totuși, cum nu făcuserăm încă nimic ca să-mi ajut prietenii, mă ho tării să vorbesc cu câțiva seniori turci de la care puteam aștepta cel puțin un plus de informații. Începuse să se

răspândească zvonul că, după ce mărturisise în chinuri, Aga ienicerilor murise sugrumat cu zbilțul muților. În ceea ce-l privește pe Selictar, se credea că amânarea arestării era un semn bun, și nu auzii să i se reproșeze altă crimă decât prietenia cu Aga. Dar Șeriber și Dely Azet mi se părură, după zvonul public, atât de amenințați încât, îngrijorat de soarta a doi dintre cei mai buni prieteni ai mei, nimic nu mă putu opri să mă duc la Marele vizir. N-am invocat motive complicate pentru a-mi justifica demersul într-o problemă de stat. Am vorbit în numele prieteniei mele și, cu grija de a exclude cazul în care cei doi prieteni ai mei s-ar fi făcut vinovați de vreo greșală de care nu-i credeam în stare, l-am implorat pe vizir să țină seama de rugămințile mele. Mă ascultă cu un aer grav. „Te rog să fi încredințat, îmi spuse, că dreptatea înălțimii Sale nu e oarbă și că știe să deosebească între crimă și nevinovăție. Nu te teme în nici un fel pentru prietenii domniei-tale dacă n-au nimic a-și reproșa.” Adăugă tuiși că un demers făcut de mine nu va rămâne niciodată fără ecou la Poartă și că îmi promite că cele două pașale îi vor simți urmările. Dar, izbucnind îndată în râs, îmi spuse că probabil Selictarul considera un atare demers ca foarte puternic de vreme ce teama îl determinase să caute adăpost în casa mea. Nu înțelesei sensul acestei glume. Continuă pe același ton, prefăcându-se chiar a-mi lăuda rezerva și tăcerea, pe care le privea ca pe semne ale discreției mele. Dar când îl asigurai, în termeni cât se poate de limpezi, că nu știam unde se adăpostise Selictarul, îmi aduse la cunoștință că, punând spioni pe urmele lui, aflase că se dusese cu o noapte înainte la casa mea de la Oru, cu o suită atât de puțin numeroasă, încât părea sigur că o făcuse pentru a se ascunde. „Nu-l cred vinovat de nimic, adăugă, și nu-l voi ține vinovat de fostele sale legături cu Aga ienicerilor. Dar am socotit potrivit să-l pun sub observație, și nu-mi pare rău că i-a fost destul de teamă, pentru a deveni mai circumspect în alegerea prietenilor.” După aceste vorbe, îmi dădu cuvântul său că nu-i va pricinui nici o supărare în casa mea; dar îmi ceru să promit că îi voi ascunde cele ce-mi spusese, pentru a-l lăsa o vreme în nesiguranță.

Nu-mi fu ușor să înțeleg cum de ajunsese Selictarul la Oru. Plecaserăm de acolo la mijlocul zilei. Cum puteam crede că se afla acolo fără știrea mea și că îi convinsese pe servitorii mei să-mi

ascundă sosirea lui? Pasiunea sa pentru Theophe fu primul lucru care-mi veni în minte. Nu cumva se gândea mai puțin la siguranța vieții și mai mult la împlinirea dragostei sale? Și, dacă era adevărat, îmi spusei, că se ascundea în casa mea de cu noapte, nu era oare de crezut că se afla acolo cu acordul lui Theophe? Creadă cine ce-o vrea despre sentimentele pe care le aveam pentru ea. Cine socoate că nu merit calitatea de iubit, să mă privească atunci drept paznicul sau cenzorul ei; dar chiar și cea mai puțin importanță dintre aceste calități era suficientă pentru a-mi inspira o îngrijorare adâncă. Nu mă gândii decât să mă întorc la Oru. Ajungând acolo, întrebai pe primul servitor care-mi ieși în cale unde e Selictarul și cum de se afla la mine fără știrea mea. Era servitorul pe care-l însărcinaserăm să-l ducă acasă pe Synese. Deși fui mirat să-l văd așa de curând înapoi, mi-am închipuit că lucrul fusese cu puțință dacă umblase cu mare grabă; și, de-abia după ce mă asigurai că Selictarul nu era la mine, îl întrebai în ce chip îndeplinise ordinele mele. Era greu ca răspunzându-mi să nu fi lăsat să-i scape vreo urmă de ezitare; dar, neavând nici un motiv să fiu suspicios, nu dădui atenție expresiei cu care-mi răspunse că-l dusesse pe Synese acasă la tatăl său. Mă înșelă, cu toate acestea, și într-o chestiune și în cealaltă; cu deosebirea că, dacă în prima era de bună-credință, răspunzându-mi la cea de a doua mințise pentru a ascunde o trădare la care era complice, într-un cuvânt, în vreme ce eu eram convins că Selictarul nu venise la mine și că Synese plecase din casa mea, ei se aflau amândoi acolo, iar eu aveam să ignor aceasta timp de mai multe zile.

Synese primise ordinul de a părăsi casa ca pe o sentință de moarte. Neavând altă soluție decât viclenia pentru a nu-i da ascultare, se gândise că servitorii nu erau la curent cu rațiunile mele și că putea spera să obțină consimțământul lor spre a rămâne la om măcar până la întoarcerea mea. Apoi, temându-se că mă voi întoarce, cum s-a și întâmplat, tocmai în momentul în care eram cel mai puțin așteptat, se văzu obligat să cumpere cu un dar important. Pe lacheul căruia-i încredințaserăm sarcina de a-l duce acasă. Nu știu ce pretext va fi folosit pentru a-l ademeni dar, după ce-l câștigase de partea lui, se prefăcuse doar că pleacă împreună cu acela și se întoarseră amândoi câteva minute mai

târziu. Synese se încuiase în camera lui, iar lacheul reapăruse în casă după câteva ore, ca și cum s-ar fi întors din oraș.

Istoria cu Selictarul era mai complicată. Să nu uităm că Berna nu era prea mulțumită de situația ei și, fie că era supărată pentru că păream a nu avea încredere în ea, fie că, doar din vanitate, socotea că nu ocupă în casa mea rangul meritat, mă privea ca pe un străin care nu-i apreciază îndeajuns talentele și pe care nu-l putea sluji cu cine știe ce tragere de inimă. Cum vizitele Selictarului fuseseră frecvente, avea prea multă perspicacitate pentru a nu fi descoperit ce fel de interese îl aduceau. Cu firea ei deprinsă cu intrigile, printr-o îndelungată viață de harem, își găsi de lucru pentru a-și mulțumi dorința de răzbunare.

Intrase în vorbă cu Selictarul și, oferindu-i serviciile sale pe lângă Theophe, reușise să-l convingă că fericirea lui depindea de ea. Speranțele pe care i le dăduse întreceau cu mult pe cele pe care ea însăși putea să le nutrească; pentru că, neignorând în ce raporturi mă afluam cu Theophe, nu-și putea închipui că-i va fi ușor să obțină pentru Selictar ceea ce știa că mie nu mi se acordase. Dar tocmai aceasta era informația pe care se bizuia pentru a: cultiva slăbiciunea unui bărbat îndrăgostit. După ce-i, confirmase părerea, pe care Selictarul o avusese dintotdeauna, că nu aveam nici un fel de legături amoroase cu eleva mea, se lăudase că era destul de bună cunoscătoare a înclinațiilor și temperamentului unei fete de această vârstă pentru a garanta că Theophe nu va rezista la nesfârșit gustului plăcerii, și prima promisiune pe care o făcuse se întemeia pe speranța de a nu întâmpina rezistență.

Drept e că, aflându-se mereu în preajma lui Theophe, și fiind atât de pricepută, de altfel, în a manevra femeile, era mai de temut în tentativa ei decât însăși aprinderea simțurilor pe care se bazau toate speranțele Selictarului. Totuși, oricâtă dibăcie va fi desfășurat, planul ei trebuie să fi fost prea puțin avansat în momentul în care căderea în dizgrație a Agăi ienicerilor semănase consternarea în sufletul Selictarului. Dar cum temerea nu-i domolise întru nimic patima, el o îmboldise pe Bema, cu atât mai mult cu cât, în toiul primelor incertitudini, chibzuise dacă n-ar fi mai bine să se refugieze la creștini cu tot ceea ce ar putea aduna

din averea lui, pe care bucuros ar fi sacrificat-o în întregime pentru ca Theophe să-l însoțească în fuga sa. Dar intriganta Bema, care nu îndrăznise să-i promită un succes atât de prompt, cutezase totuși să-i propună un refugiu lângă iubita sa. Casa mea era orânduită potrivit obiceiurilor noastre, adică nu se supunea celor turcești nici măcar în ceea ce privește locuința femeilor, acestea fiind împrăștiate la întâmplare în camerele hotărâte de majordom. Camera Bemei era lipită de apartamentul lui Theophe. Fu colțișorul pe care Bema îl oferî Selictarului ca adăpost. Îi arătă că acesta era cu atât mai sigur cu cât eu însumi neștiind ce serviciu i se oferea în casa mea, el n-avea a se teme că voi schimba prietenia pe politică, și că, pe de altă parte, după ce pericolul va fi trecut, nu se putea să nu fiu foarte mulțumit de-a fi fost de folos prietenului meu. E mai puțin de mirare că un asemenea gând a putut încolți în mintea unei femei obișnuite cu tot felul de intrigi, decât că un om de rangul Selictarului a putut fi de acord cu el. De aceea, după ce am descoperit toate amănuntele acestei întâmplări, am socotit-o atât de neobișnuită, încât aș da-o de exemplu pentru cele mai mari nebunii ce se pot face din dragoste, dacă aceasta n-ar fi fost dublată, în cazul Selictarului, de teama pe care o încerca pentru propria sa viață.

Pot adăuga însă că mândria turcilor e primul lucru care se spulberă când soarta le e potrivnică. Cum întreaga lor măreție porcede direct din aceea a stăpânului, ai cărui sclavi se socotesc a fi, nu mai rămâne nimic din ea în fața primului semn de dizgrație; și în cazul celor mai mulți, orgoliul e foarte firav când sunt reduși la meritele lor personale.

Îi recunoșteam totuși Selictarului destul de multe calități pentru a-l crede redutabil în dragoste, mai cu seamă în cazul unei femei crescute în aceeași țară cu el și a cărei sensibilitate nu avea deci cum să fie rănită de ceea ce noi am considera dezgustător la un turc. Nu-i vorbii lui Theophe despre gândurile cu care mă întorseserăm de la Constantinopole. Dimpotrivă, purtându-mă cu atât mai degajat față de ea cu cât mă simțeam mai eliberat de greutatea care-mi stătuse pe suflet, arătai în conversația noastră o satisfacție de care îmi dădu destul de repede seama pentru a mă întreba care e cauza bucuriei mele. Ar fi fost un prilej de a-i repeta

cu mai multă voie bună ceea ce de dimineată îi declaraserăm pe un ton prea trist și prea melancolic. Dar, pe cât era de sigur că ea domnea peste inima mea, pe atât era încă de incert, pentru mine, ce curs trebuia să dau acestor sentimente; și, regăsindu-mi libertatea de spirit de când fuseserăm descătușat de temeri, avui destulă putere pentru a-mi stăpâni elanul care mă îndemna să-i vorbesc de dragostea mea. Azi, când, gândindu-mă la trecut, cântăresc poate mult mai bine decât atunci care erau intențiile mele, mi se pare că ceea ce doream în taină era ca Theophe să fi început și ea a simți pentru mine o parte din afecțiunea pe care o aveam eu pentru ea, sau cel puțin să-mi fi arătat unele semne, pentru că încă eram tentat să-mi închipui că aveam mai mult decât oricine dreptul la dragostea ei; dar ținuit cum eram; de ideile mele de onoare, ca și de promisiunile mele, n-aș fi dorit să datorez victoria asupra inimii ei unor manevre ipocrite; fericirea mea ar fi fost să văd că părea a dori de la mine ceea ce și eu doream de la ea.

Sfârșitul primei părți.

PARTEA A DOUA.

Ne aflam în cel mai frumos anotimp al anului. Deoarece grădina mea întrunea tot 'ce se poate găsi plăcut la țară, îi propusei lui Theophe să mergem după cină să luăm aer. Străbăturăm de câteva ori cele mai frumoase alei. Întunericul nu era într-atât de nepătruns încât să nu mi se pară că zăresc în diferite locuri silueta unui bărbat. Mi-am închipuit că e umbra mea sau vreunul din slujitori. Într-alt loc auzii mișcându-se frunzișul, dar nefiind într-o dispoziție bănuitoare îmi zisei că e vântul. Se răcorise dintr-odată. Freamătul pe care-l auziserăm mi se păru a fi un semn prevestitor de furtună și o îndemnai pe Theophe să se îndrepte către un umbrar unde ne puteam pune la adăpost. Bema ne urma împreună cu o altă sclavă. Ne-am așezat câteva minute și mi se păru că aud în apropiere niște pași rari. O chemai pe Bema și-i pusei o întrebare la întâmplare doar pentru a-mi da seama la ce distanță se găsea de mine. Nu se afla în partea dinspre care auziserăm pașii. Începui atunci să bănuiesc că eram ascultați și, nevoind s-o sperii pe Theophe, mă ridicai sub un pretext oarecare,

ca să descopăr cine era în stare de asemenea indiscreție. Nu-mi trecea încă prin minte că ar putea fi altcineva decât unul dintre slujitori. Dar nevăzând pe nimeni, mă întorsei liniștit la Theophe. Începea să se facă târziu. Ne-am întors în apartamentul ei fără a mai întâlni pe nimeni.

Cum totuși nu-mi ieșea din cap că auziserăm pe cineva în preajma noastră, și cum mi se părea că trebuie să-l pedepsesc asemenea îndrăzneală la slujitorii mei, mă hotărâi, părăsind-o pe Theophe, să mă opresc un timp la poarta grădinii, care nu era departe de apartamentul ei. Ideea mea era să-l surprind eu însumi, când va fi să se întoarcă, pe indiscretul care ne urmărise. Poarta aceasta era un grilaj de fier, prin care erai obligat să treci; n-avui de așteptat prea mult până ce deslușii în întuneric un bărbat care se îndrepta spre mine; dar mă zări și el, deși i-ar fi fost imposibil să mă recunoască și, făcând cale-ntoarsă, nu se mai gândi decât să ajungă din nou în păduricea din care ieșise. Iritarea mă făcu să-l urmăresc. Strigai chiar, ca să-l fac să priceapă cine sunt și îi poruncii, să stea locului. Porunca mea nu fu ascultată. Ciuda pe care mi-o pricinui fu atât de puternică încât, hotărând să adopt o altă cale pentru a mă lămuri fără întârziere, mă întorsei în casă și dădui ordin să fie chemați toți servitorii pe care-i aveam la Oru. Numărul lor nu era foarte mare. Erau șapte, și apărură toți îndată. Încurcătura mea spori până la a mă determina să ascund motivul care mă făcuse să-i adun și, amintindu-mi de Selictar cu toate suspiciunile care puteau însoți acest gând, fui indignat de o trădare de care nu gândeam că mă puteam îndoi. Mi se păru limpede că Selictarul se instalase în vreo casă din apropiere, de unde spera să se introducă în locuința mea în timpul nopții. Dar avea el oare asentimentul lui Theophe? Această îndoială mă umplu de o mare amărăciune. Aș fi dat ordin tuturor oamenilor mei să coboare în grădină dacă nu m-ar fi reținut un alt gând, care mă făcu să iau cu totul altă hotărâre. Mi se păru mult mai important isă aflu intențiile Selictarului decât să-l prind. Îmi rezervai mie însumi această treabă. Trimisei îndărăt toți slujitorii, până și pe feciorul meu și, revenind la poarta grădinii, mă ascunsei mai cu grijă decât prima oară, în speranța de a-l vedea pe Selictar întorcându-se înainte de ziuă. Dar avui și de data asta dezamăgirea de a mă fi ostenit în zadar.

Se întorsese în vreme ce eu îmi adunam oamenii. Bema, care-l condusesese ea însăși în grădină, temându-se de bănuielile mele, după ce-și părăsise stăpâna sub un pretext oarecare, îl rechemase suficient de repede pentru a-l pune la adăpost de urmărirea mea. Îmi petrecui toată ziua următoare într-o stare de supărare pe care n-o puteam ascunde. Nici măcar pe Theophe n-o văzui, iar îngrijorarea pe care o arătă seara pentru sănătatea mea mi se păru o fățarnicie pentru care aș fi vrut să mă răzbun. Parcă pentru a-mi spori tulburarea, primii, spre sfârșitul zilei, înștiințarea că viața Pașei Șeriber era în mare primejdie și că prietenii săi, care erau la curent cu demersul ce-l făcuserăm în favoarea lui, mă rugau stăruitor să-l văd din nou pe Marele vizir pentru a-mi reînnoi intervenția. Ce putea fi mai inoportun în pragul acestei nopți în care eram hotărât să-mi reiau pândă la poarta grădinii și în care mă pregăteam să gust satisfacția de a-l acoperi de rușine pe Selictar? Totuși nu puteam sta la gânduri între o pasiune și datorie. Singurul fel de a le împăca pe amândouă era de a mă duce la Constantinopole destul de curând pentru a mă putea întoarce până în toiul nopții. Dar măsurând timpul clipă cu clipă, oricât m-aș fi grăbit, n-aș fi putut reveni înaihte de miezul nopții; și cine-mi putea garanta că nu se va profita de absența mea?

Ajunsei astfel treptat să-mi reproșez că respinseserăm sfaturile Bemei; și, strâns cu ușa cum eram, nu văzui altă soluție decât să apelez la ea, fie și numai în această împrejurare. O chemai. „Bema, îi spusei, treburi urgente mă cheamă la Constantinopole. N-o pot lăsa pe Theophe de capul ei, și simt nevoia s-o dau în grija unei însoțitoare atât de credincioase ca tine. Îți confer, dacă nu titlul, cel puțin această autoritate până la întoarcerea mea. Îți încredințez grija sănătății și purtării ei.”

Nimeni nu s-a dat vreodată mai orbește pe mâna perfidiei. Și totuși această ticăloasă mi-a mărturisit, într-un moment în care împrejurările o sileau să fie sinceră, că, dacă n-aș fi îngăduit misiunea pe care i-o dăduserăm și dacă, în loc de a-i spune că aceasta înceta la întoarcerea mea, i-aș fi lăsat speranța de a păstra pe viață acest ascendent în casa mea, ea s-ar fi dezis de toate făgăduielile făcute Selictarului și m-ar fi slujit cu credință.

Am plecat foarte liniștit; dar această călătorie nu mai putu fi de folos celor doi prieteni ai mei. Ajuns acasă, aflai că Marele vizir trimisese de două ori să mă caute pe unul din principalii săi aghiotanți care-și exprimase regretul de a nu mă fi găsit, iar unele zvonuri care începuseră să circule în taină îmi păzură rău prevestitoare pentru. Soarta celor două pașale. Această veste, împreună cu ceea ce mi se spusese despre Marele vizir, nu-mi mai dădu* nici o clipă de răgaz. Mă dusei la acest dregător, deși era deja ora zece, și, pretextând nerăbdarea de a afla ce dorea de la mine, îi trimisei, chiar în serai unde mi se dăduse'asigurarea că se afla, rugămintea de a-mi acorda o scurtă convorbire. Nu mă lăsă. Să aștept prea mult, dar scurtă atât vizita cât și solicitările mele, luând asupra-și să vorbească el primul. „N-am vrut, îmi spuse, să fi în situația de a mă acuza că n-am ținut seama de demersul domniei-tale; și dacă trimisul meu te-ar fi găsit acasă, avea însărcinarea de ați face cunoscut că Sultanul n-a putut să nu pedepsească pe cele două pașale. Erau vinovate.”

Oricât aș fi dorit să încerc dezvinovățirea lor, nu-mi mai rămânea nimic de spus față de o declarație atât de categorică. Dar, convenind că nici o crimă de stat nu merită indulgență, îl întrebai pe Marele vizir dacă cea a lui Șeriber și a lui Azet erau o taină ce nu-mi putea fi dezvăluită. Îmi spuse că și crima și pedeapsa lor vor fi făcute publice a doua zi și că a mi le destăinui cu câteva ore mai devreme nu era decât un hatâr mărunț. Aurisan Murey, Aga ienicerilor, supărat mai demult împotriva Curții, care-i îngrădise autoritatea, plănuiise să așeze pe tron pe prințul Ahmet, al doilea frate al Sultanului, pe care-l crescuse de copil și care fusese de câteva luni întemnițat pentru unele ironii la adresa fratelui său. Fusese necesar să se asigure de intențiile acestui prinț și să se ia înțelegere cu el în închisoare. Aga reușise aceasta cu o dibăcie ale cărei dedesubturi rămăseseră necunoscute, și acesta era singurul semn de întrebare pe care-l mai avea dregătorul de elucidat. Deși cedase torturilor care-i smulseseră mărturisirea crimei sale, Aga păstrase o fidelitate de nezdruncinat prietenilor lui, iar Vizirul îmi declară că el însuși nu se putea împiedica de a riu-l admira; dar legăturile lui strânse cu Șeriber și cu Dely Azet, care fuseseră succesiv ultimele două pașale ale Egiptului, determinaseră Divanul să ia hotărârea de a-i aresta pe aceștia. Ambii aveau încă

imense bogății și influența lor era încă atât de mare în Egipt, încât nimeni nu se îndoia că ei erau principalii piloni ai complotului pus la cale de Agă. În adevăr, teama de tortura atroce, pe care n-ar fi putut-o suporta la vârsta lor, îi silise să recunoască faptul că participaseră la conspirație și că planul conjurațiilor era să treacă în Egipt cu Ahmet dacă n-ar fi izbutit să-l înscăuneze dintr-odată pe tron. Această declarație n-a împiedicat să fie supuși ia cazne pentru a se obține de la ei numele tuturor complicilor și, mai cîș, spre a se afla dacă Pașa Bostangi și Selictarul erau vinovați. Dar, fie că în adevăr nu știau, fie că s-au îndârjit în a da dovadă de același curaj ca și Aga, au stăruit până la moarte în a nu-i împovăra cu vreun act de trădare. „Câteva ore mai devreme, îmi spuse Marele vizir, i-ai fi găsit întinși în anticamera mea, căci cu mine au avut ultima lor convorbire. Și ordinul Sultanului a fost să fie executați în clipa când vor pleca de aici.”

Oricât de uluit mă simțeam de o catastrofă atât de recentă, o urmă de prietenie pentru Selictar mă îndemnă să-l întreb pe ministru dacă nevinovăția lui era dovedită îndeajuns pentru a se arăta fără teamă. „Mi-e drag, îmi răspunse, și departe de mine gândul de a dori să-l supăr fără rost; dar cum fuga sa a stîrnit suspiciuni neplăcute în Consiliu, aș dori să nu-și facă apariția înainte de a pune în circulație un zvon care să explice misterul absenței sale. Și, de vreme ce a ales soluția de a se adăposti la domnia-ta, ține-l, adăugă el, până ce te voi anunța.” Considerai încrederea Vizirului ca pe o nouă favoare, pentru care îi mulțumii; dar ignorând realmente că Selictarul se afla la mine, socotii necesar să-l fac să-și schimbe această părere și-l asigurai în chip atât de firesc că, abia sosit de la Oru, unde petrecuserăm noaptea precedentă și toată ziua, aveam certitudinea că Selictarul nu fusese văzut acolo, încât Vizirul a fost mai bucuros să creadă că spionii săi îl înșelaseră decât să se îndoiască o clipă de buna mea credință.

Călătoria mea fiind simțitor scurtată de acest deznodământ atât de nefericit, mă bucurai mult că mă pot întoarce la Oru înainte de sfârșitul nopții și sperai chiar să ajung destul de devreme ca să-l surprind pe Selictar în grădină. Meditam chiar la mijloacele de a nu-l lăsa să-mi scape. Dar întors la locuința mea din

Constantinopole, îl găsi pe feciorul meu care mă aștepta cu cea mai mare nerăbdare și care ceru imediat să-mi vorbească între patru ochi. „Sosesc, îmi spuse, cu vești care vă vor pricinui tot atâta uimire cât și supărare. Synese e pe moarte de pe urma unei răni făcute de Selictar. Theophe e în aceeași stare, de spaimă. Bema e o ticăloasă pe care o cred cauza întregii tulburări și pe care, din precauție, am închis-o până la sosirea domniei-voastre. Cred că prezența domniei-voastre e necesară la Oru, continuă el, fie și numai pentru a preîntâmpina intențiile Selictarului, care nu poate fi departe de casa domniei-voastre și care e în stare să se întoarcă cu destule ajutoare pentru a se face stăpân pe situație. Regretele pe care le-a manifestat pentru violența sa îmi par foarte suspecte. Cum se afla singur, l-aș fi închis și pe el dacă nu m-aș fi temut că aceasta vă va displăcea. Totuși. Adăugă feciorul, dat fiind că am. Avut grijă să, organizez apărarea cu restul oamenilor domniei-voastre, puteți fi liniștit cu privire la ceea ce ar putea întreprinde.”⁴

O situație atât de neprevăzută nu-mi îngăduia însă să fiu liniștit, așa că plecai îndată, având și prevederea’ de a lua cu mine patru slujitori bine înarmați. Agitația în care se găseau cei de la Oru fu pentru mine dovada că nu mi se exagerase nimic. Făceau de gardă la poartă cu o duzină de puști de care mă foloseam la visătoare. Le cerui vești despre Theophe și despre Synese, a cărui ispravă încă n-o înțelegeam. Ca și mine, oamenii mei habar n-aveau că acesta nu părăsise casa și, neștiind nimeni în ce fel pătrunsese acolo Selictarul, scena devenea comică datorită precauțiilor pe care le luaseră pentru a-l împiedica să între din nou, în vreme ce el nici nu ieșise. Am cerut explicații mai detaliate cu privire la aceste împrejurări, și-mi adusefă la cunoștință tot ceea ce putuseră descoperi. La țipetele lui Synese se adunaseră în apartamentul lui Theophe, unde-l găsiseră pe acest tânăr luptându-se cu Selictarul și fiind deja rănit de o lovitură de pumnal care-i pune viața în primejdie. Bema părea a lua partea Selictarului și-l îndemna pe acesta să-l pedepsească pe Synese. Îi despărțiseră. Abil, Selictarul fugise, iar Synese rămăsese scaldat într-o baltă de sânge, în vreme ce Theophe, tremu. Rând și aproape leșinată, îi imploi’a pe slujitori să mă vestească fără a pierde nici un minut.

Grija pe care o avusese de a se gândi la mine mă înduioșă într-atât încât mă dusei imediat în apartamentul ei. Dovezile de bucurie pe care le arată când mă văv. U mă liniștiră și mai mult. Mă apropiiai de patul ei. Îmi prinse mâna și mi-o strânse într-ale ei. „Cerule, spuse cu o expresie de ușurare, la ce grozăvii a trebuit să asist cât ai lipsit! Aș fi murit de spaimă dacă mai întârziiai mult.” Tonul pe care spuse aceste câteva cuvinte mi s-a părut atât de firesc și de drăgăstos încât, spulberându-mi orice bănuială și orice grijă, fui îndemnat să mă las pradă plăcerii care, pentru întâia dată, mi-ar fi împlinit dragostea, îmi ascunsei totuși întreaga bucurie și, mulțumindu-mă să-i sărut lui Theophe mâna: „Explică-mi, îi spusei cu o emoție ale cărei semne nu le puteam împiedica sa se arate în cuvintele mele, ce-i cu grozăviile de care vorbești? Explică-mi cum te poți plânge de ceea ce s-a întâmplat când totul s-a petrecut în camera ta? Ce făcea aici Selictarul? Ce făcea aici Synese? Niciunul dintre slujitorii mei nu știe. Fi sinceră și povestește-mi tot ce s-a întâmplat.” „Iată ce, îmi spuse ea, de ce mi-era cel mai mult frică. Mă așteptam că, negăsind decât mistere în ceea ce vei afla aici, îți va veni greu să mă scutești de unele bănuieli; dar martor. Mi-e cerul că nu înțeleg mai mult decât domnia-ta ce s-a petrecut. De-abia plecaseși, continuă ea, iar eu nu doream nimic altceva decât să mă retrag, când Bema a venit să-mi țină o lungă predică la care n-am prea plecat urechea. A luat în derâdere gustul meu pentru lectură și pentru celelalte și. Udii de care mă ocup. Mi-a vorbit despre dragoste și despre bucuria pe care o dau, la vârsta mea, plăcerile amorului. O mulțime de povești de dragoste pe care mi le-a înșirat îmi sunau ca tot atâtea dojeni pentru că nu urmam pilde atât de îmbietoare. S-a străduit să-mi afle părerile, iscodindu-mă cu tot felul de întrebări; stăruința aceasta pe care nu mi-o mai arătase încă până atunci începu să-mi devină nesuferită și înduram cu atât mai greu faptul că eram nevoită s-o ascult cu cât lăăsese să se înțeleagă că domnia-ta îi dăduseși o anume putere asupra mea, pe care dorea s-o folosească doar spre a mă face fericită. A plecat în sfârșit după ce mă ajutase să mă culc, dar nu trecură două minute și auzii deschizându-se ușa încet... L-am recunoscut, la lumina lumânării, pe Synese. Apariția lui mi-a pricinuit mai mult uimire decât teamă; totuși, amintindu-mi de ceea ce mi-ai povestit, m-aș fi neliniștit dacă nu mi-ar fi venit în minte, ca o posibilă explicație

a vizitei lui, că ajungând la Constantinopole, l-ai iertat și l-ai trimis, poate, înapoi, dându-i vreo însărcinare pentru mine. I-am îngăduit să se apropie. A început să-mi țină un discurs în care nu făcea decât să se căineze de soarta lui, dar l-am întrerupt când am văzut limpede că nu se afla aici din ordinul domniei-tale. Pe lângă alte multe dovezi de suferință, s-a aruncat plin de zbucium în genunchi în fața patului meu. În acel moment a intrat Bema cu Selictarul; nu-mi cere să spun ceea ce, sporindu-mi tulburarea, n-am mai putut înregistra deslușit. Am auzit țipetele Bemei care-l acuza pe Synese de nesăbuiță și-l îboldea pe Selictar să-l pedepsească. Amândoi erau înarmați. Amenințat, Synese se pregăti să se apere. Dar, fiind rănit de Selictar, a sărit la el, iar eu vedeam fulgerând cele două pumnale, în strădania lor jile a-și da lovături și de a se apăra. La zgomotul luptei lor, mai degrabă decât la țipetele mele care, de spaimă, erau prea slabe pentru a se auzi, s-au strâns slujitorii; și tot ce am putut obține de la ei, din acel moment, a fost ca, la rugămintea mea, să plece cineva pentru a grăbi întoarcerea domniei-tale.”

Nevinovăția ei se desprindea atât de limpede din această relatare încât, regretând că o suspectaserăm, mă străduii, dimpotrivă, să domolesc urma de teamă ce-i mai stăruia în priviri. Și, poate că, mișcată de asigurările mele de credință, mi-ar fi acordat ceea ce renunțaserăm să-i mai cer, dacă hotărârea mea nu mi-ar fi ținut în frâu simțurile. Dar modul meu de a vedea lucrurile era bine stabilit; și cred că, dat fiind sentimentele la care reveniserăm în ceea ce o privea, aș fi fost nemulțumit să descopăr la ea o slăbiciune care mi-ar fi diminuat întrucâtva respectul.

Fui destul de mulțumit de această întâlnire pentru a privi punctele care îmi rămâneau de lămurit ca pe niște întâmplări ce mă afectau mai puțin și pe care era cazul să le cercetez cu mai mult sânge rece. „Amintește-ți, îi spusei lui Theophe pentru a o face să înțeleagă măcar în parte speranțele mele, că m-ai lăsat să întrezăresc azi ceea ce sper săescopăr într-o zi mai deplin.” Păru nesigură cu privire la sensul acestor vorbe. „E destlâl de limpede”, reluai eu; dar despărțindu-mă de ea, mă încredințai, în adevăr, că se prefăcuse a nu mă înțelege. Cerui să-mi fie adusă îndată Bema. Această sclavă vicleană speră un moment să mă înșele cu

minciunile ei. Încercă să mă convingă că doar întâmplarea îl adusese în casa mea pe Selictar la căderea nopții și că, dându-și seama, în clipa în care-l întâlnise, că Synese se afla în apartamentul lui Theophe, zelul pentru cinstea casei mele o îndemnase să-l roage pe acest senior să pedepsească insulta pe care mi-o aducea nesăbuitul tânăr. Dat fiind că îl văzuse pe Selictar dispărând înainte ca ea însăși să fie închisă, spera că acesta nu-mi va fi părăsit încă locuința și că se înapoiase în taină în adăpostul lui. Și într-m caz și în celălalt spera să-l poată înștiința de ceea ce scornise în apărarea lui. Dar nu petrecuserăm atâta timp în Turcia fără a fi aflat ce drepturi are un stăpân asupra sclavilor săi și, cum nu mi se părea defel de crezut că Selictarul ar fi plecat pe furiș dacă ar fi venit cu intenții curate în casa mea, mă hotărâi să folosesc mijloacele cele mai drastice pentru a face să iasă la iveală adevărul. Motivele pe care feciorul le avusese pentru a o închide pe Bema trebuiau să prezinte și pentru mine cel puțin tot atâta importanță cât și pentru el. Într-un cuvânt, îi pomenii sclavei mele de cazne și, cum tonul pe care-l luaserăm o făcu să creadă că amenințarea e serioasă, îmi mărturisii' tremurând dedesubtul intrigii sale.

După ce sfârși prina mă convinge că Selictarul n-o văzuse pe Theophe decât în împrejurările acelei nopți, găsi în aventura sa mai curând motiv de a-l ironiza pentru ghinionul lui decât de a mă supăra pentru timpul petrecut în casa mea. Bema îmi risipi orice urmă de resentiment când îmi arată principalele motive care o determinaseră să-mi ascundă vizita lui. Dar, ceea ce îl scuza într-o măsură pe prietenul meu nefiind suficient pentru a o disculpa pe ea, îi spusei că voi chibzui la pedeapsa ce i se cuvine pentru că îmi înșelase încrederea; fu momentul în care îl luă de martor pe profet că n-aș fi avut niciodată a-i reproșa ceva dacă n-aș fi imputernicit-o doar pe jumătate. Această sinceritate îmi atenuă simțitor mânia. Rămânea să aflu de la ea ce se întâmplase cu Selictarul.! Nu ezită să-mi răspundă că probabil s-a întors în camera ei și-mi spuse că ar fi de ajuns să mă uit dacă ușa e încuiată. Față de atare probă, nemaiputându-mă îndoii că el era înăuntru, singura răzbunare la care mă gândii fu aceea de a-l lăsa acolo până ce foamea îl va obliga să iasă, și să-l pun pe feciorul meu de strajă la ușă. Pentru a-l lua în primire în momentul în

care va fi silit să se arate. Bema, pe care o lăsa în închisoarea ei, nu-mi putea zădărnici satisfacția pe care scontam în urma acestei scene.

Cu privire la Synese nu putuse să-mi dea nici o lămurire, deoarece nimeni nu fusese mai uluit decât ea când îl surprinsese în apartamentul lui Theophe. Dar Synese mă neliniștea atât de puțin încât, aflând că rana lui era într-adevăr gravă, dădui ordin să fie îngrijit și amânai să-l văd până când va începe să se simtă ceva mai bine. Fie că nu plecase de la mine, fie că se întorsese după ce plecase, la mijloc era tot trădarea unuia dintre slujitorii mei, dar fapta era atât de puțin însemnată încât nu mă grăbii prea mult cu pedepsirea ei. Și, din moment ce mă socoteam sigur de cuminența lui Theophe, îmi era atât de indiferent că era iubită de ace'st tânăr grec, încât considerai chiar că ar fi putut dobândi pe această cale un avantaj asupra tatălui ei. Această idee nu-mi venise de la început; dar, după ultima convorbire pe care o avuseserăm cu Synese, îmi dăduserăm seama că, dacă dragostea lui își păstra aceeași înflăcărare, voi avea prilejul să-l pun pe tatăl său la o nouă încercare, prefăcându-mă că vreau să-l căsătoresc pe Synese cu Theophe. Dacă seniorul Condoidis nu-și pierduse, dimpreună cu sentimentele firești, și simțul onoarei și al credinței, mi se părea imposibil să nu se opună la această căsătorie incestuoasă; și, într-o țară în care drepturile părintești au atât de puțină importanță, aceasta era singura obiecție la care puteam să-l constrâng pentru a împiedica atare căsătorie.

Așadar, evenimentele care mă alarmaseră atât nu'aură alte urmări mai supărătoare decât rana lui Synese și pedepsirea câtorva servitori. Mă descotorosii de Bema după câteva zile, în condiții umilitoare pentru ea, și anume, vânzând-o la numai jumătate din cât mă costase. Acesta e un soi de pedeapsă practică doar de oamenii bogați care, în același timp, sunt destul de cumsecade pentru a nu trata cu prea mare severitate o sclavă vinovată; căci, de au cât de cât simțire, acești nefericiți se socotesc cu atât mai loviți cu cât, pierzând un anume preț pe care-l aveau în propriii lor ochi, se consideră coborâți, dacă se poate spune astfel, sub nivelul tristei lor condiții. Am aflat însă

mai târziu că, rugându-se de Selictar, Bema obținuse grație recunoștinței acestuia să fie cumpărată pentru haremul lui.

În ceea ce-l privea pe Selictar, nu avui parte de satisfacția la care speraserăm, aceea de a-l vedea cedând din pricina setei sau a foamei. Înțelegând, în aceeași noapte, datorită îndelungatei întârzieri a complicei sale, că aceasta era ținută sub cheie și că, lipsit fiind de ajutorul ei, avea să ajungă într-o încurcătură foarte neplăcută, se hotărî să nu mai aștepte să se facă ziuă pentru a ieși din ascunzătoare, și, cunoscându-mi casa, își închipui că profitând de întuneric va putea fugi cu ușurință. Pică drept în brațele feciorului meu, care se afla la post. Îl expuneam, poate, pe acest băiat credincios să moară dintr-o lovitură de pumnal; dar, dându-și și el seama de acest risc, avu grijă ca, pe un ton blând, să-i facă îndată cunoscut Selictarului că n-avea a se teme de nici o violență și că eu îl așteptam cu bunăvoință și sollicitudine. Se lăsă condus, manifestând totuși oarecare bănuieli. Eram în pat. Mă sculai degrabă și prefăcându-mă foarte mirat: „Ce? E Selictarul, strigai; ei bine, prin ce întâmplare...” Mă întrerupse cu un aer stingherit. „Cruță-mă, îmi spuse, de ironiile pe care le merit. Ai fi îndreptățit să-mi faci chiar reproșuri, dacă ele s-ar referi numai la vizita nocturnă pe care am vrut s-o fac lui Theophe; dar recurgând: la pumnal, nu m-am gândit decât să-ți aduc un serviciu, deși grija cu care servitorii domniei-tale l-au scos din mâinile mele pe tânărul pe care l-am rănit mă face să cred că zelul meu a fost deplasat; iar în libertatea pe care mi-am luat-o de a mă refugia aici fără știrea domniei-tale, nu trebuie să vezi decât descumpănirea în care s-a aflat un prieten care, socotind casa domniei-tale drept un refugiu, n-a vrut totuși să te expună nemulțumirilor Porții.” L-am întrerupt la rândul meu spre a-l asigura că îl scuteam până și de obligația de a se dezvinovăți și că, chiar și în ceea ce o privea pe Theophe, nu găseam condamabil în purtarea lui decât ceea ce probabil că îl nemulțumea și pe el însuși, adică un mod de a proceda nepotrivit cu delicatețea de până atunci a sentimentelor sale. Își recunosc vina în privința acestui ultim reproș. „Prilejul, îmi spuse, a fost mai puternic decât virtutea mea.” Tot restul acestei convorbiri se purtă pe un ton glumeț. Îl asigurai că cel mai supărător rezultat al aventurii lui avea să fie acela de a se vedea instalat mai comod și

tratat cu mai multă grijă decât în camera Bemei, fără a fi pentru aceasta mai expus primejdiilor care-l determinaseră să se ascundă. Și, când îi povestii ce aflaserăm de la Marele vizir, fu pe atât de bucuros pentru propria-i soartă, pe cât de mâhnit pentru cea a Agăi ienicerilor și a celor două pașale. Mă asigură totuși că îi plângea mai puțin dacă erau vinovați și că, departe de a fi participat la complotul lor, ar fi fost în stare s-o rupă definitiv cu ei dacă i-ar fi bănuit de așa ceva. Părea dispus să plece de îndată și spuse că ar dori să-i anunțe pe cei doi sclavi pe care-i însărcinase să aștepte ordinele sale în satul vecin. Dar eu îi arătai ce precauții pretindea de la el Marele vizir în vederea revenirii la Constantinopole. Între diferitele soluții pe care le putea adopta, se hotărî, după sfatul meu, să se ducă a doua zi la casa lui de la țară, ca și cum s-ar întoarce după inspectarea depozitelor și arsenalelor de pe coasta Mării Negre. Am acceptat chiar să-l întovărășesc și, spre a-i arăta nu numai că nu-i purtam nici un fel de pică pentru cele întâmplate, dar că aveam despre firea lui aceeași părere care mă îndemnase să-i caut prietenia, îi propusei s-o luăm și pe Theophe cu noi în călătorie.

Abia de îndrăzni să creadă că această propunere e serioasă; dar eram de bună-credință și mersei până acolo încât, după ce petrecurăm restul nopții împreună, îl condusei eu însumi în apartamentul lui Theophe, pentru a o convinge să accepte propunerea noastră. Impresia cu care rămăseserăm după ultima convorbire avută cu ea mă făcea să mă simt deasupra oricărei atingeri a geloziei, și văzuserăm așa de limpede că Selictarul nu va izbuti niciodată să-i miște inima, încât era un fel de izbândă pentru mine să asist la eforturile pe care avea să le desfășoare din nou zadarnic spre a o îndupleca. De altfel, oricât succes ar fi avut în viitor sentimentele mele, nu voiam sa. Rai poată învinui vreodată că i-am pus câtuși de puțin bețe-n roate. Îi datoram această concesie după ce contribuiserăm, poate, la înfiriparea simțămintelor sale prin ușurința ce-o avuse. În. A început de a le încuviința; și dacă Theophe avea să aibă pentru mine sentimentele pe care le doream, aș fi fost bucuros ca prietenul meu să-și fi pierdut cu desăvârșire speranța înainte de a-și da seama că eram mai norocos decât el.

Dacă Theophe arată oarecare mirare pentru proiectul nostru, nu făcu nici o obiecție când căpătă certitudinea că aveam să fim tot timpul cu ea și că nu era vorba decât să mă însoțească. Îi alesei o suită care să-i permită o prezență plină de demnitate în casa Selictarului. Acesta îmi vorbise despre casa sa ca despre centrul puterii și al plăcerilor lui; adică, pe lângă toate podoabele atât de prețuite de turci, mai era acolo un harem și un considerabil număr de sclave. Îl auziserăm de altfel laudând acest loc ca pe cel mai frumos din împrejurimile Constantinopolului. Se afla la opt mile de casa mea. N-am ajuns acolo decât seara și n-am putut să mă bucur de frumusețea priveliștii, despre care se spune că ar fi cea mai minunată din lume. Dar Selictarul ne arată îndată tot luxul și bogățiile pe care le adunase în interiorul clădirilor, și a trebuit să recunosc din capul locului că nu văzuserăm nici în Franța, nici în Italia nimic care să întrecă în frumusețe ceea ce se înfățișa ochilor mei. N-am să fac o descriere. Asemenea detalii sunt totdeauna plicticoase într-o carte; dar dacă a fost un moment în care m-am temut că voi regreta de a o fi luat pe Theophe în această călătorie, asta s-a întâmplat când Selictarul, după ce o lăsase să admire toată această splendoare, îi oferă să devină stăpâna atotputernică peste toate câte le vedea acolo, adăugând motivele pe care i le mai expusese. Îmi veni greu să ascund roșeața care fără voie îmi cuprinsese fața. Îmi aruncai ochii spre Theophe și așteptai răspunsul ei cu o emoție de care mi-a mărturisit apoi că își dăduse seama. Asigurându-l pe Selictar că e conștientă de însemnătatea ofertei sale și că, așa cum era în drept să-și închipuie, îi era recunoscătoare, îi vorbi despre sentimentele ei ca despre cea mai ciudată îmbinare din lume și cea mai puțin propice s-o facă să găsească vreo atracție în bucuriile care măgulesc îndeobște vanitatea femeilor. Deși tonul pe care răspunsese părea șăgalnic, ne spuse lucruri atât de adevărate și pline de bun simț despre înțelepciune și despre fericire, încât mă mirai și eu de aceste vorbe atât de neașteptate pentru mine și pe care mă întrebam cu uimire de unde le va fi învățat. Concluzia pe care o trase fu că tot restul vieții ei era destinat practicării acelor principii pentru care se arăta recunoscătoare învățăturilor mele și pentru care socotea că îmi datora cu mult mai multă grațitudine decât pentru libertatea ei. Stinghereala de care nu mă putuserăm feri trecu îli vremea asta pe chipul Selictarului. Se căină amar de

soarta lui; și, adresându-mi-se, mă imploră să-i împărtășesc și lui o parte măcar din acea putere pe care Theophe o atribuia vorbelor mele. Îi răspunsei în glumă că dorința ce-mi exprima nu se potrivea cu vederile sale, deoarece, luând de bun ceea ce părea că dorește, s-ar angaja el însuși în a o întări pe Theophe în principiile ei. De fapm nima mea era cuprinsă de bucurie și, nemaiascunzându-mi fericirea, îmi închipuii că era mai temeinic statornicită de această declarație decât de toate motivele pe care le aveam deja pentru a mă încrede cât de cât în ea. Profitai de un moment în care o felicitai pe Theophe pentru noblețea ideilor exprimate și considerai răspunsul ei drept o nouă confirmare a speranțelor mele.

Selictarul, pe atât de nefericit pe cât de fericit mă credeam eu, nu înceta de-a ne oferi, cu aceeași solitudine, tot ce putea face cinsto ospitalității sale și frumuseții casei. Chiar în aceeași seară ne pofti în harem, și poate că intenția sa era tot aceea de a o ispiti pe Theophe, arătându-i un loc atât de încântător, peste care ar fi putut domni ca stăpână. Dar dacă o impresionă ceva acolo, nu fură nici bogățiile, nici frumusețile care răsăreau de peste tot Amintirea stării din care scăpase se trezi atât de vie în mintea ei încât o văzui căzând într-o melancolie profundă, care nu se risipi timp de mai multe zile. Încă de-a doua zi, folosindu-se de libertatea pe care Selictarul ne-o acordase de a ne întoarce în harem fără el ori de câte ori am fi avut chef, se duse să-și petreacă acolo cea mai mare parte a timpului și legă conversații cu acele femei a căror înfățișare o impresionase cel mai mult. Plăcerea pe care părea să i-o facă o atât de lungă vizită îl încânta pe Selictar, în vreme ce eu încercam, parcă, o oarecare îngrijorare. Dar discreția împiedicându-mă s-o urmez, am așteptat momentul în care trebuia să iasă de acolo pentru a o întâlni. Expresia și tristețea cu care reveni mă făcu să renunț la reproșuri. O întrebai, dimpotrivă, ce pricinuiseră această schimbare de dispoziție. Fără a-mi răspunde la întrebare, îmi propuse să facem o plimbare în grădină. Tăcerea în care continua să stăruie începea să mă surprindă când, cu un oftat, se pregăti, în fine, să-mi răspundă. „Cât de felurite sunt întâmplările vieții!” – îmi spuse ea cu acea încărcătură morală pe care o dădea în chip firesc tuturor reflecțiilor ei. „Ce succesiune de evenimente care nu seamănă

unele cu altele și care nu par făcute pentru a se întâlni! Am făcut o descoperire de care, cum vezi, sunt profund impresionată; ea m-a făcut să mă gândesc la lucruri pe care vreau să ți le împărtășesc. Dar trebuie, mai înainte, să te înduioșez cu povestirea mea.

O curiozitate vie, continuă ea, pe care nu m-am putut împiedica s-o simt față de soarta atâtor nefericite, și care ți se va părea de iertat date fiind propriile mele suferințe, m-a îndemnat să întreb pe câteva dintre sclavele Selictarului despre împrejurările ce le-au făcut să ajungă în harem. Cele mai multe sunt fete din Gruzia sau din ținuturile vecine, care au fost crescute în vederea acestei condiții și care nu văd nimic umilitor în soarta lor. Dar cea de care m-am despărțit chiar acum este o străină, a cărei blândețe și decență m-au mișcat încă și mai mult decât strălucirea chipului. Am luat-o deoparte. I-am adus laude pentru frumusețea și tinerețea ei. A primit cu tristețe complimentele mele și nimic nu mi s-a părut mai surprinzător decât răspunsul ei: „Vai, mi-a spus ea, nu lăuda aceste nefericite însușiri ci, dacă ai un pic de milă, privește-le ca pe un dar nefast al cerului, pentru care urăsc viața clăța de clipă!” I-am promis mai mult decât milă și, arătându-i că aș putea face ceva pentru consolarea ei, am îndemnat-o să-mi explice pricina unei atât de neașteptate disperări. Mi-a povestit, printre lacrimi, că se născuse în Sicilia dintr-un tată ale cărui prejudecăți au costat-o libertatea și onoarea. Mama lui fusese o femeie discreditată din cauza libertinajului ei, și aceeași zodie voise ca el să se însoare cu o femeie care, după ce l-a înșelat vreme îndelungată păstrând aparențele virtuții, s-a dezonorat până la urmă printr-un dezmăț pe față. Având cu ea o fiică, și anume chiar pe această sclavă a Selictarului, jurase să o crească în înțelepciune, dându-i o educație atât de severă încât să ajungă a răscumpăra onoarea familiei sale. Din primii ani de viață o închisese într-un castel pe care-l avea la țară și o pusese sub supravegherea a două femei bătrâne și virtuoașă. – căroră le ceruse. – dezvăluindu-și intențiile, să nu-i spună fetei că ar fi fost înzestrată cu vreun har de la natură și să nu-i vorbească niciodată’ de frumusețea femeilor ca de un dar care să merite atenție. Cu această precauție și cu grija de a o deprinde cu practicarea tuturor virtuților, acele femei o făcuseră să ducă până

la vârsta de șaptesprezece ani ti viață atât de inocentă, că niciodată nu-i venise în minte și nu nutrise în suflet ceva care să contravină vederilor tatălui ei. Își dăduse destul de bine seama, în rarele ocazii pe care le avusese de a ieși cu cele două însoțitoare, că privirile celor pe care-i întâlnea se opreau asupra ei și că păreau a da semne de neobișnuită emoție văzând-o. Dar nefolosindu-se vreodată de oglindă, iar grija neobosită a celor două bitrâne fiind de a îndepărta tot ceea ce putea să-i atragă gândurile asupra ei însăși, nu avusese niciodată o cât de neînsemnata idee cu privire la înfățișarea ei. Triia în această nevinovăție când, aducând însoțitoarele sale în casă pe unul din acei negustori care cutreieră satele cu marfa lor, din pură întâmplare, luase o cutioară în care se afla o oglindă. Inocența ei a mers până la a-și închipui că propria-i imagine, pe care o văzuse reflectată în interiorul cutiei, era un portret fixat acolo și, neputându-se stăpâni de a-l privi cu oarecare plăcere, dădu prilej celor două bătrâne să observe acest lucru. Exclamările lor și muștrările cu care s-au grăbit s-o copleșească ar fi fost îndeajuns pentru a o face să uite acest gând, dacă negustorul, care înțelesese cauza supărării însoțitoarelor, n-ar fi găsit un moment în care să se apropie de tânăra siciliană și să-i dăruiască în taină una din oglinzile sale, arătându-i și câtă nedreptate-i făceau cei care o lipseau de așa ceva.

O primi mai degrabă din sfială decât din dorința de a-i da o întrebuintare pe care de altfel nici n-o cunoștea; dar îndată ce rămase singură, nu-i trebui decât o clipă pentru a o descoperi. Chiar, dacă n-ar fi fost în stare să înțeleagă doar prin ea însăși cu ce o dăruise natura, comparația cu cele două bătrâne pe care le avea tot timpul dinaintea ochilor ar fi fost de ajuns ca s-o facă să-și deș seama cât de avantajoasă era, pentru ea, deosebirea. Curând descoperi atâta plăcere în a se contempla fără încetare, în a-și aranja părul și în a-și potrivi gătelile, încât, fără a ști la ce-i putea sluji această desfătare, începu să-și spună că ceea ce îi făcea ei atâta plăcere trebuia neapărat să facă și altora.

Intr-acestea, negustorul, pe care întâmplarea îl înveselise grozav, se amuza s-k povestească peste tot pe unde trecea. Descrierea farmecelor tinerei siciliene, cu care-și însoțea istorisirile, stârni

curiozitatea și dorințele unui cavaler de Malta care-și asumase ultimele legăminte ale acestui ordin cu nu prea multă înclinație de a le respecta. Ducându-se în apropierea castelului ei, cavalerul găsi mijlocul de-a face să ajungă în taină până la fată o oglindă care, așezată într-o cutie mai mare decât cea a negustorului, conținea în partea opusă portretul unui foarte plăcut Taărbat și o scrisoare dragăstoasă și cu desăvârșire aptă s-o edifice asupra a tot ceea ce cu atâta grijă i se ascunsese. Portretul, care era al cavalerului, avu efectul pentru care fusese trimis, iar indicațiile din scrisoare se dovediră atât de utile încât folosiră cu succes la înlăturarea multor obstacole. Tânăra, căreia însoțitoarele ei nu-i vorbiseră niciodată despre bărbați decât ca despre niște unelte de care-i plăcuse cerului să se folosească pentru a le face pe femei în stare să perpetueze speța umană, și care fusese dinainte deprinsă să respecte sfințenia căsătoriei, se feri să plece urechea la vorbele de dragoste ale cavalerului înainte de a-l întreba dacă se gândise s-o ia în căsătorie. Acesta nu-și precupeți promisiunile când pricepu la ce i-ar putea sluji și, pretextând niște interese pentru a păstra secretul făgăduielilor sale, reuși în scurt timp să înșele atât așteptările tatălui cât și vigilența celor două însoțitoare. Legătura aceasta dură multă vreme nestingherită. Dar unele remușcări adăugate la teama de viitor o făcură pe siciliană să insiste pentru împlinirea promisiunilor pe care le ceruse. Cavalerului îi deveni imposibil să mai ascundă că făcuse unele legăminte care-i interziceau căsătoria. Vreme de câteva zile fu rândul lacrimilor și al reproșurilor. Totuși se iubeau cu adevărat. Dintre toate relele, cel mai mare ar fi fost acela de a se despărți. Temerea aceasta trecu înaintea tuturor celorlalte și, pentru a evita urmările supărătoare care nu puteau întârzia, luă hotărârea de a părăsi Sicilia și de a se refugia în vreuna din țările de sub dominație turcească. Cei doi iubiți n-aveau nimic a-și reproșa, pentru că, fiind amândoi destinați unei situații înalte, făceau dragostei același sacrificiu.

Intenția pe care o aveau de a se refugia de bună voie la turci i-ar fi apărat, de-ar fi putut-o dovedi, de sclavia Dar imbarcându-se pe un vas țian cu gândul de a debarca în Dalmația, de unde sperau să ajungă ușor mai departe, avură ghinionul de a fi prinși la intrarea în golf de niște vase turcești care hărțuiau statul

venețian. Explicațiile date asupra planului lor au fost luate drept minciuni. Fură vânduți separat într-un port din Moreea, de unde nefericita siciliană a fost dusă la Constantinopole. Dacă a-și vedea răpit iubitul era culmea nenorocirii, cum mai putea fi numită starea în care ajunse în scurtă vreme! Pentru că plânsul necurmat îi urășise întrucâtva chipul negustorii din Constantinopole nu-și dădură dintr-odată seama ce puteau aștepta de la frumusețea ei. O bătrână. Cu un ochi mai ager cheltui o parte din averea ei pentru a o cumpăra, plănuiind să-și dubleze suma revânzând-o. Era tot ce i se putea întâmpla mai rău sicilienei. Date fiind rigorile de modestie și pudoare în care fusese crescută, grija pe care această odioasă stăpână o desfășură iii a-i spori farmecele și a o face pe potrivea gustului turcilor fură pentru ea tot atâtea chinuri, față de care moartea i” s-ar, fi părut mai puțin crudă. Fu în sfârșit vândută, contra unei sume mari, Selictarului care, la început îi arătase multă dragoste, dar apoi, după ce-și împlinise poftetele, o neglijase din pricina dezgustului pe care nu întârziară. Să i-l producă profunda ei tristețe și lacrimile neîncetate.”

Peripețiile acestei îndurerate străine nu-i provoc ară numai o mare uimire lui Theophe. Ceea ce-i sporea compătimirea era că o vedea într-o stare de-a cărei josnicie era conștientă și că se arăta într-atât de umilită și de obidită încât nu-și mai putea da seama care din două o îndurerase mai mult, pierderea onoarei sau cea a iubitului. Eram atât de deprins cu acest soi de întâmplări, din relatările pe care le auzeam zilnic, încât nu avui la povestirea sa reacțiile de milă la care se așteptase. „Nu pari mișcat, îmi spuse, de ceea ce mi se pare de natură să te înduioșeze ca și pe mine. Consideri oare că nefericirea acestei fete nu merită atenția pe care i-o acord?” „Găsesc că e de plâns, îi răspunsei, dar cu mult mai puțin decât dacă nu și-ar fi atras nenorocirile printr-o greșeală făcută cu bună-știință. Și în aceasta constă diferența, adăugai, care trebuie făcută între nenorocirile tale și ale ei. Poate că ești unicul exemplu al unei nefericiri de acest gen fără vină, și singura femeie care, după ce a fost târâtă într-o prăpastie despre care nu știa nimic, să-și fi schimbat atitudinea în numele virtuții și la prima noțiune despre aceasta. Și este ceea ce te face pentru mine atât de demnă de admirat, continui cu elan, încât te consider a fi deasupra tuturor femeilor din lume.” Theophe clătină din cap

surâzând cu multă blândețe; și, fără a răspunde la ceea ce o privea pe ea însăși, insistă asupra sentimentelor sicilienei, socotind că trebuie să întreprindem ceva pentru a o elibera. „E de ajuns să dorești acest lucru, îi spuse:, pentru ca dorința ta să devină pentru mine o lege, și nu vreau ca pentru aceasta să-ți asumi vreo obligație față de Selictar”. Acesta tocmai venea către noi când îi promiteam lui Theophe că voi vorbi cu el chiar în aceeași zi. Nu-mi amânai pe mai târziu rugămintea. Și, luându-l deoparte ca și cum aş fi vrut ca față de Theophe să rămână o taină, îl întrebai de-a dreptul dacă era atât de atașat de siciliană încât să-i vină greu să facă un sacrificiu în favoarea mea. „Este a domniei-tale din chiar acest moment-“, îmi spuse el; iar când îi vorbii de preț, respinse insistențele mele ca pe o jignire. Mă gândii chiar, judecând după bucuria sa, că, în afară de satisfacția de a mă îndatora, spera că aceasta va constitui pentru mine o nouă obligație de a-l servi în intențiile sale față de Theophe; fără a mai pune la socoteală faptul că exemplul meu ar fi putut avea oarecare înrăurire în a o face să se gândească la plăceri. Dar, dându-mi libertatea să deschid slavei sale poarta haremului, îmi dezvălui o împrejurare pe care aceea o ascunsese lui Theophe. „La început, îmi spuse el, am crezut să suferă doar de pierderea libertății, și nu mi-am precupețit atențiile pentru a o ajuta să afle totuși o consolare în soarta ei; dar întâmplarea m-a făcut să descopăr că e îndrăgostită de un. Tânăr sclav din neamul ei, care a avut dibăcia de a strecura o scrisoare în haremul meu și pe care l-am lăsat nepedepsit din considerație pentru stăpânul său, căruia îi sunt prieten. Nu cunosc originea acestei legături și m-am mărginit să sporesc vigilența slujitorilor, pentru a-mi apăra casa de astfel de dezordini. Dar a fost de ajuns ca să mă îndepărteze de siciliana mea, căreia, de altfel, îi recunoșteam d: n plin farmecul.” Acest avertisment, pe care Selictarul socotise a-l datora prieteniei, ar fi fost o precauție foarte îndreptățită dacă eu aş fi avut gândurile pe care mi le atribuia. Dar neavând în acgastă chestiune alt interes decât acela de a-i fi pe plac lui Theophe, îmi zisei, dimpotrivă, cu bucurie că tânărul sclav de care se plângea Selictarul nu putea fi decât cavalerul sicilian și prevăzui că voi fi în curând obligat să-l eliberez grabnic din lanțurile sale. Așteptai totuși să fiu singur cu Theophe ca să-i spun că siciliana era a noastră. Fu atât de încântată să mă audă că, după cum credeam, cavalerul nu era

prea departe și că îmi propuneam să-l redau iubitei lui, că îmi mulțumi în numele lor cu o înflăcărare deosebită. Cum raportam totul la țelurile mele, nu mă îndoii că felul în care lua parte cu căldură la fericirea celor doi iubiți era încă un semn că inima ei devenise simțitoare și trăsei pentru mine concluzii de bun augur pe care le socotii mai întemeiate decât cele ale Selictarului.

Pe siciliană o chema Maria Rezati, iar numele pe care și-l luase sau care-i fusese dat în robie era Mo n'. Nru socotii potrivit să fie informată de ceea ce făcuserăm pentru ea înainte de ziua plecării noastre. O sfătuii doar pe Theophe să-i vestească, fără precizări, o bucurie la care nu mai spera. Știrile pe care Selictarul le primi de la Constantinopole având darul de a-l liniști, și eu însumi fiind chemat în oraș de propriile mele treburi, îi propusei lui Theophe să ne întoarcem la Oru. Dar în afară de contrarietatea pe care mi-o pricinui faptul că nu puteam pune stavilă dorinței Selictarului de a ne însoți la întoarcere, avui parte, plecând împreună cu el din casa lui, de o scenă stânjenitoare. Cavalerul sicilian, care era într-adevăr rob pe undeva prin vecinătate, se bucura de destulă libertate pentru ca, sustrăgându-se câteva ore în timpul zilei de la munca impusă de condiția lui, să poată pândi sub zidurile Selictarului. Pericolul la care se expusese prin trădarea unui alt rob nu-l potolise cine știe ce, încât încercase în repetate rânduri să găsească alte mijloace de acces, înfruntând același risc. Plecarăm spre amiază într-o caleașcă mare de care mă slujeam la țară. Sclavul se afla la douăzeci de pași de poartă, de unde văzu ieșind călări pe unii din oamenii mei, care se adunau spre a mă aștepta. Livreaua franțuzească atrăgându-i atenția, îi întrebă, în limba noastră pe care o vorbea destul de bine, cui aparțineau. Nu știu ce idee i-a putut veni în minte la răspunsul acestora; dar, de cum îl auzi, văzând că se apropie trăsura în care mă aflam cu Selictarul și cele două doamne, o și recunosc cu ușurință pe iubita sa. Neputându-se stăpâni, se agăță de ușa dinspre mine a trăsurii și rămase acolo, eu toată goana celor șase cai puternici, spunându-mi pe nume și implorându-mă să-i acord un minut pentru a se explica. Gâfâia de atâta zbucium, și, din cauza eforturilor pe care le făcea pentru a se ține să nu cadă și pentru a se face auzit, l-ai fi putut lua drept un nebun furios care pune la cale cine știe ce plan criminal. Nu ne dăduserăm seama că Maria

Rezati, sau Molene, leșinase lângă noi. Dar oamenii Selictarului, care veneau din urmă cu trăsurile sale, văzând un rob care părea lipsit de respect față de stăpânul lor și de mine, alergară degrabă și-l smulseră cu de-a sila de la ușa trăsurii. Bănuind care era adevărul, strigai vizitiului să oprească. Își stăpâni în fine caii. Îi potolii pe oamenii Selictarului, care continuau să-l brutalizeze pe tânărul rob și poruncii să fie adus mai aproape. Selictarul nu pricepea nimic din scena aceasta și nici din motivele pentru care îi acordem atenție. Dar explicațiile cavalerului îl făcură curând să înțeleagă ceea ce eu știam deja. Nefericitul tânăr se străduia din răputeri să-și recapete respirația și, adoptând în mod firesc atitudinea care se potrivea cu obârșia lui, mi se adresă cu vorbe pe care zadarnic aş încerca să le reproduc. După ce-mi relată pe scurt povestea sa și a iubitei sale, chiar în clipa când voia să mi-o arate își dădu seama că aceasta se afla în nesimțire lângă mine. „Vai, priviți, strigă întrerupându-se din nou agitat, moare, aveți grijă de ea. Vai, moare, mai spuse, și n-o ajutați!

Nu fu greu s-o facem să-și vină în fire. Dacă nu le-a secerat din primul moment, bucuria nu face decât să înzecească puterile. Întorcându-se către Theophe: „El e, strigă ea, da, e cavalerul! E chiar el!” Nu aveam nevoie de această confirmare ca să înțeleg ceea ce vedeam prea bine. După ce spusei câteva cuvinte consolatoare tânărului rob, îl întrebai pe Selictar dacă era în destul de bune relații cu stăpânul acestuia pentru a-mi garanta că absența lui nu va avea urmări rele pentru el. Mă încredința că e vorba de unul dintre cei mai buni prieteni ai lui; și, cu o curtenie pe care o admiram întotdeauna la turci, când îmi manifestai dorința de a-l lua pe cavaler cu mine la Oru, trimise pe unul din slujitorii săi pentru a-și ruga prietenul, un general, să binevoiască a accepta ca el, Selictarul, să se folosească timp de câteva zile de acest rob. „Prevăd, îmi spuse după ce dădu acest ordin, că ai să-mi ceri ceva mai mult, și pot să-ți spun de pe acum că ce-mi va refuza Nady Emir nu va fi acordat nimănui altcuiva”. Porunci să i se dea un cal cavalerului, care nu mai putea de bucurie. Reuși totuși să-și tempereze manifestările și, dându-și seama la ce-l obliga încă haina și condiția sa, se abținu să se mai apropie de iubita lui și să adopte alt ton decât cel potrivit cu trista-i soartă.

Nu putui să nu mărturisesc Selictarului că dorința de a veni în ajutorul acestor nefericiți îndrăgostiți fusese cea care mă îndemnase să-i cer eliberarea lui Molene, și acceptai oferta de mediere pe care mi-o făcu spre a obține el însuși de la Nady Emir eliberarea tânărului cavaler. Theophe contribui și ea să-i ațâțe zelul, arătându-i viul interes ce-l purta celor doi. Ajunserăm la Oru. Cavalerul dispăru în timp ce coboram din trăsură; dar o clipă mai târziu îmi ceru o întrevedere, și favoarea pentru care mă rugă în genunchi, numindu-mă părintele și salvatorul său, fu să-i îngădui să-și schimbe îndată straietele. Deși cea mai mărunță schimbare a hainei obligatorii era socotită o crimă pentru un rob, nu mi se păru a fi în primejdie, date fiind împrejurările. Gând apăru câteva momente mai târziu, atât comportarea cât și înfățișarea lui erau schimbate; și cum aflase că iubita lui era liberă sau că, cel puțin, nu mai avea alt stăpân decât pe mine, îmi ceru voie s-o îmbrățișeze. Această scenă ne înduioșă și mai mult! Reînnoii Selictarului rugămintea ce i-o făcuserăm în favoarea cavalerului și, cu toate că nu eram în relații personale cu Nady Emir, mă bizuiam îndeajuns pe considerația de care mă bucuram în rândul turcilor pentru a spera să reușesc eu însumi pe lângă el.

Încăpățânarea cu care Selictarul ținuse neapărat să ne însoțească mă silea să-mi reprim niște sentimente care, trebuie s-o recunosc acum, nu puteau fi mai puternice. Având certitudinea că blânda Theophe adoptase o atitudine de cumințenie statornică, socoteam a o avea și pe aceea de a-i fi cucerit inima, și eram decis să am cu ea o explicație atât de deschisă, încât să nu mai aibă a-și înfrânge timiditatea, pe care o socoteam singurul obstacol ce-o mai oprea. Dar pentru aceasta doream să nu fiu stingherit într-un atât de însemnat demers. Selictarul pontase pe faptul că ne vom întoarce. Împreună la Constantinopole. Exagerai importanța treburilor care mă chemau acolo pentru a obține acordul-lui de-a ne grăbi plecarea. Cavalerul ne însoți. În afara motivelor, care priveau eliberarea lui, mai aveam și un altul pentru a nu-l lăsa la Oru în lipsa mea; sau, cel puțin, trebuia să mă hotărăsc într-o dilemă care-mi dădea oarecare bătaie de – cap. Cum părea puțin probabil că ar avea de gând să se întoarcă în Sicilia cu iubita lui, și cum era încă și mai puțin probabil că ar putea rămâne din nou singur cu ea fără să reînceapă toate intimitățile amoroase, mă întrebam

dacă se cuvenea să tolerez la mine în casă legături atât de libere. Principiile mele nu erau mai severe decât cele ale galanteriei obișnuite, și nu aveam de gând să socot drept crimă faptul că acești doi amanți doreau să fie pe atât de fericiți pe cât aș fi vrut să fiu și eu cu Theophe; dar dacă înflăcărarea vârstei te face să uiți uneori de legile religiei, dăinuie ca frână cinstea morală, iar, în ceea ce mă privește, nu eram mai puțin ținut nici de buna-cuviință care, dată fiind funcția mea, îmi impunea o seamă de îndatoriri. Aceste scrupule m-ar fi determinat să iau hotărâri ce n-ar fi fost pe placul cavalerului dacă, ajungând la Constantinopole, nu m-ar fi scutit el însuși de ele. Îmi spuse că, după serviciul pe care aveam să i-l fac, intenția sa era de a pleca în Sicilia nu numai pentru a găsi o modalitate de a-mi restitui ceea ce aveam să clădesc pentru eliberarea lui, dar și cu scopul de a cerceta dacă n-ar exista speranțe să se poată dezlega de legămintele sale. Nenorocirea avusese darul de a-i maturiza sentimentele. Socotea că-i compromisese reputația și viitorul Mariei Rezati, care era singura fiică a tatălui ei. Cu multele calități pe care nu încetase a le îndrăgi, și de care nici trecerea ei prin harem nu-l dezgustase, Maria avea destulă avere pentru a nu năzui la mai mult. Toate aceste reflecții, pe care mi le comunică într-un fel calm și înțelept, îl determinau să nu precupețească nimic pentru a se putea căsători cu ea.

Li lăudai intențiile, deși prevedeam dificultăți de care el părea a nu se speria. Selictarul se duse imediat la Nady Emir care se întorsese în oraș. Îl obținui de' la acesta pe cavaler cu ușurința la care se așteptase. Dar cu toate că generozitatea sa îl îndemna și de astă dată să mi-l ce* deze fără nici un fel de pretenții, mă folosii de certitudinea pe care o aveam că banii îmi vor fi rambursați, pentru a-l convinge să accepte cei o mie de țechini pe care-i plătise lui Nady. După ce tânărul sicilian îmi mărturisise gândurile lui, n-am ezitat să-l trimit lângă iubita sa. Nu dorea decât să-și ia rămas bun de la ea, și, din pricina grabei de a întreprinde călătoria de la care aștepta întreaga sa fericire, de abia obținui să se odihnească timp de câteva zile la Oru. Două zile mai târziu îl găsii totuși acolo, și fui peste măsură de surprins să aflui, chiar din clipa sosirii, că își schimbase hotărârea. Pe moment nu cercetai temeinic această enigmă și îl întrebai doar cu ce planuri

le înlocuise pe cele la care renunțase. Îmi răspunse că, după o nouă și lungă chibzuință asupra dificultăților de a-și realiza prima intenție și asupra riscurilor pe care și le-ar fi asumat de a fi hărțuit fie de Ordinul său, fie de familia Rezati', revenise la vechea idee pe care o avusese de a se stabili în Turcia; că avea câteva propuneri ademenitoare în Moreea; și că, nu mai puțin, se va căsători cu iubita sa pentru că, renunțând la calitatea de cavaler de Malta, nu se mai socotea obligat să respecte îndatoririle unei condiții ale cărei drepturi le abandonase cu desăvârșire; că, în sfârșit, cum nu încasase o sumă considerabilă, pe care o luase în polițe pentru Ragusa și pe care o lăsase în depozit la un bancher din Messina, spera să fie destul de înlesnit pentru a-mi înmâna suma pe care o plătiserăm Selictarului și pentru a duce o existență simplă în țara în care avea să se stabilească. Adăugă că iubita sa era fiica unui om foarte bogat care n-avea să trăiască o veșnicie și că, neputând pierde drepturile firești la această moștenire, va dispune, mai devreme sau mai târziu, de mai mult decât le trebuia și unuia și celuilalt pentru a duce o viață înstărită și pentru a lăsa ceva copiilor, dacă o vrea Dumnezeu să-i aibă.

Un plan atât de repede alcătuit mi se păru prea bine pus la punct ca să nu bănuie că la mijloc era ceva neobișnuit. Nu mi-aș fi închipuit totuși niciodată că era opera lui Synese. Nu-i trebuiseră cavalerului nici două zile de ședere la Oru pentru a descoperi că tânărul grec se afla acolo cu o rană gravă. Îl vizitase din politețe și se împrietenise dintr-odată cu el până la a-i povesti peripețiile sale. Îndoielile pe care le avea cavalerul în privința proiectelor lui de căsătorie îl făcură pe Synese să născocească acest admirabil plan, în care trăgea nădejde să găsească și el foloase. Îi oferise cavalerului un adăpost pe pământurile tatălui său și, dezvăluindu-i rându-i suferințele inimii lui, ajunseră din destăinuire în destăinuire să-și spună că, din dragoste sau din interes-, Theophe se va lăsa convinsă să-i urmeze. Erau foarte departe de-a fi obținut consimțământul ei, iar Synese își prevenise prietenul despre gingășia acestei afaceri; sperau, sprijiniți de Maria Rezati, care aderase cu entuziasm la acest proiect, s-o convingă pe Theophe că nu-și putea dori nimic mai bun nici ca fiică a lui Condoidis, nici ca iubită a lui Synese.

Deși cavalerul îmi inspirase oarecare neîncredere, cum planurile lui nu păreau legate de Synese și potrivnice propriilor mele interese, nevoind să pătrund în treburile lui mai adânc decât o dorea el însuși, nu făcui nici cea mai mică obiecție la hotărârea lui. „Prețul eliberării domnieitale, îi spusei, nu trebuie să te preocupe, și nu mi-ar părea rău chiar de-ar fi fost o sumă mai mare, dacă aceasta ar putea contribui la fericirea domniei-tale.” îmi ziceam totuși că substratul acestei noi intrigi nu-i va fi scăpat lui Theophe. Ardeam, de altfel, de dorința de-a o revedea. Atât era de vie nerăbdarea mea, încât cele trei zile pe care fuseserăm nevoit să’ le petrec în oraș mi se păruseră într-o clipă de lungi; și, reflectând uneori serios la starea mea sufletească, mă simțeam oarecum rușinat că îi îngăduiserăm să capete un asemenea ascendent asupra mea. Dar, cum hotărâserăm să mă las în voia unei pasiuni de la care nădăjduiam toată bucuria vieții mele, îndepărtai tot ceea ce ar fi putut micșora intensitatea unui sentiment atât de ÎF’CÂntător.

Intrai în apartamentul lui Theophe cu hotărârea de a nu-l părăsi fără să fi ajuns cu ea la o înțelegere trainică. O găsii acolo pe Maria Rezati. Mai nepotrivit nici că se putea! Se legaseră printr-o puternică afecțiune, și siciliana, neînțelegând că sentimentul care o lega pe Theophe de mine putea fi altceva decât dragoste, încercase câteva aluzii la fericirea unei relații atât de tihnite cum își închipuia că ar fi a noastră. Acest limbaj îi displăcuse lui Theophe. De-abia o salutai, că se și adresă tovarășei sale: „Ai să te miri aflând chiar de la acest domn, îi spuse ea, că toate binefacerile lui le datoresc numai generozității și nicidecum dragostei lui.” Amândouă păreau să aștepte răspunsul meu. Nu pricepui tocmai bine care era subiectul dialogului lor; și, nedând gurs decât adevărului sentimentelor mele, răspunsei că, ce-i drept, frumusețea netrezindu-mi niciodată sentimente de dragoste, nu ascultaserăm decât de admirația mea pentru serviciile făcute la început; dar, reluai aruncându-i o privire pătimasă: „îi trebuie atât de puțin timp cuiva să te cunoască, iar când îți descoperă valoarea, îi e peste putință să nu-ți închine întreaga lui dragoste...” Theophe, simțind unde băteau vorbele acestea, mă întrerupse cu abilitate. „Sper, într-adevăr, îmi spuse ea, că însuși binele pe care mi l-ai făcut a putut să-ți inspire

oarecare prietenie pentru mine, și acest, a-i un bun pe care-l socot atât de prețios încât îmi va ține întotdeauna loc de bogăție și de desfătare. Schimbă apoi îndată subiectul. Rămăsei într-o incertitudine care-mi alteră dispoziția într-un mod mult mai de neînțeles. Neputând însă să mai rabd această stare apăsătoare, luai o hotărâre care va părea copilărească oricui altcuiva decât unui îndrăgostit.

Mă dusei singur în camera de lucru a lui Theophe și, simțind prea bine cât de îndepărtate erau speranțele mele, mă folosii de o pană spre a nu amâna ceea ce prevedeam că n-aș putea spune cu viu grai după împrejurările din urmă, care mă umpluseră de teamă și amărăciune. Scrisei în câteva rânduri tot ceea ce o inimă pătrunsă de respect și afecțiune putea exprima mai intens și mai mișcător pentru a-și mărturisi dragostea; și, cu toate că nu exista nimic obscur în cuvintele mele, repetai, pentru a nu rămâne nici o îndoială, că nu vorbeam de prietenie, care-i un sentiment prea rece față de înflăcărarea inimii mele, și că-mi închinam întreaga viață dragostei. Adăugam totuși că, așa cum până atunci știuserăm să-mi călăuzesc sentimentele cu o moderație care se cuvenea să fie recunoscută, doream ca ele să depindă numai de voința celei pe care o iubeam; că nu năzuiam decât la reciprocitate și că o lăsam pe ea să aleagă felul cum mi le va arăta.

Mă întorsei mai liniștit după această declarație și b rugai pe Theophe să se ducă singură în camera ei de lucru. Rămase acolo câteva momente. Apăru apoi cu o înfățișare foarte serioasă și mă rugă să intru iarăși în încăperea din care ieșise. Sub biletul meu găsii altul scris de mâna ei. Era atât de scurt și scris într-o manieră atât de neobișnuită că n-am putut să-l uit. O nefericită, spunea ea, care de la mine aflate numele de onoare și de virtute, și care pe cel al tatălui ei nu ajunsese încă să-l cunoască, sclava guvernatorului din Patras și a lui Șeriber, nu se simțea aptă să inspire altceva decât milă; de aceea nu se putea recunoaște în obiectul celorlalte sentimente ale mele. O puternică exclamație îmi scăpă la citirea acestui ciudat răspuns. Temându-se să nu mi se fi întâmplat ceva, Theophe dădu fuga la ușa camerei da lucru. O primii cu brațele deschise, îmbiind-o să vină să asculte explicațiile mele; dar, deși văzuse acest gest pătimaș, se întoarse

spre'tovarăşa ei, după ce se asigură că n-are a se teme pentru sănătatea mea. Rămăsei pradă unui zbucium intens. Neputând totuşi renunţa la speranţele mele, luai din nou pana pentru a şterge oribilul portret pe care ea însăşi şi-l făcuse şi-i făcui eu un altul care o înfăţişa, dimpotrivă, cu toate darurile cu care o înzestraseră natura. Iată portretul a ceea ce iubesc, adăugam, şi trăsăturile lui sunt atât de adânc săpate în inima mea, încât aceasta nu poate să se înşele. Mă întorsei în încăperea unde se afla şi-i cerui din nou să meargă în camera de lucru. Surăse şi mă rugă să-i las un răgaz mai lung pentru a cerceta ce lăsaserăm eu acolo.

Acest răspuns mă alină. Mă retrăsei totuşi pentru a-mi potoli tulburarea. Eram atât de uimit că aveam nevoie de asemenea ocolişuri pentru a-mi exprima sentimentele faţă de o fată pe care o scoserasem din braţele unui turc şi care, în primele zile de libertate, nu s-ar fi socotit, poate, decât prea norocoasă să treacă direct într-ale mele, încât chiar în toiul elanurilor de iubire cu care-mi plăcea să mă îmbăt îmi reproşam o timiditate ce nu se potrivea nici cu vârsta, nici cu trecutul meu. Dar, în afară de unele remuşcări ascunse, pe care nu le puteam înăbuşi la amintirea ideilor înţelepte propovăduite în nenumărate rânduri de mine lui Theophe, şi de teama de a nu deveni demn de dispreţ în ochii ei din pricina unei pasiuni al cărei ţel nu putea fi, la urma urmei, decât ruinarea ideilor de virtute pe care mă străduiserăm să i le insuflu, ar fi trebuit să pot da o imagine exactă a persoanei ei, pentru a face să se înţeleagă că o înfăţişare hărăzită să aprindă inimi devenea, tocmai din această pricină, susceptibilă de a impune teamă şi respect, atunci când, în loc de a afla în ea frivolitatea pe care atâta farmec te făcea s-o doreşti şi pe care atâţia nuri păreau a o promite, te simţeai nu numai împiedicat de teama de a displăcea, sentiment obişnuit în dragoste, dar respins parcă de decenţa, de cinstea, de aspectul şi de limbajul tuturor virtuţilor, pe care nu te aşteptai să le găseşti sub aparenţe atât de seducătoare. De zeci de ori îmi trecu prin minte, din cauza ideilor de dreptate şi de cinste care-mi erau fireşti, să mă constrâng a lăsa în voia lor înclinaţiunile spre virtute ale lui Theophe; dar stăpânit de o patimă pe care tocmai tăcerea şi cumpătarea mi-o înzeceau necontenit, mă întorceam şi promiteam cerului să mă

mențin în limitele pe care mi le impuseserăm, și socoteam că sacrific mult înțelepciunii respectând hotărârea de a nu cere lui Theophe decât ceea ce ar fi ea dispusă să-mi acorde de bună voie. Îmi petrecui destul de liniștit restul zilei în așteptarea acestui nou răspuns pentru care ceruse un răgaz de gândire și nu căutai prilejul, de a-i vorbi fără martori. Părea că și ea evita acest lucru. Observai chiar în privirea ei o sfială pe care nu o mai văzuserăm până atunci.

A doua zi când m-am trezit, unul din sclavii care ș slujeau îmi aduse o scrisoare pecetluită cu grijă. Cu ce grabă o citii! Dar în o descurajare mă prăvălii îndată, aflând în ea condamnarea totală ce părea să-mi răpească până și cel mai umil temei de speranță. Ac2astă scrisoare cumplită, pe care Theophe își petrecuse toată noaptea ca s-o compună, ar fi meritat să fie reproduasă aici în întregime, dacă motive care au apărut mai târziu, și pe care nu le voi aminti fără durere și fără rușine, nu m-ar fi împins s-o rup într-un moment de cruntă mânie. Primele sentimente pe care mi le pricinui nu fură însă decât de tristețe și de consternare. Theophe îmi evoca din nou toate împrejurările vieții ei, adică nenorocirile ei, greșelile ei și binefacerile mele. Și, întemeind pe această expunere un raționament mai drept și mai neînduplecat decât am. Găsit în cărțile cele mai bune, trăgea concluzia că nu se cuvenea nici pentru ea, care avea de îndreptat tot atâtea păcate câte nefericiri, să se angajeze într-o pasiune destinată doar să le repete; nici pentru mine, care fuseserăm inițiatorul ei într-ale virtuții, să abuzez de ascendentul justificat pe care-l aveam asupra ei și de înclinarea pe care simțeam că o are de-a mă iubi, pentru a nimici sentimente pe care le datora deopotrivă sfaturilor mele și eforturilor ei. Dacă totuși se va simți vreodată în stare să uite de obligații a căror întindere începea s-o înțeleagă, mă asigură că eram singurul care aș fi putut-o determina să cedeze acestei slăbiciuni. Dar, în numele chiar al acestei mărturisiri a înclinației inimii ei, mă imolora să nu revin cu declarații și asiduități de-a căror primejdie e conștientă; sau, dacă prezența ei era atât de potrivnică liniștii inele pe cât i se păruse, îmi cerea libertatea de a da curs vechiului ei proiect, care fusese acela de-a se retrage în vreun loc liniștit dintr-o țară creștină, pentru a nu avea să-și reproșeze că a distrus fericirea unui învățător și părinte, față de

care sacrificiul propriei ei satisfacții ar fi cel mai mărunț din toate câte i le datora.

Rezum până și ideile de eare-mi mai amintesc din această scrisoare, pentru că numai faptul de a reproduce aici întreaga gingășie și forță pe care o aveau în modul lor direct de exprimare și mă deznădăduiește. La vârsta la care mă aflu acum când scriu aceste memorii, trebuie să recunosc cu părere de rău că la început n-am luat în sensul prielnic virtuții acele cugetări de bun simț. Dimpotrivă, nevăzând în ele decât ruina tuturor dorințelor mele, mă lăsai pradă regretului de a fi dat atâtea arme împotriva mea unei fete de șaptesprezece ani. Era oare treaba mea, îmi' zisei cu amărăciune, să fac pe predicatorul și pe catihetul? Ce ridicol pentru un om de rangul și de vârsta mea i Ar fi trebuit să. Am convingerea că voi găsi în propriile mele principii leacul de care eu însumi am nevoie. Ar fi trebuit să fi fost atât de convins de tot ceea ce predicam încât să-mi fac din aceasta propria mea lege. Nu-i oare vrednic de plâns ca eu, dedat cum sunt plăcerilor senzuale, să fi determinat o fată să devină castă și virtuoasă? Ei bine, iată-mă aspru pedepsit pentru aceasta. Și, împingând mai departe dezordinea ideilor mele, îmi rememoram întreaga conduită, pentru a mă justifica într-un fel de nebunia de care mă acuzam. Dar. E oare vina mea, adăugai? Ce-o învățaserăm eu care să-i inspire o virtute atât de riguroasă? li arătaserăm josnicia amorului așa cum se practică el în Turcia; acea ușurință cu care femeile se supuneau poftelor bărbaților; acea grosolanie în folosirea plăcerilor; acea ignoranță a tot ce se cheamă bun gust și sentiment; dar mă gândiserăm eu oare vreodată să-i sugerez aversiune pentru o dragoste cinstită, pentru o legătură rânduită, care-i cel mai plăcut dintre lucruri și cel mai însemnat folos pe care o femeie îl poate avea de pe urma frumuseții ei? Ea e cea care se înșală și care m-a înțeles greșit. Vreau s-o previn; onoarea mi-o cere. Ar fi prea din cale afară de răs un om de lume care să fi îndemnat o fată cu atâta farmec să adopte concepții potrivite doar la mănăstire.

Depart de a-mi reveni lesne din aceste prime gânduri, îmi trecu prin minte că principala mea vină era aceea de-a fi pus în mâinile lui Theophe niște cărți de morală, în care normele erau, așa cum

se întâmplă în majoritatea cărților, prea riguros formulate, și că, poate, ele fuseseră lunie pn i ad litteram de o fată care, pentru prima oară, mif „I.i în ele. De când începuse să știe destul franceza peni iu n l citi pe autorii noștri îi dăduserăm eseurile lui Nicole *, peilru simplul motiv că, văzând-o înclinată în mod firesc. Spir gândire și meditație, voiserăm să-i fac cunoscut un om nur raționează neîncetat. Era lectura ei de predilecție. Logica de la Port-Royal²² era o altă carte pe care o socotiserăm potrivită pentru a-i forma judecata. O citise cu acec'. Își atenție și cu aceeași plăcere. Îmi zisei că lucrări de acest fel făcuseră, poate, mai mult rău decât bine unei imaginații aprinse și că, într-un cuvânt, nu izbutiseră decât să-i pervertească mintea. Acest gând mă liniști întrucâtva, pentru că îmi era ușor să-i pun la îndemână alte cărți de la care speram curând un rezultat cu totul opus. Biblioteca mea era bine înzestrată cu cărți de toate felurile. Nu mă gândeam să-i dau cărți imorale; dar romanele noastre bune, poeziile noastre, lucrările noastre dramatice, chiar câteva volume de morală ai căror autori făcuseră parte dreaptă atât dorințelor inimii, cât și conveniențelor, mi se părură nimerite pentru a o readuce pe Theophe la concepții mai puțin rigoriste; și atât fu de consolator acest proiect, încât avui puterea să-mi compun o expresie și să-mi astâmpăr sentimentele când reapărui în fața ei. Găsii prilejul să-i vorbesc între patru ochi. Nu putui să nu manifest oarecare amărăciune pentru scrisoarea ei; dar fu moderată; și, exprimându-i mai multă admirație pentru virtutea ei decât regret de a mă fi văzut respins, nu-i pomenii de rezistența la asiduitățile mele decât ca de un motiv care să mă îndemne să lupt împotriva propriei mele pasiuni.

Adusei îndată vorba despre progresul studiilor sale și, laudându-i câteva cărți noi pe care le primiserăm din Franța,

— 2Pierre Nicole (1625-1695), teolog și moralist jansenist, autorul unor Eseuri asupra moralei (1671-1678) cuprinzând cugetări asupra dificultății de a stabili pacea printre oameni și de a pătrunde și cunoaște propria fire. Autor, de asemenea, în colaborare cu Antoine Arnauld (1612-1694) al Logicii de la Port-Royal sau Arta de a gândi (1662); Port-Royal, vestit centru al jansenismului, adăpostea în secolul al XVII-lea o Școală de mare

renume a cărei pedagogie întemeiată pe rațiune încuraja cugetarea și meditația.

U promisei sa I le trimit după-amiază. Reacția ei fu departe de moderația pe care o afectam eu. Își exprimă bucuria prin gesturi entuziaste. Îmi luă mâna și o duse la buze. „îmi regăsesc deci părintele! – spuse. Îmi regăsesc norocul, fericirea și tot ceea ce am sperat când m-am lăsat în seama generoasei sale prietenii. Ah, cui îi surâde soarta mai mult decât mie?” Aceste elanuri sentimentale mă mișcară până-n adâncul sufletului. Nu le mai putui rezista; și, părăsind-o fără a mai adăuga vreun cuvânt, mă retrăsei în biroul meu unde mă lăsa, lungă vreme, pradă tulburări care-mi domina toate gândurile.

Cât e de sinceră! Cât e de naivă! O, Doamne, cât e de adorabilă! Lăsați să-mi scape alte o mie t de exclamații înainte de a fi în stare să-mi pun oarecare ordine în idei. Virtutea însăși părea a vorbi prin gura ei. Scrupulele mele fură primele care mi se treziră în inimă. Să sacrific, așadar, atâtea însușiri unei patimi neînfrânate! Aveam dinainte-mi cărțile. Îmi aruncaii ochii asupra celor pe care îmi propuseserăm să i le dau lui Theophe. Acestea erau Cleopatra Principesa de Cleves – etc. Dar de ce i-aș fi încărcat mintea cu o sumedenie de himere din care rațiunea ei n-ar avea ce culege? Presupunând că i-ar inspira sentimente amoroase, fi-voi eu oare cu adevărat satisfăcut să le datorez unor ficțiuni care, dacă pot trezi simțiri firești într-un' suflet înclinat de la natură spre dragoste, nu vor aduce fericire într-al meu, de vreme ce nu le-aș fi obținut decât printr-un artificiu? O cunosc. Va reveni la Nicole, la Arta de a gândi²³, și voi avea mai degrabă dezamăgirea de a vedea iluzia spulberată, decât puterea de a face ca ea să se nască; sau, dacă ar fi ca aceasta să dureze, n-aș afla decât o bucurie mediocră într-o dragoste pe care aș atribui-o fără încetare unor cauze în care eu n-aș avea nici cel mai neînsemnat rol.

Cu astfel de reflecții ajunsei încet-încet să-mi calmez pornirile care mă tulburaseră. Să vedem, reluai eu mai liniștit, până unde e în stare rațiunea să mă călăuzească? Am două dificultăți de învins și trebuie să-mi propun să lupt împotriva uneia sau a celeilalte. Trebuie sau să-mi depășesc pasiunea sau să înving rezistența lui

Theophe. Încotro îmi voi îndrepta eforturile? Nu-i mai corect să le îndrept împotriva mea și să încerc a dobândi o tihnă care, în același timp, s-o asigure și pe cea a lui Theophe? înclinarea, spune ea, o îndeamnă să. Mă iubească; dar și-a înăbușit-o. Ce pot pretinde de la dragostea ei? Și, dacă urmăresc interesul și-al ei și-al meu, n-am faceoare mai bine amândoi să ne mulțumim cu simpla prietenie?

Era, în fond, tot ce puteam gândi mai înțelept. Dar greșit îmi închipuiam că sunt atât de stăpân pe inima, mea cât sunt pe conduita mea. Dacă am renunțat pe dată la dorința de a folosi alte căi decât grija mea pentru a cuceri inima lui Theophe, și dacă mi-am impus norme mai stricte decât oricând, dat fiind intimitatea de neînălăturat în care trăiam cu ea. Păstram nu mai puțin rana acestei dorințe pe care o purtam în inimă.

De aceea, cea mai însemnată parte a existenței mele, adică viața de fiecare clipă din casă, avea să devină pentru mine o luptă continuă. Îmi dădui seama de aceasta din primul moment și mă lăsaî orbește pradă acestui chin. Cât eram totuși de departe de a prevedea suferințele pe care mi le pregăteam! ‘ *

Synese, pe care nu-l mai văzuserăm de când fusese rănit și care începea să se însănătoșească, trimise pentru prima oară pe unul dintre oamenii mei, care veni să-mi întrerupă tristele meditații, pentru a-mi prezenta scuzele tânărului. Îl neglijaserăm de când cu isprava aceea și, socotind că nu puteam fi prea ofensat de tentativele unui îndrăgostit, mă mulțumiserăm, să poruncesc să fie îngrijit și trimis acasă la tatăl său după ce se va fi vindecat. Dar umiliința pe care mi-o arăta îmi creă față de el o dispoziție într-atât de favorabilă încât, după ce mă informai mai amănunțit de starea sănătății sale, mă dusei în camera lui, din care nu putea încă să iasă. Ar fi intrat în pământ dacă pământul s-ar fi deschis pentru a-l ascunde vederii mele. Îl liniștii de la primele cuvinte și-l rugai doar să-mi explice care erau în esență planurile lui, pe care, adăugai, le cunoșteam în cea mai mare parte. Această întrebare era echivocă, deși nu mă gândeam decât la vizita pe care i-o făcuse lui Theophe. Îl văzui tremurând de emoție și, stinghereala lui stârnindu-mi bănuieli care nu-mi trecuseră prin minte, i-o

adâncii sporindu-mi insistențele. Făcu un efort pentru a se scula și, când îl siliu să rămână așa cum se afla, mă imploră să am milă de un tânăr nefericit, care niciodată nu se gândise să mă jignească. Ascultam cu un aer grav. Îmi spuse că era în continuare gata s-o recunoască pe Theophe de soră și că va fi mai plin de zel în aceasta decât frații lui, atunci când tatăl său va binevoi să se explice; dar că, ce-i drept, neavând deplina certitudine a obârșiei ei pentru a rămâne la această părere, se lăsase să alunece către alte sentimente care puteau deveni tot atât de profitabile pentru Theophe cât și dezvăluirea originii sale și dreptul la o pârțică din moștenirea lui Condoidis; într-un cuvânt, că-i oferea s-o ia în căsătorie; că, în pofida legii familiei sale, potrivit căreia toate pământurile tatălui reveneau celui mai mare dintre frați, el avea ceva avere din partea mamei; că aceasta fiind situația, nu socotise a fi lipsit de respect față de mine amânând cu câteva zile plecarea la Constantinopole pentru a găsi prilejul să-și declare sentimentele lui Theophe; că îndrăznea să spere că aş binevoi să le aprob; că în privința ofertelor făcute cavalerului, presupusese totdeauna că ele nu se ver îndeplini fără consimțământul meu. Și, expunându-mi proiectul lor de a se stabili în Moreea, își făcu un merit din a-mi spune sincer tot ce se temea că aş putea afla pe o altă cale.

Examinând cu sânge rece vorbele și intențiile sale, îl găsii mai mult ușuratic și imprudent decât vinovat, căci nu-și dădea seama că, dată fiind părerea pe care el însuși o avusese despre obârșia lui Theophe, propunerile lui de căsătorie reclamau neapărat completa elucidare a unui impediment atât de important. Altfel, nu puteam să-i fac o vină din încercarea de a-mi răpi o inimă asupra căreia nu știa că am pretenții. De aceea, departe de a-l speria cu reproșuri, mă mulțumii să-l fac să înțeleagă neseriozitatea planului său. Dar îi promisei, ceea ce desigur nu mai spera după aceste reflecții, să fac o nouă tentativă pe lângă tatăl său, spre a lămuri originea lui Theophe, și-i urai să se vindece grabnic ca să poată să mi-l aducă pe seniorul Condoidis, cu care doream să am o explicație numai în prezența lui. Această promisiune și expresia de bunăvoință cu care avui grijă să o însoțesc avură o mai mare înrăurire asupra însănătoșirii lui decât orice medicament.

Nu mă angajam decât la ceea ce eram hotărât să aduc la îndeplinire; dar nu pe el mă gândeam să-l servesc, și toate planurile mele aveau în vedere interesul lui Theophe. Nu putea fi prilej mai bun pentru a scoate adevărul de la Condoidis decât frica de această căsătorie a fiului său. Urziserăm deja acest plan, și nu mă încumet încă să mărturisesc ceea ce inima mea îndrăznește să spere de la el. După câteva zile care, de nerăbdare, îi părură prea lungi lui Synese, acesta veni să mă anunțe că se simțea îndeajuns de restabilit pentru a se întoarce în oraș. „Adu-mi-l atunci pe tatăl dumitale, îi spusei, dar vezi, ai grijă să nu bănuiască motivele pentru care doresc să-l văd.” în aceeași seară sosiră amândoi la Oru. Făcui o primire cuviincioasă seniorului Condoidis și, trecând imediat la motivul pentru care voiserăm să i-l trimit îndărăt pe fiul său: „în ce situație ne-ai pus, îi spusei, și, dacă din întâmplare n-aș fi descoperit intențiile lui Synese, cu ce păcat ne-ai fi încărcat? E hotărât să se căsătorească cu Theophe. Rămâne de văzut dacă și domnia-ta îngădui această căsătorie/I Bătrânul păru puțin descumpănit. Dar, revenindu-și îndată, îmi mulțumi de-a fi stăvilit imprudentele înclinări ale fiului său. „I-am hărăzit, adăugă el, o partidă mai potrivită pentru viitorul lui decât o fată al cărei unic merit este cinstea protecției domniei-tale.” Insistai arătându-i că s-ar putea să nu fie întotdeauna în măsură să se opună pasiunii înflăcărate a unui tânăr. Îmi răspunse cu răceală că avea mijloace' sigure pentru aceasta și, dând o altă orientare conversației noastre, vicleanul grec evită timp de mai bine de o oră toate eforturile pe care le făcui spre a-l readuce la chestiune. În fine, luându-și cu multă politețe rămas bun de la mine, îi porunci fiului său să-l urmeze și luară amândoi drumul îndărăt spre Constantinopole.

Abia câteva zile mai târziu, mirat de-a nu fi auzit nimic despre Synese, curiozitatea mă împinse să trimit pe unul dintre slujitori la Constantinopole cu ordinul de a se informa de starea răniilor lui. Tatăl său, știind că era trimis de mine, îmi mulțumi pentru interesul arătat și adăugă cu șiretenie că puteam fi iară grijă de aici înainte pentru căsătoria fiului său, pentru că, trimițându-l în Moreea sub pază bună, era sigur că nu va putea fugi cu ușurință din locul în care orânduise să fie închis. Soarta lui m-a înduioșat. Theophe arată și ea aceeași compasiune. Și, cum nu

ascunseserăm această veste nimănui, cavalerul, mai impresionat decât aş fi putut să-mi închipui de nenorocirea prietenului său, luă o hotărâre pe care ne-o tăinui cu grijă. Sub pretextul că se duce la Ragusa pentru a-şi lua banii de la bancă, întreprinse eliberarea lui Synese din închisoare, iar pericolele în care, din prietenie, se lăsă târât vor arăta cât de nobil îi era caracterul.

Nu-i ascunsei lui Theophe noile eforturi pe oare le făcuserăm pentru a zdruncina hotărârea tatălui ei. Se necăji de insuccesul demersurilor mele, dar nu peste măsură, şi fui încântat s-o aud spunând că, dată fiind bunătatea pe care i-o arătam, nimeni n-ar putea zice vreodată că n-are tată. Ce n-a? îi răspuns acestui afectuos semn de recunoştinţă, dacă ar fi fost să dau frâu liber inimii mele? Dar, credincios hotărârii luate, mă rezumai la limbajul dragostei părinteşti şi o asigurai că-mi va ţine întotdeauna loc de fiică. Un eveniment care veni să tulbure în acelaşi timp Constantinopol ul şi toate ţinuturile învecinate sfârşi prin a mă face să înţeleg cât îi eram de drag adorabilei Theophe. Se răspândi o boală contagioasă, căreia multă vreme nu i se găsi leacul. Mă îmbolnăvii şi eu. Prima mea grijă fu să mă instalez într-un pavilion din grădină, unde nu acceptai lângă mine decât pe medic şi pe feciorul meu. Această precauţie, dictată de caritate, era, de altfel, şi una de prudenţă, pentru că nu mi-aş fi putut scăpa casa de această boală o dată ce s-ar fi transmis slugilor mele. Nici acest ordin, care o privea în special pe Theophe, şi nici teama nu o putură împiedica să mă urmeze. Întră în pavilion cu toată opreliştea, şi nimic nu fu în măsură să-i domolească o clipă zelul. Se îmbolnăvi şi ea. Insistenţele, rugăminţile, reproşurile mele nu fură în stare s-o determine să plece. I se instală un pat în anticamera mea, de unde, cu toată gravitatea bolii ei, nu încetă să fie mereu atentă la starea mea.

Câte sentimente nu-mi umplură sufletul după însănătoşirea noastră! Selictarul, care fusese informat de boala mea, veni să mă vadă îndată ce socoti că o poate face fără a fi inoportun. Inima nu-i dădea pace. Timpul pe care-l petrecuse fără a veni la Oru îl folosisse spre a combate o pasiune ale cărei roade începea să înţeleagă că nu le va culege niciodată. Dar nu fu în stare să asculte relatarea mea despre îngrijirile afectuoase pe care mi le

dăduse Theophe fără să arate, prin stânjeneala și prin roșeața sa, o gelozie pe care n-o mai simțise încă. Se agită cu nerăbdare tot timpul cât mai dură convorbirea noastră. Și când sosi vremea să se retragă nu consideră că sănătatea mea șubredă mă îndreptățea să nu-mi părăsesc apartamentul; îmi ceru să-l însoțesc în grădină. Nu mă lăsai rugat. După câțiva pași în tăcere: „Mi se deschid ochii, îmi spuse cu un ton mânios, și mi-e ciudă că i-am ținut închiși atâta vreme. E lesne unui francez, adăugă el ironic, să păcălească un turc.” Mărturisesc că, așteptându-mă mai puțin decât la orice la această bruscă ieșire și negândindu-mă, în satisfacția cu care mă lăudaserăm despre îngrijirile date de Theophe, decât să pun în evidență bunătatea firii ei, căutai o clipă cuvintele cu care să mă apăr. Totuși, fie că o oarecare stăpânire de sine înăscută mă ajută să nu mă las orbit de resentiment, fie că slăbiciunea datorită bolii mă făcea să judec mai bine, dădui orgoliosului Selictar un răspuns mai mult ferm și modest decât jignitor. „Francezii (pentru că îmi pun neamul înaintea interesului meu, îi spusei) sunt puțin deprinși cu șiretenia și caută căi mai potrivite pentru a obține ceea ce doresc. În ceea ce mă privește pe mine, care niciodată nu m-am gândit să te îmbrobodesc, nu-mi pare rău de ce vezi, și-ți atrag doar atenția că ochii te înșală dacă te fac să te îndoiești de prietenia și buna mea credință. Îl Aceste vorbe potoliră mânia Selictarului fără a-l împăca însă cu totul. „Cum adică? îmi spuse, n-ai afirmat domnia-ta că ești cu Theophe doar în relații de prietenie și că nu te interesezi de ea decât din genefbzitate?” îl întrerupsei cu răceală: „Nu te-am înșelat când ți-am spus aceste vorbe; acesta a fost la început sentimentul meu, și n-aș fi prea încântat de inima mea dacă ar fi nutrit altul la început. Dar, pentru că insiști să-ți explic ce se întâmplă în sufletul meu, îți mărturisesc că o iubesc pe Theophe și că nu m-am putut apăra cu mai mult succes decât domnia-ta de farmecul ei. Totuși, adaug acestei mărturisiri doar'âmprejurări care ar trebui să te împace: nu aveam pentru ea aceste sentimente când am scos-o din haremul lui Șeriber, și nu-mi e mai de folos decât domniei-tale faptul că le-am dobândit de-atunci încoace. Iată, reluai cu mai puțină mândrie decât politețe, ceea ce cred de natură să dea satisfacție unui om pe care-l prețuiesc și care mi-e drag.”

Selictarul se lăsă pradă în acest timp celor mai întunecate gânduri și, evocând tot ce remarcase în relațiile noastre de când o primiserăm pe Theophe din mâinile sale, desigur că nu s-ar fi abținut să improaște cu veninul inimii lui cele mai neînsemnate fapte ce i s-ar fi părut îndoielnice. Dar neputându-mi reproșa decât nevinovata mărturisire a îngrijirilor primite din partea acestei fermecătoare fete, înțelese, în cele din urmă, că nu m-aș fi lăudat cu atâta imprudență dacă aș fi crezut că acestea se datoresc dragostei. Acest gând nu-i aduse tihnă și bucurie; dar liniștind cel puțin pornirile sale sumbre, îi îngădui să se despartă de mine fără ură și fără mânie. „Nu vei fi uitat, poate, îmi spuse el plecând, că ți-am sacrificat dragostea mea când am socotit că am, din prietenie, această obligație. Vom vedea dacă am înțeles bine ideile domnieitale, și care e acea deosebire, pe care mi-ai lăudat-o, între moravurile voastre și ale noastre/* Nu-mi dădu răgaz să răspund.

Această întâmplare mă făcu să cercetez din nou ce reproșuri aveam a-mi face dinspre partea dragostei sau a prieteniei. Singurul caz în care mi se părea că le-așfi meritat pe cele ale Selictarului ar fi fost acela al unei dragoste împărtășite, care ar fi făcut ca rivalitatea mea să știrbească dragostea ce-ar fi putut-o eăștiga el. Dar de când o iubeam pe Theophe, nici măcar nu-mi trecuse prin minte să mă pun în valoare în dauna rivalului meu. Eram sigur, din ceea ce-mi spusese chiar ea, că nu se simțea atrasă de Selictar, și că acest obstacol, pe care*el mă acuza a nu-l fi respectat, era tocmai singurul împotriva căruia nu avuseserăm a lupta. De altfel, având eu însumi atâtea motive să-mi deplâng soarta, eram probabil mai puțin sensibil la necazurile altora, și preferai să râd de suferința lui pentru a o ușura pe a mea. Mă întorsei în această dispoziție la Theophe și o întrebai în glumă ce credea despre Selictar care mă bănuia de fi iubit de ea și mă considera vinovat pentru o fericire de care eram așa de departe. Maria Rezati, al cărei atașament pentru prietenia ei sporea pe fiecare zi, învățase prea multe de la viața pe care o dusesse pentru a nu pricepe îndată ce sentimente mă însuflețeau. Fiind tot timpul în preajma lui Theophe, avu iscusința de-a o îndemna la confidențe care, în scurt timp, îi dădură o mare influență asupra ei. Îi arată că nu era destul de conștientă de prețul a ceea ce

nesocotea și că o femeie cu atâtea însușiri se putea bucura de cele mai mari foloase de pe urma unei pasiuni atât de puternice ca a mea. În fine, încercând să-i sporească ambițiile, îi ceru să se gândească la faptul că nu eram căsătorit; că nu era nimic mai obișnui* în țările creștine decât ca o femeie să ajungă la o situație înaltă printr-o căsătorie norocoasă; că, datorită concepției generoase care mă făcea să privesc aventurile ei anterioare drept nedreptăți ale sortii, nu voi lua probabil în considerare decât comportarea pe care o avusese de când fusese eliberată, și că, la depărtarea la care mă aflam de patrie, nu voi accepta ca sfătuitoare decât inima mea. Îi repetă de o mie de ori aceste vorbe, cu un fel de nemulțumire de a o vedea că le primește cu prea multă răceală; și, neputând scoate de la ea decât răspunsuri rezervate, care vedeau un suflet ce renunțase la ambiții, o asigură că, în pofida ei și doar datorită zelului prieteniei, avea să mi se adreseze mie pentru a mă decide treptat să mă ocup de binele și fericirea prietenei sale. În zadar se opuse Theophe invocând cele mai temeinice motive; rezistența ei fu considerată teamă și slăbiciune.

Fu din cale-afară de stingherită. În afara felului ei de a gândi, care o îndepărta cu totul de orice idee de avere și de rang social, se temea de părerea pe care aveam să mi-o fac despre vanitatea și îndrăzneala ei. După noi eforturi zadarnice spre a o face pe prietena ei să-și schimbe hotărârea. Se decise să mă prevină ea însăși asupra unei discuții care, în cel mai bun caz, risca s-o ducă la pierderea respectului și a afecțiunii mele. Dar, după o luptă îndelungată împotriva timidității, se dădu bătută, și singura soluție pe care o găsi fu aceea de a se folosi de un călugăr grec, care slujea într-o bisericuță aflată la două mile de Oru și cu care stabilise o oarecare relație. Acest om de treabă acceptă bucuros însărcinarea ei. Mi-o transmise pe un ton glumeț; și, neconținând să-și arate marea admirație pe care o avea pentru o fată atât de deosebită, mă întrebă dacă mi se pare că ar exista o foarte mare diferență între această sficiune virtuoasă și cea care-l mâna pe un modest călugăr să se ascundă pentru a evita demnitățile ecleziastice. Râsei de comparația lui. Cu ceva mai multă experiență decât el în ceea ce privește vanitatea și viclenia femeilor, oricare alta decât Theophe mi-ar fi fost suspectă și aș fi privit, poate, această aparență de modestie ca pe un șiretlic,

pentru a-mi face cunoscute pretențiile ei. Dar ar fi însemnat să-i aduc cea mai mare ofensă posibilă. „Theophe nu avea nevoie de această precauție, îi răspunsei călugărului, pentru a mă face să-i înțeleg cum se cuvine sentimentele, și spune-i, te rog, că dacă mi-ar fi cu putință n-aș întârzia defel să-i prezint toate omagiile la care e îndreptățită.” Era singurul răspuns convenabil în situația mea. Pot oare îndrăzni să mărturisesc că era cu mult mai rezervat decât adevăratele mele dorințe?

Nu neglijai să-i spun lui Theophe aceleași vorbe și fui aproape nevoit s-o urmăresc pentru a găsi prilejul să-i vorbesc fără martori. Îmi curmaserăm vizitele pe care i le făceam singur în apartamentul ei. N-o mai pofteam la plimbări în grădină. Ajunseserăm să mă tem de ea în așa măsură încât nu mă mai apropiam de ea fără să simt un fior. Și cu toate acestea, cele mai plăcute clipe ale vieții mele erau cele în care o vedeam. Purtam peste tot cu mine imaginea ei și-mi ena rușine uneori să constat că în toiul celor mai serioase ocupații nu puteam înlătura amintirile care mă asaltau fără încetare. Cunoștința cu călugărul, pe care mi-o prilej uise, mă antrenă într-o serie de plimbări ce nu erau, poate, cele mai potrivite cu purtarea reclamată de funcția mea; dar îmi era de ajuns s-o însoțesc pe Theophe și nu mă interesa decât plăcerea de-a fi împreună cu ea. N-am putut uita totuși împrejurările primei vizite pe care o făcurăm călugărului. Nu era, la drept vorbind, decât un preot, respectabil datorită vârstei lui și considerației pe care și-o câștigase din partea tuturor grecilor. Veniturile i se înmulțiseră prin economii, iar darurile pe care le primea de la cei de-o credință cu el erau suficiente pentru a-i înlesni o viață ușoară și comodă. Ignoranța în care se complăcuse până la vârsta de șaptezeci de ani nu-l împiedica să aibă o bibliotecă pe care o considera ca pe cea mai de preț podoabă a casei lui. Acesta fu locul în care mă pofti, din pricina bunei păreri pe care o au grecii despre cultura francezilor. Dar, în vreme ce eu mă așteptam să-l văd desfășurându-și bogățiile literare, fui surprins să constat că își îndreaptă în primul rând atenția asupra unui jilț vechi pe care mi-l arată într-un colț. „De câți ani credeți că nu și-a schimbat locul acest jilț? De treizeci și cinci de ani. Pentru că sunt treizeci și cinci de ani de când am această funcție și bag sama că nimeni nu s-a slujit vreodată de

el.” Părea că fusese respectat până și praful care-l acoperea. Dar, aruncându-mi totodată ochii asupra cărților care se aflau alături, îmi dădui seama că nu erau mai puțin prăfuite. Această remarcă îmi stâmi o idee năstrușnică, aceea de a măsura grosimea prafului așezat pe cărți și pe jilt; și, constatând că era aproape aceeași, îi spusei călugărului că pariez că în cei treizeci și cinci de ani jiltul nu fusese mai neclintit decât cărțile. Nu pricepu prea ușor ideea mea, deși privise cu mare atenție la ce făceam; și crezu, admirându-mi știința, că aveam un talent neobișnuit de a descoperi adevărul.

Fusese însurat de trei ori, deși legile bisericii grecești interzic preoților a doua căsătorie. Motivul de care se prevalase pentru a obține această dispensă fusese că nu avusese copii din primele două căsătorii și că, unul din țelurile căsătoriei fiind acela de a contribui la înmulțirea societății, trebuia să-și ia atâtea noi neveste câte pierdea pentru a îndeplini scopul unei vocații legitime. Sinodul grec se lăsase convins de un raționament atât de ciudat, și călugărul, care n-o făcuse pe cea de-a treia nevastă mai fecundă decât pe celelalte două, era necăjit de a nu-și fi dat seama că era atât de puțin apt; pentru căsătorie, sau de a nu-și fi îndeplinit mai bine îndatoririle față de aceasta. Atât de neînvățați sunt capii unei bisericii destul de numeroase, măcar că nu chiar pe atât de numeroasă pe cât le place s-o creadă. Am observat că există atâta diversitate în normele lor, încât nu-i mai prea unește decât calitatea de creștini și ușurința pe care o au de a-și trece unul altuia cu vederea păcatele.

Maria Rezati nu uitase promisiunea făcută lui Theophe; grija cu care fuseserăm prevenit mă făcu să urmăresc cu mare plăcere toate nuanțele meșteșugului cu care o femeie tinde să-și atingă scopul. Plictisit însă, până la urmă, de o manevră al cărei, dedesubt îmi era limpede, și profitând de ocazia oferită de acest demers pentru a-i face cunoscut lui Theophe ceea ce nu mă mai încumetam să-i spun de-a dreptul, o asigurai că poate să fie tot atât de convinsă ca și prietena ei că sentimentele mele nu se vor schimba niciodată. E e promisiune pe care am ținut-o cu sfințenie. Rațiunea îmi dicta încă să mă mărginesc la atâta. Dar nu-mi qădeam seama cât trebuia să mă tem de slăbiciunea mea.

Trecuseră cam. Șase săptămâni de la plecarea cavalerului sicilian când Maria Rezati primi de la el o scrisoare prin care-i spunea că prietenia pentru Synese Condoidis îl ajutase să mtrângă o mulțime de piedici și că tânărul grec, cart nu mai avea deloc a se teme de mânia tatălui său de când era îndeajuns de liber spre a spera să se poată apăra de ea, era dispus mai mult ca oricând să le acorde un, adăpost într-un loc care-i revenea prin moștenire de la mama sa. Adăuga că se bizuiau pe ea pentru a o decide pe Theophe să vină să locuiască cu ei și că, dacă ea nu o convinsese încă de acest lucru, Synese era hotărât să se întoarcă la Constantinopole pentru, a o ruga el însuși să accepte. Nimeni nu părea preocupat de consimțământul mau și avui satisfacția să-mi zic că aveau păreri foarte bune despre relațiile mele cu Theophe, de vreme ce mă credeau capabil să rămân indiferent la plecarea ei. Se feriseră însă cu grijă să-și arate în scrisoare toate intențiile. Presupunând că ar * fi întâmpinat vreun obstacol din partea lui Theophe sau din partea mea, erau hotărâți să nu-și cruțe nici curajul, nici dibăcia pentru a o scoate din mâinile mele.

Isprava pe care tocmai o făptuiseră îi stimula fără îndoială să purceadă la fapte noi. Nu erau lăsați în pace la Acade decât grație indulgenței guvernatorului și faptului că acesta închisese ochii asupra unei temerități pentru care ar fi fost în drept să-i pedepsească. Synese, închis din porunca tatălui său într-un vechi turn care constituia corpul principal al castelului lor, nu știa cât va dura captivitatea lui și nu vedea nici o posibilitate de a ieși de acolo prin propriile sale mijloace. Paza era formată doar dintr-un mic număr de slujitori, pe care cavalerul i-ar fi putut cumpăra dacă ar fi fost mai bogat; dar acesta, plecând cu mica sumă de bani pe care i-o împrumutaserăm pentru călătorie, nu avusese alte mijloace de a-și elibera prietenul * decât șiretenia sau forța. Vorbea prost greaca și turca și aceasta fu o piedică în plus, pe care niciodată n-am înțeles cum a putut-o înfrânge. N-ar fi avut poate atâta îndrăzneală dacă și-ar fi dat seama de toate dificultățile întreprinderii; căci jumătate din cutezători reușesc numai pentru că ignoră pericolul. Ajunsese singur la Acade. Se instalase în vecinătatea castelului lui Condoidis, care nu era departe de această localitate. Îi trebuiră câteva zile ca să afle locul în care fusese închis Synese și ca să-i cerceteze rosturile. Nici

vorbă să-i poată forța poarta, de care nici nu se putu apropia cu ușurință. Dar folosind un fier pe care-l înroși în foc, reuși în decurs de o noapte să ardă capătul exterior al unei bârne groase care traversa turnul; și, fie că începuse treaba având informații sigure, fie că-l ajutase norocul, s-a întâmplat ca locul în care lucrase el să corespundă cu camera lui Synese... O dată începută această spărtură, nimic nu fu mai lesne decât să înlătore pietrele vecine și să străpungă toată grosimea zidului. Nu spera mai mult decât să se poată face auzit de prietenul său, căci o singură noapte nu era de ajuns pentru a-i deschide o trecere, iar lumina zilei l-ar fi dat de gol dacă stricăciunile ar fi fost prea mari. Dar după ce Synese îl recunoscuse, cavalerul îi spuse în ce scop venise și ce făcuse până atunci pentru eliberarea lui. După ce se sfătuiră amândoi, hotărâră să se vadă în fiecare noapte, iar Synese, repetând celor care-l slujeau tot ce afla din aceste conversații, să-și facă reputația de-a avea un duh protector care-l ținea la curent cu tot ce se întâmpla în împărăție. Într-adevăr, această năzdrăvănie se răspândi curând nu numai la Acade, dar și în toate orașele vecine, iar cei doi tineri se amuzară o vreme de credulitatea oamenilor.

Își închipuiseră, pe bună dreptate, că o știre atât de neobișnuită avea să stârnească multă curiozitate în jurul cazului lui Synese și că ajutorul turcilor, care sunt foarte superstițioși, îi va fi de folos spre a se elibera. Dar, deși guvernatorul din Acade se arătă el însuși minunat de ceea ce i se povestea, nu păru dispus să nesocotească autoritatea părintească, punând pe fiu în libertate împotriva voinței tatălui său. Astfel că, nedobândind câștig de cauză. De pe urma șireteniei, cavalerul recurse la forță. Găsi mijlocul de a-i strecura lui Synese o sabie și intrând în relații, de când locuia în apropiere, cu unii dintre slujitorii castelului, profită de momentul în care Synese era vizitat în închisoare pentru a-l sprijini pe acesta cu atâta forță, încât întregul personal al casei lui Condoidis, atras de zarvă, nu putu împiedica fuga lor. Avură imprudența de a face ei înșiși publică isprava, fără a ține seamă de faptul că riscau să fie de două ori pedepsiți, și pentru a fi dat o aparență mistică informațiilor lui Synese, și pentru a fi recurs la arme; două cutezanțe care sunt rareori iertate de turci. Dar guvernatorul din Acade, aflând de motivele pentru care fusese

închis Synese, socoti severitatea tatălui excesivă și se hotărî fără greutate să uite o faptă care făcea cinste prieteniei.

Cavalerul îi scrisese Mariei Rezati chiar în primul moment al izbânzii lor. Adăugase că plecau împreună la Ragusa, unde Synese dorea să-și însoțească prietenul, și că vor lua alte măsuri în funcție de răspunsul lui Theophe, pe care contau să-l găsească la întoarcere. Termenii acestei scrisori erau atât de cumpătați încât Maria nu ezită să ne-o arate. Această franchețe mă convinsese cel puțin că nu-i puteam reproșa intenții rele. Nu așteptase până atunci pentru a-i vorbi lui Theophe; sau, mai bine zis, încercase, încă de la zămislirea acestui plan, să-i iscodească intențiile și, aflând că Theophe nu era dispusă să se stabilească decât într-o țară creștină, aproape că renunțase și ea la speranțele ei, după ce aflase de captivitatea lui Synese. Văzând însă că se redeschid căi pe care ea le crezuse închise, și judecând' după purtarea mea, la care era mereu martoră, că o lăsam pe Theophe stăpână pe destinul său, era într-adevăr foarte departe de a dori să mă supere sau de a bănuî că m-ar putea necăji arătându-mi scrisoarea cavalerului.

Cu toate acestea, o pornire a inimii, care înfrânse dintr-odată modul meu stăpânit de a fi, mă făcu să reacționez la această veste cu mai multă supărare decât s-ar fi cuvenit să-i arăt unei femei. Tratai proiectul lor de a se stabili acolo ca pe o aventură libertină, care se potrivea foarte bine eu pasul greșit pe care-l făcuse Maria Rezati fugind din casa tatălui ei, dar care nu putea fi socotit decât ca o propunere dezonorantă în cazul unei fete atât de rezonabile ca Theophe. Mersei până la a da numele de trădare și de ingratitude planului care se pusese la cale în casa mea. „I-am iertat-o, îi spusei, lui Synese, ale cărui țeluri mi s-au părut atunci la fel de nebunești ca și cele pentru care pe drept l-a pedepsit tatăl său, și n-am vrut să sporesc cu reproșuri nefericirea ce și-o atrăsese asupra-și în casa mea. Dar n-o pot trece ușor cu vederea unei femei de la care aș fi în drept să aștept oarecare recunoștință și atașament.”

Dacă aceste muștrări au fost prea dure, efectul lor a fost de asemenea nemăsurat. Ele, îi stârniră Mariei Rezati o ură împotriva

mea defel compatibilă cu binele ce-i făcuserăm. Știu că a aminti cuiva binele pe care i l-ai făcut trece drept o ofensă. Dar în vorbele mele nu-și făcuse loc nimic prea umilitor, și îndrăznesc să adaug că excesul de delicatețe nu era la locul lui cu o femeie care ieșise dintr-un harem, după ce-și abandonase patria plecând cu un cavaler de Malta, și pe care, dacă este să fiu drept, n-ar fi trebuit s-o accept un timp atât de îndelungat nici în casa mea de la Constantinopole, nici în cea de la țară. Theophe nu ezită să-i răspundă într-un chip foarte potrivit să-mi potolească tulburarea. E atât de puțin credibil, îi spuse ea, planul cu care se iluzionau ei, încât o surprindea că puteau să-l propună cu seriozitate. Chiar lăsând deoparte faptul că superficialitatea celor doi tineri nu promitea prea multă consecvență în ceea ce întreprindeau, nu era nici o îndoială că seniorul Condoidis avea să zădărnicească repede un proiect alcătuit fără asentimentul lui. În ceea ce-o privea pe ea, căreia i se făcea cinstea de a i se cere să participe, nu înțelegea cu ce titlu ar fi făcut-o, căci simțea tot atâta aversiune pentru cel pe care Synese părea să i-l ofere, câtă indiferență avea pentru cel pe care tatăl său se încăpățâna să i-l refuze. Cuvintele ei avură darul să mă liniștească. Totuși, cum același sentiment de îngrijorare mă făcea să mă tem ca nu cumva sfaturile Mariei Rezati să producă o mai adâncă impresie în absența mea, hotărâi să-i pun acesteia la îndemână mijloacele de a se duce la iubitul ei. Fui informat că peste câteva zile un vas pleca spre Lepanto. Li rugai pe căpitan să ia în grija lui o doamnă ale cărei interese o chemau în Moreea, iar ei îi dădui pe unul dintre oamenii mei s-o însoțească. Despărțirea noastră se petrecu într-o atmosferă atât de rece, încât socotii că aveam puțin temei să mă mai bizui de aici înainte pe prietenia Mariei Rezati. Nici Theophe care, în urma repetatelor indiscreții, se îndepărtase mult de ea, nu prea regretă plecarea ei. Dar eram, și eu și ea, la fel de departe de a ne aștepta la fapte inspirate de ură.

Avui parte, după plecarea ei, de o tihnă pe care demult n-o mai gustaserăm; și, fără să-mi modific atitudinea pe care eram decis s-o păstrez toată viața față de Theophe, simpla plăcere de a mă afla mai nestingherit în apropierea ei îmi ținea loc de toate desfătărilor iubirii în care nu-mi mai venea să cred. Selictarul părea a fi renunțat la orice pretenție. Aceasta mă costase până la urmă

prietenia lui, căci nu mai apăruse la Oru de când cu boala mea și, dacă aveam prilejul să-l văd în timpul frecventelor mele drumuri la Constantinopole, nu mai găseam la el nici o urmă din acea afecțiune caldă cu care se grăbea de fiecare dată să mă salute și să mă întâmpine. Eu nu-mi schimbai totuși întru nimic atitudinea față de el. Dar, după ce mă trată câteva săptămâni răceală, păru ofensat să mă vadă că rămân indiferent la ea și aflai că se plânsese cu multă amărăciune de purtarea mea. Mă văzui atunci dator să-i cer explicații cu privire la reproșurile sale. Această conversație fu la început destul de aprinsă pentru a-mi stârni teama de urmări neplăcute. Mă socoteam jignit de anume afirmații în care, după cum aflaserăm, nu mă cruțase, și știam în ce măsură stăpânirea de sine și tăcerea sunt compatibile cu onoarea. Selictarul dezminți însă relatarea care mi se făcuse. Îmi promise chiar că îl va obliga pe cel care-i făcuse asemenea deserviciu să se retracteze. Dar, fără să devină mai concesiv în ceea ce-o privea pe Theophe, îmi reproșă, cu aceeași iritare pe care o avusese la Oru, că și-a sacrificat dragostea pentru mine. Eram satisfăcut în ceea ce mă privea; de aceea, redobândindu-mi toată simpatia pe care i-o purtaserăm, mă străduii să-l determin și pe. El să revină la vechile păreri pe care le avusese despre buna mea credință. După ce îi mărturisii încă o dată sentimentele mele pentru Theophe, îl asigurai, în forma cea mai convingătoare, pentru un turc, că nu numai că nu eram mai norocos decât el, dar că nici nu căutam să fiu. De-ar fi avut răspunsul dinainte pregătit, n-ar fi fost mai prompt. „îi dorești cel puțin fericirea”, îmi spuse el, privindu-mă fix. „Da”, răspunsei fără șovăială. „Ei bine, reluă, dacă Theophe este așa cum ai primit-o de la mine atunci când a ieșit din haremul lui Șeriber, eu sunt decis să mă căsătoresc cu ea. Îl cunosc pe tatăl ei, continuă el. Am obținut ca el s-o recunoască, dar cu această condiție; s-a lăsat ademenit de promisiunea unei sume de bani. Pe care am intenția să i-o plătesc întocmai. Dar în clipa când eram gata să trec la aducerea la îndeplinire a unui proiect care mi-a cerut o trudă enormă, m-am văzut reținut de îndoieli neîndurătoare pe care nu le-am putut depăși. Mi-ai răsuflat prea multă sensibilitate. Conversația și concepțiile domniei-tale au făcut din mine un francez. Nu m-am putut decide să constrâng o femeie a cărei inimă credeam că aparține altuia. Cât am suferit! Totuși, dacă onoarea domniei-tale

îmi garantează ceea ce mi-ai spus acum, hotărârea mea redevine actuală. Cunoști obiceiurile noastre. Voi face din Theophe soția mea, cu toate drepturile și onorurile pe care această calitate i le conferă.”

Puține surprize ar fi putut să-mi pară atât de cumplite.’ Onoarea pe care mi-o puseserăm în joc, nefericita mea” pasiune care nu înceta să dăinuie, o mie de gânduri care se transformau în tot atâtea săgeți ascuțite ce-mi torturau sufletul și-mi sfâșiau inima mă făcură să resimt într-o clipă mai multă amărăciune decât încercaserăm vreodată în toată viața mea. Selictarul îmi observă suferința. „Ah, strigă el, citesc pe chipul domniei-tale tocmai lucrul de care mă temeam.” însemna a-mi da de înțeles că punea la îndoială cinstea mea. „Nu, îi spusei, nu e cazul să mă ofensezi cu neîncrederea domniei-tale. Dar, așa cum cunosc legile și obiceiurile voastre, nu trebuie oare să-ți reamintesc, sau să-ți fac cunoscut, că Theophe este creștină? Cum se face că tatăl său a putut uita aceasta? Recunosc că a fost crescută în obiceiurile voastre și că, de când se află la mine, am manifestat prea puțin interes pentru ceea ce gândește în privința religiei; dar e în relații cu un preot, pe care-l primește ades, și, cu toate că până acum n-am văzut-o dedându-se la practici care să țină de credința domniei-tale sau de a noastră, cred că are pentru creștinism o predispoziție care-i vine prin sânge, sau cel puțin prin conștiința de patrie pe care a avut-o întotdeauna.” Surprins de această obiecție, Selictarul își răspunse că însuși Condoidis o credea musulmană. Adăugă alte motive pentru care spera că, orice religie ar fi avut, nu va face mai multe dificultăți decât majoritatea celorlalte femei care, în Turcia, nu se lasă rugate pentru a îmbrățișa religia stăpânilor sau soților lor. Avui vreme să-mi revin în timpul acestui raționament și, înțelegând că nu de la mine trebuiau să vină obiecțiile, îi spusei, în cele din urmă, că er inutil să discutăm despre dificultățile privind un fapt ce putea fi lămurit încă de la prima vizită pe care i-o va face lui Theophe. Urmăream cu acest răspuns două scopuri: unul, de a evita să mă însărcinez pe mine cu propunerile lui; celălalt, de a pune cât mai repede capăt unei noi suferințe pe care trăgănanarea și îndoiala mi-ar fi făcut-o cu mult mai greu de suportat.

Cert e că nu-mi trecuse încă prin minte că Theophe ar fi putut avea vreodată cu mine altfel de legături decât de dragoste; și, presupunând că s-ar fi lăsat orbită de onoarea de a deveni una dintre primele femei ale Imperiului otoman, mă simțeam în stare să-mi sacrific întreaga dragoste pentru viitorul ei. Aș fi privit cu gelozie fericirea Selictarului; dar nu i-aș fi tulburat-o, chiar de m-ar fi costat o suferință cu mult mai mare; și poate că aș fi contribuit prin sacrificiul meu la ridicarea singurei femei pe care o iubeam. Cu toate acestea, după ce mă despărții de* Selictar, care-mi promisese să mă revadă seara la Oru, nu găsii nimic mai grabnic de făcut decât să mă întorc acasă. Voiam să aflu fără întârziere cum va primi Theophe aceste propuneri. „Ai să cunoști acum natura sentimentelor mele, îi spusei. Selictarul vrea să se căsătorească cu tine și, departe de a mă opune proiectului lui, sunt gata să încurajez tot ceea ce poate să-ți asigure în viitor fericirea.” Primi aceste vorbe cu atât de puțină emoție, încât înțelesei îndată care avea să-i fie răspunsul. „Departe de a mă ajuta să fiu fericită, îmi pregătești alte nenorociri, îmi spuse ea, cu aceste oferte pe care prevăd că nu le voi putea refuza fără a-l ofensa pe Selictar. Oare de la domnia-ta trebuia să aud o atât de odioasă propunere? Nu ai pentru mine atâta prietenie cât am sperat eu, sau n-am izbutit eu să te conving de sentimentele mele?”

Încântat peste măsură de un reproș atât de plăcut inimii mele, și tot atât de simțitor la ceea ce mi se părea a vedea în el favorabil dragostei mele, insistai asupra propunerii Selictarului din simpla plăcere de a auzi din nou ceea ce-mi umpluse sufletul de bucurie și de admirație. „Dar te-ai gândit că Selictarul este unul dintre primii seniori ai împărăției, că bogățiile lui sunt nesfârșite, că propunerea pe care o ascuți cu răceală ar fi primită cu nespusă bucurie de orice femeie din lume și că este dintre cei care primesc de soție pe surorile și fiicele Sultanului? Te-ai gândit, în fine, că e un bărbat care te iubește demult, care adaugă dragostei lui mult respect și care își propune să se poarte cu tine în altfel decât o fac turcii cu femeile lor?” Mă întrerupse. „Nu mă gândesc la nimic, îmi spuse, pentru că nimic nu mă interesează în afara dorinței de a trăi liniștită sub protecția pe care mi-o acorzi și pentru că nu aspir la altă fericire.” După atâtea promisiuni prin care mă legaserăm să

tac, nu-mi mai era îngăduit să-mi manifest bucuria; dar ceea ce se petrecea în străfundul sufletului meu depășea tot ce am povestit până acum despre sentimentele mele.

Selictarul veni într-adevăr seara la Oru. Mă întrebă grăbit dacă îi spuseseam ceva lui Theophe despre proiectul lui. Nu putui ascunde că încercaserăm să-idau câteva lămuriri, care nu fuseseră primite atât de favorabil pe cât părea că o dorește el. „Dar poate că domnia-ta vei avea mai mult noroc, adăugai, și sunt de părere să nu amâni explicația.” Dădeam acest sfat cu o bucurie vicleană. Ardeam de nerăbdare să văd punându-se capăt inoportunităților lui cu un refuz care să-i răpească orice fel de speranță, dai' mai ales să mă bucur pe deplin de triumful meu, văzându-mi rivalul umilit. Era singura satisfacție pe care pasiunea mea o mai putea spera, și nicicând nu mă lăsaserăm mai cu plăcere în voia ei. Îl condusei pe Selictar în apartamentul lui Theophe. Îi spuse de ce venise. Cum avusese timp să se gândească la răspuns, Theophe avu grijă să nu-l formuleze în vreun fel umilitor pentru el; dar refuzul păru atât de ferm și motivele pe care le invocă fură exprimate cu atâta forță, încât nu mă mai îndoi că ajunsese și el pe dată la aceeași concluzie ca și mine. De aceea nu insistă. Se sculă fără un cuvânt și ieșirăm împreună; cu un aer mai degrabă iritat decât întristat, îmi spuse de mai multe ori: „Ți-ai fi putut închipui una ca asta? Trebuia oare să mă aștept la așa ceva?” Și, când fu gata de plecare după ce refuzase invitația de a rămâne peste noapte la mine, adăugă îmbrățișându-mă: „Să rămânem prieteni. Eram hotărât să fac o nebunie; dar trebuie să recunoști că cea la care ai fost martor o întrece cu mult pe a mea.” Decepția sa continuă să se manifeste până și în trăsură; plecând, îl văzui ridicându-și mâinile și împreunându-și-le cu un gest care mi se păru a exprima tot atâta rușine câtă durere și uimire. În pofida gândurilor pe care le-am mărturisit, țineam la el îndeajuns pentru a-l compătimi sau cel puțin pentru a dori ca o pățanie atât de usturătoare să-l poată vindeca.

Dar poate că nu spre el ar fi trebuit să-mi îndrept compătimirea, dacă aș fi prevăzut noile evenimente ce aveau să survină, precum și supărarea și umilința pe care chiar dizgrația lui avea să mi le

prilejuiască. De-abia se îndepărtase Selictarul că, întorcându-mă în apartamentul lui Theophe, o găsi atît de bucuroasă de plecarea lui despre care atunci aflate, iar firea ei, mai totdeauna vioaie și glumeață, îi sugera atâtea remarci hazlii asupra norocului pe care-l refuzase, încât, nemaîntelegând nimic din ideile unei femeie capabile să trateze cu asemenea dispreț tot ce e prețuit de marea majoritate a oamenilor, o rugai, după ce-i dădui ascultare cîteva momente, să-mi explice cît de tîndea ea cu asemenea atitudine și sentimente ce mă umpleau zilnic de admirație. „Oamenii își propun un scop, îi zisei, privind-o cu un aer pe care sentimentele ce mă încercau păreau a-l face visător; și cu cît căile pe care vor să le urmeze sunt mai neobișnuite, cu atît mai nobil și mai înalt trebuie să fie țelul la care aspiră. Am o părere excelentă despre țelul tău, fără a fi totuși în stare să-l descopăr. Nu-ți lipsește încrederea în mine, adăugai; de ce mi-ai ascuns pînă acum intențiile tale și de ce nu acorzi măcar prieteniei ceea ce nu mă mai încumet să-ți cer din alte motive?” Vorbiserăm pe un ton destul de serios pentru a o convinge că nu din simplă curiozitate mă interesam de această chestiune și, oricâtă rigoare aș fi pus eu în a-mi respecta promisiunile, avea prea multă pătrundere pentru a nu-și da mereu seama că sufletul meu numai liniștit nu era. Fără a-și schimba totuși tonul vesel și șăgalnic cu care se felicitase de plecarea Selictarului, mă asigură că unicul ei țel era cel pe care mi-l mai declarase de o mie de ori și pe care era mirată să constate că-l uitaserăm. „Prietenia și generoasa domniei-tale protecție, îmi spuse ea, au răscumpărat din prima clipă toate nefericirile sorții mele; dar regretele, strădania, eforturile întregii mele vieți nu vor răscumpăra niciodată rătăcirile purtării mele. Sunt indiferentă la tot ce nu e de natură să mă facă mai înțeleaptă, pentru că nu mai recunosc alt bun decît înțelepciunea și pentru că pe zi ce trece descopăr și mai mult că este singurul care-mi lipsește.”

Răspunsuri de felul acesta m-ar fi putut din nou face. Să mă tem ca nu cumva lectura și meditația să-i fi pervertit mintea, dacă n-aș fi observat, pe de altă parte, o minunată consecvență de caracter, o constantă stăpînire de sine. În dorințe și mereu aceeași gingășie în vorbele și gesturile ei.

E momentul în care aş începe să roşesc de slăbiciunea mea, dacă nu mi-aş fi pregătit cititorii să mi-o ierte în numele unei cauze atât de nobile. N-am. Putut să meditez la atâtea împrejurări ieşite din comun fără să mă simt mai mult, ca oricând pătruns de toate sentimentele pe care le ținuserăm cumva la respect în cursul ultimelor luni. Propunerile unui om ca Selictarul şi refuzul la care fuseserăm martor o transformaseră într-atât pe Theophe în ochii mei, încât îmi părea investită cu toate titlurile pe care nu le acceptase. Nu mai era o sclavă pe care o răscumpăraserăm, o necunoscută care nu izbutea să obţină recunoaşterea tatălui ei, o fată ajunsă pradă, printr-o tristă întâmplare, desfrâului din harem; nu mai vedeam în ea, cu toate însuşirile pe care le adoram de atâta timp, decât o făptură înnobilită de însăşi măreţia pe care o dispreţuise şi demnă de o situaţie mai înaltă decât i-ar fi putut vreodată oferi soarta. De la această stare, care nu făcu decât să sporească fără încetare în cursul mai multor zile de gândire, trecui fără împotrivire la intenţia de a o lua în căsătorie; şi, lucru surprinzător chiar pentru mine, după ce lăsaserăm să treacă aproape doi ani fără a cuteza să mă opresc o clipă la ideea căsătoriei, mă obişnuii dintr-odată cu acest proiect până la a nu mă mai preocupa decât de mijloacele de a-l face să reuşească.

Nu dinspre partea propriei mele judecăţi aveam de înfrânt obstacole, de vreme ce nu mai găseam nimic care să stea în calea dorinţei mele; şi nici dinspre partea familiei mele, care nu avea putinţa să se opună şi care, dată fiind depărtarea mea de patrie, n-avea să aibă ştire de hotărârea mea decât mult timp după ce ea va fi fost îndeplinită. De altfel, lăsându-mă în voia inimii mele, nu uitam ceea ce datorai* bunei-cuviinţe; şi, fie chiar şi numai pentru a evita cheltuiala şi vâlva, eram de pe acum decis să limitez celebrarea căsătoriei la zidurile casei mele. Dar în toiul bucuriei de a-mi satisface cele mai scumpe dorinţe, aş fi vrut ca Theophe să fi părut a răspunde dragostei mele pentru alte motive decât cele pe care aveam a i le propune, şi încercam un oarecare regret de-a fi avut nevoie de această cale pentru a obţine de la ea un strop de iubire. Deşi ades îmi închipuiserăm a fi produs oarecare impresie în sufletul ei, inima mea era îndurerată de-a nu fi izbutit să-i smulg vreodată o cât de neînsemnată mărturisire despre aceasta. Fără să sper că aş putea s-o determin în chip mai direct la o

declarație în acest sens, îmi zisei cel puțin că, lăsând-o să întrevadă vag ce eram decis să fac pentru ea, ar fi imposibil ca, în virtutea pornirilor tainice ale acelei vii recunoștințe pe care de atâtea ori mi-o arătase, să nu-i scape câteva cuvinte cu care credeam a simți că inima mea s-ar putea mulțumi și care mi-ar îi dat prilejul să-i spun pe dată. Eu însumi de ce mă făcea în stare dragostea pentru fericirea ei și a mea. Gândind la toate acestea, nici nu-mi trecu prin minte că refuzul cu care răspunsese Selictarului ar putea fi un motiv pentru a mă teme de o soartă asemănătoare; și-mi mai făcu plăcere să mă încredințez că, dacă nu neapărat spre a se păstra pentru mine refuzase una din cele mai înalte situații din împărăție, era, cel puțin, din pricina unei preferințe atât de nete pentru națiunea noastră încât va fi cu atât mai dispusă să primească o propunere de același fel venind din parte-mi.

În cele din urmă, după câteva zile pe care le-am petrecut cu astfel de pregătiri, alesei să fie hotărâtoare pentru fericirea mea o după-amiază în care nimic nu putea tulbura convorbirea ce. Voiam s-o am cu ea. Eram pe punctul de a intra în apartamentul ei, când un gând, pe care raționamentele mele nu. Avuseseră darul să mi-l reamintească, îmi îngheță dintr-odată sângele-n vine și mă determină să fac cale-ntoarsă cu tot atâtea tulburare și spaimă cu câtă liniște și hotărâre veniserăm. Îmi amintii; a Selictarul luase cel puțin niște măsuri în ceea ce-l privea pe Condoidis pentru a se asigura de recunoașterea originii lui Theophe, și mă înfiorai de forța unei pasiuni care mă orbea până la a mă face să uit anumite uzanțe de care un turc nu se socotise scutit. Dar acest motiv de îngrijorare nu fu singurul care m-a tulburat atunci. Cumpănii că pe cât era de necesar să vorbesc deschis cu Condoidis și să-l invit să facă în favoarea mea ceea ce oferise Selictarului, pe atât va fi de greu și de umilitor ca hotărârile mele să depindă de bunul plac al unui om pe care nu-l trataserăm cu prea multe menajamente. Ce se va întâmpla dacă va avea chef să se răzbune și pentru cererile cu care-l hărțuiserăm în legătură cu fiica lui, și pentru necazurile pe care mă bănuia a i le fi pricinuit în legătură cu fiul său? Nu vedeam totuși altă posibilitate, și ceea ce mă surprindea era că o condiție atât de necesară putuse să-mi scape. Fi-va oare totuși de crezut că, după ce mi-am făcut îndreptățite reproșuri și după ce

am deliberat îndelung asupra căii de urmat pentru a-mi îndrepta lipsa de prevedere, concluzia mea fu aceea de a mă reîntoarce la Theophe și de a aduce la îndeplinire ceea ce mă socotiserăm obligat să întrerup din pricina unor motive atât de temeinice? Nu voi insista prea pe larg asupra raționamentelor care mă readuseră la această hotărâre. Nu voi convinge pe nimeni că dragostea n-a avut în ele o pondere mai mare ca prevederea. Mi se păru totuși că obstacolele pe care speram să le înfrâng nu trebuiau să amine o de'clarație ce-i va dovedi în fine lui Theophe toată înflăcărea pasiunii mele și o va îndemna, fără îndoială, să-mi vină în ajutor măcar prin dorințe. Arătându-i că voiam s-o am de soție, nu mă gândeam să-i ascund că, în chiar ziua în care voiam să devin soțul ei, speram să-i redau urț tată. E cazul s-o spun? Oricare ar fi fost răspunsul pe care l-aș fi obținut de la Condoidis și de la ea, nădăjduiam că hotărârea mea îi va influența sentimentele îndeajuns ca să-mi acorde, mai devreme sau mai târziu, ceea ce vedea bine că doream că merit cu orice preț. Eram mai tulburat decât aș fi crezut când reintrai în apartamentul ei și mă grăbii să-i înfățișez inteiftiile mele, rugând-o să mă asculte fără a mă întrerupe. Nu m-am oprit decât după ce i-am expus toate sentimentele mele cu de-amănuntul.

Înflăcărea care mă împinsese la atâtea demersuri ciudate nu numai că se menținu dar spori parcă în timpul acestei explicații; pe de altă parte, prezența ei mai mult decât toate gândurile mele mă adusese într-o stare în care nimic nu mai avea o forță comparabilă cu dragostea și dorințele mele. Dar o privire aruncată asupra lui Theophe mă înspăimântă de o mie de ori mai rău decât fuseserăm cu o oră mai devreme când mă opriserăm în pragul apartamentului ei. În locul manifestărilor de recunoștință și de bucurie pe care mă așteptam să le văd pe chipul ei, nu văzui decât semnele celei mai adânci tristeți și ale unei teribile descurajări. Părea mișcată. De tot ce auzise; dar vedeam prea bine că ceea ce o oprea să vorbească era o înfiorare provocată de uimire și de teamă mai degrabă decât de admirație și de dragoste. În fine, când în stânjeneala în care mă aflu eu însumi mă pregăteam s-o întreb cu îngrijorare ce i se întâmpla, se aruncă în genunchi înaintea mea și, nemaiputându-și stăpâni lacrimile, plânse câteva clipe cu hohote fără a scoate o vorbă. Eram atât de tulburat de propria-mi

emoție, încât n-avui puterea s-o ridic de jos. Rămase, fără voia mea, în această atitudine, și fui obligat să-i ascult cuvintele care-mi străpunseră cumplit inima. Nu voi relata grelele muștrări și disprețul de care se acoperi pe sine la amintirea păcatelor ei, ce continua să-i stăruie vie în minte; dar, după ce se zăgrăvi în cele mai odioase culori, mă imploră să deschid ochii asupra acestei imagini și să încetez de a mă lăsa orbit de o patimă nedemnă. Îmi reaminti ce datoram obârșiei mele, rangului meu, onoarei și rațiunii, noțiuni pe care de la mine le aflase pentru prima dată. Învini soarta de a o arunca în culmea nefericirii, folosindu-se de ea nu numai spre a spulbera tihna părintelui și binefăcătorului ei, dar și spre a corupe temeiurile unui suflet ale cărui virtuți pretindea a fi constituit unicul ei model. Și, părăsind în cele din urmă tonul durerii și al lamentărilor pentru a-l adepta pe cel al amenințărilor celor mai ferme, mă asigură că dacă nu renunțam la dorințe atât de potrivnice datoriei mele, dar și a ei, dacă nu mă mulțumeau calitatea de protector și de prieten al ei, aceste scumpe și prețioase titluri, către care nu înceta să roage cerul să-mi îndrepte totdeauna sentimentele, era hotărâtă să plece din casa mea fără să-și ia rămas bun și să se folosească de libertatea, de viața, într-un cuvânt de toate bunurile pe care mărturisea că mi le datora, spre a fugi definitiv de mine.

După această cumplită declarație, părăsi atitudinea în care se mai afla încă; și, implorându-mă pe un ton mai stăpânit s-o iert pentru cuvintele lipsite de respect pe care intensitatea durerii i le smulsese, îmi ceru să-i dau voie să-și ascundă suferința și rușinea în încăperea vecină, de unde era hotărâtă să nu mai iasă decât fie spre a pleca cu totul de lângă mine, fie spre a-și redobândi bucuria de a mă regăsi așa cum amândoi ar trebui să dorim a fi pentru fericirea mea și a ei.

Trecu, într-adevăr, în cealaltă cameră, iar eu n-am îndrăznit nici măcar să fac cel mai mic efort spre a o reține. Glasul, gestul, gândirea, toată făptura mea erau ca paralizate de descumpănire și de stupeoare. M-aș fi aruncat într-o prăpastie, de s-ar fi deschis una dinainte-mi, și numai gândul la situația mea mi se părea un chin insuportabil. Rămăsei totuși mult timp pe loc fără a găsi puterea necesară spre a ieși. Această stare trebuie să fi fost într-

adevăr foarte ușor de văzut, de vreme ce primul slujitor pe care-l întâlnii se îngrijoră de schimbarea pe care o citea pe chipul meu și, alarmând îndată toată casa, strânse în juru-mi pe toți ceilalți, care se grăbiră să-mi propună ajutoarele de care socoteau că sănătatea mea are nevoie. Chiar și Theophe, auzind zarvă, uită de hotărârea ei de a nu-și părăsi refugiul. O văzui dând fuga neliniștită. Dar cum vederea ei îmi sporea chinurile, mă prefăcui că n-o zăriserăm. Dând asigurări slujitorilor că se alarmaseră fără temei, mă grăbii să mă încui în camera mea.

Petreciu acolo mai mult de două ore, care mi se părură a nu fi decât o clipă. Ce gânduri amare și ce crunt zbucium! Dar care, până la urmă, mă făcură să revin la hotărârea de la care mă abătuserăm. Rămăsei convins că inima lui Theophe era capabilă să reziste oricăror tentative din partea bărbaților și că, fie că așa era firea ei din naștere, fie că dobândise virtutea prin studiu și meditație, o priveam ca pe cea femeie unică a cărei conduită și ale cărei principii se cuvin a fi date de exemplu atât femeilor cât și bărbaților. Descumpănirea pe care o mai simțeam depe urma refuzului ei îmi apăru ușor de înlăturat, atunci când mă oprii definitiv la această convingere. Vruî chiar să-mi fac un merit față de ea din faptul de a fi aderat-atât de repede la vederile, ei. Mă dusei după ea și, declarându-i că mă dădeam bătut față de puterea pildelor ei, îi promisei să mă rezum, atâta timp cât o va dori, la calitatea de cel mai afectuos și înflăcărat prieten. Cât era totuși de contrară această promisiune pornirilor inimii mele și în ce măsură prezența ei era de natură a mă împinge să tăgăduiesc tot ce recunoscuserăm ca drept și necesar într-o clipă de singurătate! Dacă imaginea pe care o voi da despre ea în continuarea acestor memorii nu va corespunde celei ce s-a alcătuit până acum datorită încercărilor prin care atât de glorios a trecut virtutea ei, nu-i oare cazul să mă tem că mai degrabă va fi pusă la îndoială mărturia mea și mai lesne voi fi suspectat eu de vreun sentiment de gelozie în stare să-mi vicieze discernământul, decât să se creadă că o fată, atât de fermă în virtutea ei, ar fi putut abdica în parte de la această înțelepciune pe care până în prezent cu plăcere am supus-o admirației? La orice părere s-ar ajunge, nu pun această întrebare decât pentru a avea prilejul de-a spune că voi fi la fel de sincer în îndoielile și bănuielile mele pe cât

am fost în elogi, și că, după ce voi fi relatat cinstit fapte care m-au aruncat pe mine însumi în cea mai mare incertitudine, vreau să-l las pe cititor să judece.

Noii învoieli pe care o făcuserăm cu Theophe îi urmă totuși o destul de lungă perioadă de calm, în cursul căreia avui bucuria de a o vedea practicând toate virtuțile. Aflaserăm de la însoțitorul pe care i-l dăduserăm Mariei Rezati că neliniștita siciliană n-a fost la înălțimea așteptărilor noastre și, fără îndoială, nici ale iubitului ei. Căpitanul vasului cu care o trimisuserăm în Moreea, îndrăgostindu-se nebunește de ea, o îndemnase să-i destăinuie peripețiile și proiectele ei. Se folosise de ceea ce aflase pentru a-i arăta cu atâta ardoare răul pe care avea să și-l facă pentru tot restul vieții dacă se ducea să-l întâlnească pe cavaler, încât o convinsese până la urmă să meargă în Sicilia, unde nu se îndoia că ea avea să se împace repede cu familia. Își propusese să fie el cel ce va culege rodul cel mai de seamă al acestei împăcări, printr-o căsătorie la care era ușor de prevăzut că nu va întâmpina prea multă opoziție; și, dacă e cazul să iau de bună mărturia unui slujitor, căpitanul nu așteptase să debarce la Messina pentru a-și asigura drepturile la aceasta. Apoi, prezentându-se tatălui iubitei sale, care se socotise cât se poate de fericit de a-și fi regăsit fiica și moștenitoarea, obținuse, dându-se drept un italian de foarte hună familie, învoirea de a se căsători cu Maria.

Rezati înainte ca vestea întoarcerii ei să se fi răspândit; căci, într-adevăr, acesta era pentru ea singurul mijloc de a se înapoia onorabil în patrie. Ținuse ca însoțitorul pe care i-l dăduserăm s-o întovărășească până acasă la tatăl ei pentru a izbuti să-l câștige, după cum se pare, pe acest cumsecade bătrân, dându-i dovada grijii pe care o purtaserăm pentru soarta ei. Slujitorul nu plecase de la Messina decât după celebrarea căsătoriei și-mi aducea o scrisoare din partea seniorului Rezati care cuprindea mărturia deosebit de vie a recunoștinței sale.

Theophe primise și ea o scrisoare de la Maria, și amândoi ne credeam cu socotelile încheiate în legătură cu acest episod. Trecură cam șase săptămâni de la întoarcerea valetului meu când, fiind la Constantinopole, aflai de la alt slujitor al meu, care se

întorcea de la Oru, că în ajun tocmai sosise cavalerul și că veștile pe care Theophe i le comunicase îl aduseseră într-o stare de deznădejde ale cărei urmări aveau darul să inspire temeri. Îmi cerea totuși scuze pentru faptul că-și luase libertatea de a trage la mine. Și mă ruga să binevoiesc a-i îngădui să rămână câteva zile. Îl asigurai pe dată că-l voi revedea bucuros și, imediat ce mă eliberai, părăsii orașul cu nerăbdarea de a-i afla păret-ile și proiectele. Îl găsii în starea de descurajare de care mi se vorbise. Îmi reproșă chiar de-a fi cauza nenorocirii sale din pricină că o lăsaserăm pe iubita lui să plece din casa mea fără să-l fi prevenit; îi iertai reproșurile ca fiind ale unui îndrăgostit îndurerat. Dar în câteva zile, mângâierile și sfaturile mele îi dădură o mai dreaptă măsură a lucrurilor. Îl determinai să admită că hotărârea pe care o luase iubita sa era tot ce se putea întâmpla mai bine pentru ea și pentru el însuși, și-l îndemnai să profite de ajutorul pe care i-l ofeream spre a se împăca atât cu familia cât și cu Ordinul său.

După ce se mai liniști, ne povesti peripețiile lui Synese și ale sale, despre care nu aflaserăm decât în linii mari din scrisoarea lui. Călătoriseră împreună până la Ragusa și, neîntâmpinând nici un obstacol la achitarea polițelor, se apucaseră să pună în practică cu destulă ordine și succes planul lor de a se instala acolo. Dar, ceea ce îi fu greu să-mi mărturisească de la început fu că Synese' sosise împreună cu el la Constantinopole. Răspunsul Mariei Rezati, pe care-l găsiseră la întoarcerea lor de la Ragusa, lămurindu-i că Theophe nu voia să se ducă la ei, veniseră cu speranța că, prezenți fiind, vor avea mai mult succes cu stăruințele lor; și cavalerul, sensibil la buna primire de care se bucura în casa mea, nu-mi ascunse că planul lui Synese era de-a face uz de forță dacă nu reușea altfel, „îmi trădez prietenul, îmi spuse el; dar sunt sigur că nu vă veți folosi de destăinuirea mea pentru a-i face rău; în vreme ce, ascunzându-vă proiectul lui, v-aș trăda cu atât mai grav cu cât v-ar fi peste putință să împiedicați ceea ce amenință casa domniei-voastră.” Mai spuse că se angajase să-l ajute pe Synese, pentru că, sperând s-o găsească la mine pe iubita sa și să se întoarcă împreună în Moreea, dorise pentru ea o tovarășă atât de încântătoare ca Theophe, pe care, de altfel, așa cum socotea el, avantajele întovărișirii cu ei o vor face curând să considere viața la Acade mai plăcută decât și-ar fi putut închipui.

Neignorând, pe de altă parte, eforturile pe care eu însumi le făcuserăm pentru a-l hotărî pe Condoidis s-o recunoască, se convinsese că nu m-aş supăra dacă Theophe ar fi introdusă, chiar şi fără voia ei, într-o familie căreia doream să-i fie redată. Dar proiectul de a se stabili în Moreea eşuând cu totul, mă înştiinţa de intenţiile lui Synese, în care nu mai vedea pentru Theophe nici aceeaşi certitudine, nici aceleaşi avantaje.

Theophe nu fu martoră la această destăinuire şi-l rugai pe cavaler să nu-i spună nimic. Îmi era de ajuns că eram prevenit pentru a dejuca cu uşurinţă încercarea lui Synese, şi-mi dădeam bine seama că, pierzând sprijinul cavalerului, i se împuţinau şi şansele, şi îndrăzneala. Cerui totuşi să mi se aducă la cunoştinţa mijloacele pe care-şi propuseseră să le folosească. Deciseseră să aleagă o zi în care aş fi fost plecat în oraş. Lăsăm puţini oameni la Oru. Cunoscând amândoi casa, îşi ziseseră că vor pătrunde cu uşurinţă înăuntru şi că vor întâmpina cu atât mai puţină rezistenţă cu cât, Maria Rezati plecând de bună voie, i-ar fi putut convinge pe slujitori că, dacă Theophe părea a o urma împotriva dorinţei ei, aceasta se întâmpla totuşi cu ştirea mea. Nu ştiu ce ar fi ieşit din această năstruşnică ispravă. Dar în ce mă priveşte, mă eliberai de orice temere trimiţându-i vorbă lui Synese că îi cunoşteam intenţiile şi că, dacă va persista în ele, îi promiteam o pedeapsă cu mult mai aspră decât cea pe care i-o dăduse tatăl său. Cavalerul, care nu încetase de a ţine la el, contribui de asemenea la a-l determina să renunţe la planurile pe care le puseseră împreună la cale. Nu-i putu totuşi scoate din inimă o patimă care avea să-l târască hi multe alte acţiuni nebuneşti.

Nu te poţi bizui la vârsta asta nici chiar pe oamenii cei mai de caracter! Acelaşi cavaler, pe care îl credeam în fine înţeleptii şi care, într-adevăr, continuă până la plecare să merite prin atitudinea sa toate atenţiile pe care nu încetam să i le arăt, nu se întoarse în Sicilia decât pentru a recădea acolo în păcate cu mult mai puţin scuzabile decât cele din care ieşise. Făcui cele mai călduroase intervenţii pe lângă marele maestru al Ordinului de Malta şi pe lângă viceregele Neapolului pentru a obţine să fie primit cu mai multă clemenţă decât îndrăzneala el să spere. Reveni liber în patrie, iar fronda sa trecu drept o rătăcire de tinereţe. Dar

nu putu evita să-și revadă iubita sau, mai bine zis, avu, fără îndoială, slăbiciunea de a căuta prilejul s-o facă. Dragostea lor se reaprinse. Nici nu trecuseră bine patru luni de la plecarea lui, când Theophe îmi arată o scrisoare trimisă din Constantinopole, prin care o anunța, cu multe ocolișuri și întorsături sfioase, că revenise în Turcia cu ibovnica lui și că, neputând trăi unul fără celălalt, renunțaseră pentru totdeauna la patria lor. Recunoștea că era ceva nebunesc j dar, deși aducea drept scuză forța nemărginită a unei iubiri pe care n-o putuse înfrânge, simțea, spunea el, că buna-cuviință îi interzicea să apară dinainte-mi fără să știe dacă ar putea conta pe bunăvoința mea și o implora pe Theophe să intervină pe lângă mine în favoarea lui.

Nu ezitai nici un moment în răspunsul meu. Situația era foarte diferită de cea anterioară, iar eu mă simțeam atât de puțin înclinat să primesc un om care-și încălca în același timp atâtea obligații prin această nouă răpire* încât, dictând eu însumi scrisoarea lui Theophe, îi spusei cavalerului și celei care-l însoțea că nu era cazul să conteze nici pe favorurile, nici pe protecția mea. Își luaseră destule măsuri pentru a se putea lipsi de ele și, venind direct la Constantinopole, scopul lor nu fusese atât acela de a mă vedea pe mine, cât mai curând de a-l reîntâlni pe Synese, căruia voiau să-i trezească din nou interesul pentru vechiul lor proiect. Cum reveniseră totuși la ideea de a o asocia pe Theophe la acesta, și cum strânsele legături pe care le avuseseră cu ea le îngăduiau să spere că vor fi primiți cu bucurie, înțeleseră foarte bine că răspunsul ei fusese dictat; și, departe de a se descuraja din pricina unui refuz pe care nu mi-l atribuiam decât mie, îndată ce fură siguri că eram în oraș, se duseră amândoi la Oru. Uimită în primul moment de această vizită, Theophe le spusese sincer că, știind care sunt intențiile mele, nu-i mai era îngăduit să se întrebe dacă ar avea îndemnul să dorească a-i vedea și că îi ruga să n-o expună riscului de a-mi displace. Dar ei stăruiră cu atâta perseverență să-i asculte și îi cerură atât de puțin timp pentru aceasta, încât, neputând recurge la forță spre a se descotorosi de ei, fu nevoită să le acorde bunăvoința pe care o solicitau.

Planul lor era stabilit, iar scrisoarea prin care cavalerul încercase să-și recapete o cale de acces la mine nu fusese decât rezultatul

remuşcării ce-l încerca în ajunul unei isprăvi pentru care onoarea lui îşi făcea scrupule. Deşi nu-i spusese niciodată ce gândeam despre vechile lui proiecte de a se stabili în Moreea şi cu atât mai puţin ce interes îmi stârniseră descoperind că era vorba de a o atrage în ele şi pe Theophe, îşi dădea seama că n-ar fi fost ținută la mine cu atâta grijă şi cinste dacă prezenţa ei nu mi-ar fi făcut plăcere, şi că n-ar fi putut-o seduce sau răpi pe ascuns fără să mă supere. Ar fi dorit, deci, să mă vadă aprobându-i proiectul spre bucuria ibovnicei lui cât şi în interesul prietenului său, şi, eu toate că refuzaserăm să-l văd, nu-şi pierduse încă nădejdea că voi agreea acest plan, după ce va fi obţinut consimţământul lui Theophe. De aceea nu omise nimic pentru a-i prezenta şi folosul, şi plăcerea pe care le-ar fi avut asociindu-se cu ei. Dar Theophe n-avea nevoie de ajutor pentru a rezista unor insistenţe atât de neghioabe.

Eu mă ocupam în vremea asta cu pregătirile unei serbări care a făcut multă vâlvă în toată Europa. Dificultăţile de care mă loviserăm uneori în exerciţiul funcţiilor mele nu mă împiedicaseră să am întotdeauna relaţii foarte bune cu marele vizir Calaili, şi îndrăznesc să spun că fermitatea pe care o arătaserăm în susţinerea privilegiilor funcţiei şi a onoarei naţiei mele îmi servise spre a mă bucura de consideraţie în rândurile turcilor. Apropiindu-se Sărbătoarea regală, mă gândeam s-o celebrez cu mai mult fast decât până atunci. Focurile de artificii trebuiau să fie magnifice, şi în casa mea din Constantinopole, care se afla în cartierul Galata, adunaserăm toate gurile de foc pe care le găsiserăm pe vasele franceze. Cum pentru aceste petreceri explozive era nevoie de o autorizaţie formală, o-ceruserăm Marelui vizir, care mi-o acordase cu multă bunăvoinţă. Dar chiar în ajunul zilei alese, când, mulţumit de felul cum mergeau treburile, mă întorseserăm la Oru spre a mă odihni peste noapte şi spre a o lua cu mine a doua zi pe. Theophe, pentru că doream să asiste, la serbare, aflai două veşti care-mi tulburară bucuria. Una chiar la sosire, şi anume relatarea vizitei cavalerului şi a eforturilor pe care le făcuse pentru a o convinge pe Theophe să-l urmeze. Alfând, în acelaşi timp, că acesta era, mai mult decât oricând, legat de Synese, bănuielile mele merseră mult mai departe decât ale ei şi fui aproape sigur că, dat fiind refuzul ei şi al meu, erau în stare

să-și reactualizeze planurile pe care cavalerul mi le dezvăluise el însuși. Totuși nu m-am alarmat peste măsură, deoarece urmând s-o duc a doua zi la Constantinopole, aveam tot timpul să iau măsuri ulterior pentru a-i face din casa mea de la Oru un adăpost sigur.

Dar în vreme ce discutam cu ea seara despre toate întâmplările pe care mi le povestise, am primit de la secretarul meu înștiințarea că marele vizir Calaili fusese demis și că fusese desemnat ca succesor Choruli, om trufaș și cu care nu fuseserăm niciodată în relații bune. Înțelesei îndată ce dificultăți mă așteptau. Noul ministru putea împiedica desfășurarea serbării mele, fie doar și din capriciul care-i împinge pe cei asemeni lui să schimbe rânduiala pe care o găsesc gata stabilită și să revoce toate încuviințările acordate de predecesorii lor. Primul meu gând fu să mă prefac a ignora această schimbare și să continui cu pregătirile pe care le făceam în virtutea firmanului lui Calaili. Totuși, diferendele din care ieșiserăm în chip onorabil obligându-mă poate să mă comport cu unele menajamente, mă hotărâi până la urmă să cer o altă autorizație noului vizir și trimisei un om anume pentru a o obține. Se afla atât de prins cu primele complicații legate de ridicarea sa în rang, încât îi fu imposibil secretarului meu să obțină o audiență de o clipă. Nu aflai decât a doua zi că nu se putuse vorbi cu el. Pierzându-mi răbdarea, mă decisei să mă prezint eu însumi la cabinetul său. Se afla la Galike Divan de unde nu avea să iasă decât pentru procesiunea solemnă, obișnuită în cazul unor astfel de schimbări. Renunțai la nădejdea de a-l mai vedea. Toate pregătirile mele erau gata. Revenii la ideea pe care o avuseserăm la început, și anume, că autorizația lui Calaili îmi putea fi suficientă, și-mi începui iluminăția la căderea nopții. Bineînțeles, Vizirul fu informat despre aceasta. Se arătă foarte supărat și-mi trimise pe loc pe unul din aghiotanți pentru a mă întreba ce intenții aveam și cu ce drept organizaserăm o manifestare de asemenea natură fără asentimentul său. Îi răspunsei cu politețe că, dat fiind că obținuserăm de două zile aprobarea lui Calaili, nu-mi închipuiserăm că am nevoie de un nou firman, și că, de altfel, nu numai că trimiseserăm în mai multe rânduri pe cineva pentru reînnoirea aprobării, dar că fuseserăm chiar eu însumi la el în acest scop. Aghiotantul, care

primise probabil anumite ordine, îmi declară că voința Vizirului era să întrerup imediat serbarea și că, în caz contrar, va lua măsuri energice pentru a mă sili s-o fac. O asemenea amenințare făcu să mi se urce sângele la cap. Răspunsul meu nu fu mai puțin drastic, iar când aghiotantul, iritat la rândul său, adăugă că, dacă opun rezistență, ordinul de a trimite un detașament de ieniceri spre a mă umili în trufia mea era deja emis, nu-mi mai măsurai cuvintele: „Raportați stăpânului vostru, îi spusei, că un astfel de procedeu e demn de tot disprețul și că nu știu ce-i frica atunci când e vorba de onoarea regelui meu. Dacă va recurge la violența cu care mă amenințați, hotărârea mea nu e aceea de a mă apăra împotriva unor inamici care m-ar copleși prin numărul lor; dar voi aduce în această sală toată pulberea de care dispun aici în cantitate mare și-i voi da foc eu însumi pentru a face să sară-n aer casa dimpreună cu mine și cu toți invitații mei. Îi las, după aceasta, suveranului meu grija de a mă răzbuna.”

Aghiotantul se retrase; dar zvonul acestei întâmplări răspimi. Îndată consternare printre toți francezii pe care-i adunaserăm pentru sărbătorire. Eu însumi mă afluam într-o stare de furie care cu siguranță m-ar fi putut determina să traduc în fapte gândurile ce-mi trecuseră prin minte. Și, mai presus de toate, nevoind ca purtarea mea să lase impresia de a fi dictată de un cât de neînsemnat sentiment de frică, dădui ordin ca toată artileria mea, compusă din mai bine de cincizeci de tunuri, să tragă îndată o salvă. Oamenii îmi dădură ascultare tremurând de teamă. Secretarul meu, mai alarmat decât toți ceilalți, își închipui că-mi face un serviciu ducându-se să stingă o parte din torțe și lampioane, adică având grijă să stingă câte unele din loc în loc, spre a fi în măsură să răspundă că se executa ordinul Vizirului. Lucrul acesta, eu nu l-am observat imediat; dar fuga unei părți a invitaților mei, care se temeau desigur să nu ajung la măsurile extreme cu care-l amenințaserăm pe trimisul ministrului, îmi spori enervarea în care mă afluam. Îi tratai drept lași și trădători pe cei pe care eforturile mele nu-i putură opri și, dându-mi apoi curând seama că strălucirea iluminății mele scădea, mă cuprinse o nouă furie când aflai de timida precauție a secretarului meu. Eram în această stare de tulburare când am auzit țipetele unei femei care mă chema în ajutor. Nu mă îndoii că era vorba de

detașamentul de ieniceri care începuse să-i insulte pe oamenii mei și, nevoind să iau nici o măsură fără a fi sigur, alergai în direcția din care se auzeau țipetele, urmat de câțiva prieteni credincioși. Dar ce-mi văzură ochii? Synese și cavalerul, ajutați de doi greci, o răpeau pe Theophe, pe care ayuseseră șiretenia de a o atrage deoparte, și încercau să-i bage în gură o batistă pentru a-i înăbuși țipetele. Nici nu era nevoie de întreaga iritare de care eram stăpânit pentru a mă face să ajung în culmea furiei. „Puneți mâna pe acești ticăloși!”, spusei însoțitorilor mei. Fui ascultat întocmai. Se aruncară asupra celor patru răufăcători, care schițară totuși o încercare de rezistență. Cei doi greci, mai puțin abili sau mai puțin hotărâți, căzură sub primele lovituri. Cavalerul fu rănit, iar Synese, care nu mai avea nici o șansă, se predă. Aș fi pus să-l aresteze, poate, și în primul moment n-ar fi fost tratat cu indulgență, dacă n-aș fi fost înștiințat că Vizirul, îmblânzit de semnele aparente de supunere datorate secretarului meu, contramandase ordinul dat soldaților și se declarase mulțumit. Mila își găsi lesne locul în inima mea, în clipa în care mânia o părăsi. Trebuiau luate chiar unele măsuri pentru a ascunde moartea celor doi greci. Îi dădui drumul lui Synese, arătându-i cu prisosință bunătatea mea, și poruncii ca rănilor cavalerului să fie pansate cu grijă. Neavând, din fericire, printre oamenii din personalul meu decât creștini, toată lumea se socoti interesată să țină sub oboroc acest incident.

Dar în ce mă privește, acestei întâmplări îi succedară altele, care nu au legătură cu cartea de față decât prin aceea că au prilejuit întoarcerea mea în patrie. Îndată ce primii ordinele regelui, mă gândii la atitudinea pe care trebuia s-o adopt față de Theophe. O iubeam prea mult pentru a pune în cumpănă dacă trebuie să-i propun să mă urmeze; dar nu îndrăzneam să sper că va consimți. De aceea, incertitudinea mea depinzând doar de intențiile ei, încercai să aflu, cu multe ocolișuri, care erau acestea. Mă scuti, într-o oarecare măsură, de această oboseală prin îndoiala pe care ea însăși și-o exprimă cu privire la permisiunea de a mă însoți. Mă ridicai cu entuziasm și, dându-mi cuvântul că sentimentele mele pentru ea vor rămâne totdeauna aceleași, îi lăsaui alegerea condițiilor pe care ar dori să mi le pună. Îmi răspunse fără ocol: prietenia mea, de care i se părea că se leagă tot binele, precum și

libertatea de a trăi cum trăise 'ân casa mea până atunci. Îi jurai să le respect cu fidelitate. Dar o convinsei să-mi dea acordul ca, înainte de plecarea noastră, să mai fac o încercare pe lângă nesimțitorul Condoidis. Theophe prevăzu însă că va fi inutilă. Într-adevăr, deși speraserăm, împotriva părerii ei, că va deveni mai înțelegător văzând-o că părăsește Turcia pentru totdeauna, nu putui obține nimic de la acest bătrân înrăit care, dimpotrivă, își închipui că pretextul plecării mele e doar o minciună pe care o foloseam spre a-l înșela. Synese, pe care, ca și pe cavaler, nu-l mai văzuserăm de la isprava lor nebunească, de cum află că Theophe urmează să mă însoțească în Franța, își birui toate temerile și veni să mă implore să-l las să-și ia cel puțin rămas bun de la sora lui. Această calitate pe care șiretul grec se prefăcu că i-o recunoaște și expresia afectuoasă cu care-și însoți insistențele mă determinară nu numai să-i îngădui s-o vadă îndată, dar chiar să-i acord de mai multe ori această favoare până la plecarea noastră. Măsurile pe care le luaserăm și la țară, și în oraș îmi îndepărtaseră orice teamă în privința siguranței casei mele, iar pe Theophe o cunoșteam prea bine pentru a avea temeri dinspre partea ei. Această favoare trezi însă din nou speranțele lui Synese. Abia o vizitase de câteva ori că, cerând voie să-mi vorbească, se aruncă la picioarele mele pentru a mă implora să revin față de el la vechile sentimente de bunăvoință; și luând de martor cerul că o va socoti toată viața pe Theophe ca soră a lui, îmi propuse să-l iau. Cu mine și să-i fiu părinte ca și ei. Sinceritatea rugăminții, lacrimile lui și buna părere pe care totdeauna o avuseserăm despre firea sa m-ar fi îndemnat, desigur, să-i împlinesc voia, dacă m-aș fi putut convinge că nu dragostea era aceea care se ascundea sub aparențe înșelătoare. Nu-i dădui un răspuns pozitiv. Voiam s-o întreb pe Theophe, pe care o bănuiam a fi în înțelegere cu el și a se fi lăsat înduplecată fie de legătura de sânge, fie de lacrimile lui. Dar ea îmi răspunse fără să stea pe gânduri că, pe cât m-ar fi rugat să-i fac această favoare dacă ar fi fost sigur că-i este soră, pe atât mă implora să n-o expun situației penibile de a nu ști cum trebuie să se poarte cu un tânăr care avea pentru ea sentimente prea pătimase, dacă nu-i era într-adevăr frate. Astfel, bietul Synese fu nevoit să se mulțumească doar cu consolările pe care, fără îndoială, le găsi în prietenia cavalerului, iar eu nu mai știu ce s-a ales de ei după despărțirea noastră.

În cele câteva săptămâni ce s-au scurs între ordinul regelui și plecarea mea, Theophe se îndeletnici cu lucruri care ar putea constitui material pentru un volum întreg, dacă aş dori să amplific aceste memorii. Din reflecțiile ca și din experiența sa înțelese că cea mai groaznică dintre toate nenorocirile era, pentru o femeie, sclavia; și, de când se afla la Oru, nu pierduse nici un prilej de-a se informa care erau haremurile cele mai pline de sclave și seniorii cei mai lacomi de acest soi de bogăție. Cu ajutorul câtorva negustori de sclavi, tot atât de cunoscuți la Constantinopole pe cât sunt aici faimoșii noștri geambași, descoperise mai multe fete nefericite, grecoalice sau străine, care se aflau împotriva voinței lor în această tristă stare și nădărduse mereu că va putea profita de vreo împrejurare pentru a le elibera. Înțelese bine că nu puteam solicita asemenea favoruri pe rând tuturor seniorilor turci, iar discreția o împiedicase, pe de altă parte, să-mi propună prea des să-mi cheltuiască veniturile în acest scop. Dar aflându-se în preajma plecării, se arată mai puțin sfioasă, începu prin a-și vinde bijuteriile pe care le primise de la Șeriber, ca și mai multe daruri de valoare pe care o convinseserăm să le accepte. După ce îmi mărturisi că le transformase în bani, îmi arată cum voia să folosească această sumă și insistă cu cele mai duioase argumente ale carității să adaug și eu ceva din ceea ce-mi prisosea. Mă lipsii de zece mii de franci pe care intenționaserăm să-i hărăzesc cumpărării de rarități din Levant. Curiozitatea nu m-a împins niciodată să aflu cât dăduse Theophe de la ea; dar curând apărură în casa mea mai multe fete extrem de atrăgătoare, ale căror lanțuri nu le putuse rupe, desigur, decât contra unor sume mari și, dacă la aceasta se mai adaugă și cheltuielile pe care fu obligată să le facă spre a le trimite înapoi în patria lor, nu e nici o îndoială că liberalitățile ei le întrecuseră cu mult pe ale mele. Câteva zile mi-am petrecut agreabil timpul ascultând aventurile acestui fermecător grup și avui grijă să le însemn aproape imediat, pentru a nu avea a mă teme de scăpările memoriei.

În cele din urmă părăsirăm portul Constantinopolului pe un vas marsiliez. Căpitanul mă prevenise că va trebui să facă o escală de câteva săptămâni la Livorno și nu-mi păru rău că aveam prilejul să vizitez acest port celebru. Theophe se bucură mult să ajungă pe țărmul Italiei. Incognito-ul, pe care mi-l impuneau o grămadă de

motive, obligându-mă să-mi las la bord întreaga suită, mă instalai cu Theophe într-un han unde acceptai să iau masa în compania câtorva gentilomi care se aflau acolo. Theophe trecu drept fiica mea, iar eu drept un ins oarecare ce se întorcea de la Constantinopole cu familia. De la prima masă, pe care o luarăm împreună cu ceilalți călători, observai atenția pe care un tânăr francez în vârstă de vreo douăzeci și cinci de ani o acorda farmecului lui Theophe și strădania lui de a se face remarcat de ea prin complimente și amabilități. Înfățișarea, tot atât de agreabilă cât și manierele și conversația sa, mă făcuse să-l iau drept un nobil care călătorea incognito, căci numele de conte de M. Q. Pe care și-l dădea nu-mi amintea de nici o familie cunoscută. Mă copleși cu atenții pentru că mă credea tatăl lui Theophe. Nu văzui la început în această curtoazie decât obișnuita galanterie a francezilor și, în timpul plimbărilor pe care le făcui prin oraș în zilele următoare, nici măcar nu-mi trecu prin minte că aș risca ceva lăsând-o pe Theophe singură doar cu o femeie din neamul ei, care-o slujea.

În mai puțin de opt zile totuși îmi dădui seama ca se petrecuse o schimbare în dispoziția ei. Oboseala călătoriei putând fi cauza acestei modificări, faptul nu mă îngrijoră prea mult; o întrebai totuși dacă avea vreun motiv să fie tristă sau nemulțumită. Îmi răspunse că nu era nimic care s-o poată necăji; dar răspunsul fu dat cu o stânjeneală care mi-ar fi trezit îndată atenția dacă aș fi fost în stare de vreo bănuială. De altfel, nu știam că tânărul conte de M... își petrecea, făcându-i conversație, tot timpul pe care eu îl foloseam ca să vizitez frumusețile orașului. Stăturăm cincisprezece zile la Livorno, fără ca vreun cât de mărunț eveniment să mă fi îndemnat să veghez mai cu atenție asupra a ceea ce se întâmpla în preajma mea. Dacă mă întorceam înainte de ora mesei, o găseam pe Theophe singură, contele având grijă să se retragă la sosirea mea. Continuam să găsesc că are un aer înnegurat și silit dar, neconstatând vreun alt semn care să mă facă să mă tem pentru sănătatea ei, crezui că pentru a înlătura această stare de melancolie e de ajuns să-i promit că în Franța va avea mai multe distracții decât într-un han din Italia.

Sigur e că la masă observam că se poartă cu contele cu mai multă familiaritate decât ar fi fost cazul s-o facă cu o cunoștință întâmplătoare. Păreau a se înțelege dintr-o privire sau dintr-un surâs. Privirile lor se întâlneau ades, iar amabilitățile contelui erau primite în altfel decât în primele zile. Cum totuși ar fi fost nevoie de un miracol pentru a-mi „emana în minte vreo bănuială după atât de stăruitoare dovezi de înțelepciune, ba chiar de insensibilitate a lui Theophe, găseam tot felul de motive pentru a o scuza. Avea destul demult gust înăscut pentru a-și fi dat seama, după purtarea nobilă a contelui, de diferența dintre politețea noastră și cea a turcilor. Îl studia pe conte ca pe un model. Aceste scuze erau cu atât mai verosimile cu cât băgaserăm de nenumărate ori de seamă că și pe mine însumi-mă studiasse și că, fără a găsi la mine atâta eleganță și finețe ca la conte, acest lucru îi fusese util pentru a imita modul nostru de a fi. Trecu mai mult de o săptămână până ce să se fi trezit în mine o cât de mărunță bănuială, și n-am înțeles niciodată foarte bine care ar fi putut fi sfârșitul acestor relații tainice, dacă întâmplarea nu m-ar fi adus într-o zi acasă la o oră la care eram atât de puțin, așteptat încât, intrând brusc în camera lui Theophe, îl surprinsei pe conte la picioarele ei. Un șarpe improșcându-mă cu venim n-ar fi pricinuit atâta tulburare și consternare în toată făptura mea. Mă retrăsei cu destulă discreție pentru a fi sigur că nu fuseserăm văzut. Dar ținut fără voie la ușă de temerile, de bănuielile, de pornirile mele sumbre, căutai să-mi adâncesc disperarea ce-mi mistuia inima, urmărind tot ce mă putea face s-o găsesc pe Theophe mai vinovată. La drept vorbind, nu descoperii nimic de natură să depășească limitele decenței. Rămăsei totuși, până la ora mesei, la postul meu, frământându-mă plin de nerăbdare, de parcă aș fi dorit să văd ori să aud cu dinadinsul tocmai lucrul de care-mi era o teamă de moarte.

Ce motive aveam să fiu gelos? Ce învoială avea Theophe cu mine? Ce mă lăsase să sper? Ce-mi făgăduise? Dimpotrivă, nu renunțaserăm eu oare la orice fel de pretenții asupra inimii ei, iar. Libertatea de-a asculta de propriile ei înclinații nu era oare unul din cele două drepturi asupra cărora îmi dăduserăm consimțământul? Recunoșteam în sinea mea, dar mi se părea de neîndurat ca această inimă, pe care eu n-o putuserăm îndupleca,

să fi fost o pradă atât de ușoară pentru altul. Presupunând că ar fi putut deveni capabilă de o slăbiciune, aş fi dorit ca aceasta să nu se fi petrecut la voia întâmplări şi la prima privire a unui necunoscut. Sau, pentru a-mi dezvălui cu totul sentimentele, eram înciudat că aceste aparenţe de înţelepciune pe care eu le respectaserăm se dezminţiseră atât de repede. Roşeam, chiar de a mă fi lăsat păcălit de aceste frumoase principii care-mi fuseseră de multe ori repetate şi îmi reproşam nu atât bunătatea mea, cât credulitatea şi slăbiciunea.

Pe lângă o mare tulburare şi ciudă intra atâta venim în aceste reflecţii, încât, departe de a interpreta favorabil atitudinea rezervată a contelui faţă de ea, mă simţii îndemnat să cred că era vorba de liniştea unui ibovnic fericit, care poate că nu mai arăta ardoare tocmai pentru că obţinuse tot ce putea dori. Ce iritare insuportabilă mă făcu din nou să îndur acest gând! Dar eram îndeajuns de stăpân pe mine şi pe comportarea mea pentru a nu face ceva necugetat. Plănuind s-o surprind pe vicleana Theophe în toiul plăcerilor, îmi pregătii o discuţie cu slujnica ei, nu pentru a-i dezvălui ceva, fapt pe care nu voiam să-l risc cu uşurinţă, ci pentru a afla de la ea ceea ce ar putea lăsa să-i scape din naivitate; era o grecoaică cu care o înlocuiserăm pe Bema şi care se angajase de bună voie în serviciul meu. Dar, fie că era mai ataşată de stăpâna pe care i-o dăduserăm decât de mine, fie că fusese păcălită ca şi mine de isteţimea contelui şi a lui Theophe, nu aflai de la ea decât că avuseseră dese întâlniri, fapt din care nici nu părea că ar vrea să facă un mister.

Mă ferii să mă îndepărtez de locuinţa noastră şi, prefăcându-mă a fi, împotriva dorinţei mele, împiedicat să ies din cauza unei indispoziţii, n-o părăsii pe Theophe în tot restul zilei. Dypă-amiază, contele ne ceru permisiunea de-a veni să ne vadă. Departe de a mă opune, fui încântat să vină, spre a-l putea observa mai bine şi, timp de patru ore, toate vorbele şi gesturile sale fură unicul obiect al atenţiei mele. Nu s-a trădat prin nici o indiscreţie; dar băgai de seamă cu ce îndemânare aducea în discuţie tot ce putea spori slăbiciunea pe care o presupuneam că Theophe o are pentru el. Ne povesti unele din aventurile sale galante, în care afecţiunea şi constanţa erau de fiecare dată

virtuțile prin care se făcuse remarcat. Realitate sau născocire, iubise într-un chip unic o doamnă din Roma, care-l făcuse, la început, să plătească destul de scump cucerirea inimii ei, dar carej îndată ce-și dăduse seama de adevărata lui fire, i se dăruise fără rezerve și nu mai pusese nici un fel de opreliști amorului ei. Această legătură de dragoste îl reținuse în Italia doi ani și l-ar fi făcut să-și uite pentru totdeauna patria, dacă cea mai cumplită nenorocire n-ar fi sfârșit, împotriva voinței lui, acele lanțuri atât de scumpe. După ce se bucurase timp îndelungat de desfătările dragostei în deplină liniște, soțul femeii iubite descoperi într-o zi legătura lor. Le puse amândurora otravă în mâncare. Tânăra doamnă murise; pe el, vigoarea organismului îl salvase; dar nevindecându-se decât pentru a afla moartea celei pe care o iubise, durerea îl prăbușise dintr-odată într-o stare cu mult mai gravă decât cea din care abia ieșise. Disperat că nici această durere n-avea mai mult efect decât otrava, își căutase moartea într-un chip mai puțin vinovat decât dacă și-ar fi dat-o cu propriile lui mâini, dar pe care-l concepute a fi tot atât de fără greș. Se dusesse la soțul a cărui ură o stârnise și, făcându-i nesfârșite muștrări pentru crima lui, îi oferise, dezvelindu-și pieptul, victima care-i scăpase. Luă cerul ca martor că socotise a-i fi sunat definitiv ceasul și că bucuros ar fi acceptat sfârșitul. Dar neîndurătorul soț, bătându-și joc de el, îi răspunsese eu răceală că, departe de-a se mai gândi să-l ucidă, constata cu plăcere că n-ar fi putut fi mai bine răzbunat decât lăsându-i viața și că se bucura sincer că scăpase de o otravă care i-ar fi curmat prea curând suferința. Dusesse de atunci o viață jalnică, rătăcind prin toate orașele Italiei pentru a șterge imaginile care-i făceau viața un chin neîncetat și căutând să-și aline rănilor sufletului în relații cu femei vrednice de-a fi iubite. Dar ajunsese la Livorno fără a simți nici cea mai mică schimbare într-o inimă pe care tristețea o îndepărta mereu de dragoste.

Era destul pentru a da de înțeles că acest miracol era rezervat lui Theophe. Nu observaserăm totuși această profundă melancolie care ar fi trebuit să fie încă evidentă la sosirea noastră, de vreme ce abia de atunci încoace se tămăduise de ea. Dar luarea-aminte cu care o vedeam pe Theophe plecând urechea la toate aceste basme nu-mi lăsa îndoială că ele făcuseră asupra ei impresia

dorită. Veni seara. O aşteptam cu nerăbdare, pentru a-mi lămuri bănuieli cu mult mai grave. Camera lui Theophe era vecină cu a mea. Mă ridicai din pat îndată ce plecă feciorul care mă ajutase să mă culc şi căutai un loc de unde să pot descoperi pe oricine s-ar fi apropiat de apartamentul nostru.

Simţeam în acelaşi timp o cruntă remuşcare pentru jignirea ce-o aduceam adorabilei Theophe; şi, în miezul acestui vârtej de sentimente care luptau în favoarea ei. Mă întrebam dacă întunecatele mele bănuieli erau destul de întemeiate pentru a îngădui astfel de indiscreţii ofensatoare. Se scurse noaptea întreagă fără să apară nimic de natură a-mi răni simţirea. Mă apropiai chiar de mai multe ori de uşă. Ascultai plin de curiozitate. Cel mai mic zgomot îmi trezea bănuieli şi fui pe punctul, din pricina unei uşoare mişcări pe care mi se păruse că o aud, să bat imediat în uşă şi să cer să mi se deschidă. În cele din urmă, tocmai când voiam să mă retrag în zori, uşa lui Theophe se deschise. Un cumplit fior îmi îngheţă de-odată sângele-n vine; era ea însăşi şi ieşea împreună cu slujnica. Graba aceasta de-a se scula îmi provocă întâi o nouă tulburare; dar îmi amintii că îmi spusese în mai multe rânduri că, din cauza căldurii prea mari, se ducea să ia aer în grădina ce dădea spre mare. O urmării din ochi şi nu mă liniştii decât după ce-o văzui îndreptându-se într-acolo.

S-ar zice că ar fi trebuit să fiu mulţumit de felul în care-mi petrecuserăm noaptea şi că după o astfel de experienţă nu-mi mai rămânea decât să mă duc să mă cufund în somnul de care aveam atât de imperioasă nevoie. Totuşi, sufletul meu nu era decât pe jumătate împăcat. Mişcarea pe care o auziserăm în cameră îmi lăsase încă unele îndoieli. Cheia rămăsese în uşă. Intraşi cu gândul de a găsi oarecare urme în legătură cu motivul neliniştei mele. Fusesse un scaun sau o perdea pe care le mişcase poate chiar Theophe. Dar, aruncând o privire iscoditoare jur dimprejur uh camerei, zării o uşiţă care dădea spre o scară secretă şi pe care n-avuseserăm încă prilejul s-o remarc. Toate îndoielile mi se treziră din nou la vederea ei. Iată, exclamai cu durere, drumul pe unde venea contele. Iată originea ruşinii mele, şi cea a crimei tale, mizerabilă Theophe! N-aş putea da decât o palidă imagine a zbuciumului cu care am cercetat toate trecerile pentru a afla unde

poate să ducă scara. Dădea într-o curte izolată, iar ușa din capătul ei părea închisă cu grijă. Dar nu fusese oare deschisă peste noapte? îmi dădu prin minte că dacă exista ceva care să mă lămurească pe deplin, era chiar patul lui Theophe, care încă nu fusese făcut. Mă aruncau cu însuflețire asupra acestui gând. Mă apropiam cu o teamă sporită, ca și cum aș fi fost pe punctul de a afla lucruri ce m-ar fi putut convinge pe deplin. Cercetai până și cele mai neînsemnate aspecte, forma patului, starea așternutului și a cuverturilor. Mersei până la a măsura locul care i-ar fi fost îndeajuns lui Theophe și până la a observa dacă nu era ceva deranjat în afara limitelor pe care le socoteam a fi ale siluetei ei. Aici nu mă puteam înșela; și cu toate că-mi zisei că, din pricina căldurii, s-ar fi putut agita în somn, mi se păru că nimic nu m-ar fi putut împiedica să recunosc urma trupului ei. Această cercetare, care dură mult, avu un efect la care nici nu mă gândiserăm. Cum nu descoperiserăm nimic și, treptat, îmi redobândiserăm calmul, vederea locului în care se odihnise scumpa mea Theophe, forma trupului ei pe care o deslușeam imprimată în așternut, un rest de căldură care mai dăinuia, miresmele pe care le exalase în urma unei ușoare transpirații mă emoționară până la a mă face să sărut de nenumărate ori fiecare loc pe care-l atinsese. Obosit cum eram după ce vegheaserăm toată noaptea, mă cufundai până într-atât în această plăcută ocupație, încât mă cuprinse somnul și adormii adânc chiar pe locul pe care-l ocupase ea.

Ea se afla în vremea asta în grădină, unde nu era de mirare să-l fi întâlnit pe conte, pentru că a merge să respiri aer de mare înainte de arșița zilei era un obicei al casei. Veneau chiar și unele persoane din vecinătate, ceea ce dădea locului aspectul unei promenade publice. Întâmplarea a făcut ca în ziua aceea să se afle acolo căpitanul unui vas francez, care intrase în port în ajun împreună cu pasagerii pe care-i aducea de la Neapole. Apariția lui Theophe, pe care era greu s-o vezi fără s-o admiri, atrăsese pe acești străini în jurul ei, iar contele, recunoscând în căpitan un francez, îl întâmpină cu o amabilitate care le înlesni apropierea. Află astfel de la căpitan niște lucruri care priveau nu numai treburile sale personale, dar și unele din ale mele, pentru că intrând în port, acesta văzuse vasul nostru și întrebuse pe câțiva

marinari aflați pe punte de unde veneau și pe cine aduceau; acești oameni simpli, cărora nu avuseserăm prevederea, la debarcare, să le cer să păstreze tăcerea, îi răspunseseră precizând și funcția pe care o deținuserăm. Auzind că mi se dă acest titlu, contele fu foarte surprins că nu știa de prezența mea la Livorno, deși din vorbele căpitanului reieșea că aș fi fost acolo de mai multe zile. Legând între ele toate aceste informații, nu se mai îndoii că eu eram cel despre care se vorbea, și că, din anumite motive, doream să rămân necunoscut. Dar, neputându-și înfrâna primul imbold care-l tăcu să-și îndrepte gândurile spre Theophe, manifestă față de ea o anume jenă de a nu-i fi arătat cu mai multă curtenie ceea ce credea el că datora fiicei mele. Dar, ceea ce m-a făcut totdeauna să cred, fără a-l fi cunoscut mai bine, că e de obârșie aleasă, a fost faptul că, alcătuiindu-și, după informațiile pe care le primise, un plan ce nu-i trecuse încă prin minte și presupunând că eu eram tatăl ei, se hotărî să-mi ceară mâna lui Theophe. Acest plan pentru care căută prilejul să obțină asentimentul ei înainte de a ieși din grădină, făcu să dureze mai mult plimbarea lor; așa încât se făcuse destul de târziu dimineața când, dându-i brațul spre a o conduce, o aduse în apartamentul ei.

Theophe primise această propunere cu toată stânjenirea care se poate închipui și, înțelegând dintr-odată că n-o datora decât părerii greșite pe care contele și-o făcuse despre originea ei, refuzase, dând explicații vagi, al căror sens el nu-l pricepu. Ferm în hotărârea luată, con' de îi spuse totuși, intrând în apartamentul ei, că nu va lăsa să treacă ziua fără să-mi declare intențiile lui; și dacă ceva m-a putut face să judec favorabil relația lor, aceasta a fost atât ușurința cu care el a rupt-o, după scena pe care o voi povesti, cât și dorința pe care o avusese de-a se uni cu ea prin legătura căsătoriei. Mă aflu încă în postura în care mă prinsese somnul, adică în halat de casă, ce-i drept, dar culcat în patul lui Theophe; trezit de zgomotul pe care-l făcu ușa când se deschise, auzii ultimele cuvinte ale contelui. M-aș fi ferit să mă arăt și, cu toată ciuda de a fi prins acolo, aș fi profitat de împrejurare pentru a auzi sfârșitul conversației lor. Dar perdelele patului fiind date la o parte, contele fu primul care-și aruncă ochii asupra mea. Nu-i fu greu să vadă că era vorba de un bărbat. „Ce văd?” – spuse el uluit. Theophe, care mă văzu aproape în același moment, scoase un

țipăt, în care se amesteca tot atâta spaimă câtă rușine. Inutil aş fi încercat să mă mai ascund. Singura soluție care-mi veni în minte fu să-mi compun o expresie de bucurie și să iau în glumă o întâmplare din care nu prea mai puteam ieși cu fața curată. „Am găsit ușa ta deschisă, îi spusei lui Theophe, și neizbutind defel să dorm astă-noapte, mi-am zis că patul tău va fi poate mai îmbietor la somn decât al meu.” Scosese la început un țipăt de jenă și de rușine, dar negăsind nimic în stare să explice o întâmplare atât de puțin adecvată relațiilor în care trăiam cu ea, tăcerea ei exprima incertitudinea și tulburarea. Pe de altă parte, contele care crezu a fi înțeles dintr-odată ceea ce înainte nici prin cap nu-i trecuse, își ceru scuze pentru o indiscreție pe care și-o reproșa ca pe o crimă; și, asigurându-mă că mă respecta prea mult pentru a-mi stingheri plăcerile, își luă rămas bun de la mine în cuvinte din care-mi dădui ușor seama că nu-i mai eram necunoscut.

Rămăsei singur cu Theophe. Cu toată strădania mea de a simula o aparență de veselie, îmi fu greu să nu recad într-o stare de stânjeneală, sporită cu mult de a ei. Nu văzui altă cale de a ieși din această încurcătură decât de a-i mărturisi deschis îndoielile pe care le aveam cu privire la conduita ei; cu atât mai mult cu cât făgăduielile pe care le auziserăm din gura contelui erau un nou motiv de îngrijorare cu privire la care ardeam de nerăbdare să capăt explicații. Chipul său deveni, la auzul primelor mele învinuiri, tot atât de palid pe cât se înroșise când mă văzuse în patul ei. Mă întrerupse totuși, înfiorată, pentru a-mi declara c-o ofensam cu bănuielile mele și că nu se întâmplase nimic între ea și conte care să fi putut știrbi principiile pe care i le cunoșteam. O tăgăduire atât de totală îmi transformă resentimentul în indignare. „Cum așa, perfido, îi spusei, ca și cum aş fi avut vreun drept de a-i reproșa trădarea, nu l-am văzut eu pe conte la picioarele tale? N-ai avut oare față de el, de cum am ajuns la Livorno, o îngăduință pe care n-ai avut-o niciodată față de mine? Chiar acum ți-a promis că azi încă va face orice pentru a obține fericirea de-a fi al tău? Ce voia să zică cu această promisiune? Vorbește, vreau să aflu chiar de la tine. N-am să fiu toată viața jucăria unei ingrate, căreia afecțiunea și binefacerile mele nu i-au inspirat niciodată, pentru mine, decât asprime și ură.”

Înversunarea mea trebuie să fi ajuns la culme dacă am întrebuințat cuvinte atât de dure. Ea nu auzise niciodată de la mine decât cuvinte de respect și dragoste, sau dojeni atât de afectuoase încât pesemne că se simțise respectată până și în reproșurile născute din suferința mea. De aceea fu atât de consternată auzindu-mă, încât, începând să plângă cu hohote, mă rugă să ascult ce are de spus în apărarea ei. O obligai să stea jos; dar amărăciunea din sufletul meu fiind încă mai puternică decât mila pe care începuse să mi-o inspire tristețea ei, nu-mi modificai întru nimic severitatea glasului și a feței.

După ce îmi repetă din nou asigurările că nu acordase contelui nimic pentru care ar fi avut a-și face vreo muștrare, îmi mărturisii nu numai că el o iubea, dăd că, printr-o schimbare pe care chiar ei îi venea greu s-o înțeleagă, și ea simțea pentru el o foarte puternică atracție. „E drept, continuă ea, că am luptat împotriva acestei înclinații mai puțin decât s-ar fi convenit s-o fac de-aș fi dat urmare propriilor mele concepții; și, dacă e să îndrăznesc ați spune motivul, a fost pentru că, închipuindu-mi că nu știe nimic despre viața mea nenorocită, mi-am făcut iluzia că mi-aș putea recăpăta alături de el drepturile obișnuite ale unei femei care a ales calea cinstei și a virtuții. Mi-a spus că locuiește în mod obișnuit undeva la țară. Era un motiv în plus să-mi închipui că nu va afla niciodată nenorocirile mele; și, atâta vreme cât te-a luat drept negustor, nu mi s-a părut că-l păgubesc lăsându-l să creadă că sunt fiica domniei-tale. Dar, adăugă ea, după ce a aflat care-ți este rangul și s-a hotărât să-ți ceară chiar azi mâna mea, m-am simțit dintr-odată vinovată și mă hotărâserăm să-ți povestesc neîntârziat totul. Iată adevărul despre sentimentele mele, iar când l-ai văzut la picioarele mele, nu i-am permis această atitudine și nici nu-l îndrituiserăm s-o ia printr-o complezență vinovată.”

Păru să se calmeze după această mărturisire și, socotind că aveam să-i aprob intențiile, mă privi cu mai multă liniște. Dar tocmai părerea pe care o avea despre nevinovăția ei era ceea ce mă ducea la disperare. Eram grozav de iritat că dădea atât de puțină însemnătate sentimentelor mele sau că ele o mișcau atât de puțin încât nu părea defel preocupată de teama de a mă îndurera și nu socotea c-ar avea, de înfrânt vreun obstacol pentru a-și oferi o

nouă iubire. Rușinea mă făcu să-mi închid totuși în fundul sufletului această dezamăgire și, luând lucrurile așa cum o cerea bunul simț: „Aș vrea să cred în asigurările tale, îi spusei, și nu mă las ușor încredințat că m-ai fi înșelat sub falsele aparențe. Ale virtuții; dar dacă în adevăr contele mă cunoaște, cum poți spera că te va lua drept fiica mea când știe, sau nu va întârzia să afle, că n-am fost niciodată căsătorit. Dacă știe acest lucru, ești prea inteligentă pentru a nu-ți da seama că intențiile lui nu pot fi sincere și că nu caută cu tine decât o legătură plăcută. Dacă nu știe și dacă această eroare îl împinge să dorească azi să se însoare cu tine ca fiică a mea, acest proiect nu se va năruie oare când va afla că nu sunt tatăl tău? Dar ai înțeles prea bine, reluai cedând geloziei care mă sfâșia; nu ești atât de naivă încât să nutrești iluzia că un gentilom te-ar lua de soție la întâmplare. Ți-a plăcut. Nu ți-ai ascultat decât pornirile inimii, și poate că te-a făcut să mergi mult mai departe decât îndrăznești să mărturisești. De ce crezi că mă aflu în camera ta? – adăugai cu un nou val de amărăciune. Pentru că, împotriva voinței tale, ți-am descoperit intriga. Ți-am citit patima în priviri, în vorbe, în toate amănuntele comportării. Am dorit să te surprind și să te acopăr de rușine. Aș fi făcut-o în noaptea asta, dacă vechea mea afecțiune nu m-ar fi îndemnat la menajamente.

Dar fi sigură că am văzut tot, am auzit tot, și că trebuie să fie cineva atât de slab cât mai sunt încă pentru ați arăta atât de puțin dispreț și supărare.”

Nu-i greu de înțeles unde ținteau aceste vorbe. Doream să scap cu totul de îndoielile care mă chinuiau și mă prefăcu a fi mai bine informat decât eram. Tăgada lui Theophe fu atât de fermă și semnele îndurerării ei atât de neprefăcute, încât, dacă era de pus vreun temei pe dezvinovățirile unei femei pe cât de inteligentă pe atât de îndrăgostită, n-aș fi păstrat poate nici o urmă de neîncredere în sinceritatea ei. Dar nu e încă momentul să mă încredințez judecății cititorului. Procesul acestei ingrate n-a ajuns decât la jumătate.

Tot timpul care ne mai rămăsese până la ora mesei îl folosirăm amândoi în discuții, din care nu mă lămurii mai mult. Furăm în fine anunțați că masa era servită. Eram nerăbdător să văd ce figură vor face cei doi iubiți în prezența mea, iar curiozitatea mă făcea să urmăresc cu precădere primul salut pe care avea să mi-l adreseze contele. Theophe se simțea probabil tot atât de stânjenită pe cât mă simțeam eu de nerăbdător. Dar nu-l văzui pe conte la masă; numai din conversația celorlalți aflai că plecase cu o trăsură de poștă, după ce-și luase rămas bun de la toată casa. Oricât de surprinzătoare mi se păru această veste, mă abținui de-a face vreo remarcă asupra plecării sale și, aruncându-mi doar ochii asupra lui Theophe. Observai că făcea un efort uriaș pentru a nu lăsa să se vadă vreo reacție. Se retrase după-masă în camera ei. Aș fi urmat-o pe dată, dacă nu m-ar fi reținut căpitanul francez de care am vorbit și care, având până atunci discreția de a se preface că nu mă cunoaște, se apropie de mine pentru a-mi prezenta omagiile pe care socotea că mi le datorează. Nu știam încă prin ce întâmplare îmi descoperise numele. Întrebându-l, aflai nu numai ce se petrecuse în grădină, dar și cauzele care provocaseră fuga contelui. Căpitanul își ceru scuze, de parcă s-ar fi temut că-i voi face reproșuri. „Neștiind, îmi spuse el, ce versiune ați dat aici despre tânăra persoană care se află cu domnia-voastră, am răspuns fără înconjur întrebărilor contelui. Mi-a vorbit de fiica domniei-voastre. Am avut imprudența de a-i spune că nu aveți nici o fiică și că, fără să vă cunosc personal, știam, ca și întreaga Franță, că nu sunteți căsătorit. Mi-a cerut să-i repet de mai multe ori acest răspuns, și am remarcat, din unele amănunte, că e posibil ca indiscreția mea să dăuneze vederilor domniei-voastre.” îl asigurai pe căpitan că nu mă supărase cu nimic și că, dacă-mi dăduserăm alt nume sau altă identitate la Livorno, o făcuserăm doar din dorința de a evita plictiseala ceremoniilor. Nu invocai un alt motiv pentru a-i cere să respecte incognitul pe care doream să-l păstrez. Dar nu-mi fu greu să înțeleg că, încetând de-a o lua pe Theophe drept fiica mea, contele își închipuise că-mi este ibovnică. Postura în care mă găsisse în camera ei îl făcuse, probabil, să gândească acest lucru și, în încurcătura în care intrase, nu găsisse o altă soluție decât aceea de a pleca îndată, fără s-o mai vadă. Mă grăbii să mă întorc în camera lui Theophe. Era abătută, dar îndată ce mă văzu, mă întrebă surâzând și încercând

să-și compună o înfățișare calmă, dacă nu eram foarte surprins de hotărârea bruscă a contelui. „Vezi, adăugă ea, că sentimentele lui n-au fost niciodată prea puternice, de vreme ce s-au putut spulbera într-o clipă, până la a pleca fără să-și ia rămas bun.” Mă prefăcui a nu vedea ce ascunde această falsă veselie. „Te iubea fără ardoare, îi spusei cu un aer serios, și dacă dovezile de dragoste au fost atât de puțin înflăcărâte cât și urmările, înseamnă că această pasiune nu l-a ajutat probabil s-o uite pe doamna din Roma.” Astfel, conversația noastră, care dură întreaga după-amiază, nu fu decât o prefăcătorie continuă; Theophe se prefăcea mai departe indiferentă la pierderea suferită, în vreme ce, cu o satisfacție răutăcioasă, venită desigur din speranța pe care o simțeam renăscând în sufletul meu, eu continuam să vestejesc pasiunea contelui și să vorbesc de plecarea lui ca de-o grosolanie și de-o insultă. Ea susținu această scenă cu mult aplomb. Căpitanul vasului care mă adusese îmi păru, în aceeași seară, dispus să ridice pânzele îndată ce-ar avea acordul meu; nu-i cerui decât ziua următoare pentru a mă pregăti. Doream acest răgaz de o zi nu atât din necesități legate de treburile mele, cât mai ales din grija de a o menaja pe Theophe. Îmi dăduserăm prea bine seama de strădaniile ei continue de a-și ascunde tristețea și voiam să mă asigur că sănătatea ei nu va avea nimic de suferit.

Se ținut bine până la imbarcarea noastră; dar îndată ce socoti că speranța de a-l revedea pe conte era pierdută, nemaiputând rezista zbuciumului din inima ei, nu-și mai părăsi patul până la Marsilia. Îi arătai toată atenția pe care datoria m-ar fi făcut s-o arăt fiicei mele ori dragostea – unei scumpe ibovnice. Totuși n-o putui vedea astfel lăncezind cu gândul la altul, fără să constat că și cea mai vie afecțiune se răcește în cele din urmă în fața indiferenței și nerecunoștinței. Remarcai cum, pe nesimțite, inima mea începuse a se elibera și, fără a părăsi ‘dorința de a-i fi de folos lui Theophe, nu mai eram fyământat de acele neliniști chinuitoare care, de multă vreme, deveniseră starea mea aproape obișnuită. Avui răgazul să-mi dau seama de această schimbare în timpul unei perioade de opt zile fără vânt, care ne împiedică să intrăm în golful Genovei. Nu se poate închipui o mai deplină liniște în aer și pe apă. Nu eram la mai mult de șase leghe de coastă și, suprafața apei fiind atât de nemișcată încât eram ca și

țintuiți pe loc, avui de mai multe ori intenția de-a lua șalupa împreună cu Theophe și câțiva din slujitorii mei, pentru a ajunge la țärm cu ajutorul vâslelor. Mi-aș fi scutit o serioasă spaima provocată de niște ticăloși care, lăsându-se pradă unor închipuiri scornite de trândăvie, plănuiseră să pună stăpânjxe pe vas, ucigându-l pe căpitan și pe ceilalți ofițeri. Conspirația aceasta fusese poate ticluită înainte de plecarea noastră, dar o ocazie atât de potrivită de-a o pune în aplicare nu se ivise încă niciodată. Aveam la bord cinci italieni și trei provensali care, ca și mine, n-aveau decât calitatea de pasageri; erau oameni care, din pricina îmbrăcămînții și înfățișării lor, nu reușiseră să ne îmbie nici pe căpitan, nici pe mine să intrăm cu ei în vreo relație. Stabiliseră legături doar cu câțiva marinari de prin părțile lor, cu care ședeau tot timpul la băutură; în cursul unor asemenea chefuri se hotărâseră să-l înjunghie pe căpitan și pe secundul său, fiind ei destul de siguri că nu vor întâmpina rezistența din partea restului echipajului, care era foarte puțin numeros. În privința mea și a oamenilor mei, intenția lor era să ne arunce pe vreun țärm izolat al Corsicei și să-mi ia tot ce aduseserăm cu mine. Grație unui noroc providențial, feciorul meu adormise noaptea pe punte. Fu trezit de vorbele acestor nemernici asasini, care se adunaseră pentru a hotărî ultimele amănunte ale planului lor și-și distribuiau principalele roluri, împărțindu-și dinainte puterea și prada. Obiceiul căpitanului fiind să se ducă la sfârșitul zilei pe covertă, fu ales chiar acel moment pentru a-l ucide, în vreme ce alți doi dintre complici aveau să bată la ușa cabinei secundului pentru a-l înjunghia îndată ce o va deschide. Ceilalți trebuiau să se răspândească pe vas și să țină toată lumea la respect sub amenințarea armelor. Hotărând să mă trateze cu oarecare considerație și să mă lase în Corsica dimpreună cu oamenii mei, se găsi unul care să propună ca Theophe să fie reținută, drept cel mai prețios dintre bunurile mele. Dar, după câteva clipe de discuție, se căzu de acord că o femeie atât de frumoasă n-ar face decât să semene discordia printre ei și concluzia fu ca și ea să fie debarcată împreună cu mine.

Deși cutremurat de descoperirea unui plan atât de cumplit, feciorul meu avu destulă prezență de spirit pentru a înțelege că nu puteam afla salvare decât prin rapiditate și păstrarea secretului.

Era pe la miezul nopții. Providența, care ne era favorabilă, îl ajută să găsească mijlocul de-a se strecura de-a lungul punții și de-a ajunge în cabina căpitanului care comunica, din fericire, cu a mea. Ne trezi în șoaptă și, începând prin a ne îndemna să păstrăm tăcerea, ne înfățișă îngrozitoarea primejdie ce ne amenința, întinericul îl împiedicase nu numai să-i recunoască pe uneltitori, dar chiar să evalueze numărul lor. Totuși, distingând după glas pe principalii rebeli, îi numi pe câțiva și spuse că, după socotința lui, numărul lor s-ar fi putut ridica la doisprezece. Nu mi-aș atribui o glorie nedreaptă dacă mi-aș lăuda curajul; erau însă destul de cunoscute unele împrejurări edificatoare în această privință. Cei opt servitori din suita mea, căpitanul, secundul său și cu mine alcătuiam deja un grup de unsprezece persoane în stare de a se apăra. Rămâneau mai mulți marinari, a căror fidelitate nu putea fi pusă la îndoială, și câțiva alți pasageri tot atât de interesați ca și noi de-a se apăra de mârșăvia unei bande de tâlhari. Greutatea era să ne adunăm; dar luai asupra mea această sarcină și, aprinzând îndată mai multe torțe, ieșii bine înarmat dimpreună cu toți oamenii mei, pe care de asemenea îi înarmai. Reușii să ajung fără piedici la toți cei de la care aveam de așteptat vreun sprijin și, aducându-i în cabina mea, luarăm măsurile necesare pentru a nu risca nimic până la ziuă. Între timp, dușmanii noștri, care observaseră această mișcare, se speriară curând mai rău decât reușiseră să ne sperie ei pe noi. Nu erau nici atât de bine înarmați ca noi, nici atât de numeroși, fără a mai pune la socoteală spaima care însoțește totdeauna crima. Dându-și prea bine seama că ziua le va fi greu să ne opună rezistență, adoptară singura soluție care-i putea scăpa de pedeapsă și se grăbiră s-o pună în aplicare. Cu ajutorul celor câțiva marinari complici cu ei, coborâră la apă șalupa și ajunseră vâslind la țărnul cel mai apropiat. Acțiunea lor n-avea cum să ne rămână necunoscută; dar, deși i-am fi putut nimici pe când își făceau pregătirile, sau i-am fi putut ucide în șalupă cu focuri de pușcă și de pistol, fui de părere că trebuia să li se lase libertatea de a se îndepărta.

Nu i se putuse ascunde lui Theophe această întâmplare. Zgomotul armelor și tevatura pe care o văzu în jurul ei îi pricinuiră o spaimă din care nu-și reveni ușor, sau poate că acesta era numele pe care-l dădea agravării suferinței ce nu înceta s-o macine în taină

de la Livorno. Depresiunea ei se transformă într-o vădită febră însoțită de simptome foarte grave. Nu-i fu mai bine nici când ajunserăm la Marsilia. Orice motive voi fi avut eu de a-mi grăbi întoarcerea la Paris, starea în care o vedeam nu-mi îngăduia nici s-o expun hurducăturilor trăsorii, nici s-o părăsesc în grija oamenilor mei într-un oraș atât de îndepărtat de capitală. Rămăseși lângă ea, arătându-i tot atâta compasiune și zel ca și înainte. Cu fiecare clipă îmi dădeam seama că nu iubirea era cea care mă făcea s-o mai îndrăgesc încă. Era plăcerea pe care o aveam de-a o privi și de-a o auzi. Era respectul pentru caracterul ei. Erau propriile mele binefaceri care păreau a mă lega de ea ca de o creație a mea. Nu-mi mai scăpa nici un cuvânt pătimaș, nici un reproș pentru chinurile ce le îndura din pricina rivalului meu.

Se restabili treptat, după ce se simțise atât de rău încât medicii pierduseră în mai multe rânduri speranța că se va vindeca. Dar frumusețea ei se resimți de pe urma unei atât de îndelungate pătimiri; și, dacă regularitatea trăsăturilor și finețea chipului nu avuseseră de suferit, găseam în schimb că pierduse mult din prospețimea tenului și din vioiciunea ochilor. Dar și așa, înfățișarea ei continua să fie dintre cele mai plăcute. Mai multe persoane distinse cu care intraserăm în relații în timpul bolii veneau ades la mine numai din dorința de-a o vedea. Domnul de S... tânăr destinat să devină stăpânul unei mari averi', nu ascundea afecțiunea pe care i-o inspirase. După ce vorbi un timp în glumă despre sentimentele lui, acestea deveniră atât de serioase încât căută prilejul de-a i le face cunoscute. O află la fel de insensibilă cum fusese și față de mine, ca și cum inima ei nu se putuse deschide decât pentru fericitul conte care descoperise secretul de-a o emoționa. Mă rugă chiars-o scap de săcăielile acestui nou îndrăgostit. Îi promisei să-i fac acest serviciu, fără a-mi lua dreptul de a-i aminti de propriile mele dorințe. Și, pentru a vorbi sincer, acestea erau deja stinse până într-atât că nu se mai deosebeau de simpla prietenie.

Explicația pe care o avui cu domnul de S... nu duse la rezultatul pe care-l așteptase ea, în așa fel încât acesta se crezu, dimpotrivă, mai îndreptățit să stăruie cu neîncetate dovezi de dragoste. Fusese împiedicat de teama de-a se afla în concurență cu mine. Dar

aflând că mă limitam față de Theophe doar la prietenie și că singurul motiv pentru care mă împotriveam pasiunii lui era chiar rugămintea pe care mi-o făcuse ea însăși, îmi declară că, simțindu-și inima cuprinsă de o atât de viforoasă patimă, nu se putea descuraja din pricina indiferenței iubitei, și că își va păstra cel puțin speranța comună tuturor îndrăgostiților, aceea de a dobândi prin asiduitate ceea ce nu putuse obține datorită meritelor sale. Îi prevestii că, după declarația lui Theophe, eforturile sale vor fi zadarnice. Dar asta nu-l domoli; mai ales după ce-l asigurai, dându-mi cuvântul de onoare, că niciodată nu obținuserăm nimic de la ea care să-l poată face să se îndoiască de cuminenția ei. De îndată ce Theophe fu în măsură să se bucure de unele plăceri, încercă să-i risipească melancolia cu serbări și concerte. Acceptă mai mult din amabilitate decât din simpatie, mai ales după ce, departe de-a mă opune, Theophe văzu că luam bucurosi parte cu ea la aceste distracții. Domnul de S... nu era decât fiul unui negustor; și dacă interesul față de însușirile ei era cel care-l atrăgea la o fată atât de vrednică de iubit, nu vedeam nimic nepotrivit în dorința, pe care presupuneam c-o are, de-a se căsători cu ea. Toată încăpățânarea lui Condoidis de a-i refuza calitatea de fiică nu m-ar fi împiedicat să depun mărturie că era fata lui, iar dovezile pe care le avuseserăm erau suficiente pentru a-mi da în această privință o anume certitudine. Totuși, domnul de S... care-mi vorbea uneori de pasiunea sa, nu pomenea niciodată de căsătorie. În zadar încercai eu să-i sugerez ideea prin diverse reflecții care erau de natură să-l facă cel puțin să priceapă că nu încuviințam sentimentele lui decât cu această condiție. Cum nu văzui să fie defel animat, la atare sugestie, de înflăcărarea pe care o doriserăm, mă hotărâi, pentru a justifica măcar indulgența cu care consimțiserăm la avansurile lui, să-i dezvolt direct ideile mele. Astfel, printr-o foarte ciudată răsturnare de roluri, eu eram cel care-i făceam lui Theophe serviciul de a-i înlesni cuceririle și cel care mă gândeam să mă despart de ea pentru totdeauna, făcând-o nevasta altuia. În afara interesului ei, care constituia primul meu mobil, mă mai gândeam că la Paris îmi va fi greu să evit speculațiile pe care le va stârni legătura mea cu ea; și, cu toate că nu eram încă la vârsta la care dragostea e o indecență, aveam planuri de viitor care nu se potriveau cu angajamente de natura aceasta.

Dacă îi vorbii deschis domnului de S... la rândul-i îmi răspunse în același fel, anume că ținea destul la Theophe pentru a dori s-o ia de soție; dar că, trebuind să menajeze în mai multe privințe familia, nu îndrăznea să se lase antrenat într-un demers care i-ar putea atrage dizgrația tatălui sau; că totuși, nemaifiind la o vârstă la care să fie dependent, s-ar hotărî bucuros să se căsătorească cu ea în secret și că m-ar lăsa pe mine să decid întru aceasta mijloacele și condițiile. Am reflectat îndelung la această propunere. Deși îmi asigura tot ce doriserăm, nu-mi păru demn de mine să contribui la o căsătorie secretă, din care întrevedeam puține bucurii pentru Theophe, de vreme ce ar fi fost condamnată să-și ascundă un timp situația, și care ar fi putut dăuna totodată și viitorului domnului de S... punându-l, mai devreme ori mai târziu, rău cu familia lui. Îi răspunsei ferm că un aranjament ascuns nu putea să-i convină lui Theophe, iar el se întrista profund crezând că m-a jignit cu propunerile lui.

Totuși, cum eram la curent cu vederile lui Theophe și cum, înșelându-mă o dată asupra sentimentelor ei, aș fi putut greși din nou socotind că rămâne neclintită la prima ei declarație, vrui să aflu care-i era dorința și să-i fac cunoscut ce-i oferea iubirea pentru viitorul ei. Nu mi se păru surprinzător s-o aud respingând dragostea și cererea în căsătorie a domnului de S...; dar după ce insistai, folosind propriile ei expresii, asupra avantajului pe care i l-ar fi conferit acestea în a-și recăpăta toate drepturile j virtuții și respectabilității, printr-o situație de natură să șteargă chiar din propria-i minte toate amintirile trecutului, și după ce-mi răspunse că n-avea chemare pentru căsătorie, nu-mi putui stăpâni o urmă de ciudă care mă îndemnă să-i reproșez că mă înșelase deci atunci când mă asigurase cu atâta fățarnică bună-credință că doar acest avantaj o determinase să accepte asiduitățile contelui. Păru tulburată de această obiecție; dar, încercând să iasă din încurcătură cu un aer de bunătate și de candoare cu care avusese totdeauna câștig de cauză la mine, mă rugă să nu interpretez greșit sentimentele ei, sau, mai bine spus, să nu judec prea aspru slăbiciunile ei. Și, reamintindu-mi de promisiunile mele, luă cerul drept martor că orice nepotrivire voi fi observat în purtarea ei, nu încetase niciodată să privească speranța pe care i-o dăduserăm

de-a trăi în preajma mea drept cel mai de preț bun pe care și-l putea dori.

Îi mulțumii pentru acest sentiment și-i reînnoii toate înțelegerile pe care le aveam cu ea. Restabilind u-se pe zi ce trecea, plecarea noastră nu mai fu prea mult amânată. În zadar se strădui domnul de S... să ne rețină cu insistențe care ades mergeau până la lacrimi. Auzi chiar din gura lui Theophe verdictul care-l condamna să-și înăbușe patima; ceea ce nu-l împiedică, sub pretextul unor afaceri ale tatălui său, să ne însoțească până la Lyon într-o trăsură de poștă care venea în urma berlinei mele. Și când fu obligat să se despartă de noi, îmi spuse la ureche că intenția lui era de-a veni cât mai curând la Paris, unde nădăjduia să poată dispune mai liber în privința căsătoriei decât sub ochii tatălui său. Am presupus! tot timpul că încercase în taină să obțină consimțământul iamiliei sale și că refuzul tatălui era cel în urma căruia îmi propusese o căsătorie secretă.

Treburile, care mă reținură fără întrerupere multă vreme, nu-mi îngăduiră să mai urmăresc pas cu pas ce făcea Theophe. O instalai la mine, cu tot respectul pe care-l avuseserăm totdeauna pentru ea, și-i dădui în casa mea toate drepturile cu care o investiserăm la Oru. Văzându-mă că sosesc la Paris cu frumoasa grecoaică, prietenii mei apreciară aceasta în chip diferit. Nu se mulțumiră cu relatarea pe care le-o făcui despre unele dintre peripețiile lui Theophe; iar intenția mea fiind în continuare aceea de a le ascunde pe cele care nu făceau cinste primilor ei ani, unii luau laudele pe care le aduceam concepțiilor și purtării ei drept exagerările unui îndrăgostit. Alții, ajungând s-o cunoască mai bine, fură de părere că avea în adevăr toate calitățile pe care i le atribuiam și mă socoteau cu atât mai legat prin iubire de o tânără pe care nu-și puteau imagina c-o aduseserăm din Turcia pentru alte motive. De aceea, toți erau de acord, așa cum prevăzuserăm, să mă creadă cu ea în legături mai strânse decât erau ele în realitate, încât până și absențele datorate treburilor mele, care uneori îmi impuneau să n-o văd câte trei zile, nu le schimbă această părere. Dar cu mult mai diferită și mai bi zară a fost judecata publicului. O luară la început drept o sclavă pe care aș fi cumpărat-o în Turcia și de care mă îndrăgostiserăm îndeajuns

pentru a acorda toată grija educației ei. Ceea ce nu era prea departe de adevăr. Dar se adăuga – și mă întâlneau eu însumi la Tuileries cu diverse persoane care îmi povestiră, fără a mă cunoaște, aceste presupuneri – că Sultanul îndrăgostindu-se de sclava mea, după relatările care i se făcuseră despre farmecul ei, mi-o ceruse, și că aceasta fusese singura cauză a tuturor diferendelor pe care le avuseserăm la Constantinopol. Și cum chipul lui Theophe cu tot ce păstrase plăcut în el nu mai corespundea opiniei cu privire la o femeie capabilă să stârnească atâta admirație, se afirma că pentru a scăpa de chinurile geloziei aș fi desfigurat-o în parte cu ajutorul unei soluții pregătite de mine. Alții pretindeau că aș fi răpit-o dintr-un harem și că îndrăzneala aceasta aș fi plătit-o cu slujba.

M-am ridicat deasupra tuturor acestor basme, prin liniștea cu care le ascultam, și fui totdeauna primul care le luai în glumă. Fiind apreciată în chip favorabil de toți cei cu care aveam relații, Theophe avu curând un mare număr de admiratori. Mi se păru greu pentru ea să reziste mereu insistențelor unor tineri plini de strălucire și crezui de datoria mea s-o avertizez asupra precauțiilor pe care femeile sunt nevoite a și le lua. Exemplul contelui de R... mă făcuse să iau seama că e sensibilă la frumusețea înfățișării și manierelor. Pericolul era continuu la Paris, iar dacă dragostea nu-mi mai trezea același interes, eram obligat să-mi feresc casa de tot ce putea s-o dezonoareze. Theophe primi sfaturile mele cu docilitatea-i obișnuită. Gustul ei pentru lectură nu scăzuse și observai chiar că i se aprinsese din nou dorința de a se instrui. Poate că vanitatea începea să contribuie la ceea ce până acum puseserăm doar pe seama pasiunii ei de a-și îmbogăți sufletul și mintea. Cu toate acestea, fie că observațiile mele nu mai erau atât de exacte pentru a mă face să-i înțeleg bine purtarea, fie că învățase mai bine a se prefăce decât îmi închipuiam eu, nu remarcam nimic de natură să mă supere până la sosirea domnului de S... care-mi insuflă îndoieli ce nu le-aș fi avut altfel niciodată.

N-avu norocul de-a le vedea îndreptate asupra-i. Căci, după ce petrecu câteva săptămâni la Paris și după ce apăru ades în casa mea, unde-l copleșeam cu amabilități, mă luă într-o zi deoparte

pentru a-mi face reproșuri amare. Scopul călătoriei sale, îmi spuse el, era același pe care mi-l expusese și la Lyon; dar intervenise o mare diferență în șansele lui. În locul răcelii iubitei sale, socotită unica piedică pe care avea a o combate, afla dinainte-i mai mulți îndrăgostiți cunoscuți ca atare, ale căror asiduități avea motive să creadă că nu erau toate respinse. Era cu deosebire exasperat de amabilitățile pe care Theophe i le arăta domnului de R... și tânărului conte de***, care păreau cei mai zeloși în a căuta să-i placă. Nu în casa mea îi îngăduia ea în juru-i; și tocmai această excepție îl necăjea cel mai mult pe tânărul marsiliez, care nu izbutea să înțeleagă de ce făcea ea o deosebire între ei și mulți alții ale căror vizite le accepta fără a-și pune în cumpănă inima. Dar cum să înțelegi faptul că iubea doi de-odată? Se tot străduia să dezlege această enigmă. Urmărind-o la biserică, la plimbare, la spectacole, îi văzuse de fiecare dată pe urmele ei pe acești doi incomozi rivali, și fie și numai expresia de satisfacție ce i se citea pe față când îi zărea o trăda. Nu adăugă nimic care ar fi putut deschide drum mai departe bănuielilor mele, iar rugămintea cu care însoțea aceste reproșuri era, dimpotrivă, de natură să le astâmpere. Mă implora s-o fac să vadă mai limpede speranțele lui și să nu îngădui ca sentimente atât de curate ca ale sale să fie respinse cu atitudini disprețuitoare.

Îi promisei nu numai să iau cu căldură partea intereselor sale, dar și să fac cercetări cu privire la acea intrigă despre care n-aveam nici o știre. Îi dăduserăm drept însoțitoare lui Theophe pe o bătrână văduvă, pe care vârsta părea a o ține la adăpost de nebuniile tinereții; și chiar dacă m-aș fi bizuit mai puțin pe purtarea tinerei grecoaice, presupuneam că mă pot încrede în pilda și sfaturile unei însoțitoare cu atâta experiență. Erau nedespărțite și constatam cu plăcere că le lega o prietenie întru totul conformă cu așteptările mele. Îi relatai acesteia o parte din acuzațiile care i se aduceau, pentru că domnul de S... îmi mărturisise că n-o văzuse niciodată pe Theophe singură, și deci nu putea merita reproșuri una din ele pe care să nu aibă a le împărți cu cealaltă. Bătrâna văduvă ascultă muștrările mele cu atâta detașare, încât atribuii îndată chinurile domnului de S... geloziei. Îmi numi ea însăși pe cel care era sursa neliniștilor mele. „E nemulțumit, îmi spuse ea, de-a nu găsi la Theophe mai multă

reciprocitate față de afecțiunea lui. O plictisește tot timpul cu declarații și scrisori. Ne-am distrat împreună pe seama unei pasiuni atât de stingheritoare, și ciuda îl va fi împins desigur să vi se plângă. Cu privire la crimele de care ne acuză, le cunoașteți, adăugă ea, căci n-am făcut decât să urmez ordinele domniei-voastre oferind lui Theophe oarecare prilejuri de distracție.” îmi relatează fără înconjur la ce se reduceau plăcerile lor: era vorba de divertismentele obișnuite ale oamenilor de lume din Paris; iar dacă cei doi rivali care-l alarmau pe domnul de S... erau uneori acceptați a le însoți în plimbările lor sau la alte petreceri la fel de nevinovate, aceasta se întâmpla fără să li se arate vreo preferință de pe urma căreia ar fi avut de profitat.

Acest răspuns îmi readuse liniștea și-l consolai pe domnul de S... îndemnându-l să câștige inima lui Theophe, a cărei înțelepciune și cuminenie i le garantam. Dar dubiile acestuia nu erau totuși lipsite de temei. Bătrâna mea văduvă, fără a fi capabilă de necuviință sau dispusă s-o îngăduie. Avea încă destul amor propriu, destulă vanitate încât să fi devenit jucăria a doi tineri dintre care unul, pentru a-și servi prietenul, se prefăcea îndrăgostit de această femeie ce număra nu mai puțin de șaiszeci de ani. Neavând ochi decât pentru avansurile simulate ce i se adresau, nu observa ce se întâmplă cu tovarășa ei, și orbirea aceasta mergea până la a și-o închipui pe Theophe foarte fericită să fie părtașă la galanterii a căror unică țintă se socotea a fi ea. Mărturia domnului de S... care descoperi până la urmă această înscenare, ca și orice dovadă care n-ar fi fost confirmată de propriii mei ochi n-ar fi avut niciodată puterea de a mă convinge.

Într-o zi, cu atât mai fericit aleasă cu cât treburile și săcăielile mele îmi lăsaseră un pic de răgaz, domnul de S... mă imploră să mă urc în trăsură cu el pentru a fi martor la o scenă care mă va determina în sfârșit să acord mai multă încredere plângerilor lui. Descoperise că Theophe și bătrâna văduvă se lăsaseră atrase la o petrecere în aer liber ce trebuia să se termine cu o gustare în grădina Saint Cloud. Știa și locul și rânduiala petrecerii; și, fapt care-i înfierbânta mintea până la a-l face să-și presare relatarea cu amenințări, știa că domnul de *** și tânărul conte erau singuri cu ceie două doamne. Orice ar fi spus văduva pentru a

înfrumuseța acest fapt, eu îl găseam atât de necuviincios, încât nu ezitai s-o condamna. Mă lăsați condus la Saint Cloud cu hotărârea nu numai de a observa ce se petrece într-un loc atât de frecventat, dar și de a le face celor două doamne muștrări, chiar în ipoteza în care intențiile lor erau nevinovate. Se și aflau acolo, împreună cu admiratorii lor. Îi văzurăm plimbându-se într-un loc ce permitea o atât de bună vedere, încât mi se păru inutil să-i urmărim. Fu grija domnului de S... să aleagă un punct de unde nu ne putea scăpa nimic în timpul în care urmau să ia gustarea. Dorea nu numai să-i vadă, dar să-i și audă. Cum știa că locul pregătit era un rond de verdeață în partea de sus a grădinii, ne duserăm acolo făcând lungi ocoluri și găsirăm, din fericire, posibilitatea de a ne instala în spatele unei boite de carpeni, care nu se afla decât la zece pași de ei.

Ajunseră la scurt timp după noi. Mergeau cuviincios. Dar, îndată ce se așezară pe iarbă, o lungă serie de jocuri galante constituie preludiul petrecerii. Acestea începură cu văduva și observai pe dată că alintările și complimentele pe care i le adresau cei doi tineri erau doar în bătaie de joc. După o mulțime de omagii anostre la adresa farmecelor ei, după ce o comparară cu nimfele și o împodobiră cu plante și flori, admirația lor păru să sporească văzând-o cu această găteală caraghioasă. Era sensibilă la cel mai neînsemnat compliment și, fiind obligată de bună-cuviință să nu arate pe față cât o încântau, lăuda spiritul și plăcerea pe care le afla în fiecare cuvânt. Cât de ridicolă poate fi o femeie care-și uită vârsta și urâtenia! Găseam că bătrâna însoțitoare este atât de pe drept pedepsită încât, dacă interesul meu n-ar fi fost altul decât persoana ei, m-aș fi amuzat de acest spectacol. Dar îl vedeam pe conte părăsind din când în când acest joc pentru a se întoarce cu un ton mai serios spre Theophe și a-i adresa la răstimpuri declarații pe care eram prea departe ca să le auzim. Focul ce-l mistuia pe domnul de S... i se aprindea atunci în ochi. Se agita atât, încât m-am temut că zgomotul mișcărilor sale ne va trăda; și, dacă nu l-aș fi reținut de câteva ori, s-ar fi sculat brusc pentru a pune capăt unui spectacol care-i frângea inima. Cât mi-a fost de greu să-l potolesc când îl văzu pe conte plecând capul aproape de iarbă pentru a săruta pe furiș mâna lui Theophe, pe care ea nu se grăbi defel să și-o retragă!

Gustarea la iarbă verde fu rafinată și dură mult timp. Voia bună era întreținută de un șir de povestiri și glume hazlii. Nu se bău peste măsură, dar încercară totuși mai multe soiuri de vin și nimeni nu se lăsă prea mult rugat când ajunseră la lichioruri. În cele din urmă, fără a se fi petrecut ceva cu adevărat reprobabil, stăruia în mine din tot ce văzuserăm o stare de nemulțumire pe care n-aveam de gând s-o ascund mult timp. Totuși aș fi tolerat-o până la Paris și, crezând că doamnele sunt gata să se suie în trăsura lor, n-aveam altă grijă decât să nu fiu observat când mă voi îndrepta spre a noastră; dar, domnul de ***, oferind brațul însoțitoarei, intră cu ea pe o alee boltită care ducea nici mai mult nici mai puțin decât la intrarea parcului. Conte luă mâna lui Theophe și, închipuindu-mi că va apuca în aceeași direcție ca prietenul său, mtenția mea fu doar de a-i urmări din ochi. Dar îi văzui luând alt drum. Primejdia mi se păru iminentă. Nu voiam s-o las să se manifeste și în alte chipuri, și n-avui nevoie de imboldul domnului de S... pentru a trece repede la acțiune. Cerându-i doar să-mi promită că nu-și va pierde cumpătul, pornii cu el pe urmele celor patru amorezi și mă prefăcui că, venind la Saint Cloud ca să mă plimb, aflaserăm tocmai de petrecerea lor și de drumul care trebuia luat spre a-i întâlni. Fură atât de descumpăniți încât, în ciuda aerului vesel și degajat pe care-l afixam în atitudinea mea, nu-și reveniră ușor; și doar după o destul de îndelungată tăcere ne oferiră cu gentilețe rămășițele gustării lor.

Fui atât de puțin ispitit să accept încât, dorind să rup pe loc o legătură primejdioasă, le spusei doamnelor că am a le comunica un lucru care mă obliga să le cer un loc în trăsura lor. „Domnii nu au venit desigur fără trăsuri, adăugai întorcându-mă spre ei, și, de altfel, a mea e la dispoziția lor.” Domnul de *** avea trăsura sa. Apucarăm de-a dreptul pe aleile care duceau spre intrarea principală, iar cei doi admiratori îndurară umilința de a-l vedea pe domnul de S... ocupând unul din locurile pe care șezuseră ei.

Ar fi fost prea usturător să le vorbesc doamnelor despre lipsa lor de bună-cuviință de față cu un străin. Amânai lecția de morală pentru Paris; dar, privind-o cu atenție pe însoțitoarea care ședea în fațamea, nu mă putui împiedica nici să rid de găteala ei, a cărei

imagina îmi stăruia în minte, nici să fac asupra farmecelor ei oarecare complimente de felul celor pe care le ascultase. După cum băgai de seamă, bunul ei simț era atât de alterat încât le luă de bune. Theophe surâdea malițios; dar îi pregătiserăm și ei un compliment, care socoteam să-i taie pofta de râs. Totuși ea fu aceea care-i făcu unul domnului de S... spulberându-i definitiv orice speranță. Fie că avea unele bănuieli cu privire la scopul ce ne adusese la Saint Cloud și-i purta sâmbetele pentru a mi-l fi sugerat, fie că era într-adevăr dezgustată de insistențele lui ce mergeau uneori, după cum văzuserăm eu însumi, până la sâcâială, profită pentru aceasta de momentul în care el îi dădea mâna spre a coborî din trăsură. Kugindu-l să nu-i mai tulbure liniștea cu vizite și stăruințe pe care nu le agrease niciodată și pe care nu mai voia să le primească, îi declară că socotea acest rămas bun drept ultimul. El rămase atât de consternat încât, văzâna-o că întoarce spatele pentru a se îndepărta, nu avu curajul de-a o. Eu fui acela căruia i se plânse. Mă înduioșai, cu atât mai mult cu cât găseam în această purtare a lui Theophe ceva cu totul opus blândeții firești a caracterului ei și nu-mi puteam închipui că ajunsese aici fără a fi fost împinsă de vreo pornire pătimasă. Îl îndemnai pe domnul de S... să se consoleze, ca toți îndrăgostiții care nu-s mai fericiți decât el, și-l asigurai – slabă compensație – de prietenia mea. Respectam buna sa credință mult mai mult decât averea sau înfățișarea. „Veniți să mă vedeți, îi spusei, ori de câte ori veți avea dorința. Nu i-o voi putea impune lui Theophe; dar o voi face să înțeleagă ce nesocotește respingând propunerile domniei-voastre și o voi muștra fără îndoială pentru sentimentele ei dacă se lasă în voia vreunei patimi nestăpânite.”

Beteșugurile mele mă obligau să iau dejunul în apartamentul meu, ceea ce mă lipsea de plăcerea de a trăi laolaltă cu familia pe care mi-o făcuserăm. Dar interesul care mă dusesse la Saint-Cloud nu-mi îngădui să las să vină noaptea fără a-i fi spus lui Theophe ce aveam pe suflet. Mă interesai de ora la care se va retrage; și, ducându-mă în odaia ei cu acea familiaritate pe care o îndelungată obișnuință o stabilise, îi mărturisii de cum intrai că mă aduceau la ea rațiuni foarte serioase; nu știu dacă a bănuit motivul vizitei mele, dar am văzut că se schimbă la față. Mă ascultă totuși cu profundă atenție. Era una din calitățile ei de

seamă, aceea de a vrea să înțeleagă ceea, ce i se spune înainte de a porni să răspundă.

N-o luai prea pe departe. „Ai arătat, îi spusei, o mare dorință de-a trăi lângă mine și știi ce motiv ai invocat de nenumărate ori. Era vorba de gustul pentru o viață virtuoasă și tihnită. N-o găsești în casa mea? De ce te duci să cauți la Saint Cloud plăceri atât de străine de principiile tale, și ce ai tu de împărțit cu domnul de *** și cu contele de ***, tu care îți făceai o profesiune de credință dintr-o înțelepciune atât de opusă principiilor lor. Nu cunoști încă moravurile noastre, adăugai; este o scuză pe care afecțiunea mea ți-o acordă; iar eu ți-am dat drept călăuză pe o nebună care le uită. Dar despre această petrecere de la Saint Cloud, despre această familiaritate cu doi tineri cărora nu le găsesc nimic comun cu modul tău d. E-a gândi, ee-aș putea spune? Această neglijare a t*mei-cuviințe obișnuite mă îngrijorează.

Plecai ochii, terminând, și vrui să-i las libertatea de a-și pregăti răspunsul. Nu mă lăsă să aștept prea mult: „îmi dau seama, îmi spuse, de proporțiile pe care le iau bănuielile domniei-tale, iar slăbiciunea pe care am avut-o la Livorno nu e de natură să le înlăture. Îmi faci totuși o mare nedreptate dacă-ți închipui că, fie la Saint Cloud, fie în orice altă parte unde mă vei fi văzut, m-am îndepărtat vreun moment de principiile pe care le port în adâncul sufletului. Mi-ai repetat-o foarte des chiar domnia-ta, continuă ea, și aflu zilnic din cărțile pe care mi le pui la îndemână că trebuie să te împaci cu slăbiciunile semenilor, să te obișnuiești cu societatea, să treci cu indulgență peste defectele și slăbiciunile prietenilor; pun în practică ideile domnieitale și principiile pe care le găsesc mereu în cărțile mele. Te cunosc, continuă ea privindu-mă fix, știu că un secret e în siguranță la domnia-ta: mi-ai ales o tovarășă ale cărei slăbiciuni trebuie să le menajez. E prietena domniei-tale, e îndrumătoarea mea. Ce altă cale aș avea decât aceea de a-i da ascultare și de a căuta să-i fiu pe plac?”

Numai atât și ar fi fost de ajuns pentru a mă face să-mi reprim reproșurile și pentru a mă căi chiar de a le fi dat Mu liber. Mi se păru a înțelege dintr-odată în ce constă enigma. Contele o iubea pe Theophe. Domnul de*** se prefăcea a o iubi pe bătrâna văduvă

pentru a-și îndatora prietenul. Iar Theophe îl accepta pe conte din complezență pentru însoțitoarca sa, căreia credea că îi face un serviciu contribuind la înlesnirea amorurilor ei. Ce lanț al slăbiciunilor! Dar cât demult îmi renăscu respectul pentru Theophe, în care mi se părea că regăsesc toate calitățile știute. Beteșugurile mele mă făceau credul. O îmbrățișai pe adorabila Theophe. „Da, îi spusei, de mine ar trebui să te plângi. Ți-am dat ca îndrumătoare o smintită, ale cărei fantasme ridicole trebuie să te fi stânjenit mereu. Vorbesc de ceea ce am văzut. Am fost martor. N-ar fi trebuit decât să înțeleg mai bine intențiile tale pentru a te aprecia așa cum meriți. Dar să ne oprim aici. Te eliberez mâine de această neplăcută servitute, și am în vedere o însoțitoare care se va potrivi cu mult mai bine gusturilor tale.”

Eră noapte. Eram în halat. Theophe continua să aibă în ochii mei farmecul de nebiruit care lăsase o atât de vie impresie în inima mea. Fondul de înțelepciune care apărea atât de dar în această cinstită complezență îmi trezi niște reminiscențe pe care le credeam mai trainic șterse. Nici chiar vlăguirea mea nu le stătu împotriva, și tot stau și mă-ntreb cum e posibil ca atare sentimente cinstite și virtuozitate să fi produs asupra mea efecte de felul celor deșteptate de imaginea viciului. Nu mă lăsai însă pradă simțurilor; dar rămăsei de pe urma acestei vizite cu o înflăcărare nouă, de care mă crezuserăm pe viitor apărat atât ca urmare a neîncetărilor mele beteșuguri, cât și a maturizării minții mele.

— Rușinea pentru această slăbiciune nu mă cuprinse decât în timp ce mă întorceam spre camera mea, adică după ce mă abandonaserăm ei cu totul; astfel, nu-i rezistei mai mult decât o făcuserăm la Constantinopole și, dacă starea sănătății mele îmi îngăduia mai puțin să am dorințe, mă crezui cu atât mai îndreptățit să dau curs unor sentimente ale căror urmări trebuiau să rămână închise în inima mea. Dar chiar în aceeași noapte aceste sentimente avură urmări pe care nu le prevăzuserăm. Ele treziră acea arzătoare gelozie care mă stăpânise atât demult timp și care era, poate, dintre toate slăbiciunile dragostei, cea mai puțin potrivită cu situația mea. Îndată ce mă băgai în pat, neputând înțelege cum de ajunseserăm să devin indiferent față de o ființă atât de fermecătoare, mă lăsai pradă regretului de a nu fi

pi'ofitat mai bine de ocaziile pe care le avuseserăm de a-i plăcea și de-a nu o fi adus în Franța Hecât, poate, pentru a vedea vreun oarecare aventurier culegând roadele pe care, mai devreme sau mai târziu, cu ceva mai multă înflăcărare și perseverență, le-aș fi obținut eu. Iar dacă, în cele din urmă, proasta mea sănătate nu mai îngăduia pasiunii vechea ei impetuozitate, aceasta se aprinse pe măsura forțelor mele, adică până acolo încât să pună în întregime stăpânire pe mine.

În această stare fiind, nu-i trebuia prea multă osteneală lui Theophe spre a-mi aduce o mulțumire. Singura concesie pe care îmi propuneam să i-o cer fu aceea de a sta ades în camera mea, unde durerile mă rețineau uneori în pat cu săptămânile. Noua însoțitoare pe care aveam de gând să i-o dau avea destulă blândețe și înțelepciune pentru a se învoi la o atare rânduială și a nu găsi nimic dezgustător în tovărășia unui bolnav. Și numai ideea acestui nou plan mă încântă într-atât încât îmi asigură un somn liniștit. Dar Theophe, care-mi ceruse încă de dimineață permisiunea de a veni în camera mea, îmi tulbură toate proiectele cu propunerea ce avea să-mi facă. Oricare ar fi fost cauza amărăciunii ei, fusese atât de mișcată de reproșurile mele, sau atât de ofensată de incidentul de la Saint Cloud, încât, deoarece toate plăcerile și modul de viață pe care-l ducea îi deveniseră de nesuferit, îmi ceru permisiunea de a se retrage într-o mănăstire. „Plăcerea de a te vedea, îmi spuse ea cu drăgălășenie, care singură m-a făcut să doresc a trăi în preajma domniei-tale, este un bun de care sunt mereu lipsită din pricina bolii de care suferi. Ce pot face în tumultul unui oraș ca Parisul? Omagiile bărbaților mă irită. Irosirea în petreceri mai mult mă plictisește decât mă amuză. Mă gândesc, adăugă ea, să-mi rânduiesc viața așa cum o făcuserăm la Oru și, dintre toate locurile pe care le-am cunoscut aici, nu văd altul mai potrivit cu înclinările mele decât o mănăstire.”

Oricine și-ar fi închipuit că dezvoltarea propriului meu proiect era cel mai bun răspuns pe care-l puteam da acestei cereri. De aceea mă grăbii să-i spun lui Theophe că, departe de-a mă opune dorințelor ei, voiam s-o ajut să găsească în casa mea toate mulțumirile pe care spera să le afle la mănăstire; și, arătându-i și foloasele pe care eu însumi le-aș avea dac-ar fi tot timpul în

preajma mea, citind, pictând, făcând conversație sau jucând cărți cu acea nouă însoțitoare, în fine, găsindu-și un rost tihnit în acele deprinderi care-i făceau plăcere, mă așteptam în naivitatea inimii mele că va îmbrățișa cu entuziasm un proiect care reunea tot ceea ce păruse a-și fi dorit. Dar, insistând asupra hotărârii de a se retrage într-o mănăstire, ea stăruia cu și mai multă insistență să-mi dau consimțământul. Nimic nu mă surprinse mai mult decât să constat că nu dăduse nici o atenție plăcerii de a mă vedea mereu, de care, așa cum spusese, suferea că fusese lipsită din pricina beteșugurilor mele, și care ar fi trebuit, deci, să fie cel mai puternic argument pentru ea. Nu putui să nu mă gândesc la acest lucru. Dar, revenind mereu la ideile ei și crezând că prim câteva amabilități a încheiat socotelile cu mine, continuă să-mi vorbească de mănăstire ca de singurul Loc pentru care ar fi avut de aici înainte chemare. Mă simții atât de umilit de indiferența ei, încât, nemaiașcultându-mă. I decât resentimentul, îi declarai pe un ton destul de mohorât că nu aprobam defel proiectul ei și că, atâta vreme cât îi mai rămânea o oarecare considerație pentru mine, o rugam să renunțe cu totul la această idee. Dădui în același timp poruncă să fie anunțată persoana pe care i-o aleseserăm spre a-i fi însoțitoare și pe care o preveniserăm îmi ajun printr-un bilet. Era văduva unui avocat căreia defunctul soț îi lășase prea puțină avere, încât primise bucuros o propanere care-i putea aduce diferite avantaje. Locuia în apropiere de mine; în așa fel încât, sosind aproape imediat, îi explicai mai pe larg ce serviciu îmi putea face apropiindu-și-o pe Theophe. Se plăcură una pe alta atât cât o puteam dori, iar Theophe se supuse intențiilor mele fără murmur.

O societate atât de plăcută deveni pentru mine o îneântare în suferința mea. Nu mâncam nimic decât din mâna scumpei mele grecoalice. Nu vorbeam decât cu ea. Nu dădeam atenție decât răspunsurilor ei. În mijlocul crizelor celor mai rele ale unei boli la care sunt condamnat pentru toată viața, găseam o ușurare în cele mai neînsemnate atenții ale ei. Și senzația prezentă a durerii nu mă împiedica să simt uneori emoțiile delicioase ale plăcerii. Theophe părea a se interesa de starea mea și nu aveam impresia că timpul îndelungat pe care-l petreceam cu mine i-ar fi fost greu de suportat. De altfel, nu trecea zi în care să n-o fi îndemnat să-și

ofere timp de câteva ore plăcerea unei plimbări sau pe aceea a vreunui spectacol, împreună cu însoțitoarea sa. Trebuia uneori chiar s-o forțez la aceasta. Absențele sale erau scurte și niciodată n-am observat ca întoarcerea acasă să-i fi părut o obligație penibilă. Totuși, în mijlocul unei atât de încântătoare situații, prima însoțitoare a lui Theophe, care nu acceptase fără supărare concedierea, veni să-mi tulbure tihna cu bănuieli pe care nicidecum nu le-am putut lămuri. În acest punct las întru totul cititorului judecarea amărăciunilor mele și libertatea de a-și face o opinie despre tot ceea ce i-a putut părea obscur* și incert în firea și în comportarea lui Theophe.

Acuzațiile acelei femei fură formulate fără menajamente. După ce mă compătimii pentru starea mea nenorocită, care mă împiedica să deschid ochii asupra a ceea ce se petrecea în casă, îmi arătă de-a dreptul că domnul conte de *** o vedea frecvent pe Theophe și că, lucru pe care acela nu-l obținuse câtă vreme tână grecoaică fusese sub supravegherea ei, reușise să-i trezească dragostea. Și, nelăsându-mi timp să-mi revin de pe urma primului șoc, adăugă că cei doi ibovnici se întâlneau noaptea în chiar apartamentul lui Theophe și că aceasta, după toate probabilitățile, nu se despărțea de mine seara decât pentru a se duce să-și îmbrățișeze iubitul.

Alesese, din fericire, pentru. A-mi face un asemenea rău, un moment în care Theophe lipsea. N-aș fi putut ascunde groaznica impresie pe care mi-o făcuseră vorbele ei și, într-o chestiune de asemenea natură, important era să nu las să izbucnească un scandal ale cărui temeiiuri trebuiau cercetate în mare taină și cu mari precauții. Primele mele reflecții fură totuși favorabile lui Theophe. Îmi amintii toate faptele ei de când luase hotărârea de a fi aproape tot timpul cu mine în singurătatea mea. Dacă lăsam deoparte timpul pe care o obligam să-l acorde plimbării, nu lipsea niciodată mai mult de un sfert de oră din apartamentul meu. Să îi închinat ea oare dragostei numai răgazuri atât de scurte; iar dragostea este oare capabilă de atâta stăpânire de sine? Pleca de la mine de fiecare dată târziu noaptea. Iar dimineața următoare o vedeam cu vioiciunea și prospețimea ei obișnuită. Să și le fi putut oare păstra în urma însoțirii cu un amant pătimaș? Și apoi, nu

vedeam oare la ea mereu aceeași expresie de cumințenie și modestie; și ceea ce găseam mai încântător la ea nu era oare acest constant acord între înțelepciune și voie bună, care părea să arate tot atâta măsură în dorințe cât și ordine în idei? în fine, cunoșteam frivolitatea și iresponsabilitatea acuzatoarei sale; și, cu toate că n-o credeam capabilă de calomnie, nu mă îndoiam că fusese destul de simțitoare la nemulțumirea pe care o arătaserăm față de purtarea ei pentru a căuta să se răzbune cumva fie pe mine, fie pe Theophe, fie pe cea pe care o substituiserăm în funcțiile sale.

Totuși, cum mai locuia încă la mine și cum nu voiam „i secretul pe care mi-l dezvăluise să iasă de pe buzele ei sau de pe ale mele, îi răspunsei că învinuiri atât de grave cereau două feluri de precauții, pe care o socoteam în stare să le respecte; pe de o parte, de a l’i ținute secrete atât pentru cinstea casei mele cât și pentru cea a tinerei grecoaise; pe de alta, de a nu fi considerate ca adevăruri sigure înainte de a fi confirmate de dovezi concrete. „Vă recomand discreția cu atâta insistență, îi spusei, încât n-ați putea-o trăda fără a vă face din mine un dușman de moarte; iar în ceea ce privește certitudinea pe care doresc s-o obțin, trebuie să înțelegeți că este într-atât de indispensabilă, încât vă expuneți chiar domnia-voastră la anumite bănuieli dacă nu găsiți mijlocul de-a aduce dovezi pentru aceste dezvăluiri.” Ne despărțirăm foarte nemulțumiți unul de celălalt; căci dacă ea nu găsisese la mine întreaga încredere pe care ar fi dorit-o pentru relatarea sa, eu remarcam în zelul ei mai multă încredere și aprindere decât erau de așteptat de la simpla dorință de a mă îndatora.

Trecură două zile, care fură pentru mine cât secole de neliniște și de frământări din pricina chipului nefiresc în care a trebuit să mă comport față de Theophe. Pe cât demult doream s-o aflu nevinovată, pe atât de supărat aș fi fost ca, vinovată fiind, să nu cunosc totul despre scandaloasa ei purtare. În sfârșit, în seara celei de-a treia zile, la cel mult o jumătate de ceas după ce plecase, dușmana ei intră cu un aer grăbit în apartamentul meu și-mi șopti la ureche c-o puteam surprinde pe Theophe cu ibovnicul ei. O pusei să repete de mai multe ori o veste atât de cumplită și de uimitoare pentru mine. Mi-o confirmă dându-mi

asemenea amănunte cu privire la împrejurări, încât trecui peste toate îndoielile. Eram în pat, copleșit de durerile mele obișnuite, și-mi trebui un mare efort pentru a fi în măsură s-o urmez.

Câte precauții n-au fost, de altfel, necesare pentru a-mi înșela slujitorii? E drept că trecu câțva timp cu aceste pregătiri. Aversiunea și temerile îmi sporeau încă și mai mult încetineala. Fui totuși gata să mă duc în apartamentul lui Thoophe. Ne luminam doar cu o lumânare pe care o ducea doamna de ***. Se stinse la doi pași de ușă. Mai fură necesare câteva momente pentru a o reaprinde. „Mă ttm, îmi spuse călăuza mea revenind lângă mine, ca amantul să nu fi profitat de acest moment pentru a fugi! Totuși, adăugă ea, ușa nu se putea deschide și închide fără zgomot.” Băturăm la ușă. Tremuram și n-aveam destul sânge rece pentru a putea desluși totul cu limpezime. După ce ne făcu să așteptăm câteva clipe, camerista lui Theophe ne deschise și manifestă o mare uimire de-a mă vedea atât de târziu la ușa stăpânei sale.

„E singură? E în pat?” îi pusei mai multe asemenea întrebări, cu o vie agitație. Acuzatoarea vru să dea buzna. „E imposibil, îi spusei, să mai fugă acum fără a fi observat. Această ușă e singura. Și aș fi disperat de jignirea ce i-am aduce-o lui Theophe, dacă nu e vinovată.” Camerista mă asigură în acest timp că Theophe e în pat și că doarme liniștită. Dar zgomotul pe care-l făcurăm fu de ajuns spre a o trezi; auzirăm oarecare mișcare ce făcu să crească nerăbdarea dușmane ei. Trebui s-o urmez și să traversez anticamera. După ce o strigase zadarnic pe camerista care dormea într-o cameră vecină, Theophe se lăsă probabil cuprinsă de teamă auzind zgomotul de la intrare. Se sculase și fui în sinea mea extrem de surprins să văd că vine ea însăși să ne deschidă.

Îmbrăcatul nu-i luase prea mult timp. N-avea pe ea decât o rochie foarte ușoară; și nu mă miră nici să găsesc camera luminată, pentru că știam că așa are obiceiul. Dar o vedeam sculată când abia fuseserăm asigurat că doarme. Avea o expresie de teamă și de perplexitate pe care n-o puteam atribui doar surprizei de-a mă vedea. Cu capul împuiat de toate învinuirile acuzatoarei sale, cele mai neînsemnate neormduieli pe care crezui a le vedea în camera

ei sfârșiră prin a mi se părea tot atâtea urme lăsate de iubitul ei și dovezi ale scandalului de care era acuzată. Mă întrebă tremurând ce mă aduce acolo atât de târziu. „Nimic”, îi spusei cu un ton mai tăios decât aveam în mod obișnuit față de ea; și aruncându-mi ochii peste tot continuai să înregistrez orice mi-ar fi putut folosi la clarificarea bănuielilor. Camera era atât de degajată, încât nimic n-ar fi putut rămâne ascuns privirii mele. Deschisei un dulap în care de asemenea n-ar fi fost lesne să se ascundă cineva. Mă aplecai să mă uit sub pat. În fine, nelăsând nici un loc necercetat, mă retrăsei fără a spune vreun cuvânt și fără măcar a mă gândi să răspund diverselor întrebări pe care uimirea față de asemenea scenă o îndemna pe Theophe să le pună. Decă rușinea și indignarea erau cauza tulburării mele când mă duseserăm acolo, plecând nu fui mai puțin tulburat de teama de-a mă fi făcut vinovat de o nedreptate. Denunțatoarea rămăsese ca de strajă în anticameră. „Veniți, îi spusei, cu un glas schimbat. Mă tem că m-ați târât într-un joc a cărui josnicie o înțeleg pe deplin de pe acum.” Părea tot atât de tulburată ca și mine și, abia după ce ieșirăm, mă asigură că domnul conte trebuie să fi fugit, de vreme ce îmi putea garanta că îl văzuse cu ochii ei urcând scara și intrând în apartament.

Aveam atât de puține obiecții de făcut atât împotriva mărturiei unei femei pe care nu cutezam s-o bănuiesc de impostură, cât și împotriva a ceea ce-mi spuneau ochii mei oare nu descoperiseră nimic în camera lui Theophe, încât, nevăzând decât motive de spaimă și de umilință în această întâmplare, mă hotărâi să mă bag din nou repede în pat, spre a-mi reveni din groaznica agitație în care mă aflam. Totuși, amintirea stăruitoare a tulburării în care o lăsaserăm pe Theophe și năvala de sentimente favorabile ei, care-mi zbuciumau sufletul, mă determinară să trimit pe unu! din slujitori pentru a o ruga să nu se neliniștească. Îmi reproșam tăcerea în care mă încăpățânaserăm. Putuse trage din ea concluzii înspăimântătoare; și ce impresie trebuie să fi făcut asupra minții și inimii ei, dacă era nevinovată? Mi se spuse că fusese găsită cufundată în lacrimi și că la vorbele bune ce i se transmiseseră din parte-mi nu răspunsese decât cu suspine și lamentări asupra sortii ei. Fui atât de mișcat încât, de-ar fi fost să ascult doar de compătimirea mea, m-aș fi întors la ea pentru a o consola. Dar

îndoie-; lile care-mi întunecau mintea sau, mai bine zis, rațiunile aproape de neclintit care păreau a-mi răpi orice speranță de-a o afla nevinovată mă reținură împotriva dorinței mele Entr-o stare de deznădejde ce dură toată noaptea.

Hotărârea mea era de-a o întâmpina a doua zi cu o vizită atât pentru a-i alina umilința, cât și pentru a scoate de la ea mărturisirea faptei reprobabile de care era acuzată. O îndelungată obișnuință de a trăi alături de ea și de a-i descifra intențiile mă făcea să sper că adevărul nu mi-ar putea scăpa multă vreme; și, dacă mă vedeam silit să-i retrag respectul meu, speram cel puțin s-o salvez de batjocura vrăjmașei sale, ascunzându-i acesteia ceea ce investigațiile mele personale m-ar fi ajutat să descopăr. Ceva; din această intenție pătrunsese, în ajun, în tăcerea pe care j o păstraserăm în timpul cercetărilor mele. Nu voiam să mi se poată reproșa că închiseserăm ochii cu bună știință, și n-aș fi menajat-o pe Theophe dacă aș fi avut nefericirea de-a o surprinde cu contele; dar o urmă de speranță cumpănise totdeauna temerile mele și eram decis să folosesc j cele mai neînsemnate pretexte pentru a o face pe însoțitoare să revină asupra scornelilor ei; nimic nu mă tulbura însă atât cât faptul de-a o fi auzit insistând asupra celor văzute cu propriii ei ochi, în clipa în care mă pregăteam s-o acuz de-a fi acționat cu prea multă ușurință.

Mă pregăteam deci să urc la Theophe, când fui înștiințat că tocmai intra în apartamentul meu. Îi fui recunoscător de-a fi făcut ea primul pas. Grijă cu care-și compusese expresia feței nu mă împiedică să văd urmele lacrimilor. Avea ochii abătuți și câteva clipe nu îndrăzni să-și ridice privirea asupra mea. „Ce-i, Theophe, îi spusei, luându-i-o înainte, ai fost în stare să dai uitării toate convingerile tale? Nu mai ești oare fata cuminte, și modestă a cărei virtute mi-a fost totdeauna cu mult mai scumpă decât frumusețea? O, Doamne, ai ajuns să-ți primești ibovnicii în puterea nopții? N-am avut cumplita dui're de-a te surprinde cu contele de ***; dar a fost văzut intrând în camera ta, și această josnică aventură nu e prima.” O priveam cu o atenție însuflețită pentru a descifra și cel mai neînsemnat gest al ei. Plânse îndelung cu suspine, și vocea-i era înăbușită; iar eu, neremarcând încă nimic care să mă poată ajuta în judecățile mele, eram tot atât de

tulburat de nerăbdarea mea pe cât părea a fi ea de sentimentele care o frământau. Regăsindu-și în cele din urmă glasul:., A fost văzut: intrând în camera mea, strigă ea! Cine l-a văzut? Cine îndrăznește să-mi arunce o acuzație atât de gravă? E doamna de***, fără îndoială, adăugă ea, numind-o pe fosta ei însoțitoare; dar dacă dai crezare urii ei, e inutil să încerc să mă justific.”

9 Aceste vorbe îmi pricinuiră oarecare surprindere. Îmi concentrați toată atenția asupra lor. Mă făceau să înțeleg nu numai că Theophe era prevenită de motivul reproșurilor mele, dar că știa și că această femeie umbla să-i facă rău. „Ascultă, îi spusei întrerupând-o, nu-ți voi ascunde că doamna de *** e cea care l-a văzut pe conte. Puteam pune la îndoială mărturia ei? Dar dacă știi ceva care-o poate dezminți, nu refuz să te ascult. I* Această încurajare păru s-o mai liniștească. Îmi povesti că din ziua în care această doamnă încetase de-a o mai însoți, domnul de M... caie nu se mai sinchisise s-o vadă, răspunsese destul de brutal unui bilet prin care ea îi făcea cunoscut că putea continua să vină la ea, în pofida unor schimbări care n-o priveau. El îi declarase că deznodământul comediei avusese loc și că motivele care-l îndemnaseră s-o joace luau sfârșit o dată cu acele schimbări de care ea îl înștiința. Această declarație, deschizându-i ochii asupra rolului umilitor pe care-l jucase, o făcu să rămână convinsă că Theophe continua a fi în raporturi mai bune cu iubitul ei decât ea însăși cu al său, iar dorința de răzbunare o făcuse să recurgă la tot felul de mijloace pentru a descoperi dovezi în acest sens. „Eram la curent cu manevrele ei. Îmi spuse Theophe. A pus să fiu urmărită de câte ori ieșeam și, închipuindu-și în cele din urmă că îl primeam pe conte noaptea, a împins mârșavia până la a-mi cerceta amănunțit patul. Câte oferte nu i-a adresat cameristei mele? Nu-s două zile de când, la poartă, a pus mâna pe o scrisoare pe care mi-a scris-o contele. Mi-a adus-o, pe loc, deschisă; și, iritată de-a nu fi găsit în ea decât cuvinte respectuoase, îi dădu toate înțelesurile pe care le poate născoci răutatea, amenințându-mă că te va informa.

Nu m-am îndoit, îmi spuse Theophe, văzându-te ieri în camera mea împreună cu ea, că învinuirile ei erau cele care te aduceau acolo. Dar prezența domniei-tale și, mai mult, disperarea care m-a

cuprins văzând că pleci urechea la spusele dușmanei mele mi-au provocat consternarea pe care ai văzut-o. Vin acum să te rog să mă scapi de o persecuție atât de josnică.” Și aici, pornindu-se din nou, brusc, pe plâns și coborându-se la gesturi de umilință ca acelea din țara ei, de care ar fi trebuit să se dezobișnuiască în Franța, se aruncă în genunchi lângă patul meu, pentru a mă implora să-i acord ceea ce-i refuzaserăm cândva. „Mănăstirea, îmi spuse ea cu o voce gătuită de lacrimi, mănăstirea e tot ce-mi mai rămâne și singurul lucru pe care-l mai doresc.”

Nu știu ce i-aș fi răspuns; pentru că, pe cât eram de mișcat de lacrimile ei, și chiar convins de dezvinovățirile ei, pe atât de mare îmi era repulsia de-a o privi pe denunțătoarea ei ca pe cea mai rea și mai diabolică dintre femei. Rămăsei câteva clipe nehotărât și nu aflai nici o lumină în gândurile mele. Se deschise ușa. O văzui apărând pe doamna de ***, adică pe dușmana lui Theophe, a mea poate, și sursă a tuturor suferințelor noastre. Trebuia să mă aștept la lămuriri ori la alte enigme de la vizita sa? Nu avui timp să-mi formulez această îndoială. Nu putuse ignora că Theophe se afla în apartamentul meu și, după toate aparențele, teama de-a o vedea pe aceasta recâștigându-mi încrederea era cea care o aducea la mine fie ca s-o atace, fie ca să se apere. Căci începu prin a o trata pe Theophe fără menajamente. Îi făcu muștrări atât de aspre că, inocentă sau vinovată, îndurerata Theophe nu putu rezista acestui torent de insulte. Căzu într-un leșin adânc, din care îngrijirile oamenilor mei cu greu o făcură să-și revină. Însoțitoarea reluându-și învinuirile cu și mai multă înflăcărare, văzui dar în această aprigă înfruntare încăpățânarea tmeia de a pretinde că-l văzuse pe contele de *** intrând în locul în care-l' căutaserăm și persistența celeilalte de a susține că totul era o mârșavă calomnie.

Sufeream mai mult decât Theophe la acest spectacol atât de violent. În cele din urmă, sfâșiat de o mulțime de sentimente, pe care nu-mi venea să le deslușesc, neputându-mă hotărî nici să-mi schimb părerea pe ca're o aveam despre cinstea doamnei de ***, nici s-o privesc cu ură și dispreț pe Theophe, încercai, printre oftaturi, să le impun tăcere și să le rog să șteargă până și amintirea unei întâmplări a cărei simplă evocare trebuia să le

pricinuiască tot atâta silă cât și mie. „Nu mă vei părăsi, îi spusei lui Theophe, și vei avea o purtare care să poată înfrunta orice bănuieli, iar domnia-ta, îi spusei doamnei de ***, vei continua să locuiești la mine, dar, dacă ți se va întâmpla să aduci noi acuzații tot atât de puțin întemeiate, vei pleca pe loc să-ți găsești un alt adăpost.” Eram în drept să o ameninț în acest chip, pentru că n-avea alt mijloc de trai decât generozitatea mea.

Am continuat, după această ciudată întâmplare, să mă bucur de prezența și de conversațiile cu Theophe, fără a-i pretinde nimic altceva decât s-o văd și s-o aud. Gravitatea bolii și, poate, impresia cu care rămăseserăm de pe urma acestei nefericite scene m-au vindecat treptat de toate vătămarile dragostei. Dacă Theophe a mai cedat altor slăbiciuni, povestirea acestora numai de la ibovniciei ei o poate aștepta publicul. Ele n-au mai pătruns însă până în locul unde eram ținut de suferințele mele. Chiar și moartea ei n-am

* aflat-o decât eu întârziere de câteva luni, grație grijii pe care familia mea și toți prietenii care mă vizitau în singurătatea mea au avut-o de-a mi-o ascunde. Îndată ce-am aflat vestea, am pornit să adun în scris tot ce-a fost între mine și această adorabilă străină, și să dau publicului posibilitatea de a judeca dacă mi-am investit greșit respectul și afecțiunea.

Sfârșitul părlii, a doua și ultima.

SFÂRȘIT

1 împlinesc în acest an de grație, 1983, două sute optzeci și șase de ani! Smerit, cer scuze posterității pentru autocitare, procedeu de care mă voi folosi însă cât de des pentru a-mi mai scuti din

oboseală, căci mi se pare cu totul inutilă transpunerea în alte cuvinte a cugetărilor pe care am apucat, în viață fiind, să le aștern odată pe hârtie, și certific autenticitatea lor, având drept martori pe toți cei ce au binevoit a se îngriji de publicarea volumului de față!

3 între alții Lescure (în prefața pe care o scrie la ediția din 1879, Paris, A. Quantin) ': „Este o mărturisire prea puțin ascunsă sub ficțiunileromanului. Este, fără îndoială, într-un cuvânt, povestea abatelui Prevost însuși, în același timp erou și victimă a uneia din acele pasiuni care nu se speriau de societatea îngăduitoare din timpul Regenței, și care, fugit din mănăstirea benedictină, cerea librarilor din Olanda, obișnuiți cu asemenea solicitanți, pâinea exilului plătită cu povestirea aventurilor care îl cauzaseră¹¹. Sau Morillot (în *Le Roman en France du XVIe siecle a nos jours*: „Pentru a ne face o idee despre cine a fost abatele Louis Antoine Prevost d'Exiles, cel mai simplu este să recitim povestea bietului cavalier Des Grieux... Căci în viața autorului regăsim romanul său aproape în întregime^{**}. Sau Joseph Aynard, în *Journal des Debats* din 2 nov. 1927: „abatele Prevost este cavalerul Des Grieux^{**} („T. Apud Eugene Lasserre, *Manon Lescaut de l'Abbe Prevost*, Paris, Societe Frangaise d'Editions Litteraires et Techniques, coli, „*Les grands evenements litteraires*”, 1930, p. 8). Sau chiar pe Harrisse după Deloffre, oP. Cit., pp. XXIV-XXV.

4 Henri Harrisse, *L'Abbe Prevost, Histoire de sa vie et de ses aevres d'apres des documents nouveaux*, Paris, Calmann-Levy, Domnului L. Prevost d'Exiles, care dezmente și respinge categoric această anecdotă despre ilustra sa rudă.) din cheltuieli. Trecu în Olanda. Înfațișarea plăcută ce-i hărăzise natura, firea lui blajină, progresele pe care le făcuse în arta scriitoricească îi deschiseră ușile caselor celor mai de văză. Aici a do-

9 Ibid., p. XXIX.

10 Iată cum povestește întâmplarea Domnul Christian Melcher Holtzbecher, care a tălmăcit în 1732 volumele V, VI și VII ale Memoriilor unui Bărbat de neam, și căruia, deci, ar trebui să-i fiu recunoscător, dar care se arată cam aspru față de rătăcirile mele sufletești: „Un călugăr benedictin își lasă rasa și se duce la

Londra unde învață destulă engleză ca să se arate într-o casă distinsă. Părăsind haina călugărească, el și-a părăsit și religia, ca să o ia pe aceea care va fi pe placul stăpânilor; își găsește unul care îl scoate din marea sărăcie în care era. Neajungându-i să fie comeseanul binefăcătorului său, vrea să-i fie și ginere: atâta îndrăzneală îl pune rău cu acea familie și trebuie să-și caute alt adăpost. Trece așadar din nou peste mare..." (apud Deloffre, oP. Cit., pp. LI-LIV.)

13 CiT. Apud E. Lasserre, oP. Cit., p. 32.

, 0 Text apărut în Le Pour et le Contre, IV, ciT. Apud E. Lasserre, oP. Cit., pp. 32-33.

15 Spune Ravanne: „...cum librării își dăduseră seama că nu prea-i Stătea capul la treabă, l-au poftit să se stabilească la Haga, ca să lucreze sub supravegherea lor”. (ciT. Apud Deloffre, oP. Cit., p. LIX.)

16 La 23 ianuarie 1733, Bruzen de la Martiniere scrie: „Ieri i s-au vândut mobilele în fața locuinței sale. Nu erau încă plătite le dăduseră drept avans. Așa se întâmplă cu călugării de teapa asta”, (ciT. Apud E. Lasserre, oP. Cit., pp. 31-32.)

Harpe, îl descoperă și îi proclamă, unanim, cu entuziasm, călită

2,; Vezi Scrisoarea către Boucher de l'Etang din 30 iulie 1746 (?) citată de Harrisse p. 358, ciT. Apud Deloffre, oP. Cit., p. LXXII: „încep cu vestea că am părăsit centrul Parisului de vreo trei săptămâni. La vreo cinci sute de pași de Tuileries (la Chaillot, n.n.) se află un deluleț iubit de fire, ocrotit de zei etc. Acolo m-am stabilit pentru trei ani cu contract de închiriere în bună regulă, împreună cu drăguța văduvă, îngrijitoarea mea, cu cățelușa Loulou, o bucătăreasă și un lacheu. Casa este frumoasă, deși arhitectura și mobilierul nu sunt dintre cele mai bogate. Dar priveliștea este încântătoare și grădinile așa cum îmi plăC. În sfârșit, sunt cel mai mulțumit dintre oameni. Cinci sau șase prieteni, al căror număr sper că-l veți spori când vă veți întoarce din călătorie, vin uneori să tăifăsuiască cu mine despre nebuneasca agitație a speciei omenești. Poartă-mi este închisă

pentru tot restul universului. Ce spui despre acestea, dragul meu filosof? [...] Mai devreme sau mai târziu, oamenii cu minte se îndrăgostesc de singurătate. Prea mult pierd trăind în afara lor”.

27 „Gras și rumen era acel abate/ Cum se cuvine în călugărie/ Iar pe lața-i purpurie/ Se citeau blândețe și bunătate”. (in Templul Memoriei, 1767, II, p. 48, ciT. Apud Deloffre, oP. Cit., p. LXXIII.)

2:1 Pentru toată această nefericită poveste, în care este limpede că Prevost nu a jucat un rol prea recomandabil, v. Deloffre, oP. Cit., p. LXVIII și, mai ales, Claire-Eliane Engel, oP. Cit.

20 între altele, grație excelentei traduceri a lui Alice Gabrielescu, Univers, 1972.

21 Maina – regiune din Laconia (Peloponez) în peninsula Penară, pe cele două versante ale muntelui Taiget. Locuitorii acestei regiuni (mainioti) coboară din spartani. Turcii, neputându-i supune, le-au recunoscut autonomia în 1777.

22 Roman al Doamnei de La Fayette (1678).

23 Arta de a gândi, sau Logica de la Port-Royal, V. Nota 1-2,